

AHTAMARA

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

25-26 Ağustos 2018

GEVAŞ - VAN

Kongre Özet Kitabı

Editörler

Dr. Fevzi ALTUNER

Dr. M. Reşit ÖNCÜ

ISBN 978-605-7510-19-8

KONGRE ÖZET KİTABI

AHTAMARA I. ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

25-26 Ağustos 2018
Gevaş-Van

Editörler

Dr. Fevzi ALTUNER

Dr. M. Reşit ÖNCÜ

İKSAD YAYINEVİ®

(TC. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINEVİ RUHSAT NUMARASI: 2014/31220)

TÜRKİYE

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 631 685 0 853

E-mail: info@iksad.com

www.iksad.org www.iksadkongre.org

Bu kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerinden sorumludurlar.

Iksad Publications - 2018©

Yayın Tarihi: 09.09.2018

ISBN 978-605-7510-19-8

KONGRE KÜNYESİ

KONGRE ADI

AHTAMARA I. ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR
KONGRESİ

TARİHİ VE YERİ

25-26 Ağustos 2018, Gevaş-Van

DÜZENLEYEN KURUM

İKSAD- İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği

DESTEKLEYEN KURUMLAR

Gevaş Belediyesi

ASRIAD

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Sinan HAKAN

KONGRE BAŞKANI

Doc. Dr. Zekeriya NAS

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Mustafa Latif EMEK

GENEL KOORDİNATÖR

Kaldygul ADILBEKOVA

KOORDİNATÖR

Bauyrzhan BOTAKARAYEV

YABANCI KONUŞMACILAR

Dr. Muntazar MEHDİ - Pakistan

Dr. M. Zia-ur-REHMAN - Pakistan

Kasımhan DEURENKULOV- Kazakistan

Doç. Dr. Sehrana KASİMİ - Azerbaycan

Firoz FAOZİ- Afganistan

Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ- İran

AHTAMARA

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR
KONGRESİ

25-26 Ağustos 2018

GEVAŞ - VAN

BİLİM KURULU

AHTAMARA ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

DR. ABDULHAMİT ŞUAYB	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. A.S. KİSTAUBAYEVA	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ABDULHALİM AYDIN	FIRAT ÜNİVERSİTESİ
DR. ABDİKALIK KUNİMJAN	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ABDİGAPPAR MAVLYANOV	KYRGYZSTAN NATIONAL ÜNİVERSİTESİ
DR. ABDULLAH KIRAN	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
DR. ADEM ÜZÜMCÜ	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
DR. ADNAN OKTAY	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
DR. ADİL AKINCI	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET BOZYİĞİT	SIİRT ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET GÜNDÜZ	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMED SALİH ABDULVEHHAB	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET İHSAN KAYA	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET KAYAOĞLU	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET KULAŞ	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMED LİD	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET MAZLUM	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
DR. AHMET ULUSOY	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. AİOMİ KITAGAVA	TOHOKU ÜNİVERSİTESİ
DR. AKİRA HIBIKI	TOHOKU ÜNİVERSİTESİ
DR. AKMARAL S. SYRGAKBAYEVA	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ALİ EROL	EGE ÜNİVERSİTESİ
DR. ALİ RIZA GÜL	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ALİA R. MASALİMOVA	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ALLA A. TIMOFEVA	VLADİVOSTOK DEVLET EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ALMA T. AKAJANOVA	ABAY KAZAK MİLLİ PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. AMANBAY MOLDİBAEV	TARAZ DEVLET PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ANATOLİY LOGİNOV	UKRAYNA ŞEVÇENKO LUGAN MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ARMAĞAN KONAK	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
DR. ARZU ÖZMERDİVANLI	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
DR. ARZU TUNCER	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
DR. ASLI GÜLER	ORDU ÜNİVERSİTESİ
DR. A.S. KIDIRŞAYEV	MAKHAMBET U. BATI KAZAKİSTAN DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. ATIF MUHAMMED EL EKRET	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. ATİLA DOĞAN	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. ATİLLA YÜCEL	FIRAT ÜNİVERSİTESİ
DR. AYLAKAŞOĞLU	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. AYSLU B. SARSEKENOVA	ORLEU MİLLİ KALKINMA ENSTİTÜSÜ
DR. AYŞE ATAY	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
DR. AYTEN ER	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. AYŞE YANARDAĞ	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
DR. BAHİT KULBAEVA	S.BAYBEŞEV AKTOBE ÜNİVERSİTESİ
DR. BAKİT OSPANOVA	H.AHMET YESEVİ ULUSLARARASI KAZAK-TÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. BARIŞ AYTEKİN	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ

DR. BARIŞ YILDIZ	GÜMÜŞHANEÜNİVERSİTESİ
DR. BAZARHAN İMANGALİYEVA	K.ZHUBANOV AKTOBE DEVLET BÖLGE ÜNİVERSİTESİ
DR. BEKİR BULUÇ	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. BEKZHAN B. MEYRBAEV	AL – FARABI KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. BELGİN AYDINTAN	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. BERRİN GÜZEL	ADNAN MENDERESÜNİVERSİTESİ
DR. BENGÜ HIRLAK	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
DR. B.K.ZAYADAN	AL – FARABI KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. BİROL YILDIRIM	KASTAMONU ÜNİ
DR. BOTAGUL TURGUNBAEVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. CANAN GAMZE BAL	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
DR. CANER KARAVİT	MİMAR SİNANÜNİVERSİTESİ
DR. CEMAL İNCE	GAZİOSMANPAŞAÜNİVERSİTESİ
DR. CEMİL ÖRGEV	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
DR. CEYLAN GAZİ UÇKUN	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. CHOLPON TOKTOSUNOVA	RASULBEKOV KIRGIZ EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. CİHAN SEÇİLMİŞ	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. CYNTHIA CORREA	SAO PAULO ÜNİVERSİTESİ
DR. COŞKUN ERDAĞ	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. D.K.TÖLEGENOVA	MAKHAMBET U. BATI KAZAKİSTAN DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. DİNARAKHAN TURSUNALİEVA	RASULBEKOV KIRGIZ EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. DURSUN KÖSE	MEHMET AKİF ERSOYÜNİVERSİTESİ
DR. DZHAKİPBEK A. ALTAEV	AL – FARABI KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR.EBRU GÜHER	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
DR. EDA DİNERİ	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
DR. EDİZ GÜRİPEK	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
DR. ELBEYİ PELİT	AFYONKOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
DR. ELENA BELİK VENIAMINOVNA	VLADİVOSTOK DEVLET EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. EMİN ARSLAN	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
DR. ENGİN ÇAKIR	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
DR. ENGİN KANBUR	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
DR. ERDİNÇ ŞAHİNÖZ	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. ERKAN ALSU	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. EŞREF SAVAŞ BAŞCI	HİTİT ÜNİVERSİTESİ
DR. FATİH TÜRKMEN	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
DR. FATMA FEHİME AYDIN	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
DR. FATMA ÖZTÜRK DAĞABAKAN	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. FETHİ DEMİR	YÜZÜNCÜ YILÜNİVERSİTESİ
DR. FİLİZ METE	BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
DR. FUJİMAKİ HARUYUKI	TOTTORI UNİVERSİTY
DR. FUNDA BUGAN	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. F. ZİŞAN KARA	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. GEORGE RUDIC	MONTREAL PEDAGOJİ ENSTİTÜSÜ
DR. G.I. ERNAZAROVA	AL – FARABI KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. GİZEM AKBULUT	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
DR. GÖKHAN KERSE	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. GÖNÜL ERDEM NAS	BARTIN ÜNİVERSİTESİ

DR. GULMİRA ABDİRASULOVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. GHULAM DASTGEER	PAKİSTAN AIR ÜNİVERSİTY
DR. GULŞAT ŞUGAYEVA	DOSMUKHAMEDOV ATYRAU DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. GUZEL SADYKOVA	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
DR. GÜLAY KARAMAN	BARTIN ÜNİVERSİTESİ
DR. GÜLCAN AVŞİN GÜNEŞ	BARTIN ÜNİVERSİTESİ
DR. HACER ARSLAN KALAY	YÜZÜNCÜ YILÜNİVERSİTESİ
DR. HACER MUTLU DANACI	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
DR. HACI YUNUS TAŞ	YALOVA ÜNİVERSİTESİ
DR. HASAN COŞKUN	GAZİOSMANPAŞAÜNİVERSİTESİ
DR. HASAN TUTAR	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
DR. HARUN DEMİRKAYA	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. HAKAN CANDAN	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
DR. HAKAN EVİN	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
DR. HALE ALAN	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
DR. HALİL AKMEŞE	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
DR. HANİFİ MURAT MUTLU	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. HATİCE KADIOĞLU ATEŞ	İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
DR. HATİCE NUR GERMİR	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
DR. HAYRİYE İŞİK	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
DR. HEDİYE ŞİRİN AK	ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
DR. HİMMET KARADAL	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. HİKMETULLAH ERTAŞ	NİĞDE ÖMER HALİDEMİR ÜNİVERSİTESİ
DR. HİROSHİ NAKAHARA	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. H.KÂMİL BİÇİCİ	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. HÜSEYİN ÇETİN	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
DR. HÜSEYİN KOTAMAN	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. HÜSEYİN YAŞAR	SIİRT ÜNİVERSİTESİ
DR. İBRAHİM BOZACI	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. İBRAHİM KILIÇ	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
DR. İBRAHİM TÜRKERİ	GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. İBRAHİM TÜRKÖĞLU	FIRATÜNİVERSİTESİ
DR. İLKE BEZEN TOZKOPARAN	FIRAT ÜNİVERSİTESİ
DR. İLKER YAKIN	MERSİN ÜNİVERSİTESİ
DR. İLYAS AKHİSAR	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. İLYAS ERPAY	SIİRT ÜNİVERSİTESİ
DR. İRFAN KALAYCI	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
DR. İSA ÇELİK	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. İSAEVNA URKİMBAEVA	ABILAY HAN ULUSLARARASI İLİŞKİLER ÜNİVERSİTESİ
DR. İSMAİL GÜMÜŞ	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
DR. İSMAİL GÜNEŞ	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. İSMAİL SEKİ	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
DR. JUN NAGAYASU	TOHOKU ÜNİVERSİTESİ
DR. K.A.TLEUBERGENOVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. KADRİ KURAM	BARTIN ÜNİVERSİTESİ
DR. KADİR ÖZTAŞ	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
DR. KALEMKAS KALIBAEVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ

DR. KARLİGASH BAYTANASOVA	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. KELES NURMAŞULI JAYLIBAY	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. KEMAL EROL	YÜZÜNCÜ YILÜNİVERSİTESİ
DR. KENJEHAN MEDEUBAEVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. KENAN İLARSLAN	AFYON KOCATEPEÜNİVERSİTESİ
DR. KENES JUSUPOV	M. TINIŞBAYEV KAZAK ARAÇ VE İLETİŞİM AKADEMİSİ
DR. KULAŞ MAMİROVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. LATKİN A. PAVLOVIC	VLADİVOSTOK DEVLET EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. LOKMAN ASLAN	VAN YYÜ
DR. MALİK YILMAZ	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. MAHABBAT OSPANBAEVA	TARAZ DEVLET PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MAHA HAMDAN ALANAĞI	RİYAD KRAL ABDÜLAZİZ TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
DR. MAHBUB UL ALAM	BANGLADESH İSLAMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. A. MAHİR GÜNDÜZ	VAN YYÜ
DR. MAİRA ESİMBOLOVA	KAZAKİSTAN NARKHOZ ÜNİVERSİTESİ
DR. M. REŞİT ÖNCÜLÜ	VAN YYÜ
DR. MAİRA MURZAHMEDOVA	AL – FARABİ KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MERİNA B. VLADİMIROVNA	VLADİVOSTOK DEVLET EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MAVLYANOV ABDİGAPPAR	KIRGIZİSTAN ELARALIK ÜNİVERSİTESİ
DR. MASAYA SAİTO	SAPPARO CİTY ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET AKSARAYLI	DOKUZ EYLÜLÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET ALİ TÜRKMEÑOĞLU	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET AVCI	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET BURHANETTİN COŞKUN	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET DİKKAYA	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET EMİN USTA	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET GÜLLÜ	GAZİOSMANPAŞA
DR. MEHMET SAİT ŞAHİNALP	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET SALİH MERCAN	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET OKUR	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET RECEP TAŞ	YÜZÜNCÜ YILÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET TUNÇER	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. MEHMET YÜCENURŞEN	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. MELTEM KESKİN KÖYLÜ	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. METİN KOPAR	ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MİCHİO SUZUKI	TOHOKU ÜNİVERSİTESİ
DR. MİNE ERSEVİNÇ	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
DR. MİRAÇ EREN	ONDOKUZ MAYISÜNİVERSİTESİ
DR. MUHAMMED ASIF YOLDAŞ	AVRASYA ÜNİVERSİTESİ
DR. MUHAMMAD ISMAEEL RAMAY	BAHRİA ÜNİVERSİTY
DR. MUHSİN HALİS	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MURAT BAHADIR	ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. MURAT DİLMAÇ	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. MURAT TOPRAK	VAN YYÜ
DR. MURAT YILMAZ	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. MURATHAN KEHA	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA AKMAN	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ

DR. MUSTAFA ÇAKIR	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA ÇAĞLAYANDERELİ	MERSİN ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA KARAAĞAÇLI	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA METE	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA ŞİT	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. MUSTAFA TALAS	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
DR. MUTLU ÖZGEN	T.C. BAŞBAKANLIK VAKIFLAR GENEMÜDÜRLÜĞÜ
DR. NADEJDA HAN	E.A. BUKETOV KARAGANDA DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. NECATİ DEMİR	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. N. GAMZE ILICAK	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
DR. NİHAN BİRİNCİOĞLU	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. NOBUAKİ TAKEDA	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. N.N. KERMANOVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. NURAN AKŞİT AŞIK	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
DR. NURHAN PAPATYA	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
DR. NURETTİN BELTEKİN	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
DR. NURAY PAMUK ÖZTÜRK	ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DR. NURİ KAVAK	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. OKTAY AKTÜRK	AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. OSMAN KUBİLAY GÜL	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
DR. OZAN DENİZ YALÇINKAYA	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
DR. ÖMER ÇAKIN	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
DR.ÖMER OKAN FETTAHLIOĞLU	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
DR. ÖZLEM GÜZEL	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
DR. ÖMER METİN	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
DR. ÖMER UĞUR	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
DR. P.S. PANKOV	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. RAHMİ YÜCEL	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
DR. RÖVŞEN MEMMEDOV	SUMGAYIT DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. RAMAZAN KHALIFE	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. RUSTEM KOZBAGAROV	M. TINİŞBAYEV KAZAK ARAÇ VE İLETİŞİM AKADEMİSİ
DR. RÜŞTÜ YAYAR	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
DR. RYO YAMADA	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. SABİNA ABİD	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
DR. SADETTİN PAKSOY	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
DR. SUSİN HASENEYN EL-HUDHUDİ	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. SALİH YEŞİL	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
DR. SARASH KONYRBAEVA	KAZAK DEVLET KIZLAR PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. SEDAT CERECİ	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
DR. SELAHATTİN AVŞAROĞLU	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
DR. SELAHATTİN KAYNAK	19 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
DR. SELÇUK BURAK HAŞILOĞU	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. SELİN SERT SÜTÇÜ	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
DR. SERKAN ÇALIŞKAN	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. SEVCAN YILDIZ	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
DR. SİBEL BAYRAM	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
DR. SİBEL MEHTER AYKIN	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

DR. SİNAN GERÇEK	ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
DR. SHİGEKO KAMISHIMA	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. SUAT KOLUKIRIK	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞABAN ÇETİN	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞAFAK KAYPAK	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞARA MAJITAYEVA	E.A. BUKETOV KARAGANDA DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞAYAN ULUSAN	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞEFİK ÖZDEMİR	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. ŞİRİN ŞENGEL	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. TAKASHİ HASUNI	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. T. M. ABDULFETTAH MUHAMMED	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
DR. TANSU HİLMİ HAÇER	MARMARA ÜNİVERSİTESİ
DR. TSENDİN BATTULGA	MOĞOLİSTAN DEVLET ÜNİVERSİTESİ
DR. T.O. ABİSEVA	KAZAKH STATE WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY
DR. TUGHRAL YAMIN	PAKİSTAN NATIONAL UNIVERSITY OF SCIENCE
DR. TÜRKMEN TAŞER AKBAŞ	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. UĞUR KURTARAN	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
DR. ULBOSIN KIYAKBAEVA	ABAY KAZAK MİLLİ PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
DR. USAM FARUK İMAM	EL EZHER ÜNİVERSİTESİ
DR. ÜMMÜGÜLSÜM CANDEĞER	T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
DR. ÜMRAN TÜRKYILMAZ	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. VELİ URHAN	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. VECİHİ SÖNMEZ	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
DR. VERA ABRAMENKOVA	RUSYA AİLE VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI ENSTİTÜSÜ
DR. VEYSEL BOZKURT	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
DR. VEYSEL ÇAKMAK	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
DR. VEYSİ GÜNAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
DR. VLADEMİR VISLIVİY	UKRAYNA MİLLİ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. WAKAKO SADAHIRO	SAPPARO CITY ÜNİVERSİTESİ
DR. WALİ RAHMAN	SARHAD UNIVERSITY OF SCIENCE & INFORMATION
DR. YANG ZITONG	WUHAN ÜNİVERSİTESİ
DR. YASEMİN ERTEK MORKOÇ	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
DR. YASİN ÇAKIREL	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
DR. YASİN DÖNMEZ	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
DR. YASSER ALİ MUHAMMED ALİ	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
DR. YAVUZ SELİM DÜĞER	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
DR. YOSHIO KANAZAKI	TOHOKU UNIVERSITY
DR. YUNUS EMRE TANSÜ	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
DR. YÜCEL GELİŞLİ	GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DR. ZEKERİYA NAS	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
DR. ZİA UR REHMAN	A/P NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DR. ZEYNEP KARAÇOR	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
DR. ZUHAL ÖNEZ ÇETİN	UŞAK ÜNİVERSİTESİ
DR. ZÜBEYİR BAĞCI	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
DR. ZÜLEYHA YILMAZ	ORDU ÜNİVERSİTESİ

FOTOĞRAF GALERİSİ

İÇİNDEKİLER

KONGRE KÜNYESİ	i
BİLİM KURULU	ii
KONGRE PROGRAMI	iii
FOTOĞRAF GALERİSİ	iv
BAŞKANIN MESAJI	v
İÇİNDEKİLER	vi

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Mustafa Kenan GEÇER <i>FARKLI ÖRTÜALTI YAPILARDA ÜRETİLEN BİRİNCİ KALİTE ÇİLEK FİDELERİNİN MEYVE VERİM ÖZELLİKLERİ</i>	1
Burcu TUNCER <i>VAN İLİ SEBZECİLİĞİN MEVCUT DURUMU</i>	2
Selçuk Seçkin TUNCER <i>VAN İLİ KÜÇÜKBAŞ VE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIĞI SÜT ÜRETİMİNİN MEVCUT DURUMU VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ</i>	3
Murat ERGİNYÜREK & Mehmet BOZKOYUN & İrfan BAYTAR <i>BEŞERİ FAKTÖRLERİN KAPALI HAVZA GÖLLERİNE ETKİSİ: VAN GÖLÜ ÖRNEĞİ</i>	4
Mehmet BOZKOYUN & İrfan BAYTAR & Murat ERGİNYÜREK <i>GEVAŞ İLÇESİNDE TARIMSAL ARAZI KULLANIMI</i>	5
Yağmur KUŞCU & İsmail ALKAN <i>ÜÇÜNCÜ GÖZ KAPAĞI BEZİNİN PROLAPSUSU (GLANDULA NICTITANSIN PROTRUSİONU)</i>	6
Osman AYGÜN & Hisamettin DURMAZ <i>PATATES SUYU VE SÜT İLE ÜRETİLEN YOĞURT BENZERİ PIHTININ ÜRETİLMESİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ</i>	7
Fırat İŞLEK & Ezgi DOĞAN & Gülistan BAZANCİR & Atilla ÇAKIR <i>MALATYA İLİNDE FARKLI RAKIMLARDA YETİŞEN BAZI ÜZÜM ÇEŞİTLERİ MEYVELERİNİN POMOLOJİK VE BİYOKİMYASAL ÖZELLİKLERİ</i>	8
Mehmet Emre EREZ & Mustafa Ahmet GÜNEŞ & Mehmet FİDAN & Süleyman Mesut PINAR <i>PHYSIOLOGICAL, ECOLOGICAL AND SYSTEMATIC EVALUATIONS OF SIIRT AND ANTEP PISTACHIO</i>	9
Reşit ALDEMİR <i>THE EFFECT OF ADDITION DRY SUGAR BEET PULP IN TRITICALE SILAGE ON SILAGE QUALITY</i>	10
Nadire ÜCLER <i>VAN GÖLÜ HAVZASI AKIM, YAĞIŞ VE SICAKLIK VERİLERİNİN TREND ANALİZİ</i>	11
Ufuk MERCAN YÜCEL <i>VAN İLİN'DE KANATLI YEMİ OLARAK TÜKETİME SUNULAN YEMLERDE BAZI AĞIR METAL DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ</i>	12
İsa YILMAZ & Koksal KARADAS <i>IGDIR CITY LIVESTOCK POTENTIAL AND ITS CONTRIBUTION TO THE LOCAL ECONOMY</i>	13

İbrahim ALTUN	14
<i>SOYA SÜTÜ VE SOYA PEYNİRİNİN FONKSİYONEL GIDA BİLEŞENLERİ</i>	
Şenol KÖSE & İbrahim ALTUN	15
<i>SÜT REÇELİ: ÜRETİMİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ</i>	
Ömer YILMAZ & Leyla KURAL & Reyhan YERGIN ÖZKAN	16
<i>BEYAZ LAHANA (BRASSICA OLERACEA L. VAR. CAPITATA (L.) F. ALBA DC) EKSTRAKTLARININ ANTİFUNGAL ETKİSİ</i>	
Veli AVCI	17
<i>AMYAND HERNİDE APENDEKTOMİ YAPILMALI MIDIR?</i>	
Harun Egemen Tolunay	18
<i>TOPLUMUN İNFERTİLİTEYE BAKIŞI VE İNFERTİL ÇİFTLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR</i>	
Sema Yılmaz RAKICI	19
<i>HASTA GÖZÜYLE RADYOTERAPİNİN RESME YANSITILMASI</i>	
Halilibrahim SERİN	20
<i>MULTİPL SKLEROZDA RETİNA OCT BULGULARI, PLAK YÜKÜ, PLAK DAĞILIMI, ATAK SIKLIĞI VE HASTALIK SÜRESİ ARASINDAKİ KORELASYON</i>	
Zafer Cengiz ER & Ertan DEMİRDAŞ & Kıvanç ATILGAN	21
<i>KORONER ARTER BYPASS CERRAHİSİ YAPILAN HASTALARDA OFF-PUMP VE ON-PUMP TEKNİĞİNİN ERKEN DÖNEMDE NÖROKOGNİTİF FONKSİYONLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
Kıvanç ATILGAN & Zafer Cengiz ER & Ertan DEMİRDAŞ	22
<i>ANADOLU'DA ANTİK TIPTAN BU YANA VARİS TEDAVİSİ</i>	
Tolga KALAYCI & Ümit Haluk İLİKLERDEN	23
<i>ACİL DURUMLAR NEDENİYLE TOTAL GASTREKTOMİ UYGULANAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	
Murat TOPRAK	24
<i>POSTMENPOZAL OSTEOPOROZLU KADINLARDA BİYOKİMYASAL MARKERLAR</i>	
Burcu GÜVEN	25
<i>ÇOCUKLARA YAPILAN GASTROİNTESTİNAL SİSTEM ENDOSKOPİLERİNİN RETROSPEKTİF OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	
İsmail DENİZ & Neşe ÇOLÇİMEN & Murat Çetin RAĞBETLİ	26
<i>SIÇANLARDA DIETHYLNİTROSAMİNE İLE OLUŞTURULAN DENEYSEL BÖBREK HASARI ÜZERİNE CURCUMİN'İN ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI</i>	
Gökhan ÇINAR & Ali Can ALTINOK & Hasan ÖZCAN & Fırat ASLAN	27
<i>AYDIN İLİNDE TARIMSAL ARAZİ DEĞERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN HEDONİK FİYATLANDIRMA MODELİ İLE TAHMİN EDİLMESİ</i>	
Cafer Tayyar BATI & Rıdvan KARA & Abdullah YEŞİLOVA & Gazel SER	28
<i>BAYESIAN REGULARIZATION VE LEVENBERG-MARQUARDT YAPAY SİNİR AĞLARI ALGORİTMALARININ TAHMİN PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
Nadire ÜÇLER	29
<i>BENDİMAHİ ÇAYI AKIM VERİLERİNİN BULANIK MANTIK YÖNTEMİYLE TAHMİNİ</i>	
Volkan GÜL	30
<i>ANTİKANSEROJENİK, ANTİDİYABETİK ve ANTIOKSİDAN BİR ETKİYE SAHİP Coriandrum sativum L. BİTKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	
Mesut BUDAK	31

<i>TÜRKİYE'DE YARI KURAK BİR İKLİM BÖLGESİNDE ARAZİ BOZUNUMU BAKIMINDAN AMENAJMAN KALİTE İNDEKSİNİN BELİRLENMESİ</i>	
Hasan Basri MEMDUHOĞLU & Azize SÖNMEZ	
<i>LİSE MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK DAVRANIŞI GÖSTERME DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ</i>	32
H. Eylem KAYA	
<i>KADIN OLMANIN ERİL İNŞASI: YAPIŞKAN ZEMİNLERDEN CAM TAVANLARA</i>	33
Volkan GÜL	
<i>ANTIÖKSİDAN, ANTIHEPATOTOKSİK VE ANTIENFLAMATUAR BİR ETKİYE SAHİP CAPPARİS SPİNOZA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	34
Ayşegül PALTA	
<i>OPINIONS OF TEACHERS ABOUT SWOT ANALYSIS OF THEIR SCHOOLS</i>	35
Cafer Tayyar BATI & Rıdvan KARA & Gazel SER & Abdullah YEŞİLOVA	
<i>KANTİL REGRESYON VE DOĞRUSAL REGRESYON YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	36
Simel PARLAK & A. Nilgün CANEL	
<i>PARTNER ŞİDDETİ ÜZERİNE BİR DERLEME VE ERGENLİK DÖNEMİNDE PARTNER ŞİDDETİNİ ÖNLEME PROGRAMININ ÖNEMİ</i>	37
Zahir ERZEN & Veysi ERZEN	
<i>BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞ UYGULAMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ</i>	38
Talat AYDIN	
<i>EK DERS KARŞILIĞI ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN METAFORİK ALGILAR</i>	39
Yasemin AĞAOĞLU	
<i>MADDE BAĞIMLILIĞIN ETKİLERİNE BAĞLI SOSYAL DIŞLANMA</i>	40
Ata PESEN & Ebümüslüm AKSOY & Zahir ERZEN	
<i>İLKOKUL 3. SINIF FEN BİLİMLERİ DERS KİTABININ YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	41
Şevin KAPLAN ADIYEKE & Mustafa YEŞİLYURT	
<i>SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİ KONUSUNDA DÜŞÜNCE, TUTUM VE BECERİLERİ</i>	42
Cihan CAYHAN & Rezan KARAKAŞ	
<i>ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKUMA VE YAZMA PLATFORMU WATTPAD'İ KULLANMA ALIŞKANLIKLARI</i>	43
Tülay KAMAŞAK	
<i>OTİZMLİ ÇOCUKLARDA DOĞUM ÖYKÜSÜ, ANNE SÜTÜ ALIMI, BİLGİSAYAR OYUNLARI VE TELEVİZYONLA TANIŞMA YAŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	44
Koksal KARADAS & İsa Yılmaz	
<i>PROFITABILITY DETERMINATION OF SHEEP'S MILK PRODUCTS: A CASE STUDY OF SANLIURFA PROVINCE</i>	45
Elif BABACANOĞLU & Sibel ERDOĞAN	
<i>KANATLILARDA GHRELİN (İŞTAH/AÇLIK) HORMONUNUN ETKİLERİ</i>	46
Caner KAYIKCI & Yağmur KUŞCU & Tunahan SANCAK	
<i>BUZAĞILARDA OMFALİTİSLERE BAĞLI ARTRİTİSLER VE TEDAVİLERİ</i>	47
Turgay KABAY	
<i>YÜKSEK SICAKLIĞIN BİTKİSEL ÜRETİME ETKİSİ</i>	48
Emre TEKCE & Kübra ÇINAR & Bülent BAYRAKTAR & Çiğdem TAKMA & Mehmet GÜL	
<i>SICAKLIK STRESİ ALTINDA BESLENEN BROİLER İÇME SULARINA KATILAN</i>	49

<i>ESANSİYEL YAĞ ASİDE KARIŞIMININ BAĞIRSAK PH VE MİKROFLORASI ÜZERİNE ETKİSİ</i>	
Nihat AKA & Halit DEMİR	
<i>ASİMETRİK DİMETİL ARJİNİN BİYOKİMYASAL ÖNEMİ</i>	50
Nihat AKA & Halit DEMİR	
<i>TOTAL SÜLFİDRİL DÜZEYİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİK ÖNEMİ</i>	51
Ayşe Dilek OZSAHİN & Onur TAMAN	
<i>EFFECT OF THE NEONICOTINOİD İMİDACLOPRİD ON ANTİOXİDANT ENZİMES İN SACCHAROMYCES CEREVISIAE</i>	52
M. Hamdi KARAGÖZ	
<i>TERS GAZ KROMATOĞRAFİSİ TEKNİĞİNDE PROB MİKTARLARININ ALİKONMA HACMİ, FİZİKSEL VE TERMODİNAMİK SONUÇLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI</i>	53
Zübeyde KUMBIÇAK & Ümit KUMBIÇAK	
<i>Zelotes subterraneus (C.L. Koch, 1833) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE AİT SİTOGENETİK ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ</i>	54
Bedia BATI & Neşe ERAY & Abdullah TURAN	
<i>THE EFFECTS OF Rheum ribes L. AND Gundelia tournefortii L. EXTRACTS ON BLOOD PARAMETERS İN RATS</i>	55
Ayşe Dilek OZSAHİN & Onur TAMAN	
<i>THE EFFECTS OF İNSEKTİDE CLOTHİANİDİN ON FATTY ACİD LEVELS İN SACCHAROMYCES CEREVISIAE CULTURAL ENVİRONMENTS</i>	56
Nisreen AL-DOORİ & Türkan GÜRER & Alper AYTEKİN & İbrahim AL-DOORİ	
<i>MUTATION ANALYSIS FOR A PART OF THE TERT PROMOTER İN COLORECTAL CANCER</i>	57
Ümit KUMBIÇAK & Zübeyde KUMBIÇAK	
<i>Poecilochroa variana (C.L.Koch, 1839) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE AİT KARYOTİP ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ</i>	58
Emrah ÇELİK & Rıdvan KARA & Atilla DURMUŞ & Abdullah YEŞİLOVA	
<i>AKDOĞAN GÖLÜ'NDEKİ KUŞ POPULASYONLARI ÜZERİNE POİSSON VE NEGATİF BİNOMİAL REGRESYON MODELİNİN UYGULANMASI</i>	59
Emrah ÇELİK & Rıdvan KARA & Abdullah YEŞİLOVA & Atilla DURMUŞ	
<i>KUŞ POPULASYON VERİLERİ ÜZERİNE REGRESYON MODELLERİ UYGULAMASI: HAÇLI GÖLÜ ÖRNEĞİ</i>	60
Abdullah TURAN & İsmail CELİK & Bedia BATI	
<i>THE EFFECT OF FIGS (Ficus carica L.) ON EXPERİMENTAL OXİDATIVE STRESS-İNDUCED RATS</i>	61
Zübeyde KUMBIÇAK & Ümit KUMBIÇAK & Sibel BARATA	
<i>TÜRKİYE'DEKİ BAZI GNAFOZİD ÖRÜMCEK TÜRLEİNİN MİTOKONDİRİYAL SİTOKROM OKSİDAZ ALT BİRİM I (COI) MARKÖRÜ KULLANILARAK MOLEKÜLER FİLOGENİSİ</i>	62
Muntazar MEHDİ & Hafsa AZHAR	
<i>FEMİNİNE SPIRİTUAL TRANSFORMATION OF THE NORMATIVE İDEOLOĞY İN THE PATRİARCHAL SYSTEM: A TEXTUAL ANALYSIS OF "THE FORTY RULES OF LOVE"</i>	63
Mazhar DÜNDAR	
<i>ALLAH'İN İNSANLARA OLAN HİTABI</i>	64
Eşref İNAN & Mehmet Şirin ÇIKAR	
<i>KUR'AN KİSSALARINDA DİL - MÜCADELE İLİŞKİSİ</i>	65
Mazhar DÜNDAR	
	66

<i>İLAHİ/KOZMİK ENFORMASYONEL YAYIN</i>	
Ahmet GÜNDÜZ <i>VAN-GEVAŞ TARİHİ VE 2795-2798-2799 NUMARALI NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE GAYRİMÜSLİM REAYA HAKKINDA BİLGİLER</i>	67
Eşref İNAN <i>İNSANDAKİ ŞEHVET GERÇEĞİNİN KUR'AN PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	68
Mazhar DÜNDAR <i>İLAHİ HİTAP - RUH İLİŞKİSİ</i>	69
Burkhanadin ABDİLKHAKİM <i>OTRAR FACIASI VE ONUN ORTA SİRDERYA HAVZASINA ETKİSİ</i>	70
Nurettin ÇİFTÇİ <i>KUR'AN'IN DİĞER İLAHİ KİTAPLARA BAKIŞI (TASDİK VE NESİH BAĞLAMINDA)</i>	71
Nurettin ÇİFTÇİ <i>KUR'AN KAVRAMLARININ KUR'AN'IN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE ANLAŞILMASI (ZERAE ذرأ ÖRNEĞİ)</i>	72
Şükrü AYDIN <i>KUR'AN AÇISINDAN DEĞERLER</i>	73
Metin YILDIZ <i>HAYYÂT VE EL-İNTİSÂR ADLI ESERİNİN MU'TEZİLE ARAŞTIRMALARINDAKİ ÖNEMİ</i>	74
Faruk YORGUN <i>HESIODOS VE PARMENİDES'İN HAKİKATI ELDE ETME YÖNTEMLERİNİN BENZERLİĞİ BAĞLAMINDA: MİTOS'TAN LOGOS'A GEÇİŞ TARTIŞMASI</i>	75
Mustafa TATAR <i>AZİZ NESİN'İN 'BİZİM HEMŞERİ' İSİMLİ HİKAYESİNİN SEMBOLİK ETKİLEŞİM KURAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	76
Sedat BARAN <i>MOLLA SADRA'NIN YUNAN KAYNAKLARI</i>	77
Davut OKÇU <i>ETNİK VE KÜLTÜREL ASİMİLASYON BAĞLAMINDA BİRİNCİ MAARİF ŞURASI</i>	78
Sedat BARAN <i>MOLLA SADRA'DA KURAN'IN ETKİSİ</i>	79
Sinan ÇAKAR <i>DENGBELİK KÜLTÜRÜNDE AKDAMAR ADASI VE METRAN İSA DESTANI</i>	80
Mehmet Nuri DEMİR <i>ŞEFFAFLIKLA BELİRLENEN PROBLEMLİ TOPLUMSAL FENOMENOLOJİLER</i>	81
Şükrü AYDIN <i>MUHAMMED ESED'İN KUR'AN MESAJI'NDA CİN TERİMİ İLE İLGİLİ FARKLI YORUM VE YAKLAŞIMLARI</i>	82
Hüseyin KÖSE & Aziz COŞKUN <i>HURRİYET.COM.TR'DE KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİN RETORİK HABER ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ AÇISINDAN İNCELENİŞİ</i>	83
Hasan ÇİFTÇİ & Seçil ÇİFTÇİ <i>ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN EN BÜYÜK İLETİŞİM SORUNU: DİL BİL(ME)MEK</i>	84
Sedat CERECİ <i>MEDYUM METAFORUNDA MEDYA: ARACI DEĞİL KAYNAK</i>	85
Hasan ÇİFTÇİ & Seçil ÇİFTÇİ <i>KURUM WEB SAYFALARININ TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA DAVRANIŞINA</i>	86

<i>ETKİSİ</i>	
Tekin AVANER & Buse Melis TÜRKÖZÜ <i>GÖÇ KAVRAMI VE TARİHİ: BEŞERİN HİCRETİNE DAİR TEMELLER</i>	87
Tekin AVANER & Buse Melis TÜRKÖZÜ <i>TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİMİNİN YAPISAL GELİŞİMİ ÜZERİNE: GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ve GÖREVLERİ</i>	88
Abdurrazak GÜLTEKİN & Sinan KULAK & Şahin AKBAŞ <i>KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR VE TÜRKİYE' DE BU ALANDAKİ UYGULAMALAR</i>	89
Abdurrazak GÜLTEKİN & Necati KONAT <i>TOPLUMSAL AKIL ve TARİHSELLİK</i>	90
Mehmet Celâl GÜLTEKİN & Abdurrazak GÜLTEKİN & Necati KONAT <i>KENTSEL PERİFERİDE TARIMSAL ARAZI KULLANIM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ</i>	91
Emrullah KIPÇAK & Yasin KILIÇLI <i>EĞİTİM DÜZEYİNİN MAMUL KALİTE ALGISINA ETKİSİ</i>	92
İpek Fatma ÇEVİK <i>AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE BABY SHOWER PARTİSİ VE TÜRKİYE'DE KABULLENME SÜRECİ</i>	93
Abdurrazak GÜLTEKİN & Sinan KULAK & Şahin AKBAŞ <i>TÜRKİYE'DE YAŞLILIK VE YAŞLANMA DÖNEMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ</i>	94
Hüseyin ÇALDAK & Ceylan ALKAN & Evin YOLTAY <i>TÜRKİYE'DE İŞ ve İŞÇİ KAZALARI</i>	95
Hüseyin ÇALDAK & Meral AĞIRBAŞ & Fidan İSYE <i>TÜRKİYE' DE KURTAJ</i>	96
Bülent BAYRAKTAR <i>ADIPOZ DOKUDAN SALGILANAN ANTİKANSEROJENİK BİR AJAN VE POTENT ANJİYOGENİK BİR ETKİYE SAHİP APELİN HORMONUN FİZYOLOJİK SİSTEMLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	97
Şerafettin OKUTAN <i>HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOKU/ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ BELİRLENMESİ</i>	98
Vural DENİZHAN <i>VAN İLİNDE ÖZEL BİR MEZBAHADA (ÖZ SÜERLER ET KOMBİNASI) KESİLEN KASAPLIK SIĞIRLARDA GÖRÜLEN HİDATİDOSİS YAYGINLIĞI VE EKONOMİK ÖNEMİ</i>	99
Şerafettin OKUTAN & Serdar SARITAŞ & Ahmet ÖZDEMİR & Hasan GENÇ <i>HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ENDOTRAKEAL ASPİRASYON İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ</i>	100
Vural DENİZHAN & Ayşe KARAKUŞ <i>VAN TUŞBA İLÇESİ GÖLLÜ KÖYÜNDE KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPILAN BİR ÇİFTLİKTE (TANER SİDAL TARIM İŞLETMESİ) ENDOPARAZİTER ENFEKSİYONLARININ ARAŞTIRILMASI VE TEDAVİSİ</i>	101
Bülent BAYRAKTAR & Emre TEKCE & Vecihi AKSAKAL & Çiğdem TAKMA & Fatma Gülten BAYRAKTAR & Bülent ŞENGÜL <i>KOYUNLARDA SERUM APELİN SEVİYESİ ÜZERİNE İRK ETKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	102
Ahmet GÖZLÜ & Mustafa KALKAN <i>ANTİK ŞEHİR-DEVLETLERİNE (POLİSLERE) AİT SİKKELER VE STİLİSTİK</i>	103

ÖZELLİKLERİ	
Esra MANKAN İSTANBULDAKİ TARİHİ RESTORANLARIN GASTRONOMİ TURİZMİNDE ETKİSİ VE ÖNEMİ	108
Şahabettin ÖZTÜRK GEVAŞ SELÇUKLU (HIŞET) MEZARLIĞI PEYJAZ VE ÇEVRE ONARIMI	109
Yaşar SUBAŞI DİREK & Şahabettin ÖZTÜRK AKDAMAR KİLİSESİ VE MÜŞTEMİLAT KAZI RÖLÖVE RESTİTÜSYON VE RESTORASYON PROJE ÇALIŞMALARI	110
Nurullah ULUTAŞ TURGAY NAR'IN OYUNLARINDA SIRADIŞI / AYKIRI CİNSELLİK	111
Hatice BALTA AHLAT SELÇUKLU MEYDAN MEZARLIĞI'NDA MEZAR USTASI ASİL BİN ÜVEYSİN ESERİ OLAN BİR MEZAR TAŞI (XIV. YÜZYILIN İLK YARISI)	112
Nurullah ULUTAŞ DİVANE DERVİŞ (YUNUS EMRE) OYUNUNDA İSLAM SONRASI ŞAMANİST İZLER	113
Şahabettin ÖZTÜRK GEVAŞ YEZDANŞER BEY ÇEŞMESİ	114
Ahmet ÖNTÜRK ALİ EZGER ÖZYÜREK'İN "MUHACİRLER (BİTMEYEN GÖÇ)" İSİMLİ ESERİNDE BALKAN GÖÇÜNÜN YANSIMALARI	115
Ömer Faruk KOÇAK BİR ESTETİK CERRAH BAKIŞIYLA ALTIN ORAN GERÇEĞİ	116
Burhan BEGER & Ebuzer DÜZ ÇOCUKLARDA TRAYMA İLE İLİŞKİLİ YARALANMALAR	117
Beril DİLBER & Gülay KARAGÜZEL OBEZ ÇOCUK VE ADÖLESANLARDA VİTAMİN D DURUMU	118
Burhan BEGER ÇOCUKLARDA KORUZİV MADDE ZEHİRLENMELERİNDE AİLELERİN FARKINDALIĞI VE YAKLAŞIMI	119
Saliha YILDIZ BİR ENDOKRİNOLOJİ POLİKLİNİĞİNDEKİ HASTALARIN 25 OH VİTAMİN D DÜZEYLERİ	120
Mehmet Reşit ÖNCÜ TRAYMA HASTALARINA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM	121
Mehmet KILIÇ & Hacı Yusuf GÜNEŞ YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE PNÖMOTORAKS TANISINDA AKCİĞER GRAFİSİ İLE BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	122
Burhan BEGER & Lokman SOYSAL ÇOCUKLARDA KİST HİDATİK	123
İbrahim Halil YAVUZ ÇOCUK BÖBREK YETMEZLİĞİ HASTALARININ CİLT BULGULARI	124
Göknur Özaydın YAVUZ DİYALİZ HASTALARININ DERİ BULGULARI	125
İbrahim TEĞİN & Mehmet FİDAN & M. Emre EREZ ANTİOKSIDANT CAPACITY, TOTAL PHENOLIC AND TOTAL FLAVONOID CONTENT OF ALLIUM AMPELOPRASUM L.	126
Betül GIDIK ANTİKANSEROJENİK ANTİDİYABETİK VE ANTİOKSİDAN BİR ETKİYE SAHİP MUCİZEVİ BİTKİ MORİNGA OLEIFERA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ	127

Abdurrahman ÇETİN <i>SPİNAL DİSRAFİZM İLE DOĞAN BEBEKLERİN KLİNİK ÖZELLİKLERİ</i>	128
İbrahim TEĞİN & Mehmet FİDAN & M. Emre EREZ <i>THE ANTIOXIDANT CAPACITY AND TOTAL PHENOLIC FLAVONOID CONTENT AND ELEMENT ANALYSIS OF TEUCRIUM POLIUM L. SUBSP. POLIUM, NATURALLY DISTRIBUTED IN SIIRT-ERUH.</i>	129
Betül GIDİK <i>ANTİVİRAL ANTİDEPRESAN, ANTİSEPTİK, ANTİBAKTERİYEL BİR ETKİYE SAHİP LAVANDULA OFFİCİNALİS BİTKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	130
Senem AKKOÇ & Halime Güzin ASLAN & Zülbiye KÖKBUDAK <i>SYNTHESIS, CHARACTERIZATION AND ANTICANCER STUDIES OF PYRIMIDIN BASED PD (II) AND PT (II) COMPLEXES</i>	131
Senem AKKOÇ <i>IN VITRO CYTOTOXIC ACTIVITY EVALUATION OF NEW ORGANIC COMPOUNDS INCLUDING 2-PHENYL-1H-BENZO[d]IMIDAZOLE</i>	132
Gökçe Pınar REİS <i>HEREDİTER SFEROSİTOZDA RETİKÜLOSİTOPENİ NEDENİ OLARAK PARVOVİRÜS ENFEKSİYONU</i>	133
Muhammet Emin NALDAN <i>REMİFENTANİL, GLUTAMAT TOKSİSİTESİNE KARŞI NÖROPROTEKTİF ETKİSİ</i>	134
Mehmet KOCA & Muhammet Emin NALDAN <i>BAZI İLAÇ MOLEKÜLLERİNİN SENTEZİNDE MİKRODALGA IŞIMA İLE KONVANSİYONEL SENTEZ YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	135
Erhan GÖRMEZ & Ayşe ALTUN <i>DİJİTAL VATANDAŞLIK ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA</i>	136
Saliha YURTÇİÇEK <i>SAGLIK HİZMETLERİNDE KALİTE VE HEMŞİRELİK</i>	137
Erhan GÖRMEZ & Rabia Şule AYGÜR <i>ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YAPILAN MEDYA OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA</i>	138
Bayram ARICI <i>ALMANYA'DA TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERSİNE KATILAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE YAZIM VE NOKTALAMADAKİ SORUNLARI</i>	139
Saliha YURTÇİÇEK <i>ÖĞRENCİ ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE FORMUNUN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ</i>	140
Hasan Basri MEMDUHOĞLU & Esra ÖCAL <i>LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÖFKE: BELİRTİLER, DÜŞÜNCELER VE DAVRANIŞLAR</i>	141
Nurullah AYKAÇ <i>ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA KELİME HAZİNESİNİ TESPİT ÇALIŞMASI (Van Edremit Ferit Melen Ortaokulu 5. Sınıf Öğrencileri Örneği)</i>	142
Kemal KAYA & Ayşe ALTUN <i>ORTAOKUL 5, 6 ve 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİMİNE ve ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ</i>	143
Kemal KAYA & Rabia Şule AYGÜR <i>SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL BİR ARAÇ OLARAK KARİKATÜR KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ</i>	144
Naki ERDEMİR	145

<i>ÖĞRETMENLER TARAFINDA BRANŞLARA GÖRE PORTFOLYO DEĞERLENDİRMEİNİN KULLANIM DÜZEYİNİ TESPİT ETME</i>	
Ahmet AKBABA & Zekeriya NAS	147
<i>KÖY OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİK ALGILARI</i>	
Akın İSTEK & Taner ALATAŞ	148
<i>SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ ILIK KARIŞIM ASFALTLARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ</i>	
Esra BAL & Sibel SAĞLIYAN	150
<i>BETONARME ÇERÇEVELERDE DOLGU DUVAR ETKİSİ</i>	
Akın İSTEK & Taner ALATAŞ	151
<i>SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ SICAK KARIŞIM ASFALTLARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ</i>	
Zuhal ÖZÇETİN & Füsun DEMİREL & Mehmet EMİNEL	152
<i>EĞİTİM YAPILARI ÖZELİNDE AKUSTİK KONFORA YÖNELİK UYGULAMA ÖRNEĞİ</i>	
Feran AŞUR	153
<i>TÜRKİYE-İRAN ÖRNEĞİNDE UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİNDEKİ BAHÇELERİN KÜLTÜREL PEYZAJ AÇISINDAN İRDELENMELERİ</i>	
M. Zeki ÖZYURT & Mertcan ÖZTÜRK	154
<i>1999 MARMARA DEPREMİNDE GÖÇMEMİŞ OLAN BETONARME ÇERÇEVELİ YAPILARIN EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ İLE İRDELENMESİ</i>	
Feran AŞUR	155
<i>TARIMSAL FAALİYETLERİN GÖRSEL PEYZAJ ÇEŞİTLİLİĞİNE YANSIMALARI; VAN/GEVAŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ</i>	
Füsun DEMİREL & Zuhal ÖZÇETİN & Mehmet EMİNEL	156
<i>KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ ÖRNEĞİNDE ÇOK AMAÇLI SALON AKUSTİĞİ İNCELEMESİ</i>	
Ayşegül ENGİN VARDAR & Ferhat PAKDAMAR	157
<i>EKOLOJİK AHŞAP YAPI ELEMANI SEÇİMİNDE BULANIK MANTIK YAKLAŞIMI</i>	
Sibel SAĞLIYAN	158
<i>KİRİŞSİZ VE KİRİŞLİ DÖŞEMELİ BETONARME BİNALARIN YAPISAL PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
M. Zeki ÖZYURT & Yusuf YILMAZ	159
<i>EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ BAKIMINDAN 2007 VE 2018 TÜRK DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
M. Zeki ÖZYURT & Yusuf YILMAZ	160
<i>YERİNDE DÖKME BETONARME BİNALARIN TASARIM ESASLARI AÇISINDAN 2007 VE 2018 TÜRK DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
Şahin ÇETİNKAYA	161
<i>TÜRKİYE'DE 2002-2018 DÖNEMİNDE YAPILAN SEÇİMLER VE SEÇİM EKONOMİSİNİN MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ</i>	
Nigar ÖZÇETİN	162
<i>ENERJİ ÜRETİM İŞLETMELERİNİN FAALİYET RAPORLARINDA RİSK YÖNETİMİ VE İÇ KONTROL SİSTEMLERİ İLE İLGİLİ VERİLEN BİLGİLERİN ANALİZİ</i>	
Cuneyt MENGÜ	163
<i>TURKEY'S SHARE FROM INTERNATIONAL TOURISM RECEIPTS AND EXPECTATIONS</i>	
Cuneyt MENGÜ	164
<i>DESTINATION MANAGEMENT IN TOURISM</i>	
Şahin ÇETİNKAYA	165

<i>TÜRKİYE'DE SİGARA TÜKETİMİ VE SİGARA İLE MÜCADELENİN EKONOMİK ETKİLERİ</i>	
Ali Ulvi ÖZBEY	
<i>TÜKETİM TOPLUMUNUN KAPİTALİST SİSTEM EVRESİ VE SOSYOLOJİK OKUMASI</i>	166
Ertuğrul ÇAVDAR & Erhan ÖNAL	
<i>FARKLI YAŞ GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI</i>	167
Erhan ONAL & Yasin KILICLI	
<i>FARKLI GELİR GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI</i>	169
Nigar ÖZÇETİN	
<i>ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE VE BAĞIMSIZ DENETÇİ MESLEKLERİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ</i>	171
Tekin AVANER & Ferhat ARI	
<i>YÖNETİŞİMİN KÜRESEL VE ULUSAL GELİŞİMİ ÜZERİNE</i>	172
Tekin AVANER & Ferhat ARI	
<i>DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA YÖNETİŞİM</i>	173
Sefa ORTAKAYA & Remzi TUNTAŞ	
<i>KUYRUK TEORİSİ YAKLAŞIMI İLE ÇAĞRI MERKEZLERİNDEKİ BEKLEME SÜRELERİNİN İNCELENMESİ</i>	174
M. Salih MERCAN	
<i>1930 YILI İKTİSADİ PROGRAMI İKTİSADİ VE MALİ DURUMU</i>	175
Fatma YILMAZ	
<i>PRESENTEİZM (HASTAYKEN İŞTE OLMA HALİ): KURAMSAL BİR ÇERÇEVE</i>	177
Ulaş Koray MILANLIOĞLU & Aysel MILANLIOĞLU	
<i>EPİLEPSİLİ HASTALARIN ÖZEL VE KAMU HUKUKUNDAN KAYNAKLI HAKLARI</i>	178
Ulaş Koray MILANLIOĞLU	
<i>ARABULUCULUĞUN İŞ UYUŞMAZLIKLARINDA UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLEREK TİCARİ UYUŞMAZLIKLARDA SUNULABİLECEK AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ : VAN İL ÖRNEĞİ</i>	179
Sefa ORTAKAYA & Remzi TUNTAŞ	
<i>HİZMET SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ MEMNUNİYETİNİN PERFORMANSLARINA VE MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ</i>	180
Zafer KANBEROĞLU & Nida GÜNSAN	
<i>TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SAĞLIK İLİŞKİSİ</i>	181
M. Salih MERCAN	
<i>ANADOLU'DA DEMİRYOLLARI VE LİMANLAR İNŞASI İÇİN MR. CANEDY VE CHESTER'LE AKDEDİLEN MUKAVELE</i>	182
Fatma YILMAZ	
<i>TÜRKİYEDE İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARININ BÖLGESEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	183
Sefa ORTAKAYA & Remzi TUNTAŞ	
<i>SANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİNİN İNCELENMESİ</i>	184
Bilal Zafer BERİKOL & İlker KEFE	
<i>SERBEST MESLEK FAALİYETİ YÜRÜTENLER AÇISINDAN AMORTİSMAN: BEYİN AMORTİSMANI</i>	185
Abdullah EREN & Muhammet Dursun KAYA	
<i>E DEVLET SİSTEMİNİN OLUŞTURDUĞU DEĞER İLE BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	186

Bilal Zafer BERİKOL & İlker KEFE	
<i>İŞLETMELERİN KREDİ KARTLARINDAN KAZANDIĞI HEDİYE PUANLARIN KULLANIMI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME</i>	187
Abdullah EREN	
<i>ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİNİN BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	188
Zekeriya NAS	
<i>THE IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES</i>	189
Ekrem GÜL & Mustafa TORUSDAĞ & Veysel İNAL	
<i>TÜRKİYE'DE TERÖRİZM VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: SINIR TESTİ (ARDL) UYGULAMASI</i>	190
Mustafa TORUSDAĞ & Veysel İNAL & Tunahan DEĞİRMENÇİ	
<i>DIŞ BORÇLANMA EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR UYGULAMA</i>	191
Seda BAŞAR YILMAZ & H. Eray ÇELİK	
<i>FAİZ ORANLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN KISMİ EN KÜÇÜK KARELER METODU (KEKK) İLE İNCELENMESİ</i>	192
Zekeriya NAS	
<i>HUMAN RESOURCE COMPETENCIES</i>	193
Zekeriya NAS	
<i>ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS AND STRATEGIC HUMAN RESOURCE</i>	194
Muhammad Zia-ur-Rehman	
<i>RURAL WOMEN WORKLOAD; IMPLICATIONS ON SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT</i>	195
Bahadır KILINÇ	
<i>BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA KEMİK EKLEM SİSTEMİ TUTULUMU VE PATOGENEZ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ</i>	196
Ufuk ÜLKER	
<i>BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA İMMÜN YANIT VE KONTROL STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ</i>	197
Ufuk ÜLKER	
<i>DENEY HAYVANLARINDA SIK GÖRÜLEN BAKTERİYEL HASTALIKLAR VE KORUNMA YOLLARININ İNCELENMESİ</i>	198
E. Füsün Akyüz Çim	
<i>DEPRESİF BOZUKLUĞUN TEDAVİ MALİYETİ ÜZERİNE TERAPİ TABANLI ÖNERİLER</i>	199
Veysel Atilla AYYILDIZ & Mesut ÖZGÖKÇE	
<i>HEMOPTİZİ İLE PREZENTE OLAN BEHÇET HASTASINDA NADİR GÖRÜLEN TROMBOZE PULMONER ARTER ANEVİZMALARI</i>	200
Süleyman Mesut PINAR	
<i>RARE AND ENDEMIC SPECIES FROM BİNGÖL PROVINCES, EAST ANATOLIA/TURKEY AND THEIR THREAT CATEGORIES</i>	201
Fikret ALTINDAĞ	
<i>STREPTOZOTOSİN İLE İNDÜKLENEN DENEYSEL DİYEBETTE TIMOKİNONUN OVARYUM HACMİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI</i>	202
Erbil KARAMAN & İbrahim Halil YAVUZ & Ali KOLUSARI & İsmet ALKIŞ & Hanım Güler ŞAHİN & Abdulaziz GÜL	
<i>BATIN ÖN DUVARI CİLT-ALTI SKAR ENDOMETRİOZİS VAKALARININ ANALİZİ VE GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ:</i>	203

RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA	
Abdulkadir AYDIN PLANTAR FASİT TEDAVİSİNDE EKSTRACORPOREAL SHOCK WAVE THERAPY İLE ÖZEL YAPILMIŞ TABANLIK UYGULAMASININ KARŞILAŞTIRILMASI; BİR YIL TAKİPLİ PROSPEKTİF RANDOMİZE ÇALIŞMA	204
Fikret ALTINDAĞ & Murat Çetin RAGBETLİ GEBELİKTE UYGULANAN DİKLOFENAK SODYUM VE TİMOKİNONUN POSTNATAL DÖNEMDE SIÇAN SPERMATOGONYUM HÜCRE SAYISINA ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI	205
Ramazan ATIÇ & Abdulkadir AYDIN OSTEOPETROZİS HASTALARINDA KIRIKLARIN PLAK VİDA İLE TEDAVİ SONUÇLARI	206
Abdulahad DOĞAN & Abdullah DALAR PHENOLIC COMPOSITION AND ANTIOXIDANT ACTIVITY OF OLEANDER (<i>Nerium oleander L.</i>)	207
Mehmet KILIÇ & Mehmet Edip AKYOL YOĞUN BAKIMDA ANTİKONVÜLZAN AMAÇLA KULLANILAN VE ANTIARİTMİK ETKİLİ FENİTOİNİN BRADİKARDİ YAN ETKİSİ: OLGU SUNUMU	208
Mehmet Edip AKYOL & Celaleddin SOYALP LUMBOPERİTONEAL ŞANT SONRASI BİLATERAL SUBDURAL KANAMA OLGUSU	209
Fuad SALAMOV & Özgür YEŞİLYURT & Mehmet ŞENER OECD ÜLKELERİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜ ETKİNLİĞİNİN STOKASTİK SINIR ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ	210
Seda KESKİN & Ergin TAŞKIN & Murat Çetin RAGBETLİ UYKU DOSTU HORMON: MELATONİN	211
Seda KESKİN & Murat Çetin RAGBETLİ & Halil ÖZKOL & Yasin TULÜCE ULTRAVİYOLE A VE B İRRİDASYONU İLE OLUŞAN DERİ HASARINDA ELLAJİK ASİT VE SİLİBİNİNİN ANTIOKSİDAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI	212
Fatma DURMAZ & Mesut ÖZGÖKÇE & Nuri HAVAN & Ferhat CÜCE MEME KİTLELERİNDE BİYOPSİ SONUÇLARIMIZ: RETROSPEKTİF ANALİZ	213
Ali Kemal GÜR KALP VE DAMAR CERRAHİSİ ÖNCESİNDE HASTALARININ PSİKOLOJİK HAZIRLIĞI	214
Tutkun TALİH HEMOROİDAL HASTALIK İLE ALT EKSTREMİTE VENÖZ YETMEZLİĞİ ARASINDA KORELASYON VAR MIDIR?	215
Cihan ÖNEN & Erhan DİNCER & M. Şamil ARGUN BİTLİS İL MERKEZİNDEKİ SAĞLIK ÇALIŞANLARININ EKİP ÇALIŞMASI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	216
Mehmet Emin YAŞAR & Selahattin KAVUT KLASİK YÖNETİM YAKLAŞIMI	217
Cihan ÖNEN & Emine KAMIŞ & Erhan DİNCER FEMALE VIOLENCE PERSPECTIVE AND FATALISM TENDENCY OF STUDENTS IN A VOCATIONAL SCHOOL	218
Abdullah ATLI & E. Füsün Akyüz Çim TÜRKİYE'DE ANTİDEPRESAN İLAÇ KULLANIMI AZ MI? ÇOK MU?	219
Banu ATALAY SEPSİS VE SEPTİK ŞOKTA ENDOTELİN-1'İN FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ	220

Mehmet Emin YAŞAR <i>TÜRKİYE'DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE KALİTENİN ÖNEMİ</i>	221
Necmettin KOÇ <i>BİR MULTİDİSİPLİNER ALAN OLAN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNDEKİ ÖNEMİ</i>	222
Banu ATALAY & Bülent BAYRAKTAR & Sevil BAYRAKTAR <i>HASTALIKLARIN ETKİN TEDAVİSİNDE HÜCRE ARASI SİNYAL İLETİM MEKANİZMALARI VE JAK-STAT YOLAĞI FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ</i>	223
İmran ASLAN <i>İNŞAATLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN TESPİTİ</i>	224
Mehmet Emin YAŞAR <i>İŞLETMELERİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÇALIŞMALARI</i>	225
Ömer AKGÜL & Gülşah KANBEROĞLU & Gülhan BORA <i>IN VITRO EVALUATION OF THE EFFECT OF ISOPRENALINE ON BACTERIA</i>	226
Banu ATALAY <i>IMMUNOMODÜLATOR ROL SAHİP ENDOJEN ANTİ-ENFLAMATUAR BİR NÖROPEPTİD KORTİSTATİNİN İNCELENMESİ</i>	227
İlhan BAHAR & Gülseren ELAY <i>TÜRKİYE'DE YOĞUN BAKIMLARDA ÇALIŞAN HEKİMLERDE ANKSİYETE ORANININ BELİRLENMESİ</i>	228
Oğuzhan KUŞCU & Murat Çetin RAĞBETLİ <i>İMMUNSUPRESİF İLAÇLAR VE ERKEK İNFERTİLİTESİ</i>	229
İmran ASLAN <i>AİLE ŞİRKETLERİNDE PERFORMANS YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER</i>	230
Oğuzhan KUŞCU & Murat BOYDAK <i>PİT HÜCRELERİ</i>	231
İmran ASLAN <i>JOB LIFE QUALITY AND MOTIVATION FACTORS IN HEALTHCARE: BİNGÖL CITY HOSPITAL CASE</i>	232
Ramazan ÜSTÜN & Elif KAVAL OĞUZ & Ayşe ŞEKER <i>SİNİR BUYUME FAKTÖRÜ (NGF) İLE TİMOKİNON'UN (TQ) DENEYSEL PERİFERİK SİNİR YARALANMA MODELİNDE REJENERATİF ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	233
Hanifi YILDIZ <i>KOAH'LI HASTALARDA EŞLİK EDEN KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLARIN İNCELENMESİ</i>	234
Ayşe ARSLAN <i>GENÇ KADINLARDA KRONİK BAŞ AĞRISININ NEDENİ OLARAK BİYOMAS MARUZİYETİ VE BEYİN HASARI İLİŞKİSİ</i>	235
Ali İrfan BARAN & Deniz ULUTAŞ <i>FASİOLİAZİS TANILI 11 OLGUNUN İNCELENMESİ</i>	236
Süleyman ŞAHİN <i>NÖTROFİL/LENFOSİT VE PLATELET/LENFOSİT ORANININ AKCİĞER KANSERİNDE TANISAL ETKİSİ VE AKCİĞER KANSERİ FARKLI ALT TIPLER İLE İLİŞKİSİ</i>	237
Ali Mahir GÜNDÜZ & Nurşen TOPRAK <i>KORONER ARTER HASTALIĞI'NIN TANISINDA VAN İCİN BİR İLK: KORONER BT ANJİYOĞRAFI</i>	238
Mahfuz TURAN <i>SLİKON TÜP UYGULANAN VE UYGULANMAYAN ENDOSKOPİK</i>	240

<i>DAKRİYOSİSTORİNOSTOMİ OLGULARINDA OPERASYON BAŞARISININ KARŞILAŞTIRILMASI</i>	
Hacı Yusuf GÜNEŞ	
<i>İNSAN HATASINDAN KAYNAKLANAN LİDOKAİN TOKSİSİTESİ: OLGU SUNUMU</i>	241
Nazım BOZAN	
<i>PEDİATRİK HASTADA SOLUNUM SIKINTISINA NEDEN OLAN VALLEKULA YERLEŞİMLİ TİROGLOSSAL DUKTUS KİSTİ</i>	242
Hamit Hakan ALP	
<i>PLAZMA VE ERİTROSİT ÖRNEKLERİNDE MALONDİALDEHİT ÖLÇÜMÜ İÇİN SPEKTROFOTOMETRİK VE HPLC YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</i>	243
Hacı Yusuf GÜNEŞ & Mehmet KILIÇ	
<i>HEREDİTER MULTİPLE EKZOSİTOZ OLGUSUNDA ANESTEZİ</i>	244
Mehmet Sabri GÜNDÜZ & Necat KOYUN	
<i>SERVİKAL VERTEBRAL DİSKLERDE YAŞA VE CİNSİYETE BAĞLI DEĞİŞİMLER</i>	245
Canser Yılmaz DEMİR	
<i>GÖZ KAPAĞI DEFEKTLERİNİN REKONSTRÜKSİYONUNDA PRATİK VE ETKİLİ BİR YÖNTEM OLARAK Z-PLASTİNİN KULLANIMI</i>	246
Mustafa CENGİZ	
<i>SİLYBUM MARIANUM (L.) GAERTN (SİLYMARİN)'UN D-GALAKTOSAMİN / TÜMÖR NEKROZİS FAKTÖR-ALFA NEDENLİ HEMATOKSİSİTESİ ÜZERİNDEKİ KORUYUCU ETKİLERİ</i>	247
Tunahan SANCAK & İsmail ALKAN	
<i>PANKREAS CERRAHİSİ</i>	248
Kemal AYENGİN	
<i>SÜNNETTE UYGUN ANESTEZİ YÖNTEMİ NEDİR?</i>	249
Feyza DEMİR	
<i>SERVİKAL SİTOLOJİLERİNDE ATİPİK SKUAMÖZ VE ATİPİK GLANDÜLER HÜCRELER SAPTANAN OLGULARDA HİSTOPATOLOJİK SONUÇLAR</i>	250
Zülküf KAYA	
<i>ÇOCUKLARIN ADENOİD DOKUSUNDA 5-HT7 RESEPTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	251
Hüseyin AKDENİZ	
<i>C5-6 PARASANTRAL DİSK HERNİLERİNDE BİSEPS KAS ELASTİSİTE DEĞİŞİKLİĞİNİN ARFI YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	252
Vahit MUTLU	
<i>SAGLIK HİZMETİ VERENLER AÇISINDAN SES KISIKLIĞI BULGUSUNUN ÖNEMİ</i>	253
Adnan AYAN Mevlüt ARSLAN	
<i>THE PREVALENCE OF VARROA DESTRUCTOR HAPLOTYPES FOUND IN APIS MELLIFERA IN THE PROVINCE OF KÜTAHYA</i>	254
Mevlüt ARSLAN Adnan AYAN	
<i>DNA SEQUENCING FROM SANGER TO TODAY</i>	255
Mesut ÖZGÖKÇE & Suat İNCE & Hüseyin AKDENİZ & Ensar TÜRK & Saim TÜRKÖĞLU & Şahin ŞAHİNALP	
<i>DERİN VENÖZ TROMBOZU HASTALARINDA MEKANİK TROMBEKTOMİ: TEK MERKEZLİ TECRÜBEMİZ</i>	256
Remzi ERTEN	
<i>SERVİKAL NEOPLAZİ DIŞI ENDİKASYONLU HİSTEREKTOMİ MATERYALLERİNDE İNSİDENTAL SERVİKAL NEOPLASTİK LEZYONLAR</i>	257
Feyza DEMİR & Remzi ERTEN	259

<i>SAFRA KESESİNDE SARILIK TABLOSU GELİŞTİRMEYEN KRONİK LENFOSİTİK LÖSEMİ İNFİLTRASYONU</i>	
Abdurrazak GÜLTEKİN & Necati KONAT	
<i>FELSEFE TARİHİ YAZIMINA DAİR USUL PROBLEMİNE ORHAN SADEDDİN YAKLAŞIMI</i>	260
Adnan ARSLAN	
<i>MODERN MISIR EDEBİYATINDA GAZETECİLİKLE EDEBİYATÇILIGIN KESİŞME NOKTASINDA YARI KURGU BİR YAZIN ÖRNEĞİ: CUMA POSTASI HİKÂYESLERİ</i>	261
Кашымхан Дәуренқұлов Боранбайұлы	
<i>ТҮРКІСТАННЫҢ РҰХАНИ ОРТАЛЫҚҚА АЙНАЛУЫНДАҒЫ МАТРУДИ-ХАНАФИЛІКТІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ</i>	262
Yurdagül DEMİRBİLEK & Muhammet YILTEGİN & Yağmur KORKMAZ	
<i>AİLE İÇİ ŞİDDET VE ÇOCUKLAR</i>	263
Maşallah TURAN	
<i>TAHRİM SÜRESİ ÖZELİNDE GÜNÜMÜZDEKİ SOSYAL DOKUYA DAİR ANALİZLER</i>	264
Nesip DEMİRBİLEK & Mert ER & Esmâ YÜTMEN	
<i>SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI</i>	266
Adnan ARSLAN	
<i>2003 SONRASI İRAK'I ANLATAN DEHŞET ROMANLARINDAN "HAYATUN SAKİLE" NİN PSİKANALİTİK OKUMASI</i>	267
Rezan KARAKAŞ & Cihan CAYHAN	
<i>"DEVLET ANA" ROMANINDA AHİLİK</i>	268
Engin KORKMAZ	
<i>HAKKÂRİ İLİNDE HALK TAKVİMİ VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ</i>	269
Hasan Basri MEMDUHOĞLU & Merve TUNÇ	
<i>ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME EĞİMLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE YÖNELİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ</i>	270
Yurdagül DEMİRBİLEK & Yeşil GÖKALP & Selcan KAYA	
<i>KADIN ve ÇOCUK İSTİSMARI</i>	271
Burcu TÜTAK & Hasret İPEK İLÇİN	
<i>İSMAİL BİLGİN'İN ELVEDA BALKANLAR ADLI ROMANINDA BALKAN SAVAŞI</i>	272
Zihni MEREY & Sinan ARGÜZ	
<i>EĞİTMENLERİN DEMOKRASİ ve İNSAN HAKLARI ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN BAZI KAVRAMLARI ANLAMA DÜZEYİ</i>	273
Ertuğrul ÇAVDAR & Emrullah KIPÇAK	
<i>FARKLI MAMUL GURUPLARINDA KADINLARIN VE ERKEKLERİN KALİTE ALGILARI</i>	274
Nesip DEMİRBİLEK & Elvan UZUNGÜNDEŞ & Ayetullah BARULAY	
<i>ÇOCUK İSTİSMARI</i>	276
Nesip DEMİRBİLEK & Ferhat DAYI & Serhat ALTAY & Burak KÖMÜRGÖZ	
<i>ÖTENAZI</i>	277
Yurdagül DEMİRBİLEK & Azad ATSAK & Siracettin YAVUZ & Ayşe ANAN	
<i>KADINA YÖNELİK ŞİDDET</i>	278
Zihni MEREY & Beyhan TAN	
<i>TÜRKİYE'DE DEĞERLER EĞİTİMİ ALANINDA YAPILAN YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	279
Gülşen TORUSDAĞ	
	280

<i>DES MOTS VISIBLES AUX MESSAGES INVISIBLES</i>	
Ferit GÜRBÜZ <i>THE BOUNDEDNESS OF A CLASS OF FRACTIONAL TYPE ROUGH HIGHER ORDER COMMUTATORS ON GENERALIZED WEIGHTED MORREY SPACES</i>	281
Ruhan İlknur & GAZİOĞLU ŞENSOY & Hacer KOÇ & Ethem Ömer BAŞ <i>BAZI YERLİ ÜZÜM FORMLARININ BESİN VE KALİTE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ</i>	283
Ali Rıza KUL & Veysel BENEK & Hasan ELİK & Salih ALKAN & Ahmet SELÇUK <i>PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE KİNETİK ÇALIŞMALAR</i>	284
Seda OĞUR & Zülküf YILMAZ <i>ADİLCEVAZ EKŞİ KARADUT REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI</i>	285
Seda OĞUR & Şevda ATEŞ <i>BAHARAT KAYNAKLI KONTAMİNASYON VE MİKROBİYAL TEHLİKELER</i>	286
Oğuz Ayhan KİREÇCİ <i>TUZ ÖN UYGULAMASI YAPILAN FASULYE BİTKİSİ (PHASEOLUS VULGARIS L. CV. AKMAN) YAPRAKLARINDA SODYUM NİTROPRUSSİD UYGULAMALARININ BAZI BİYOKİMYASAL PARAMETRELERE ETKİLERİ</i>	287
Şükrü ÖNALAN & Mustafa ÇEVİK <i>IMPORTANT PARASITIC INFLATIONS AND TREATMENT METHODS IN FISH</i>	288
Elif KAVAL OĞUZ & Fatma AKSUZ ÇINAR <i>SİPERMETRİNİN ARKA KÖK GANGLİYON NÖRONLARINA ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI</i>	289
Seda OĞUR & Zülküf YILMAZ <i>SU ÜRÜNLERİ KAYNAKLI PATOJEN TEHLİKESİ</i>	290
Seda OĞUR & Zülküf YILMAZ <i>ADİLCEVAZ YEŞİL CEVİZ REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI</i>	291
Numan BİLDİRİCİ & İshak BARAN <i>VAN-GEVAŞ KOŞULLARINDA DEĞİŞİK KURU FASULYE (Phaseolus vulgaris L.) ÇEŞİTLERİNDE VERİM VE VERİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA</i>	292
Ali Rıza KUL & Veysel BENEK & Hasan ELİK & Salih ALKAN & Ahmet SELÇUK <i>PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE İZOTERM VE TERMODİNAMİK ÇALIŞMALAR</i>	293
Ferit GÜRBÜZ <i>FRACTIONAL TYPE MULTILINEAR COMMUTATORS WITH ROUGH VARIABLE KERNEL ON GENERALIZED VANISHING LOCAL MORREY SPACES</i>	294
Sehrana KASIMI <i>AZƏRBAYCAN İNCƏSƏNƏTİNDƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏR</i>	296
Sabir RÜSTEMLİ & Suat AVCİL <i>154 KV'LUK VAN TRANSFORMATÖR MERKEZİNDE İKİ FAZ-TOPRAK KISA DEVRE ARIZASININ ANALİZİ VE SİMÜLASYONU</i>	297
Sabir RÜSTEMLİ & Suat AVCİL <i>TÜNEL AYDINLATMASINDA KULLANILAN ARMATÜRLERİN ANALİZİ</i>	298
Numan BİLDİRİCİ & İshak BARAN <i>GEVAŞ İLÇESİNDE YETİŞTİRİLEN YEREL KURU FASULYE (Phaseolus vulgaris L.) POPULASYONLARININ VERİM VE VERİM ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ</i>	299

Yusuf ARSLAN	
<i>KRİYOJENİK İŞLEMİN FARKLI BEKLETME SÜRELERİNİN AISI D3 TAKIM ÇELİĞİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ</i>	300
Fadime SERTÇELİK & İnci KUŞOĞLU & Sergey BARANOV	
<i>SIMAV DEPREMİ ARTÇI SARSINTI SÜREÇ TAHMİNİ</i>	301
Ashhan ÖZTÜRK & Deniz BAYRAK	
<i>ÇANAKKALE ŞEHİTLİKLERİ ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN YAPI / MEKÂN VE BELLEK / DUYGU İLİŞKİSİ</i>	302
Ashhan ÖZTÜRK & Deniz BAYRAK	
<i>AKSU VE GÜLTEPE KÖYÜ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN SÜRMENE KIRSALINDAKİ KONUT TİPLERİNE YÖNELİK BİR İRDELEME</i>	303
Hüseyin ALLAHVERDİ & Abdullah BAYRAM	
<i>TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR TÜR KAYDI, Tetragnatha reimoseri (Rosca, 1939) (ARANEAE/TETRAGNATHIDAE)</i>	304
Fadime İRİBUĞDAY & Ahmet Regaib OĞUZ	
<i>VAN BALIĞI (Alburnus tarichi Guldenstädt , 1814) DERİSİNİN HISTOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ</i>	305
Kadir KIRK & Tuğba CEBECİ & Hasan KETKANLI	
<i>CANLI AĞIRLIK VE BAZI MİKROBİYOLOJİK ÖZELLİKLERİN NORDUZ KOYUNLARININ DÖL VERİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ</i>	306
İsmail YILDIZ	
<i>VAN TOPRAKLARINDAN İZOLE EDİLEN YENİ BİR FURGASONIA TÜRÜ (PROTISTA, CILIOPHORA, NASSOPHOREA) ÜZERİNDE MORFOLOJİK VE MORFOMETRİK ARAŞTIRMALAR</i>	307
Turgay KABAY	
<i>VAN'IN ERCİŞ İLÇESİNDE SEBZE TARIMI</i>	308
Seda OĞUR & Sedanur İDİKURT	
<i>BİTLİS İLİNDEKİ EV HANIMLARININ BAHARATLARI KULLANMA, SATIN ALMA VE SAKLAMA TERCİHLERİ</i>	309
Fadime İRİBUĞDAY & Ahmet Regaib OĞUZ	
<i>VAN BALIĞI (Alburnus tarichi Guldenstädt , 1814) DERİSİNDEKİ MUKUS HÜCRELERİNDEKİ DEĞİŞİMİN ÜREME GÖÇÜ SIRASINDA İNCELENMESİ</i>	310
Nursel KAM & Gülşah SAYDAN KANBEROĞLU	
<i>BEYAZ HİNDİBA (CİCHORIUM İNTYBUS L) BİTKİSİNİN KİMYASAL ANALİZİ VE ELDE EDİLEN YAĞIN GC-MS İLE KAREKTERİZASYONU</i>	311
Kadir KIRK	
<i>TAZE SPERMA İLE YAPAY TOHURLANAN KARAKAŞ KOYUNLARININ BAZI ÜREME ÖZELLİKLERİ</i>	312
Kadir KIRK	
<i>KIRSAL ALAN KEÇİ POPÜLASYONLARININ VERİM ÖZELLİKLERİ</i>	313
Saadet BELHAN	
<i>KEDİ VE KÖPEKLERDE REPRODÜKSİYONUN BASKILANMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR</i>	314
Abdullah KARASU	
<i>BİR OGLAKTA OSTEODİSTROFİA FİBROZA OLGUSU: KLİNİK, RADYOLOJİK VE LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	315
Musa GENÇCELEP & Yağmur KUŞCU & Caner KAYIKCI	
<i>ERİŞKİN SIĞIRLARDA BOYNUZSUZLAŞTIRMA TEKNİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	316
Kadir KIRK	
<i>MERA KOŞULARINDA KUZULAYAN KOYUNLARDA PLASENTANIN DIŞARI</i>	317

<i>ATILMA SÜRESİNİN KUZU EMİŞTİRME SÜRESİNE ETKİLERİ</i>	
Kadir KIRK <i>DOĞU ANADOLU BÖLGESİ KOÇLARININ KOÇ KATIMI DÖNEMİ ÜREME ÖZELLİKLERİ</i>	318
Abdullah KARASU & Nuri ALTUĞ & Caner KAYIKCI <i>MONTOFON IRKI BİR BUZAĞIDA ÇOKLU DOĞMASAL ANOMALİ: KLİNİK, RADYOLOJİK ve LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	319
Fatih YILDIRIM <i>ATLARDA MİZAÇ (TEMPARAMENT) TİPLERİ</i>	320
Caner KAYIKCI & Musa GENÇCELEP <i>KÖPEKLERDE DİRSEK DİSPLAZİSİ</i>	321
Caner KAYIKCI & Yağmur KUŞCU & Tunahan SANCAK <i>SİĞİRLARDA LOKAL ANESTEZİ VE REGIONAL ANESTEZİ UYGULAMALARI</i>	322
Süleyman KOZAT <i>BRUCellosIS: AN IMPORTANT ZONOOZ</i>	323
Ash Çilingir YELTEKİN <i>ECTİMA'LI KOYUNLARIN SERUM TAS VE TOS DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİM</i>	324
Seda OĞUR <i>APİTERAPİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNE DAİR KANITLAR</i>	325
Kadir KIRK <i>KIRSAL ALAN KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ</i>	326
Hanbey HAZAR & Mahmut Nedim TANSU <i>BORLAMA İŞLEMİYLE KAM(EKSANTRİK) MİLİNİN YÜZEY ÖZELLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ</i>	327
Hanbey HAZAR & Hüseyin SEVİNÇ <i>YAPAY SINIR AĞI MODELLEMESİ İLE ETİLHEKSİL NİTRAT KATKILI YARI ADİYABATİK DİZEL MOTORUN EMİSYON KARAKTERİSTİĞİNİN TAHMİNİ</i>	328
Sabir RÜSTEMLİ & Suat AVCİL <i>BİTLİS İLİNİN RÜZGAR ENERJİSİ POTANSİYELİ VE KULLANILABİLİRLİĞİ</i>	329
Sinem ERDEN GULEBAGLAN <i>SmS BİLEŞİMİNİN DİNAMİK ÖZELLİKLERİNİN BASINÇ İLE DEĞİŞİMİNİN YOĞUNLUK FONKSİYONELİ TEORİSİ İLE İNCELENMESİ</i>	330
Nesrin BULUT & Melih KUNCAN & Sabit HOROZ <i>TÜRKİYE'DE GÜNEŞ ENERJİSİNİN KULLANIM ALANLARI VE SIIRT GÜNEŞ ENERJİ POTANSİYELİ</i>	331
Arzu EKİNCİ & Sabit HOROZ & Ömer SAHİN <i>INVESTIGATION STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF W-DOPED CDZNS NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA CHEMICAL PRECIPITATION METHOD</i>	332
Muhammed GÜNBAT & Arzu EKİNCİ & Sabit HOROZ & Ömer SAHİN <i>EFFECT OF MO DOPING ON THE PARTICLE SIZE AND ENERGY BAND GAP OF MO-DOPED ZNS NANOPARTICLES</i>	333
Nesrin BULUT & Ömer ŞAHİN & Sabit HOROZ <i>INVESTIGATION OF EFFECT OF MN DOPING ON THE STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF MN-DOPED ZN₂SNO₄ NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA HYDROTHERMAL METHOD</i>	334
Halit DEMİR & Enes ARIK <i>PROLİDAZ ENZİMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİKTE YARARI</i>	335
Halil İbrahim ÖZOK <i>FARKINDALIK TEMELLİ STRES AZALTMA PROGRAMININ SAĞLIKLI BİREYLERDE STRES YÖNETİMİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME</i>	336

Enes ARIK Halit DEMİR <i>İSKEMİ MODİFİYE ALBUMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK ÖNEMİ</i>	337
Betül APAYDIN YILDIRIM & Serkan YILDIRIM & Şaban KORDALI & Fatih YILDIRIM <i>DİYABETİK RATLARDA NAR KABUĞU (<i>Punica granatum L.</i>) ETANOL EKSTRAKTİNİN BİYOKİMYASAL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ</i>	338
Babürhan ÖZBEK <i>SIK KARŞILAŞILAN VENTRİKÜLER SEPTAL DEFİKT TÜRLERİ, CERRAHİ TAMİR STRATEJİLERİ VE KOMPLİKASYONLAR</i>	339
Vedat ADIGÜZEL & Sevilay DEMİRÇİ <i>Na^+ , Zn^{+2} / $H_2PO_2^- -H_2O$ KATI-SIVI FAZ DENGELERİNİN 323K'DE FİZİKOKİMYASAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ</i>	340
Rana Eda BICER & Harun AKKUS <i>AB-INITIO CALCULATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF TERBIUM ARSENATE $TbAsO_4$</i>	341
Betül APAYDIN YILDIRIM <i>COQ10 VE BERBERİNİN ALT EKSTREMİTE İSKEMİ REPERFÜZYON HASARINA ETKİSİNİN YENİ BİR MARKER OLAN İSKEMİ MODİFİYE ALBUMİN DÜZEYİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	342
Mert NAZİK & Selçuk NAZİK <i>SPONDİLODİSKİT OLGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	343
Rana Eda BICER & Harun AKKUS <i>THEORETICAL ESTIMATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF DYSPROSIUM ARSENATE $DyAsO_4$</i>	344
Nurettin YILMAZ & Şeyda ÇAVUŞOĞLU <i>MODİFİYE ATMOSFER KOŞULLARINDA DEPOLANAN PATLİCANLARDA (<i>Solanum melongena</i>) METİL JASI MONAT UYGULAMALARININ MEYVE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ</i>	345
Şeyda ÇAVUŞOĞLU & Onur TEKİN & Yusuf Rodi EREN <i>PATLİCANDA (<i>Solanum melongena</i>) MODİFİYE ATMOSFER MUHAFAZA SIRASINDA HASAT SONRASI UYGULAMALARININ ETİLEN VE SOLUNUM ÜZERİNE ETKİLERİ</i>	346
Firoz FAOZİ <i>AFGANİSTAN'DA ÜNİVERSİTELERİNDEKİ TÜRKOLOJİ BÖLÜMLERİNİN KÜLTÜREL ETKİLERİ</i>	347
Akbar VALADBİGİ <i>DEMOCRATIC CIVIC ACTIVISM AND SOCIAL CAPITAL</i>	348
SULTANOVA & TOIGANBEKOVA & IBRAYEVA & ABDİRASILOVA <i>THE BEAUTY OF NOVEL "SHAKAN-SHERI"</i>	349

FARKLI ÖRTÜ ALTI YAPILARDA ÜRETİLEN BİRİNCİ KALİTE ÇİLEK FİDELERİNİN MEYVE VERİM ÖZELLİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Kenan GEÇER
İğdır Üniversitesi, mkenangecer@hotmail.com

ÖZET

Ülkemizde ve dünyada çilek üretiminde ihtiyaç duyulan en önemli materyal fidedir. Çilek üretiminde kullanılan fideler çoğunlukla frigo fide ve taze tüplü fide olarak değerlendirilmektedir. Diğer bitki materyallerinin üretimi ve kullanımı daha çok ıslah çalışmalarında önem kazanmaktadır. Yüksek verim ve meyve kalitesi için birinci sınıf fidelerin kullanılması gerekmektedir. Bu çalışmada, Van ekolojisinde açık arazi, alçak tünel ve yüksek tünel koşullarında üretilen Aromas, Camarosa, Selva ve Sweet Charlie çilek çeşitlerine ait birinci kalite fidelerin meyve verim özellikleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda; meyve verimi 348.21 g bitki⁻¹ ile açık arazi uygulamasından elde edilen birinci kalite fidelerde daha yüksek ölçülmüştür. Çeşitler arasında ise en yüksek verime Selva çeşidi (509.19 g bitki⁻¹) sahip olmuştur. Meyve sayısı en fazla alçak tünel uygulamasından elde edilen fidelerde 19.98 adet bitki⁻¹ olarak belirlenmişken, çeşitler içerisinde en yüksek meyve sayıları Aromas (20.08 adet bitki⁻¹) ve Selva (21.85 adet bitki⁻¹) çeşitlerinden elde edilmiştir. Ortalama meyve ağırlığı, açık arazi ve yüksek tünel uygulamalarından elde edilen birinci kalite fidelerin kullanımı sonucu sırasıyla 12.31 g meyve⁻¹ ve 12.22 g meyve⁻¹ olarak daha yüksek tespit edilmiştir. Ortalama meyve ağırlığı açısından en yüksek değeri 12.83 g meyve⁻¹ ile Camarosa çeşidi vermiştir. Meyvelerdeki suda çözünür kuru madde içeriği bakımından örtü altı uygulamaların olumlu etkide buldukları görülmüştür. Ayrıca Camarosa ve Sweet Charlie çeşitlerinin suda çözünür kuru madde içerikleri sırasıyla %8.28 ve %8.22 olarak daha yüksek ölçülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çilek, Fide kalitesi, Örtü altı, Verim.

Teşekkür: Bu çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (2007-FBE-D85) tarafından desteklenmiş olan Doktora Tezi'nden üretilmiştir

VAN İLİ SEBZECİLİĞİN MEVCUT DURUMU

Dr. Öğr. Üyesi Burcu TUNCER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, brctuncer@gmail.com

ÖZET

Dünya ülkeleri arasında sebze üretimde önemli bir paya sahip olan Türkiye’de, 2017 verilerine göre açıkta sebze üretimi 30 milyon tonu, örtü altı sebze üretimi ise 7 milyon tonu aşmış durumdadır. Üretim miktarı ve alanları bakımından sebzecilik faaliyetleri iklimin daha ılıman olduğu bölgelerde yoğunlaşmıştır. Doğu Anadolu Bölgesi sert karasal iklime sahip olması nedeniyle açıkta sebze yetiştiriciliğinde Türkiye genelinde % 2.9, örtü altı yetiştiriciliğinde ise % 0.27 gibi daha düşük bir paya sahiptir. Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan Van ili, sert karasal iklime sahip olmasına karşın, güneşli gün sayısının fazla olması nedeniyle bölge içinde avantajlı konuma sahip olmakta ve sebzecilik faaliyetlerinin yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Van ilinde 2017 yılı itibariyle 155 dekar alanda 2 250 ton örtü altında sebze üretilmekte ve bu üretimin % 66.5’i plastik seralarda yapılmaktadır. Örtü altı sebze üretiminin büyük çoğunluğunu Çaldıran (1 120 ton) ve Edremit (600 ton) ilçeleri karşılamaktadır. Van ilindeki örtü altı sebze üretimi, Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki üretimin % 11.3’ünü kapsamaktadır. Açıkta sebze yetiştiriciliğinde ise; Van ilinin toplam 64 525 ton üretim değerine sahip olduğu, bu üretim değeriyle bölge içinde % 7.2’lik bir paya sahip olduğu belirlenmiştir. Açıkta sebze yetiştiriciliğinde üretimin büyük çoğunluğunu Gevaş (30 014 ton), Erciş (16 183 ton) ve Edremit (10 441 ton) ilçeleri karşılamaktadır. Burada sunulan çalışmada, 2005-2017 yılları arasında Van ili ve ilçelerinde açıkta ve örtü altında sebzecilik faaliyetleri üretim, alan ve örtü tipi yönünden türler bazında belirlenmiş, ilin sebzecilik yönünden potansiyeli, sorunları ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Çalışmada ayrıca, Van ilinin sebzecilik (açıkta ve örtü altı) yönünden bölge içindeki toplam 14 il içindeki mevcut durumu iller bazında karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sebze, Açıkta üretim, Örtü altında üretim.

VAN İLİ KÜÇÜKBAŞ VE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIĞI SÜT ÜRETİMİNİN MEVCUT DURUMU VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Seçkin TUNCER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Özalp MYO, selcukseckintuncer@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, Van ilinde küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığın mevcut durumu ve potansiyelini süt üretimi bakımından değerlendirmek ve çözüm önerilerini sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Van ili 2017 yılı itibarıyla 2 738 054 baş ile Türkiye küçükbaş hayvan varlığı içerisinde % 6.55'lik oranla en büyük paya sahiptir. Sığır varlığı bakımından ise 185 349 baş ile Türkiye sığır mevcudiyetinin % 1.16'sını oluşturmaktadır. Van ili toplam süt üretiminde (933 389 ton) sığır, koyun ve Kıl keçisinin payı sırasıyla; % 87.68, % 11.14 ve % 1.17 olarak gerçekleşmiştir. 2010 ve 2017 yıllarındaki sağılan hayvan sayısı olarak incelendiğinde kültür sığırlarındaki küçük bir artışa (%13.75) karşılık yerli sığır (% -52.41) ve melez sığırlarda (% -4.97) önemli azalmalar yaşanmıştır. Aynı yıllardaki süt üretimlerinde ise yerli sığırlarda azalma (% -26.69) tespit edilirken, kültür sığırları (% 84.77) ve melez sığırlarda (% 23.57) önemli süt üretim artışları gerçekleşmiştir. 2000-2017 yıllarında Van ilinin küçükbaş hayvancılık faaliyetleri incelendiğinde; koyun mevcudiyetinde % 3.04, süt üretim miktarında % 157.59, Kıl keçisi sayısı ve süt üretiminde de sırasıyla; % 16.53 ve % 259.64'lük artışlar gözlenmiştir. Söz konusu yıllar incelendiğinde gerek küçükbaş hayvanların gerekse de sığır varlıklarının hayvan başına süt verimlerinde önemli artışlar saptanmıştır. Bu sonuçlar, hayvancılık sektörünün mevcut çevre koşullarında geçmişe göre önemli iyileşmeler yaşandığını gösterirken, hayvancılığın geçen süre içerisinde öneminin azalmasından dolayı hayvan sayısında istenen artışın olmadığını göstermektedir. Mevcut durumda Van ilinde hayvan varlığı ve süt üretim miktarı bakımından; koyunculukta Gürpınar, kıl keçisinde Çatak, yerli ve melez sığırlarda Merkez ve kültür sığırlarında Başkale ilçeleri lider durumda gözlenmektedir. Van ilinin hayvancılık faaliyetlerinin Türkiye'nin genel tarım politikalarından bağımsız olmadığı gözlenmekte ve ayrıca bir sınır ili olması nedeniyle kaçak et ve hayvan ticaretinin de etkisiyle olumsuz etkilere daha da maruz kalabilmekte olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Van, Küçükbaş, Büyükbaş, Süt üretimi.

**BEŞERİ FAKTÖRLERİN KAPALI HAVZA GÖLLERİNE ETKİSİ: VAN GÖLÜ
ÖRNEĞİ****Murat ERGİNYÜREK**
Muş Alpaslan Üniversitesi**Mehmet BOZKOYUN**
Harran Üniversitesi, mehmetbozkoyun@hotmail.com**İrfan BAYTAR**
Muş Alpaslan Üniversitesi**ÖZET**

Dünya üzerinde bulunan kapalı havza göllerinin oluşumu üzerinde, yeryüzü şekilleri, arazi yapısı ve iklim faktörü etkili olan unsurların başında gelmektedir. Özellikle orta kuşakta yer alan karaların iç kesimlerinde bulunan yarı kurak iklime sahip kapalı havza alanları, yakın çevrelerine göre daha alçakta buldukları için kış sıcaklıkları daha yüksektir. Söz konusu yerler, gerek buralarda bulunan göllerin etkisiyle gerekse çevrelerinin dağlarla çevrili olmalarından dolayı kış aylarında soğuk hava dalgalarına karşı korunaklı yerler olmuş ve bu sebeplerden dolayı insanların tarih boyunca en çok tercih ettikleri yerler olmuştur. İklim ve yeryüzü şekillerinin etkisiyle oluşmuş bu kapalı havzalar, küresel ısınmanın ve biyolojik faktörlerin en fazla etkiledikleri alanlar haline gelmiştir. Sebep ne olursa olsun etkilenen kapalı havza gölleri yakın çevrelerini de etkilemektedir. Kuruyan bir göl, yakın çevresine eskisi gibi nem salınımını yapamayacak ve bunun sonucunda yakın çevresinin iklimini olumsuz etkileyecektir. Kapalı havzalar ekosistemler açısından da en hassas öneme sahip alanlardır. Herhangi bir sebepten dolayı ekosistemlerin dengesinin bozulması, o ekosistemin etkilediği ve etkilendiği canlı cansız bütün oluşumların da bozulmasına sebep olabilmektedir. Van Gölü Kapalı Havzası, ekosistem açısından bölgenin en zengin yerlerinin başında gelmektedir.

Bu çalışmanın konusu, genelde dünya üzerinde bulunan belli başlı kapalı havzaları, özelde ise Van Gölü kapalı havzasını incelemektir. Ayrıca bu kapalı havzalardaki göllerin insanlık tarihi içindeki seyrini ve beşeri faktörlerin göl seviye değişimleri üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir.

Türkiye’de bulunan kapalı havza alanları, eski tarihi dönemlerden bu yana yakın çevrelerine göre fazla nüfuslanan yerler olmuşlardır. Örneğin bu kapalı havzalardan biri olan Van Gölü Havza’sı Urartu medeniyetinin beşiği olmuştur. Kapalı havzalar küresel iklim değişimlerinden en fazla etkilenebilecek yerler olmalarından dolayı gelecekte en fazla göçün kapalı havza göllerinin bulunduğu coğrafi alanlarda olması beklenir.

Anahtar Kelimeler: İklim, Dünya, Türkiye, Kapalı Havza, Van Gölü Kapalı Havzası.

GEVAŞ İLÇESİNDE TARIMSAL ARAZİ KULLANIMI**Mehmet BOZKOYUN**

Harran Üniversitesi, mehmetbozkoyun@hotmail.com

İrfan BAYTAR

Muş Alpaslan Üniversitesi

Murat ERGİNYÜREK

Muş Alpaslan Üniversitesi

ÖZET

Arazi kullanımı, doğal ortam ve insan etkileşimine bağlı olarak çok yönlü şekilde ele alınan bir kavramdır. İnsanoğlu, var olduğu günden itibaren doğal ortam ile etkileşim içinde olmuştur. Ancak çoğu zaman arazinin koruma-kullanma dengesini dikkate almadan ondan yararlanmıştır. Sonsuz olmayan bu araziler, belli bir süreden sonra yok olma ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, insanları arazi kullanımında daha dikkatli olmaya sevk etmiştir. Buna bağlı olarak son yarım yüzyıldır insanoğlu araziye en iyi şekilde kullanmayı (kullanırken de zarar vermemeyi) tartışmaya başlamıştır. Bu çalışmada, Gevaş ilçesinin mevcut tarımsal arazi kullanım durumu coğrafi bir bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Gevaş ilçesi, illerin iklim özelliklerine, arazi formuna, toprak özelliklerine (arazi örtüsü) göre değerlendirilerek oluşturulan agro-ekolojik alt bölge ayırımına göre Van ilinin TRB2 I agro-ekolojik alt bölgesinde bulunmaktadır. Coğrafi olarak da Doğu Anadolu Bölgesi'nin Van Bölümü'nde yer almaktadır. Van iline ortalama 40 km uzaklıkta olan Gevaş ilçesi, Güneydoğu Torosların bir uzantısı olan İhtiyar Şahap Dağları'nın en yüksek yerlerinden biri olan Çadır Dağı'nın (Artos Dağı) (3537 m) kuzeyinde, Köyaltı Deresi tarafından meydana getirilmiş bir vadi içerisinde kurulmuştur. Batısında Hizan ve Tatvan (Bitlis) ilçeleri, doğusunda Gürpınar, kuzeyinde Van Gölü, kuzeydoğusunda Edremit, güneyinde Çatak ve güneydoğusunda Bahcesaray ilçeleri bulunmaktadır.

Yıllık sıcaklık ortalaması 8,9 °C ve yıllık yağış ortalaması 441,1 mm olan Gevaş'ta karasal bir iklim hüküm sürmektedir. Gevaş ilçesinin ekonomisi, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine dayanmaktadır. İlçe arazisinin % 8'i (7178,7 ha) tarımsal arazi olarak kullanılmaktadır. Tarımsal arazilerin 0,1521 hektarlık bir kısmı nadasa bırakılmaktadır. Nadasa bırakılan alan, toplam tarım arazisinin % 0.002 'lik gibi çok küçük bir değerine denk gelmektedir. İlçede yonca, korunga, buğday, arpa, şekerpancarı, nohut, patates, mısır gibi bitkisel üretimin yanı sıra domates, yeşil fasulye, biber, patlıcan, kavun, karpuz gibi sebze üretimi de yapılmaktadır. Son yıllarda özellikle ticari sebze üretimi için ilçede seralar inşa edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, tarımsal arazi kullanımı, Gevaş

ÜÇÜNCÜ GÖZ KAPAĞI BEZİNİN PROLAPSUSU (GLANDULA NICTITANSIN PROTRUSİONU)

Arş. Gör. Yağmur KUŞCU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yagmurgulden@hotmail.com

Prof. Dr. İsmail ALKAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ialkan@yyu.edu.tr

ÖZET

Üçüncü göz kapağı; medial kantus bölgesinde yer alan, alt göz kapağı ile kornea arasında uzanan; hareketli, koruyucu ve glandular yapıdadır. Palpebra tertia, palpebra nictitans ya da halk arasında “alıç” olarak adlandırılan 3. göz kapağı; üçgen yapıda olup birçok evcil hayvan türünde bulunmaktadır. Gözyaşı üretiminde, gözyaşının muhafaza edilmesinde ve dağılımında önemli rol oynar. 3. göz kapağının serbest kenarı gözyaşını kornea üzerine yayar. Kiraz göz olarak da adlandırılan 3. göz kapağı bezi prolapsusu, 3. göz kapağının en yaygın gözlenen bozukluğudur. Glandula nictitansın büyüyerek, dışarıdan görülebilecek şekilde pozisyonlanması olarak tanımlanabilir. Bezin prolabe olmasının altında yatan neden tam olarak bilinmemektedir. Bu bozukluğa, köpeklerde kedilerden daha yaygın bir şekilde rastlanmaktadır, fakat Burmese ırkı kediler kalıtsal ögeye sahiptirler. Üçüncü göz kapağı bezinin prolapsusu; yaşamı tehdit eden bir durum değildir. Çoğu hasta uygun tedaviye alınmadan önce uzun bir süre yaşamını sürdürmeye devam edebilir. Ancak yangılı bez hastanın huzursuzluğuna neden olur. Sonraki dönemlerde, kronik konjunktivitis, oküler bozukluk ve keratokonjunktivitis sicca gibi oftalmik durumların gelişmesinde büyük risk oluşturur. 1980 yılına kadar; hastalığın en yaygın sağaltım şekli, bezin total ya da parsiyal eksizyonu şeklindeydi. Ancak bu bez, gözün ihtiyaç duyduğu gözyaşının yaklaşık olarak %40'ını (%30-57) ürettiğinden dolayı, bezin eksizyonu yapıldığında gözyaşı üretiminde önemli bir miktarda düşüş meydana gelmektedir. Cerrahi müdahale ile prolabe olan bezin yerine yerleştirilen köpeklerde daha sonraki yaşamlarında; keratokonjunktivitis sicca görülme oranı tedavi edilmeyen ya da bezin eksize edilen köpeklerle karşılaştırıldığında daha düşüktür.

Operatif sağaltım amacıyla çeşitli teknikler geliştirilmiştir. Bu tekniklerin avantaj ve dezavantajları olmasına karşın, sağaltım da temel amaç; büyümüş ve dışarı dönmüş bezi fikse etmektir. Bu sunumda 3. Göz kapağı bezinin önemi, tedavide yapılan yanlış uygulamalar ve güncel tedavi tekniklerinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü göz kapağı, Kiraz göz, Glandula nictitans.

**PATATES SUYU VE SÜT İLE ÜRETİLEN YOĞURT BENZERİ PIHTININ
ÜRETİLMESİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ*****Osman AYGÜN**

Fırat Üniversitesi Keban MYO, oaygun@firat.edu.tr

Hisamettin DURMAZ

Harran Üniversitesi, hdurmaz@harran.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, sütün patates suyu ile fermente edilmesiyle yoğurt benzeri yeni bir pıhtı türü (YLP) hazırlandı ve bunun bazı fiziko-kimyasal, mikrobiyolojik ve duyuşal özellikleri incelendi. Analizler, starter kültür kullanılmadan sütün farklı oranlarda (YLP1 için %0.5; YLP2 için %1 ve YLP3 için %1.5) patates suları ile fermente edilmesiyle üretilen YLP örneklerinden ve starter kültür kullanılarak üretilen kontrol yoğurdundan oluşan dört gruba uygulandı. YLP örneklerinin pH ve asitlik değerleri, analizler süresince hemen hemen aynı düzeyde kaldı (pH: 3,89-4,03; %LA: 0,75-0,87), ancak kontrol yoğurdunun değerleri (pH: 4,02-4,15; %LA: 0,83-0,89), YLP örneklerinin değerlerine göre biraz yüksek bulundu. Muhafaza süresince YLP1'in sinerez değerleri (%2,70-%3,23) kontrol yoğurduna paralel olarak gittikçe artarken, YLP2 ve YLP3 örneklerinin değerleri (%2,99-%3,52) hafif düşüş gösterdi. YLP örneklerinin viskozite değerleri (10293-14520 cP) muhafaza süresinin sonunda genel olarak düşüş gösterdi. Muhafaza periyodunda, YLP örneklerinin mikroorganizma sayıları, 7. gündeki maya/küf sayıları haricinde genel olarak artış eğilimi gösterdi. Bütün YLP örneklerinde Lactobacillus ve Lactococcus sayılarında (3,31- 9,17 log₁₀ kob/g) muhafaza süresi boyunca, maya ve küf sayılarında (2,38-4,31 log₁₀ kob/g) ise muhafazanın 15. gününde artma gözlemlendi. YLP örneklerinin toplam duyuşal analiz puanları genel olarak düşüş eğilimi gösterdi. Duyusal analiz sonuçlarına göre, kontrol yoğurdu ile bütün YLP örnekleri arasında muhafaza süresince önemli farklılık (p < 0.05) saptandı. Panelistler tarafından en yüksek puan, kontrol yoğurdunun ardından sırasıyla YLP1, YLP2 ve YLP3 örneklerine verildi. YLP3 örnekleri, muhafazanın 15. gününde duyuşal nitelikler bakımından kabul edilemez olarak değerlendirildi. Sonuç olarak, %0,5 oranında patates suyu ile elde edilmiş olan YLP1 örneklerinin panelistler tarafından en tercih edilen ve analiz sonuçlarına göre starter kültürle imal edilmiş olan yoğurda en benzeyen pıhtı olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Pıhtı, Patates suyu, Fiziko-kimyasal analiz, Mikrobiyolojik analiz, Duyusal analiz.

* Bu çalışmada elde edilen ürüne, Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan patent alınmıştır (Patent No: TR 2010 01596 B).

MALATYA İLİNDE FARKLI RAKIMLARDA YETİŞEN BAZI ÜZÜM ÇEŞİTLERİ MEYVELERİNİN POMOLOJİK VE BİYOKİMYASAL ÖZELLİKLERİ**Fırat İŞLEK**

Bingöl Üniversitesi, firatislek12@gmail.com

Ezgi DOĞAN

Bingöl Üniversitesi

Gülistan BAZANCİR

Bingöl Üniversitesi

Atilla ÇAKIR

Bingöl Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, 2015 yılında Malatya ili 3 farklı yükselti grubunda (800m, 1000m ve 1200m) bulunan çiftçi bağlarından ve her bir farklı yükseltide bulunan 4 sofralık (Ağın Beyazı, Kış Kırmızısı, Şilfoni ve Tahannebi), 3 şaraplık (Boğazkere, Kabarcık ve Öküzgözü) ve 3 kurutmalık (Banazı Karası, Besni ve Köhnü) olmak üzere toplam 10 üzüm çeşidi üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada farklı yükselti gruplarında bulunan söz konusu üzüm çeşitlerinin salkım ve tanelerinde pomolojik analiz olarak; salkım ağırlığı, salkım eni-boyu, tane ağırlığı, tane eni-boyu, tane eti sertliği gibi değerler incelenmiştir. Bununla birlikte biyokimyasal analizler olan pH, SÇKM (Suda Çözünür Kuru Madde), TA (Titre Edilebilir Asitlik) belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda üzüm çeşidine ve yükselti grubuna göre değişmekle birlikte; salkım ağırlığı 77,6-693,27 gr aralığında, salkım eni-boyu sırasıyla 6,67-15,70 cm ve 9,47-24,97 cm aralıklarında değiştiği, tane ağırlığı, tane eni-boyu ve tane eti sertliğinin de yine sırasıyla 2,19-5,49 gr, 12,66-19,66-15,31-29,51 mm ve 1,39-5,22 N aralıklarında değişkenlik göstermiş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tane biyokimyasal analizleri sonucunda, yükselti artışı ile SÇKM ve TA ile pozitif korelasyona sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma ile aynı üzüm çeşidine farklı yükselti grubunun bazı pomolojik ve biyokimyasal özelliklerine etkilerinin belirlenmesi üzerine yapılacak çalışmalara basamak oluşturacak sonuç ve değerlendirilmeleri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Vitis vinifera L., yükselti grupları, pomoloji, biyokimyasal özellikler, Malatya

**PHYSIOLOGICAL, ECOLOGICAL AND SYSTEMATIC EVALUATIONS OF
SIIRT AND ANTEP PISTACHIO****Mehmet Emre EREZ**
Siirt University**Mustafa Ahmet GÜNEŞ**
Siirt University**Mehmet FİDAN**
Siirt University**Süleyman Mesut PINAR**

Van Yüzüncü Yıl University, Van Health School, mesutpinar@hotmail.com

ABSTRACT

Every country, even the region, where Pistacia forms are grown claims that the forms they cultivate have superior characteristics than others. For this purpose, researchers were carry out many analyzes and determinations. In this thesis study, it is aimed to compare the forms of Pistacia vera L. species that cultivated in Gaziantep and Siirt region. Analyzes were carried out by taking samples of soil, androecium, leaf and fruit from location where the pistacia growing intensely. For ecological comparisons, soil samples were analyzed for organic matter, salt and pH contents. The aim of comparing pollen samples was to compare the measurements and images of pollen grains. Leaf, fruit shell and cores were compared for antioxidant activity and for content properties by using water and methanol extracts. For this purpose, DPPH, FRAP and iron chelating properties as well as total phenolic and total flavonoid contents were determined. Finally, the phylogenetic relationship between the species was determined by determining the DNA sequences obtained from the leaf samples. In addition to the ecological and edaphic factors, different results were obtained depending on the trees from which the samples were taken. The results were compared according to the part used and the properties of the region. As a result of analyzes, the results show that the can be changed depending on the soil, using part, and the extractions.

Key words: Antioxidant, peanut (Pistacia vera), palynology, molecular phylogeny

THE EFFECT OF ADDITION DRY SUGAR BEET PULP IN TRITICALE SILAGE ON SILAGE QUALITY

Dr. Öğr. Üyesi Reşit ALDEMİR

Van Yuzuncu Yil University, Gevas Vocational School, resitaldemir@yyu.edu.tr

ABSTRACT

The objective of this study was to evaluate the effect of two different level of dry sugar beet pulp addition (DSBP) into triticale silage harvested of milk stage on silage quality.

First, the concentration of NDF and ADF were determined in triticale harvested of milk and dough stage in the experiment. Then, DSBP was added to triticale harvested of milk stage at the levels of 0 (Control=C), 5% (C+5%DSBP) and 10% (C+10%DSBP) based on natural weight (W/W). These silages were incubated about 3 months in plastic barrel (about 5 lt. In volume), Silage of triticale harvested at dough stage (Without DSBP) was also ensiled and silage quality was determined.

Silage pH and VFA's were determined as soon as silos were opened, DM, CP, EE, ash, NDF and ADF concentrations were determined later on. Crude protein concentration was determined on both wet and dry samples.

Addition of DSBP into silage linearly increased DM content of silage ($P<0.01$). The highest DM content was observed in triticale silage harvested at dough stage. Addition of DSBP into silage decreased ash content of silages, but these differences were not statistically significant. Ash content of triticale silage harvested at dough stage had significantly lower compared with other silages ($P<0.01$). The concentrations of CP, EE and NDF were different, but not statistically significant. Triticale silage harvested at dough stage had significantly lower ADF concentration compared with other groups ($P<0.01$). while the lowest pH (4.62) and the highest lactic acid concentration (131.73 g/kg DM) were observed in C+5%DSBP, the highest pH (5.59) and the lowest lactic acid concentration (29.51 g/kg DM) in triticale silage harvested at dough stage. Butyric acid concentration was the highest (9.99 g/kgDM) in control group, and the lowest in the dough stage group (1.82g/kg DM) and the difference of the groups was determined significant ($P<0.01$). Acetic acid concentration 15.53 g/kg DM (Control); 13.94 g/kg DM (C+5%DSBP); 9.43 g/kg DM (C+10%DSBP) and 6.59 g/kg DM (dough stage) ($P<0.01$). Propionic acid concentrations were 1.67, 3.02, 1.18 and 2.01 g/kg DM) ($P<0.05$), respectively.

It was concluded that addition of 5 or 10% dry sugar beet pulp into triticale silage haven't improved silage quality this study.

Key words: Dry sugar beet pulp, Silage quality, Triticale

VAN GÖLÜ HAVZASI AKIM, YAĞIŞ VE SICAKLIK VERİLERİNİN TREND ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Nadire ÜÇLER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nadireucler@yyu.edu.tr

ÖZET

Hidrolojik çevrimi kontrol eden temel etken iklim olduğu için iklimde meydana gelen değişiklikler en önemli etkisini hidrolojik çevrimde göstermektedir. Bu etkilerin başında fazla yağışların sebep olduğu taşkınlar ya da az yağış veya yüksek sıcaklıkların sebep olduğu kuraklıklar gelir. Su potansiyeli açısından zengin ülke sınıfında olmayan ülkemizin nüfus artışı dikkate alındığında ileride su sıkıntısı yaşaması ayrıca sınır aşan sular sebebiyle komşu ülkelerle de su politikası konusunda sorunlar yaşaması muhtemel olduğundan su kaynakların doğru planlanması ve yönetilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle su temini, taşkın kontrolü ve hidroelektrik üretimi amaçlı kullanılan içme suyu sistemlerinde hidrolojik değişimlerin incelenmesi önemlidir. Bu çalışma kapsamında Van Gölü Havzasının önemli akarsularından olan Bendimahi Çayı üzerinde yer alan ve Devlet Su İşleri tarafından işletilen Akım Gözlem İstasyonunun (AGİ) aylık ortalama akım verilerine ve aynı bölgede bulunan ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından işletilen gözlem istasyonlarından temin edilen aylık ortalama sıcaklık ve aylık toplam yağış verilerine Sen'in T, Spearman'ın Rho ve Mevsimsel Mann Kendall Testleri uygulanarak trend analizleri yapılmıştır. Ayrıca trend belirlenen aylarda trendlerin doğrusal eğimleri Sen'in Trend Eğim Metodu ile trendlerin başlangıç yılı Mann Kendall Mertebe Korelasyon Testi ile belirlenmiştir. Akım verilerinde mayıs, haziran, temmuz, ağustos ve eylül aylarında sırası ile -0.57, -0.161, -0.070, -0.096, -0.081 eğim ile azalan trend görülürken, trend başlangıç yılları sırası ile 1998, 1998, 1996, 1995, 1996 olarak belirlenmiştir. Sıcaklık verilerinde mayıs, haziran ve temmuz aylarında 0.077, 0.079, 0.055 eğim ile artan trend belirlenirken trend başlangıç yılları akım verileriyle benzer olarak 1996, 1997 ve 1998 yıllarıdır. Yağış verilerinde ise sadece Eylül ayında 1987 yılında başlayan 0.525 eğim ile artan trend tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Van Gölü Havzası, Trend Analizi, Sen'in T Testi, Spearman'ın Rho Testi, Mevsimsel Mann Kendall Testi.

**VAN İLİN'DE KANATLI YEMİ OLARAK TÜKETİME SUNULAN YEMLERDE
BAZI AĞIR METAL DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Dr. Öğr. Üyesi Ufuk MERCAN YÜCEL
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, umercan@yyu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Van ilinde kanatlı yemi olarak tüketime sunulan yemlerde bazı ağır metal düzeylerinin belirlenmesidir. Çalışmada materyal olarak Van ilinde kanatlı yemi olarak kullanılan 21 adet yem numunesi kullanıldı. Toplanan numuneler öğütülerek 0.2 gr tartıldı. Tartılan numunelerin üzerine 7 ml HNO₃ ile 1 ml H₂O₂ eklendi ve mikrodalgada çözüldürüldü. Ağır metal analizleri ICP-MS cihazında yapıldı. Yemlerdeki ortalama Cr düzeyi 1,205 µg g⁻¹, Mn düzeyi 37,147 µg g⁻¹, Fe düzeyi 70,458 µg g⁻¹, Co düzeyi 0,079 µg g⁻¹, Zn düzeyi 18,832 µg g⁻¹, Se düzeyi 0,061 µg g⁻¹ ve Mo düzeyi 0,500 µg g⁻¹ olarak tespit edildi. Yem numunelerinin tümünde ağır metal tespit edilmiştir, ancak tespit edilen bu ağır metallerin düzeyi NRC ve diğer bazı Uluslararası kuruluşların belirlediği maksimum ağır metal miktarını aşmamaktadır. Ancak, bu ağır metallerin kanatlı yemine sürekli karışması sonucu, kanatlıların eti ve yumurtasını tüketen insanlarda sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Ayrıca ağır metaller ortamda hiçbir şekilde yok olmayan, dokularda birikme potansiyeli taşıyan ve gıda zincirine girerek üst basamaklara artan oranlarda aktarılan maddelerdir. Bu nedenle ağır metal düzeylerinin sürekli izlenmesi ve bu maddelerin neden olabilecekleri olumsuzlukların en aza indirilmesi halk sağlığı açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanatlı yemi, Ağır metal, Van

IGDIR CITY LIVESTOCK POTENTIAL AND ITS CONTRIBUTION TO THE LOCAL ECONOMY

Assist. Prof. Dr. Isa YILMAZ
Iğdir University, isa.yilmaz@igdir.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Koksal KARADAS
Iğdir University, kkaradas2002@gmail.com

ABSTRACT

Iğdir city, which is located in north-east of Turkey, has borders with three countries: Nakhchivan Autonomous Republic region of Azerbaijan Republic, Islamic Republic of Iran and Armenia. The city has cattle and small ruminant ratios of Turkey as 0,91% (146.451 head) and 2,20% (978.861 head) according to reports. Highlands located at the edge of Agri (Ararat) mountain and Pamuk mountain, which surrounds Iğdir, are very suitable for livestock and especially small ruminants. The total income of cattle and small ruminants in Iğdir province is 351 million \$. 203 million ton milk are produced in Iğdir province and provide 8,3 million \$ income to the city. Iğdir city center contains 45.57% (66.743 head) of cattle and 52.07% (507.664 head) of small ruminants, and 50,96% milk (103768 ton) of total are produces in the city center. Although there is increase in milk yields of cattle and sheep in Iğdir in the last 25 years, it is lower compared to the EU countries. Compared to the average of Turkey, milk yields of cattle are lower in Iğdir city, but milk yield of sheep is higher. It is suggested that to take precautions for increasing of livestock number and milk yield for contribution to the Iğdir economy.

Keywords: Livestock, Economic importance, Iğdir province

SOYA SÜTÜ VE SOYA PEYNİRİNİN FONKSİYONEL GIDA BİLEŞENLERİ**Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ALTUN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, altuni46@hotmail.com

ÖZET

Dünya nüfusunda ki hızlı artışa rağmen doğal kaynakların sınırlı olması bu kaynakların çok ekonomik bir şekilde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle bugün yapılan çalışmaların çoğu hayvansal ve bitkisel protein kaynaklarının geliştirilmesi ve yenilerinin araştırılmasına yoğunlaşmış bulunmaktadır. İnsan sağlığı ile tüketilen gıdalar arasında oldukça yakın bir ilişkinin olması, gıdaların sağlıklı beslenme açısından değerlendirilmesine yönelik araştırmaların giderek yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Yaşlanmaya bağlı olarak oluşan diyabet, kalp hastalıkları, kanser gibi kronik hastalıklar ve sağlık harcamalarının artışı fonksiyonel gıdalara olan talebin artmasına yol açmış, ilgili kuruluşlar da özel amaçlı, sağlığı iyileştirici ve koruyucu gıdaların üretimine hız vermişlerdir. Soya fasulyesi; soya sütü ve ürünleri şeklinde işlenerek insan beslenmesinde protein kaynağı olarak kullanılması son yıllarda üzerinde oldukça yoğun çalışılan konulardan biridir. Son dönemlerde, soya fasulyesi ürünleri, tam değerli proteinlerin ekonomik kaynağı olmalarından dolayı dünyada özellikle gelişmiş ülkelerde üzerinde çok durulan bir mamül haline gelmiştir. Bu açıdan soya sütü ve ürünlerine (soya sütü, soya peyniri vs.) olan ilgi de artmıştır. Soya ürünlerinin en önemlilerinden biri olan soya sütü , soya fasulyesinden su ekstraksiyonu şeklinde elde edilen ve besleyici özellikleri üstün olan bir gıda maddesidir. Soya sütüne beslenme uzmanlarının yoğun ilgisi, bitki proteinleri arasında en iyi dengelenmiş aminoasit bileşimine sahip olması dolayısıyla, insan ve inek sütüne alternatif özelliğinden kaynaklanmaktadır. Soya sütünden üretilen önemli ürünlerden biri olan soya peyniri veya tanınmış adı ile tofu; soya fasulyesinden su ekstraksiyonu yolu ile hazırlanan soya sütünün kalsiyum sülfat, magnezyum sülfat ve glukano delta lakton gibi koagulantlarla çöktürülmesi ve bu çökeltinin torbalarda süzülmesi ile elde edilen beyaz kremimsi renkte, düzgün ve yumuşak yapıda bir peynirdir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde sağlık ve beslenmelerine dikkat eden bilinçli tüketiciler soya peynirinin diyetlerine ilavesini arttırmışlardır. Türkiye tarım ve hayvancılıkla uğraşan bir ülke olarak, 80 milyona ulaşan nüfusunu sağlıklı besleyebilmesi, tarımsal ihracatını geliştirebilmesi ve ekonomik zorluklarla karşılaşmaması için sahip olduğu kaynaklara ek olarak yeni gıda kaynaklarını da devreye koyması gerekmektedir. Oldukça ekonomik ve yüksek değerli protein kaynağı olan soya sütü ve mamülleri bu kapsamda ulusal süt endüstrimiz bakımından çok önemli alternatiflerdir. Ülkemizde henüz tanınan soya sütü ve mamüllerinin yapılacak yoğun çalışmalarla sanayiye, üreticiye ve tüketicilere tanıtılması gerekmektedir. Bu çalışmada, soya fasulyesi, soya sütü, soya peynirinin genel özellikleri, terapötik ve diyetetik etkileri ile üretim teknolojileri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Soya fasulyesi, Soya sütü, Soya peyniri

SÜT REÇELİ: ÜRETİMİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Şenol KÖSE**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, senolkose28@gmail.com**Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ALTUN**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp MYO, ibrahimaltun@yyu.edu.tr**ÖZET**

Süt reçeli, Arjantin, Brezilya, Meksika ve Uruguay gibi birçok Güney Amerika ülkelerinde tüketilen konsantre edilmiş geleneksel bir süt ürünüdür. Farklı ülkelerde “dulce de leche, arequipe, manjar blanco ve doce de leite” adıyla bilinmektedir. Bazı Güney Amerika ülkelerinde tatlı olarak tüketilirken bazı ülkelerde tatlıların hazırlanmasında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kendi haline bırakıldığında birkaç gün dayanmayan süte şeker ve sodyum bikarbonat ilave edilmesiyle hem geleneksel hem de endüstriyel yöntemle üretilmektedir. Ülkemizde de son dönemde oldukça popüler olup üretimi gün geçtikçe artmaktadır. Üretimde şeker olarak genellikle sakkaroz yada kristalizasyonu önlemek amacıyla glikoz şurubu kullanılmaktadır. Genellikle parlak karamel kahverenginde, ağızda çözülebilen homojen bir yapıya ve macun kıvamına sahiptir. Enerji içeriği yüksek olmasının yanısıra protein oranı bakımından da zengin olması besin değerini artırmaktadır. Bu çalışmada süt reçelinin üretimi ile birlikte fiziksel, kimyasal, duyuşsal ve tekstürel özellikleri üzerine yapılan araştırmalar derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süt, süt reçeli, dulce de leche

BEYAZ LAHANA (BRASSİCA OLERACEA L. VAR. CAPİTATA (L.) F. ALBA DC) EKSTRAKTLARININ ANTİFUNGAL ETKİSİ**Ömer YILMAZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, omerylmz1113@gmail.com

Leyla KURAL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan YERGIN ÖZKAN Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, reyhyanyergin@yyu.edu.tr**ÖZET**

Bu çalışmada, allelokimyasal etkisi bilinen beyaz lahana (*Brassica oleracea* var. *capitata* (L.) f. *alba* DC)'nın bitki ekstraktlarının bazı bitki patojeni funguslara etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. 2017 yılında yürütülen çalışmada, beyaz lahananın hasat sonrası artıklarının farklı konsantrasyonlardaki (%20, 30, 40, 50) metanol ve su ekstraktları, fungal bitki patojenlerinden olan *Alternaria alternata*, *Fusarium oxysporum* ve *Rhizoctonia solani*'ye karşı kullanılmıştır. Bütün fungus türleri için konsantrasyona bağlı olarak gelişmenin azaldığı ve en iyi sonucun metanol ekstraktlarından elde edildiği tespit edilmiştir. En çarpıcı sonuç *R. solani*'den elde edilmiş olup %30,40,50 konsantrasyondaki metanol ekstraktının pozitif kontrolden daha fazla etki ettiği belirlenmiştir. Sonuç olarak beyaz lahananın özellikle metanol ekstraktının bazı bitki patojeni funguslara karşı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın pratiğe aktarılmasında gelecekte yapılacak olan sera ve tarla denemelerinin oldukça önemli olduğu ve elde edilecek sonuçların entegre mücadeleye önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Brassica oleracea*, *Alternaria alternata*, *Fusarium oxysporum*, *Rhizoctonia solani*, antifungal etki.

AMYAND HERNİDE APENDEKTOMİ YAPILMALI MIDIR?**Dr. Öğr. Üyesi Veli AVCİ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, veliavci_21@hotmail.com

ÖZET

Çocuk hasta popülasyonunda inguinal herni en sık cerrahi tedavi gerektiren hastalıktır. Inguinal herni kesesi içinde normal ya da inflame apendiks vermiformisin bulunmasına Amyand herni(AH) denir. Bu çalışmayla AH tanılı hastalarda apendektominin gerekliliği tartışıldı.

2010-2018 yılları arasında AH tanısı alan hastaların dosyaları retrospektif olarak incelendi. Hastaların demografik özellikleri ve cerrahi tedavi protokolleri literatür eşliğinde değerlendirildi.

593 inguinal herni tanılı hastadan dokuzunda AH saptandı. Hastaların yedisi erkek, ikisi kız idi. Tanı yaşı ortalama 14±9 ay olarak bulundu. Bir hasta inkarsere inguinal herni nedeni ile gerçekleştirilen acil cerrahi işlem esnasında tanı alırken, diğer sekiz hasta elektif cerrahi işlem esnasında tanı aldı. Apendiksi inflame olmuş bir hastaya apendektomi yapıldı. Diğer hastalarda apendiks normal veya ödemli idi. Bu hastalarda apendektomi tercih edilmedi. Cerrahi işlem sonrası hastalara mutlaka antibiyoterapi başlandı. Kontrollerde apandisit morbidite görülmedi.

AH nadir görülüp, genellikle bir yaşından küçük çocuklarda cerrahi işlem esnasında insidental olarak saptanır. Herni kesesi içindeki apendikse yaklaşım konusunda farklı görüşler mevcuttur. Literatürde kese içerisindeki apendiksin sadece inflame olması durumunda alınması gerektiğini savunanlar olduğu gibi; apendiksin normal görünümde olduğu vakalarda bile olası morbiditeyi önlemek için apendektomi yapılmasını önerenler de vardır. Diğer yandan AH'li çocuklarda apendiks normal ise insidental apendektomi yapılmasının uygun olmadığını, apendektominin sadece apendiksin inflamasyonu durumunda yapılması gerektiğini düşünenler de mevcuttur.

Sonuç olarak ümmün direnci zayıf olan çocuk yaş grubunda apendiks gibi immün yanıtta rol oynayan bir organın alınmasının dezavantajları olabilir. Ayrıca apendiksin gelecekte üriner diversiyon veya antedrag enema gibi uygulamalarda kullanılma ihtimalinin olduğu ve apandisit gelişme riskinin AH'de %0,08 gibi düşük bir oranda bildirildiği göz önüne alındığında, gerçek endikasyon yoksa apendektominin yapılmaması gerektiği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Amyand herni, apendektomi, çocuk

TOPLUMUN İNFERTİLİTEYE BAKIŞI VE İNFERTİL ÇİFTLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Uz. Dr. Harun Egemen Tolunay
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, harunegementolunay@gmail.com

ÖZET

İnfertilite; çocuk arzusu olan ve etkili bir korunma yöntemi kullanmayan çiftlerin, bir yıl düzenli cinsel ilişkiye rağmen gebelik elde edememeleri durumudur. İnfertilitenin fiziksel, psikolojik, sosyal, duygusal ve maddi etkileri vardır. İnfertil çiftler toplumda da baskı altındadırlar. Çocuk sahibi olamamak, infertil çiftlerde tüm yaşam alanlarını etkileyen bir sorun olarak algılanabilir. Bazen de infertilite sorunu, çiftin tüm sorunlarının merkezi durumuna gelebilmektedir. Pekçok kültürde gebelik ve ebeveynlik, yaşamın önemli gelişimsel basamaklardan biri olarak görülmekte ve üreme konusundaki yetersizlik sıklıkla sosyal bir damga yaratmaktadır. Çocuk, çoğu kültürde ekonomik, psikolojik ve sosyal değer boyutları olan, kişilere ayrıcalık ve itibar kazandıran bir faktördür. İnfertilite, yaşamı tehdit eden bir sağlık sorunu olmamakla birlikte, çiftin ruhsal sağlığına ve yaşam kalitesine yaptığı olumsuz etkilerle sağlıklı yaşamı tehdit etmektedir ve bazı yazarlar tarafından bir yaşam krizi olarak tanımlanmaktadır. İnfertil çiftlerde yapılan çalışmalar, özellikle kadınlarda erkeklerden daha fazla oranda kaygı, depresyon, stres ve düşmanlık duygularının yaşandığını ve cinsel yaşamın olumsuz etkilendiğini göstermiştir. İnfertilite sorunu yaşayan çiftlerin fazlalığı ve yarattığı sorunlar, günümüzde infertilite tanı ve tedavisinde hızlı gelişmelere ve teknolojik tüm imkânların zorlanmasına neden olmuştur. Bu bildiride infertil çiftlerin sorunlarına ve toplumun infertil çiftlere bakışı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: infertil çiftler, toplum ve infertilite, infertilitede sorunlar

HASTA GÖZÜYLE RADYOTERAPİNİN RESME YANSITILMASI**Dr. Öğr. Üyesi Sema Yılmaz RAKICI**

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, sema.rakici@erdogan.edu.tr

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada radyoterapi alan hastaların radyoterapi tedavisinden beklenti ve algılarının resme yansıtılması amaçlandı.

Materyal ve Metod: Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Radyasyon Onkolojisi Kliniğinde kanser tanısı alan ve radyoterapi endikasyonu konan, aynı doktor tarafından tedavi edilen, daha önce radyoterapi almayan, 20 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastalar radyoterapi almakta iken ressam akademisyenle hastaların radyoterapi tedavisinden beklentileri ve algılarını resmetmeleri istendi. Hastalarla yapılan mülakat sonrasında aynı seansta hastaların algıları ressam akademisyen tarafından resme yansıtıldı.

Bulgular: Hastaların radyoterapi tedavisinin umut-yaşam-iyileşme süreci üzerine çok belirgin ve olumlu yönde beklentileri olduğu çalışmamızda gösterilmiştir. Hastaların radyoterapiden beklentileri ve radyasyonun nasıl tedavi ettiğine dair tedavi öncesi ve sonrası algıları ve düşünceleri Resim 1-2-3’de gösterilmiştir. Hem metastazı olan (palyatif radyoterapi alan) hem de hem de metastazı olmayan (adjuvan radyoterapi alan) hastalarda benzer olumlu etkileri evreden bağımsız olarak resimlere yansıdığı görülmüştür (Resim 4-5-6). Tanı ve tedavi süreci boyunca yaşanan sıkıntılar ve radyoterapi tedavisi sırasındaki algıdaki pozitif değişiklikler (Resim 7-8-9) resme alınmıştır.

Sonuç: Çalışmamız hasta gözüyle bir tedavi modalitesinin umut-yaşam-iyileşme üzerine olumlu etkisinin istatistiksel yöntemler dışında sanatsal bir yöntem olan resim gözüyle anlatan ilk çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, radyoterapi, umut-yaşam-iyileşme

MULTİPL SKLEROZDA RETİNA OCT BULGULARI, PLAK YÜKÜ, PLAK DAĞILIMI, ATAK SIKLIĞI VE HASTALIK SÜRESİ ARASINDAKİ KORELASYON

Dr.Öğr. Üyesi Halilibrahim SERİN
Bozok Üniversitesi, raddrhiserin@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Multipl Sklerozlu hastalarda spesifik retinal tabakalar ve beyin strüktürlerinde zamanla ilişkili olarak oluşan atrofinin OCT (Optical Coherens Tomography) ve MRI (Manyetik Rezonans İmaging) da gösterilmesi ve bu bulguların bir nöronal doku hasarı indikatörü olup olmadığını araştırmaktır.

38 MS li ve 35 kontrol cinsiyet uyumlu birey yüksek rezolusyonlu OCT (otomatik makular segmentasyon yapabilen) ile 54 aylık sürede yılda iki kez tetkik edildi. Aynı hasta ve kontrol grubunda 1,5 Tesla MR cihazı ile yılda bir kez kranial MR T1,T2, FLAİR , kontrastlı T1 sekansları elde edilerek beyin substrüktür volümleri(total plak volümleri ,bazal ganglion volümleri, korteks ve gri madde volümleri) ölçüldü. Birbirinden ayrı beyin volümetrik ölçümleri ve retinal tabaka değişiklik oranları yaş, cinsiyet, hastalık süresi ve optik nörit varlığı ile korele idi.

Retina Ganglion hücresi+iç plexiform tabaka (GCIP) ve tüm beyin ($r=0,47$; $p<0,001$), gri madde (GM; $r=0,26$; $p=0,008$),ve talamik ($r=0,39$; $p<0,001$) oranları atrofi ile uyumlu idi. GCIP ve tüm beyin atrofi oranları süre ve atak sıklığı ($r=0,61$; $p<0,001$) ile yaş ve cinsiyete göre ($r=0,30$; $p=0,008$) güçlü bir ilişki göstermekteydi. Atak sıklığı ve hastalık süresi fazla olan hastalarda lezyon birikim oranı GCIP ($r=-0,31$; $p=0,02$) ve iç nükleer tabaka ($r=0,26$; $p=0,03$) atrofi oranları ile ilişkili gözükmekteydi.

Zamanla oluşan GCIP atrofisinin özellikle uzun süreli hastalığı olanlar ve sık atak geçirenlerde gri maddede (GM) daha belirgin olmak üzere tüm beyin atrofisini ve hastalık progresyonunu yansıttığı anlamına gelmektedir. Bizim bulgularımız OCT 'nin klinik izlem için iyi bir indikatör olduğu ve nörooftalmoloji araştırma çalışmalarını için bir çığır açacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Multipl Skleroz, OCT, GCIP, MRI

KORONER ARTER BYPAS CERRAHİSİ YAPILAN HASTALARDA OFF-PUMP VE ON-PUMP TEKNİĞİNİN ERKEN DÖNEMDE NÖROKOGNİTİF FONKSİYONLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI*

Dr. Öğr. Üyesi Zafer Cengiz ER
Bozok Üniversitesi, erzafer2008@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Ertan DEMİRDAŞ
Bozok Üniversitesi, dr.ertandemirdas@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç ATILGAN
Bozok Üniversitesi, kivancatilgan@gmail.com

ÖZET

Koroner arter baypas cerrahisi (KABC) günümüzde tüm dünyada kalp cerrahisinde en sık yapılan ameliyat olarak literatürde yer almaktadır. Kardiyak cerrahi sonrası görülen nörolojik komplikasyonlar için başlıca postoperatif kognitif disfonksiyon, deliryum, demans, amnestik bozukluklar, hafif nörokognitif bozukluk sayılabilir. Çalışmamızda kardiyopulmoner bypass altında ve atan kalpte koroner arter cerrahisi uygulanan hastalarda ameliyat sonrası erken dönemde nörokognitif fonksiyonlar karşılaştırılarak hangi tekniğin bu sık görülen nörolojik komplikasyonu azalttığını belirlemek için bu çalışma dizayn edilmiştir.

Materyal-metod: Bozok Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği'nde Kasım 2017 ile Nisan 2018 tarihleri arasında KABC uygulanan 40 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen hastaların 17 (%42.5)'si kadın, 23 (%47.5)'ü erkek olup yaş ortalamaları $59,8 \pm 7,26$ dır. Bu hastalardan 20 tanesine off-pump KABC (Grup A) ve 20 hastaya on-pump KABC (Grup B) uygulandı. Çalışmada tüm hastalara preoperatif ve postoperatif nörokognitif fonksiyonları değerlendirmek için Mini-Mental State Examination (MMSE) testi uygulanmıştır. MMSE skorunda postoperatif dönemde 1 puan ve daha fazla düşüş nörokognitif fonksiyonda bozulma olarak değerlendirildi.

Bulgular: Her iki grubun preoperatif verilerinin karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (Tablo.1, $p > 0.05$). MMSE skoru açısından yapılan değerlendirmede preoperatif olarak her iki grup arasında anlamlı fark saptanmadı ($p > 0.05$), postoperatif dönemde ise grup A hastalardan 4'ünde nörokognitif bozulma olurken, grup B hastalardan 7'sinde nörokognitif bozulma olmuştur. İstatistiksel olarak iki grup arasında nörokognitif bozulma açısından anlamlı fark saptanmıştır (Tablo.2, $p = 0.012$)

KABC yapılan hastalarda nörokognitif fonksiyonların korunması açısından off-pump KABC tekniği on-pump KABC tekniğine göre daha faydalı olarak bulunmuştur. Seçili hasta gruplarında off-pump tekniğin tercih edilmesi yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Koroner Arter Bypass Cerrahisi, Nörokognitif Fonksiyonlar, Off-Pump ve On-Pump.

* Bu çalışma RTEÜ-BAP koordinasyon birimi tarafından desteklenmiştir.

ANADOLU'DA ANTİK TIPTAN BU YANA VARİS TEDAVİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç ATILGAN
Bozok Üniversitesi, kivancatilgan@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Zafer Cengiz ER
Bozok Üniversitesi, kivancatilgan@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Ertan DEMİRDAŞ
Bozok Üniversitesi, kivancatilgan@gmail.com

ÖZET

Anadolu'nun antik çağlardan beri belki daha da öncesinde medeniyetin beşiği olmayı başarmış, bugünkü modern dünyanın temellerini atan nice medeniyetlere ev sahipliği yapmış, eşsiz bir yurt olduğu şüphesizdir. Eski medeniyetlerde gelişmişliğin en önemli göstergelerinin başında gelen tıp ilmi de Anadolu'da köklü ve zengin bir geçmişe sahiptir. Yapılan birçok antik kazıda bulunan tıp aletleri günümüz modern dünyasında uygulanan tedavilerinin çok benzerlerinin de bu zamanlarda uygulanabilir olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bilgiler ışığında bugün Türkiye'de yaygın bir sağlık sorunu haline gelen ve çoğu merkezde en modern yöntemlerle tedavisi uygulanmakta olan varis tedavisinin Anadolu'daki tarihsel öyküsüne dokunacağız.

Materyal ve Metot: Türk Tarih Kurumu tarafından 2000 yılında basılan ve aynı yıl Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Sedat Simavi Sağlık Bilimleri Ödülüne layık görülen "Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri" adlı eserini kaynak olarak güncel tıp bilgilerimizle harmanlayıp kısa bir derleme yaptık.

Bulgular: Varis kabaca kirli kanı yer çekiminin tersi yönünde temizlenmesi için akciğerlere ve kalbe taşıyan toplardamarların genişlemesi olarak tanımlanabilir. Varisin oluşumunda gebelik, şişmanlık, uzun süre ayakta kalmak, doğum kontrol hapları ve hormon tedavileri, dar giysiler giymek, kabızlık, yaşlılık ve genetik faktörler gibi birden fazla faktör etkindir. Günümüzde endovenöz ablasyon tedavileri en güncel ve popüler olanlarıdır. Klasik yöntemlerin dışında artık tek bir iğne girişiyle ağrısız, kansız yapılan ameliyatlar hem hastalara yüksek konfor sağlamakta hem de lokal anestezi ile uygulanabilirlik açısından genel anestezinin risklerinden hastaları korumaktadır. Ama tabii ki süreç böyle başlamadı. Antik Yunan Medeniyetinde "Eğri Dissektör" olarak adlandırılan alet kullanılmakta ve yöntem şöyle ifade edilmektedir: "Yara dudaklarını çengellerle ayırıp fasyayı eğri hidrosel specilla'sı ile disseke ederler ve venayı serbest bırakırlar". Bir diğer kaynakta "Varis Çekme Forsepsi"nden bahsedilmekte ve yöntem şöyle tariflenmektedir: "Bacaklardaki varislere göz atarsak, önce onları haritalayarak (skarifikasyonla) belirleriz, sonra, bir operasyonla deriyi yukarı alıp böleriz. Daha sonra, varisi bir çengelle çeker bağlarız."

Tartışma ve sonuç: Günümüzde ise son 20 yılda yaygınlaşmaya başlayan non-invaziv yöntemlere kadar varis tedavisi Antik Yunan tedavilerinden belki çok daha iyi değildi. Ancak endovenöz lazer, radyofrekans, köpük tedavileri ise lokal anestezi altında kesi uygulanmaksızın iğne yardımıyla kolayca uygulanmakta, ortalama 20 dakika süren bir operasyondan sonraki bir saat içinde hasta yürüyerek evine gidebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Varis tedavisi, Antik Cerrahi Aletleri, Anadolu tıbbı

ACİL DURUMLAR NEDENİYLE TOTAL GASTREKTOMİ UYGULANAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tolga KALAYCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, dr.tolgakalayci@gmail.com

Ümit Haluk İLİKLERDEN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Giriş-Amaç: Mide kanseri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde endemik olarak görülmekle beraber; hastalar genelde ileri evrede kliniğimize başvurmaktadır. İleri evre kanserlerde, öncelikli yaklaşım kemoterapi ± radyoterapi olmakla birlikte; maalesef agresif tümör komplikasyonları nedeniyle hastalara acil cerrahi müdahale yapmaktan başka seçenek kalmamaktadır. Çalışmamızda mide kanseri ön tanısı/tanısı olup; acil cerrahi uyguladığımız hastaların verilerini sunmayı amaçladık.

Gereç-Yöntem: YYÜ Tıp Fakültesi Genel Cerrahi ABD'nda 2013-2018 tarihleri arasında mide kanseri tanısı konulup; acil durumlar nedeniyle total gastrektomi uygulanan olgular retrospektif olarak değerlendirildi. Olguların cinsiyet durumları, yaşı, acil cerrahi uygulanma nedeni, neoadjuvan tedavi alma durumu, tümör lokalizasyonları, ek organ rezeksiyon durumu, çıkarılan toplam lenf nodu sayısı, olguların hastanede yatış süreleri, yatış sırasında meydana gelen komplikasyonlar ve olguların sağkalım durumu değerlendirildi.

Bulgular: Kliniğimizde acil durumlar (kanama,obstrüksiyon ve perforasyon) nedeniyle total gastrektomi uygulanan 21 olgu mevcuttu. Olguların %81(n=17)'i erkek cinsiyette ve %19(n=4)'ü kadın cinsiyette olup; ortalama yaş 65,8(55-89 yaş)olarak hesaplandı. Etiyolojik değerlendirme yapıldığında olguların %52,3(n=11)'ünde kanama nedeniyle,%33,3(n=7)'sinde perforasyon nedeniyle ve %14,4(n=3)'ünde obstrüksiyon nedeniyle total gastrektomi yapılmıştır. 2 olgu neoadjuvan tedavisi sırasında akut batın hali gelişmesi nedeniyle cerrahiye alınmıştır. Olguların 11'inde midenin korpus bölümü, 6'sında kardiya bölümü ve 3'ünde antrum bölümü primer tümör odağı olarak görüldü. 1 olguda linitis plastika hali mevcuttu. 3 olguda total gastrektomi ile aynı seansta splenektomi, 1 olguda kolesistektomi ve 1 olguda da karaciğer metastazektomi yapılmıştır. Çıkarılan toplam lenf nodu sayısı 20(6-39) olarak hesaplandı. Ortalama yatış süresi 15,4(3-48) gün olarak hesaplandı. 3 olguda anastomoz kaçağı mevcut olup; kaçak gelişen olguların hepsi ex olmuştur. 1 olguda postoperatif dönemde plevral effüzyon gelişmesi nedeniyle göğüs tüpü takılmıştır. 1 olguda ek komorbid hastalıkları nedeniyle ekstübe edilememiş, trakeostomi açılmış olup bu olguda kaybedilmiştir. 1 olguda yara yeri eviserasyonu meydana gelmiş olup; tekrar suturasyon uygulanarak komplikasyonumuz başarı ile yönetilmiştir. Toplam 7(%33,3) olgu hastanede postoperatif dönemde ex olmuştur.

Tartışma-Sonuç: Mide kanseri mevcudiyeti başlı başına bir morbidite ve mortalite nedeni olmakla beraber; özellikle agresif tümörlerde meydana gelen komplikasyonlar nedeniyle mortalite oranları %30-40'lara kadar varmaktadır. Öncelikli olarak vurgulamak istediğimiz tarama programlarının artırılması olmakla beraber; agresif tümör komplikasyonlu olguların cerrahilerinde mortalite dahil her türlü komplikasyon oranlarının yüksek olması nedeniyle sık ve yakın postoperatif takip yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Gastrektomi, Kanama, Mide Kanseri, Perforasyon.

**POSTMENPOZAL OSTEOPOROZLU KADINLARDA BİYOKİMYASAL
MARKERLAR**

Dr. Öğr. Üyesi Murat TOPRAK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, dr.murattoprak@gmail.com

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, postmenopozal osteoporozlu kadınlarda biyokimyasal belirteçler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir.

Gereç - Yöntem: Çalışmaya 87 postmenopozal osteoporozlu kadın alındı. Hastalara yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, boy, kilo, kahve sigara ve alkol kullanımı, fiziksel aktivite düzeyi, ek hastalık varlığı içeren sorgulama formu dolduruldu. Ayrıca osteoporoz risk faktörleri sorgulandı. Tüm hastalardan kalsiyum, fosfor, ALP (Alkalen fosfataz), PTH (Paratiroid hormon), Lomber ve femur KMY (Kemik mineral yoğunluğu) ölçümleri yapıldı. Yaşam kalitesi olarakta Avrupa osteoporoz yaşam kalitesi anketi (QUALEFFO-41) kullanıldı.

Bulgular: Hastaların yaş ortalaması $66,3 \pm 4,6$ idi. Hastaların kalsiyum, fosfor ve ALP düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktu. Postmenopozal osteoporoz hastaların Lomber KMY ölçümü negatif korelasyon gösterirken, femur KMY ölçümünde bu korelasyon yoktu. Yaşam kalitesi ölçeği QALEFFO-41'nun sosyal fonksiyon ve fiziksel fonksiyon alt grubu dışındaki alt gruplarda anlamlı bir farklılık görülmedi.

Sonuç: Postmenopozal osteoporoz hastaların tanı, tedavi ve biyokimyasal markerlar ve düzenli KMY takibi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Osteoporoz, biyokimyasal marker, yaşam kalitesi

ÇOCUKLARA YAPILAN GASTROİNTESTİNAL SİSTEM ENDOSKOPİLERİNİN RETROSPEKTİF OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Burcu GÜVEN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, burcuguen55@gmail.com

ÖZET

Gastrointestinal sistem (GIS) endoskopisi tanısal ve tedavi amacıyla yapılan bir işlemdir. Güvenli bir yöntem olup giderek sıklığı artmaktadır. Gerek yapılma nedenleri gerekse endoskopik ve patolojik bulgular göz önüne alındığında çocuklar ve erişkinler farklılık göstermektedir. Endikasyonlara baktığımız zaman dispepsi ve disfaji gibi nedenler hem çocuklarda hem de erişkinlerde sık görülmektedir. Ancak çocuklarda yabancı cisim çıkarımı, Çölyak Hastalığı, malabsorbsiyon sendromları gibi nedenler daha ön planda iken erişkinlerde onkolojik sebepler dikkat çekmektedir. Ayrıca erişkinlerde endoskopik görüntüleme ulser daha fazla görülmektedir. Onkolojik nedenler ise çocuklarda çok nadir görülmektedir. Mikroskopik değerlendirmede ise çocuklarda daha çok gastrit, Çölyak hastalığı, malabsorbsiyonlar, juvenil polipler dikkat çekerken erişkinde onkolojik bulgular, adenomatöz polipler daha sık görülmektedir.

Bu bildiride, Çocuk Gastroenteroloji Bölümüne Ağustos 2017- Haziran 2018 tarihleri arasında başvurup üst ve alt GIS endoskopisi uygulanan hastaların verileri geriye dönük olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, endoskopi, patoloji

**SIÇANLARDA DİETHYLNİTROSAMİNE İLE OLUŞTURULAN DENEYSEL
BÖBREK HASARI ÜZERİNE CURCUMİN'İN ETKİLERİNİN STEREOLOJİK
YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI****İsmail DENİZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, denizulkesi3065@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Neşe ÇÖLÇİMEN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, colcimennese@hotmail.com

Prof. Dr. Murat Çetin RAĞBETLİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ragbetli@hotmail.com

ÖZET

Diethylnitrosamine (DEN) insektisit, süt, peynir, aşırı pişirilmiş unlu gıdalar, buğday, et ve balık ürünleri, sigara dumanı ve alkollü içeceklerde bulunan kanserojen bir maddedir. Curcumin literatürde curcuma longa, halk arasında safran veya zerdeçal olarak bilinir. Cucumin'in antioksidan etkisi ile kalp, böbrek, karaciğer, beyin doku hasarlanmasını ve oksidatif stresi azalttığı gösterilmiştir. Ayrıca antidiyabetik, antikanserojen, antibakteriyel, antiviral, antiinflamatuvar, antimitojenik ve analjezik etkileride bildirilmiştir. Çalışmamızda erişkin, 28 adet Wistar Albino sıçan alındı. Randomize olarak 4 gruba ayrıldı. Kontrol grubuna 0,5 ml/kg/gün serum fizyolojik, Curcumin grubuna 200 mg/kg/gün Curcumin(40 mg/ml) 15 gün gavaj ile verildi, Diethylnitrosamine grubuna Diethylnitrosamine (50mg/ml) 150 mg/kg 5.gün tek doz intraperitoneal enjekte edildi, Diethylnitrosamine+Curcumin grubuna, Diethylnitrosamine 150 mg/kg 5.gün tek doz intraperitoneal ve 200 mg/kg/gün Curcumin 15 gün gavaj ile verildi. Deneyin sonunda sıçanlara anestezi altında perfüzyon işlemi uygulandı ve böbrek dokusu çıkarıldı. %10 luk tamponlu formaldehitde fiske edildi. Akabinde rutin histolojik takip metodları uygulandı, parafine gömüldü. Hematoksilen&Eozin ile boyandı. Işık mikroskopunda değerlendirildi. Stereolojik ölçümde, Cavalieri prensibinin modifiye metodu kullanıldı. Toplam glomerülüs sayısı için fiziksel disektör sayım yöntemi kullanıldı. Kontrol ve Curcumin grubunda glomerülüs sayılarında istatistiksel anlamlı fark bulunmadı(p>0.05).Diethylnitrosamine ve Diethylnitrosamine+Curcumin gruplarında glomerülüs sayısında istatistiksel anlamlı fark bulundu. Elde edilen bulgular Curcumin'in böbrek üzerinde koruyucu etkisi olduğunu düşündürdü.

Anahtar Kelimeler: Böbrek, Curcumin, Diethylnitrosamine, Koruyucu Etki, Stereoloji.

**AYDIN İLİNDE TARIMSAL ARAZİ DEĞERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
HEDONİK FİYATLANDIRMA MODELİ İLE TAHMİN EDİLMESİ****Dr. Gökhan ÇINAR**Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, gokhan.cinar@adu.edu.tr**Ali Can ALTINOK**can.altnok@hotmail.com**Hasan ÖZCAN**hasan.ozcan@outlook.com**Fırat ASLAN**Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, firataslan-adu@hotmail.com**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı Aydın İl'indeki ortalama tarımsal arazi değerini ve bu değeri etkileyen faktörleri tespit etmektir. Araştırma kapsamı Aydın iline bağlı Nazilli, Koçarlı ve Söke ilçeleri ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verileri yüz yüze yapılan anketler vasıtasıyla kapsam içerisine alınan ilçelerde tarımsal faaliyetlerini sürdüren 150 üreticiden toplanmıştır. Arazi fiyatlarının belirlenmesinde pazar değerinden, bu değeri etkileyen faktörlerin belirlenmesinde ise hedonik bir model üzerine kurgulanan çoklu regresyon analizden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular arazi fiyatı açısından en yüksek değere sahip olan ilçenin Söke (dekara 34,000 TL), en düşük değere sahip olan ilçenin ise Nazilli (dekara 17,300 TL) olduğunu göstermektedir. Koçarlı'daki ortalama arazi fiyatı dekara 24,980 TL'dir. Arazi sınıfı açısından bahçelerin fiyatları tarlaların fiyatlarına göre bir miktar daha fazladır. Arazi fiyatını olumlu yönde etkileyen en temel faktör imara açılma olasılığıdır (fiyata etkisi %15.1). Bunu sırasıyla arazinin sulanabilme durumu (fiyata etkisi %13.8), traktör ve büyük makinaların arazi içerisinde çalışabilme durumu (fiyata etkisi %12.1), arazinin türü (bahçe ise fiyata etkisi %7.5) ve toprak verimliliği (fiyata etkisi %4.8) izlemektedir. Öte yandan arazi içerisinde kısmi istimlak olması (elektrik, doğalgaz hattı vb. nedeniyle) ve ayrıca parselin ilçe merkezine ve anayola uzaklığının artması durumunda değeri olumsuz etkilenmektedir. Araştırma sonuçları yörede uygulanan kamulaştırma, kredilendirme ve vergilendirme gibi konuların yanı sıra arazi yatırım stratejilerinin yönlendirilmesinde de paydaşlara destek sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Hedonik model, Piyasa değeri, Regresyon analizi, Tarım.

BAYESIAN REGULARIZATION VE LEVENBERG-MARQUARDT YAPAY SİNİR AĞLARI ALGORİTMALARININ TAHMİN PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Cafer Tayyar BATI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, cafertayyarbati@gmail.com

Rıdvan KARA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ridvankara65@hotmail.com

Prof. Dr. Abdullah YEŞİLOVA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yesilova@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Gazel SER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gazelser@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, yapay sinir ağları algoritmalarından olan Bayesian Regularization (BR) ve Levenberg-Marquardt (LM) yöntemlerinin performanslarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla, çalışmada Matlab paket programı kullanılarak simülasyon yöntemiyle bağımsız değişken ve bağımsız değişkenle doğrusal olmayan bir ilişkiye sahip olan bağımlı değişken üretilmiştir. Her iki algoritma gizli katmandaki nöron sayısı 2, 4, 6, 10 ve 14 olacak şekilde veri setine 10'ar defa uygulanarak tahmin sonuçları elde edilmiştir. Yöntemlerin performansları korelasyon katsayısı ve hata kareler ortalaması kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, gizli katmandaki nöron sayısı 4 iken LM algoritmasının BR algoritmasından daha başarılı tahminleme yaptığı belirlenmiştir ($0.74 > 0.70$). Diğer taraftan 14 nöronlu uygulamada BR algoritmasının %95 oranında doğru tahminlemeye ulaştığı, LM algoritmasının ise %80 oranında doğru tahminlemede kaldığı belirlenmiştir. Bununla beraber 2, 6, 10 ve 14 nöronlu uygulamalarda BR algoritmasının LM algoritmasına karşı oldukça üstün olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında doğrusal olmayan karmaşık ilişkiler söz konusu olduğunda yapay sinir ağları algoritmaları, özellikle de Bayesian Regularization algoritması güçlü bir çözüm yolu sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay sinir ağları, Bayesian regularization, Levenberg-Marquardt

BENDİMAHİ ÇAYI AKIM VERİLERİNİN BULANIK MANTIK YÖNTEMİYLE TAHMİNİ

Dr. Öğr. Üyesi Nadire ÜÇLER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nadireucler@yyu.edu.tr

ÖZET

Bir akarsuyun akım değerinin bilinmesi, gerek taşkın önleme çalışmaları gerek su paylaşım problemleri gerekse kuraklık dönemi planlaması açısından önem arz etmektedir. Ancak uzun süreli, kesintisiz ve sağlıklı debi ölçümü yapmak iklim koşulları, topoğrafik zorluklar veya teknik imkansızlıklar nedeniyle çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu sebeple mevcut meteorolojik verileri kullanarak bir akarsuyun akım verisini tahmin etmek özellikle debi ölçümünün çeşitli nedenlerle zor olduğu su kaynaklarının projelendirilmesinde önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında Van Gölü Havzası sınırları içerisinde bulunan Bendimahi Çayı üzerinde yer alan ve Devlet Su İşleri tarafından işletilen Akım Gözlem İstasyonunun (AGİ) aylık ortalama akım verileri ve aynı bölgede bulunan ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından işletilen gözlem istasyonlarından temin edilen aylık ortalama sıcaklık ve aylık toplam yağış verilerine son yıllarda pek çok mühendislik alanında başarıyla kullanılan Bulanık Mantık Yöntemi uygulanmıştır. 1970-1998 yılları arasına ait veriler eğitim amacıyla, 1999 ve 2000 yıllarına ait veriler ise test amacıyla kullanılmıştır. Giriş değişkeni olarak seçilen ve -15, +30 derece aralığında değişen sıcaklık verileri için 9 adet gauss tipi üyelik fonksiyonu, 0 ila 160 kg/m² aralığında değişen yağış verileri için 6 adet gauss tipi üyelik fonksiyonu yazılmıştır. Çıkış değişkeni olan ve 0-50 m³/s aralığında değişen akım verileri için de 6 adet gauss tipi üyelik fonksiyonu yazılmıştır. 1970 ve 1998 yılları arasındaki verilerin değerlendirilmesi sonucunda toplam 54 adet kural yazılarak oluşturulan Mamdani tipi Bulanık Model, Matlab Programında çalıştırılmış ve 1999 ve 2000 yılları için aylık ortalama akım verileri tahmin edilmiştir. Elde edilen veriler gerçek verilerle büyük oranda örtüşmüş olup modelin performansını değerlendirmek için kullanılan karekök ortalama hata (KOH) değeri 0.57 ve determinasyon katsayısı (R2) 0.61 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bendimahi Çayı, Bulanık Mantık, Akım, Yağış, Sıcaklık

ANTİKANSEROJENİK, ANTİDİYABETİK ve ANTİOKSIDAN BİR ETKİYE SAHİP *Coriandrum sativum* L. BİTKİSİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Volkan GÜL
Bayburt Üniversitesi, volkangul555@gmail.com

ÖZET

Apiaceae familyasına ait Kişniş (*Coriandrum sativum* L.) antikanserojenik, antidiyabetik, antioksidan, antihipertansif gibi önemli bir etkiye sahip olması nedeniyle M.Ö. 1500'lerden beri bir çok hastalığın tedavisinde kullanılan tıbbi ve şifalı bitkilerden birisidir. Tıbbi gelişmelere rağmen bazı ölümcül hastalıkların tedavisinde olumlu sonuçlar alınmadığından bu tür bitkiler ile tedavi arayışı geleneksel ve tamamlayıcı tıp terimini giderek ön plana çıkarmaktadır.

Kişniş bitkisinin meyvesinden elde edilen uçucu yağının içeriğinde antikanser etkiye sahip linalol, içeriğindeki geranil asetat, γ -terpinen gibi biyoaktif bileşiklerin sinerjistik etkinliği sayesinde hipoglisemik aktivite ve antidiyabetik özellik gösteren zengin minör bileşenleri ihtiva eden kimyasal bir kompozisyon mevcuttur. Bu nedenle, *Coriandrum sativum* L. bitkisinin sağlık üzerinde bildirilen olumlu etkilerini ortaya koyan araştırmaların neticelenmesiyle birlikte bilim insanlarının dikkatini çektiğinden giderek geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp araştırmalarında yeni umutlar vaat etmektedir. Diğer yandan tarihçesi çok eski bir geçmişe sahip olan tüm dünyaca bilinen kişnişin botanik özellikleri, geleneksel kullanımı, fitokimyası, farmakolojik özellikleri gibi araştırmalar genetik, in vivo, in vitro, hayvan deneyleri ve alanındaki çalışmalar için değerli birer kaynak olarak kullanılmaktadır.

Bu kapsamda, Geleneksel Tıpta Araştırmalarında yeni umut vaat eden *Coriandrum sativum* L. bitkisinin incelemesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Coriandrum sativum* L., Antikanserojenik, Antidiyabetik, Antioksidan

**TÜRKİYE’DE YARI KURAK BİR İKLİM BÖLGESİNDE ARAZİ BOZUNUMU
BAKIMINDAN AMENAJMAN KALİTE İNDEKSİNİN BELİRLENMESİ*****Mesut BUDAK**

Siirt Üniversitesi, m.budak@siirt.edu.tr

ÖZET

Toprak, tarımsal üretim için önemli bir yetiştirme ortamı olmakla beraber besin maddelerinin geri dönüşümü, kirleticilerin iyileştirilmesi ve filtrelenmesi, hidrolojik döngünün bir parçası olarak suyun taşınması ve temizlenmesi için önemli bir doğal kaynaktır. Ancak yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek için bitkisel ve hayvansal gıdalara olan bağımlılık insanların daha fazla ürün alabilmek için topraklar üzerindeki baskılarını artmasına ve toprakların üretkenliklerini kaybetmesine neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı yarı kurak bir iklime sahip Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaklaşık 9850 km²’lik bir alanda arazi bozunumuna etki eden amenajman uygulamalarının belirlenmesidir. Bu amaçla çalışma alanı 5X5 km gridlere bölünmüş ve gridlerin yaklaşık köşe noktasından 386 ve gridlerin köşeleri arasında 66 örnek olmak üzere toplam 452 noktadan arazi çalışmaları yürütülmüştür. Arazi çalışmaları ve veri tabanlarından derlenen amenajman uygulamalarına ait bilgiler kayıt altına alınmıştır. Amenajman kalitesini belirlemek için tarımsal ürünlerin ekildiği alanlar, mera otlatma yoğunluğu, nüfus yoğunluğu ve çevre koruma politikaları olmak üzere 4 parametre değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucu çalışma alanında arazilerin % 83.21’inde düşük bir amenajman kalitesi söz konusu iken % 1.85’inde yüksek, % 14.94’ünde orta amenajman kalitesinin olduğu tespit edilmiştir. Uzman görüşünü dikkate alarak Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemi ile yapılan değerlendirmeye göre çalışma alanında amenajman kalitesine mera otlatma yoğunluğunun % 33, çevre koruma politikalarının % 28 nüfus yoğunluğunun % 21 ve tarıma arazilerinin kullanım yoğunluğunun ise % 18’lik bir etki ettiği tespit edilmiştir. Bulgular çalışma alanında uygulanan amenajman uygulamalarının arazi bozunumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve gerekli önlemler zamanında alınmadığı takdirde arazi bozunumunun giderek artacağına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arazi bozunumu, Amenajman kalitesi, AHP, Mera otlatma yoğunluğu.

* Bu çalışma, 2140374 no’lu TÜBİTAK projesi kapsamında desteklenmiştir.

LİSE MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK DAVRANIŞI GÖSTERME DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ

Hasan Basri MEMDUHOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hasanmemduhoglu@gmail.com

Azize SÖNMEZ

Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü, gulce1319@gmail.com

ÖZET

Değişen dünyada dönüşüm sadece örgütler de değil; örgütleri yöneten insanların beklenti, algı ve inançlarında da olmaktadır. Dolayısıyla değişen dünyada bu değişimi destekleyecek etik kuralların oluşturulması gerekir. Örgütler, değişen şartlara uygun bilgiyi toplayıp değerlendirmek, kullanmak ve zamanı geldiğinde yenisi ile değiştirmek zorundadırlar. Örgütlerin öğrenen örgüt kimliğine kavuşabilmeleri öncelikle çalışanlarının öğretmen ve yöneticilerinin etik değerlere sahip olmalarıyla mümkündür (Erdem ve Uçar, 2013; akt. Konak ve Erdem). Etik liderlik belirlenen amaçlara ulaşırken etik ilkelere uygun hareket edilinen bir liderlik türüdür. Bu yaklaşıma göre verimi artırmak ve çalışma koşullarını iyileştirmek adına etik bir lider; etik liderlik davranışı göstermenin yanında örgüte moral aşılarak uygun bir çalışma ortamı sağlamalıdır. Temel olarak etik liderlik, diğerlerinin haklarına saygılı olmayı önemser. Etik liderliğin altı önemli kavramı şöyledir: 1. Karakter ve dürüstlük; 2. Etik farkındalık; 3. Toplum ve uyum; 4. Motivasyon; 5. Cesaret ve yetkilendirme; 6. Etik Sorumluluk Yönetimi. (Resick, Hanges, Dicson ve Mitchelson 2006; akt. Uğurlu, Sincar ve Çınar). Bu çalışmanın amacı ise öğretmen görüşlerine göre 2017-2018 eğitim öğretim yılında Van ilindeki merkez liselerde çalışan okul müdürlerinin etik liderlik davranışlarını gösterme düzeylerini saptamaktır. Araştırmada okul müdürlerinin, etik liderlik davranışları gösterme düzeylerini tespit edebilmek amacıyla, Yılmaz (2005) tarafından geliştirilen “Etik Liderlik Ölçeği” (ELÖ) kullanılmıştır. Yılmaz (2005) tarafından geliştirilen etik liderlik ölçeğinde etik liderlik; iletişimsel etik, iklimsel etik, karar vermede etik ve davranışsal etik olmak üzere dört boyutta incelenmiştir. ELÖ kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), fikrim yok (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5), şeklinde cevaplandırılan ve puanlanan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Araştırmada çalışanların, cinsiyetini, yaşını, medeni durumunu, eğitim düzeyini ve kurumdaki çalışma süresini öğrenebilmek adına Kişisel Bilgi Formu da ankete eklenmiştir. ELÖ’den oluşan 400 anket daha belirlenen örneklem grubu içindeki tesadüfi olarak belirlenen okullara elden ulaştırılmıştır. Bu anketlerden 333 tanesi geri dönmüştür.

Sonuç olarak, 333 adet anket değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Çalışmanın veri toplama işlemi tamamlanmış ancak analizi halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik liderlik, okul müdürü , öğretmen

**KADIN OLMANIN ERİL İNŞASI: YAPIŞKAN ZEMİNLERDEN CAM
TAVANLARA****Doç. Dr. H. Eylem KAYA**

Süleyman Demirel Üniversitesi, eyka76@yahoo.com

ÖZET

Toplumsal yapı içerisinde çalışma yaşamı bireyler için oldukça önemlidir ve bu yaşam her iki cinsiyeti de yakından ilgilendiren bağlamları beraberinde getirmektedir. Ancak söz konusu bağlamlar erkeği koruyup kollayıp ödüllendirirken, kadını ötekileştirerek ikincilleştiren söylem ve uygulamaları doğurabilmektedir. Aynı mesleki nitelik ve becerilere sahip olmalarına rağmen, geleneksel toplumsal cinsiyet rol ve kalıpların yoğun baskı ve etkisiyle kadın çalışanlar çalışma yaşamında eşitsizliklere maruz bırakabilmektedirler. Bu eşitsizlikler arasında özellikle kariyer basamaklarını tırmanırken dayatılan eşitsiz toplumsal cinsiyet rejimlerinin acımasız bir sonucu olarak karşımıza; ücretlendirilen kadın emeğinin hala haklı karşılığını bulamaması, değersizleştirilerek hor görülmesi, kadın emeğinin üretimde yerinin ve öneminin göz ardı edilme eğilimi, eşit işe eşit ücret politikasının ihlali ve yapışkan zeminler, sızdıran borular, cam asansörler ve cam tavanlar ortaya çıkmaktadır. Erkek egemen bir iş piyasasının dikkat çeken meşruiyeti çerçevesinde cinsiyetleştirilmiş mesleki alanların yanı sıra, kadının çalışmasının gelenek ve göreneklere aykırı olduğunu iddia eden ataerkil toplum yapısı bir cinsi yüceltirken diğerini yerin derinliklerine hapsetmektedir. Tüm bunlar ise kadını sistemli bir şekilde çalışma yaşamından uzak kılmakta, çalışırken mutsuz kılınmasına, üretiminin sınırlanmasına, emeğine yabancılaşmasına, hak ettiği kariyer olanaklarına erişiminin engellenmesine neden olmaktadır. Oysa ki, toplumsal kalkınma, refah, dayanışma ve ilerleme için istihdamda kadının da erkek kadar var olması tartışmasız bir sosyal gerçekliktir. Dolayısıyla bu çalışmada, kadını ve emeğini ezen benzer tüm süreçlerin toplumsal nedenlerini ve dinamiklerini mevcut uygulama ve deneyimler üzerinden sorgulamak, kadın olarak çalışma yaşamında karşılaşılan güçlükleri, çözümü için yapılması gerekenler ile yasal düzenlemeler, uluslararası sözleşmeler ve örgütlenme biçimlerini incelemek amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, çalışmak, toplumsal cinsiyet, cam tavan

**ANTIOKSİDAN, ANTIHEPATOTOKSİK VE ANTIENFLAMATUAR BİR
ETKİYE SAHİP CAPPARIS SPİNOZA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ****Volkan GÜL**

Bayburt Üniversitesi, volkangul555@gmail.com

ÖZET

Kapari *Capparaceae* familyasından (*Capparis* spp.), tropik/subtropik kökenli, 350'den fazla çeşidi olan, Akdeniz ülkeleri başta olmak üzere bütün kıtalarda doğal olarak yetişebilen ve halk arasında kebere, gebre, gebere, keper, kedi tırnağı, gevil, menginik, şeytan keleşi gibi isimlerle tanınan çalı formunda bir bitkidir. Eski çağlardan beri çeşitli amaçlar için kullanılan kapari kurak ve yarı kurağa son derece dayanıklı taşlık, eğimli, verimsiz alanlarda doğal olarak yetişebilmektedir.

100 gram kapari otunda; 4 mg C vitamini, 64 mg K vitamini, az miktarlarda E vitamini, niasin, riboflavin ayrıca 1,7 mg demir, 0,4 gram şeker, 3 gram kadar diyet lifi ve 0,9 gram yağ bulunmaktadır. Kaparinin tomurcuklarında lipid, alkaloid, glucocapperin gibi glukozinolatlar ve antioksidan özelliğı bulunan flavonoid ve diğer polifenoller bulunur. Bunun yanı sıra, kaparinin çeşitli türlerinin antioksidan, lipid düşürücü, antihepatotoksik ve anti-inflamatuar etkilerinden dolayı tomurcukları, meyveleri ve kök kabukları halk arasında ağrı kesici, idrar söktürücü, yara iyileştirici ve hücre yenileyici olarak kullanılmaktadır.

Bu kapsamda, "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp" araştırmalarında yeni umutlar vaat eden *Capparis Ovata* L. bitkisinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Capparis Ovata* L., Kapari, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp, Kebere

---

OPINIONS OF TEACHERS ABOUT SWOT ANALYSIS OF THEIR SCHOOLS

Arş. Gör. Dr. Ayşegül PALTA
Hakkari University, aysegulkadi.33@gmail.com

ÖZET

The aim of this study is examine the opininions of teachers about swot analysis of their schools. The study will be based on qualitative research approach. Research design is determined as phenomenological design. The sample of the study is determined by convenience sampling method. The research data will be obtained with semi-structured “SWOT Analysis Interview Form”. Examining the data obtained from interviews, the opininions of teachers about swot analysis of their schools will be determined. Data obtained from the opininions of teachers in the analysis will be used for content analysis. Results about each problems will be supported with interpretations and literature. Conclusions and recommendations will be sorted according to findings.

Keywords: opinions, teacher, swot analysis

**KANTİL REGRESYON VE DOĞRUSAL REGRESYON YÖNTEMLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI****Cafer Tayyar BATI**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, cafertayyarbati@gmail.com**Rıdvan KARA**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ridvankara65@hotmail.com**Dr. Öğr. Üyesi Gazel SER**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gazelser@gmail.com**Prof. Dr. Abdullah YEŞİLOVA**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yesilova@yyu.edu.tr**ÖZET**

Bu çalışmada, doğrusal regresyon analizi ile bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene etkisinin daha kapsamlı bir şekilde araştırılabildiği Kantil regresyon analizi bir simülasyon verisi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Çalışmada R paket programı kullanılarak, simülasyonla normal dağılımlı 1000 gözlem değerinden oluşan bağımsız değişken ile sabit varyanslı ve değişken varyanslı olmak üzere iki hata terimi oluşturularak doğrusal regresyon eşitliği ile bağımlı değişkenler üretilmiştir. Doğrusal regresyon analizi her iki veri setine uygulanırken, kantil regresyon analizi ikinci veri setine uygulanarak bağımsız değişken ile bağımlı değişkenin belirli kantilleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, ilk veri setinde modele ait belirleme katsayısı %50 iken ikinci veri setinde (değişken varyanslı) belirleme katsayısının %30'a düştüğü belirlenmiştir. Kantil regresyon analizi sonuçlarına göre ise bağımlı değişkenin farklı kantil değerlerinde belirleme katsayısının %90'lara kadar çıktığı belirlenmiştir. Bununla beraber bağımlı değişkenin küçük kantil değerlerinde, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi daha az iken, kantil değerleri arttıkça bu etkinin de arttığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, hata teriminin sabit varyanslı olduğu varsayımının sağlanmadığı durumlarda ve özellikle bağımlı değişkenin kantillerinin değişkenlik gösterdiği durumlarda doğrusal regresyon analizine alternatif olarak Kantil regresyon analizinin kullanılması etkili ve detaylı bir çözüm yolu sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kantil regresyon, Doğrusal regresyon, Değişken varyans, Sabit varyans

**PARTNER ŞİDDETİ ÜZERİNE BİR DERLEME VE ERGENLİK DÖNEMİNDE
PARTNER ŞİDDETİNİ ÖNLEME PROGRAMININ ÖNEMİ*****Arş. Gör. Simel PARLAK**Marmara Üniversitesi, simelparlak@gmail.com**Doç. Dr. A. Nilgün CANEL**Marmara Üniversitesi, nilgun.canel@marmara.edu.tr**ÖZET**

İnsanlık tarihine bakıldığında şiddetin insan yaşamının süregelen bir parçası olduğu görülmektedir. Bu olguyla yaşadığımız çağda da bireysel ve toplumsal boyutta sıklıkla yüz yüze kalınmaktadır. Şiddet olgusunun bireysel ve toplumsal dinamikleri de içeren karmaşık bir yapısı olduğu görülmekle beraber insanlık halinin kaçınılmaz bir parçası olarak kabul edilmemekte ve bunun önlenmesine dair dinsel, felsefi, yasal ve toplumsal bir çaba sarf edilmektedir. Şiddetin bir görünümü olan yakın partner şiddeti toplumsal bir sağlık sorunu olarak ele alınmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkan yakın partner şiddetine açıklamaya yönelik şiddet kültürü teorisi/şiddet alt kültürü teorisi, iç içe geçmiş ekolojik teori, evrimsel teori, feminist teori, genel sistemler teorisi, biopsikososyal bakış açısı, stres teorisi, sosyal değişim-dokuş/sosyal kontrol teorisi, yatırım teorisi, kaynak teorisi, sembolik etkileşimcilik teorisi, evliliğe ilişkin güç teorisi, travmatik bağlanma kuramı, P³ teorisine ve partnere/eşe yönelik şiddet uygulayan bireylerin tipolojilerine yer verilen bu çalışmada kuramsal alandaki açıklamalar yer verilmiştir. Bu kuramsal açıklamalara dayanarak romantik ilişkinin başlangıcı olarak ele alınabilecek olan ergenlik döneminde fiziksel ve psikolojik yaralanmaya, gelişimsel açıdan bozulmalara, intihara, düşük akademik performansla, madde kullanımına, suç ile ilişkilenebilir ve ilerleyen yıllarda aile içi şiddete yol açma olasılığı bulunan yakın partner şiddeti ile mücadelede gençlerin toplumsal değişimde ve sosyal normların değişmesindeki yaşamsal önemi özellikle dikkate alınarak ergenlik döneminde partner şiddetini önlemeye yönelik programlara yer verilerek ülkemizde ergenlik dönemindeki bireylerde partner şiddetini önlemeye yönelik program oluşturmanın gerekliliği üzerine tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Partner şiddetine ilişkin teoriler, Ergenlik döneminde partner şiddeti, Ergenlik döneminde partner şiddetini önleme programının önemi.

* Bu çalışma doktora tezinden üretilmiştir.

BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞ UYGULAMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Zahir ERZEN

Milli Eğitim Bakanlığı, zahirerzen@hotmail.com

Veysi ERZEN

Milli Eğitim Bakanlığı, veysierzen@hotmail.com

ÖZET

İlkokullarda hangi yazı türü ile öğrencilerle okuma yazma öğretimi yapılacağına ilişkin değişik metotlar uygulanmış ve bu uygulamalar tartışma konusu olmuştur. 1981 Türkçe Programında ilk okuma yazma öğretiminin dik temel harflerle, 2005 ilköğretim programında ise bitişik eğik harflerle yapılacağı belirtilmektedir. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında ilk okuma yazma öğretiminin bitişik eğik yazı ya da dik temel yazı ile gerçekleştirilebileceği ifade edilmekte ve bunun tercihi sınıf öğretmenine bırakılmaktadır (MEB, 2018).

Bitişik eğik yazıda harfler birbirine bağlanarak heceler, heceler de birbirine bağlanarak kelimeler oluşur. Öğrenci harfler ve heceler arasındaki bağlantıları kurarak bilgiler ve anlamlar arsındaki bağlantıları öğrenir. Zamanla olaylar ve olgular arasındaki bütünlüğü görmeye başlar ve bunu alışkanlık haline getirir (Güneş, 2006). Dik temel yazı ise harflerin ve hecelerinin birbirinden ayrı olduğu ve öğrencilerin daha kolay tanıyabileceği, basitleştirilmiş kısa ve kesik çizgilerden oluşur ve daha çok yukarıdan aşağıya ve soldan sağa yazılır (Güneş, 2006; Arslan, Aytaç ve Ilgın, 2011).

Bu araştırmanın amacı; 2017-2018 eğitim öğretim yılında ilkokul birinci sınıfta okuma yazma öğretiminde bitişik eğik yazıdan dik temel yazıya geçiş uygulamasının öğretmen görüşleri açısından incelenmesidir. Araştırmada nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Batman ili ilkokullarında 1. sınıf derslerini yürüten sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada bitişik eğik yazının estetik açıdan daha güzel olduğu ve daha hızlı yazı yazma becerisini geliştirdiği halde yazılmasının zor olduğu ve bunun çocukların psikolojisini olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca bitişik eğik yazının ilkokulla sınırlı kaldığı, ders kitaplarıyla çeliştiği ve velilerin bu yazı türünü bilmediğinden çocuklarına yardımcı olamadığı sonucu elde edilmiştir.

Dik temel yazının yazılmasının ve öğrenilmesinin daha kolay olduğu ve bunun çocukları psikolojik olarak olumlu etkilediği, nesnelere benzetildiği için de öğretiminin daha kolay olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla beraber harfler arasındaki boşlukların ayarlanamaması ve yazının sürükleyici olmaması da dik temel yazının dezavantajları arasında olduğu sonucu elde edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (18/20) dik temel yazıya geçiş uygulamasını olumlu olarak değerlendirdikleri, öğrenilmesinin ve öğretilmesinin daha kolay olması ve çocukların gelişimine daha uygun olması gibi nedenlerden dolayı dik temel yazıyı tercih ettikleri sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bitişik eğik yazı, dik temel yazı, geçiş uygulaması.

EK DERS KARŞILIĞI ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN METAFORİK ALGILAR

Talat AYDIN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, talataydin8@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, eğitimin uygulayıcıları olarak okul idarecilerinin ve kadrolu öğretmenlerin, ek ders karşılığı çalışan öğretmenlere ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın örneklem grubu, Van il merkezindeki ilköğretim ve orta öğretim düzeyindeki kamu okullarda görev yapan altı yönetici ve on dört öğretmen olmak üzere toplam 20 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların en az 5 yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ölçütü esas alınmıştır. Görüşme formu kullanılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmada ek ders karşılığı çalışan öğretmenlerin, yönetici ve kadrolu öğretmenlerin bakış açılarına göre rolleri ele alınmıştır. Bu rollere ilişkin olumlu algılar ve olumsuz algılar kategorileri oluşturmuştur. Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda ek ders karşılığında çalışan öğretmenlere ilişkin algının olumlu yönlerinin, olumsuz yönlerine oranla istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ek ders karşılığı çalışan öğretmenler, ücretli öğretmen, metafor.

MADDE BAĞIMLILIĞIN ETKİLERİNE BAĞLI SOSYAL DIŞLANMA**Yasemin AĞAOĞLU**

Kavram MYO, yasemin.agaoglu@kavram.edu.tr

ÖZET

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de madde bağımlılığı özellikle 13-18 yaş arası ergenleri tehdit eden ve gittikçe yaygınlaşan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Madde bağımlılığı kişisel bir sorun olmanın ötesinde toplumsal bir sorun olarak ele alınmalıdır. Çünkü madde bağımlılığı sadece kullanan kişiyi değil, kişinin bulunduğu sosyal çevredeki bireyleri ve ailelerini de yakından ilgilendirmektedir.

Bu çalışmamızda madde bağımlısı olan bireylerin kendi düşüncelerini, madde etkisindeki davranış bozukluklarını, ailelerinin ve sosyal çevrelerinin bu bireylere yaklaşımlarını irdeleyeceğiz. Bu davranış bozukluğu sonucunda bireylerin aile ve toplumda ki yerleri değişmekte hatta bireyler bu ortamlara dahil edilmemekte dışlanmaktadır. Madde bağımlılığı büyük bir sağlık sorunu olmanın yanı sıra; trafik kazaları, intihar, suça yönelme, saldırganlık, depresyon, psikolojik bozukluk, davranış bozukluğu, aile parçalanması, iş hayatının bozulması, meslek kayıpları ve diğer ekonomik problemler gibi, bireye ve topluma pek çok zararları olan toplumsal bir sorundur. Madde kullanmaya başlayan kişilerin başlangıç şekilleri ve nedenleri farklılık göstermekte olup kullanım yaşı gün geçtikçe küçülmektedir. Bu durum üzerinde toplumun ve ailenin etkisinin çok fazla olmasına rağmen birey bağımlı olduğunda dışlanmaktadır. Ona bu alışkanlığı kazandıran etmenler sorumluluğu sadece bireye bırakmaktadır. Bazı bilinçli ebeveynler çözüm ve çare yolları ararken bazı aileler ise maddi imkansızlık ve ya mahalle baskısı nedeniyle çocuklarını hazin sonlarına terk etmektedirler. Bağımlı kişiler için de durum, trajik ve kurtuluş yolu yok gibi gösterilmekte, kurtulsalar bile toplumda yeniden bir birey olarak yer edemeyecekleri düşündürülmektedir.

Sonuç olarak, madde bağımlısı kişiler kurtulmak isteseler bile dışlanmış olmanın etkileri sonucunda kendilerini bu fikirden uzaklaştırmaktadırlar. Sinir sistemi ve beyinlerinde meydana gelen hasar sonucu sergiledikleri davranış bozukluğu nedeni ile yalnızlıklarına ve hazin sonlarına toplum ve aileleri tarafından terk edilmektedir. Onları yeniden topluma kazandırma ve bir birey olduklarını hatırlatma seçeneği gözden kaçırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Aile, Sosyal Dışlanma.

İLKOKUL 3. SINIF FEN BİLİMLERİ DERS KİTABININ YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Ata PESEN

Siirt Üniversitesi, atapesen@gmail.com

Ebumüslüm AKSOY

Milli Eğitim Bakanlığı, ebumuslumaksoy@gmail.com

Zahir ERZEN

Milli Eğitim Bakanlığı, zahirerzen@hotmail.com

ÖZET

Bilgi ve teknoloji çağı olan günümüzde her alandaki hızlı gelişmeler yaşam biçimimizi son derece etkilemiştir. Özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmeler hayatımızı çok etkilemiş ve etkilemeye devam edecektir. Bu da toplumların geleceği açısından Fen ve Teknoloji eğitimine anahtar bir rol yüklemektedir. Bundan dolayı güçlü bir geleceğe sahip olmak isteyen ülkeler, Fen ve Teknoloji eğitiminin kalitesini daima artırma gayreti göstermelidir (MEB, 2005: 5). Ders kitapları, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde her zaman önemli bir eğitim öğretim materyali olarak kabul edilmiştir. Örneğin Japonya’da ders kitapları öğretme-öğrenme sürecinde önemli bir araç olmaktan öte bu süreçte kullanılan en temel araç olarak kabul edilmektedir (Kaya, 2006: 82). Ders kitabı ne denli iyi hazırlanmışsa o denli öğretmen ve öğrencilere büyük yarar sağlar ve öğretme öğrenme sürecinde onlara rehberlik eder (Karamustafaoğlu, Salar ve Celep, 2015: 95).

Bu araştırmanın amacı, 2014-2015 eğitim öğretim yılında ilk defa ilkokul üçüncü sınıflarda okutulmaya başlanan Fen Bilimler dersi ders kitabının yapılandırıcılık anlayışına uygunluğunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde betimsel bir çalışma yapılmıştır. Tarama modeli, belli bazı özellikleri tespit etmek için verilerin elde edilmesini amaçlayan çalışmalara denir. Bu modelle katılımcıların bir konudaki fikirlerine ulaşılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011:16)

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Batman merkez ilkokullarında 3.sınıf derslerini yürüten sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında seçkisiz örneklem yoluyla seçilmiş Batman merkez ilkokullarında 3. sınıf derslerini yürüten, ulaşılabilen 113 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Yapılandırıcı Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

Katılımcıların 3. sınıf Fen Bilimleri ders kitabının giriş, öğretim, biçim ve değerlendirme ölçütlerinin yapılandırıcılık anlayışına göre az yeterli düzeyde gördükleri sonucu elde edilmiştir. 3. sınıf Fen bilimleri ders kitabının yapılandırıcı yaklaşıma uygunluğu açısından katılımcıların cinsiyet ve mezuniyet alanı değişkeni açısından aynı görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Ancak kıdem değişkenine göre göreve yeni başlayan öğretmenlerin daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Kadro değişkenine göre sadece giriş ölçütlerinde ek ders karşılığı çalışan öğretmenlerin daha olumlu görüşlere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, ders kitabı, sınıf öğretmenleri.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİ KONUSUNDA DÜŞÜNCE, TUTUM VE BECERİLERİ

Şevin KAPLAN ADIYEKE

Yıldız Teknik Üniversitesi, sevin.kaplan6@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa YEŞİLYURT

Yıldız Teknik Üniversitesi, afra65@yahoo.com

ÖZET

Türkiye’de 1997-1998 yılında öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programları yenilenip “sınıf yönetimi” zorunlu bir ders olarak programa eklenmiştir. Şu anda ilkökulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin birçoğu hizmet öncesi olarak bu dersin eğitimini almamışlardır.

İyi bir sınıf yönetimi eğitim, öğretimin kalitesini artırır. Öğretmen eğitimde kaliteyi, verimliliği etkileyen en önemli unsurdur. Günümüzde öğretmenler sınıf yönetiminde sorunlar yaşamaktadırlar. Sınıf yönetimi sorunları ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak bu konu hiçbir zaman gündemini yitirmemiştir. Göreve yeni başlayan ve hizmet öncesinde sınıf yönetimi eğitimi almamış öğretmenler sınıf yönetiminde deneme-yanılma yoluyla deneyim kazanmaktadırlar. Öğrencilerin kişilik yapıları, farklı aile ortamları, ilgileri, yetenekleri, psikolojik durumları, sınıfın fiziksel özellikleri sınıf yönetimini etkiler ve sınıfta farklı davranışların ortaya çıkmasına yol açar. Bu durumda bazı öğrenciler istenen davranış özelliklerini sergilerken bazıları istenmeyen davranışları sergiler. İstenmeyen davranışlar sınıf içinde eğitimin kalitesini düşürür, olumlu sınıf iklimini bozar. Olumlu iklim oluşturulması, eğitim- öğretim faaliyetlerinin aksamaması, öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Sınıf öğretmenleri belirli yönetim, öğretim, tutum ve yeterliliklerini geliştirmeli, gelişen ve değişen çağa uygun olarak kendini yenilemelidir. Öğretmenin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri konusunda yeterli bilgiye sahip olması ve etkili metotları uygulaması önemlidir. Bu alanda yapılan çalışmaların da sonucu olarak eğitimin verimliliği öğretmenin sınıf yönetiminde yeterli eğitim almış olmasına bağlıdır. Bu doğrultuda bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırmasında desenlenmiştir. Büyükçekmece, Beylikdüzü, Esenyurt, Avcılar, Başakşehir, Beşiktaş, Küçükçekmece ilçelerinde yer alan toplam 20 devlet okulu ve 9 özel okulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmış, tutum ve becerileri ölçülmüştür. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Sınıf Yönetimi Beceri Ölçeği, Sınıf Yönetimi Yaklaşımı Ölçeği ve Sınıf Yönetimi Anketi ile toplanmıştır. Yapılan çalışmada ilkökullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda düşünce, tutum ve becerilerini ölçmek, sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla başa çıkma konusunda yaklaşımlarını belirlemek, sınıf ortamının düzenlenmesi ve olumlu iklim oluşturulması, uygun olmayan öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesi, kurallara uyumun sağlanmasıyla ilgili öğretmenlerin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları ve sınıf yönetimi becerilerine yönelik farkındalıkları çalıştıkları okul türüne, cinsiyetlerine, eğitim fakültesinden mezun olma durumuna, sınıf öğretmenliği programından mezun olma durumuna, yüksek lisans eğitimi yapma durumuna, kıdemlerine, çalıştıkları okuldaki çalışma sürelerine, ders verdikleri öğrenci sayısına göre incelenmiştir. Sınıf yönetimi yaklaşımları ve sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Sınıf ortamının düzenlenmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, istenmeyen davranışların önlenmesi, kurallara uyumun sağlanması ile ilgili görüşleri alınmıştır. Karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bunlara karşı kullanmış oldukları yöntemler incelenmiş. Çalıştıkları okul türüne göre sınıf ortamını düzenlemesi, istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları, istenmeyen davranışları önlemek için kullandıkları yöntemler arasındaki farklılıkları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sınıf Öğretmeni, Sınıf Yönetimi, İstenmeyen Davranış.

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKUMA VE YAZMA PLATFORMU
WATTPAD'İ KULLANMA ALIŞKANLIKLARI*****Cihan CAYHAN**

Bitlis İlinde Milli Eğitimde Türkçe Öğretmeni, dilcihanc@gmail.com

Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ

Siirt Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul öğrencileri arasında yaygın olarak bilinen dijital kitap okuma ve yazma sitesi Wattpad'in ortaokul öğrencileri tarafından kullanılma alışkanlıklarının tespiti amaçlanmıştır.

Araştırmada belirlenen amaca ulaşmak için betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini "Wattpad" kullanan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak araştırmanın evrenini oluşturan "Wattpad" kullanan bütün ortaokul öğrencilerine ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem alma yoluna başvurulmuştur. Wattpad'den kitap okuyan veya yazan öğrencilerin var olduğu Bitlis il merkezindeki ortaokul öğrencileriyle görüşülmüş, gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurularak 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okuyan 60 öğrenci belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen ve veri toplama aracı olarak kullanılan "Kişisel Bilgi Formu"nda demografik özellikleri belirlemeye yönelik sorularla birlikte "Wattpad" sitesini kimin aracılığıyla tanıdığı, ne kadar sıklıkla ve hangi araçlarla kullandığı, hangi türdeki kitapları okuduğu ile ilgili toplam 16 soru yer almaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre Wattpad'den kitap okuyan ve yazan ortaokul öğrencilerinin bu siteyi kullanım alışkanlıklarına yönelik olarak Wattpad'i kullanan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerden fazla olduğu, Wattpad'i okuma ve yazma amacıyla kullanan ortaokul öğrencilerinin büyük bir bölümünün bu siteyi arkadaşı vasıtasıyla tanıdığı, bu sitede günlük bir saat geçirdiği, bu siteye erişimi en çok cep telefonuyla sağladığı, mekân olarak genellikle evde bu siteyi kullandığı, Wattpad katılımcıların tamamının bu siteyi kitap okuma amacıyla kullandığı, bir bölümünün de hem okuma hem de yazma amacıyla kullandığı, öğrencilerin en çok macera türündeki kitapları okumayı tercih ettikleri, genç kurgu türünde kitap okuyan kız katılımcıların oranının erkek katılımcılardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital okuma, Ortaokul öğrencileri, wattpad

* Bu çalışma Cihan Cayhan tarafından Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ danışmanlığında yürütülen "Ortaokul Öğrencilerinin Wattpad Uygulaması Kullanımı ile Okuma ve Yazma Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

OTİZMLİ ÇOCUKLARDA DOĞUM ÖYKÜSÜ, ANNE SÜTÜ ALIMI, BİLGİSAYAR OYUNLARI VE TELEVİZYONLA TANIŞMA YAŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Gör. Tülay KAMAŞAK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, tkamasak@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmadaki amacımız, anne sütü alımı, hipoksik doğum, prematürite gibi erken gelişim döneminde bir çok etkiye sahip olduğu bilinen faktörleri otizmlili hastalarımızda sorgulamak ayrıca bu hastalarda bilgisayar oyunları ve televizyon izleme alışkanlıklarını görmektir.

Bu amaçla, çeşitli nedenlerle Karadeniz Teknik Üniversitesi Çocuk Nöroloji Polikliniğine başvurmuş olan ve otizm tanısı ile takip edilen yaşları 2-17 arasında değişen 66 çocuğun doğum öyküleri, anne sütü alımları, cep telefonu tablet ve televizyon ile tanışma yaşları geriye dönük anne ve babaları tarafından alınan bilgiler ile sorgulandı.

Hastalarımızın 32'si beş yaşın altında, 24'ü 6-9 yaş arasında, 10'u 10-17 yaş arasındaydı. Tanı yaşlarına baktığımızda 42'si 3 yaş ve altında 22'si 4 yaş ve üstünde tanı almıştı. Dokuz hasta kız 53 hasta erkek cinsiyetdeydi. 14 hastada prematürite öyküsü mevcuttu. Bu 14 hastanın 7'si hipoksik doğum öyküsü ya da canlandırma öyküsüne sahipti. Prematür olmasa da canlandırma uygulanan ya da hipoksik kaldığı tariflenen 5 hasta mevcuttu ve 47 çocukta doğum özelliği mevcut değildi. Bu çocukların 31'i altı ay ve altında anne sütü almıştı. 35'i ise çocuklarının 6 ay ve 2 yıl arasında anne sütü aldığını belirtti. Cep telefonu ile oyun oynama ya da orada bir şey izleme yaşı sadece 2 çocukta 2 yaş olarak bulundu. 3-4 yaşında cep telefonu ile tanışan 5 çocuk, 4-6 yaşında tanışan 10 çocuk mevcuttu. Tabletle oynama yaşlarına bakıldığında 4 çocuğun 2-3 yaşında tabletle oynadığı belirtildi. 11 çocuk sekelli olduğu için ya da aile hiç tablet almadığı için tabletle tanışmamışlardı. Yirmidört çocuk 4 yaş ve üzerinde tablet ile tanışmıştı. 19 çocuğun çok nadir ve son zamanlarda oynamaya başladığı kaydedildi. Sekiz hasta ise net bir yaş ifade etmedi. Televizyon ile tanışma yaşları ise daha düşüktü. Otuzbir çocuğun 2 yaş civarında televizyon seyretmeye başladığı, 28 çocuğun 3-4 yaşlarında ve 7 çocuğun ise daha büyük yaşlarda televizyon seyrettikleri ifade edildi.

Biz bu çalışmada hastalarımızın doğum öyküleri, beslenme ve diğer alışkanlıklarını sorgulayarak çocuk gelişiminde önlenabilir ve önlenemez bazı riskleri otizmlili hastalar üzerinde karşılaştırdık. Elbetteki bu faktörlerin otizmin altında yatan sebep olduğunu iddia edemeyiz. Ancak çocuk gelişimi ile ilgili düzeltilebilir hatalara dikkat çekerek bu konudaki farkındalığı artırabileceğimizi ve daha kapsamlı ve planlı çalışmalara ilham verebileceğimizi düşündük.

Anahtar Kelimeler: Otizm, çocuk gelişimi, anne sütü

**PROFITABILITY DETERMINATION OF SHEEP PRODUCTS: A CASE
STUDY OF SANLIURFA PROVINCE**

Assist. Prof. Dr. Koksal KARADAS
Iğdir University, kkaradas2002@gmail.com

Assist. Prof. Dr. İsa Yılmaz
Iğdir University, isa.yilmaz@igdir.edu.tr

ABSTRACT

Sheep Breeding as an important sub-branch of livestock is usually done to get lamb. At the same time, sheep milk and its products provide substantial income to sheep farms. The aim of this study is to determine the profitability levels of sheep products. With this purpose, data were collected via a questionnaire survey from 127 sheep farming operations using simple random sampling method in Sanliurfa in 2014. As a result of data analysis, it was determined that 1 kg sheep's milk cost 0.42 \$ and sold for 0.66 \$ and the most profitable sheep milk product was butter. 1 kg butter which costs 4.50 \$ was sold to 16.07 \$ and 11.57 \$ Gross Profit per 1 kg of butter was obtained. On the other hand, sheep farms earned 1.41 \$ from fresh cheese, 1.16 \$ from curd cheese, 0.41 \$ from yoghurt, and 0.28 \$ from buttermilk gross profit per kg. The producers had more income when they processed the milk they obtained. In order to increase their end of period income, the producers are recommended to process the sheep milk before marketing

Keywords: Sheep's Milk Products, Gross Profit, Sanliurfa.

KANATLILARDA GHRELİN (İŞTAH/AÇLIK) HORMONUNUN ETKİLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Elif BABACANOĞLU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, elifbabacanoglu@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Sibel ERDOĞAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, serdogan@yyu.edu.tr

ÖZET

Ghrelın, iştah ve açlık hormonu olarak da adlandırılan, asıl sentez yeri mide olan açlık halinde kanda düzeyi artarken, yem tkretiminden sonra düzeyi azalan peptid yapıdaki bir hormondur. Kanatlı türlerinde 26 aminoasitten (hindi dışında 28 aminoasit) oluşan ghrelinin 3. aminoasitine n-oktanil grubu bir yağ asit bağlanarak aktif formu olan ail ghrelın şekillenir ve bu form hormonun reseptörüne (GHS-R1a) bağlanarak organizmada biyolojik aktivite gösterir. Ghrelın hormonu bu biyolojik aktivite aracılığı ile büyüme, üreme, enerji, yağ ve iştah metabolizmasında, yem- su tüketimi, hiper-aktivite gibi bazı davranış parametrelerinde ve büyüme hormonu, tiroid stimule hormonu, prolaktin, kortikotropin salgılatan hormon, adrenokortikotropin hormon, folikül stimule hormon, lutein hormonu, insülin benzeri faktör-1 hormonu ve kortikosteron hormonu gibi hormonların salınımında etkindir. Bütün omurgalı hayvanlarda ghrelinin ana sentez yeri mide olup, kanatlılarda dolaşımdaki ghrelinin büyük bir kısmı proventrikulustan sağlanmaktadır. Kanatlılarda dolaşımdaki ghrelinin ne kadarının diğer organlardan (bağırsak, pankreas, v.d.) sağlandığı bilinmemektedir. Bu bilinmeyene ek olarak, incelenen literatür sonuçları ışığında; kanatlılarda ghrelın hormonunun yem tüketimini nasıl baskıladığı, beyindeki hangi sitelere etki ettiği, des-ail formunun nasıl bir etkisi olduğu, pro-ghrelinden sentezlenen obestatin hormonunun etkilerinin ne olduğu, ghrelın genini bağlayan farklı reseptörlerin varlığının olup olmadığı ve embriyo gelişimi üzerindeki etkilerinin maternal ghrelinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı konuları bilinmeyenler arasındadır. Bu nedenle, bu etkilerin mekanizması henüz tam olarak anlaşılamadığından mevcut çalışma sonuçlarının bu çalışmada kısaca özetlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ghrelın hormonu, kanatlı, iştah metabolizması, ail-ghrelın hormonu

BUZAĞILARDA OMFALİTİSLERE BAĞLI ARTRİTİSLER VE TEDAVİLERİ**Arş. Gör. Caner KAYIKCI**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, caner5246@hotmail.com

Arş. Gör. Yağmur KUŞCU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Tunahan SANCAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, tunahansancak@hotmail.com

ÖZET

Buzağılarda omfalitisler ve eklem hastalıkları özellikle artritler çok yaygın olarak görülmektedir. Bunlar sağaltım ve ekonomik yönden büyük önem arz etmektedirler. Eklem yangıları akut ve kronik seyirli olabilmektedir. Aseptik ve septik olarak karşımıza çıkmaktadır. Akut seyirli septik artritlerin sağaltımına geç kalındığı durumlarda kronikleşir ve sağaltıma cevap almak güçleşir. Bu çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalına gelen 15 adet buzağıda karşılaşılan omfalitise bağlı artrit olgularının klinik ve radyografik teşhisleri ile sağaltım için uygulanan yöntemler incelenmiştir. Kliniğe gelen hastaların anamnez ve klinik muayeneleri sonrası radyografileri alındı. Daha sonra gerekli sağaltım (omfalitis operasyonu, eklem içi lavaj, eklem içi antibiyotik, paranteral antibiyotik ve vitamin) uygulandı. Daha sonraki uygulamalar ve kontroller için gerekli tavsiyelerde bulunuldu.

Anahtar Kelimeler: Buzağı, Omphalitis, Arthritis, Sağaltım.

YÜKSEK SICAKLIĞIN BİTKİSEL ÜRETİME ETKİSİ

Turgay KABAY

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Erciş MYO, tkabay@yyu.edu.tr

ÖZET

Son yıllarda iklimlerin ılıman olması, mevsimlerdeki değişiklikleride beraberinde getirmektedir. Özellikle kış aylarında kışalma ve sıcakların erken başlaması, yaz mevsimlerinin daha sıcak geçmesine sebep olmuştur. İklim sıcak ve soğuk, madde moleküllerinin yüksek ve düşük kinetik enerjileriyle karakterize edilen termodinamik olgulardır. Yüksek sıcaklık, moleküllerin hareketlerini hızlandırırken, makromoleküller arasındaki bağların gevşemesine biyomembranların daha fazla akışkan olmasına neden olur. Yüksek sıcaklık, bitkilerde büyüme üzerine olumsuz etki yapar ve özellikle gövdede nekrotik berelenmelere neden olur. Yapraklarda, meyvelerde, çam ağaçlarının ince yapraklarında sarı lekeler oluşur. Proteinlerin denatüre olmalarına ve bitkilerde enzim aktivitesinin yok olmasına yol açar.

Çevre sıcaklığından 10 ile 15° C artan sıcaklar yüksek sıcaklık olarak adlandırılır. Sıcaklık stresi hücre yapısının ve hücre fonksiyonlarının değişmesine neden olur. Normal protein sentezi azalırken sıcaklık şoku proteinleri adı verilen bir seri yeni protein oluşmasına yol açar. Sıcaklık değişimlerinin bitkilerde fotosentez miktarı üzerine önemli etki yaptığı saptanmıştır. Düşük sıcaklıklarda serin iklim bitkilerinde fotosentez miktarının sıcak iklim bitkilerindeki fotosentez miktarından yaklaşık üç kat daha fazla olduğu, buna karşın yüksek sıcaklıkta sıcak iklim bitkilerinde fotosentez miktarının serin iklim bitkilerine göre de yaklaşık beş kat daha fazla olduğu saptanmıştır. 28° C'de bırakılan soya fasulyesi tohumlarında fide oluşumunun normal olduğu saptanmıştır. Ancak 40° C'de iki saat bırakıldıktan sonra 45° C'de bırakılan tohumlardan fide oluşumunun normale yakın olmasına karşın doğrudan 45° C bırakılan tohumlardan fide oluşumunun yok denecek düzeyde kaldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yüksek sıcaklık, bitki, stres, üretim

**SICAKLIK STRESİ ALTINDA BESLENEN BROİLER İÇME SULARINA KATILAN
ESANSİYEL YAĞ ASİDE KARIŞIMININ BAĞIRSAK PH VE MİKROFLORASI
ÜZERİNE ETKİSİ****Emre TEKCE**

Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, emretekce@bayburt.edu.tr

Kübra ÇINAR

Bayburt Üniversitesi,

Bülent BAYRAKTAR

Bayburt Üniversitesi, bulenttbayraktar@gmail.com

Çiğdem TAKMA

Ege Üniversitesi, cigdemtakma@ege.edu.tr

Mehmet GÜL

Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Kanatlı endüstrisinde stres; verim ve canlı ölümlerine sebep olan önemli bir sorundur. Stres çeşitli faktörlere bağlı olarak; Endojen (besin ve yem alım sıkıntıları, hızlı büyüme, cinsel olgunlaşma süresi ve enfeksiyonlar vb) ve Eksojen (iklim, yoğun yerleşim sıklığı ve yetersiz havalandırma vb) faktörleri içermektedir. Bu sebeplerden biriside ısı stresidir. Yapılan araştırmada; sıcaklık stresi altında beslenen, broiler içme sularına ilave edilen esansiyel yağ asidi karışımının (EOM) (Eucalytus glabutus labii, Tymus vulgaris, Cymbopogon nardus ve Syzgium aromaticum) bağırsak mikroflorası üzerine etkisi araştırılmıştır. 42 günlük araştırmada 1 günlük yaşta Ross-308 erkek 400 adet civciv kullanılmış olup, deneme her grupta 50 hayvan olacak şekilde 8 farklı gruba ayrılmıştır. Gruplar kendi içerisinde her bölmede 10 adet hayvan olacak şekilde 5 alt gruba (22 °C (Kontrol (K), K+250 ml/1000l, K+500 ml/1000l, K+750 ml/1000l), 36 °C (Stres Kontrol (SK), SK+250 ml/1000l, SK+500 ml/1000l, SK+750 ml/1000l)) ayrılmıştır. Yapılan analizler sonucunda bağırsak Ph ve mikroflorası üzerine (laktik asit bakteri ve toplam mezofilik bakteri sayısı) etki göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: Broiler, Esansiyel Yağ Karışımı, Bağırsak pH, Bağırsak Mikroflorası

ASİMETRİK DİMETİL ARJİNİN BİYOKİMYASAL ÖNEMİ**Nihat AKA**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, [nihataka@hotmail.com](mailto:nihatata@hotmail.com)**Prof. Dr. Halit DEMİR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

ÖZET

ADMA protein yapısında bulunan L-arjininin amino asidinin hücre içi metiltransferaz enzimleri ile metillenmesiyle sentezlenmektedir. Asimetrik dimetil arjinin (ADMA) Nitrik Oksit Sentaz Enziminin (NOS) inhibitörü olarak kabul edilir. İlk olarak insan idrarında bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda, asimetrik dimetil arjinin (ADMA) 'nın endotel disfonksiyonu, kronik böbrek yetmezliği, hiperhomosisteinem, hiperglisemi ve hiperhomosisteinemi ve aterosklerozda önemli görevler aldığı bildirilmiştir. Ayrıca markır olarak düşünüldüğü ve bazı hastalıklarda düzeyinin arttığı saptanmıştır. Yapılan literatür çalışmalarında, ciddi karaciğer yetmezliği olan hastalarda plazma Asimetrik dimetil arjinin (ADMA) konsantrasyonu artmaktadır. Böylece, Asimetrik dimetil arjinin (ADMA) metabolizmasında karaciğerin önemli ölçüde görev aldığı bildirilmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ise Behçet Hastalığı gibi endotel hasarı ile seyreden dejeneratif hastalıklarda ADMA düzeyinin arttığı saptanmıştır. asimetrik dimetilarjinin (ADMA)' nin Diyabet İnsülin rezistans sendromunda, Tip 1 diyabette, Tip 2 diyabette, gestasyonel diyabette, insülin rezistansında ve insülinopenik diyabetik rat modellerinde yükseldiği bildirilmiştir.

Sonuç olarak, asimetrik dimetil arjinin (ADMA) biyokimyasal olarak önemlidir, bundan dolayı klinikte yararlı bir parametre olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Asimetrik dimetil arjinin, biyokimyasal, NO

TOTAL SÜLFİDRİL DÜZEYİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİK ÖNEMİ

Nihat AKA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, [nihataka@hotmail.com](mailto:nihatata@hotmail.com)

Prof. Dr. Halit DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

ÖZET

Plazma proteinleri, önemli derecede serum albumin yapısındaki serbest sülfidril grupları sebebiyle oksidasyona karşı oldukça hasastırlar. Bu nedenle, proteinlere bağlı sülfidril grubunu tayin etmenin oksidatif stresi saptamada markır olabileceği bildirilmiştir. Total SH grupları oksidatif stresi azaltıcı ya da reaktif oksijen moleküllerini yok etme nedeniyle çok güçlü antioksidanlardır. Protein yapısında olup vücutta oldukça fazla miktarda bulunan albuminin güçlü bir ekstraselüler antioksidan olduğu bildirilmiştir. Plazma protein SH grupları oksidatif hasara karşı hassas olup koroner arter hastalığı, romatoidartrit, diabetes mellitus gibi oksidatif hasarın olduğu hastalıklarda azaldığı saptanmıştır. KBY'li hastalarda da oksidatif hasarın arttığı, antioksidan aktivitenin azaldığı gösterilmiştir.

Sonuç olarak, total sülfidril düzeyini ölçmek, klinikte yeni bir yaklaşım olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Total sülfidril düzeyi, biyokimyasal, oksidatif stres

EFFECT OF THE NEONICOTINOID IMIDACLOPRID ON ANTIOXIDANT ENZYMES IN SACCHAROMYCES CEREVISIAE**Ayşe Dilek OZSAHİN**
Bitlis Eren University**Onur TAMAN**
Bitlis Eren University, tamanonur1903@gmail.com**ABSTRACT**

Neonicotinoid, a newer group of pesticides and one of the fastest growing insecticides for its applications in veterinary and agriculture. Imidacloprid, a chlorinated analogue of nicotine belongs to neonicotinoid insecticides. This study demonstrates the effects of pesticide toxicity on antioxidant systems and removal of pesticide toxicity in *Saccharomyces cerevisiae* via antioxidant systems which have great importance in the removal of pesticide toxicity.

S. cerevisiae was used in the experiment. Development and proliferation of *S. cerevisiae* was provided in YEDP growth medium (1 g yeast extract 100 mL, 2 g bactopectone, 2 g glucose). Pesticide groups (IMI) were prepared to 2 µl, 4 µl and 8 µl concentration, and allowed to incubation for 72 hours at 30° C. The end of incubation, analysis was performed on the supernatant. Determination of Glutathione reductase (GSH-Rd based) activity was determined according to Carlberg and Mannervik. Determination of glutathione S-transferases (GST) activity was made according to Habig et al., and all enzyme analyses were performed by spectrophotometry.

As a result, increased GSH-Rd activity was determined in all pesticide groups compared to the control group ($p < 0.001$). GST activity increased compared to controls ($p < 0.0001$) and the increase in 8 µl application was found to be more than the other group. Explaining the principles of the antioxidant defense system in living organisms is difficult and antioxidant defense system is affected by environmental changes. Therefore, different results were obtained in *S. cerevisiae* cells. Our results have shown that the imidacloprid pesticide have different effect on antioxidant defense system.

Keywords: *Saccharomyces cerevisiae*, Imidacloprid, Pesticide, Antioxidant Enzyme

TERS GAZ KROMATOĞRAFİSİ TEKNİĞİNDE PROB MİKTARLARININ ALIKONMA HACMİ, FİZİKSEL VE TERMODİNAMİK SONUÇLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi M. Hamdi KARAGÖZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mhkaragoz@yahoo.com.tr

ÖZET

Bu çalışmada prob miktarlarının alıkonma hacmi üzerine etkileri araştırıldı. Bu amaçla ters gaz kromatografisi metodu kullanılarak, (2-cyclohexylidene-1,3-dioxolane-4-yl- methyl methacrylate (CHMMA) homopolimeri üzerine kimyasal ve fiziksel özellikleri farklı alkoller ve alkanlar prob olarak enjekte edildi. Prob miktarları 0.3, 0.6 ve 0.9 mikrolitre seçilerek, 40-150° C arası her 10° C'de bir enjeksiyon yapıldı. Çalışmada ayrıca 3 mikrolitre hacminde problemler denendi ancak bu hacimlerde tekrarlanabilir sonuçlar elde edilemedi ve birkaç enjeksiyonun sonunda detektörün söndüğü gözlemlendi. Enjeksiyon miktarının artmasıyla gerek alkoller ve gerekse alkanlarda spesifik alıkonma hacminin kısmen arttığı, her üç enjeksiyonda da elde edilen sonuçların birbirine yakın ve kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görüldü. Düşük miktarlardaki problemlerle daha iyi sonuçlar alınabileceği, yüksek hacimli prob enjeksiyonlarının ise tekrarlanabilir sonuçlar üretmede yetersiz kalacağı gözlemlenmiştir. Polimerin camsı geçiş sıcaklığı T_g 60° C olarak belirlendi. Her üç enjeksiyon miktarlarına ait verilerden spesifik alıkonma hacmi, V_g^o ; sorpsiyon entalpileri, ΔH_1^S ; sorpsiyon serbest enerjileri, ΔG_1^S ; sorpsiyon entropileri, ΔS_1^S ; sonsuz seyreltik hale ait ağırlık kesri aktiflik katsayıları, Ω_1^∞ ; sonsuz seyreltik hale ait kısmi molar entalpileri, ΔH_1^∞ ; and Flory-Huggins etkileşim parametreleri, χ_{12}^∞ ; camsı geçiş sıcaklıkları, T_g ; adsorpsiyon entalpileri, ΔH_a ; değerleri hesaplandı. Her üç enjeksiyon miktarından elde edilen sonuçların kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ters gaz kromatografisi, alıkonma hacmi, enjeksiyon miktarı, fiziksel ve termodinamik özellikler

**Zelotes subterraneus (C.L. Koch, 1833) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE
AİT SİTOGENETİK ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ**

Doç. Dr. Zübeyde KUMBIÇAK
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, zkumbicak@nevsehir.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ümit KUMBIÇAK
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, umitkumbicak@nevsehir.edu.tr

ÖZET

Karyotip özellikleri, eşey kromozom sistemi, kromozom morfolojisi ve kromozom davranışları gibi sitogenetik veriler taksonomide önemlidir. Bu çalışmada ülkemizde doğal yayılış alanına sahip *Zelotes subterraneus* türünün sitogenetik özelliklerinin araştırılması ve elde edilen bilgilerin taksonomideki kullanılabilirliği değerlendirilmiştir. Kromozom preparatlarının yapılmasında Pekár ve Král (2001) metodu esas alınarak uygulanmıştır. Çalışmada Mart ve Mayıs ayları arasında (2015 yılı) Adana, Kayseri ve Kahramanmaraş illerinden toplanan erkek bireyler kullanılmıştır. Buna göre gonadlar fizyolojik tuz çözeltisinde diseksiyonla çıkarılmış ve sırasıyla hipotonik uygulama (0.075 M KCl, 20 dk), fiksatif uygulama (3:1, metanol:asetik asit; 10 ve 20 dk olmak üzere iki kez), asetik asit uygulama (%60, ısıtıcı tabla üzerinde 42° C) gerçekleştirilmiştir. Elde edilen preparatlar fosfat tamponu içeren %5'lik Giemsa çözeltisi ile boyanmıştır. Kromozomların incelenmesi ve fotoğraflarının çekilmesi araştırma mikroskobuna bağlı kamera sistemi yardımıyla CellSens programı (Olympus) ile gerçekleştirilmiştir. Karyotip hazırlanmasında Photoshop CS3 programı kullanılmıştır. Buna göre türe ait diploid kromozom sayısı ve eşey kromozom sistemi $2n=22 (X_1X_20)$ olarak bulunmuştur. Otozomal kromozomların relatif uzunlukları %10.54±0.32 ile %5.90±0.18 arasında kademeli olarak azalış gösterirken eşey kromozomlarının relatif uzunlukları ise sırasıyla %7.83±0.27 ile %6.65±0.40 olarak tespit edilmiştir. Tüm otozomlar ve eşey kromozomlarının telosentrik tipte oldukları bulunmuştur. Eşey kromozomlarının mayoz bölünmenin profaz I ve metafaz I evrelerinde pozitif heteropiknotik özellikte ve nukleus periferinde konumlandıkları saptanırken diğer mayoz bölünme evrelerinde izopiknotik özellikte oldukları bulunmuştur. Günümüze kadar elde edilen sitogenetik çalışmalarda diploid sayı ve eşey kromozom sistemi, familya düzeyinde benzerlik göstermiş olsa da, karyotip özellikleri, eşey kromozomlarının karyotipteki sıralaması ve kromozom davranışları taksonomide sorunlu taksonların ayırt edilmesinde kullanışlı veriler sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karyotip, Mayoz, Örümcek, *Zelotes*, Türkiye

**THE EFFECTS OF *Rheum ribes* L. AND *Gundelia tournefortii* L. EXTRACTS
ON BLOOD PARAMETERS IN RATS****Bedia BATI**

Van Yuzuncu Yil University, bediabatı@yyu.edu.tr

Neşe ERAY

Van Yuzuncu Yil University, neseeray@yyu.edu.tr

Abdullah TURAN Van Yuzuncu Yil University, abdullahturan72@gmail.com**ABSTRACT**

Rheum ribes L. an edible wild plant species from Polygonaceae family is a valuable medicinal plant in herbal medicine and partially commercial vegetable collected from nature in Eastern and Southern Anatolia. *Gundelia tournefortii* L. from Asteraceae family, is a medicinal plant and it is known that the flowers, leaves, seeds and stems of the plant are used as food sources. Due to their positive contribution to healthy living, the plants have an increasing interest of both consumers and researchers. For this reason, the study was carried out to investigate the effects of *Rheum ribes* L. root and *Gundelia tournefortii* L. shoot extracts on blood parameters in rats. Wistar-albino male rats with live weights of 200-220 g were used. 3 groups were formed as Control (K), *Rheum ribes* L. (R), *Gundelia tournefortii* L. (G). Acute toxicity test were performed according to Guideline 425 of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). 2000 mg / kg *Rheum ribes* L. and *Gundelia tournefortii* L. extract were gavaged orally to R and G groups. The rats were observed for 48 hours and sacrificed, their blood collected. Total caloric measurements were performed on total leukocyte (WBC), erythrocyte (RBC), hemoglobin (HGB), hematocrit (HCT), mean red blood cell (MCV), mean red blood cell concentration (MCHC) and mean red blood cell hemoglobin (MCH). According to the analysis results, no statistically significant change was detected neither *Rheum ribes* L. nor *Gundelia tournefortii* L. groups compared to the control group. As a result, it can be said that both plant extracts have no significant effects on hematological parameters.

Keywords: *Gundelia tournefortii* L., *Rheum ribes* L., Rat

**THE EFFECTS OF INSECTIDE CLOTHIANIDIN ON FATTY ACID LEVELS IN
SACCHAROMYCES CEREVISIAE CULTURAL ENVIRONMENTS****Ayşe Dilek OZSAHİN**
Bitlis Eren University**Onur TAMAN**
Bitlis Eren University, tamanonur1903@gmail.com**ÖZET**

A new generation of insecticides, the neonicotinoids, are increasingly getting popular for controlling insect pests on crops and pets. Clothianidin is a novel and broad-spectrum insecticide, which is one of the latest members of the synthetic organic insecticides, the neonicotinoids. Aim of this study, demonstrates the effects of new generation pesticide on fatty acids in *S. cerevisiae*.

S. cerevisiae was used in the experiment. Development and proliferation of *S. cerevisiae* was provided in YEDP growth medium (1 g yeast extract 100 mL, 2 g bactopectone, 2 g glucose). Pesticide groups were prepared to 2, 4 and 8 µl concentration, and allowed to incubation for 72 hours at 30° C. The end of incubation, fatty acid analyses were carried out with the obtained pellet. Analysis of the fatty acid methyl esters was performed in a Shimadzu GC-17A gas chromatograph equipped with a flame ionization detector (FID). Statistical calculations were performed with SPSS.

As a result, clothianidin pesticide were determined to have different effects on fatty acid levels of *S. cerevisiae*. Although the mechanisms underlying the alteration in fatty acid levels in *S. cerevisiae* after the different doses pesticide treatments have not been elucidated, pesticide exposure may have inhibitory or stimulating effects on the activity of the enzymes responsible for the transcription of the respective fatty acids. The results of the fatty acid levels will be a source for similar studies on other living models and will contribute to the knowledge of the literature as support for future studies using in vivo systems.

Keywords: Clothianidin, *Saccharomyces cerevisiae*, Fatty Acid

---

MUTATION ANALYSIS FOR A PART OF THE TERT PROMOTER IN COLORECTAL CANCER

Nisreen AL-DOORI

University of Gaziantep, nisreenaldoori@gmail.com

Assist. Prof. Dr. Türkan GÜRER

University of Gaziantep, taytekin@gantep.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Alper AYTEKİN

University of Gaziantep, aytekinalper83@hotmail.com

Ibrahim AL-DOORI

University of Gaziantep, ibrahemkhmi@gmail.com

ABSTRACT

Colorectal cancer is the third most common and also second leading cause of cancer death worldwide among malignancies both in men and women. Telomeres maintain genomic integrity in normal cells, and their progressive shortening during successive cell divisions induces chromosomal instability. In the large majority of cancer cells, telomere length is maintained by telomerase. Thus, telomere length and telomerase activity are crucial for cancer initiation and the survival of tumors. Telomerase is a ribonucleoprotein that consists of an RNA subunit and a reverse transcriptase catalytic subunit. The latter is encoded by telomerase reverse transcriptase (TERT) gene. Telomerase adds telomeric repeats to chromosome ends, thereby maintaining telomere length. It is frequently upregulated in human cancers, contributing to human tumorigenesis. The human TERT gene is located on chromosome (5p15.33) and the promoter region of the gene is considered to be the most important regulatory element for telomerase expression. The most common mutations (C228T) and (C250T) in the TERT gene promoter have been reported in melanoma, follicular cell-derived thyroid cancer, bladder cancer, glioblastoma and other cancers. Those mutations were recently shown to drive telomerase activity in various cancer types, by affecting TERT expression. In our study and for the first time in Turkey, the mutation analysis was performed in (43) pairs of tumor and matching normal tissues obtained from Turkish patients with colorectal cancers to determine the presence of mutations in the promoter region of the TERT gene and to investigate any possible association of the clinical relevance of TERT promoter mutations to colorectal cancer. The results of this study showed no mutations in any of the 43 patients. Our conclusion is that the absence of the TERT promoter mutations suggests that those mutations are not related with the carcinogenesis of colorectal.

Keywords: TERT, Telomerase Reverse Transcriptase, Telomere, promoter mutation, C228T, C250T, Colorectal Cancer.

**Poecilochroa variana (C.L.Koch, 1839) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE
AİT KARYOTİP ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ****Dr. Öğr. Üyesi Ümit KUMBIÇAK**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, umitkumbicak@nevsehir.edu.tr**Doç. Dr. Zübeyde KUMBIÇAK**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, zkumbicak@nevsehir.edu.tr**ÖZET**

Her türlü habitat ve ekosistemde yaşayabilen örümcekler, dünyada geniş bir yayılış alanına sahiptir. Örümceklerin karasal ortamdaki habitatlarını toprak içerisi ve üzeri, taş, kaya ve yaprak döküntülerinin altı ile bitkilerin üzeri oluşturmaktadır. Dünyada 128 cins ve 2223 türle temsil edilen gnafozid örümceklerin ülkemizde 145 türü bulunmaktadır ve bunlardan Poecilochroa Westring, 1874 cinsinin Poecilochroa variana (C.L.Koch, 1839) ve Poecilochroa senilis (O. Pickard-Cambridge, 1872) olmak üzere sadece iki türü yayılış göstermektedir. Bu çalışmada Poecilochroa variana'nın karyotip özelliklerinin tespiti amaçlanmıştır. Örümcek örnekleri 2014-2016 yılları arasında Nevşehir, Kahramanmaraş ve Karaman illerinden elle veya aspiratör yardımıyla toplanmıştır. Çok sayıda mayoz bölünme evrelerinin elde edilebilmesi nedeniyle erkek bireyler kullanılmıştır. Kromozom preparatlarının yapılmasında klasik havada kurutma yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem, a) gonadların fizyolojik tuz çözeltisi içerisinde çıkarılması, b) 0.075 M KCl ile hipotonik uygulaması, c) 3:1, metanol:asetik asit ile fiksatif uygulaması, d) % 60'lık asetik asit uygulaması, e) preparatların fosfat tamponu (pH=6.8) içeren % 5'lik Giemsa çözeltisinde boyanması aşamalarını kapsamaktadır. Buna göre yapılan preparatlar incelenerek iyi kalitede dağılım gösteren 10 metafaz evresi ve bazı mayoz bölünme evreleri fotoğraflanmıştır. Metafazdaki kromozomlar CellSens programı (Olympus) ile mikrometrik düzeyde ölçülerek kromozomların relatif uzunluk değerleri hesaplanmıştır. Buna göre türe ait diploid kromozom sayısı ve eşey kromozomu sistemi $2n=22 (X_1X_2)$ olarak bulunmuştur. Kromozom uzunlukları otozomal çiftlerde 9.92 ± 0.26 ile 5.88 ± 0.49 arasında değerlendirilirken eşey kromozomlarının $X_1 = 6.91\pm 0.50$ ve $X_2 = 6.08\pm 0.14$ olduğu bulunmuştur. Tüm kromozomların telosentrik tipte oldukları kaydedilmiştir. Profaz I evresinde bivalentlerin genellikle bir kiyazmaya sahip oldukları bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ülkemiz popülasyonuna ait ilk veriler olup, diploid sayı ve eşey sisteminin familya ve cins düzeyinde korunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karyotip, Eşey Sistemi, Mayoz, Poecilochroa, Gnaphosidae

**AKDOĞAN GÖLÜ'NDEKİ KUŞ POPULASYONLARI ÜZERİNE POISSON VE
NEGATİF BİNOMİAL REGRESYON MODELİNİN UYGULANMASI****Emrah Çelik**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, celikemrah822@gmail.com

Rıdvan KARA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Atilla DURMUŞ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Abdullah YEŞİLOVA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Akdoğan Gölü'ndeki kuş populasyonlarının, Poisson ve negatif binomial regresyon modellerini kullanarak istatistiksel değerlendirmesini yapmaktır. Poisson regresyonu sıklıkla sayım verilerine dayalı bağımlı değişkeni analiz etmek için kullanılır. Poisson dağılımının temel özelliği, ortalama ve varyansın eşit olduğuna dair varsayımdır. Çoğu durumda varyans ortalamadan büyüktür ki bu durum aşırı yayılım diye adlandırılır. Veri setlerinde, genellikle aşırı yayılım görülür. Bu gibi durumlarda, Poisson regresyonunun uygulanması, sapmalı parametre tahminlerine ve standart hatalara neden olur. Devians (sapma) istatistiğinin bir (1) den büyük olması kuş populasyonunda aşırı yayılım olduğunu gösterir. Poisson regresyondaki aşırı yayılım değeri birden çok büyük bulunmuştur (33.287). Aksine negatif Binomial regresyondaki aşırı yayılım değeri bire çok yakındır (1.598). Bu nedenle, parametre tahminleri negatif Binomial regresyona göre yorumlanmıştır. Çalışmada kuş populasyon verileri bağımlı değişken, mevsimler, habitatlar, ordolar, tür sayısı ve UTM kareleri bağımsız değişkenler olarak alınmıştır. Mevsimlerden İlkbahar mevsimi, habitatlardan sazlık alan ve ordolardan Anseriformes referans olarak alındığında bu bağımsız değişkenlerdeki değişimlerin kuş populasyon yoğunluğu üzerine etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Tür sayısındaki artış populasyon yoğunluğunda 1.215 katlık bir artışa neden olmuştur ($p<0.01$). Türün kullanmış olduğu UTM kare sayısındaki bir artış ise populasyon yoğunluğunda 1.056 katlık bir artışa neden olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Akdoğan Gölü, Aşırı yayılım, Kuş populasyonu, Negatif binomial regresyon, Poisson regresyonu

**KUŞ POPULASYON VERİLERİ ÜZERİNE REGRESYON MODELLERİ
UYGULAMASI: HAÇLI GÖLÜ ÖRNEĞİ****Emrah ÇELİK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, celikemrah822@gmail.com

Rıdvan KARA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Abdullah YEŞİLOVA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Atilla DURMUŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada Fırat-Dicle Havzası içerisinde yer alan Haçlı Gölü'ndeki kuş populasyonun; habitat, ordo, UTM kare, mevsim ve tür sayısı değişkenlerine göre istatistiksel analizi yapılmıştır. Kuş populasyon verileri sayılarak elde edilmiştir. Bu tip veri setlerinde Poisson regresyon kullanılmaktadır. Poisson regresyonun temel prensibi varyans ve ortalamanın eşitliğidir. Bu eşitlik sağlanmadığında yanlış parametre tahminleri ve standart hatalara neden olmaktadır. Uygulamada çoğu zaman varyansın ortalamadan büyük (varyans>ortalama) olduğu görülür. Bu durum aşırı yayılım olarak adlandırılır. Aşırı yayılım görülmesi durumunda aşırı yayılım değeri 1'den büyük olarak gözlemlenir. Bu durumda tercih edilecek yöntem negatif binom regresyon yöntemidir. Çalışmada Poisson regresyonunda aşırı yayılım değeri bir (1) değerinden oldukça büyük çıkmıştır (54.937). Negatif binomial regresyonunda ise aşırı yayılım değeri bir (1) değerine oldukça yakın çıkmıştır (1.588). Bu sonuçlara göre negatif binomial regresyon yönteminin kullanılması daha uygun görülmektedir. Bu modelde her bağımsız değişken grubu için bir referans alınmaktadır. Anseriformes ordosu referans olarak alındığında; Gruiformes ordosu 6.591 kat ($p<0.01$), Podicipediformes ordosu 3.547 kat arttıkları belirlenmiş ($p<0.05$). Falconiformes ordosu 0.232 kat ($p<0.01$), Strigiformes ordosu 0.011 kat ($p<0.01$) azaldıkları saptanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Habitatlardan referans olarak sazlık alan diğer habitatlarla karşılaştırıldığında; kuru tarım arazilerindeki populasyon yoğunluğu 8.138 kat ; sulu tarım arazilerindeki populasyon yoğunluğu 6.971 kat arttığı saptanmıştır ($p<0.01$). Bağımsız değişkenlerden referans olarak alınan kış mevsimi diğer mevsimlerle kıyaslandığında; yaz mevsimindeki populasyon yoğunluğu 3.264 kat arttığı saptanmıştır ($p<0.01$), diğer mevsimlerdeki populasyon yoğunluklarındaki değişim istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Aşırı yayılım, Haçlı Gölü Kuş populasyonu, Negatif binom, Poisson regresyon

THE EFFECT OF FIGS (*Ficus carica* L.) ON EXPERIMENTAL OXIDATIVE STRESS-INDUCED RATS**Abdullah TURAN**

Van Yuzuncu Yil University, abdullahturan72@gmail.com

Ismail CELIK

Van Yuzuncu Yil University, icelik65@gmail.com

Bedia BATI

Van Yuzuncu Yil University, bediabatı@yyu.edu.tr

ABSTRACT

Plants of the genus *Ficus* are generally used both as an edible food and as a healing plant. *Ficus carica* L., especially, was reported to be better for metabolic disorders than for the other species. *Ficus carica* Moraceae belongs to the family and is called the most popular name “figs.” Although *F. carica* fruits are used as a normal food, polysaccharides and polyphenols in fruits have been used as a daily source of healing. It has been reported that the use of *Ficus carica* in medical treatment of diseases such as anemia, cancer, stroke, diabetes, liver, skin is medically important. Fig is a fruit with very rich fibrous structure in terms of mineral and vitamin content. The aim of the study was determined to investigate the role of antioxidants on the lung and muscle tissues against oxidative stress induced by ethanol of dried fig (*Ficus carica* L.). Wistar-albino male rats with live weights of 200-220 g were used. The experimental animals were designed as Normal Control, 20% Ethanol, 10% FC and 10% FC + 20% Ethanol groups. Antioxidant defense system (ADS) and malondialdehyde (MDA) levels were evaluated on the lungs and muscle tissues after the application of rats, ethyl alcohol and dried fig for 50 days. Lipid peroxidation resulting from ethyl alcohol consumption was found to decrease MDA levels in both tissues with FC-supplemented diet. As a result, oxidative stress caused by ethanol is caused by fluctuations in antioxidant defense system components in the lung and muscle, and dry fig has no clear healing effect against these fluctuations.

Keywords: Fig, Antioxidant defense system, Malondialdehyde, Rats, Oxidative stress, Ethanol

TÜRKİYE'DEKİ BAZI GNAFOZİD ÖRÜMCEK TÜRLERİNİN MİTOKONDRIYAL SİTOKROM OKSİDAZ ALT BİRİM I (COI) MARKÖRÜ KULLANILARAK MOLEKÜLER FİLOGENİSİ*

Doç. Dr. Zübeyde KUMBIÇAK
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, zkumbicak@nevsehir.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ümit KUMBIÇAK
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, umitkumbicak@nevsehir.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Sibel BARATA
Fırat Üniversitesi, sbarata@firat.edu.tr

ÖZET

Dünyada 117 örümcek familyası bulunmaktadır. Gnaphosidae familyası ise hem cins hem de tür sayısı bakımından en geniş gruplardan biridir. Bugüne kadar 128 cinse ait 2220 tür sistematik olarak tanımlanmış ve bunlardan 145 tanesi ülkemizde yaşamaktadır. Bu türlerden bazıları geniş bir yayılış gösterse de bazıları çok nadir olarak bulunmaktadır ve aynı zamanda bu türlerden bazılarını küçük vücut yapılarından dolayı yakalamak zordur. Moleküler markerler taksonların tanımlanmasında daha kesin veriler sunabilmektedir. Bu çalışmada bazı gnafozid türlerinin taksonomik ilişkileri mitokondrial sitokrom oksidaz I gen bölgesi dizi analizine göre belirlenmiştir. Tüm örümcek bacağı dokusundan DNA elde edilmesinde CTAB yöntemi kullanılmıştır. Evrensel primerler kullanarak PCR metodu ile COI gen bölgesi çoğaltılmıştır. Alternatif olarak da Direct PCR kit kullanılarak da COI gen bölgesi çoğaltılmıştır. Saflaştırılan PCR ürünlerinin çift yönlü dizi analizleri yaptırılmıştır. Mega7 programı ve BioEdit programı kullanılarak hatalı bölgelerin belirlenmesi ve bu bölgelerin düzenlenmesi işlemi yapılmıştır. Dizi analizi elde edilen sonuçlardan DnaSP version 6 programı yardımı ile haplotipler belirlenmiştir. 11 haplotip (10 haplotip gnafozid örnekleri + 1 haplotip dış grup) elde edilmiştir. Her bir haplotip grubu BLAST analiz sistemi ile karşılaştırılmıştır. Haplotipler arasında pairwise distance analizi yapılmıştır. COI gen bölgesi için haplotipler kullanılarak Mega7 programı ile Maximum likelihood (ML), Neighbour joining (NJ), Minimum evolution (ME) ve UPGMA filogenetik ağaçları oluşturulmuştur. Buna göre, haplotip 2 ve 3; haplotip 4 ve 9; haplotip 6 ve 10'un diğer haplotiplere göre daha yakın benzerlik gösterdikleri bulunmuştur. Sonuç olarak, ülkemiz popülasyonuna ait gnafozid örümceklerine ait COI dizi analizi sonuçları ilk kez ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: COI gen bölgesi, Filogenetik, Gnaphosidae, Haplotip, Sekans analizi.

* Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir. Proje Numarası: NEUBAP15/2F19

**FEMININE SPIRITUAL TRANSFORMATION OF THE NORMATIVE
IDEOLOGY IN THE PATRIARCHAL SYSTEM: A TEXTUAL ANALYSIS OF “THE
FORTY RULES OF LOVE”****Assist. Prof. Dr. Muntazar MEHDİ**National University of Modern Languages/Islamabad, mmehdi@numl.edu.pk**Hafsa AZHAR**

National University of Modern Languages/Islamabad, hafsakhan512@gmail.com

ABSTRACT

The existence of a strong patriarchal system as a norm can make the females of a society vulnerable besides giving them unequal position at any stage. The females are then forced to adopt any profession for their least existence therein. This paper attempts to reveal the secrets of a lady who was forced to a profession; however, she was dragged back to the life once ideologically equal status was shown to her. It further explores the spiritual transformation of the female character Desert Rose- the Harlot that was in the abyss of bad deeds and came back to a respectable survival. The researcher has employed Mezirow’s Transformative Learning theory and Schwartz’s statement on Spiritual Transformation to analyse the selected text. The research has unveiled how Desert Rose being a Harlot has taken her Spiritual Transformative journey since she was a bad name in the society and hence, survived positively. Moreover, it has also exposed and discovered the status of any person – despite being a male or a female – can be determined by the individualistic role in society within its normative ideology. The researchers have concluded the research that even a Harlot, who satisfies the males in a patriarchal system and is victimized by the social dominant system, has the fears of her social status; however, her will and strong determination with the help of a Sufi (male) Shams of Tabriz has killed her all fears of social pressure and abandoned the barren stage of Brothel and returned to the normal social life.

Keywords: Spiritual Transformation, Victim, Survivor. Patriarchal, normative ideology

ALLAH'IN İNSANLARA OLAN HİTABI

Mazhar DÜNDAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mazhardu@hotmail.com

ÖZET

Yüce Allah insanlara ayeti kerimede de belirtildiği üzere üç şekilde hitapta bulunmaktadır:

“Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O yücedir, hakîmdir.” (Şura, 42/51) Bir başka ifadeyle diyebiliriz ki, ilahi hitaba insanlar üç aşamalı bir şekilde muttali olmuşlardır: İnsanların tümü tıpkı diğer varlıklar gibi ilahi hitaba birinci dereceden muhatap olmuşlardır. Beşer olarak fitri bir şekilde sahip oldukları hususiyetler bu kapsama girmektedir. Kâinattaki her bir varlığın sahip olduğu özellikler gibi insanların da kendi türlerine has birtakım meziyetleri vardır. Evrendeki canlı-cansız tüm varlıkların kendi türlerine ait özellikleri ilahi hitap sonucu almaları gibi insanlar da birinci dereceden vahiy ile bu ilahi hitaba muhatap olarak kendilerine ait özellikleri almışlardır. Bal arısı, yer, gök ve diğer varlıkların muhatap olması gibi tüm insanlar da aynı şekilde bu ilahi hitabın doğal muhataplarıdır. Tüm insanlarda ortak fitri özellik olan din duygusu, akıllı olma, annelik-babalık güdüsü gibi beşeri ortak özellikler birinci derece ilahi hitabın unsurlarıdır. İlahi hitaba ikinci dereceden muttali olanlar ise, nübüvvet öncesi ve sonrası peygamberler, âlimler, evliyalar gibi zühd ve takva sahibi insanları sayabiliriz. Bunlar, perde arkası/ilham suretiyle ikinci derecen bu hitaba muhatap olan kesimlerdir. İkinci dereceden ilahi hitaba muhatap olma durumu, insanlardaki standart seviyenin üstünde bir derecede olanlara Yüce Allah'ın bir lütuf olarak ilham/perde arkasından hitapta bulunmasıdır. İlahi hitaba üçüncü derecede muttali olan insanlar ise peygamberlerdir ki, bu aşama kesbi değil, vehbi'dir. İlahi hitabın bu üçüncü aşaması hariç, hitabın diğer iki şekli tüm aktifliğiyle devam etmektedir. Bu anlamda ilahi hitabın sona ermesi demek “ma siva”nın yok olması anlamına gelmektedir. Çünkü Allah: “O, her an yeni bir ilâhî tasarruftadır” (Rahman, 55/29) yani, yarattıkları ile sürekli bir münasebet halindedir. Bu bildiride ilahi hitabın üç aşaması değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vahiy, İlahi Hitap, Veli, Nebi.

KUR'AN KISSALARINDA DİL - MÜCADELE İLİŞKİSİ**Eşref İNAN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, e.hamzainan@gmail.com

Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sirinvan@hotmail.com

ÖZET

İnsanın hayatı iradeli iradesiz sürekli bir mücadele ile yol alır. Bu mücadele gerek metabolik yapının bedensel boyutuyla olsun gerekse dilsel tekamülün işleyişinde olsun birbirine benzerlik arz eder. İlk insanla zorlu hayat şartlarına karşı başlatılan mücadele, eşyayı adlandırma ve nesnelere anlam kazandırma yönüyle de bir gelişme kaydetmiştir. Fertlerin dayanışmasıyla oluşan bu gelişim zamanla çoğunluğun faydasına olacak şekilde ilerlemiştir. Peygamberlerin dünya ve ahiret hayatının teminine dair mücadelelerinde dil, şüphesiz ayrı bir öneme sahiptir. Kuran kıssaları incelendiğinde çoklu dil diyebileceğimiz geniş içerikli bir yapı gözükmemektedir. Ayetlerde her şeyin Allah'ı tesbih ettiği ancak insanların bunu anlayamayacağı yönündeki ifade ciddi ufuklara pencere açmaktadır.

Peygamber mücadelelerinde anlatılan kıssa dili risâlet yolundaki zorluklara bir motive gücü sağlamış, kamu hafızası ve akılda ciddi yansımalara sebep olacak bir üslupla kullanılmıştır. Özellikle en çok tekrar edilen Musa kıssasında Mısır ilahlarının bertaraf edilmesi, 'buzağıya tapma' inancının yıkımı ve 'firavuna üstün' gelme şüphesiz ifadenin gücüyle gerçekleşmiştir. Hz. Musa mücadelesine lokomotiflik yapan duasının dilindeki bağın çözülmesine yönelik olması dilsel alt yapıya ciddi gönderme yapıldığı anlaşılmaktadır. Kur'an'da vafedilen 'Apaçık bir tebliğ' ikonu bu üslubun davet metodunun temel saiklerinden biri olduğu ve her peygamberin ilk yüzleşmedeki öncelikli beyanları olması dikkat çekmektedir. İnanç mücadelesi sürekli mücadele ve münazara ortamını oluşturduğu için dilsel mekanizmanın gelişmesine daha da ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mücadele, Dili, Kıssa, Hz. Musa

İLAHİ/KOZMİK ENFORMASYONEL YAYIN**Mazhar DÜNDAR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mazhardu@hotmail.com

ÖZET

Yüce Allah kâinatı ve insanı “ol” ilahi emri/hitabı ile yarattıktan sonra, onu kendi haline bırakmamıştır. Bu sebeple sözsüz ayet olan kevni/kozmik mucizelerini, insanın gözleri önüne sermekle yetinmeyerek, sözlü mesaj olan ilahi hitabını bildirmiştir. Ancak bu sayede insan, kendi benliğini tanıma imkânına kavuşmuş ve nihayet görünmeyen âlemlerle sıkı bir ilişkide bulunduğu gerçeğini kolayca idrak etmiş olmaktadır. Böylelikle Allah, imkânlar âleminde, insana iki alan üzerinden hitap etmektedir. Biri “Gayri Metluv Hitap” olarak nitelendirilen “Kevni Hitap”; diğeri ise, “Metluv Hitap” olarak nitelendirilen “Kelami” hitaptır. Bu iki hitap şekli, yüzleri birbirine dönük, her biri diğerrinin tecelligahı olan anlamlı simgeler bütünüdür. Yani, Kur’an, muhtasar bir doğa; doğa ise, mufassal bir Kur’an’dır. Kur’an-ı Kerim’de vahyin hem sözlük, hem de terim anlamı bir arada kullanılmıştır. Vahiy, genel manada, “*Allah’tan varlıklara gelen bildirim ve varlıkların da kendi aralarındaki bir tür iletişimi*” olarak ifade edilmektedir. Allah’tan varlıklara olan ilahî hitap çeşidinde varlıklar, canlı ve cansızlar şeklinde ikiye ayrılmakta; canlılar içerisinde başta, Hz. Nuh, Hz. Yusuf, Hz. Musa ve Peygamber Efendimiz (a.s.) olmak üzere bütün peygamberler; ayrıca Havariler, Hz. Musa’nın annesi ve Hz. Meryem gibi sâlih insanlar yer almaktadır. Bunun yanı sıra yine canlılar zümresinden meleklerle ve arıya hitap/vahiy dan söz edilmektedir. Cansız varlıklara yapılan hitap kısmında ise göklere ve yere hitapta bulunulması söz konusudur. Yüce Allah’ın tüm evrene ve müstemilatına yaptığı bu hitap çeşitlerine ister fitrat, ister içgüdü, sünnetullah, adetullah, tabiat kanunu... vs. denilmesi gibi birbiriyle ilintili farklı ifade kalıplarının kullanılması ilahi hitap hakikatini değiştirmemektedir. Yüce Allah’ın “masiva”ya olan tahakküm ve iletişiminin ancak ilahi hitap ile gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Bu bildiride ilahi hitabın karakteristiği değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İlahi Hitap, Nüzul, Fıtrat, Evren, Sünnetullah

**VAN-GEVAŞ TARİHİ VE 2795-2798-2799 NUMARALI NÜFUS DEFTERLERİNE
GÖRE GAYRİMÜSLİM REAYA HAKKINDA BİLGİLER****Doç. Dr. Ahmet GÜNDÜZ**

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, ahmetgunduz23@gmail.com

ÖZET

Bu makalede ilk önce Van şehrinin coğrafyası, tarihi, ilçeleri özellikle Gevaş ilçesi hakkında kısa bilgiler verilmektedir. Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonraki dönemi hakkında ağırlıklı olarak bilgi verilen Van şehrinde XIX. Yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti ülkenin her yerinde olduğu gibi nüfus sayımını başlatmıştır. XIX. Yüzyılda Van şehrinde yaşayan gayrimüslimlere ait üç adet nüfus defterinden faydalanılarak bunların yaşadıkları köylerin isimleri, köylerin her birinin kaç hanelik köy olduğu ve ortalama olarak köyün kaç kişiden meydana geldiği belirtilmektedir. Bunlara ek olarak Gayrimüslimlerin ödedikleri cizye vergisinin türü, köylerin bazılarında bulunan kiliseler ve buralarda yaşayan görevliler hakkında da bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışma amaçlı olarak başkent İstanbul'a hangi köyden kaç kişinin gittiği ve ortalama en küçük-en büyük yaş grubu da çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Gayrimüslim, Van, Gevaş, Nüfus Defterleri

İNSANDAKİ ŞEHVET GERÇEĞİNİN KUR'AN PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Eşref İNAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, e.hamzainan@gmail.com

ÖZET

İnsanın hayatı iradeli iradesiz sürekli bir mücadele ile yol alır. Bu mücadele gerek metabolik yapının bedensel boyutuyla olsun gerekse dilsel tekamülün işleyişinde olsun birbirine benzerlik arz eder. İlk insanla zorlu hayat şartlarına karşı başlatılan mücadele, eşyayı adlandırma ve nesnelere anlam kazandırma yönüyle de bir gelişme kaydetmiştir. Fertlerin dayanışmasıyla oluşan bu gelişim zamanla çoğunluğun faydasına olacak şekilde ilerlemiştir. Peygamberlerin dünya ve ahiret hayatının teminine dair mücadelelerinde dil, şüphesiz ayrı bir öneme sahiptir. Kuran kıssaları incelendiğinde çoklu dil diyebileceğimiz geniş içerikli bir yapı gözükmemektedir. Ayetlerde her şeyin Allah'ı tesbih ettiği ancak insanların bunu anlayamayacağı yönündeki ifade ciddi ufuklara pencere açmaktadır.

Peygamber mücadelelerinde anlatılan kısas dili risâlet yolundaki zorluklara bir motive gücü sağlamış, kamu hafızası ve akılda ciddi yansımaları sebep olacak bir üslupla kullanılmıştır. Özellikle en çok tekrar edilen Musa kıssasında Mısır ilahlarının bertaraf edilmesi, 'buzağıya tapma' inancının yıkımı ve 'firavuna üstün' gelme şüphesiz ifadenin gücüyle gerçekleşmiştir. Hz. Musa mücadelesine lokomotiflik yapan duasının dilindeki bağın çözülmesine yönelik olması dilsel alt yapıya ciddi gönderme yapıldığı anlaşılmaktadır. Kur'an'da vafedilen 'Apaçık bir tebliğ' ikonu bu üslubun davet metodunun temel saiklerinden biri olduğu ve her peygamberin ilk yüzleşmedeki öncelikli beyanları olması dikkat çekmektedir. İnanç mücadelesi sürekli mücadele ve münazara ortamını oluşturduğu için dilsel mekanizmanın gelişmesine daha da ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mücadele, Dili, Kıssa, Hz. Musa.

İLAHİ HİTAP - RUH İLİŞKİSİ

Mazhar DÜNDAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mazhardu@hotmail.com

ÖZET

Arap dilinde “ruh”, “ravh”, “rih” lafızları nefes, soluk, rüzgâr, esinti, koku (rayiha), rahatlık, gece vakti yürüyüş yapmak gibi manalara gelir. “Ruh” kelimesi, özelde Allah’ı tanıyıp bilme, Allah’a yönelme ve O’nu sevmeye kuvvesi manasına da kullanılır. Bu, nefsin ruha nispet edilmesi, tıpkı canın bedene nispet edilmesi gibidir. Yüce Allah’ın veli ve itaatkâr kullarını desteklediği ruh, Allah’ı tanıyıp bilmekle ilgili ruhtur. İlmin, ihsanın, ihlasın, muhabbetin ve Allah’a yönelişin de bir ruhu vardır. Ancak bu ruhlar hususunda insanlar birbirinden çok farklıdır. Kimi insanlar bu manevi ruhun ağır basmasından dolayı ruhani kimlik kazanırken, kimi insanlar ise, yine aynı manadaki ruhlarını kaybettiklerinden hayvan derekesine düşerler. Resulullah(a.s)’a inen Kur’an hitabı muhtelif ayetlerde “ruh” diye nitelendirilir: “İşte sana da, emrimizle, bir ruh (kalpleri dirilten bir kitap) vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi, kendisiyle doğru yola eriştireceğimiz bir nur yaptık. Şüphesiz ki sen doğru bir yola iletiyorsun.” (Şura, 42/52) Müfessirler tarafından “ruh” ifadesi; “vahy”, “rahmet”, “inzal” ve “emr” gibi kelimelerle birlikte zikredilmiştir. Yine “Ruhu’l-Kudüs” tabiri de ilahi hitap ve ilhamla doğrudan ilişkili bir semantiğe sahiptir. Yüce Allah’ın müminleri kendisinden bir “ruh” ile desteklediğini: “Onları kendi katından bir ruh ile desteklemiştir” (Mücadele, 58/12) ayetindeki “ruh” kelimesine rahmet, iman nuru, hidayet, düşmana karşı yardım gibi farklı manalar takdir edilmiştir. İlahi hitap–ilham ilişkisiyle ilgili olarak, “sekine”, “ruh”, “Ruhu’l-Kudüs” kavramları arasında bir ilişki söz konusudur. Metafizik âlem ile fiziki âlem arasındaki vasıta ya vahiy veya ilhamdır. Bu ilahi feyzin taşıyıcı unsuru melekler olup, ilahi hitabın muhatap ile buluşması hali ise, “vahiy kaplama hali” dediğimiz “sekine” olarak telakki edilir. Bu bildiride “ilahi hitap”, “ruh”, “sekine”, “Ruhu’l-Kudüs”, “emr”, “rahmet” ve “inzal” kavramları arasındaki ilişkiler ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İlahi Hitap, Ruh, Cebrail, Sekine, Hikmet

OTRAR FACİASI VE ONUN ORTA SİRDERYA HAVZASINA ETKİSİ**Burkhanadin ABDİLKHAKİM**

Uludağ Üniversitesi, burhanhakim01@gmail.com

ÖZET

Tarih XIII. yüzyılın başlarını gösterirken batıda Harezmsahlr Devleti doğuda ise Moğol İmparatorluğu Asya'daki iki süper güç olarak tezahür etmekteydi. Bu dönemde toprakları kuzeyde Aral Gölü'nden güneyde Hint Okyanusu'na kadar, doğuda Kafkas'tan batıda Sirderya'ya kadar uzanan Harezmsahlr Devleti ile İslam dünyasında boy ölçecek ikinci bir ülke yoktu. Hâlbuki Harezmsahlr Alaeddin Muhammed bununla da yetinmeyip, Müslüman kumandanlarının eskiden beri kaç kere teşebbüs edip te fethedemediği Çin'i istila etme arzusundaydı. Fakat Cengiz Han'ın Moğolların yegane hanı olarak ortaya çıkmasıyla birlikte onun bu emelleri suya düşmüş oldu. Görünen o ki, başlangıçta döneminin iki süper gücü arasındaki siyasi ve ticari ilişkiler kısmen iyi gitmesine rağmen bu zayıf münasebet hızla çatlamıştır. Çünkü gerek Alaeddin gerekse Cengiz Han birbirini siyasi rakip olarak görmekteydi ki, böyle bir durumda iki devlet arasında dostane ilişkinin kurulması söz konusu olamazdı. En azından Cengiz Han'ın Harezmsahlr ülkesi ile ticareti geliştirme niyetinde samimi olmasına rağmen, halbuki Alaeddin ona derin bir kuşku ve güvensizlik duymaktaydı. Nitekim iki devletin arasındaki sahte diplomatik ilişkiler, 1218 yılında Moğolların gönderdiği 450 tüccarın Harezmsahlr'ın valisi tarafından Otrar'da katledilmesiyle param parça olmuştur. Bu katliam tarihe "Otrar faciası" olarak geçmiştir. Olay, gerek İslam Tarihi gerek Orta Sirderya havzasındaki şehirlerinin geleceği açısından dönüm noktası teşkil etmiştir. Zira bu facianın intikamı mahiyetinde yola çıkan Moğollar kısa bir müddette Orta Sirderya havzası ile birlikte Maveraünnehir ve Horasanı istila etmeyi başarmıştır. Moğolların bu askeri hareketleri neticesinde Orta Sirderya havzasındaki Otrar gibi onlarca şehirler yıkılarak karanlık dönemlerine girmiş ve bir daha eski hallerine dönememiştir. Kendi tarafında büyük İslam tarihçisi İbnü'l-Esir bu olayın doğurduğu sonuçları ele alırken "İnsanlığın gördüğü en büyük felaket" ifadesini kullanmıştır.

Bu makalede Otrar faciasının neden ve nasıl ortaya geldiği meselesi klasik kaynaklar ışığında detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca facianın Orta Sirderya havzasında doğurduğu sonuçlara ve sebebiyet verdiği yıkıntıların boyutuna da değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Otrar, Moğol, Cengiz Han, Harezmsahlr, Sirderya, Havza, Facia, Gayır Han, Alaeddin, Tüccar, Asker.

KUR'ÂN'IN DİĞER İLAHİ KİTAPLARA BAKIŞI (TASDİK VE NESİH BAĞLAMINDA)**Nurettin ÇİFTÇİ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nurettinciftci@hotmail.com

ÖZET

Allah, insanlık tarihi boyunca Âdemoğlunun hidayeti için sürekli peygamberler göndermiş ve onlara kitaplar vahyetmiştir. Kur'ân-ı Kerim de insanlığın hidayeti için indirilmiş son ilâhî vahiydir. Vahiy ve Risalet Allah'ın insanlara hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmalarını sağlayan, inanç, ahlak, ibadet ve muamelat konusunda hayatlarını düzenleyen ilahi direktifler içeren en büyük lütfudur. Allah katında makbul olan tek din İslam'dır ve bu din tüm peygamberlerin tebliğ ettiği teslimiyet dinidir. Bu dinin tebliğini yapan her peygamber kendisinden önceki peygamberi ve kitabı tasdik ettiği gibi kendisinden sonra gelecek olan peygamberi de müjdelemiştir. Bu şekilde daha önce indirilmiş olan tüm ilahi kitaplar birbirlerini tasdik ettikleri gibi Kur'ân'ı Kerim de kendisinden önce inmiş olan kitapları tasdik etmektedir. Vahiy ilk insandan başlayarak Hz. Muhammed (s.a.v.)'e kadar devam eden ve Onunla tekâmüle ulaşan bir süreçtir. İnsanlar zamanla kendilerine vahyedilen bu ilahi kitapları tahrif edip unuttunca Allah yeniden peygamber ve kitaplar göndermiştir. Kur'ân'dan önce nazil olan kitaplar da özellikle Tevrat ve İncil müntesipleri tarafından lafzen ve manen tahrife uğrayarak zayi edilmiştir. Kur'ân'ı Kerim'in kendisinde önce nazil olan bu kitapları tasdik etmesi onlarda var olan her şeyin doğru olduğu anlamına gelmemektedir. Kur'ân "müheymin" olma vasfıyla tahrif edilen bu kitapların sahih metinlerinde var olan evrensel ilkeleri kendisinde barındırmaktadır. Ayrıca bu kitapların kaynağının ilahi olduğunu tasdik ettiği gibi onlarda meydana gelen tahrifatı tashih edip onları tamamen neshetmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vahiy, Kitap, Kur'ân, Tasdik, Tashih, Nesih.

KUR'ÂN KAVRAMLARININ KUR'ÂN'IN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE ANLAŞILMASI (ZERAE ذَرَأَ ÖRNEĞİ)

Nurettin ÇİFTÇİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nurettinciftci@hotmail.com

ÖZET

Kur'ân'ı Kerim Arap dili ile nazil olmuş bir kitap olarak ilk muhataplarının kullandığı kelime ve kavramları kullanmıştır. Arap dilinde diğer dillerde olduğu gibi kelimeler eş anlamlı ve eş sesli olma özelliğine sahiptir. Buna tefsir literatüründe Vücûh ve Nezâir denir. Kelimelerin farklı anlamlarına rağmen cümle içindeki kastedilen anlamını ortaya koyan o kelimenin bağlamıdır. Kur'ân'ı Kerim de Arapça bir kitap olarak eş anlamlı ve eş sesli kelimeleri içermektedir. Bu kelimelerin hangi anlamda kullanıldığı ve maksadının ne olduğunu ortaya koyan o kelimenin bağlamıdır. Yani bir kelimenin öncesi ve sonrasıyla olan anlam ilişkisidir. Tefsir literatüründe buna siyak ve sibak denir. Kur'ân konularına ayrılmadığı için bir konu ile ilgili âyetler Kur'ân'ın içinde serpiştirilmiş bir şekilde olduğu görülmektedir. Bu sebeple bir ayetin veya bir ayette geçen bir kelimenin hangi anlamda kullanıldığını ortaya koymak için öncelikle o ayetin veya kelimenin siyak sibakına ve Kur'ân bütünlüğü içindeki kullanımına bakmak gerekmektedir. Bu kelimelerden biri de Araf Sûresinin 179. âyetinde geçen “Zerae ذَرَأَ” fiilidir. Zerae ذَرَأَ fiili Kur'ân bütünlüğü içinde “yaratmak, ekmek, dikmek, ortaya çıkarmak, yetiştirmek, bitkiyi bitirmek” anlamında kullanıldığı halde birçok tefsir ve mealde “yarattı خَلَقَ” anlamı verilerek cinlerden ve insanlardan birçoğunun cehennem için yaratıldığı anlamı verilmektedir. Oysa gerek kelimenin Kur'ân bütünlüğü içindeki kullanımı gerekse de ayetin siyak-sibakı buna imkân vermemektedir. Çünkü bu anlamın Kur'ân bütünlüğü içinde ele alındığında insanın yaratılış amacına uymadığı görülmektedir. Zira cinlerin ve insanların yaratılış amaçlarının Allah'a ibadet olduğu bilinen bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân'ın bütünlüğü, siyak-sibak, Zerae, yaratmak, yetiştirmek.

KUR'ÂN AÇISINDAN DEĞERLER

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü AYDIN
Batman Üniversitesi, sukruaydiin@gmail.com

ÖZET

İnsan hayatında iki tür değer vardır: Kalıcı değerler ve geçici değerler. Kur'ân'a göre mal, mülk, mevki, makam gibi dünya hayatında sahip olunan bazı şeyler kalıcı değerler olmayıp, geçici değerlerdir. Kalıcı olan ise yaratıcının hoşnutluğunu kazanmaktır. Bu açıdan Kur'ân'da mutlu sonun, iyi bir geleceğin takva sahibi olan yani Allah'a karşı sorumluluk bilinci taşıyan kişilere ait olacağı bildirilmektedir. Bu kişiler aynı zamanda sevginin en yüksek derecesini Allah'a özgü kılanlardır. Allah'a hiçbir varlığı eş koşmamayı ifade eden Tevhidin özünde de bu gerçek kodlanmıştır.

Kur'ân'da Hz. Lokmanın oğluna yapmış olduğu ölümsüz tavsiyelerde bu kalıcı değerlerden bazıları ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

- a) Allah'a şirk koşmamak.
- b) Anne-babaya saygı ve onlara iyi davranmak.
- c) İnsanlara Karşılıksız iyilik yapmak.
- d) Namaz ve diğer ibadetlerde kararlılık.
- e) İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak.
- f) Musibetlere ve üzücü olaylara karşı sabırlı olmak.
- g) Davranışlarımızda ölçülü ve dengeli olmak.
- h) Gurur, kibir ve her türlü aşırılıklardan uzak durmak.

Kur'ân'a göre; Allah'ın göndermiş olduğu elçiler de insanlık için önemli ve kalıcı değerlerdir. Onun için onların hepsine hiçbir ayırım gözetmeden inanmak esastır. Buna bağlı olarak Kur'ân'da güzel örnek olarak nitelenen Hz. Peygamber (sav)'in çizmiş olduğu yol olan sünnetine bağlılık da kalıcı değerler kategorinde görülmektedir. Onun inananlara öz canlarından daha değerli sayılması, Allah'a itaat ve peygambere itaat ile ilgili çok sayıda ayet, Allah ve elçisinin bir konuda karar vermesinden sonra inanan erkek ve kadın için başka bir seçeneğin olmaması gibi kurallar bunun önemli göstergelerindedir. Bütün bunların yanında emeğe saygı, ahlaklı ve dürüst yaşam, adalet, adaleti ayakta tutmak için doğru şahitlik, doğayla barışık olmak, yumuşak ve tatlı dil kullanmak da sosyal hayatın ayrılmaz parçası sayılan kalıcı değerlerdir. Bu değerlere gereken önemi vermeyen toplumların değerler erozyonuna maruz kalacağı da kaçınılmazdır. Kur'ân'da insanoğlunun kendi elleri ile yaptıkları yüzünden karada ve denizde kaosun yaşanmasından söz edilmesi de bunun en somut örneklerinden sayılır.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Kalıcı Değerler, Geçici Değerler, Takva, Değerler Erozyonu.

HAYYÂT VE EL-İNTİSÂR ADLI ESERİNİN MU'TEZİLE ARAŞTIRMALARINDAKİ ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi **Metin YILDIZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, metinyildiz04@gmail.com

ÖZET

Mu'tezile'nin sekizinci tabakasında yer alan Ebu'l-Hüseyin Abdurrahîm b. Muhammed b. Osmân el-Hayyât (300/913), Bağdat Mu'tezile'sine mensuptur. Kelâmî ekoller, kelâmcıların görüşleri, ihtilafları ve biyografileri hakkındaki bilgisinden dolayı çok meşhur olmuştur. *Kitâbu'l-İntisâr ve'r-Red 'alâ İbni'r-Ravendî el-Mülhid* adlı kitabında Mu'tezile'nin dakîku'l-kelâm/fizik ve celîlu'l-kelâm/metafizik ile ilgili görüşlerini, ilk dönem Mu'tezilîlerin görüş ve tartışmalarını ve onlar hakkındaki haberleri bize ayrıntılı bir şekilde sunmuştur. Ayrıca ilk dönem kelâm ve kelâmcılarından bahsettiği gibi iyi bir Mu'tezile savunusu da yapmıştır. İster ona muhalif isterse muvafık olsun Ka'bî, Bağdâdî ve İbnu'l-Murtazâ, gibi doksografik eserleri günümüze ulaşan birçok müteahhir kelâmcı ondan çok fazla alıntılarda bulunmuştur. Bu kitabın, yazılışından günümüze ulaşmasına kadar genişçe bir öyküsü vardır. Yazıldığı dönemin ilmi atmosferini sunması, düşünce farklılıkları ve tartışmalarına ışık tutması ve ilk dönem Mu'tezile'si hakkında ilk elden bilgileri vermesi açısından önemli bir eserdir. İşin garip tarafı böyle önemli bir eserin zamanla okunması, okutulması ve hatta vakfedilmesi bile yasaklanmıştır. *Kitâbu'l-İntisâr*, Mu'tezile'nin "el-Usûlu'l-Hamse"sinin ilk kez birlikte zikredildiği ve bunun bir Mu'tezilî itikadı olduğunun vurgulandığı ilk eserdir. Yine *el-İntisâr* kitabı "dakîku'l-kelâm" vurgusunun ilk kullanıldığı eserlerden birisidir. Bu bildiride *Kitâbu'l-İntisâr'ın* ilk dönem Mu'tezilî kelâmcıları ve düşünceleri aktarması, dönemin ilmî tartışmalarına ışık tutması, Şîâ itikadına yer vermesi, Şiilik ve Rafizîlik ayırımına dikkat çekmesi, Mu'tezile'nin el-usûlü'l-hamesini ilk kez bir arada zikretmesi, İbnu'r-Ravendî'nin görüşlerini de aktararak âdeta onun kitabını da günümüze ulaştırması ve cevher, araz, cisim vb. fizik meseleleri içeren dakîku'l-kelâm vurgusu yönüyle İlahiyat/Kelâm alanındaki önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hayyât, el-İntisâr, Mu'tezile, Kelâm, Dakîku'l-kelâm/fizik ve celîlu'l-kelâm/metafizik.

HESİODOS VE PARMENİDES'İN HAKİKATİ ELDE ETME YÖNTEMLERİNİN BENZERLİĞİ BAĞLAMINDA: MİTOS'TAN LOGOS'A GEÇİŞ TARTIŞMASI

Arş. Gör. Faruk YORGUN
Bingöl Üniversitesi, fyorgun@bingol.edu.tr

ÖZET

Hakikati arama veya talep etme tüm varlıklar arasından bir tek rasyonel düşünme yetisine sahip olan insana aittir. Nitekim Aristoteles, insanın doğası gereği nedenleri bilmek istediğini söyler. Hakikati, nedeni veya ana maddeyi bilmek isteyen, arayan, sorgulayan ve talep eden insan nasıl ve ne şekilde bunları bilebilir? Antik Yunanda bu türden bilginin ilk kaynağı Homerosçu ve Hesiodosçu şiir geleneği çerçevesinde ortaya çıkan Yunan mitolojisidir. Zira Hesiodos, evrenin ilk ilkesinin Khaos olduğunu ve theogonia'nın başlamasıyla, yani oluşun başlamasıyla birlikte belirsizlik içinde olan kaos'un yerini harmoniye bıraktığını savlar. Hesiodos, evrenin bu türden oluşum içerisinde meydana geldiğini ve bunun bilgisini de Musalardan öğrendiğini söyler. Presokratik filozoflar, bir diğer adıyla doğa filozofları, bu akıp giden, değişen kozmosun ardında değişmeden kalan şeyin ne olacağını veya ne olabileceğini merak edip, Thales'le başlayarak bir arkhe (ἀρχή), başka bir deyişle bir ilk ilke, ilk neden, ilk madde, ana madde arayışına girişirler. Presokratik filozofların arkhe arayışı, mitolojik bağlamda düşünüldüğünde Hesiodos'un her şeyden önce var olduğunu söylediği Khaos ve Homeros'un her şeyin ilk nedeni olarak gösterdiği Okeanos'a benzer oldukları söylenebilir. Parmenides de presokratik filozoflardan olup, tıpkı diğer doğa filozofları gibi arkhe arayışına girişir. Fakat Parmenides'in "Doğa Üzerine" adlı şiirine bakıldığında hakikati öğrenme yönteminin diğer filozoflarınkinden farklı fakat Hesiodos'ununkiye benzer olduğu görülecektir. Elbette bilgiye ulaşmadaki benzerlik, mitolojik bilgi ile felsefi bilginin aynı olduğu anlamına gelmemeli ve gelmez de. Peki, bu benzerlik ne anlama gelir ve neden önemlidir? Bu soru felsefenin başlangıç aşamasına ilişkin önemli tartışmalardan biri olan mitos'tan logos'a geçiş açısından önemlidir. Zira bu tür bir geçişten söz edilebilir mi ya da bu türden bir geçiş felsefenin başlangıcını anlama bakımından ne tür bir öneme sahiptir? Bu çalışmada, Hesiodos ve Parmenides'in hakikati öğrenme yöntemlerindeki benzerlik, mitoloji geleneği ve ilk felsefe çerçevesinde detaylı bir şekilde ele alınacak ve bu bağlamda mitos'tan logos'a geçişin sanıldığı ya da iddia edildiği gibi keskin, birbirini gerektirmeyen türünden bir geçiş olmadığı ve felsefenin başlangıç safhasında ve devamında mitos ve logos'un iç içe ve birbirini dışlamayan bir yapıya sahip olduğu görüşü savunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hesiodos, Parmenides, Hakikat, Varlık, İlk İlke, Arkhe, Mitos, Logos, Felsefe, Mitoloji.

**AZİZ NESİN'İN 'BİZİM HEMŞERİ' İSİMLİ HİKAYESİNİN SEMBOLİK
ETKİLEŞİM KURAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TATAR
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mtatar68@hotmail.com

ÖZET

Sosyolojide üç tane temel kuram vardır. Birincisi İşlevselcilik; ikincisi Çatışmacılık; üçüncüsü ise Sembolik Etkileşimciliktir. İlk iki kuram büyük toplumsal olaylara yoğunlaşırken Sembolik Etkileşim dikkatimizi günlük yaşamın ayrıntılarına ve insanlar arası iletişime çeker.

Sembolik Etkileşim Kuramına göre, bir toplumu anlamak için o toplumun üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimlerine bakmak gerekmektedir. Fakat tek düze bir etkileşimden söz edemeyiz. İnsanlar, davranışçıların dediği gibi, uyarıcılara basitçe tepkide bulunan yarı robotumsu varlıklar değildir. Davranışçılar çok önemli bir hata yaparak yorum kısmını atlamaktadırlar. Halbuki insanlar muhataplarının davranışlarını önce yorumlamakta sonra tepkide bulunmaktadırlar. Aynı uyarıcılara maruz kalmamıza rağmen çok farklı tepkiler verebilmemiz uyarıcılara yaptığımız yorumların farklılığıyla bağlantılıdır.

Bu bildiride Aziz Nesin'in 'Bizim Hemşehri' isimli hikayesi sembolik etkileşim kuramı açısından değerlendirilmektedir. Bu hikaye hem kendimiz hem de muhataplarımızın söz ve davranışları ile ilgili yaptığımız yorumların ve bu yorumlara göre verdiğimiz tepkilerin nasıl da hayati sonuçlar doğurduğunun ilginç bir örnekliliğini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sembolik Etkileşimcilik, İşlevselcilik, Çatışmacılık, Aziz Nesin, Bizim Hemşehri.

MOLLA SADRA’NIN YUNAN KAYNAKLARI

Dr. Öğr. Üyesi Sedat BARAN
Batman Üniversitesi, baransedat@gmail.com

ÖZET

Hiçbir felsefi düşünce ve ekol diğer felsefi düşünce ve ekollerden bağımsız meydana gelmemiştir ve her filozofun düşüncesinin olgunlaşmasında istifade ettiği bazı kaynakları vardır. Molla Sadra ve kurucusu olduğu Hikmet-i Mütealiye ekolünün de İslam öncesi ve İslam sonrası diye ikiye ayırabileceğimiz kaynakları vardır. Yunanlı filozof ve ekoller Molla Sadra’nın Esfar başta olmak üzere birçok eserinde dillendirdiği İslam öncesi kaynaklarından biridir.

Molla Sadra felsefi düşüncelerini açıklamada; Hermes, Thales, Empedokles, Pisagor, Sokrat, Aristo, Eflatun, Plotinos, Demokritos, Proklos, Öklides, Epiküros, Porphyrios... gibi Yunanlı filozoflardan istifade eder.

Molla Sadra; umur-i amme, özel anlamıyla ilahiyat ve ilm’ul-nefs (psikoloji) olmak üzere üç bölümde tedvin ettiği felsefesinin her üç bölümünde de bazen felsefi düşüncelerinin açıklamasında bazen düşüncelerinin ispatında bazen de meseleleri tarihi boyutuyla ele aldığı Yunanlı filozofların görüşlerini dillendirir ve gerektiğinde onlardan pasajlar aktarır. Molla Sadra umur-i amme’de ilk madde, imkan aleminin mertebeleri, misal, hayal ve akıl alemleri, alemlerin mevcudiyetinin ispatı, maddenin sınırlı olup sınırlı oranda form kabul etmesi, türsel tabiatlar ve ilahi müfarik suretler, varlıkta hudus ve hareket, idealar alemi, alemin hissi ve akli sınıflandırılması, akli alemin hissi aleme üstünlüğü, oluş ve bozuluş, imkan-ı eşref kaidesi, hareket ve türleri, zaman problemi, alemin kadim olması, kuvve ve fiil, cisim ve hükümleri, mekan, çizgi ve nokta meselesi, boşluk problemi, cismani tabiatın hudusu... gibi meselelerde

Özel anlamıyla ilahiyatta; vacibin ispatı, vacibin; vahit, mutlak hayır, yalın hakikat, her şeyin mebdesi ve ilk illet ve yok olmayan fail ve cevad olması, ilminin niteliği, sıfatlarının zatıyla aynı olması, akli alemin tek bir cevher olup vacibin zatından neşet bulması... gibi meselelerde İlm’ul-nefs (psikoloji) bölümünde ise insan vücudunda alemlerin tahakkuku, hayatın tahakkuk sebebi ve amilleri, ölümün vuku bulması, ölümden sonra nefsin bekası, nefsin hudus ve kıdemi, ruhun bedene önceliği, nefsin türleri, yetileri, soyut olması, mebdesi, beden nefis ilişkisi, nefsin dünyaya hubut sebebi, tenasüh, akıl ve makulun ittihadı, töz içi hareket... gibi meselelerde Yunanlı filozofların görüşlerini aktarmış ve bazen de bu konularda delil mahlasıyla sözkonusu filozofların görüşlerini ve sözlerini nakletmiştir.

Anahtar Kelime: Molla Sadra, İslam Felsefesi, Yunanlı Filozoflar

ETNİK VE KÜLTÜREL ASİMİLASYON BAĞLAMINDA BİRİNCİ MAARİF ŞURASI

Dr. Öğr. Üyesi Davut OKÇU
Batman Üniversitesi, davutokcu72@gmail.com

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğunun Padişahları aynı zamanda yeryüzündeki bütün Müslümanların Halifesi olduğundan Devleti Ümmetçi bir anlayışla yönetmişlerdir. Birinci Dünya Savaşındaki yenilgiden sonra Osmanlı İmparatorluğu da ömrünü tamamladı. Savaşı bitiren Lozan antlaşmasıyla birlikte uluslararası düzlemde yeni bir Devlet olarak tescil edilen Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ‘Ulus Devlet’ modelini benimsemiştir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ‘Ulus Devlet’ modelini tercih etmesi nedeniyle kurulduğu günden beri etnik ve kültürel alanlarda sürekli olarak pek çok sorun ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Ulus Devlet anlayışını yerleştirme görevi daha çok eğitim kurumlarına yüklenmiştir. Birinci Maarif Şurasında alınan kararlar, yetkililerin konuşmaları ve yönelimleri, etnik ve kültürel asimilasyonun somut belgeleri niteliğindedir.

İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı ve Milli Şef olarak görev yaptığı döneme denk gelen Birinci Maarif Şurası’nın karar ve konuşmaları asimilasyonun ulaştığı boyutlar hakkında ipucu vermektedir. Örneğin İslam Medeniyetinin yerine eski Yunan ve Latin Medeniyetinin tercih edilmesi, Yunanca ve Latince’nin liselerde okutulacak zorunlu dersler arasına dahil edilmesi eğitimin yeni rotası hakkında bilgi vermektedir. Bu arada Türkçenin dışındaki dillerin yerel düzeyde konuşulmasını engellemeye yönelik tedbirler tartışılmış; Türkçenin de Arapça ve Farsçanın etkisinden kurtarılması amacıyla birtakım kurumsal ve yasal faaliyetler yürütülmüştür. Bu arada değişime engel olmak isteyenlere karşı maddi ve manevi yaptırımlar uygulanmıştır.

Yeni milenyuma girerken asimilasyon politikalarının etnik ve kültürel farklılıkları ortadan kaldırmadığı gibi toplumsal tabakalar arasında nefret ve çatışmalara yol açtığı görülmüştür. Bu bağlamda huzur ortamının tekrar avdet etmesi için günümüzde evrensel düzeyde değer kazanan insan hakları, çok kültürlülük ve demokrasi kavram ve değerlerinin hayata ve eğitim sistemine hakim kılınması ve kardeşlik hukukunun tekrar tesisine şiddetle ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etnik asimilasyon, kültürel asimilasyon, ulus devlet, maarif şurası.

MOLLA SADRA'DA KURAN'IN ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Sedat BARAN
Batman Üniversitesi, baransedat@gmail.com

ÖZET

Kuran, İslam dünyasındaki bütün düşünce ekollerini farklı oranlarda etkilemiştir. Bu ekoller arasında Molla Sadra'nın kurucusu olduğu Hikmet-i Mütealiye ekolüne etkisi diğer felsefesi ekollere nispetle daha fazladır.

Molla Sadra'ya göre İslam kendi içinde uyumlu kutsi ve ilahi bir yapı olduğundan her türlü hatadan beridir. Bütün beyanları hak olup gerçeğe mutabıktır. Nesnel alemi hayal ve evhamlardan uzak olduğu gibi tanıtır. Bu yüzden kuran ayetleri Molla Sadra'ya göre felsefeye nispetle mebde, mebna ve gaye konumundadır. Molla Sadra hakiki hikmetin kaynağını ilahi vahiy, nübüvvet ve Ehlibeyt'in velayeti bildiğinden sadece rasyonel çaba ve istidlallerle varlığın hakikatine ulaşamayacağına ve hikmetin elde edilemeyeceğine inanır. Bu yüzden varlık alemini yorumlarken salt felsefi yaklaşımlarla yetinmez. Felsefi analizleri için kuran ayetlerini ve yer yer peygamber ve Ehlibeyt rivayetlerini şahit olarak zikreder.

İrfan sahibi bir arif olan Molla Sadra Kuranın hakkaniyet ve doğruluğuna kesin bir şekilde inanır. Bu yüzden ontolojik bir kaynak unvanıyla kuran ayetlerini felsefi istidlallerinin doğruluk ölçütü ve asıl maksadı mahlasıyla ele alır. Hatta birçok yerde burhanın mebdesi ve bazen de sonucu unvanıyla kuran ayetlerine ve hadislere istinatta bulunur. Nitekim mebde ve mead ile ilgili meselelerin felsefi tahlillerini ilahi ayetleri açıklayacak şekilde beyan eder. Molla Sadra felsefesini umur-i amme, özel anlamıyla ilahiyat ve ilm'ul-nefs olmak üzere üç bölümden tedvin etmiştir. O bu üç bölümde de konuların açıklanmasında kuran ayetlerinden istifade ettiğinden eserlerinde kuran ayetleri hacim ve nicelik olarak çok fazladır.

Molla Sadra'nın bu üç bölümde kuran ayetlerinden istifade ettiği konular özetle şunlardır. Umur-i ammede; varlığın asaleti, varlığın farklı mertebeleri, varlığın maddi mücerret, bağımlı bağımsız, vacip mümkün gibi farklı şekillerde sınıflandırılması, nedensellik ilkesi, töz içi hareket... konuları

Özel anlamıyla ilahiyatta; Vacib'el-Vücutun varlığının ispatı, birliği, ilmi, kudreti, ilahi ve beşeri irade, ilahi fiiller, cebr ve ihtiyar problemi, kötülük problemi... konuları İlm'ul-nefste; nübüvvet, vahyin hakikati, cismani ve ruhani mead... konuları

Anahtar Kelimeler: Molla Sadra, Kuran, Felsefe

**DENGBÊJLİK KÜLTÜRÜNDE AKDAMAR ADASI VE METRAN İSA
DESTANI****Arş. Gör. Sinan ÇAKAR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sinancakar82@gmail.com

ÖZET

Dengbêj sesi kelim, kelamı kılam yani türkû haline getirendir. Dengbêj söyleyen, anlatan ve nesilden nesile nakledendir. İçinde yaşadığı toplumun canlı belleği tarihsel hafızasıdır. Dengbêjlikte konu genel itibariyle aşk ve kahramanlık hikayeleridir. Bu yönüyle de Akdamar Adası'nda meydana geldiği belirtilen bazı hikayelerin de dengbêjliğe konu olması kaçınılmazdır. Akdamar Adası, bulunduğu konumu itibariyle doğal bir güzelliğe sahiptir. Doğal güzelliğinin yanı sıra ada üzerinde bulunan tarihi Sarp Haç Kilisesi ise buranın dini ve mistik bir mekan olarak ünlenmesini sağlamıştır. Bu konumundan kaynaklı olarak da tarih içerisinde zaman zaman farklı olaylara ve efsanelere konu olmuştur. Van yöresinde bu efsanelerden biri ve ada isminin oradan geldiği rivayet edilen Ermeni Keşişin kızı Tamara ile adanın çevresindeki köylerde çobanlık yapan genç adamın hikayesidir. Yine bir aşk hikayesi olan ve Dengbêjler tarafından destansı bir dille anlatılan Adanın Piskoposu'nun kızı Meryem, Eliyê Qolaxasî ve Van Valisi arasında geçen Metran İsa Destan'dır. Bu hikayelerde mekan Akdamar Adası, şahıslar ise genelde ada ve çevresindekilerden ibarettir. Makalenin amacı, Akdamar Adasında vuku bulan aşk hikayelerinin dengbêjlik kültüründeki yeri ve bu hikayelerden hareketle dönemin hoşgörülü, çok kültürlü, çok dinli yapısına ışık tutmaktır.

Anahtar Kelimeler: Akdamar Adası, Dengbêjlik, Metran İsa Destanı, aşk hikayeleri.

ŞEFFAFLIKLA BELİRLENEN PROBLEMLİ TOPLUMSAL FENOMENOLOJİLER**Mehmet Nuri DEMİR**

Ankara Üniversitesi, nuribaba1187@gmail.com

ÖZET

Yaşamsal anlatılar ya da deneyimler bir kimsenin başından geçen ya da yaşamsal menkıbesini örgülerken daha önceden hiç deneyimlenilmeyen ya da beklenmedik birtakım heyecan verici duyuş düşünüş ya da yaşayış biçimlerinin tecrübe edildiği anekdotal olaylar zinciridir.. hızlandırılmış bir epistemolojiyi simgeleyen pozitif ya da negatif yaşam olarak çeşitli filozofik platformlarda yorumlanan ve hızlandırılmış epistemolojiyi yansıtan,, pozitiflikle örtüşürülen kendisine doğru amansız bir şekilde sürüklendiğimiz şeffaflık içinde ontolojik ve epistemic risklerin barındırıldığı problematik bir yaşam biçimi olarak değerlendirilebilir. Toplum bu tür bir keşmekeşlik içersinde aktör ya da özne olmaktan çok edilgen bir pozisyonda araçsallaştırılmış bir nesneye dönüşmüş olarak kendini inşa eder. Ancak şeffaflığın bu inşa sürecindeki bir takım etki mekanizmaları devreye sokarak sadece reel dünyayı değil, belki de özel bir biçimde zihin ve algı dünyamızı da zorunlu bir şekilde değişim ve dönüşüme uğrattığı yadsınmaz bir gerçektir. Şeffaflık büyük ölçüde toplumu güven krizine doğru sürükler ve bizi çoklu medya araçlarıyla dijital panoptikonlara hapseder. Şeffaflık bizi aktif kimliğimizin ötesine sürgüleyen boş ve öngörülemezlik ile karakterize edilen gücüyle hayaletimsi büyü ve yetenekleriyle bizleri şaşkın bir duygu durumunun içine atar. Bu bildiride yukarıdaki öncül ve önermeler ışığında, 2012'den beri Berlin Sanat Üniversitesi'nde dersler veren Güney Koreli filozof Byung Chul Han'ın günümüz toplumuna dair derinlikli eleştiri ve çözümlerinden yararlanılacaktır. Ayrıca 21. yüzyılın önemli filozofik şahsiyetlerinden birisi olarak gösterilen Chul Han'ın özellikle de şeffaflık ve pozitifliğin dayattığı hakimiyet -güç dinamikleri -ya da ilişkileriyle tanımlanan algısal zorlama argümanlarına vurgu yapılacaktır. Post Privacy (mahremiyet sonrası), sosyal ağların getirdiği şeffaflıktan geri dönüşün mümkün olmadığı ve insanların kendisini bu yeni duruma uydurması gerektiğini savunan düşüncedir. Buna göre şeffaflık insanı sistemin işlevsel bir ögesi düzeyine indirerek yetki”n”sizleştirir. Chul Han'a göre sadece makinalar şeffaftır. Hayatı hayat yapan kendiliğindenlik, olay-doluluk ve özgürlük şeffaflığa izin vermez. Bazıları birçok dile çevrilmiş olan yazarın on altı kitabı, birçok makale ve röportajları vardır. Türkçeye de çevrilmiş olan Şeffaflık Toplumu, Yorgunluk Toplumu, Şiddetin Topolojisi ve Zamanın Kokusu adlı kitapları bunlardan sadece birkaç tanesidir.

Anahtar Kelimeler: Şeffaflık, panoptikon, fenomenoloji, pozitiflik, negatiflik

MUHAMMED ESED'İN KUR'ÂN MESAJI'NDA CİN TERİMİ İLE İLGİLİ FARKLI YORUM VE YAKLAŞIMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü AYDIN
Batman Üniversitesi, sukruaydin@gmail.com

ÖZET

Muhammed Esed'e göre Kur'ân'da kullanılan "cin" terimini doğru anlamak için zihinlerimizi bu terimin orijinal anlamını gölgede bırakan Arap gelenek ve göreneklerinde yaygın olan folklorik cin tasavvurundan kurtarmak kaçınılmaz bir olgudur. Çünkü ilkel folklordeki kullanımdan tamamen farklı olan Kur'ân'daki kullanımda cin terimi çok çeşitli anlamlara sahiptir.

Gizledi, karanlığa boğdu/karanlık ile örttü anlamında "cenne" kök fiilinden gelen cin terimi; bizatihi görünmez olmanın yanında, "o zamana kadar tanınmayan/bilinmeyen (görülmemiş)" varlıkları gösterir. Aynı şekilde farklı bölgelerden gelen yabancı kişiler de bu kategoride görülmüştür. Nitekim Kur'ân'ın iki yerinde Hz. Peygamber (sav)'den Kur'ân'ı dinleyip kendi aralarında: "Musa'dan sonra gelen ve Tevrat'ı tasdik eden bir vahiy dinlediklerini söyleyen grubun uzak diyarlardan gelen Şam/Mezopotamya/Nusaybin Yahudileri'nden olan yabancı kişiler olduğu Esed tarafından belirtilir. O burada söz konusu olan "cin" ile ilgili olarak Taberi'nin, Fırat'ın yukarı tarafındaki bir kasaba olan Nusaybin'den oldukları şeklindeki görüşü de buna bir dayanak olarak dile getirir.

Cin teriminin en çok karşılaşılan anlamlarından biri de bedensel bir varlığa sahip olmayan ve bizim bedensel duyularımızın kavrayışının ötesinde kalan fizik ötesi de diyebileceğimiz ruhsal güçler ve varlıklardır. Bu; Rağıb ve Cevheri gibi dilbilimcilerin de belirttikleri gibi hem şeytanları ve şeytanî güçleri hem de melekleri ve melekî güçleri kapsamına alan bir anlamdır.

Kur'an cin konusuna değinirken bazen ilk hitap ettiği toplumun bilincine nüfuz etmiş bulunan bazı efsaneleri hakkında da bilgi verir. Aslında buradaki amaç ele alınan efsane olmayıp onunla manevî/ahlâkî veya ruhî hakikatin tasviri hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Cinn, Varlık, Yorum, Muhammed Esed

HURRİYET.COM.TR'DE KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİN RETORİK HABER ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ AÇISINDAN İNCELENİŞİ

Prof. Dr. Hüseyin KÖSE

Atatürk Üniversitesi, huseyink180@yahoo.com

Aziz COŞKUN

Atatürk Üniversitesi, azizcosknn@hotmail.com

ÖZET

Etki alanı günden güne genişlemekte olan medya, günümüzde toplumsal yapının önemli belirleyicilerinden biridir. Medya bu gücünü reel olayları seçmecisi olarak hikâyeleştirmesinden alır. Haberin oluşumu gerçekliğin yansıtılmasından ziyade yeniden inşasıdır. Gerçekliğin yeniden inşa edildiği alanlardan biri de kadının medyada, özellikle de şiddetin hedefi olduğu olaylardaki temsili konusudur. Kadına uygulanan şiddet olaylarının en aşırı noktası cinayettir. Ülkemizde neredeyse her gün onlarca kadın yaygın olarak eşi, babası, sevgilisi ya da başka bir erkek fail tarafından ya taciz ve tecavüze, ya şiddete ya da doğrudan cinayet eylemine kurban gitmektedir. Resmi istatistiklere göre, Türkiye’de sadece 2017 yılında öldürülen kadın sayısı 409’dur. Yalnızca bu sayı bile kadınlara yönelik şiddetin münferit bir olay değil, yerleşik bir olgu olduğunun göstergesidir. Kadın kurbanlar ya eş, ya kız arkadaş ya da geleneksel değerlerin hışmına uğramış savunmasız kimselerdir. Çoğu zaman şiddeti üzerlerin çeken, dahası bunu hak eden kimselermiş gibi yansıtılmaktadırlar. Kadınların kendi kabahatleri olmayan bir eylem veya davranıştan dolayı katledildikleri haberi pek ender olarak dile getirilmektedir. Ya da kadın cinayetleri ekonomik, kültürel, siyasal vb. yapısal nedenlerle ilişkili olarak değil, doğrudan bireysel bir sorunmuş gibi sunulmaktadır. Bazı hallerde ise, bu tür cinayetler belli bir coğrafya parçasının kültürel ve geleneksel yapısıyla bağdaştırılarak asıl neden gizlenmektedir. Kadın cinayetlerinin süreklilik arz etmesi cinayet haberlerinin de nicel olarak artmasına neden olmaktadır. Bu noktada cinayet haberlerinde geleneksel yazılı/görsel medyadan farklı olarak hızla her yere ve daha fazla kitleye ulaşabilen internet haberciliği önem arz etmektedir. Bu çalışmada kadın cinayeti haberlerinin internet haberciliğinde nasıl işlendiği hurriyet.com.tr örneği üzerinden retorik haber çözümleme yöntemi ile incelenecektir. Bu sayede kadın cinayetlerinin internet haberciliğindeki görünümü; haber dili, çerçevesi, sunum şekli, kadın cinayetlerinin failer, mağdurlar ve toplum açısından nasıl algılanıp yorumlandığı konuları ele alınacak olup, soruna hak odaklı habercilik ilkeleri ve habercilik anlayışı bağlamında çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Cinayetleri, Medya, Haber, Retorik Çözümleme, hurriyet.com.tr.

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN EN BÜYÜK İLETİŞİM SORUNU: DİL BİL(ME)MEK

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇİFTÇİ
Harran Üniversitesi, hasanciftci@harran.edu

Öğr. Seçil ÇİFTÇİ
MEB 20 Nisan Ortaokulu, mrhtcftc@gmail.com

ÖZET

İletişim; beraberlik, anlaşma ve paylaşmadır. İletişim bir süreçtir, iletişim mesaj gönderme ve alma sistemidir. Söylenen bir söz bir yazı, bir görüntü veya bir işarettir. Mesaj gönderenin gönderdiği sinyaldır, iletişim geriye gönderilemez, iletişmemek mümkün değildir. İletişimde öncesiyle birlikte kurulan bir ilişki vardır. İletişim araçlar ile gerçekleştirilir, bir çevrede gerçekleşir, iletişimin bir atmosferi vardır. İletişim amaçlı bir girişimdir. Öğretmenlerin iletişim kurarken karşılaştığı en büyük sorun birbirimizi anlamak için, iletişimin temeli sayılan dildir. Öğrencilerin Türkçeden farklı bir dille konuşmaları, kendilerini ifade edememelerinin en büyük sebebi dildir. Türkçe bilen ve bilmeyen öğrencilerin konuşma düzeyi kesinlikle aynı değildir. Türkçeyi anlayan konuşabilen öğrencilerle, bilmeyen ve konuşamayan öğrencilerle kurmuş olunan iletişim düzeyi farklıdır. Öğretmen iletişim kurulabildiği öğrencilerle bazı şeyler tartışabilmekte onlara bilgiler verebilmektedir. Ama Türkçeyi bilmeyen anlamayan öğrencilere herhangi bir bilgi verememektedir, onlarla sağlıklı bir iletişim kuramamaktadır. Öğretmen diğer öğrencilerle olumlu ve yapıcı bir iletişim içindeyken, eğitim dili olan Türkçeyi bilmeyen öğrencilerle iletişim çürük bir tahta üzerindeki yürüyen adamın güveni kadardır, her an başına kötü bir şeyler gelecekmış gibidir. Dil bilmeyen öğrencilerin kelime kapasitesi oldukça düşüktür. Sadece belli ifadeleri anlayıp kullanabilmektedirler. Öğrenciler cümle kurmada zorluk çekiyor, metinleri anlama yeteneği sınırlı, derslere karşı isteksiz duruyor ve dersleri daha anlamsız buluyorlar. İletişim düzeyinin meydana çıktığı anlar: Kitaptan Türkçe metinler okunurken veya öğretmen derste konuyu anlatırken iletişim düzeyi hemen kendini gösteriyor. Öğretmeni anlayan öğrenciler hemen derse katılıyor, fikirlerini söylüyor, ders içinde daha aktif rol alıyorlar. Bir şeyler kanıtlamanın, başarmanın çabası içine giriyorlar. Daha sosyal oluyor, espri yapıyor, heyecanını, duygusunu, düşüncesini anlatabiliyor, paylaşabiliyor ve en önemlisi anlayabiliyor. Öğrencilerin aslında zekâ seviyesi aynı fakat dil bilip bilmemelerinden dolayı biri kendini ifade edebiliyor, iletişime geçebiliyor, diğeri bunun aksine bir iletişimsizlik yaşıyor. Öğretmen konuyu ne kadar basite indirirse indirgesin anlama seviyesi eşit olmuyor. Öğretmenin yakındığı noktalardan birisi çocuklarda anlama kapasitesinin yetersiz olması, bunun farkında olmasına rağmen hiç bir şey yapamamasıdır. Çocuk ne dendiğini anlamadığı için sağlıklı bir öğrenme ortamı oluşmuyor. Sözlü iletişim önem taşıdığı için ortam oluşmuyor ve çocuklar öğretmenin iletmek istediği mesajları doğru okuyamıyor bu da iletişimsizliğe neden oluyor.

Anahtar Kelimeler: MEB, Okul, Öğretmen, Öğrenci, Dil, İletişim.

MEDYUM METAFORUNDA MEDYA: ARACI DEĞİL KAYNAK**Prof. Dr. Sedat CERECİ**

Mustafa Kemal Üniversitesi, s.cereci@gmail.com

ÖZET

Yüksek teknolojinin muazzam ürünü olan medyanın, ileti aktaran araç olarak değil de ileti üreten kaynak olarak çalışması bir sorundur. İnsanların iletişim eylemlerinde medya, artık ileti aktarmaktan çok ileti üretip yaymaktadır. Medya taşıyıcı olarak değil kaynak olarak çalışmaktadır. Medya modern çağdaki işlevinde teknolojinin tüm olanaklarını kullanmaktadır. Son yüzyılda sistematik bir biçimde geliştirilen teknoloji dünyaya hükmetmeye başlamıştır. Teknolojinin en etkili ürünü olan medya, yaşamın vazgeçilmez unsuru haline gelmiştir. İnsanlar modern çağda, medyanın yönettiği ve yönlendirdiği bir süreci yaşamaktadır. Medyanın işlevi, bir iletiyi bir yerden alıp başka bir yere aktarmaktır. Günümüzde medya tüm ileti işlevlerini üstlenmiştir. Ancak modern medyanın iletiyi doğrudan kendisinin üretip kitlelere aktarması bir sorundur. Bazı insanlar dünyadan başka metafizik âlemler olduğuna inanmaktadır. Metafiziksel alanlarla iletişim kurmak için medyum kullanılmıştır. Medyum, doğaüstü güçleri olduğuna inanılan kişilerdir. Medyum doğaüstü gücüyle bilinmeyenleri aktarır. Medyum modern çağda, klasik iletişim sürecinin temel unsurlarından biridir ve bir iletiyi vericiden alıcıya aktarmak için kullanılmaktadır. Medya sözcüğü Latince “medyum” sözcüğünden türemektedir ve modern çağın en popüler ve en yaygın araçları olan medya bilginin ve fikirlerin kaynağı olarak kullanılmaktadır. İnsanlar çoğu zaman medyadaki iletilerin kaynağını tartışmamakta ve yine medyanın anlamını ve işlevini değerlendirmemektedirler. Aslında medya, ileti kaynakları değil iletileri aktaran araçlardır ve mutlaka tarafsız olmak zorundadırlar. Kuramsal olarak medya kendisi görüş üretmez, ancak görüşleri aktarır. Geçmişte bilinmeyen dünyadan iletileri alıp insanlara akran kişilere medyum denirken, modern zamanlarda medya kendi iletilerini üretmekte ve insanlara aktarmaktadır.

Medyumlar geçmişte bilinmeyen bilgilere ulaşmak ve onları insanlara aktarmak için olağanüstü güçlere sahiptiler, günümüzde ise medya kendi iletilerini aktarmak ve yaymak için büyük bir güce sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Medyum, medya, iletişim, verici, alıcı.

KURUM WEB SAYFALARININ TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA DAVRANIŞINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇİFTÇİ

Harran Üniversitesi, hasanciftci@harran.edu.

Öğr. Seçil ÇİFTÇİ

MEB 20 Nisan Ortaokulu, mrhtcftc@gmail.com

ÖZET

Dünyada ve buna bağlı olarak ülkemizde teknolojik değişimlerle birlikte hayatımızın her alanında değişimler ortaya çıkmaktadır. Değişim ve dönüşüm kullanılan iletişim araçlarında da kendini göstermiştir. Kişiler geleneksel iletişim araçlarının aksine yeni medya araçlarından bilgisayar ve interneti yoğun olarak kullanmaya başlamışlardır. Kişilerin bilgisayar sayesinde bilgiye çabucak erişiyor olması bilgisayar kullanım sayı ve sürelerindeki artışı da beraberinde getirmektedir. Kişi taleplerinin yoğunluğuna tanıtım faaliyetlerinin mecburiyeti kurum ve kuruluşları da etkilemektedir. Pazardaki değişimleri kontrol etmek, demode olmamak, müşteri potansiyelini arttırırken sahip olduğunu korumak ve varlığını devam ettirebilmek için yeni iletişim teknolojilerinden faydalanma mecburiyeti doğmuştur. Pazar değişimlerine ayak uyduramayan, hedef kitlelerin beklentilerini karşılayamayan kuruluşların pazarda var olma şansı oldukça düşüktür. Kurumlar değişimleri izlemek ve taleplere cevap vermek zorundadırlar. Tüketiciler; satın alma davranışlarını eş dost tavsiyesi, deneyimleri veya araştırmaları sonucunda edinirler. Tüketici eş dost tavsiyesi almamış ve daha önce kurumu deneyimlememiş ise kendisi internet vasıtası ile araştırmada bulunacaktır. Araştırma yaparken işletmelerin web sayfalarının açılabilirlik süresinin, web sayfası renginin, iletişim adresinin, galerinin, bilgilerin şeffaflığı ve varlığı tüketicilerde olumlu veya olumsuz algıyı oluşturan ilk ve en önemli adımdır. Bu durum tüketicinin hizmeti veya ürünü satın alma davranışını etkilemektedir. Tüketiciler gördüklerinden ikna olurlar ise olumlu davranış sergilerler. Kurumlar, web sayfalarının tüketici davranışlarını doğrudan etkilediklerini bilmeli ve gerekli düzenlemeleri yapmalıdır. Gereksiz karmaşalılıkları sadeleştirip bilgiye erişimi kolaylaştırmalıdır. Bununla birlikte tarihi geçmiş duyuruların ve haberlerin güncellenmesi aynı ölçüde önemlidir. Bir kurum ve kuruluşun vitrini onun web sayfasıdır. Tüketiciler kurum ve kuruluş ile ilişkide bulunmadan önce mutlaka web sayfaları ile ilgili ön araştırma yapmaktadır. Profesyoneller tarafından hazırlanmış, güncel tutulan web sayfalarını kurumlara doğrudan katkısı yadsınamaz. Pazarda var olmak web sayfalarının işlevi ile doğrudan bağlantılıdır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Yeni Medya, Web Sayfası, Kurum Web Sayfaları

GÖÇ KAVRAMI VE TARİHİ: BEŞERİN HİCRETİNE DAİR TEMELLER**Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER**

Jandarma ve Salih Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com

Buse Melis TÜRKÖZÜ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, bmturkozu@gmail.com

ÖZET

Milletlerin var olma savaşımında göç olgusunun önemli bir yeri vardır. Tarihsel süreçte gerek Türkiye gerekse dünyanın göçlerle dolu bir geçmişi vardır. Göçün bu denli yüksek olması ülkelerin göç konusunda strateji geliştirmelerine ve politika belirlemelerine neden olmaktadır. Her ülkede uygulanan göç politikaları farklılık gösterse de ortak nokta 'öteki'nin istenmemesidir. Türkiye Cumhuriyeti başlangıçta göçü teşvik etmiş özellikle homojen bir nüfus oluşturmak adına Avrupa'daki soydaşların göçünü hızlandırmıştır. Sonraki yıllarda ise özellikle soydaş göçüne belli düzeylerde izin verildiği görülmüştür. Ancak Türkiye'nin hem konumu itibarıyla hem de ekonomisinin ve gelişmişliğinin yükselmesi nedeniyle soydaş göçünün dışında çalışma amaçlı göç aldığı da bilinmektedir. Avrupa'ya gitmek için Türkiye'den geçilmesi de gene göçü tetiklemiştir. Bunların dışında Türkiye'nin kendi illeri arasında yaşanan göçler de hız kesmeden devam etmektedir. Özellikle genç nüfusun eğitim ve istihdam için Batı'ya, yaşlı nüfus ise emekli göçü olarak ifade ettiğimiz göçü Güney'e yaparak gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin anlaşılabilir olarak Avrupalı ülkelerle imzaladığı işçi göçü de tarihimizde mevcuttur. Bu çalışma göç olgusuna kavramsal, tarihsel ve türleri yönünden ele alan bir araştırma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Tarihi, Göç Sorunu, Göç Politikaları.

TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİNİN YAPISAL GELİŞİMİ ÜZERİNE: GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ve GÖREVLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER**

Jandarma ve Salih Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com

Buse Melis TÜRKÖZÜ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, bmturkozu@gmail.com

ÖZET

Osmanlı Devleti’nde savaşlar sonucu topraklar kaybedilince halk Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Göçmenlerin arasında Türkler, Müslümanlar ve köken olarak Türk olmayan ve Müslüman olmayan kişiler de bulunmaktadır. Bu durum Osmanlı Devleti’nin yönetim anlayışından ve insanların devlete olan bağlılığından kaynaklanmaktadır. Türkiye’nin ilk zamanlarda benimsediği politika toprakları dışında kalan Türklerin gelmesi ve iskani yönündedir. Bu amaçla ilgili ülkelerle anlaşmalar yapılarak mübadeleler gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla göç olgusu devletin kurulduğu günden bu yana göçe aşina bir devlet ve toplum yapısını ortaya çıkarmıştır. Bunların dışında Batı ülkelerinin refah seviyesi, Doğu ülkelerinin karışıklığı da gene Türkiye’yi etkilemiş, insanların Türkiye’yi geçiş ülkesi ve hedef ülkesi olarak görmesine neden olmuştur. Yaşanan göç karşısında konuyla ilgilenecek ve yönetecek profesyonel birimlere ihtiyaç duyulmuş ve bakanlıklar kurulmuştur. En son olarak 2013 yılında 6458 Sayılı Kanun’la İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu çalışmada kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün teşkilat şeması, işleyişi, birimleri bir diğer deyişle göç yönetiminin yapısal görünümü ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetimi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göçmen Politikası, Göç Kanunu, Geri Gönderme Merkezleri.

**KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR VE TÜRKİYE' DE BU ALANDAKİ
UYGULAMALAR**

Öğr. Gör. Abdurrazak GÜLTEKİN
Bingöl Üniversitesi, filozof054@gmail.com

Sinan KULAK
Bingöl Üniversitesi, s.kulak6336@gmail.com

Şahin AKBAŞ
Bingöl Üniversitesi, ksk.ylmz1903@gmail.com

ÖZET

Korunmaya muhtaç çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan; savaşlar, hastalıklar, doğal afetler, anne baba tarafından terk edilme veya maddi imkânsızlıklar gibi nedenlerle anne baba sağ olduğu halde çocuğun ihmal edilmesi ana veya babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeler kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelerle kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu ifade etmektedir. Bu kavram insanlığın varoluşundan beri hayatımızdadır. Çünkü ölümler, savaşlar, doğal afetler ve yoksulluklar var olduğumuz andan itibaren süregelen olaylardır.

Bu çalışmada ilk çağlardan beri tüm toplumların en önemli sosyal politika problemlerinden biri olma niteliğini sürdüren korunmaya muhtaç çocuklar kavramının genel bir literatür araştırması niteliğini taşımaktadır. Bu amaçla ilgili literatürde Türkiye'de Korunmaya muhtaç çocukların tarihçesi, tanımı ve verilen hizmetler ile kurum bakımı, koruyucu aile bakımı, evlatlık edinme başlıkları ele alınmıştır. Çalışma ayrıca ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklara yönelik güncel istatistiksel veriler de içermektedir. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı raporlarına göre ülkemizde 137 bin 415 korunmaya muhtaç çocuk olduğu ve ekonomik yoksunluk başta olmak üzere çeşitli gerekçelerle koruma ve bakım tedbiri talep edilen çocukların sayısının son 2 yılda %71 oranında arttığı görülmektedir. Ayrıca Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin 2014 yılında hazırlanmış olduğu rapora göre de Türkiye'de 7 milyon çocuklu ailenin şiddetli yoksulluk yaşadığı belirtilmektedir. Bu rakamlar bakıldığında çalışmanın bu alandaki sorunları ortaya koyması bakımından önemli olduğu ve sonraki çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Korunmaya Muhtaç Çocuk, Anne, Baba

TOPLUMSAL AKIL ve TARİHSELLİK

Öğr. Gör. Abdurrazak GÜLTEKİN
Bingöl Üniversitesi, filozof054@gmail.com

Necati KONAT
Bingöl Üniversitesi, necatikonat14@gmail.com

ÖZET

Akıl insanın değerli kılınmasına neden olan en önemli unsurdur. İnsan, inanma-anlama-düşünme-bilgi kurma ve bunları güce dönüştürme yeteneğine sahip bir varlıktır. Güce dönüşen her türlü bilgi bir üstünlük unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Akıl tecrübeyle şekillenmiş büyük bir tarihi anlatının mahsulü olarak önümüzde durmaktadır. Tarih insanlık tecrübesinin tamamını kapsamaktadır. Bu görüş tarihe büyük bir akıl olarak bakan Hegel vari bir anlatının ürünü olarak değerlendirilebilir. İnsanlıkla ilgili hemen her değer tarihsellik bağlamında ele alınmalıdır. Hermeneutik bağlamda Dilthey'in söylemini ödünç alarak diyebiliriz ki "insana ne olduğunu ancak kendi tarihi söylemektedir."

Yaşam şimdiki zamana verilen değer ve yaşantı haline gelen geçmişin içselleştirilmesiyle oluşmuş anlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Şimdiki zamanın içselleştirilmesi ile değer kazanan geçmiş insanın anlamasına tabidir. Ancak içselleştirilmeden yaşantı haline gelmiş şimdiki zamana sonradan anlam yüklemek mümkün değildir. O yüzden yaşantı, içselleştirilerek değer verilmiş şimdiki zamanın geçmiş zamana dönüşmesidir. Yaşam da bu yaşantıların toplamıdır. Toplumsal anlama bu yaşamı anlamadır.

Tarihsellik insanın doğması, yaşaması ve zaman içerisinde ölmesi gibi zaten nesnel olarak belli olan bir şey değildir. Bu yüzden tarihsellik insanın çağlar boyunca gelişim aşamasını deneyimlemesidir. Anlamaya konu olan insan tarihsel bir varlıktır. Bu yüzden insan kendini anlayabilmek için tarihe bakmak zorundadır. Fakat genel olarak tarih sonu gelmiş bir olgu olmadığından insan, varoluşu tamamlanmış bir varlık değildir.

Tarih, toplumsal bir temelde, ilgili olduğu toplumun geçirdiği bütün haller ve devirler boyunca edindiği bilgi birikim ve tecrübenin genel adıdır. Kültür toplumsal aklın oluşturduğu bir süreçtir. Ortak bir tarih yaşamak insanların doğası gereği ortak akla sahip olmak anlamına gelmektedir. Ortak akıl toplumu meydana getiren tüm tarihselliğin bir temsilidir.

Anahtar Kelimeler: Tarihsellik, Anlama, Hermeneutik, Toplumsal Akıl, Kültür

**KENTSEL PERİFERİDE TARIMSAL ARAZİ KULLANIM DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ*****Öğr. Gör. Mehmet Celâl GÜLTEKİN**

Mardin Artuklu Üniversitesi, mehmetcelal@outlook.com

Öğr. Gör. Abdurrazak GÜLTEKİN

Bingöl Üniversitesi, filozof054@gmail.com

Necati KONAT

Bingöl Üniversitesi, necatikonat14@gmail.com

ÖZET

Ülkemizde özellikle 1970’li yıllardan itibaren görülmeye başlanan şehirleşme hareketleri köyden kente göçleri hızlandırmıştır. Bu şehirleşme hareketleri şehirlerde yeni yerleşim alanlarının oluşmasıyla beraber yeni ihtiyaçların doğmasına sebep olmuştur. Şehirlerdeki mevcut toprakların bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmasıyla tarımsal topraklar kentsel kullanıma açılmıştır. Bu durum tarımsal toprak sahiplerinin beklentilerinde de değişikliklere neden olmuştur. Çünkü daha önce tarımsal amaçlı kullanılan toprağa imar hakkının tanınması toprağın değerinde ciddi bir artış oluşturmuş ve tarımsal toprak sahipleri arazi kullanım kararlarını topraklarının ileride değerlendirileceği beklentisiyle şekillendirmiştir. Bu durum özellikle kentlerde spekülasyon kavramının doğmasına neden olmuştur. Kahramanmaraş kenti de tarım, endüstri ve inşaat sektörlerinin gelişmesine bağlı olarak kent nüfusu ve yerleşim alanı bakımından hızlı büyüme eğiliminde olan illerimizdendir. Bu kentsel gelişme ile birlikte artan nüfusun yeni sağlık, eğitim ve barınma ihtiyaçları yeni toprakların üretime katılmasına neden olmaktadır. Bu durumda çok sayıda tarımsal toprak kentsel toprağa dönüştürülmüştür. Bu artış toprak sahibinin toprağın kullanım değerinden vazgeçip değişim değerine yönelmesine sebep olmuştur.

Elinizdeki çalışma spekülasyon kavramının Kahramanmaraş kent alanındaki etkilerini ölçmeye yöneliktir. Bu amaçla farklı mesafelerdeki topraklarda toprak sahiplerinin arazi kullanım kararlarını verirken ne tür etkenlerle hareket ettikleri istatistiksel yöntemlerle incelenmiştir. Elde edilen bulgular çalışmanın hipotezleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda arazi sahiplerinin arazi kullanım kararı verirken beklentileri doğrultusunda hareket ettikleri ve beklentilerine de arazinin şehir içerisindeki konumu yerel yönetim yatırım kararları ve arazi sahibinin Sosyo ekonomik ve demografik özelliklerinin etki ettiği görülmektedir. Çalışmada elde edilen bulguların, ülkemizde konuyla ilgili teorik ve uygulama alanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle konuyla ilgili uygulamalı çalışmaların daha çok yurt dışı kaynaklı olması çalışmanın Türk literatürü açısından önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spekülasyon, Rant, Kentsel Çeper, Mekânsal Büyüme, Kentsel Toprak

* Bu Çalışma 2014 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EĞİTİM DÜZEYİNİN MAMUL KALİTE ALGISINA ETKİSİ

Uzm. Emrullah KIPÇAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, agora_065@hotmail.com

Uzm. Yasin KILIÇLI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yasinnkilicli@hotmail.com

ÖZET

Tüketicilerin satın alma kararlarını etkilemek ve memnuniyet düzeylerini artırmak için üründen beklentilerini anlamak gerekir. Bu çalışmanın amacı, eğitim düzeyine bağlı olarak tüketicilerin kaliteli bir mamulden neler beklediğini anlamaktır.

Çalışmada sekiz farklı ürün grubunda yer alan 24 örnek ürünü kapsayan bir anket uygulaması yapılmıştır. Beşli likert ölçeği ile katılımcıların performans, ek özellikler, güvenilirlik, uygunluk, dayanıklılık, servis kolaylığı, estetik, algılanan kalite, çevrecilik ve fiyat boyutları için önem değerlendirmeleri yapmaları istenmiştir. Araştırma sonuçları eğitim düzeyine bağlı olarak farklı ürün gurupları için önem değerlendirmelerin farklılaştığını göstermektedir.

İlköğretim mezunları genel olarak tüm mamül guruplarında en düşük önem değerlendirmelerini yaparken, lise mezunları beyaz eşya gurubunda ek özellik, uygunluk, servis hizmeti, estetik, algılanan kalite, çevrecilik ve fiyat, tüketici elektroniği ürün gurubunda ek özellikler, servis hizmeti, estetik, algılanan kalite, çevrecilik ve fiyat, elektrikli ev aletlerinde performans, ek özellik, uygunluk, dayanıklılık, estetik, algılanan kalite ve çevrecilik, mobilya ürün gurubunda estetik ve fiyat dışındaki tüm boyutlar, mutfak eşyası ürün gurubunda performans, ek özellik, uygunluk, güvenilirlik, estetik, algılanan kalite ve çevrecilik, ayakkabı, ev tekstili ve elbise ürün guruplarında ise fiyat dışındaki tüm boyutlar için en yüksek önem değerlendirmelerini yapmışlardır.

Beyaz eşya gurubunda performans ve güvenilirlik, tüketici elektroniği ürün gurubunda performans, uygunluk, dayanıklılık ve güvenilirlik, elektrikli ev aletlerinde ise servis hizmeti boyutlarına ilişkin en yüksek önem değerlendirmeleri ön lisans ve lisans mezunları tarafından yapılmıştır.

Ürün gurupları birlikte dikkate alındığında tüm boyutlarda en yüksek önem değerlendirmeleri lise mezunları tarafından yapılırken, fiyat dışında tüm boyutlarda en düşük önem değerlendirmesi ilköğretim mezunları tarafından, fiyatta ise ön lisans ve lisans mezunları tarafından yapılmıştır.

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre farklı ürün gurupları için kalite boyutlarının önem dereceleri eğitim düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Özellikle lise mezunlarının kalite konusunda daha duyarlı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ürün, Kalite, Eğitim Düzeyi.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE BABY SHOWER PARTİSİ VE TÜRKİYE'DE KABULLENME SÜRECİ

Öğr. Gör. İpek Fatma ÇEVİK

İstanbul Gelişim Üniversitesi, ipekfatmacevik@gmail.com

ÖZET

Tarihsel süreçte, toplumlar çeşitli değişimler yaşamaktadır. Kültürel etkileşimin, iletişim araçlarının gelişimi sonucu hız kazanması ise coğrafi olarak çok uzakta bulunan bir topluma malolmuş geleneğin, zamanla yerel kültürde yer bulmasına ve benimsenmesine sebep olmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan ve şu sıralar dünyada oldukça yaygınlaşan Baby Shower Partisi de bunlardan biridir. Kadını, toplumdaki yeni rolü ile ilişkilendirmek amacı güden Baby Shower Partisi'nin, kadının anneliğe geçişini işaret eden bir ritüel özelliği gösterdiği görülmektedir. Kadın dayanışmasının öne çıktığı Baby Shower Partisi'nde deneyimli annelerin, anne adayıyla bu yeni role ait bilgi alışverişinde buldukları görülmektedir. Türkiye'de de kabul görmeye başlayan ve organizasyon şirketlerinin yeni bir pazar olarak gördüğü Baby Shower'ın medya tarafından da önemli ölçüde teşvik edildiği göz önünde tutularak yaygınlaşma sebeplerinin inceleneceği çalışmada, Türkiye'de bu geleneğin hangi değişikliklere uğrayarak benimsendiği, literatür tarama ve röportajlarla ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Baby shower, ritüel, kadın, kültür, parti

TÜRKİYE'DE YAŞLILIK VE YAŞLANMA DÖNEMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Öğr. Gör. Abdurrazak GÜLTEKİN
Bingöl Üniversitesi, filozof054@gmail.com

Sinan KULAK
Bingöl Üniversitesi, s.kulak6336@gmail.com

Şahin AKBAŞ
Bingöl Üniversitesi, ksk.ylmz1903@gmail.com

ÖZET

Yaşlılık belli bir kronolojik yaş evresi ile biyolojik, sosyal yaşam biçimi ve gereksinimlerin farklılaştığı bir dönemdir. Yaşlılık, tıpkı diğer evreler gibi (çocukluk, gençlik vb.), beden, biyolojik gereksinimlerinin ve toplumsal ilişkiler düzeyindeki yaşam biçim ve gereksinimlerinin değiştiği bir evre olarak tanımlanabilir. Kronolojik yaşlanma bireyin doğum evresiyle başlayıp yaşamın son bulmasıyla geçen süredir. Her birey bu Kronolojik yaşlanma evresini tamamlar. Dünya genelinde Kronolojik yaşlılığın başlangıcı 65 yaş olarak kabul edilmekle beraber bu kesin bir bilgi veya kesin bir sonuç değildir. Çünkü yaşlı olma hali bireyin içerisinde yaşadığı toplumun coğrafik konumu ve jeopolitik konumu ile de yakından ilintilidir. Bedensel yaşlanma ise bireyin geçmişten vücut indeksini çok fazla yorması ile vücudun yıpranması ve bununla beraber yaşlanması anlamına gelmektedir. Bu durum daha çok insanın dış görünüşünde meydana gelen değişimler ile bağdaştırılır. Bedensel yaşlanmada insan bedenindeki hücrelerinin bir kısmı yok olmakta ve buna bağlı olarak bireyde fiziksel güç kaybı yaşanmaktadır.

Bu çalışma Türkiye'de yaşlılık ve yaşlanma dönemlerinde karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ortaya koyan literatür araştırması niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda ilgili literatürde yaşlılık ve yaşlanma kavramlarının toplumsal anlamları ile yaşlıların karşılaştıkları psikolojik, sosyolojik ve biyolojik sendromlar ile bu sendromların aşılmasında veya etkilerinin en aza indirilmesinde kamu kurumlarının etkisi ve rolleri açıklanmıştır. Türkiye İstatistik Kurumunun 2017 yılı rakamlarına göre Ülkemizde yaklaşık 7 milyon 65 yaş üstü (yaşlı) vatandaşın olduğu belirtilmektedir. Bu rakamın toplam nüfusun %11'ine denk geldiği düşünüldüğünde, çalışmanın ülke nüfusunun %11'lik kesiminin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ortaya koymaya çalışması bakımından önemli olduğu ve sonraki çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlanmak, Kronolojik Yaşlılık, Bedensel Yaşlılık.

TÜRKİYE’DE İŞ ve İŞÇİ KAZALARI

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇALDAK
Bingöl Üniversitesi, caldak23@hotmail.com

Ceylan ALKAN
Bingöl Üniversitesi, calkan@hotmail.com

Evin YOLTAY
Bingöl Üniversitesi, eyoltay@hotmail.com

ÖZET

İş kazaları, işçi ölümleri veya meslek hastalıkları iş hayatının en önemli sorunların başında gelir. İş kazaları esnasında işçi ölümlerine neden olan birçok etken vardır. Bu nedenler genellikle ihmallerden doğan ve göz ardı edilen kazalardır. Meydana iş kazaları genellikle araştırmaların yetersizliğinden, düzenli denetim yapılmadığından, çalışanların niteliklerinden ve eğitimsizliklerinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki günümüzde toplumsal açıdan gittikçe artan ve en büyük sorunlardan biri olan iş kazaları, dünya istatistiklerinde ülkemizi yüksek seviyelere çıkarmıştır. İstatistiklere göre ülkemiz Avrupa’da 1. Dünya’da 3. sırada yer almaktadır. Bu göz ardı edilmeyecek düzeyde bir sonuçtur. Dünya’ da ve ülkemizde genellikle iş kazaları küçük işletmelerde daha fazladır. Bunun en önemli nedeni ise işverenin vurdumduymazlığı çalışanın tehlikeli her işe girişmesi ve o işte çalışmasından kaynaklı oluşan iş kazalarıdır. Bu durumlarda iş sağlığı ve güvenliği (İSG) çalışmalarının ülke düzeyinde etkinliğinin artırılması sonucunda meydana gelen iş kazaları oranında ciddi düzeyde azalmıştır. Ancak Türkiye gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında meydana gelen iş kazası ve ölüm oranları dikkate alındığında iş güvenliği konusunda ciddi eksiklikler görülür.

Ele aldığımız bu çalışmamızda Türkiye’de iş denetiminde olan yetersizlikler, sosyal koruma yetersizliği, iş kazaları nasıl önlenir, kişisel koruyucunun faydaları, iş kazalarının en fazla meydana geldiği sektörler işçinin ve işverenin sorumlulukları ve hakları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Kazası, İş Güvenliği, Meslek Hastalığı, İşçinin Hakları ve Sorumlulukları, İşverenin Sorumlulukları, Sosyal Koruma

TÜRKİYE' DE KÜRTAJ

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÇALDAK
Bingöl Üniversitesi, caldak23@hotmail.com

Meral AĞIRBAŞ
Bingöl Üniversitesi, magirbas@hotmail.com

Fidan İSYE
Bingöl Üniversitesi, fisye@hotmail.com

ÖZET

Kürtaj; gebeliğin, doğum sürecine girilmeden önce sonlandırılması durumudur. Kadın bu durumun bedelini bazen kendi hayatıyla öderken bazen de bedeninde onulmaz tahribatlarla yaşamını sürdürmek zorunda kalarak öder. Kürtajın tarihçesine bakıldığında çoğu zaman kadın bedeninin bir obje olarak görüldüğü ve bu beden üzerinde politikalar yürütüldüğü gözlenmektedir. Bu durumların formalite şeklinde haklı gerekçelere dayandırılarak yasalarda yerlerini almaları sağlanmıştır. Kürtajın kabul edilebilir ya da izin verilebilir bir eylem olup olmadığını etik ve hukuki temellerde tartışan pek çok argüman bulunmaktadır. Tartışma genellikle seçim hakkı (Pro-choice) ve yaşama hakkının (pro-life) sınırları üzerinde kutuplaşmaya dönüşmüş durumdadır. Bir tarafta, bir kadının hamileliğinin herhangi bir döneminde kürtaj talep etme hakkına kesin olarak sahip olduğunu savunanlar bulunmaktadır. Diğer tarafta ise, kürtajın mutlak şekilde tamamen yasaklanmasını savunan, kürtajı masum bir insanın öldürülmesi yani cinayet olarak adlandıran kürtaj karşıtları vardır. Tartışmanın tarafları ideolojik hareket ettiğinden dolayı, akla ve mantığa uygun bir tartışmaya olanak kalmamaktadır. Bu çalışma; bu argümanlar çerçevesinde kadının kişisel bir tercihinin olması gerektiğini fakat üçüncü bir taraf olan “baba” ların da tartışmaya girmesi gerektiğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kürtaj, Kürtajı gerektiren durumlar, Yaşama Hakkı, Seçim Hakkı

**ADİPOZ DOKUDAN SALGILANAN ANTİKANSEROJENİK BİR AJAN VE
POTENT ANJİYOGENİK BİR ETKİYE SAHİP APELİN HORMONUN
FİZYOLOJİK SİSTEMLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Dr. Öğr. Üyesi Bülent BAYRAKTAR
Bayburt Üniversitesi, bulenttbayraktar@gmail.com

ÖZET

Apelin, vücudun enerji deposu olarak kabul edilen yağ dokusundan köken alan bir propeptittir. Organizmada kardiyovasküler, ön hipofiz fonksiyonları, sıvı elektrolit ve enerji dengesi, bağışıklık ve üreme sistemi dahil bir çok fizyolojik süreçte önemli işlevleri bulunmaktadır. Ayrıca, son zamanlarda, bazı kanser türlerinde anti-kanserojenik bir ajan, potent bir anjiyogenik bir faktör, Hipertansiyon, Tip 2 diyabet hastalığı tedavisi, apoptozun baskılanmasında rolü bulunduğu bildirilmiştir. Bu etkilerin hangi mekanizmalar üzerinden nasıl gerçekleştiği ise çok açık değildir. Peptidin fizyolojik rollerine dair mevcut literatür bilgileri kısıtlı olup, fizyolojik mekanizmaları aydınlatmaya yönelik çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Antikanserojenik bir ajan ve Potent bir potent Anjiyogenik bir etkiye sahip Apelin Hormonun diğer önemli fonksiyonları ile birlikte fizyolojik sistemler üzerindeki olumlu etkileri bulunmasının yanı sıra mekanizmaların aydınlatılması yönündeki ihtiyaç duyulan çalışmalar nedeniyle önemli bir konu haline gelmiştir. Bu kapsamda, Antikanserojenik bir ajan ve Potent bir potent Anjiyogenik bir etkiye sahip Apelin Hormonun fizyolojik sistemler üzerindeki etkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Apelin, Adipokin, Antikanserojen, Anjiyogenik faktör

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOKU/ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Arş. Gör. Şerafettin OKUTAN
Bitlis Eren Üniversitesi, sokutan@beu.edu.tr

ÖZET

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin doku/organ nakli ve bağışına yönelik bilgi ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Araştırma, tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıfında öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler oluşturdu (n=179). Veriler 2018 yılı Mayıs ayı içerisinde araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan ve uzman görüşüne sunulan anket formu aracılığıyla elde edildi. Anket formu toplam 33 sorudan oluşmaktadır (5 soru sosyo-demografik özellikler, 28 soru doku/organ nakli ve bağışına yönelik bilgi ve tutum ile ilgilidir). Elde edilen veriler, frekans ve yüzde istatistikleri, ki-kare, t testi ve ANOVA kullanılarak değerlendirildi.

Katılımcıların yaş ortalamaları 21.69 ± 2.15 yıldır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %5.6'sı organlarını bağışladığını bildirmiştir. Öğrencilerin %81'i organ bağışı hakkında toplumun bakış açısının olumsuz olduğunu ifade etmiş, bunun en önemli nedeninin bilgi yetersizliği (%73.1) olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %92.2'si doku/organ nakil ve bağışlarının artırılması için toplumun bilinçlendirilmesini önermektedir. Öğrencilerin %51.4'ü lisans eğitimleri süresince doku/organ nakli ve bağışı konusunda yeterince bilgi verilmediğini bildirmiştir. Organ bağışını destekleyen bayan öğrenciler ile (%78.3), erkek öğrenciler arasında (%58.9) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$). Öğrencilerin organ bağışı konusundaki bilgileri yetersizdir. Bu araştırma sonuçları öğrenci hemşirelerin eğitimleri sırasında organ bağışı konusunda kapsamlı bilgi almaları görüşünü desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Organ Bağışı, Bilgi, Hemşirelik Eğitimi

VAN İLİNDE ÖZEL BİR MEZBAHADA (ÖZ SÜERLER ET KOMBİNASI) KESİLEN KASAPLIK SIĞIRLARDA GÖRÜLEN HİDATİDOSİS YAYGINLIĞI VE EKONOMİK ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Vural DENİZHAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp MYO, vdenizhan@yyu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Van ilinde özel bir mezbahada (Öz Süerler Et Kombinasyonu) kesilen kasaplık büyük baş hayvanlarda Hidatidosis'in yaygınlığı, mevsimsel dağılımı ve ekonomik öneminin araştırılmasını amaçlanmıştır.

Materyal Metot: 2017 Mart -2018 Mart ayları arasında haftada bir kez mezbaha gidilerek toplam 1456 baş sığırın iç organları makroskopik olarak incelendi. Kesimi takiben hidatik kistler için başta karaciğer ve akciğerler olmak üzere bütün iç organlar muayene edilmiş, organlarda yeni gelişmekte olan kistler için elle palpasyon yapıp gerekli durumlarda şüpheli organlara kesitler yapılarak kistler tespit edilmiştir.

Bulgular: Van ilinde özel bir mezbahada kesilen kasaplık büyük baş hayvanlarda 1456 sığırın 92'sinde (% 6.31) Hidatidosis saptandı. Çalışmada dişi hayvanlarda enfeksiyonun % 11.35 görülürken erkek hayvanlarda bu oran %1.71 lik olarak tespit edildi. Enfeksiyon daha çok ilkbahar aylarında %38.05 gözlenirken, sonbahar aylarında %14.13'lük oranla daha az rastlandığı tespit edildi. Hidatidosis nedeniyle imha edilen karaciğerlere bağlı olarak oluşan ekonomik kaybı hesaplamak için 2017 satış fiyatı temel alınmıştır. Buna göre ortalama 5 kg olan sığır karaciğerinin kg değeri 30 TL/kg (7,50 \$) üzerinden hesaplanmış ve 1 \$=3,95 TL olarak kabul edilmiştir. Hidatidosis nedeniyle 2017 ve 2018 yılında karaciğer imhasına bağlı olarak toplam 13.800 TL (3.495 \$) ekonomik kaybın olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; Van ilinde büyük baş hayvanlarda hidatidosis zoonoz bir paraziter hastalık olarak seyrettiği ve bu enfeksiyonun sığırlarda önemli ekonomik kayba yol açtığı görülmüştür. Hidatidosisin zoonoz paraziter bir hastalık oluşundan dolayı bu enfeksiyonla ilgili kurumsal kontrol tedbirlerinin yanı sıra üreticilerin de bilgilendirilerek bireysel korunma önlemlerinin hayata geçirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hidatidosis, Zoonoz, Sığır, Van.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ENDOTRAKEAL ASPIRASYON İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Arş. Gör. Şerafettin OKUTAN
Bitlis Eren Üniversitesi, sokutan@beu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Serdar SARITAŞ
İnönü Üniversitesi, serdar.saritas@inonu.edu.tr

Öğr. Gör. Ahmet ÖZDEMİR
Adıyaman Üniversitesi, ahmetdmr84@gmail.com

Arş. Gör. Hasan GENÇ
İnönü Üniversitesi, hasan.genc@inonu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin endotrakeal aspirasyona (ETA) ilişkin bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın evreni, Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerdir. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırma verilerinin toplandığı tarihlerde devamsızlık yapmamış ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan toplam 137 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri iki bölümden oluşan anket formu aracılığıyla toplanmıştır.

Anketin ilk bölümü öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin yer aldığı sorulardan oluşmakta, ikinci bölümde ise araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanan, öğrencilerin ETA'ya ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Veriler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde olarak verilmiştir. Verilerin parametrik analizinde t testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 21.93 ± 1.77 'dir. Öğrencilerin %58.4'ü kız, %41.6'sı erkektir. Öğrencilerin %36.5'i ikinci sınıf, %32.1'i üçüncü sınıf ve %31.4'ü dördüncü sınıfta okumaktadır. Araştırmada öğrencilerin %58.4'ünün daha önce ETA'ya yönelik eğitim aldığı, %51.8'inin bu eğitimi derste aldığı belirlendi. Öğrencilerin ETA bilgi düzeyi ortalaması 13.04 ± 2.35 'dir. Öğrencilerin ETA bilgi aritmetik ortalamaları ile sosyodemografik özellikleri karşılaştırıldığında; kız öğrencilerin ortalamasının erkek öğrencilere göre yüksek ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$). Araştırmada öğrencilerin ETA işlemi ile ilgili bilgilerinin orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci Hemşire, Endotrakeal Aspirasyon, Bilgi Düzeyi

**VAN TUŞBA İLÇESİ GÖLLÜ KÖYÜNDE KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPILAN
BİR ÇİFTLİKTE (TANER SİDAL TARIM İŞLETMESİ) ENDOPARAZİTER
ENFEKSİYONLARININ ARAŞTIRILMASI VE TEDAVİSİ****Dr. Öğr. Üyesi Vural DENİZHAN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp MYO, vdenizhan@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KARAKUŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aysesona@yyu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma ile Van ili Tuşba ilçesi Göllü köyünde küçükbaş yetiştiriciliği yapan bir çiftlikte (Taner Sidal Tarım İşletmesi) sulphamezathine ve Triklabendazol–Levamisol kombinasyonlu ilaçların enfekte koyunlarda tedavi etkinliği değerlendirildi. 1000 küçükbaş yetiştiriciliği yapan çiftlikte (Taner Sidal Tarım İşletmesi) 300 adet koyundan dışkı numuneleri toplandı. Toplanan dışkı örnekleri sedimentasyon, flotasyon ve Baermann Wetzel Yöntemleri uygulanarak muayene edildi. Yapılan muayeneler sonucunda *Trichuris* spp. (%23.3), *Trichostrongylus* spp. (%15), *Eimeria* spp. (%26.6), *Fasciola* spp. (%3.3) yumurtası ve nematod larvası (%13.3) olarak tespit edildi. Tespit edilen nematod larvaları dışkı kültürü yapılmadığından dolayı tür teşhisi yapılamadı. Dışkı muayenesi yapılan helmintiasis ile enfekte koyunlara Triklabendazol–Levamisol kombinasyonlu ilaç (Endex 5kg/1 ml oral uygulama) ve *Eimeria* spp. ile enfekte koyunlara ise sulphamezathine (60 mg/kg/ peros uygulama /günlük, 6 gün süre ile) uygulandı. Uygulamadan 15 gün sonra dışkı muayeneleri tekrar yapıldı ve ilaç etkileşimleri değerlendirildi. İlaçlama sonrası yapılan dışkı muayeneleri sonucunda *Trichuris* spp. (%1), *Trichostrongylus* spp. (%2.6), *Eimeria* spp. (%0.66), *Fasciola* spp. (%0.66) yumurtaları ve nematod larvası (%1.6) olarak tespit edildi.

Sonuç olarak bu çalışma ile helmint yönünden enfekte koyunlara Triklabendazol–Levamisol kombinasyonlu ilaç ve *Eimeria* spp. ile enfekte koyunlara ise sulphamezathine ilacının önerilen dozlarda uygulandıktan sonra yüksek oranda tedavi etkinliği olduğu tespit edildi. Ayrıca bölge ve ülke için önemli bir ekonomik kaynak olan küçük baş yetiştiriciliğinde ekonomik kayıpları minimize etmek için rutin bir şekilde endoparazitlerle mücadele edilmesi gerektiği kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Van, Helmint, *Eimeria* spp. tedavi

**KOYUNLARDA SERUM APELİN SEVİYESİ ÜZERİNE İRK ETKİSİNİN
İNCELENMESİ ***

Dr. Öğr. Üyesi Bülent BAYRAKTAR
Bayburt Üniversitesi, bulenttbayraktar@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Emre TEKCE
Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, emretekce@bayburt.edu.tr

Prof. Dr. Vecihi AKSAKAL
Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu,
vecihiaksakal@bayburt.edu.tr

Prof. Dr. Çiğdem TAKMA
Ege Üniversitesi, cigdemtakma@ege.edu.tr

Vet. Hek. Fatma Gülten BAYRAKTAR
Bayburt İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, gultennbayraktar@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Bülent ŞENGÜL
Bayburt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Yüksek Okulu, bulent.sengul25@gmail.com

ÖZET

Apelin, yakın süreçte keşfedilmiş adipoz dokudan köken alan bir propeptittir. Yağ doku miktarındaki meydana gelen değişiklikler herhangi bir memeli türü için önemli metabolik, immünolojik ve endokrin sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Apelin, organizmada kardiyovasküler fonksiyonlar, organizmanın sıvı-elektrolit ve enerji dengesi, immun ve üreme sistemi dahil olmak üzere birçok fizyolojik sistem ve süreçte rolü bulunmaktadır. Ayrıca, son zamanlarda, bazı kanser türlerinde antikanserojenik bir ajan, potent bir anjiyogenik bir faktör, hipertansiyon, Tip 2 hastalığı tedavisi, apoptozun baskılanmasında rolü bulunduğu bildirilmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Koyunlarda Serum Apelin Seviyesi Irk Etkisinin değerlendirilmesidir. Bu kapsamda yapılan literatür taramamızda bir çalışma bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle, mevcut çalışma referans bir çalışma niteliğindedir.

Yöntem: Çalışmada koç katım öncesi optimum vücut kondisyon (3- 3,5) skoruna sahip yağlı kuyruklu yerli ırklarımız olan akkaraman kangal ve morkaraman ırklarına ait koyunlar seçilmiştir. Vena jugularis externa'dan alınan kan örnekleri, Apelin (Apelin ELISA kit, Cusabio) kiti ve ELISA tekniği ile serum apelin düzeyleri incelenmiştir.

Bulgular: Elde edilen bulgular, serum örnekleri arasındaki apelin konsantrasyonu akkaraman kangal ve morkaraman ırklarında farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Sonuç: Elde edilen verilerin analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 20) paket programı ile değerlendirilmiştir. Koyunlarda ırklara ait serum apelin düzeyi ortalamaları arası farklar istatistiki olarak önemli bulunmuştur ($P \leq 0.05$). Ayrıca, koyunlarda ırklara ait serum apelin konsantrasyonları belirlenerek ve akkaraman kangal ve morkaraman ırklarına ait koyunlar için referans değerleri elde edildi.

Anahtar Kelimeler: Koyun, Apelin, Irk, ELİSA

* Bu çalışma Bayburt Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (2017/02-69001-08) birimince desteklenmiştir.

ANTİK ŞEHİR-DEVLETLERİNE (POLİSLERE) AİT SİKKELER VE STİLİSTİK ÖZELLİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖZLÜ

Çankırı Karatekin Üniversitesi, ahmetgozlu69@hotmail.com

Doç. Dr. Mustafa KALKAN

Çankırı Karatekin Üniversitesi, kalkan12@hotmail.com

ÖZET

Nümismatik disiplini, arkeolojinin çalışma sahası içinde özel bir alan teşkil eder. Arkeolojik kazılar sırasında ortaya çıkarılan materyaller arasında farklı bir yere sahip olan nümismatik (meskûkât: sikkebilim) örneklerinin değerlendirilmesi entelektüel bir birikim gerektirmektedir. Ülkemizde gerçekleştirilen arkeolojik kazıların dışında, gayri resmi olarak yapılan aramalar sırasında tespit edilen sikke miktarı, arkeolojik kazılarda elde edilen sikke oranının yüzlerce katı daha fazladır.

Arkeoloji bilimi açısından bakıldığında “kimliksiz objeler” şeklinde tanımlanan gayri resmi numismatik objeler oldukça zengin bir kaynak sahasıdır. Ülkemizde uygulanan yanlış kültür politikaları sebebiyle, defneciler ya da mezar hırsızları tarafından ele geçirilen sikkeler, ABD (New York), Uzakdoğu (Tokyo) ve Avrupa’daki (Paris, Münih vd. şehirlerde sergilenmekte) yüzbinlerce sikke-obje deniz ve kara yoluyla bu ülkelere götürülerek, periyodik aralıklarla gerçekleştirilen müzayedeleri süslemektedir.

Buradan hareketle gayri resmi arkeolojik obje akışı gerçekleşirken, farklı araştırmalar sırasında şans eseri görme ve ölçülerini alma imkânı bulduğumuz çok sayıda sikkenin, nümismatik disiplini açısından özelliklerini inceleme şansı elde edilmiştir.

Bu bağlamda bilimsel duyarlılıkla odaklandığımız Karadeniz bölgesindeki sikke hareketliliğinin en güzel örnekleri arasında yer alan ve farklı coğrafi kesimlerdeki antik şehir devletlerine ait olan sikkeler, bölgede nasıl bir ticari potansiyelin gerçekleştiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Karadeniz, sadece antik şehir devletlerinin (Sinope (Sinop), Amisos (Samsun), Kerasos (Giresun), Trapezunt (Trabzon) vd.) ticari hareketliliği ve boğazlar yoluyla bölgeden Akdeniz sahasına götürülen malların önemi açısından değerlendirilmemelidir. Karadeniz’in karşı yakasında yer alan Bosporos Krallığı’na bağlı olan Pantikapion-Kerç kolonisi içinde yer alan küçük yerleşimlerle birlikte Phanagoria şehirleri, “Kuzey Ticaret Yolu” olarak kabul edilen bugünkü Rusya ve diğer Orta Asya ülkelerinden getirilen yeraltı ve yerüstü kaynakları açısından da Cenevizliler için altın değerindedir. Roma İmparatorluğu’nun bölge ile olan askeri-ticari ilişkileri de önemlidir, imparatorluğun en değerli gelir kaynakları arasında yer alan ve yüksek miktarda vergi geliri getiren bölgedir. Bölge aynı zamanda erken dönemlerden itibaren Roma orduları için köle-insan-asker kaynağı olarak da değerlendirilmiştir. Bütün bu sebeplere bağlı olarak Kuzey Karadeniz, antik şehir devletlerinin tüccarlarının hücum ettiği ve ticari canlılıktan kazanç elde etmeye çalıştığı bir kavşak noktasıdır.

Arkaik dönemle başlayan ve Hellen şehirlerine ait olanların yanı sıra, stilistik açıdan farklı tiplerinde içinde yer aldığı Erken Roma dönemine ait sikkeler, bakır, bronz, bilyon ve farklı alaşımlardan meydana gelmiştir.

Bu bölgeye, farklı şehir devletlerinden getirilen sikkeler, ağırlık, metal çeşitliliği, darp tekniği (bombe-kabartma) ve süsleme sanatının inceliklerine sahip olmaları yönüyle diğer sikkelerden belirgin özelliklerle ayrılırlar. Aşağıda şehir devletlerine ve farklı krallara ait olarak verilen örnekler yüzlerce dir. Çok sayıdaki örnek, bazı tipik nitelik taşıyan numunelerin dışında küçük detaylarla (yılı, darb yeri, metali ve ağırlığı) birbirinden ayrılmış, bunların

arasından seçim yapılarak sikke sayısını sınırlama yoluna gidilmiştir. 73 sikke örneği diğerlerine oranla bazı farklı özelliklere sahip oldukları için seçilerek nümismatik perspektifi açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Ç.:15X13 mm, E.:1.1 mm, A.:1.32 gr. Ç.:22X21 mm, E.:2 mm, A.:5.74 gr. Ç.:30X29 mm, E.:3.5 mm, A.:18.91 gr.

Ç.:17X16.5 mm, E.:3.2 mm, A.:4.35 gr. Ç.:16X15.5 mm, E.: 3 mm, A.:4.37 gr. Ç.:18.5X17.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.87 gr.

Ç.:18.5X16.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.89 gr. Ç.:16 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.41 gr. Ç.:19.5X19.2 mm, E.: 2mm, A.:4.74 gr.

Ç.:16.5X16 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.75 gr. Ç.:23.5X24 mm, E.: 2 mm, A.:7.34 gr. Ç.:24.5X23 mm, E.: 2 mm, A.:7.52 gr.

Ç.:27.5X26.5 mm, E.: 3 mm, A.:13.62 gr. Ç.:23.5X23 mm, E.: 2.5mm, A.:7.91gr. Ç.:26.5X25 mm, E.: 3.5 mm, A.:13.9 gr.

Ç.:15.5 mm, E.: 3mm, A.:4.69 gr. Ç.:0.9X0.9.5 mm, E.: 3 mm, A.:1.43 gr. Ç.:14.5X14.2 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.55 gr.

Ç.:14.5X13 mm, E.: 2.2 mm, A.:2.12 gr. Ç.:14.5X14 mm, E.: 3.2 mm, A.:3.85 gr. Ç.:17X15.5 mm, E.: 3 mm, A.:4.45 gr.

Ç.:16X15 mm, E.: 3.5 mm, A.:5.47 gr. Ç.:17.8X17 mm, E.: 3 mm, A.:6.15 gr. Ç.:17X16 mm, E.: 2 mm, A.:4.03 gr.

Ç.:18.8X18.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:5.53 gr. Ç.:16 mm, E.: 2.5mm, A.:3.29 gr. Ç.:17.5 mm, E.: 3.8 mm, A.:7.75 gr.

Ç.:16X14.5 mm, E.: 1.5 mm, A.:2.07 gr. Ç.:13.2X13 mm, E.:1.5 mm, A.:1.62 gr. Ç.:17X16.5 mm, E.: 2.8 mm, A.:3.82 gr.

Ç.:15.5X16.8 mm, E.: 2.1 mm, A.:4.06 gr. Ç.:15.5X15 mm, E.: 3 mm, A.:3.36 gr. Ç.:16X15.5 mm, E.: 3.5 mm, A.:4.92 gr.

Ç.:19.5 mm, E.: 3 mm, A.:6.45 gr. Ç.:17X16.5 mm, E.: 2 mm, A.:3.84 gr. Ç.:17.5X17 mm, E.: 3mm, A.:4.68 gr.

Ç.:23X22.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:6.74 gr. Ç.:27X25 mm, E.: 2 mm, A.:10.35 gr. Ç.:17 mm, E.: 3.5 mm, A.:5.40 gr.

Ç.:18.5X17 mm, E.: 2.5 mm, A.:4.53 gr. Ç.:17X16 mm, E.: 3 mm, A.:4.97 gr. Ç.:17.5X17 mm, E.: 2.1 mm, A.:3.63 gr.

Ç.:19.5X18 mm, E.: 2.5 mm, A.:4.80 gr. Ç.:16.5X17 mm, E.: 3.8mm, A.:5.27 gr. Ç.:16.5X15 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.93 gr.

Ç.:20X19.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:5.04 gr. Ç.:16.5 mm, E.: 3 mm, A.:4.23 gr. Ç.:17X15.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:4.16 gr.

Ç.:14.5X14 mm, E. 3 mm, A.:3.64 gr. Ç.:22X21.5 mm, E.:2.8 mm, A.:7.95 gr. Ç.:19 mm, E.: 4.5 mm, A.: 6.84 gr.

Ç.:18X16.5 mm, E.: 2.5 mm, A.:3.96 gr. Ç.:18.5 mm, E.: 4 mm, A.:6.50 gr. Ç.:18.5X18 mm, E.: 3 mm, A.: 4.56 gr.

Ç.:19.5 mm, E.: 4 mm, A.:7.88 gr. Ç.:14 mm, E.: 4 mm, A.:4.19 gr. Ç.:19.5 mm, E.: 4.2 mm, A.:7.95 gr.

Ç.:30.5X29 mm, E.:3 mm, A.:17.19 gr. Ç.:30X29.5 mm, E.:3.8 mm, A.:22.57 gr. Ç.:14.6X14.5 mm, E.:2.1 mm, A.:2.90 gr.

Ç.:21X18.5 mm, E.: 3.5 mm, A.:6.11gr. Ç.:18X17 mm, E.: 2.8 mm. A.: 3.89gr. Ç.:22.5X20 mm, E.: 3 mm, A.:7.62 gr.

Ç.:18X17.5 mm, E.: 2.8 mm, A.:5.43 gr. Ç.:15X14.5 mm, E.: 2.2 mm, A.:4.16 gr. Ç.:18.5X17.5 mm, E.: 3 mm, A.:7.06 gr.

Ç.:22.8 mm, E.: 2.5 mm, A.:8.40 gr. Ç.:23.5 mm, E.: 3.5 mm, A.:12.49 gr. Ç.:26X24 mm, E.: 1.5 mm, A.:9.68 gr.

Ç.:29.2X28.5 mm, E.: 3 mm, A.:19.14 gr. Ç.:19 mm, E.: 2 mm, A.:5.56 gr. Ç.:26X25.8 mm, E.: 3.8 mm, A.:20.37 gr.

Ç.:25X22.5 mm, E.: 3.5 mm, A.:11.87 gr.

Tebliğimizde sunulacak olan sikkeler arasında oldukça nadir örnekler mevcut olup, ilk kez bu sempozyumda sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Antik çağ, şehir devletleri, Karadeniz, Erken Roma, nümismatik, sikke.

İSTANBULDAKİ TARİHİ RESTORANLARIN GASTRONOMİ TURİZMİNDE ETKİSİ VE ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Esra MANKAN
Bahçeşehir Üniversitesi, esra.mankan@hes.bahcesehir.edu.tr

ÖZET

Ülkemizde her yönden çok zengin bir tarihe sahip mutfak kültürü yaşamaktadır (Güler, S. 2010). Kültürün şekillenmesinde en önemli rol oynayan faktörlerin başında Asya, Anadolu ve Saray mutfaklarının harmanı olmasıdır (Güler, S. 2010). Gastronomi, turizmin oldukça önemli bir dinamiği olup destinasyonların gelişimine oldukça fazla katkıda bulunup, sağladığı gastronomik kimlik ve çekicilik ile destinasyonlara güçlü bir imaj oluşturmaktadır. Gastronomi turizminde yapılan etkinliklerin ilgili destinasyona kattığı avantajlar oldukça önemlidir (Bucak, T. ve Aracı, E. Ü. 2013).

Gastronomi turizmi deneyimini; destinasyon deneyimiyle bütünleştirmenin en iyi yolu, yerel ürünlerin, yiyecek ve içeceklerin destinasyondaki oteller ya da restoranların menülerinde yer almasından ziyade destinasyona gelen turistlerin, yöreye özgü yemekleri ve içecekleri tatma imkanını onlara sunmaktır (Çevik ve Saçılık, 2011).

Bu bağlamda restoranlara da önemli roller düşmektedir. Özellikle Anadolu ve Saray mutfağının geçmişine sahip Türk mutfağının özelliklerini yansıtan tarihi restoranların Türk mutfağını koruma, yaşatma, gelecek kuşaklara aktarma gibi önemli bir misyonu olmalıdır.

Bu çalışmanın amacı; İstanbulda bulunan tarihi restoranların yerli ve yabancı turistler tarafından bilinirliğinin artırılması, bu konuda envanter oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihi restoranlar, Gastronomi, İstanbul, mutfak

GEVAŞ SELÇUKLU (HIŞET) MEZARLIĞI PEYJAZ VE ÇEVRE ONARIMI**Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ÖZTÜRK**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sahozturk13@gmail.com**ÖZET**

Van Gölü'nün güney kıyılarında yer alan Gevaş ilçesi geçmişinde oldukça zengin bir kültüre sahip olduğu için, mezar kültürü de buna paralel olarak gelişmiştir. İlçede bulunan dört tarihi mezarlıktan üçü Hişet (Karşıyaka) Mahallesi'nde tespit edilmesine karşın, gerek büyüklüğü, gerekse içinde farklı mezar tiplerinin yer alması bakımından, ağırlıklı olarak Hişet Mezarlığı'nda bazı çalışılmalar yapılmıştır. Halime Hatun Kümbeti'nin de yer aldığı mezarlık, Ahlât'tan sonra Anadolu sanatının en güzel mezar taşlarının bulunduğu bir yerdir. Çoğunluğu XIV. yüzyılın ikinci yarısına ait olan bu mezarlıktaki mezar yapımında yöresel kalker taş kullanılmıştır. 1940 yılında Van-Bitlis karayolunun Van Gölü kıyısında geçmesi üzere ile mezarlık alanı kuzeyinden geçen 50.00 metrelik yol ile Van Gölü'nden ayrılmıştır. İlçe merkezine ulaşım sağlayan yolun mezarlığın ortasından geçirilmesi ile mezarlık güney-kuzey istikametinde ayırmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1988 yılında mezarlık arkeolojik sit alanı ve mezarlık içerisinde yer alan Halime Hatun Kümbeti ise tescillenmiştir. Gevaş Selçuklu (Hişet) Mezarlığı yaklaşık 60.000 m² lik bir alan üzerine kurulmuştur. Mezarlık alanının teknik ilk belgeleme çalışmaları uzman bir ekip ile 2011 yılında yapılarak, hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Bu kapsamda Gevaş Kaymakamlığı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı Başkanlığı ve ÇEKÜL Vakfı'nın ortak çalışması ile Hişet (Selçuklu) Mezarlığı çevre düzenleme projesi 2015 yılında yapılmıştır. Hazırlanan Çevre Düzenleme Projesi 2015 yılında Van Kültür Varlıklarının Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmıştır. Projenin uygulaması ise 2016 yılında Gevaş Belediyesi Başkanlığı tarafından yapılarak tamamlanarak ilçe kültür turizmüne önemli katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sit, Selçuklu , Mezarlık, Şahide , Kümbet.

**AKDAMAR KİLİSESİ VE MÜŞTEMİLAT KAZI RÖLÖVE RESTİTÜSYON VE
RESTORASYON PROJE ÇALIŞMALARI****Dr. Öğr. Üyesi Yaşar SUBAŞI DİREK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sahozturk13@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ÖZTÜRK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sahozturk13@gmail.com

ÖZET

Çeşitli yapı bölümlerinden oluşan kilisenin ana yapısı Vaspurakan Kralı I. Gagik tarafından 915-921 yılları arasında inşa edilmiştir. 1021 yılında Vaspurakan Krallığı ortadan kalkınca 1113'te çeşitli yapılar inşa edilerek bu tarihten itibaren 1895 yılına kadar bölgedeki Ermeni Patrikliği'nin merkezi haline gelmiştir. 1918 de Ermeniler adayı terk edilince manastır müştemilat yapıları yıkılmış, kilise ve diğer yapı bölümler ise harap olmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tarafından 2005-7 yılları arasında restorasyon çalışmaları başlatılan Akdamar Kilisesi restorasyon yapılmıştır. Kilisenin hemen güneyinde yer alan ana mekanı tamamlayıcı bölümlerini ilk defa ortaya çıkartmak amacıyla bilimsel kazı çalışmaları 24.03.2006 tarihinde başlamıştır. Yapılan çalışmaları yaklaşık 3.435 m² 'lik bir alanı kapsamaktadır. Yapılan kazılarda; dikdörtgen planlı avlu, onüç bölümden oluşan iki katlı yatak ve hücre odaları, ruhban okulu, sarnıç ve servis bölümlerinin temel ve duvar bölümlerinin bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. Kazı çalışmalarında odalar içerisinde Urartu dönemine ait farklı ebat ve özelliklere sahip üç adet çivi yazlı taş ve bir adet Ermenice kitabe bulunmuştur. Yapılan kazılarda ayrıca ortaya çıkarılan yapı bölümlerinin yapısal analizi, taşıyıcı sistemi, malzeme yapısı, yapım tekniği, örtü sistemi ve diğer teknik özelliklerinin tespiti yapılmıştır. Bilimsel kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan mimari iz ve kalıntılar dikkate alınarak yapının rölöve, özgün hali olan restitüsyon ve restorasyon projeleri uygulama ölçeğinde tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazı, Sarnıç, Ruhban, Kitabe, Avlu.

TURGAY NAR'IN OYUNLARINDA SIRADIŞI / AYKIRI CİNSELLİK**Doç. Dr. Nurullah ULUTAŞ**

Muş Alparslan Üniversitesi, nurullahulutas@gmail.com

ÖZET

1980 sonrası görselliğe ve tüketime dayalı ekonomik politikalar sinemada olduğu gibi tiyatromuza da yansır. Bu süreçte dünya tiyatrosundaki gelişmelerin de Türk tiyatrosunu etkilediği görülür. Özellikle dramatik metin kullanımından uzaklaşarak “metinlerarası” olmayı hedefleyen daha çok “performans”a dayalı imge tiyatrosu ülkemizde tanınmaya başlar. Postmodern tiyatronun getirdiği çok kültürlülük, sahnelemedeki yeni arayışlar ve deneysellik de çeşitli şekillerde tiyatromuza yansır. 1990'lara gelindiğinde oyunlarında mitoloji, tasavvuf, zaman akışı, tarih, politik eleştiri, sözlü kültür ve metafizik gibi temaları ustalıklı kullanan Turgay Nar'ın gerek sahneleme tekniği gerekse sıradışı şiirsel ve imgesel diliyle tiyatromuza farklı bir açılım getirdiği görülür. Onun oyunlarında estetik zevk ve sanatsal üslûp öne çıksa da o bu sanatsal yöntemi zaman zaman dehşeti resmederken de kullanmaktan çekinmez.

Turgay Nar'ın eserlerinde, yan tema olarak kullanılan ve çok fazla öne çıkmayan örtük çarpık/aykırı bir cinsellikten de söz edilebilir. Turgay Nar'ın oyunlarında cinselliğin hemen her türüne rastlanabilir. Tecavüz, genelev, şişme bebek, ensest, nekrofil, çocuğa tecavüz... gibi yer yer sapkınlığa ulaşan ürkütücü olaylara yer vermesi okuyucuyu/seyirciyi sarsmaya yöneliktir. Yazar, bu tür sahneler yer vererek toplumsal bir tabuyu ürkütme aracı olarak kullanır. Buna göre bastırılan güdüler şiddetli bir biçimde patlar ve sahneye egemen olan şiddet bir anlamda görselleştirilir. Yazar, bir anlamda cinsellik üzerine konuşmanın ayıp ve yasak olarak görüldüğü ülkemiz gibi muhafazakâr toplumlarda asıl sorun cinselliğin yargılanmadan yönetilmesi gerektiğine de vurgu yapar. “Şehvet”, insanın doğasında vardır. Üremenin ve zevkin birbirinden ayrılmasının, din baskısıyla bile engellenemediği ve bundan sonra da engellenemeyeceği, sıradışı olarak nitelendirilen cinsel yaşamların tarihin çok eski dönemlerinden bu yana sürdüğü görülmektedir. Turgay Nar'ın oyunlarında çarpık / aykırı bir cinsellikten söz edilmesi, 80 sonrası çağdaş edebiyatın kaos ortamından etkilenmesiyle de açıklanabilir. Yazarın groteske yönelmesi de yine bu sebeple açıklanabilir.

Bu çalışmada Turgay Nar'ın bazı oyunlarında sıradışı/aykırı cinselliği nasıl sahneye taşıdığı analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Turgay Nar, Cinsellik, Ensest, Nekrofil, Tecavüz.

AHLAT SELÇUKLU MEYDAN MEZARLIĞI'NDA MEZAR USTASI ASİL BİN ÜVEYS'İN ESERİ OLAN BİR MEZAR TAŞI (XIV. YÜZYILIN İLK YARISI)**Uzm. Hatice BALTA**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hatice.balta86@gmail.com

ÖZET

Ahlat, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van bölümünde bulunan, Bitlis iline bağlı, önemli bir tarihi ilçedir. Tarihin her döneminde önemini korumuş olması ve önemli ticaret güzergâhı üzerinde bulunmasından dolayı birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Zengin bir tarihi mirasa sahip olan Ahlat, Urartular ve Asurlar arasında el değiştirmiştir. VII. Yüzyıla gelindiğinde ise bölge Müslümanlar tarafından fethedilmiştir. Genel itibari ile İslami dönemlerde Ahlat ve civarına Mervanoğulları, Büyük Selçuklular, Ahlatşahlar, Eyyubiler, Moğollar, Anadolu Selçuklular, İlhanlılar, Karakoyunlu ve Akkoyunlu Türkmen beylikleri, daha geç dönemlerde ise Osmanlılar hükmetmiştir. Ahlat bünyesinde barındırdığı dini ve sivil mimari örnekleri ile adeta bir müze şehir görünümündedir.

Ülkemizin müstesna bir mezarlığı olan Ahlat Selçuklu Meydan Mezarlığı'nda belirli yerlerde görülen küçük mezarlıklardan başka tarihi değer taşıyan ve büyük sahalar kaplayan altı tane mezarlık vardır. Bu mezarlıklar arasında Ahlat'ın en büyük ve en önemli mezarlığı Selçuklu Meydan Mezarlığıdır. 210 dönümlük bir saha üzerine yayılan Meydan Mezarlığı'nda binlerce mezar taşını yapan otuzdan fazla mezar taşı ustasına rastlanmaktadır. Bu ustalardan biri de Asil Bin Üveys'dir. Asil Bin Üveys'in İmzasını taşıyan mezar taşları abidevi boyutları, tipolojik özellikleri, tezyinatında uygulanan ince işçilik ve kitabe içerikleri ile diğer örneklerden farklılık arz etmektedir. XII. yüz yılın sonu ile XIV. yüz yılın ilk yarısında eser veren bu sanatkârın muazzam eserlerinin yanı sıra kaba işçilik gösteren eserleri de mevcuttur.

Bu bildiri kapsamında, mezarlıkta önemli eserler vermiş olan Asil bin Üveys'e ait bir mezar taşını ele alarak tanıtacağız.

Ölen insanlara mezar açmak ve bu mezarların üzerine taş dikmek oldukça eski bir gelenektir. Kaynağını Orta Asya'dan alan ve günümüze kadar gelen, her biri ayrı bir sanat eseri olan bu önemli kültür kalıntılarımız günden güne kırılmakta ve yok olmakta. Ancak bir memleketin en önemli tapu senetleri, mezarlıkları ve mezar taşlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Ahlat, Sanatkâr, Mezar taşı, Şahide, Sülüs

**DİVANE DERVİŞ (YUNUS EMRE) OYUNUNDA İSLAM SONRASI ŞAMANİST
İZLER****Doç. Dr. Nurullah ULUTAŞ**

Muş Alparslan Üniversitesi, nurullahulutas@gmail.com

ÖZET

Ulusların millî kimliklerini oluşturmasında, dinin kültür ve medeniyetle ilişkisi konusu yüzyıllardır tartışılmalı bir husustur. Şamanizm'den İslam'a geçen Türklerin, Anadolu'da Orta Asya'dan getirdikleri önceki dinlerine ait izleri zaman zaman sembolik de olsa kullandıkları gözden kaçmaz. Bu geçişin sancılı olması bir yana dinî ritüellerde ve ibadet anlayışlarında yer yer Şamanist öğelere rastlanır. Bu durum din değiştiren tüm toplumlarda karşılaşılan doğal bir durum olmakla birlikte Türklerde tasavvuf algısı bu izi kalıcı hale gelmesine sebep olan en önemli unsurlardan biridir. Türklerin Müslüman olduktan sonra yazılan dinî ve edebî eserlerinde de bu izi rastlamak mümkündür. Özellikle geçiş dönemi eserlerinde bu durum bariz olarak görünür. Dede Korkut Hikâyeleri ile başlayan epik/destansı ve hikemî tarz ürünlerde İslamî ve Şamanist unsurlar, bir arada görülebilir. Modern türlerde de bazı yazarların, geçmişe özlem babında da olsa Türklerin İslam öncesi mitolojik ve tarihsel geçmişlerini çeşitli göndergelerle yâd ettiklerine tanık oluruz.

Dramatik metinler, görsel ve sahnelenme gerekliliği gibi özellikler de taşıdığı için bu metinleri oluşturmak çoğul düşünmeyi gerektirir. Ingarden'in belirttiği gibi drama kendi evrenini temsil ederken bazen görsel, bazen yazılı ve görsel bazen de sadece sözcüklerle gösterilen olayları kullanır. Cumhuriyet döneminin 90 sonrası Türk tiyatrosunda önemli bir yeri olan Turgay Nar'ın Yunus Emre ve Mevlana'yı anlattığı biyografik yönü olan oyunlarında da bu izleri görmek mümkündür. Onun özellikle Divane Derviş (Yunus Emre) oyunu, her iki kültürün göstergelerinin aynı potada nasıl eriyik haline gelerek ortak bir kimlik oluşturması anlamında başarılı bir oyundur. Oyunda özellikle Mehmet Siyah Kalem'in minyatürlerinde de rastlanan objelerin tiyatro sahnesine nasıl aktarıldığı ve kullanılan tasavvufî imgelerin Şamanist kültürdeki karşılıkları göze çarpmaktadır.

Bu çalışmada Divane Derviş (Yunus Emre) oyunu üzerinden, tarama tekniği kullanılarak Türklerin, İslam sonrası Şamanist kültürde yer alan izleri nasıl korudukları ve tasavvuf yoluyla mutlak Hakikati arama yolculuğu analiz edilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın amacı, İslam öncesi unsurların İslam sonrası Türklerin sosyal ve edebi hayatlarına nasıl yansımaları ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Sözcükler: İslam, Şamanizm, Yunus Emre, Turgay Nar, Tiyatro.

GEVAŞ YEZDANŞER BEY ÇEŞMESİ**Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ÖZTÜRK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sahozturk13@gmail.com

ÖZET

Van Gölü Havzası'nın topografyasının engebeli, yazları sıcak ve kurak olması dolayısı ile Urartulardan başlayarak XX. yüzyılın başlarına kadar, çok sayıda su mimari yapıların oluşmasına neden olmuştur. Su mimarisinin oluşmasında yeraltı su kotunun yüksek olması ve çok sayıda akar suyun bölgede bulunması dolayısı ile kanal, köprü, değirmen, hamam, sarnıç, kehriz, çeşme, bent ve baraj gibi bir çok mimari yapı inşa edilmiştir. Van ili ve çevresinde çok sayıda çeşme inşa edilmesine rağmen, günümüze kadar ulaşan çeşme sayısı sadece iki adettir. Bunlar; Adır Çeşmesi ve Yezdanşer Bey Çeşmesi'dir. Adır Çeşmesi'nin onarımı 2008 yılında yapılmış, günümüzde köy halkı tarafından kullanılmaktadır. Yezdanşer Bey Çeşmesi ise günümüzde yarı yıkık bir konumda olup, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yezdanşer Bey Çeşmesi, Van ili Gevaş İlçesi İkizler (Bodurcu) Mezrası engebeli bir topopoğrafyada yer almaktadır. Pafta L49b25c4d, ada 155, Parsel 42-43 de yer alan çeşmenin, banisi ve yapım tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Çeşme mevcut mimari yapısal özellikleri, yapım tekniği, malzemesi ve diğer mimari özellikleri dikkate alındığında XIX . yüzyıl sonlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Mimari özellikler bakımından bağımsız çeşme grubu içerisinde değerlendirilmektedir. Çeşme, Van Kültür Varlıklarının Koruma Bölge Müdürlüğü tarafından yapı, 25.05.2011 tarih ve 814 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Yezdanşer Bey Çeşmesi, kare planlı sivri bir kemer nişi içerisinde eyvanlı bir oluşumunu göstermektedir. Eyvan içerisinde yalaklık, niş ve oturma sekisi yer almaktadır. Kaba yonu kalker taş ve kireç harcı kullanılarak inşa edilen çeşmenin, iç ve dış yapı bölümlerinde herhangi bir süsleme ya da mimari bir öge bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çeşme, Eyvan, Su, Yonu Taş, Mimari

**ALİ EZGER ÖZYÜREK'İN “MUHACİRLER (BİTMEYEN GÖÇ)” İSİMLİ
ESERİNDE BALKAN GÖÇÜNÜN YANSIMALARI****Ahmet ÖNTÜRK**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, onturk-ahmet@hotmail.com**ÖZET**

Tarih boyunca insanlar savaş, hastalık, kıtlık siyaset, doğal afetler gibi nedenlerden ötürü yaşamış oldukları coğrafyayı terk edip daha güzel bir hayat yaşayabilme umuduyla göç etmişlerdir. Neredeyse her toplumun geçmişinde göç olayına rastlamak mümkündür. Türk tarihi özelinde meseleye bakıldığında zaman, Türklerin göç olgusuna hiç de yabancı olmadıkları aşikâr olan bir durumdur. Orta Asya'dan başlayıp Avrupa'ya kadar göç eden Türkler karşılaşmış oldukları uygarlıkları hem etkilemişler hem de onlardan etkilenmişlerdir. Avrupa'da bilhassa da Balkanlarda çok uzun süre varlığını sürdüren Türkler burada Osmanlı Devletinin zayıflamasına paralel olarak toprak kayıpları yaşamış ve kaybedilen topraklardan Anadolu'ya doğru, özellikle 19. ve 20. yüzyılda çok yoğun bir Türk göçü yaşanmıştır. Yaşanan bu göç olayları şiir ve roman gibi türlerle edebiyata da yansımıştır. Şüphesiz ki edebi eserler toplumda meydana gelen olayları yalın bir şekilde gösteren birer belge değillerdir. Ama bununla beraber geçmişte veya günümüzde yaşanan bazı olayların, toplumun hafızasında yer etmiş bazı durumların yansımalarını edebi eserlerde görmekteyiz. M. Yalçın Tuna'nın “Akın Yolcuları”, C. Behçet Perim'in “Balkan Çiçekleri”, Reşat İleri'nin “Yörük Ali” ve Emine Işınsu'nun “Azap Toprakları” Balkan göçünü anlatan eserlerden bazılarıdır. Balkanlardan göç eden Türkleri konu edinen eserlerden bir diğeri de Ali Ezger Özyürek'in “Muhacirler (Bitmeyen Göç)” isimli romanıdır. Biz çalışmamızda Balkanlardan Türkiye'ye olan göç olgusunun yazarın eserine nasıl yansıdığını anlatmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Göç, Edebiyat, Yazar, Roman

BİR ESTETİK CERRAH BAKIŞIYLA ALTIN ORAN GERÇEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk KOÇAK
Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drfarukkocak@gmail.com

ÖZET

Altın oran bir bütünün parçalarının kendi aralarındaki mükemmel uyumunu tarif eder. İlk olarak kim tarafından bulunduğu bilinmesede tarihte yunan ve mısır bilim adamlarının bu konuda yaptığı çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Geometri, matematik, sanat, mimarlık gibi bir çok alanda altın oran önemli bir yere sahiptir. Aynı şekilde tıp alanında da altın oranın önemli bir yeri vardır. Leonardo da vinci'nin "İlahi Oran" adını verdiği çalışma aslında altın orana işaret etmektedir. Peki 1,618 olarak kabul ettiğimiz altın oran yaratılıştan asimetric olan insan yüzünde doğru bir şekilde uygulanabilir mi? Alın çizgisinden çene altına kadar olan tüm yüz mesafesinin alın çizgisinden burun tabanına kadar olan mesafeye oranı her insanda 1,618 midir? Yada yüz uzunluğunun yüz genişliğine oranı her bireyde 1,618 midir? Uyluk+bacak uzunluğu/bacak uzunluğu, alt çene uzunluğu/ üst çene uzunluğu, yüz üst 2/3 uzunluğu/ yüz alt 1/3 uzunluğu gibi oranlarla veriler daha da arttırılabilir. Bu oranları birebir karşılayan bir insanın yüzü mükemmel olarak kabul edilebilir mi? Bilinen gerçek şu ki; Yeryüzünde yaşayan ve tam simetrik bir yüze ve vücuda sahip olan birey yoktur. Bir kaşımız diğerine göre daha aşağıda yerleşir, burun kanatlarımızın genişliği ve yüksekliği hiç bir zaman eşit olamaz, bir kulağımız diğerine göre milimetrik te olsa daha yukarıdadır, her iki elin parmakları bile eşit değildir ve en bariz örneği özellikle kadınlarda sağ meme genellikle sol memeye göre daha aşağıda yerleşir. Bu verilerden yola çıkılarak insan vücudunun sanat eseri, mimari bir çalışma gibi statik bir olgudan ziyade dinamik bir olgu olduğunu kabul ediyorum ve altın oranla ilişkilendirilemeyeceğini düşünüyorum.

Anahtar Kelimeler: Altın oran, simetri, estetik cerrahi.

ÇOCUKLARDA TRAVMA İLE İLİŞKİLİ YARALANMALAR**Dr. Öğr. Gör. Burhan BEGER**

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, burhanbeger@hotmail.com

Arş. Gör. Ebuzer DÜZ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, dr.ebuzer23@gmail.com

ÖZET

Travma, gelişmiş ülkelerde çocuk yaş grubunda en önemli ölüm nedenidir. Çocuklarda travma nedenleri yaş gruplarına göre farklılık göstermekle birlikte en sık nedenler; düşme, araç içi ve dışı trafik kazaları, bisiklet kazaları, suda boğulma, yanıklar ve çocuk istismarıdır. Çocukların yapısı, etkinlik sahaları ve fiziksel etkinlik düzeyleri değiştiğinden kazaya uğrama tarzı ve oluşan patolojiler de değişmektedir. Çocukların travma geçirme sıklığında iklim, kültür, gelişmişlik, mevsim, günün saati ve yaş gibi etmenler etkilidir. Her bir ölüme karşılık, 34 hastaneye yatışı, 1000 acil servis başvurusu kaydedilmektedir. Erkek cinsiyet, ailede yaşayan toplam birey sayısı, sosyoekonomik düzey düşüklüğü ve küçük anne yaşı travma için önemli risk faktörleridir.

Bu çalışmada travma nedeniyle değerlendirilen çocuk hastaların özellikleri ve oluşabilecek travmaların önlenebilirliği açısından alınabilecek toplumsal tedbirler tartışıldı.

Anahtar Kelimeler: travma, çocuk, önlem

OBEZ ÇOCUK VE ADÖLESANLARDA VİTAMİN D DURUMU**Uzm. Dr. Beril DİLBER**

Karadeniz Teknik Üniversitesi, beriltem@gmail.com

Prof. Dr. Gülay KARAGÜZEL

Karadeniz Teknik Üniversitesi, gkaraguzel@hotmail.com

ÖZET

Literatüre göre adipoz doku ile vitamin D ilişkisinin ters olduğu kabul edilmektedir. Vitamin D eksikliğinin immünolojik ve non-immünolojik yollarla diyabet mellitus, multipl skleroz (MS)...gibi birçok kronik hastalığı da neden olabileceği bilinmektedir. Aşırı vücut ağırlığı ile serum 25(OH)D 3 seviyesi düşüklüğü ilişkilendirilebilir bir durumdur ve prevalansı yüksektir. Amacımız; Trabzon ili 11-18 yaş grubundaki obez orta öğretim ve lise öğrencilerinde vitamin D düzeylerini sağlıklı öğrencilerin vitamin D düzeyleri ile karşılaştırmak ve mevsimsel faktörlerle ilişkisini bölgemizde (40 N) araştırmaktır.

Materyal-Metod: Obezite; VKİ (Vücut kitle indexi) yaş ve cinsiyete göre standartize merkez eğriler temel alınarak yapıldı. Obezite, VKİ $\geq$ 95th persentil olarak tanımlandı. Serum 25(OH)D 3 konsantrasyonu high liquid cromotografi (HPLC, Thermo, Immuchrom GmbH, Germany) ile ölçüldü. Öğrencilerin antropometrik ölçümleri yapıldı. 25(OH)D 3 and diğer ölçümlerin düzeyleri paratiroid hormon (PTH), alkalin fosfataz (ALP), kalsiyum ve fosfor, 11-18 yaş arasındaki 63 obez çocukta (K/E: 37/26) bakıldı. Kontrol grubu ise 126 (K/E: 74/52) sağlıklı öğrenciden kış sonu (Mart-Nisan; ilkbahar dönemi; 78 öğrenci) ile yaz sonu (Eylül-Ekim; sonbahar dönemi; 48) aynı parametrelere bakıldı. Obez öğrencilerin ortalama yaşları 13.8 $\pm$ 1,92 yıl ve ortalama VKİ ise 29,5 $\pm$ 4,27kg/m² idi. Tüm obez öğrencilerin ortalama vitamin D düzeyi 12,03 $\pm$ 6,08 μ g/l bulundu ve kontrol grubunun vitamin D düzeylerine 13,7 $\pm$ 6,9 göre anlamlı olarak düşüktü (p<0,05) (Tablo 1.) Ayrıca, ilkbahar döneminde obez öğrencilerin vitamin D düzeyleri sonbahar dönemine göre düşüktü (p<0,05). Obezler cinsiyetlerine göre bakıldığında; kız 10,01 $\pm$ 0,34 ve erkek öğrencilerin vitamin D düzeyleri 10,14 $\pm$ 0,04 arasında anlamlı farklılık yoktu. İlkbahar döneminde toplam 40 (K/E: 22/18) obez öğrencinin vitamin D düzeyi 10,7 $\pm$ 7,4 μ g/l kontrol grubunda ise ilkbahar döneminde vitamin D düzeyleri (11,1 $\pm$ 5,6 μ g/l) ile arasında anlamlı fark vardı, sonbahar döneminde toplam 26 (K/E: 22/18) obez öğrencinin vitamin D düzeyi 13,8 $\pm$ 5,1 μ g/l idi ve kontrol grubunun sonbahar dönemindeki vitamin D düzeylerine (16,3 $\pm$ 7,9 μ g/l) göre anlamlı olarak düşük bulundu (p=0,000) (Tablo 2.) Obez kız öğrencilerin mevsimsel olarak vitamin D düzeyleri arasında anlamlı fark yokken erkek obez öğrencilerin sonbahar döneminde vitamin D düzeyleri (16,2 $\pm$ 4,3 μ g/l) ilkbahar dönemine (11,4 $\pm$ 3,9 μ g/l) göre daha yüksek bulundu (p<0,05). Vitamin D düzeyleri ile PTH düzeyleri arasında negatif ilişki saptandı (r=-0,341, p=0,009).

Sonuç: Bölgemizde 11-18 yaş arası obez çocukların sağlıklı okul çocuklarına göre vitamin D düzeylerinin daha düşük olduğu ve böylece obezitenin vitamin D sentezindeki olumsuz etkisi ortaya konulmuştur. Mevsimsel farklılığa bağlı vitamin D desteği verileceği zaman vitamin D'nin kış aylarındaki dozunun daha yüksek olmasını gerektiğini gösterdik. Obezitenin yaşam kalitesini bozucu etkisi yanı sıra, kronik hastalıklara neden oluşunu engellemek için düzenli D vitamini kullanımı daha sağlıklı bir nesil oluşturacağına inanmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Obezite, vitamin D, 11-18 yaş

ÇOCUKLARDA KOROZİV MADDE ZEHİRLENMELERİNDE AİLELERİN FARKINDALIĞI VE YAKLAŞIMI

Dr. Öğr. Gör. Burhan BEGER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, burhanbeger@hotmail.com

ÖZET

Koroziv madde yutulmasına bağlı özefagus yanıkları, yüksek morbidite ve mortalite oranları nedeniyle çocukluk çağının önemli bir sağlık problemidir. Mutfaklarda ve yüzey temizliğinde kullanılan sıvı veya granül formdaki asidik ve alkali maddeler çocuklar tarafından sıklıkla yutulabilmektedir. Zehirlenme olgularının %92'sinin evde gerçekleştiği; %98'inin akut zehirlenme belirtilerine yol açtığı; %88'inin yanlışlıkla alım, %10'unun intihar ya da kötü amaçlı ilaç kullanımı sonucu ortaya çıktığı bildirilmektedir. Çocukların doğal merakı ve her şeyi tatmaya olan eğilimleri, ev içindeki kimyasallara kolay ulaşabilmeleri gibi faktörler nedeniyle; koroziv maddeler çocuklar için ciddi bir tehlike unsuru olmuştur. %30-35 ile Avrupa'nın en kalabalık çocuk nüfusuna sahip ülkemizde bu kazalar, önemli sosyal ve ekonomik problemlere neden olmaktadır. Kendi suzuluk ihtiyacını karşılayabilecek ancak alacağı maddenin yiyecek-içecek besin grubunda olup olmadığını ayırtamayan çocuklar arasında bulunan 6 yaş altı çocuk popülasyonunda koroziv madde yaralanmaları daha fazla görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde kostik madde alan çocukların sıklıkla evde bir süreliğine geleneksel yöntemlerle tedavi edildiği veya gecikmiş olarak üçüncü basamak hastanelere yönlendirildikleri bilinmektedir. Bu kazalar; sıklıkla sosyoekonomik ve eğitim düzeyi düşük ailelerde meydana geldiği ve aynı ortamda kalabalık olarak yaşadıkları bilinmektedir.

Bu çalışmada; koroziv madde zehirlenmelerinde toplumun bu soruna olan farkındalığı ve yaklaşımı değerlendirilerek, bu önemli halk sağlığı sorununa karşı alınabilecek önlemler tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: koroziv madde, çocuk, aile

**BİR ENDOKRİNOLOJİ POLİKLİNİĞİNDEKİ HASTALARIN 25 OH
VİTAMİN D DÜZEYLERİ****Dr. Öğr. Üyesi Saliha YILDIZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, salihacekici_34@hotmail.com

ÖZET

Amaç. Merkezimiz tarafından 25 OH vitamin D düzeyi bakılmış hastaların D vitamin düzeylerini analiz etmek.

Metod. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi (YYÜ) Hastanesi Endokrinoloji polikliniğinde Ocak-Haziran 2018 tarihleri arasında 25 OH vitamin D düzeyi bakılmış hastalar retrospektif olarak tarandı. Cinsiyet, yaş ve D vitamin düzeyleri (yeterli: >30 ng/ml, yetersiz: 20-29ng/ml, eksik:10-19 ng/ml, derin eksik:<10ng/ml) için uygun istatistik analiz yapıldı.

Bulgular. Çalışma için 17-91 yaşları arasında 203'ü erkek, 704'ü kadın 997 hasta retrospektif olarak tarandı. Hastaların yaş ortalaması 46,57±15,49 idi. 25 OH D vitamin düzeyleri ortalama 13,23±10,15 ng/ml (0,40-116,90) saptandı. Kadınlardaki 25 OH D vitamin düzeyi erkeklerden anlamlı olarak daha düşük saptandı (sırasıyla 12,7 ng/ml ve 15,2 ng/ml p: 0,002). Sadece 49 (%4,91) hastanın 25 OH vitamin D düzeyi yeterlilik sınırı olan 30 ng/ml' yi karşılıyordu.

Sonuç. Hasta popülasyonda bakılan vitamin D düzeyleri %95 oranında yetersiz tespit edilmiştir. Çalışmamız her ne kadar hasta popülasyon ile yapılmış olsa da görünen o ki D vitamin eksikliği genel bir sağlık problemidir. Ülkemizde sağlıklı bireylerde de böyle bir durum araştırılmalı ve gereğinde besin zenginleştirilmesi gibi koruyucu sağlık önlemleri düşünülmelidir.

Anahtar Kelimeler: 25 OH vitamin D kan düzeyi

TRAVMA HASTALARINA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Reşit ÖNCÜ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mroncu@gmail.com

ÖZET

Giriş: Tüm yaş gruplarında en sık ölüm sebebi kardiyovasküler hastalıklar ilk sırada yer alırken, travma üçüncü sırada yer almaktadır. Ancak 1-44 yaş arasında travma ilk sırada yer almaktadır. Ölüm oranları çok yüksektir. Aynı zamanda ülke ekonomisine de ciddi bir yük getirmektedir. İş gücü kaybı, sakat kalma oranları daha da yüksektir. Ölümcül seyreden travma nedenleri arasında trafik kazaları, yüksekten düşmeler, ateşli silah yaralanmaları öncelikli olarak ilk sıralarda yer almaktadır. Yapılan analizler sonucunda vakaların ölüm oranları ve yerleri sırasıyla, %50'si olay yerinde ve dakikalar içinde, %30'u kaldırıldıkları hastanelerde birkaç saat içinde, %20'si ise yoğun bakım ünitelerinde ve daha sonraki süreçte gerçekleşmektedir. Doğru ve zamanında yaklaşım ile kişilerin hayatı kurtarılacaktır. Aksi halde birkaç dakika içinde olay ölümle sonuçlanacaktır. Bu vakalara ciddi bir eğitim almış sağlık personeli tarafından multidisipliner bir yaklaşımla müdahale edilmelidir. Multidisipliner yaklaşım, disiplinize edilmiş bir şekilde ve birden fazla ilgili branşın hastayı konsulte etmesi ve tedavisini yapmasıdır.

Yöntem: Dursun Odabaş Tıp Merkezi hastanesi acil servisine Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında trafik kazası, yüksekten düşme ve ateşli silah yaralanması ile başvuran hastalar analiz edildi.

Bulgular: Başvuran 788 hastanın 578'i (%73) erkek, 209'u (%27) kadın, yaş ortalaması 38 ±4.3 idi. Olgular etiyojine göre analiz edildiğinde sıklık sırasına göre; trafik kazaları %48 (374), düşme-yüksekten düşme %21 (167), ateşli silah yaralanması %10 (79), çeşitli travma %9 (73), bıçaklanma %5 (37), kesi %4 (34), mayın-patlayıcı madde %2 (13), elektrik akımına kapılma %1 (11) olarak tespit edildi.

Sonuç: Travma olgularında ciddi yaralanma söz konusudur. İlk müdahale önemli ve hayat kurtarıcıdır. Acil Tıp uzmanları veya bu konuda eğitim almış sağlık personeli ilk müdahaleyi yapmalıdır. Daha sonra travma durumuna göre ilgili branş konsultanları tarafından bakılmalıdır. Multidisipliner yaklaşımla kişilerin hayatı kurtarılacak ve sakat kalma oranları düşürülecektir.

Anahtar Kelimeler: Travma, ilk müdahale, multidisipliner yaklaşım.

YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE PNÖMOTORAKS TANISINDA AKCİĞER GRAFİSİ İLE BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Uzm. Dr. Mehmet KILIÇ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gundes30@hotmail.com

Uzm. Dr. Hacı Yusuf GÜNEŞ

Özel Akdamar Hastanesi, hyusufgunes@hotmail.com

ÖZET

Giriş: Direk akciğer x-ray grafileri toraks ve akciğer patolojilerinde ilk istenen radyolojik tetkik olmakla birlikte kesin tanı koymakta çoğu kez yetersiz kalabilmektedir. Toraks patolojilerinde tanı amaçlı bilgisayarlı tomografi (BT) sıklıkla kullanılmaktadır. Akciğer x-ray grafisinde pnömotoraks tanısını koymakta güçlük yaşadığımız olgunun çekilen toraks BT'sinde tanı kesinleştirildi. Bu yazıda toraks patolojikerinde x-ray grafisi ve BT'yi karşılaştırmayı amaçladık.

Olgu: Altmışbeş yaşında KOAH tanılı erkek hasta solunum sıkıntısı nedeni ile acil servise başvurdu. Muayenede genel durum orta-bilinç açık ve ajite idi. Solunum sesleri azalmış ve ekspiryum uzamıştı. Kan basıncı 140/75mmHg, SpO₂ :%88 ve nabızı:89 atım/dk. idi. Kan gazında pCO₂ : 80 mmHg, pH:7.30 olup KOAH atağı tanısı ile yoğun bakım ünitesine (YBÜ) yatırıldı. Olgunun takiplerinde kan gazında pCO₂ 'i artı ve pH:7.22'e düştü. Olguya ilk önce non-invazif mekanik ventilasyon uygulandı. Ancak olgunun bilincinde hızlı bir bozulma olması ile entübe edildi. Olgu mekanik ventilasyona (MV) bağlı üçüncü gününde iken MV'nın üst basınç limit alarmı verdiği ve SpO₂ 'i değerlerinin düştü görüldü. Manuel olarak ambulanan olgunun havalandırmada dirençle karşılaşıldı. Oksijen % 100 ve 10L/dk. olarak verildi. Acil akciğer patolojisi açısından yatak başı x-ray grafisi çekilmesine rağmen, akciğerdeki patoloji anlaşılamadı (Resim 1). Olguya hemen toraks BT çekildi. BT'de sol akciğer dokusunu çevreleyen ve mediyasteni sağa iten pnömotoraks saptandı. Sol göğsüne tüp takılarak tedavi edildi. Olgunun periferik doku oksijenizasyonu ve hemodinamisi düzeldi. Olgu entübe bir şekilde yoğun bakımda takibi devam edilmektedir.

Tartışma: Yoğun bakım ünitelerinde toraks ve akciğer parankim patolojileri saptamak amacı ile x-ray akciğer grafisi yaygın kullanılmaktadır. Ancak akciğer grafisinin etkinliğini gösteren çalışmalar azdır. Entübeli ve MV desteği alan hastalarda sıklıkla görülen atelektazi, pnömoni, akciğer ödemi, akut solunum sıkıntısı sendromu ve pnömotoraks gibi barotravma sonucu gelişen komplikasyonların erken tanı ve tedavisinde akciğer grafisi tanı koymakta yetersiz olabilmektedir. Toraks duvarı ve akciğer parankimini detaylı bir şekilde incelemesi ve patolojilerin tanınmasında toraks BT'si büyük önem taşımaktadır. BT, akciğer grafisine göre daha fazla radyasyon içermektedir. Bunun yanında BT çekilmesi için hastanın YBÜ'den alınarak başka bir bölüme transport edilmesi gerekmektedir. Bu sırada instabil hastalar risk taşımaktadır.

Sonuç olarak, YBÜ'de tanı koyma güçlüğü olduğu, erken tanı ve tedavinin önemli olduğu acil durumlarda akciğer grafisinin çekilmesi için zaman kaybetmeden torak BT'nin çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, akciğer grafisi.

ÇOCUKLARDA KİST HİDATİK

Dr. Öğr. Gör. Burhan BEGER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, burhanbeger@hotmail.com

Arş. Gör. Lokman SOYSAL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, l.soysal@hotmail.com

ÖZET

Kist Hidatik zoonotik bir enfeksiyondur. Kesin konak tarafından dış ortama atılan parazit yumurtalarının koyun, keçi, sığır ve insan tarafından sindirim yolu ile alınmasıyla enfeksiyona sebep olmaktadır. Kistler %50-70 oranında karaciğerde lokalize iken %20-30 oranında akciğerde ve nadiren de dalak, böbrek, kalp, kemik, santral sinir sistemi ve diğer organlarda görülür. Hidatik kist, dünyada sahipsiz köpeklerin olduğu ve hayvancılık yapılan her iklim bölgesinde geniş bir yayılım gösterir. Kars'ta yapılan bir çalışmada herhangi bir nedenle acile başvuran 2138 hastanın yapılan abdominal usg'sinde olguların 96'sında (1/22) insidental olarak karaciğer kist hidatiği saptanmıştır. Toplumumuzda yaklaşık %1-3 oranında olduğu tahmin edilmektedir. Tanı; anamnez, klinik bulgular, laboratuvar testleri ve radyolojik incelemelerle konulabilir de, kesin tanı için cerrahi eksizyon ve histopatolojik inceleme gereklidir. Ülkemizdeki zoo-coğrafi yapı, iklim koşulları, toplumun sosyo-ekonomik düzeyi, veteriner sağlık örgütündeki yetersizlik ve halkın eğitim eksikliği gibi nedenlerle kist hidatik geniş bir yayılım göstermektedir. Ülkemizde sıklıkla Doğu Anadolu Bölgesinde görülmektedir.

Bu çalışmada bölgemizde sıklıkla rastlanan zoonotik bir enfeksiyon olan kist hidatiğinin tanı ve tedavisi ayrıca bu hastalığın ekonomik ve sosyal boyutları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: kist hidatik, çocuk, hayvancılık

ÇOCUK BÖBREK YETMEZLİĞİ HASTALARININ CİLT BULGULARI**Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil YAVUZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ihalilyavuz@gmail.com

ÖZET

Giriş. Kronik böbrek yetmezliği, çeşitli sebeplerle meydana gelen, ilerleyici ve geri dönüşümsüz olarak çok sayıdaki nefronun fonksiyonunun ve glomerüler filtrasyon hızının azalmasıdır. Nefronların fonksiyonunun azalması glomeruler filtrasyon oranını azaltmakta, böylece serumda üre ve kreatinin konsantrasyonu artmaktadır. Yapılan çalışmalarda böbrek yetmezliği olan hastalarda birçok deri bulgusu görülmektedir. Bu çalışmada pediatrik böbrek yetmezliği olan hastaların deri bulgularını incelemek istedik

Materyal metot. Diyalize giren 18 yaş altı ve kronik böbrek yetmezlikli 29 hasta çalışmaya alındı. Hastalardan kronik böbrek yetmezliği nedenleri, hemodiyaliz süresi, kullanmakta oldukları ilaçlar ve mevcut deri hastalıkları ile ilgili incelemeler yapıldı. Hasta muayeneleri diyaliz esnasında veya öncesinde yapıldı. Muayene bulguları kayıt altına alındı. Şüpheli dermatolojik lezyonlardan deri biyopsileri alındı. Hastalar kronik böbrek yetmezliğine neden olan primer hastalıklar açısından gruplandırıldı, diyalize girme sürelerine göre ise 3 yıldan az ve 3 yıldan uzun olanlar şeklinde 2 gruba ayrılarak istatistiksel değerlendirmeler yapıldı.

Sonuçlar. Bu çalışmaya 17 kız ve 12 erkek çocuktan oluşan toplam 29 hasta alındı. Kız/Erkek oranı 1.41 idi. Hastalık görülme yaş aralığı 2-17 idi. Sistinozis %17.2 ile sık görülen etyolojik ajanlardan biri idi. Diyaliz tipi incelendiğinde hemodiyaliz % 62 , periton diyalizi %38 idi. Diyaliz süresi 4 ay ile 12 yıl arasında değişmekte idi. Deri bulguları incelendiğinde, kaşıntı %68.9, kuruluk %79,3, pigmentasyon artışı %41,3, solukluk %75,8'dir.

Tartışma. Son dönem böbrek yetmezliği pediatrik olgularda da görülmektedir. Etiyolojik faktörler gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Pediatrik böbrek yetmezliği olan hastaların deri bulguları, yetişkin hastalarınkinden farklılıklar göstermektedir. Fakat kaşıntı, kuruluk her iki grupta da benzer biçimde sık görülmektedir.

Sonuç. Bu çalışma pediatrik böbrek yetmezliği hastalarında deri bulguların yaygın olduğunu göstermiştir. Fakat bu konunun daha iyi anlaşılması için ileriye dönük multimerkezli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, böbrek yetmezliği, cilt.

DİYALİZ HASTALARININ DERİ BULGULARI

Dr. Öğr. Üyesi Gökür Özaydın YAVUZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, goknuroz1@gmail.com

ÖZET

Giriş. Kronik böbrek yetmezliği (KBY) multipl etyolojik faktörün rol oynadığı, hücre sayısında azalma ve fonksiyonlarında aşırı bozulma ile sonuçlanan, sıklıkla da son dönem böbrek yetmezliğine giden patofizyolojik bir süreçtir. Kronik böbrek yetmezliğine birçok cilt bulgu eşlik eder. Bu bulgular diyaliz tedavisine başlanmadan önce ya da tedavi sonrası dönemde ortaya çıkabilir. Amacımız bu çalışmada diyaliz hastaların deri bulgularını değerlendirmek istedik

Materyal metot. Diyalize giren 18 yaş ve üzerinde olan kronik böbrek yetmezlikli 68 hasta çalışmaya alındı. Hastalardan kronik böbrek yetmezliği nedenleri, hemodiyaliz süresi, kullanmakta oldukları ilaçlar ve mevcut deri hastalıkları ile ilgili anamnez alındı. Hasta muayeneleri diyaliz seansı sırasında yapıldı. Muayene bulguları kayıt altına alındı. Dermatofit infeksiyonu varlığı mikroskopik inceleme ile doğrulandı ve şüpheli dermatolojik lezyonlardan deri biyopsileri alındı. Hastalar kronik böbrek yetmezliğine neden olan primer hastalıklar açısından gruplandırıldı, diyalize girme sürelerine göre ise 1 yıldan az, 1-3 yıl ve 3 yıldan uzun olanlar şeklinde üç gruba ayrılarak istatistiksel değerlendirmeler yapıldı.

Bulgular. Bu çalışmaya 30 erkek ve 38 bayan olmak üzere toplam 68 hasta alınmıştır bayan/erkek oranı 1.26'dır. Çalışmaya katılan hastaların yaş aralığı 19-73 idi. Hastalık süresi incelendiğinde hastaların %60.2'si üç yıldan fazla süredir diyaliz tedavisi görmekte idi. Etiyolojik ajanlar incelendiği zaman en sık sebep diyabet hastalığı %26.4 idi. Diğer önemli sebep hipertansiyon olup , %16.1'i oluşturmaktaydı. Dermatoloji açıdan değerlendirilen hastalarda kaşıntı %51.4, kuruluk %69,1, solukluk %45,5, telojen effluviyum %58.8, tinea pedis %45,5, ekimoz %14,7, pigmentasyon artışı %39,7 olarak saptandı.

Tartışma. Diyaliz hastaların birçok sebepten ötürü yaşam kaliteleri değişmektedir. Özellikle diyaliz gören hastaların büyük kısmında deri ile ilgili birçok problem gelişmektedir. En sık sebeplerden biri üremik veya renal pruritusdur. KBY hastalarında, üremik pruritus sıklığı %50-90 arasında bildirilmiştir. Kseroz hemodiyaliz hastalarının büyük bölümünde bulunmakta ve kaşıntıyı artırmaktadır. Cilt kuruluğunun, sebace ve ter bezlerinde atrofi ve disotonomi yoluyla pruritusu katkıda bulunabileceği bildirilmektedir.

Sonuç. Bu çalışma diyaliz hastalarında deri bulgularının sık olduğunu göstermiştir. Özellikle saç dökülmesinin bilinen aksine bu hastalardan yüksek olduğu saptanmıştır. Bu konunun daha iyi anlaşılması için ileriye dönük multi merkezli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Diyaliz hastalığı, deri bulguları.

**ANTIOXIDANT CAPACITY, TOTAL PHENOLIC AND TOTAL FLAVONOID
CONTENT OF ALLIUM AMPELOPRASUM L.****Doç. Dr. İbrahim TEĞİN**Siirt University, ibrahim.tegin@gmail.com**Dr. Mehmet FİDAN**Siirt University, mfidan7384@hotmail.com**Assist. Prof. Dr. M. Emre EREZ**Siirt University, emreerez@hotmail.com**ABSTRACT**

Compared 780 species, the genus *Allium* L. is a member of the family Amaryllidaceae and the largest genus of the petaloid monocotyledons (Friesen et al., 2006). The natural spread regions of *Allium* are particularly dry areas, the northern hemisphere and South Africa. 179 (197 taxa) species of *Allium* are available in Turkey (Güner et al. 2012). Many species of *Allium* are used in the ethnobotanics. Generally, all plant parts of *Allium* may be consumed by humans (except perhaps the seeds), and many wild species are exploited by the local inhabitants (Fritsch and Friesen, 2002). In many studies, it has been reported that the genus of *Allium* can be used in the prevention and treatment of pathogenic infections, tumours and cardiovascular diseases. Gao et al., 1999, Williams's et al., 1999, Osawa and Namiki, 1981 have been reported to be harmful side effects of synthetic antioxidants and antimicrobials used in patients. Therefore, there is a need for antioxidants that are more effective, less toxic and cost-effective than synthetic drugs. Recently, there are a lot of reports on the antioxidant and antimicrobial activities of plant-based extract, which has a potential application both in the food and in medicinal industries (Zeng et al., 2011). In this study, antioxidant capacity, total phenolic and total flavonoid contents of *Allium ampeloprasum* L. with natural spreading in Siirt were determined. Samples were analyzed using two different solvents (Water and 80% ethanol). According to the results of the analysis, it was determined that ethanol extracts had the higher antioxidant capacity and total phenolic-flavonoid content than water extract. %DPPH, Total phenolic (Gallic acid equivalent mg/ml), Total Flavonoid (Rutin equivalent mg/ml) and Frap (FeSO₄ 4 equivalent mg/ml) values were determined in the range of 57,73±18,19 - 61,95±21,65, 24,45±0,96 - 45,16±2,22, 120,75±4,05 - 158,02±3,83, 0,12±0,00 - 0,25±0,00 respectively.

Key words: Antioxidant Capacity, Total Flavonoid, *Allium Ampeloprasum* L.

**ANTİKANSEROJENİK ANTİDİYABETİK VE ANTİOKSİDAN BİR ETKİYE SAHİP
MUCİZEVİ BİTKİ MORİNGA OLEİFERA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ****Dr. Öğr. Üyesi Betül GIDİK**

Bayburt Üniversitesi, betulgidik@bayburt.edu.tr

ÖZET

Günümüzde tüm dünyada günden güne giderek artış gösteren kanser, diyabet gibi bir çok hastalıklara karşı tıbbi aromatik bitkilerin araştırmalarda tespit edilen önemli etkileri nedeniyle önemi ve geleneksel ve tamamlayıcı tıp araştırmalarında ilgi çekmeye başlamıştır. Bu kapsamda, kemoprotektif yönü ile kanserle mücadele için önemli sayılan ve son yıllarda mucizevi bitki olarak adlandırılan Moringa oleifera bitkisi, Vitamin A, C, E, K, magnezyum, çinko, selenyum, lösin, kolin, zeatin, klorofil, β -sitosterol, kampferol, quercetin, caffeoylquinic asit olmak üzere birçok önemli besleyici madde açısından zengin, çok sayıda lutein, zeaksantin, glutatyon, Alfa karoten ve önemli antioksidan olan β -karoten'i yapısında bulundurmaktadır.

Moringa oleifera bitkisinin antikanserojenik, antidiyabetik, antioksidan özelliklerini ortaya koyan çalışmaların bulunmasıyla birlikte geleneksel ve tamamlayıcı tıp araştırmalarında tıbbi aromatik bitkiler içerisinde önemli bir seçenek olarak gözükmesi nedeniyle geleneksel ve tamamlayıcı tıp araştırmalarında yeni umutlar vaat etmektedir.

Bu kapsamda, geleneksel ve tamamlayıcı tıp araştırmalarında yeni umutlar vaat eden Moringa oleifera bitkisinin incelemesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Moringa oleifera, Tıbbi Aromatik Bitki, Antikanserojenik, Antidiyabetik, Antioksidan, Bitki

SPİNAL DİSRAFİZM İLE DOĞAN BEBEKLERİN KLİNİK ÖZELLİKLERİ**Abdurrahman ÇETİN**

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, acetin2147@gmail.com

ÖZET

Giriş ve amaç. Miyelomeningose omuriliğin bir kısmının, çevresindeki sinir dokusu ve dura ile birlikte, omurga kanalındaki açıklıktan dışarıya doğru kese şeklinde çıkması ile birlikte görülen en sık omurga defektine yol açan doğumsal bir anomalidir. Sıklıkla spinal kanalda kapanma defektleri ve hidrosefali eşlik eder. Eksik beslenme ileri yaş, maternal ilaç kullanımı ve beslenme faktörleri Spinal disrafizmin oluşumunda etkilidir. Bu çalışmada amaç, Spinal disrafizm ile doğan bebeklerin demografik özelliklerini incelemektir.

Materyal ve Metod. Spinal disrafizm tanısı ile opere edilen 82 bebek olgu retrospektif çalışmaya alındı. Olgulara ait demografik özellikleri kaydedildi.

Bulgular. Toplam 82 olgu'nun ortalama ağırlığı $2,2 \pm 0,3$ gr ve ortalama Boy $50,9 \pm 1,7$ cm idi. Gebelik yaşı ortalaması $38,6 \pm 2,2$ hafta ve bebeklerin yaş ortalaması $7,6 \pm 2,8$ gün idi. Spinal disrafizm ile doğan bebeklerin diğer klinik özellikleri tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Spinal disrafizm ile doğan bebeklerin demografik özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kız	43	53,1
	Erkek	38	46,9
Tanı zamanı	<1 hafta	49	60,5
	1 hafta-1 ay	32	39,5
Doğum şekli	normal	49	60,5
	sezeryan	32	39,5
Matürite	prematür	45	55,6
	term	36	44,4
Lokalizasyon	sakral	38	46,9
	lomber	33	40,7
	torakal	10	12,3

Sonuç. Daha yüksek doğum ağırlığı, daha az oranda sezeryan, paraplaji ve paraparezi komplikasyonları ile ilişkili görüldüğünden gebelik döneminde folik asit kullanımı önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Spinal disrafizm, gebelik yaşı, doğum ağırlığı

**THE ANTIOXIDANT CAPACITY AND TOTAL PHENOLIC FLAVONOID
CONTENT AND ELEMENT ANALYSIS OF TEUCRIUM POLIUM L. SUBSP.
POLIUM, NATURALLY DISTRIBUTED IN SIIRT-ERUH.**

Doç. Dr. İbrahim TEĞİN

Siirt University, İbrahim.tegin@gmail.com

Dr. Mehmet FİDAN

Siirt University, mfidan7384@hotmail.com

Assist. Prof. Dr. M. Emre EREZ

Siirt University, emreerez@hotmail.com

ÖZET

Teucrium is a genus of the Lamiaceae family. There are 45 taxa of the genus Teucrium in Turkey (Güner et al. 2012). T. polium is widely used in folk medicine. Crude extracts of T. polium has been the subject of many studies. In these studies, decoction and infusion extracts of this plant were reported to be used in the treatment of diabetes, kidney, liver disease, stomach and hemorrhoids (Autore et al. 1984, Gharaibeh et al. 1988, Suleiman et al. 1988, Esmaeili et al. 2004, Ljubuncic et al. 2006, Hassan et al. 2007, Tepe et al. 2011, Hayta et al. 2014, Bakari et al. 2015, Sevindik et al. 2016, Özer et al. 2017, Rahmouni et al. 2017, Tariq et al. 2017). In 2017, Özer and colleagues reported that biological activity results are different because locality, climate and seasonal conditions affect the chemical components of plants. For this reason, it is important to determine the phenolic profile of each plant separately for different area.

In this study, extracts of T. polium subsp. polium taxon were prepared with two different solvents (Water and 80% ethanol). Antioxidant capacity was determined with total phenolic and flavonoid contents in the extracts obtained. All study results were calculated at concentration of 1 mg/ml extract. The results obtained are shown in the below Table.

Table: The analysis results of plant samples

Sample (Water)	%DPPH Inhibition	Total phenolic (mg/ml)	Total flavonoid (mg/ml)	FRAP (mg/ml)	Sample (Ethanol)	%DPPH Inhibition	Total phenolic (mg/ml)	Total flavonoid (mg/ml)	FRAP (mg/ml)
Teucrium polium sub sp polium	81,13±19,17	18,29±3,29	182,39±2,82	0,26±0,00	Teucrium polium sub sp polium	92,76±29,51	45,57±9,16	303,15±14,61	0,52±0,01

These results suggest that the ethanol extract is more effective than the water extract. Moreover, as understood from the values of the results, T. polium sub sp polium is antioxidant capacity is a high plant.

ANTİVİRAL ANTİDEPRESAN, ANTİSEPTİK, ANTİBAKTERİYEL BİR ETKİYE SAHİP LAVANDULA OFFİCİNALİS BİTKİSİNİN İNCELENMESİ**Dr.Öğr. Üyesi Betül GIDİK**

Bayburt Üniversitesi, betulgidik@bayburt.edu.tr

ÖZET

Lavanta (*Lavandula officinalis*), Lamiaceae (Ballıbabagiller) familyasına ait, içeriğinde 150 biyoaktif bileşene sahip, bir çok hastalıkta antidepresan, antiseptik, antibakteriyel, analjezik, antienflamatuar, antimantar, antispazmodik, yatıştırıcı ve sakinleştirici özelliklere sahip olması nedeniyle ruh-beden-zihin üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Kullanımı insanlık tarihine kadar uzanan eski bir geçmişe sahip geleneksel ve tamamlayıcı tıpta umut vaat eden çok önemli tıbbi ve aromatik bitkilerden birisidir.

Lavandula officinalis, linalool, linalil asetat, cis-ocimene, terpinen-4-ol, beta karyofilen, lavandulil asetat, hidrosikumarinler, taninler, cafeik asit deriveleri, rosmarinik asit, sineol, borneol, kamfor başta olmak üzere zengin kimyasal bir kompozisyona sahiptir. Kanserle karşı kullanılıp kullanılmayacağı konularında da araştırmalar devam etmesine rağmen içeriğindeki perillik alkol, hayvan deneylerinde ve in vitro çalışmalarda antikanser etkisi olduğu bildirilmiştir. Diğer yandan tarihçesi çok eski bir geçmişe sahip olan tüm dünyaca bilinen lavanta bitkisinin botanik özellikleri, geleneksel kullanımı, fitokimyası ve farmakolojik özellikleri gibi araştırmalar genetik, in vivo, in vitro, hayvan deneyleri gibi çalışmalar ve alanındaki çalışmalar için değerli birer kaynak olarak kullanılmaktadır.

Bu kapsamda, Geleneksel Tıpta Araştırmalarında yeni umut vaat eden *Lavandula officinalis* bitkisinin incelemesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Lavandula officinalis*, Antiviral, Antidepresan Antiseptik, Tıbbi aromatik bitki

**SYNTHESIS, CHARACTERIZATION AND ANTICANCER STUDIES OF
PYRIMIDIN BASED PD (II) AND PT (II) COMPLEXES*****Res. Assist. Senem AKKOÇ**Erciyes Üniversitesi, senemakkoc44@gmail.com**Dr. Halime Güzin ASLAN**Erciyes Üniversitesi, guzina@erciyes.edu.tr**Prof. Dr. Zülbiye KÖKBUDAK**Erciyes Üniversitesi, zulbiye@erciyes.edu.tr**ABSTRACT**

Cancer, which is rapidly spreading, is one of the most serious diseases in the worldwide. Chemotherapy has an important place in the sense of fighting against this disease. Pyrimidine antimetabolites are frequently used in treatment with chemotherapy. In this work, we synthesized a schiff base namely (Z)-1-((1-hydroxynaphthalen-2-yl)methyleneamino)-6-(4-methylbenzoyl)-4-p-tolylpyrimidin and its complexes (Scheme 1). Then, synthesized compounds have been tested human lung cancer cell line (A549). Cisplatin, ploxal-s, fluro-5 and irinocam were used as positive control drugs. The A549 cells were incubated after applying drug candidates for 72 hours. According to the obtained results, metal complexes have been found to have moderate anticancer activities against this cell line.

Scheme 1. Synthesis of a Schiff base.**Keywords:** Hydrazine complexes, Schiff Bases, Anticancer, Cytotoxic Activity, A549.

* **Acknowledgments:** This study was financially supported by Erciyes University Research Fund (FBA-2018-7643).

IN VITRO CYTOTOXIC ACTIVITY EVALUATION OF NEW ORGANIC COMPOUNDS INCLUDING 2-PHENYL-1H-BENZO[d]IMIDAZOLE

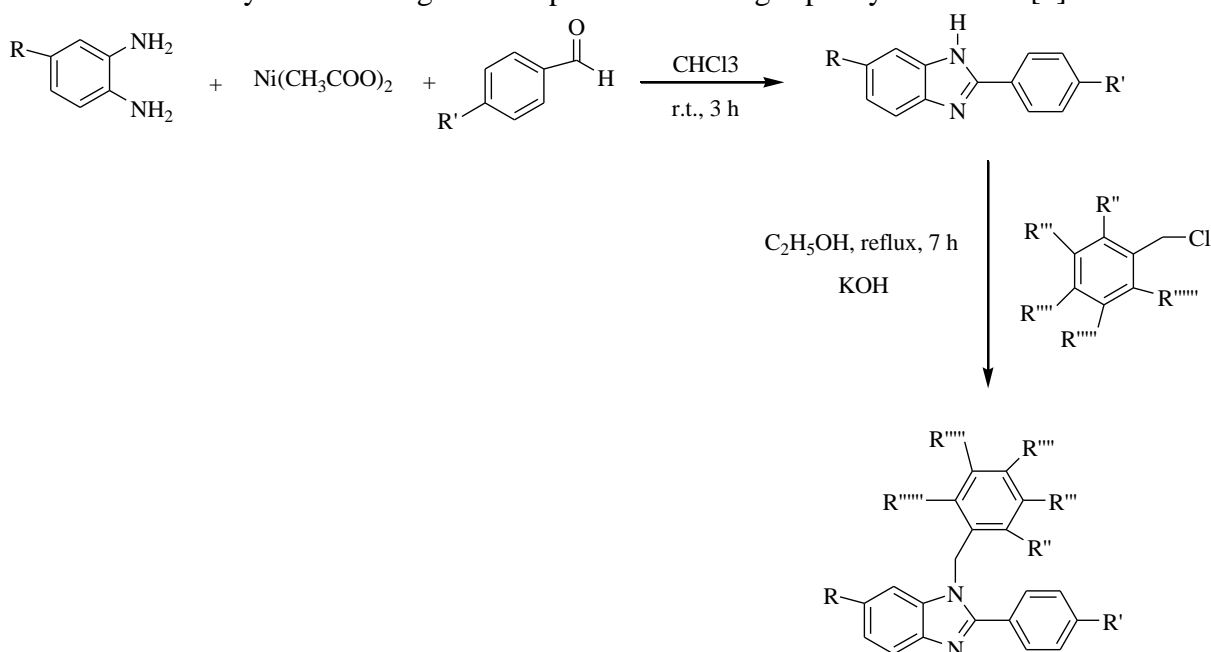
Dr. Senem AKKOÇ

Erciyes University, senemakkoc44@gmail.com

ABSTRACT

Compounds containing benzimidazole nucleus have biological activity such as antimicrobial, anticancer and antifungal. There are even anticancer drugs containing benzimidazole core and sold commercially. With the aim of finding another a new cancer drug, a few compounds that are not in the literature using the schematized method below were synthesized in two steps (Scheme 1). The structures of compounds were verified by ^1H NMR, ^{13}C NMR and IR.

Scheme 1. Synthesis of organic compounds including 2-phenyl-1H-benzo[d]imidazole.

In the last step, synthesized compounds have been tested against human breast cancer cell line (MCF-7). Cisplatin, ploxal-s, fluro-5 and irinocam were used as positive control drugs. After applying drug candidates to MCF-7 cells, 96 well plates were placed to an incubator for 72 hours. Absorbance values were measured with Promega plate reader at 560 nm. IC_{50} values were calculated with the GraphPad Prism 7 software program. According to the obtained results, compounds have been found to have moderate anticancer activities against this cell line.

Keywords: Benzimidazole, Breast cancer, Cytotoxic Activity, MCF-7.

**HEREDİTER SFEROSİTOZDA RETİKÜLOSİTOPENİ NEDENİ OLARAK
PARVOVİRÜS ENFEKSİYONU**

Dr. Öğr. Üyesi Gökçe Pınar REİS
Karadeniz Teknik Üniversitesi, gpinarreis@gmail.com

ÖZET

Hereditör sferositoz non-immün, hemolitik bir anemidir. Vakaların üçte ikisi otozomal dominant, üçte biri otozomal resesif kalıtım gösterir. Hemolitik ve aplastik krizler genellikle viral enfeksiyonlar sırasında oluşur. Aplastik krizlerin en önemli nedeni Parvovirüs B 19 enfeksiyonudur. Parvovirüs eritroid öncül hücreleri enfekte eder. Hereditör sferositozlu hastalarda eritroid hiperplazi olduğundan kemik iliğinde çok sayıda eritroid öncül hücre parvovirüs ile enfekte olur, eritrosit ömrü de kısa olduğundan hastalarda geçici eritroid aplazi görülür. Burada, biri hereditör sferositoz tanısı ile izlenen, ikisi yeni tanı alan ve Parvovirüs enfeksiyonuna bağlı eritroid hipoplazi geliştiren üç vaka rapor edildi.

Anahtar Kelimeler: Hereditör Sferositozda, parvovirüs enfeksiyonu.

REMİFENTANİLİN, GLUTAMAT TOKSİSİTESİNE KARŞI NÖROPROTEKTİF ETKİSİ

Uz. Dr. Muhammet Emin NALDAN

Erzurum Bölge Eğitim ve araştırma Hastanesi, muhammetnaldan@gmail.com

ÖZET

Amaç: Remifentanil ilacının oluşturulan glutamat toksisite modelinde nöron koruyucu etkilerinin araştırılması hedeflenmiştir. Glutamat beyinde eksitator bir nörotransmitterdir. Serebrovasküler hadiselerde dozu beyinde yükselerek toksik etki oluşturmaktadır. Biz çalışmamızda remifentanilin bu etkiyi inhibe etmesini araştırdık Bu amaçla kortex nöron kültürü yaparak glutamatın remifentanil ile ilişkisini gözlemledik. 3 farklı remifentanil dozu kullanarak bu etki araştırılmıştır.

Gereç ve yöntem: Nöron hücreleri yeni doğan sprague dawley rat yavrularından elde edildi. Nöron hücreleri hücre medyumla (nörobasal medyum, FBS 10%, B27 2% ve antibiyotik 1%) karıştırılarak 48 lik well plat'de ekildi. Deneyin 10. gününde nöronlar yeterli dendrit ve akson uzunluğuna ulaştığı zaman deneye alındı. Bu amaçla remifentalinin 0,5, 1 ve 5 mM dozları seçildi. Glutamat toksisite modelinin oluşturulması için glutamat 10 -5 mM nöron kültürüne ilave edildi.10 dk bekletildikten sonra tedavi grupları ilave edildi. 24 saat sonunda hücrelere MTT ve apoptozis(Annexin-V) deneyleri yapıldı. Sonuçlar SPSS programında One Way Anova yöntemi kullanılarak anlamlılık değerleri belirlendi.

Bulgular: Elde edilen sonuçlarımıza göre glutamat kontrol grubunun canlılık oranı 52% olarak tespit edilmiştir. Yüksek dozda (5 mM) canlılık oranı 83% olarak gözükürken 0,5 mM grubunda canlılık oranı 93% olarak tespit edilmiştir. Alınan verilerimize göre 0,5 mM remifentanil grubunda erken apoptoz ve geç apoptoz çok düşük gözükürken glutamat kontrol grubunda erken ve geç apoptoz oranları 22% olarak tespit edilmiştir. Remifentanilin özellikle düşük dozu apoptozisi ciddi manada düşürmüştür.

Sonuç: Verilerimize göre sık bir şekilde operasyonlarda infüzyon şeklinde de kullanılan remifentanil ilacı 0,5 mM dozunda glutamat tabanlı beyin hastalıklarının tedavisinde kullanılması tavsiye edilmektedir. Ayrıca ambulanslarda ve nörolojik hastalıklarda analjezik olarak remifentanil kullanılması elde ettiğimiz verilere göre avantaj sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Remifentanil, Glutamat Toksisitesi, Nöroprotektif Etki.

**BAZI İLAÇ MOLEKÜLLERİNİN SENTEZİNDE MİKRODALGA IŞIMA İLE
KONVANSİYONEL SENTEZ YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KOCA
Atatürk Üniversitesi, kocamehmet@atauni.edu.tr

Uz. Dr. Muhammet Emin NALDAN
Erzurum Bölge Eğitim ve araştırma Hastanesi, muhammetnaldan@gmail.com

ÖZET

Mikrodalga (MW) ışınması organik sentezde yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Mikrodalga (MW) ışınma altında gerçekleştirilen reaksiyonlarda enerji elektromanyetik dalgalarla taşındığından ortamda enerji kaybı meydana gelmez, maddede sıcaklık değişimi minimum olur ve enerji maddenin içine kadar nüfuz ederek reaksiyonun daha aktif ve hızlı gerçekleşmesini sağlar. Konvansiyonel ısıtma ile gerçekleştirilen reaksiyonlarda enerji ortamdaki moleküllere, çözücü sistemi gibi bir aracı ortam sayesinde konvansiyonel olarak iletilir. Reaksiyon sürelerinin kısaltılması, yan ürünlerin azaltılması, solvent kullanmadan bazı reaksiyonların gerçekleştirilmesi, yüksek sıcaklıklarda suyun dielektrik sabitinin düşürülerek organik solvan olarak kullanılması gibi avantajlarından dolayı MW destekli organik sentezler yeşil kimyada önemli bir yere sahiptir. Birçok sentezde, uzun periyotlardaki ısıtma işlemi reaksiyonu zor ve zaman alıcı hale getirmektedir. Bu yüzden mikrodalga destekli ışınma ile yapılan sentezlerin sonuçları bu yöntemin ilaç kimyası için çok değerli bir teknoloji olduğunu göstermektedir. Konvansiyonel yöntemle 24 saat reflux sonunda elde edilen ürün mikrodalga ışınma altında 5-10 dakika gibi kısa bir süre içerisinde daha yüksek verimle elde edilebilmektedir. Konvansiyonel yöntemle birkaç basamakta gerçekleşen reaksiyonlar mikrodalga ışınma altında tek bir kap içerisinde bir basamakta gerçekleştirilebilmektedir. Bu bildiride, birçok ilaç molekülünde ana iskeleti oluşturan çeşitli heterosiklik halkaların, süstitüe aromatik yapıların ve bunlara bağlı olan amit ve ester yapısındaki yan grupların mikro dalga ışınma altındaki sentez koşulları ile konvansiyonel yöntemle gerçekleştirilen sentez koşulları mukayese edilerek değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İlaç molekülü, Sentez, Mikrodalga ışınma,

**DİJİTAL VATANDAŞLIK ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARININ
İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA****Dr. Öğr. Üyesi Erhan GÖRMEZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, erhangormez@hotmail.com

Ayşe ALTUN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aysecan65@hotmail.com

ÖZET

Teknolojinin hızlı değişim ve dönüşümü neticesinde nasibini alan kavramlardan biri de vatandaşlıktır. Bir vatandaşın mensubu olduğu toplum içinde kendisinden beklenen her türlü hak, sorumluluk ve ödevler, bugün geldiğimiz noktada, dijital alem içinde arzu edilen bir durumdur. Teknoloji kullanımına ilişkin hak ve sorumluluklar bütününde yer alan davranış normları olarak ifade edilen dijital vatandaşlık, 21. yüzyılın bireylerinde olması gereken önemli bir vasıftır. Ülkemizde de dijital vatandaşlık ile ilgili yapılan akademik çalışmalar ve araştırmalar, dijital vatandaşlık konusunda bulunduğumuz konumu ortaya koymaya yönelik önemli verilerdir. Bu çalışma da ülkemizde dijital vatandaşlık ile ilgili yapılmış akademik çalışmaları (tezler ve makaleler) amaç, yöntem, veri toplama yöntemi, veri analiz yöntemi ve bulgular bakımından analiz etmeyi amaçlamaktadır. Doküman analizi ile elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın örneklemini 2011-2017 yılları arasında YÖK (Yükseköğretim Kurulu) Ulusal Tez Merkezi'nden ve bazı veri tabanlarından elde edilen dijital vatandaşlık üzerine yapılmış doktora (2 tane), yüksek lisans tezleri (7 tane) ve makaleleri (13 tane) oluşturmuştur. Araştırma sonucunda ulaşılan veriler genel olarak değerlendirildiğinde; dijital vatandaşlık ile ilgili en fazla akademik çalışmaların 2016 yılında yapıldığı, çalışmalarda genel olarak öğretmen ve öğrencilerin dijital vatandaşlık ile ilgili algıları ve düzeylerinin incelendiği, çalışmalarda nicel ve nitel yöntemlerin benzer sıklık düzeyinde kullanıldığı, çalışmalarda elde edilen verilerin genelde SPSS paket programı veya betimsel analiz yöntemi ile analiz edildiği, ulaşılan bulgularda da genel olarak öğretmen ve öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyi ve algılarının yeterli düzeyde olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital vatandaşlık, Akademik çalışmalar, İçerik analizi

SAĞLIK HİZMETLERİNDE KALİTE VE HEMŞİRELİK**Arş. Gör. Saliha YURTÇİÇEK**

Muş Alparslan Üniversitesi, s.yurtcicek@alparslan.edu.tr

ÖZET

Kalitenin literatürde “mükemmellik derecesi”, “bir ürün veya hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılamaya dayalı karakteristikler toplamı”, “bir ürün veya hizmetin belirli ihtiyaçları karşılama yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerin tümü” gibi tanımları mevcuttur. Hizmet kalitesi, hizmet pazarlamasında üzerinde en fazla araştırma yapılan konulardan birisidir. Sağlık hizmetlerinde kalite kavramı 1980’li yıllardan itibaren öne çıkmış ve tüm ülkeler sağlığa ayrılan kaynakları ne olursa olsun yeni arayışlara yönelmişlerdir. Sağlık hizmeti sunumundan kaynaklanan yetersizlik ve hataların doğurabileceği insan yaşamı ile ilgili ciddi sonuçlar, sağlık hizmetlerinde kalite kavramının ne derecede önemli olduğunu göstermektedir. Sağlık hizmetlerinde kalite, “sağlık kuruluşunun yapısı (structure)”, “sağlık kuruluşunda olagelen süreçler/işlemler (processes)”, “sağlık hizmetinden elde edilen sonuçlar (outcomes)” gibi üç temel direk üzerinde oturur. Ayrıca günümüzde sağlık hizmetleri “maliyet”, “kalite”, “ulaşılabilirlik” olmak üzere 3 temel konuya odaklanır. Hemşirelik mesleği; geliştirdiği hemşirelik bakım standartları ve kriterleri ile hemşirelik hizmetlerinin verildiği yapı, hemşirelik süreci ve bunun sonunda ulaşılanları sürekli ve nesnel olarak ölçerek, hastanın gereksindiği hemşirelik bakımının belirli gelişmişlik düzeyine ulaştırılmasını güvence altına alır. Bir hemşirelik müdahalesi sonrasında hastanın durumunda beklenen değişiklik bir sonuç standardıdır. Geliştirilen bu standartlar hemşirelik uygulamalarının kalitesinin yer ve kişiden bağımsız olarak aynı/benzer ya da daha nitelikli olmasını sağlar. Hemşireler bakımın etkili ve etkisiz yönlerini ayırt etmek zorundadırlar. Sağlık hizmetlerinde kaliteli bakım için gerekli koşullardan ilki kaliteli hemşireler yetiştirmektir. Kaliteli bakım, iyi eğitim almamış ve sayıca yetersiz olan hemşirelerle başarılamaz. Sonuç olarak sağlık hizmetlerinde kalite anlayışının geliştirilmesi; kaliteyi ilke edinmiş yönetim anlayışı, kaliteli müdürler, kaliteli hemşireler, kaliteli örgün eğitim ve kaliteli eğitimcilerle mümkündür. Sıkı bir eğitim ve kendini geliştirme programı oluşturulmalı, tıbbi departmanlar arasındaki engeller ortadan kaldırılmalı, işbaşı eğitimi kurumsallaştırılmalı, kalite ve üretkenliği arttırmak, maliyetleri düşürmek için üretim ve hizmet sistemi sürekli geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık hizmetleri, kalite, hemşirelik.

ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YAPILAN MEDYA OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Erhan GÖRMEZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, erhangormez@hotmail.com

Rabia Şule AYGÜR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aygurabia@gmail.com

ÖZET

Medya okuryazarlığı, kitle iletişim araçlarının ilettiği asıl mesajın ne olduğunu bilme ve duruma göre bir tepki geliştirme becerisidir. Her toplum, mensubu olduğu bireylerin bu önemli beceriyi elde etmesi için yoğun çaba harcamaktadır. Ülkemizde ise medya okuryazarlığıyla ilgili çalışmalar Radyo ve Televizyon Üst Kurumu'nun (RTÜK) öncülüğünde yapılmış olup ve 2006-2007 eğitim öğretim döneminde de bu dersin seçmeli olarak 7.sınıflarda okutulmaya başlanmıştır. Bu çalışma da ülkemizde medya okuryazarlığı dersinin programa girdiği tarihten itibaren şimdiye kadar öğrencilere yönelik yapılmış olan tez ve makale çalışmalarını 'amaç, yöntem, veri toplama yöntemi, veri analiz yöntemi'' ve ulaşılan bulgular" bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, medya okuryazarlık becerisinin okullarda öğrencilere kazandırılma gayretinin boyutunu ortaya koymasından da önemlidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2007-2017 yılları arasında yapılmış 32 makale ve erişime açılan 27 tez oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilere yönelik yapılmış olan tüm akademik çalışmalara ulaşıldığı varsayılmaktadır. Doküman analizi sonucu elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile irdelenmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilere yönelik yapılan medya okuryazarlığı tez çalışmalarının en fazla 2014 yılında olduğu, en az ise 2007-2009 yılları arasında olduğu; konuyla alakalı makale çalışmalarının ise 2016 yılında fazla olduğu, 2007-2011 yılları arasında ise az olduğu; yapılmış olan tez ve makalelerin genel olarak amaçlarının medya okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerindeki etkilerini ortaya koymak olduğu; hem tez hem de makalelerde veri toplama tekniği olarak tutum ölçeklerinden daha çok yararlandığı; tez ve makale çalışmalarında genel olarak medya okuryazarlığı dersinin bu dersi alan öğrencilere olan olumlu katkılarına, dersi alan ve almayan öğrenci arasındaki farklılıklara, ders kitaplarındaki içeriğin yetersizliğinden dolayı öğrencilerin zaman zaman sıkıldıklarına değinildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya okuryazarlığı, Öğrenci, İçerik analizi

**ALMANYA'DA TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERSİNE KATILAN
ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE YAZIM VE NOKTALAMADAKİ SORUNLARI****Dr. Öğr. Üyesi Bayram ARICI**

Muş Alparslan Üniversitesi, b.arici@alparslan.edu.tr

ÖZET

İnsan çeşitli durumlardaki duygu ve düşüncelerini dışarıya aktarma ihtiyacı duymaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması kişinin iç huzurunu artırmakta ve yaşamdan zevk almasını sağlamaktadır. Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir (MEB, 2009, 8). Bu araç vasıtasıyla gerçekleştirilen ifade etme durumunun başarılı olabilmesi için yazılı anlatımın dilin kurallarına uygun olarak yapılması gerekir. Ülkemizde Türkçe derslerinde ve yurt dışında da Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilen öğretmenler tarafından yazma becerisi öğretilmekte ve öğretim programlarında belirtilen amaçlara ulaşılması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın amacı, yurt dışında, Almanya'da Türkçe ve Türk kültürü dersine katılan öğrencilerin yazılı anlatımdaki sorunlarını belirleyip bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmektir. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıyla yapılan çalışmada Federal Almanya'nın Nürnberg şehri ve çevresinde Türkçe ve Türk Kültürü dersine katılan elli öğrencinin oluşturduğu metinler incelenmiştir. Analiz edilen metinlerde öğrencilerin Türkçe yazım ve noktalama konusunda çeşitli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin ses, şekil, anlam bilgisi ve söz diziminde hatalar yaptıkları ve bu hatalarının temelinde de Almancadaki seslerle Türkçedeki sesleri karıştırdıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin Türkçe karşılığını bilmedikleri kelimelerin Almancalarını tercih ettikleri, gerçekte ana dilleri olan Türkçenin onların zihninde ikinci planda kaldığı gözlenmiştir. Yurt dışında yaşayan Türklerin milli benliklerini kaybetmemeleri noktasında büyük öneme sahip olan Türkçenin öğretimi konusunda başta sorumlu olan anne ve babalar, öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığımız, yurt dışı temsilciliklerimiz görevlerini bu doğrultuda önemsemelidirler. İlerleyen yıllarda Türkçenin Almanya'da da yaşamını sürdürmesi ve Türk diasporasının geliştirilmesi noktasında Türkçe derslerine daha fazla önem verilmeli, öğrencilerin gönüllülük esasına bağlı olarak açılan bu derslere katılımı çeşitli desteklerle teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, iki dillilik, yazma becerileri, yurt dışında Türkçe öğretimi.

ÖĞRENCİ ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE FORMUNUN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Arş. Gör. Saliha YURTCİÇEK

Muş Alparslan Üniversitesi, s.yurtcicek@alparslan.edu.tr

ÖZET

Öz-yeterlik inançları, bir kişinin istenen performans düzeyini üretme yeteneği hakkında sahip olduğu inanç olarak tanımlanır. Öz-yeterlilik kavramı, bir faaliyetin planlanması, gerekli yeteneklerin farkında olunması ve örgütlenmesi, zorluklarla birlikte edinilecek kazançların gözden geçirilmesi sonucunda oluşan güdülenme düzeyi gibi unsurları içerir. Güçlü bir öz-yeterlilik kişisel gelişim becerilerinin çeşitlenmesini sağlar. Bu metodolojik araştırmanın amacı Öğrenci Öz-Yeterlik Ölçeğini Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmaktır. Araştırma 360 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun dil geçerliği çeviri ve geri-çeviri tekniği kullanılarak yapılmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formu ve Öz-Güven Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre KMO değeri ,845 ve Barlett testi χ^2 değeri ise 928,007 ($p=,000$) olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, orijinal formda olduğu gibi tek boyutta uyum sağladığı görülmüştür ($\chi^2= 113,984$, $sd= 32$, $RMSEA= ,084$, $CFI= ,91$, $GFI= ,93$, $AGFI= ,89$, $RMR= ,041$) Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı ,81 olarak saptanmıştır. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları ,45 ile ,56 arasında değişmektedir. Test tekrar test güvenirliği ,64, split half değeri ,79 olarak bulunmuştur. Öğrenci Öz-Yeterlik Ölçeğinin Öz-Güven Ölçeği ile korelasyonu incelenmiş ve iki ölçek arasında pozitif yönde anlamlı ilişki görülmüştür ($r=,50$) Bu sonuçlara göre Öğrenci Öz-yeterlik Ölçeğinin Türkçe formunun öğrenciler üzerinde yapılacak araştırmalarda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci öz-yeterliği, geçerlik, güvenirlik.

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÖFKE: BELİRTİLER, DÜŞÜNCELER VE DAVRANIŞLAR

Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, hasanmemduhoglu@gmail.com

Esra ÖCAL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, esraltunocal@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada lise öğrencilerinin öfke belirtileri, öfkeyle ilişkili düşünce ve öfkeyi ifade etme biçimlerini cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyi açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma Van il merkezinde bulunan üç farklı türdeki lise olan fen lisesi, imam-hatip lisesi ve Anadolu lisesinde öğrenim gören 170'i kız, 165'i erkek olan 335 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu ve Balkaya ve Şahin (2003) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Öfke Ölçeği ile elde edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda kız öğrencilerinin öfke belirtilerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Öfke belirtileri kızlarda daha yüksek olmasına karşın saldırgan davranışların erkek öğrencilerde önemli farkla daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuçun, bölgenin kültürel yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerinin kızlara daha çok dayatılmasından ve bunun da kızlarda öfke duygusuna neden olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Ancak erkek öğrencilerde saldırgan davranışların kız öğrencilerden daha yüksek olması, kızların öfkeyi kontrol etme ve bastırmada daha başarılı olduklarını göstermektedir. Anne ve babanın eğitim düzeyinin ise öfke belirtileri, öfkeyle ilişkili düşünce ve davranış üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Anne-baba eğitim düzeyinin anlamlı etkisinin olmaması, öfke duygusunun lise öğrencilerinde gelişimsel dönemin doğası gereği ortaya çıktığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öfke, Saldırganlık, Ergenlik

**ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA KELİME HAZİNESİNİ
TESPİT ÇALIŞMASI (Van Edremit Ferit Melen Ortaokulu 5. Sınıf Öğrencileri Örneği)**

Öğr. Gör. Nurullah AYKAÇ
Dicle Üniversitesi, nurullah.aykac@dicle.edu.tr

ÖZET

Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin anlama anlatım düzeylerini belirleyen önemli etkenlerden biri de sahip oldukları kelime hazinesidir. Öğrencinin bulunduğu sınıf, yaş ve seviyeye göre belli bir kelime hazinesi edinmiş olması eğitim öğretim sürecinin daha başarılı olmasına katkıda bulunabilmektedir.

Eğitim sürecinde derslerde kullanılan yöntem ve teknik farklılık gösterse de öğretmenin anlatımı dolayısıyla öğretmenin sunumu ve öğrencinin buna bağlı olarak derse katılımı sözlü olmaktadır. Bu durumda anlama anlatım süreci kelimelere yüklenen anlamlar üzerinden yapılmaktadır. İşte tam da bu süreçte kelime hazinesinin yeterli olması büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin, ders esnasında veya ders materyalleri ile sunulan bilgileri yeteri kadar anlayabilmesi akademik başarısına etki edebilmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi eğitim öğretim sürecinde öğrencinin sahip olduğu kelime hazinesi önemli görülmektedir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin, öğrencilerin sahip olduğu kelime hazinesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmasının da eğitim sürecine olumlu etki yapacağı düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencilerin kelime hazinesinin ne düzeyde olduğunu bilmeleri ve benzer çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından Van ili Edremit ilçesi Ferit Melen Ortaokulu öğrencilerin kelime hazinesini tespit etme çalışması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Kelime Hazinesi, Söz Varlığı.

**ORTAOKUL 5, 6 ve 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRENİMİNE ve ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ****Dr. Kemal KAYA**

VanYüzüncü Yıl Üniversitesi, kemalkaya@yyu.edu.tr

Ayşe ALTUN

VanYüzüncü Yıl Üniversitesi, aysecan65@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler öğrenimine ve öğretimine ilişkin görüşlerini tespit etmek olup bu doğrultuda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde en çok keyif aldıkları etkinlikler, en kolay ve en zor öğrendikleri konular, derse en fazla katıldıkları durumlar, öğrencilere göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin dikkat etmesi gereken noktalar, yine öğrencilere göre Sosyal Bilgiler dersi için ideal sınıf ortamı ve özelliklerinin neler olduğu ve tüm bunların nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van il merkezindeki farklı sosyo-ekonomik yapıdaki 3 ortaokulda gönüllülük esas alınarak 5. Sınıflardan 21(13 kız, 8 erkek), 6. Sınıflardan 21(11 kız, 10 erkek) ve 7. Sınıflardan 21(7 kız, 14 erkek) öğrenci olmak üzere toplamda 63 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada verilerinin toplanması amacıyla, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmada veriler yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir ve veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, her sınıf düzeyinden öğrencilerin en çok kendilerine soru sorulduğunda derse katıldıkları, yine her sınıf düzeyinden öğrencilerin en çok soru-cevap etkinliğinden keyif aldıkları, 5. Sınıfların Haklarımı Öğreniyorum konusunu, 6. Sınıfların Ülkemizin Kaynakları konusunu ve 7. Sınıfların ise İletişim ve İnsan İlişkileri konusunu daha kolay öğrendikleri, 5. Sınıfların zorlandığım konu yok derken sonrasında ise Bölgemizi Tanıyalım konusunu, 6. Sınıfların İpek Yolunda Türkler konusunu, 7. Sınıfların ise Türk Tarihinde Yolculuk konusunu öğrenirken zorlandıkları, 5. Sınıfların Sosyal Bilgiler öğretmenleri derse katılımı arttırmalı, 6. Sınıfların tüm öğrencilere söz hakkı vermeli ve 7. Sınıfların ise daha iyi ders anlatmalı görüşlerini ifade ettikleri, 5. Sınıflar ve 7. Sınıfların dersi eğlenceli işlerdim, 6. Sınıfların ise soru sorarak işlerdim görüşlerini ifade ettikleri, her sınıf düzeyinden öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi için en ideal sınıf ortamı ve özellikleri ile ilgili olarak en çok sessiz olması gerektiği cevabını verdiği ve sonrasında ise her sınıf düzeyinden öğrencinin sınıf mevcudunun az olması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğrenimi ve Öğretimi, Öğrenci Görüşleri.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL BİR ARAÇ OLARAK KARİKATÜR KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Dr. Kemal KAYA

VanYüzüncü Yıl Üniversitesi, kemalkaya@yyu.edu.tr

Rabia Şule AYGÜR

VanYüzüncü Yıl Üniversitesi, aygurabia@gmail.com

ÖZET

Sosyal bilgiler dersini öğretmede öğretim programında yer alan hedeflerin göz önünde bulundurulması ve bu hedefleri gerçekleştirmek için uygun materyallerin seçilmesi gerekmektedir. Öğretme-öğrenme sürecinde materyaller, öğretimi desteklemek amacıyla kullanılmaktadır. Karikatürler sosyal olayları incelerken hayal gücünü kullanmaya yardımcı olur, öğrencilerin olayları iyi tasvir etmesine imkân tanır. Zor kavramların öğrenilmesinde önemli bir aracı konumundadır. Gerçekle yorum arasındaki farkı görebilmeyi, soyutu somutlaştırmada önemli derecede etkisi vardır. Bu çalışma Sosyal Bilgiler 7. Sınıf öğrencilerinin derslerde karikatür kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma deseninden olan eylem araştırmasından hareketle nitel veri toplama ve nitel veri tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile yedinci sınıf öğrencileriyle görüşmeler yapılarak veriler toplanmış ve yeterli verilere ulaşıldığında görüşme sonlandırılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme sorularından hareketle katılımcıdan elde edilen veriler transkribe edilerek betimsel analize tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler altı farklı soruya uygun temalandırılarak değerlendirilmiştir. Bulgular alanyazını doğrultusunda tartışılmış ve önerilerde bulunmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda karikatürlerin öğrencilerin derse karşı ilgilerini ve dikkatlerini arttıran, dersi daha iyi anlamalarını sağlayan ve eğlendirerek öğreten görsel bir araç olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak görüşme yapılan öğrenciler karikatürlerin resimli, eğlenceli, mizah içerikli olması ve sorunların karakterler tarafından anlatılmasının hoşlarına gittiğini, dersi eğlenceli ve dikkat çekici hale getirdiğini belirtmişlerdir. Karikatürler, soyut öğretiminde güçlük çekilen kavram ve konuların anlatılmasında, kalıcılığı arttıracak bir görsel araç olarak kullanılmalı. Sosyal bilgiler öğretiminde karikatür kullanımına yönelik uygulamalar genişletilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Karikatür, Eğitim, Devlet Okulu, Özel Okul

ÖĞRETMENLERİN BRANŞLARA GÖRE PORTFOLYO DEĞERLENDİRMEYİ KULLANIM DÜZEYİNİ TESPİT ETME

Doç. Dr. Naki ERDEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nakierdemir@gmail.com

ÖZET

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler günümüz insanının sahip olması gereken bilgi ve becerilerin de artmasına yol açmıştır. Bu nedenle eğitim sisteminin; öğrencilere üretici düşünme, problem çözme, karar verme, öğrenmesi gerekeni en iyi öğrenme becerisi, sorumluluklarının farkında olma ve kendini yönetme gibi özellikleri kazandırabilecek niteliğe sahip olmasını zorunlu hale getirmişti. Ancak eğitim sistemi teoride ne kadar mükemmel olursa olsun, sistem içerisinde bu faaliyetleri gerçekleştirecek ana unsur öğretmenlerdir. Başarı konusunda eğitim bilimcilerin fikir birliğine vardıkları konu; eğitimin öğretmen, öğrenci ve öğretim programı unsurlarından oluşması ve bunlardan stratejik öneme sahip olanının da öğretmen olduğu gerçeğidir.

Son zamanlarda alternatif ölçme değerlendirme ya da portfolio değerlendirme diye adlandırılan öğrenci başarısını birçok yönüyle değerlendirme imkânı verdiği ileri sürülen, sınav stresini ortadan kaldırdığı iddia edilen (Başol, 2015) süreç değerlendirmeyi esas alan portfolyoları, öğretmenler ne kadar uygulayabilmektedirler. Bilhassa eğitim-öğretim programlarında gelişen ve değişen teknolojiye uyum sağlanmasında, alternatif ölçme değerlendirmeyi kullanmada en önemli rolü öğretmenler oynamaktadır.

Bu sebeple öğretmen kullanacağı yöntemi en iyi şekilde kavraması, uygulayabilmesi ve bilgiyi en iyi şekilde nasıl aktaracağını, aktarabildiklerini de değerlendirmeyi bilmesi gerekir. Bunun için de iyi bir eğitim-öğretim sistemi, nitelikli öğreticiler, öğretebilmek için gerekli donanımına sahip ve öğretim ortamı, olması kaçınılmazdır. Ancak eğitim sistemi ne kadar iyi olursa olsun, o sistemi işletecek öğretmenin niteliğinden daha fazla, eğitim sistemin uygulandığı yerler olan okullar amaçları doğrultusunda verimli hizmet üretemez. Bu nedenle “bir okul ancak içindeki çok yönlü nitelikli öğretmenlerle ve imkânlar kadar iyidir” (Kavcar, 1999). Her şeye rağmen öğretmenler ne kadar eğitim öğretim hususunda nitelikli olsalar da, branşlarıyla ilgili dersleri en iyi şekilde öğretmede, meslekleriyle ilgili sorunlarla karşılaştıkları bilinmektedir.

Bu çalışmanın amacı, görev yapan öğretmenlerin branşlarına göre portfolyo değerlendirmeyi ne derece kullandıklarını ve kullanma sürecinde karşılaştıkları problemleri tespit emektir. Araştırma Van ili genelinde görev yapan öğretmenlerden rastgele seçilen 400 öğretmenle yürütülmüştür. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen, daha önce farklı çalışmada da kullanılan, 30 maddelik beşli Likert tipi ölçek ve yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Ölçek, öğretmenlere, eğitimle ilgili sendikaların Ramazan ayında verdiği toplu yemekte uygulanmıştır. Örneklemde elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 22.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Değerlendirme sonuçları, frekans dağılımı ve aritmetik ortalama alınarak, tablolar ve metin içinde bulgular bölümünde sunulmuştur. Mülakattan elde edilen verilerde nitel olarak sınıflandırılarak özetlenmiştir.

Öğretmenlerin öğrenciye portfolyo ile ilgili ödev verdiklerinde maddi imkân ve teknolojik yetersizliklerinden dolayı öğrencilerin zamanında yapmadıkları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin okullarında bilgi teknolojilerinde yetersizlik olduğundan, bilgi teknolojilerine dayalı portfolyo değerlendirmeyi kullanma taraftarı olmadıkları görülmüştür. Öğretmenler portfolyo değerlendirmeyi kullandıklarında her öğrenciye tahsis edecekleri yeterli zamanlarının olmadığını vurgulamışlardır. Öğretmenler hizmet öncesi eğitimde portfolyo

değerlendirmeyi ölçme değerlendirme dersi içerisinde sadece bir konu olarak gördüklerini, detaylı görmediklerini belirtmişlerdir.

Bu nedenle öğretmenlerin görev yaptıkları okulların imkânlarını dikkate alarak ölçme değerlendirme yapmaları daha uygun olabilir. Öğretmenlere hizmet öncesi eğitimlerinde portfolyo değerlendirme konusu daha detaylı verilebilir. Portfolyo değerlendirme her okulda uygulanacaksa, okulların imkânları iyileştirilebilir. Öğrenciler bir üst eğitim seviyesine kabul edilirken hangi ölçme değerlendirme tekniklerine göre belirleniyorsa, bu tekniğe ağırlık verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Portfolyo kullanımı, öğretmen yeterliliği, okulun imkânı

KÖY OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİK ALGILARI

Doç. Dr. Ahmet AKBABA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ahmetakbaba13@gmail.com

Doç. Dr. Zekeriya NAS

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, idilbret@hotmail.com

ÖZET

Bu Araştırmanın amacı; çalışan öğretmenlerin tükenmişlik algılarının ortaya konulması, sorunların kaynaklarının belirlenmesi ve çözüm önerileri getirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubu, Van ili İpekyolu ilçesinde yer alan Ağzıkara köyü ilk/Ortaokulunda görev yapan 8 kadın ve 8 erkek öğretmenden oluşmaktadır. Bu amaçla 8 bayan 8 erkek öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma tekniklerden “içerik analizi” kullanılarak, öğretmenlerin sorulara verdiği yanıtlar analiz edilmiştir.

Çalışmada köy okullarında çalışan öğretmenlerin farklı sebeplerden tükenmişlik algısına kapıldıkları tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin kişisel gelişimlerine imkân tanımak, iş saatleri esnek hale getirilmek, çalışma koşullarını iyileştirilmek, iş yaşamlarındaki tekdüzeliği azaltmak, sosyal şartlarını iyileştirmek ve rotasyon tükenmişliğinin önlenmesi ve azaltılabilmesi için faydalı olacağı gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Öğretmen, Köy Okulları, İlköğretim

SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ ILIK KARIŞIM ASFALTLARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Öğr. Gör. Akın İSTEK

Fırat Üniversitesi, aistek@firat.edu.tr

Doç. Dr. Taner ALATAŞ

Fırat Üniversitesi, talatas@firat.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada ılık karışım asfaltlarda sönmüş kirecin filler olarak kullanımının etkileri incelenmiştir. Pawma-1 (%0.35) ve Leadcap (%1.5) ılık karışım asfalt katkı maddeleri olarak kullanılmıştır. Agregada olarak kalker türündeki kırmataş malzeme kullanılmıştır. Sönmüş kireç katkısız karışımlarda, gradasyona uygun olarak %7 oranında filler kullanılmıştır. Sönmüş kireç katkılı karışımlarda %5 oranında filler, %2 oranında sönmüş kireç kullanılmıştır.

Bağlayıcı olarak TÜPRAŞ rafinerisinden temin edilen B 50/70 sınıfı asfalt çimentosu kullanılmıştır. Leadcap ve Pawma-1 katkıları 157°C sıcaklıktaki bitüme ilave edilmiş ve 1000 devir/dakika hıza sahip karıştırıcıda 10 dakika süreyle karıştırılmıştır. Marshall yöntemine göre optimum bitüm oranları belirlenerek karışım numuneleri hazırlanmıştır. RV (Dönel Viskozimetre) deneyi ile Pawma-1 katkılı bağlayıcının karıştırma sıcaklığı 151° C, Leadcap katkılı bağlayıcının karıştırma sıcaklığı ise 153°C bulunmuştur. Pawma-1 katkılı bağlayıcılar 151° C'ye, Leadcap katkılı bağlayıcılar 153° C'ye kadar ısıtılırken, agregalar 135° C'ye kadar ısıtılarak ılık karışım asfalt numuneleri hazırlanmıştır. Karışımlar üzerinde Marshall stabilite ve akma, indirekt çekme rijitlik modülü, nem hasarına karşı dayanım, indirekt çekme yorulma ve dinamik sünme deneyleri uygulanmıştır. Numunelerin bir kısmı 60 ± 1° C sıcaklığa sahip su banyosunda 24 saat bekletildikten sonra (koşullandırılarak) Marshall deneyine tabi tutulmuştur. Kireç ilavesi ile Pawma-1 katkılı karışımlarda stabilite %1.85, Marshall oranı %5.87 artarken akma %3.79 azalmıştır. Leadcap katkılı karışımlarda kireç eklenmesi ile stabilite %0.75, Marshall oranı %4.38 artarken akma %3.58 azalmıştır. Koşullandırılmış Pawma-1 katkılı numunelerde kireç ilavesi ile karışımlarda stabilite %1.10, Marshall oranı %7.47 artarken akma %6.16 azalmıştır. Koşullandırılmış Leadcap katkılı karışımlarda kireç ilavesi ile karışımlarda stabilite %0.09, Marshall oranı %8.12 artarken akma %7.22 azalmıştır. İndirekt çekme rijitlik modülü (ITSM) deneyleri 25° C sıcaklıkta yapılmıştır. ITSM değerleri kireç eklenmesiyle, Pawma-1 katkılı karışımlarda %4.67 oranında azalırken, Leadcap modifiyeli karışımlarda %1.20 oranında artmıştır. Nem hasarına karşı dayanım deneyi için 6 adet %7± 0.5 boşluk oranına sahip numune hazırlanmıştır. Koşullandırılacak numunelere 5 dakika süresince vakum uygulanmıştır. Kireç ilavesi ile koşullandırılmamış Pawma-1 katkılı karışımlarda ITS (indirekt çekme dayanımı) değerleri %6.12, Leadcap katkılı karışımlarda %5.19 artmıştır. Kireç eklenmesi ile koşullandırılmış Pawma-1 katkılı karışımlarda ITS değerleri %7.95, Leadcap katkılı karışımlarda %5.68 artmıştır. İndirekt çekme yorulma deneyinde numunelere gerilme kontrollü olarak 300 kPa gerilme uygulanmıştır. Deney 25° C sıcaklıkta yapılmıştır. Sonuçların karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla 4 mm deformasyona neden olan yük tekrar sayıları değerlendirilmiştir. Kireç ilavesi ile Pawma-1 katkılı karışımlarda yük tekrar sayısı %35.03 azalırken, Leadcap katkılı karışımlarda %14.78

artmıştır. Dinamik sünme deneyi 40° C sıcaklıkta, 500 kPa gerilme altında gerçekleştirilmiştir.

Sonuçların karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla 5400 yük tekrarındaki sünme rijitliği (E c) değerlerine bakılmıştır. Kireç ilavesi ile Pawma-1 katkılı karışımlarda E c değerleri %32.08, Leadcap katkılı karışımlarda %17.05 artmıştır. Sönmüş kireç katkısının, Leadcap modifiyeli karışımlara uygulanan tüm deneylerde olumlu sonuçlar verdiği görüldüğü için birlikte kullanılmaları faydalı olacaktır. Pawma-1 katkılı karışımlarda ise sönmüş kireç, indirekt çekme rijitlik modülünü ve yorulma ve performansını olumsuz etkilerken diğer deneylerde olumlu etki yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sönmüş kireç, Leadcap, Pawma-1, Ilık karışım asfalt.

BETONARME ÇERÇEVELERDE DOLGU DUVAR ETKİSİ**Esra BAL**

Fırat Üniversitesi,

Sibel SAĞLIYAN

Fırat Üniversitesi, ssagliyan@firat.edu.tr

ÖZET

Betonarme çerçevesi yapılarında tuğla dolgunun bölme duvar olarak uygulanması çok yaygındır. Depremlerden sonra binalar üzerinde yapılan araştırmalar tuğla dolguların yapıların dayanım ve rijitliğine birçok durumda olumlu yönde katkısı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tuğla dolgular yapısal çözümlene esnasında her ne kadar taşıyıcı elemanlar olarak kabul edilmeseler de, yıllardır yapılan çalışmalar betonarme binaların davranışı üzerinde önemli etkilere neden olduğu vurgulanmıştır. Betonarme yapılarında dolgu duvar-çerçeve etkileşimi özellikle yatay yükler etkisinde önem kazanmakta ve bu durumun bir sonucu olarak söz konusu etkileşimin modellenmesi gündeme gelmektedir. Bu çalışmada yatay yüklerin etkisi altında 2007 Türkiye Deprem Yönetmeliği'ne göre tasarlanan betonarme düzlem çerçevelerde dolgu duvarların deprem davranışına olan etkileri incelenmiştir. Bu amaçla 5 ve 9 katlı, Z1 ve Z4 zemin sınıflarında dolgu duvarlı düzlem çerçeveler tasarlanmıştır. Model düzlem çerçevelerde dolgu duvarlar eşdeğer sanal basınç çubuğu ve sonlu elemanlarla modellenmiştir. Analizler sonucunda elde edilen taban kesme ve kolon kesme kuvvetleri, görelî kat ötelenmesi ve periyotlar yapılan değerlendirmede temel kriterler olarak ele alınmıştır. Model düzlem çerçevelerdeki dolgu duvarlar, eşdeğer basınç çubuğu olarak modellenmesinde FEMA 306 ve Hendry tarafında önerilen iki farklı yaklaşım ele alınmıştır. Çalışma sonucunda düzlem çerçevelerin modal analizden bulunan doğal titreşim periyotları ve doğrusal elastik deprem hesabı sonucu elde edilen kat yatay yer değiştirmeleri, görelî kat ötelenmeleri ve taban kesme kuvvetleri incelendiğinde dolgu duvarların yapının rijitliğine olumlu yönde katkısı olduğu belirlenmiştir. Model düzlem çerçevelerde dolgu duvarların periyot, kat yatay yer değiştirmeleri ve görelî kat ötelenmelerini azalttığı, taban kesme kuvvetini ise arttırdığı belirlenmiştir. Ayrıca dolgu duvarların kolon kesme kuvvetlerine etkisi incelendiğinde, dolgu duvarların eşdeğer basınç çubuğu ile modellendiği düzlem çerçevelerde zemin kat kolonlara gelen kesme kuvvetinin taban kesme kuvvetine oranı 1'den küçük iken, dolgu duvarların sonlu elemanlarla modellendiği düzlem çerçevelerde bu oranın dolgu duvarların taşıyıcı sisteme dahil edilmeyen model çerçevelerle aynı ve yaklaşık 1 olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dolgu duvar, Eşdeğer basınç çubuğu, Görelî kat ötelenme oranı, Taban kesme kuvveti, Kolon kesme kuvveti, Zemin sınıfı

SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ SICAK KARIŞIM ASFALTLARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Öğr. Gör. Akın İSTEK

Fırat Üniversitesi, aistek@firat.edu.tr

Doç. Dr. Taner ALATAŞ

Fırat Üniversitesi, talatas@firat.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada katkısız ve Stiren-Butadien-Stiren (SBS) katkılı sıcak karışım asfaltlarda sönmüş kirecin filler olarak kullanımının etkileri incelenmiştir. Agrega olarak kalker türündeki kırmataş malzeme kullanılmıştır. Sönmüş kireç katkısız karışımlarda, gradasyona uygun olarak %7 oranında filler kullanılmıştır. Sönmüş kireç katkılı karışımlarda %5 oranında filler, %2 oranında sönmüş kireç kullanılmıştır. Bağlayıcı olarak TÜPRAŞ rafinerisinden temin edilen B 50/70 sınıfı asfalt çimentosu kullanılmıştır. Marshall yöntemine göre optimum bitüm oranları belirlenerek karışım numuneleri hazırlanmıştır. Karışımlar üzerinde Marshall stabilite ve akma, indirekt çekme rijitlik modülü, nem hasarına karşı dayanım, indirekt çekme yorulma ve dinamik sünme deneyleri uygulanmıştır. Numunelerin bir kısmı $60 \pm 1^\circ\text{C}$ sıcaklığa sahip su banyosunda 24 saat bekletildikten sonra (koşullandırılarak) Marshall deneyine tabi tutulmuştur. Kireç ilavesi ile saf karışımlarda stabilite %12.46, Marshall oranı %24.78 artarken akma %10.20 azalmıştır. SBS katkılı karışımlarda kireç eklenmesi ile stabilite %5.84, Marshall oranı %17.42 artarken akma %10.15 azalmıştır. Koşullandırılmış saf numunelerde kireç ilavesi ile karışımlarda stabilite %12.30, Marshall oranı %17.09 artarken akma %3.87 azalmıştır. Koşullandırılmış SBS katkılı karışımlarda kireç ilavesi ile karışımlarda stabilite %9.06, Marshall oranı %10.97 artarken akma %1.61 azalmıştır. İndirekt çekme rijitlik modülü (ITSM) deneyleri 25°C sıcaklıkta yapılmıştır. ITSM değerleri kireç eklenmesiyle, saf karışımlarda %12.43, SBS modifiyeli karışımlarda %1.23 oranlarında artmıştır. Nem hasarına karşı dayanım deneyi için 6 adet $\%7 \pm 0.5$ boşluk oranına sahip numune hazırlanmıştır. Koşullandırılacak numunelere 5 dakika süresince vakum uygulanmıştır. Kireç ilavesi ile koşullandırılmamış saf karışımlarda ITS (indirekt çekme dayanımı) değerleri %1.85, SBS katkılı karışımlarda %3.54 artmıştır. Kireç eklenmesi ile koşullandırılmış saf karışımlarda ITS değerleri %3.03, SBS katkılı karışımlarda %4.17 artmıştır. İndirekt çekme yorulma deneyinde numunelere gerilme kontrollü olarak 300 kPa gerilme uygulanmıştır. Deney 25°C sıcaklıkta yapılmıştır. Sonuçların karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla 4 mm deformasyona neden olan yük tekrar sayıları değerlendirilmiştir. Kireç ilavesi ile saf karışımlarda yük tekrar sayısı %25.93 azalırken, SBS katkılı karışımlarda %18.18 artmıştır. Dinamik sünme deneyi 40°C sıcaklıkta, 500 kPa gerilme altında gerçekleştirilmiştir. Sonuçların karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla 5400 yük tekrarındaki sünme rijitliği (E_c) değerlerine bakılmıştır. Kireç ilavesi ile saf karışımlarda E_c değerleri %26.50, SBS katkılı karışımlarda %32.06 artmıştır. Bütün sonuçlar incelendiği zaman sönmüş kireç ilavesinin sadece saf karışımların yorulma dayanımı azaltırken diğer bütün deneylerde olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür. Düşük maliyeti de dikkate alındığında bitümlü sıcak karışımlarda sönmüş kireç kullanımının oldukça faydalı olacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sönmüş kireç, SBS, Bitümlü sıcak karışım.

EĞİTİM YAPILARI ÖZELİNDE AKUSTİK KONFORA YÖNELİK UYGULAMA ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl ÖZÇETİN
Siirt Üniversitesi, zuhalozcetin@gmail.com

Prof. Dr. Füsün DEMİREL
Gazi Üniversitesi, fusund@gazi.edu.tr

Öğr. Gör. Mehmet EMİNEL
Bozok Üniversitesi, mehmeteminel@gmail.com

ÖZET

İç çevre kalitesinin altı bileşeninden bir tanesi akustik konfordur. Akustik konfor; konuşmaların anlaşılabilir olduğu, gerektiğinde konuşmanın gizliliğini koruyabilen, seslerden ötürü rahatsızlık vermeyen ve zihni oyalamayan, konsantrasyona imkân veren çevre özelliğidir. Bir binanın sağlıklı, konforlu ve üretken bir çalışma ve yaşam alanı olması için, tasarımından işlev aşamasına kadar olan tüm adımlarda akustik konfora önem verilmelidir. Bu önem öğrencilerin hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri okullar açısından daha da önemlidir. Genel olarak; eğitim yapıları akustik konfor farkındalığıyla yapılmamaktadır. Okulların yapımda kullanılan malzemelerin akustik özellikleri, yer belirlenmesinde çevresel akustik şartlar göz önüne alınmamaktadır. Uygun olmayan bir akustik çevreye sahip okullar, pek çok öğrenci için negatif bir öğrenme çevresidir. Gürültü öğrencilerin geçici veya kalıcı olarak sağlığını etkiler, okul başarısını düşürür. Okullar öğrenme ve öğretme etkinliğinin gerçekleştirildiği ortamlardır. Öğrenciler duymadıklarını öğrenemezler, öğretmenler çocukların öğrenme ile ilgili gereksinimlerini onları duyarak anlayabilirler. İnsanların ihtiyaç duyduğu, akustik konfora sahip mekânlar; çalışma ve yaşam için uygun yapı yaparak ve insanların sağlığına-konforuna olumsuz yönde etki edecek, çalışma performansını etkileyecek akustik sorunlara çözüm bulunmasıyla sağlanabilmektedir. Bundan dolayı akustik konfora sahip olması gereken mekânlar arasında eğitim yapıları önemli bir yer edinmiştir. Bu kapsamda çalışmada, eğitim yapıları özelinde Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde yer alan sınıf ve amfilerin akustik konfor koşulları yerinde yapılan ölçümlerle incelenmiş, mevcut koşulların yönetmeliklere uygunluğu değerlendirilmiştir. Sonrasında yapılan iyileştirme çalışması ile önceki ve sonraki durum değerlendirmesi ölçüm yöntemi ile yapılarak, eğitim mekânlarının akustik konfor koşulları analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yapıları, sınıflar, akustik konfor, İİBF, Bozok Üniversitesi.

**TÜRKİYE-İRAN ÖRNEĞİNDE UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİNDEKİ
BAHÇELERİN KÜLTÜREL PEYZAJ AÇISINDAN İRDELENMELERİ****Dr . Öğr. Üyesi Feran AŞUR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, feranekasur@gmail.com

ÖZET

Ülkelerin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin korunması, tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılması noktasında UNESCO dünya mirası statüsü önem arz etmektedir. Bu statüye dahil edilmiş alanlara sahip olan ülkelerde, turizm yatırımlarının arttığı, yerel kalkınmanın sağlandığı ve alan yönetimi için gerekli organizasyonların desteklendiği görülmektedir. Türkiye’de 17 adet varlık UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer almakta olup bunlardan sadece bir tanesi (Hevsel Bahçeleri) kültürel varlık özelliği ile bahçe kapsamında kayıtlıdır. İran da ise toplamda 22 varlık UNESCO dünya mirası listesinde yer almaktadır. Bu miraslardan bir tanesi 9 kültürel varlığı içererek İran’ın farklı bölgelerinde bulunan farklı iklim koşullarına uyarlanmış Pers bahçe tasarımları çeşitliliğini yansıtan bahçe kapsamında tescil edilmiştir. Bu çalışmada Türkiye ve İran’daki UNESCO dünya mirası listesinde kültürel peyzaj özelliğine sahip bahçeler değerlendirilmiştir. Yöntem olarak literatür taramasıyla yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır. Turizm çekiciliği açısından büyük önem taşıyan dünya miras listesinde yer alan bahçelerin iki ülkedeki kültürel peyzaj ve yapısal nitelikleri incelenerek kültür turizmine entegrasyonları karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: UNESCO, Dünya Miras Alanı, Kültürel Peyzaj, Türkiye, İran

1999 MARMARA DEPREMİNDE GÖÇMEMİŞ OLAN BETONARME ÇERÇEVELİ YAPILARIN EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ İLE İRDELENMESİ**M. Zeki ÖZYURT**

Sakarya Üniversitesi, ozyurt@sakarya.edu.tr

Mertcan ÖZTÜRK

Sakarya Üniversitesi, mertcanozturk55@gmail.com

ÖZET

Ülkemizin aktif deprem kuşağında yer alması ve sıklıkla büyük depremlere maruz kalıyor olması, yapıların depreme dayanıklı olarak tasarlanması konusunu daha önemli bir hale getirmiştir. Ülkemizde yapıların depreme dayanıklı tasarlanması ile ilgili olarak Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik(2007) esas alınmakta ve yapılar bu kurallar dahilinde yapılmaktadır. Bununla birlikte deprem yükleri altında yapıların hesabına ve tasarımına dair yönetmelikler de zamanla güncellenmekte ve hatta yönetmeliklerin tamamına yakını değişebilmektedir. Bu durumda, eski yönetmeliklere göre projelendirilip inşa edilmiş olan binaların mevcut yapı olarak deprem yükleri altındaki davranışlarının incelenmesi önemli bir husus arz etmektedir. Bu yapıların incelenmesi mevcut durumda büyük bir deprem yaşamamış olan benzer binaların meydana gelebilecek bir büyük ölçekli deprem sırasında ve sonrasında hasar durumunu tahmin etmek açısından önemli verilere ulaşılmasında yararlı olacaktır.

Örneğin, 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi'nde Sakarya ilindeki, konutların %65,8'inin göçmeye maruz kalmadığı tespit edilmiştir. Bu yapılar; daha eski tarihli deprem yönetmeliklerin esaslarına göre projelendirilmiş olmalarına rağmen; günümüz Deprem Yönetmeliğinde şiddetli depremler için verilen depreme dayanıklı bina tasarımının ana ilkesini (can güvenliğinin sağlanması amacı ile kalıcı yapısal hasar oluşumunun sınırlandırılması) sağlamış olan yapılardır.

Bu çalışmada, Sakarya İlinde bulunan ve 1999 Marmara Depremi'nde göçmemiş olan 15 adet betonarme çerçevesi yapı seçilmiştir. Seçilen örnek yapıların tamamı, 2007 Türk Deprem Yönetmeliğindeki eşdeğer deprem yükü yöntemi ile günümüzde projelendirilmesi mümkün olan bina sınıfına girmektedir.

Bu çalışma kapsamında; yerinde yapılan incelemelerle yapıların projelerine uygun olarak inşa edilip edilmediği araştırılmış, kat adetlerine ve zemin sınıflarına bakılmış, proje üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bu amaçla taşıyıcı sistemleri aynı olan 15 adet örnek binaya ait tepe noktalarındaki yer değiştirmeleri, taban kesme kuvvetleri, kolon donatıları, kiriş donatıları ve düzensizlikler hesaplanarak karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda; ülkemizde günümüz deprem yönetmeliğinin (TDY 2007) öncesindeki yönetmeliklere göre projelendirilmiş ve inşa edilmiş olan benzer yapıların muhtemel bir depremde göreceği hasarların tahmini için pratik bir yöntem geliştirilmesi konusunda bir katkıda bulunmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 2007 deprem yönetmeliği, Eşdeğer deprem yükü, Periyot, Taban kesme kuvveti

**TARIMSAL FAALİYETLERİN GÖRSEL PEYZAJ ÇEŞİTLİLİĞİNE
YANSIMALARI; VAN/GEVAŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ****Dr . Öğr. Üyesi Feran AŞUR**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, feranekasur@gmail.com**ÖZET**

Yapılan tarımsal faaliyetler sonucunda tarımsal peyzajda önemli ölçüde görsel peyzaj çeşitliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada; temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan Van/Gevaş ilçesinin tarım ve hayvancılığa dayalı aktivitelerin görsel peyzaj çeşitliliği ve yapısı üzerine etkileri değerlendirilmiştir. Tarımsal peyzaj, kırsal peyzajın önemli bileşeninden birisidir. Hayvancılık, bağ-bahçe ziraatı, çayır-mera alanları ve tarla bitkileri yetiştiriciliği, su ürünleri, arıcılık ve seracılık gibi bileşenler tarımsal peyzaj çeşitliliğini oluşturmaktadır. Yöntemde bu sınıflandırmaya dayalı, yerinde gözlem yapılarak değerlendirme yapılmıştır. Tarımsal faaliyetler incelendiğinde önemli ölçüde tarımsal peyzaj çeşitliliği görülmektedir. İlçenin alan kullanımı çayır-mera, orman funda, tarım dışı ve tarım arazisi şeklindedir. Tarımsal faaliyetleri bahçe tarımı, meyve yetiştiriciliği, seracılık, alabalık yetiştiriciliği, küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, arıcılık olarak görülmektedir. Tarımsal peyzaj çeşitliliğini oluşturan temel unsurlar tarım ve hayvancılık olan iki ana kategoriye ayrılmaktadır. İlçenin genel tarımsal peyzaj anlayış kapsamında görsel peyzajın biyofiziksel özellikleri yönünden daha yeşil ve korunduğu, bununla birlikte belirli bölgede yoğun hayvancılık nedeniyle erozyon ve ormansızlaşma gibi sorunlar doğurduğu izlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal peyzaj, Gevaş, Görsel peyzaj çeşitliliği.

KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ ÖRNEĞİNDE ÇOK AMAÇLI SALON AKUSTİĞİ İNCELEMESİ

Prof. Dr. Füsun DEMİREL

Gazi Üniversitesi, fusund@gazi.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl ÖZÇETİN

Siirt Üniversitesi, zuhalozcetin@gmail.com

Öğr. Gör. Mehmet EMİNEL

Bozok Üniversitesi, mehmeteminel@gmail.com

ÖZET

Milli kültürün tanıtılması çerçevesinde, toplantılar, sergiler, kurslar, gösteriler, yarışmalar, sesli ve görüntülü programlar düzenlenen kültür merkezleri ve bu merkezlerin bünyesinde bulunan çok amaçlı salonlarda mimari akustik çok önemlidir. Mimari akustikte birbirine zıt akustik koşullar gerektiren konuşma ve müzik etkinliklerinin bir arada kullanımı ve çözümü en zor mekân tipini oluşturmaktadır. Farklı kullanımlar için gerekli akustik konfor koşullarından ödün vermemek için değişken akustik alanların oluşturulması gerekmektedir.

Örneğin, konuşmanın anlaşılabilirliği, reverberasyon süresinin düşük olduğu, daha kuru bir mekânda yüksek düzeyde sağlanabiliyorken, bu mekân opera ya da senfonik müzik için ölü ve doğal ses düzeyleri açısından yetersiz olacaktır. Senfonik müzikte mekânın akustik açıdan canlı ve dinleyici alanlarında homojen ses dağılımına sahip olması gerekmektedir. Bununla ilgili olarak sesin yakınlığı-oda izlenimi, canlılık, sıcaklık, berraklık, parlaklık, sahne ve orkestra alanında denge, karışım ve birliktelik, doku, tonal kalite ve dinamik aralık gibi bütün öznel parametreleri uygun aralıklara getirmek için ilgili nesnel akustik parametreler üzerinden bir optimizasyon çalışması gereklidir. Bu kapsamda çalışmada, 2008 yılında yapımına başlanan ve 2013 yılında hizmete açılan, Bozok Üniversitesi Erdoğan Akdağ Kongre ve Kültür Merkezi'nde yer alan 850 kişilik salonun, yerinde ölçüm yöntemi aracılığı ile mevcut durum değerlendirmesi yapılarak, salonun akustik analizini yapmak bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmada, akustik konfor koşullarını sağlamada kullanılan en önemli parametrelerden biri olan reverberasyon süresi (T30) parametresi yerinde ölçümlerle desteklenerek, sözü edilen kültür merkezinin akustik performans değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür merkezi, akustik konfor, Hacim akustiği, Bozok Üniversitesi, Yozgat.

EKOLOJİK AHŞAP YAPI ELEMANI SEÇİMİNDE BULANIK MANTIK YAKLAŞIMI

Arş. Gör. Ayşegül ENGİN VARDAR

Gebze Teknik Üniversitesi, aengin@gtu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat PAKDAMAR

Gebze Teknik Üniversitesi, pakdamar@gtu.edu.tr

ÖZET

Hammaddenin elde edilmesi, üretim, yapım, kullanım ve yıkım aşamalarından oluşan yapı yaşam döngüsü sürecinde yapılan seçimler o yapının ekolojik niteliğini belirlemektedir. Seçilen yapı malzemesi ise bahsedilen aşamaların her birinde yer almaktadır. Bu nedenle yapı malzemesi seçimi ile ilgili verilen kararlar yapının ekolojik niteliğinde önemli olmaktadır. Yapı malzemesinin yaşam döngüsünde hammaddesinin ne olduğu, nasıl elde edildiği, üretim alanına nasıl ulaştığı, üretim sürecinin nasıl olduğu, şantiye alanına nasıl ulaştığı, kullanımında bakım ve onarımının nasıl yapıldığı ve ömrünü tamamladığında bertaraf edilirken çevreye olan etkileri malzemenin ekolojik niteliğini belirleyen kriterleri oluşturmaktadır. Yapı üretim sürecine dahil olan ve ekolojik tasarım kaygısı olan paydaşların malzeme seçimini bu kriterleri dikkate alarak yapması gerekmektedir. Ancak her paydaşın yukarıda bahsedilen bilgilere ulaşması, ulaştığında bu bilgileri analiz etmesi ve bunlar arasından seçim yapması tecrübe gerektirmektedir ve tecrübe matematiksel yöntemlerle bilgisayar ortamına kolayca aktarılamamaktadır. Yapılan çalışmada belirlenen kriterler altında seçilen yapı elemanın ekolojik niteliğinin bulanık mantık yaklaşımı ile belirlenerek yapı üretiminde yer alan her paydaşın ekolojik ahşap yapı elemanı seçmesinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda ahşap yapı elemanın üretiminden şantiye alanına gelişini kapsayan yaşam döngüsünün süreci ele alınmıştır. Bu süreçte yapı elemanın hammaddesinin ne kadarının geri dönüştürülmüş malzemedен oluştuğu, üretiminde ve şantiye alanına nakliyesinde doğaya salınan karbon miktarı kriter olarak belirlenmiştir. Oluşturulan modelin ekolojik malzeme kullanımının yaygınlaşmasına ve otonom sistemlere adaptasyonuna katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik Yapı Malzemesi, Ahşap Yapı Elemanı, Bulanık Mantık.

KİRİŞSİZ VE KİRİŞLİ DÖŞEMELİ BETONARME BİNALARIN YAPISAL PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Sibel SAĞLIYAN

Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler MYO, ssagliyan@firat.edu.tr

ÖZET

Döşeme tiplerinin değişmesi, taşıyıcı sistemde hem düşey yüklerin hem de yatay yüklerin taşınması açısından farklılıklar oluşturmaktadır. Özellikle Türkiye gibi riskli deprem kuşağı üzerinde bulunan yerlerde yapı sistemleri tasarlanırken, döşeme sistemlerinin binaların deprem davranışları üzerine etkilerinin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Kirişli betonarme yapılarda kiriş nedeniyle kat yüksekliği önemli derecede azalmaktadır. Kullanılacak mekanda havalandırma ya da klima kanallarının bulunması halinde bu kat yüksekliği daha da azalmaktadır. Bu durum büro ve işyeri gibi mekanların etkin kullanımını engellemektedir. Mekanları rahat ve etkin kullanma isteği, döşeme sistemini kirişsiz olarak seçmede etkili olan parametrelerin başında gelmektedir. Kirişsiz döşemelerde döşeme doğrudan doğruya kolona oturduğu için zımbalama olayı önem kazanmaktadır. Bu döşeme sistemlerinde kolon başlarına başlık ve/veya tabla yapılarak zımbalama sorunu giderilmeye çalışılır. Yapılan başlık ve/veya tablalar ile; başlıklı, tablalı, başlıklı-tablalı kirişsiz döşeme sistemleri elde edilir. Tablalı kirişsiz döşemelerde tablalar sürekli hale getirilerek sürekli tablalı kirişsiz döşeme sistemleri tasarlanır. Böylelikle yatay deprem kuvvetleri düzgün bir şekilde düşey taşıyıcı elemanlara iletilmiş ve depreme karşı emniyetli birleşimler teşkil edilmiş olur Depreme dayanıklı yapı tasarımında, elastik sınırlar ötesinde şekil değiştirme olacağı öngörüldüğünden şiddetli depremlerde büyük yer değiştirmelerin oluşması kaçınılmazdır. Deprem yüküne maruz yapıda oluşan büyük ötelenmeler hem taşıyıcı sistemin hem de taşıyıcı olmayan sistemin hasar görmesine yol açar. Ötelenme değerlerini sınırlandırmakla hasarın seviyesi ve maliyeti azaltılmış olur. Bu çalışmada kirişsiz, tablalı kirişsiz, sürekli tablalı kirişsiz ve kirişli döşemeli yapı sistemlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada 1.derece deprem bölgesinde 4, 7 ve 10 katlı düzenli betonarme yapılar tasarlanmıştır. Tasarlanan yapıların analizleri deprem yönetmeliğimizdeki tepki spektrumu yöntemiyle Z1 ve Z3 zemin sınıflarına göre yapılmıştır. Model yapı sistemlerinin yatay yer değiştirmeleri, görel kat ötelenmeleri, periyotları ve taban kesme kuvvetleri elde edilmiş ve biri birleri ile karşılaştırılmıştır. Analizler sonucunda, Z1 zemin sınıfında tüm yapı modellerinde elde edilen görel kat ötelenmeleri Türk Deprem Yönetmeliği (2007)'de verilen sınır değerden küçüktür. Z3 zemin sınıfında ise kirişsiz ve tablalı kirişsiz döşemeli yapılarda elde edilen değer sınır değerden büyük olduğu belirlenmiştir. Tüm model yapıların periyotları incelendiğinde, kirişsiz döşemeli modellerin periyotlarının en büyük olduğu kirişli ve sürekli tablalı kirişsiz döşemeli yapıların periyotlarının ise birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Taban kesme kuvvetleri incelendiğinde her iki zemin sınıfında da en büyük taban kesme kuvveti sürekli tablalı kirişsiz döşemeli yapı modelinde, en küçük taban kesme kuvveti ise tablalı kirişsiz döşemeli yapıda elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zemin sınıfı, Görel kat ötelenmesi, Tepki spektrumu, Kirişli ve kirişsiz döşeme sistemleri

**EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ BAKIMINDAN 2007 VE 2018 TÜRK
DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Dr. Öğr. Üyesi M. Zeki ÖZYURT
Sakarya Üniversitesi, G140104032@sakarya.edu.tr

Yusuf YILMAZ
Sakarya Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde yürürlükte olan 2007 Deprem Yönetmeliğinde bulunan hesap ve tasarım kurallarının birçoğu 1997 Deprem Yönetmeliği ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır. İki yönetmelik arasında bazı farklar yer alsa da 2007 Deprem Yönetmeliği aslında 1997 yılındaki yönetmelik esas alınarak oluşturulmuştur. Dolayısıyla 20 yıla yakın bir süredir deprem mühendisliği alanındaki bilimsel çalışmaların kazanımları tasarım hesaplarına yansıtılamamıştır. Bunların yanı sıra mevcut yönetmeliğin uzun yıllar kullanılması sonucu tasarımcılar ve uygulamacılar tarafından gelen geri bildirimlerle tespit edilmiş olan bazı olumsuzlukların da yeni yönetmelikle birlikte giderilmesi amaçlanan hedeflerden biri olarak belirlenmiştir. TBDY 2018 yönetmeliğinin çıkmasıyla beraber TDY 2007 yönetmeliğine birçok yenilik eklenmiştir. Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), Ulusal Deprem Araştırma Programı (UDAP) kapsamında Türkiye Deprem Yönetmeliği ve Türkiye Sismik Tehlike Haritasının yenilenmesi için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yeniliklerin yanı sıra birçok konuda değiştirilmiştir. Bunlardan biriside Eşdeğer Deprem Yükü Yöntemi'dir. Bu yönteme ek olarak da yeni deprem yer hareketleri ve yeni deprem tasarım kriterleri eklenmiştir. Bu kriterler sadece bu yöntemde değil yönetmeliğin diğer bölümlerinde de kullanılmaktadır. Eşdeğer deprem yükü yönteminde yapılan bu değişiklik ve yenilikler ile beraber, bu yöntemin uygulandığı binaların deprem etkisi altında eski yönetmeliğe göre daha dayanıklı olması beklenmektedir. Bunun nedeni ise yeni yönetmeliğin daha kapsamlı araştırmalar ve daha sınırlayıcı kurallar ile hazırlanmış olmasıdır. Bu çalışmada, şuanda yürürlükte olan 2007 deprem yönetmeliği ve Ocak 2019'da yürürlüğe girecek olan 2018 deprem yönetmeliklerinde kullanılmış olan eşdeğer deprem yükü yöntemlerinin karşılaştırılması yapılacaktır. Karşılaştırma yapıldıktan sonra 3 katlı betonarme bir yapı üzerinde, Eşdeğer Deprem Yükü Yöntemi esas alınarak her iyi yönetmelik için taban kesme kuvveti bulunacak ve çıkan sonuçlar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Deprem Yönetmeliği, Eşdeğer Deprem Yükü Yöntemi, Periyot, Taban kesme kuvveti

**YERİNDE DÖKME BETONARME BİNALARIN TASARIM ESASLARI AÇISINDAN
2007 VE 2018 TÜRK DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Dr. Öğr. Üyesi M. Zeki ÖZYURT
Sakarya Üniversitesi, g140104032@sakarya.edu.tr

Yusuf YILMAZ
Sakarya Üniversitesi,

ÖZET

Aktif bir deprem kuşağı üzerinde yer alan ülkemiz son 30 yılda çok büyük can kaybı ve maddi hasara sebep olan orta ve büyük ölçekte depremlere maruz kalmıştır. Ortaya çıkan hasarlı binalar ve can kayıplarının çoğunluğunun, düşük ve orta yükseklikteki binaların oluşturduğu betonarme yapıların tasarım açısından yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde, bugüne kadar 1940, 1944, 1949, 1953, 1962, 1968, 1975, 1998 ve halen yürürlükte olan 2007 olmak üzere, deprem yönetmelikleri 8 kez revize edilmiştir. Günümüzde kullanılmakta olan 2007 Deprem Yönetmeliği, ilave bir bölüm ve küçük çaplı değişiklikler haricinde 1998 Deprem Yönetmeliği ile hemen hemen aynıdır. Dolayısıyla 20 yıllık bir süredir deprem mühendisliği alanındaki bilimsel çalışmaların kazanımları tasarım kurallarına yansıtılamamıştır. Mevcut yönetmeliğin uzun yıllar kullanılması sonucu tasarım ve uygulamada tespit edilen bazı olumsuzlukların giderilmesi amacıyla 1 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe girecek olan 2018 Türkiye Bina Deprem yönetmeliği yayınlanmıştır. Türkiye Bina Deprem Yönetmeliğinin güncellenmesinin gerekçesi olarak; Gelişen bilgi ve teknolojilere paralel olarak ihtiyaç doğrultusunda yönetmeliğin revize edilmesinin kaçınılmazlığı ile kullanılan malzeme çeşitliliğinin ve yapı modellerinin artması, Kentsel Dönüşüm ve Yapısal Risk azaltma çalışmaları kapsamında değerlendirme ve güçlendirme mevcut yapı stokunun önemli bir kısmının deprem dayanımının yetersiz olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Bu makalede 2007 Deprem Yönetmeliğinde Bölüm 3'te incelenen Betonarme Binalar İçin Depreme Dayanıklı Tasarım Kuralları, 2018 Deprem Yönetmeliğinde 7. Bölümde Deprem Etkisi Altında Yerinde Dökme Betonarme Bina Taşıyıcı Sistemlerinin Tasarımı İçin Özel Kurallar adı altında toplanan bu iki bölümün benzerlik ve farklılıkları gözönüne alınıp incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım Esasları, Yapısal Risk, Deprem Yönetmeliği

TÜRKİYE’DE 2002-2018 DÖNEMİNDE YAPILAN SEÇİMLER VE SEÇİM EKONOMİSİNİN MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Şahin ÇETİNKAYA

Uşak Üniversitesi, sahin.cetinkaya@usak.edu.tr

ÖZET

Seçim ekonomisi iktisat literatürüne, siyasal yapının popülist politikalarının ekonomik görünümü olarak geçmiştir. Türkiye 2002-2018 döneminde 12 adet seçim ve referandum yapılmıştır. On altı yıllık süre içinde, 5 genel seçim,1 cumhurbaşkanlığı seçimi,3 mahalli seçim ve 3 halk oylaması yapılmıştır.

M. Eğilmez’in “Seçim Ekonomisi” başlıklı makalesindeki tanıma göre; siyasal iktidarın gelecek seçimlerde yeniden iktidara gelebilmek için ekonominin araçlarını bu amaçla kullanması ve yönlendirmesi olarak tanımlanabilir. Memur maaş zamları, emekli maaşlarının artırılması, asgari ücretin yükseltilmesi, tarımsal destekler, vergi oranlarının düşürülmesi, vergi cezalarının affedilmesi, vergi ödemelerinin ertelenmesi maliye politikasının seçim ekonomisine alet edilmesinin temel araçlarını oluşturuyor.

Ekonomilerin kaynaklarını yetkilendirdiği siyasi iktidarlar tarafından kontrolsüz kullanmaları gelecek dönemlerde ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Ancak her seçim döneminde seçim ekonomisi uygulamasının olduğu söylenemez. Eğer planlanan iktisat politikalarında değişiklikler yapılıyor ve seçmen etkilenmeye çalışılıyorsa, seçim ekonomisinden söz edilebilir.

Türkiye’de siyasal tarih seçim ekonomileri ile bozulan istikrar politikaları, iç ve dış borç yapılanmasında aşırı değişimler, gizli işsizliğe sebep olan kontrolsüz istihdamlarla doludur. Bu durum gelecek dönemlerde ekonomik krizlerin alt yapısını oluşturmuştur. Yani seçim için yapılan kaynak aktarımları ekonomide geçici bir süre rahatlık yaratmakta sonrasında makro ekonomik göstergelerde ciddi bozulmalara neden olmaktadır.

İktisadi sistem içinde yalancı bir refah artışı sonrasında toplumsal bunalıma neden olan bu durum, demokrasinin fazla gelişmediği ve şeffaflığın olmadığı ekonomilerde daha çok görülmektedir. Seçim döneminden hemen önce uygulanan politikalar gibi, seçimlerden öncede başlayabilen geniş yelpazeli politikalardan da söz edilebilir. Uzun dönemde uygulanan seçim ekonomisinde görülen temel makro sorunları ele alınacak olursa şunlar görülecektir. Öncelikle enflasyonla mücadelenin ve cari açığın kontrol altında tutulması eğiliminin terkedildiği görülür. Ekonomilerde doğal olarak büyüme oranlarının yükseltilmesi ve işsizlik oranlarının düşürülmesi hedefleri konulur. Bu hedeflere ulaşmak için, kredi faizleri düşük tutulur, vergi oranlarında indirimler yapılır, SGK ödemelerinde erteleme veya primlerin bir kısmının kamu kaynakları ile karşılanması politikaları kullanılır.

Anahtar Kelimeler: Seçim Ekonomisi,Enflasyon,işsizlik,Teşvikler

ENERJİ ÜRETİM İŞLETMELERİNİN FAALİYET RAPORLARINDA RİSK YÖNETİMİ VE İÇ KONTROL SİSTEMLERİ İLE İLGİLİ VERİLEN BİLGİLERİN ANALİZİ

Öğr. Gör. Dr. Nigar ÖZÇETİN
Bozok Üniversitesi, nigar.ozcetin@bozok.edu.tr

ÖZET

Risk, bir olay veya faaliyetin istenmeyen sonuçlarının olma olasılığıdır. Buna göre risk, gelecekte ortaya çıkma olasılığı olan bir durumdur. Risk yönetimi ise, işletmelerin hedeflerine ulaşmasını engelleyecek risklerin belirlenmesi, azaltılması ve hedeflere ulaşmayı sağlayacak fırsatların ortaya çıkarılması sürecidir. İç kontrol ise; işletmelerin amaçlarına, belirlenmiş politikalarına ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayan bir süreçtir. İç kontrol sistemi, işletmelerin varlık ve kaynaklarının korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, finansal tabloların zamanında ve güvenilir olarak düzenlenmesini sağlar. İç kontrol ve risk yönetimi birlikte değerlendirildiğinde ise; işletmelerin hedeflerine ulaşmalarını engelleyecek riskleri azaltabilmek için düzgün çalışan bir iç kontrol sistemine ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle işletmeler açısından önemli olan risk yönetimi ve iç kontrol sistemi ile ilgili olarak faaliyet raporlarında hangi bilgilerin verildiği de işletme ile ilgili bilgi sahibi olmak isteyenler için önem arz etmektedir. Bu çalışmada; enerji üretim işletmelerinin karşılaştıkları riskler, bu risklerle baş edebilme yolları, iç kontrol sistemlerinin işleyişi, risk yönetim ve denetim komiteleri ile ilgili hangi açıklamaların yapıldığı araştırılacaktır. Bu amaçla, İMKB'ye kayıtlı 22 enerji üretim işletmesinin 2017 yılı faaliyet raporları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; bu işletmelerin hangi risklerle karşı karşıya kaldığı, bu risklere karşı nasıl önlem alındığı, risk yönetim komitelerinin ve denetim komitelerinin görevleri ve işletmelerin iç kontrol sistemleri ile ilgili bilgiler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enerji Üretim İşletmeleri, Risk, Risk Yönetimi, İç Kontrol Sistemi, Faaliyet Raporları

TURKEY'S SHARE FROM INTERNATIONAL TOURISM RECEIPTS AND EXPECTATIONS**Dr. Cuneyt MENGU****ABSTRACT**

The impact of international tourism receipts is one of the major sources of the World countries macro-economics. In our country, due to the policy of the government and private sector which is focused on increasing the number and capacity from international tourism, but estimations of receipts were not based on scientific methods and not taken into consideration. According to the econometric analyses carried out by us, a projection was made from the actualized annual international visitor's income of the World and estimation of income to our country from abroad was formed in a single regression. In practice, according to value given to the independent variable; a point estimation of the value of the dependent variable is made and according to the values given to the independent variables; the lowest and highest values of the independent variable have been determined. In order to overcome receipts problem, it will be useful to implement a systematic destination management approaches to increase the income of international tourism to Turkey.

Keywords: Tourism receipts, Econometric forecast analyses, Point and interval estimations, Turkey's tourism receipts and expectations.

DESTINATION MANAGEMENT IN TOURISM**Dr. Cuneyt MENGU****ABSTRACT**

This study represents a research emphasizing the importance of national organizations activities to introduce resources of a geographical region, town, borough or a village in terms of tourism, together with discovering and developing tourism potentials, brand creation, image and ensure sustainability under the name of “Destination Management”. A tourism destination has been a complex market and commercial mix structure consists of the public and private sectors in which various stakeholders take active part to host tourists. Concepts of tourism and destination were evaluated together with a structure of tourist generating and destination regions which have been forcing independent stakeholders to act jointly for the success of destination.

The emergence of the models of destination management system (DMS), Destination Marketing Organizations (DMO’s), Destination Management Plan (DMP) and Destination Management Companies (DMC’s) as info-structures are enabling to distribute information about resources and services as well as to facilitate systematic management, planning, approaches of tourist generating and tourist destination regions in order to create destination’s image and brand.

In this study, basic elements of tourist destinations, attraction elements, approaches of management organizations, factors contributing to increase demand, creation and conservation of appropriate environments have been examined. In connection with subject, literature review data was supported by tables and figures.

Keywords: Destination Management systems, Destination Marketing, Tourist Generating Area, Management Organizations.

TÜRKİYE'DE SİGARA TÜKETİMİ VE SİGARA İLE MÜCADELENİN EKONOMİK ETKİLERİ

Dr. Şahin ÇETİNKAYA

Uşak Üniversitesi, sahin.cetinkaya@usak.edu.tr

ÖZET

Sigara, sağlık açısından son derece zararlı olmasına rağmen dünya ekonomisinde ve Türkiye ekonomisinde oldukça önemlidir. Pozitivist bir yaklaşımla alkol ve sigara tüketiminin insanın kendi tercihi olduğu düşünülebilir. Çok zararlı olmasına rağmen, 18 yaş üstü herkesin satın almasına izin verilmiştir. Böylece ortaya çıkacak toplumsal sorunlar dikkate alınmamaktadır. Ancak bu ürünlerin vücuda büyük oranda zarar vermektedir. Sigara kaynaklı hastalıkların tedavisi oldukça yüksek maliyetli olup kullanılan ilaçlar büyük oranda ithal edilmektedir. Sağlık giderlerinin kamu kaynaklarından yapılmasından dolayı oldukça yüksek maliyetler çıkmaktadır. Sigara kullanıcısı kendisi ile beraber çevresindekilere de zarar vermektedir. Bu durum direk sigara ile ilişkili olmasa bile bir çok hastalığın olumsuz seyrine neden olmaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında kamu kaynaklarından sağlık harcamalarında artışı beraberinde getirmektedir.

Sigara ve türevlerinin sağlık açısından zararları olduğu gibi ekonomik açıdan olumlu etkileri de göz ardı edilmemelidir. Tütün ve alkol piyasası denetleme kurulu bulunmaktadır. Şu anda ülkemizde bu alanda dev yabancı sermayeli şirketler bulunmaktadır. Bunlardan en büyüğünün 3 milyar dolar büyüklüğünde yatırımı bulunmaktadır. Türkiye'de bu sektörden 2016 yılında 48 milyar TL/16 milyar\$ tutarında gelir elde edilmiştir. Bu rakam 2016 yılı GSYİH tutarının %2.15'lik kısmını oluşturmaktadır. Yine dış ticaret açısından bakıldığında sadece sigara ihracatının 500 milyon \$ olduğu görülecektir.

Sigara üretiminde bulunan şirketlerin sayısı özelleştirmeden sonra 8'e çıkmıştır. 5 ilde 8 üretim tesisleri bulunmaktadır. En fazla tesis sayısı 4 tesisle İzmir'de bulunmaktadır. Ayrıca 24 farklı noktada depolama, sevkiyat, pazarlama ve diğer ticari faaliyetleri bulunmaktadır. Sigara ticari açıdan, çeşitli illere dağılmış, alt sektörler oluşturmuş ve doğrudan ve dolaylı olarak istihdam sağlayan bir faaliyet alanı haline gelmiştir. Sigara için yapılan harcama milli gelir ve vergilere katkı sağlamaktadır. Bu ulusal ekonomi için olumlu bir durumdur. Ancak ortaya çıkardığı sağlık sorunlarının tedavisi için yapılan kamu harcamaları olumsuz bir durumdur. Bunlar karşılaştırılarak sonuçları analiz edilmelidir. Bu çalışmada Türkiye'de sigara tüketiminin pozitif ekonomi bakışıyla her iki açıdan da değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık harcamaları, Tütün mamulleri, Dış ticaret, İlaç maliyetleri

TÜKETİM TOPLUMUNUN KAPİTALİST SİSTEM EVRESİ VE SOSYOLOJİK OKUMASI

Dr. Öğr. Üyesi Ali Ulvi ÖZBEY
Bingöl Üniversitesi, aliulviozbey@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışma, tüketim toplumunun oluşmasında lokomotif görevi gören kapitalist sisteme ve sonrasında yaşanan toplumsal değişimlere odaklanmaktadır. Yaşanan değişim süreçlerine değinerek, kapitalizm ve tüketim arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca bu çalışmada kapitalizm kavramı öncelikli olmak üzere, Fordizm, Post Fordizm ve üretim-tüketim ilişkileri üzerinden inşa edilen modern tüketim toplumu irdelenmektedir. Kapitalizm dünya üzerinde sadece ekonomik düzeni altüst etmekle kalmayıp sosyo kültürel ve sosyopolitik dengelerde de önemli olumsuz değişimlere sebebiyet vermiştir. Bu noktada çalışmamızda vurgulamış olduğumuz alanlarda görülen derin dönüşümleri günümüz teknolojisi, basın- yayın, reklam unsurlarıyla örneklendirerek anlatım yoluna gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kapitalizm, Tüketim Toplumu, Fordizm, Post Fordizm.

FARKLI YAŞ GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI**Dr. Öğrt. Üyesi Ertuğrul ÇAVDAR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ecavdar@yyu.edu.tr

Uzm., Erhan ÖNAL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, erhanonal1313@hotmail.com

ÖZET

Günümüz rekabet koşulları nedeniyle firmalar müşteri istek ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmak zorunda kalmıştır. Gerek müşteri beklentilerini daha iyi anlamak gerekse müşterilere uygun üretim ve pazarlama stratejileri geliştirebilmek için müşterilerin tercihlerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi gerekir. Bu çalışmanın amacı farklı yaş gruplarının mamul kalitesinden beklentilerinin ne olduğunu belirlemektir.

Çalışmada Garvin'in sekiz kalite boyutuna ek olarak farklı çalışmalarda yer verilmiş çevrecilik ve fiyat boyutları dikkate alınmıştır. Kalite boyutları beyaz eşya, tüketici elektroniği, elektrikli ev aletleri, mobilya, mutfak eşyası, ayakkabı, ev tekstili ve elbise olmak üzere sekiz farklı ürün grubunda yer alan 24 örnek ürün için değerlendirilmiştir. Beşli likert ölçeğinin kullanıldığı anket uygulamasında katılımcılardan her bir ürün için kalite boyutlarına yönelik önem değerlendirmeleri yapmaları istenmiştir. Çalışmada katılımcılar 29 yaş altı, 30-59 yaş arası ve 60 yaş ve üstü olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir. Farklı ürün grupları için, farklı kalite boyutlarında yaş gruplarının önem değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.

Beyaz eşya ürün grubunda dayanıklılık ve güvenilirlik boyutlarında üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparken, performans, ek özellikler ve çevrecilik kalite boyutlarında alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Tüketici elektroniği ürün grubunda dayanıklılık boyutu açısından üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparlarken, performans, ek özellikler, estetik ve çevrecilik kalite boyutları açısından alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Elektrikli ev aletlerinde dayanıklılık, güvenilirlik ve fiyat boyutlarına yönelik değerlendirmelerde üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparlarken, performans, ek özellikler ve çevrecilik kalite boyutlarına yönelik değerlendirmelerde alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Mobilya ürün grubunda dayanıklılık ve fiyat boyutları açısından üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparlarken, performans, uygunluk, algılanan kalite ve çevrecilik kalite boyutları açısından alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Mutfak eşyası ürün grubunda estetik ve fiyat boyutları na yönelik değerlendirmelerde üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparlarken, ek özellikler ve çevrecilik kalite boyutlarında alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Ayakkabı ürün grubunda fiyat boyutu açısından üst yaş grupları, güvenilirlik boyutu açısından orta yaş grupları, performans, ek özellikler servis hizmeti, estetik ve çevrecilik kalite boyutları açısından ise alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Ev tekstili ürün gurubunda güvenilirlik ve fiyat boyutlarına yönelik değerlendirmelerde üst yaş grupları, uygunluk ve algılanan kalite boyutlarına yönelik değerlendirmelerde ise alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Elbise ürün gurubunda performans, ek özellikler, uygunluk, servis hizmeti, estetik, algılanan kalite ve çevrecilik boyutları için alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Tüm ürün gurupları birlikte değerlendirildiğinde servis hizmeti dışında tüm boyutlar için farklı yaş gruplarının mamül kalitesi boyutlarına ilişkin önem değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Dayanıklılık, güvenilirlik ve fiyat boyutlarında üst yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yaparlarken, diğer kalite boyutlarında alt yaş grupları daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır.

Araştırma sonuçları mamül kalite boyutlarının farklı yaş gurupları açısından farklı önem düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Firmalar ürünlerini tasarlarlarken ve pazarlarlarken hedef müşterilerinin yaşlarını da dikkate almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ürün, Kalite, Yaş Grupları.

FARKLI GELİR GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI**Uzm. Erhan ONAL**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, erhanonal1313@hotmail.com

Uzm. Yasin KILICLI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yasinilkilicli@hotmail.com

ÖZET

Gunumuz ekonomi dunyasi firmalari tuketicilerin istek ve ihtiyaclarina daha duyarli olmak zorunda birkimistir. Firmalar gerek uretilecek urunun ozelliklerini belirlerken gerekse bu urunleri pazarlarken tuketici algilari uzerine arastirmalar yaparlar. Bu calismanin amaci tuketicilerin gelire bagli olarak mamul kalitesi konusundaki algilarini incelemektir.

Calismada beyaz esya, tuketici elektronigi, elektrikli ev aletleri, mobilya, mutfak esyasi, ayakkabi, ev tekstili ve elbise olmak uzere sekiz farkli urun grubunda yer alan 24 ornek urunu kapsayan bir anket uygulaması yapilmistir. Onem degerlendirmeleri icin besli likert olcegi il hazirlanmis ankette katilimcilarin her bir urun icin mamul kalite boyutlarinin onem duzeyini degerlendirmeleri istenmistir. Anketin uygulandigi donem icin asgari ucret ve farkli duzey memur maasları da dikkate alınarak 1-1500TL, 1501-3000TL, 3001-4500TL ve 4501TL ve uzeri olmak uzere dort gelir gurubu belirlenmistir. Ust gelir guruplarında katilim oraninin dusuk olması nedeniyle iki gurup birlestirilerek 3001 ve uzeri olarak degerlendirmeye alınmistir.

Farkli urun gurupları icin, kalite boyutlarında farkli gelir guruplarının onem degerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.

Alt gelir gurubundaki katilimcılar, beyaz esya ve mutfak esyasi urun guruplarında ek ozellikler ve algılanan kalite boyutlarını, ev tekstili ve elbise urun guruplarında ise ek ozellikleri diger gelir guruplarına gore daha yuksek onem duzeyi ile degerlendirmislerdir.

Orta gelir gurubundaki katilimcılar, beyaz esya urun gurubunda servis hizmeti, estetik, cevrecilik ve fiyat, tuketici elektronigi urun gurubunda fiyat, elektrikli ev aletleri urun gurubunda ek ozellikler, uygunluk, dayanıklılık, estetik, algılanan kalite ve fiyat, mobilya urun gurubunda dayanıklılık, guvenilirlik, servis hizmeti, cevrecilik ve fiyat, mutfak esyasi urun gurubunda performans, dayanıklılık, guvenilirlik, servis hizmeti, estetik, cevrecilik ve fiyat, ayakkabi urun gurubunda, guvenilirlik, servis hizmeti, estetik, cevrecilik ve fiyat, ev tekstili urun gurubunda guvenilirlik, servis hizmeti, algılanan kalite, cevrecilik ve fiyat elbise urun gurubunda ise dayanıklılık, guvenilirlik, servis hizmeti, algılanan kalite ve fiyat boyutlarını diger gelir guruplarına gore daha yuksek onem duzeyi ile degerlendirmislerdir.

Ust gelir gurubundaki katilimcılar, beyaz esya urun gurubunda performans, uygunluk, guvenilirlik ve dayanıklılık, tuketici elektronigi urun gurubunda performans, ek ozellikler, uygunluk, dayanıklılık, guvenilirlik, servis hizmeti, estetik, algılanan kalite ve cevrecilik, elektrikli ev aletleri urun gurubunda performans ve cevrecilik, mobilya urun gurubunda performans, uygunluk ve estetik, ayakkabi urun gurubunda performans ve uygunluk, ev tekstili urun gurubunda uygunluk, elbise urun gurubunda ise performans, uygunluk ve cevrecilik boyutlarını diger gelir guruplarına gore daha yuksek onem duzeyi ile degerlendirmislerdir.

Tum urun gurupları birlikte dikkate alındığında ise alt gelir gurubu ek ozelliklerde en yuksek onem degerlendirmesini yaparken, dayanıklılık, guvenilirlik, servis hizmeti, estetik, algılanan kalite, cevrecilik ve fiyat boyutlarında orta, performans ve uygunluk boyutlarında ise ust gelir gurubu daha yuksek onem degerlendirmesi yagmıstır.

Arastırma sonucları mamul kalite boyutlarının farklı gelir gurupları acısından farklı onem duzeyine sahip oldugunu gostermektedir. Firmaların uretim ve pazarlama stratejilerini belirlerken hedef pazarlarını dikkate alarak farklı gelir gurupları icin farklı kalite boyutlarını on plana cikarmaları musterı memnuniyetine katkı saglayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Urun, Kalite, Gelir Duzeyi.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE VE BAĞIMSIZ DENETÇİ MESLEKLERİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Dr. Nigar ÖZÇETİN
Bozok Üniversitesi, nigar.ozcetin@bozok.edu.tr

ÖZET

İşletmeler açısından muhasebe bölümü, özellikle hileli işlemlerin yapılmasının önlenmesi, iç kontrol sistemlerinin kurulması ve işleyişinin sağlanması gibi konulardan dolayı büyük önem taşımaktadır. Özellikle son yıllarda büyük firmalar tarafından yapılan finansal raporlamalardaki hileler ve bu hilelerin ortaya çıkması küresel finansal krizlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca denetim firmalarının da bu hilelere ortak olması ve hilelerin ortaya çıkartılmasının göz ardı edilmesi de hem firma yöneticilerine hem de denetim firmalarına olan güveni azaltmıştır. Bu durumun sonucunda bağımsız denetim kavramı ortaya çıkmış ve bağımsız denetçilik mesleği, işletmelerin finansal raporlarının incelenmesi ve hileli işlemlerin ortaya çıkartılmasında önemli bir görev üstlenmiştir. Bağımsız denetçi olabilecek kişiler ise; Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ruhsatına sahip olan ve bağımsız denetçilik mesleğine ilişkin eğitimlere katılıp, sınavları geçenler olduğu için SMMM mesleği de önemli bir konumdadır. Genellikle SMMM mesleğine İİBF öğrencilerinin başvuru yapmasından dolayı, Bozok Üniversitesi İİBF İşletme ve İktisat bölümü son sınıf öğrencileri ile Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu İşletme ve Muhasebe bölümlerinde okuyan son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Anketler SPSS 17 istatistik programında analiz edilmiştir.

Çalışmamızın sonucunda; öğrencilerin SMMM ve bağımsız denetçilik mesleklerine yönelik bakış açıları tespit edilmeye çalışılmış, bu meslekler hakkında bilgileri, meslekleri seçip seçmeyecekleri ve seçmelerinin ya da seçmemelerinin sebepleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız Denetçilik, Muhasebe, Üniversite Öğrencisi, Meslek Seçimi.

YÖNETİŞİMİN KÜRESEL VE ULUSAL GELİŞİMİ ÜZERİNE**Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER**

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com

Ferhat ARI

Uludağ Üniversitesi, frht2035@hotmail.com

ÖZET

Yönetim ve siyaset sahnesinde köklü dönüşümlerin yaşanması ve ilgili alanlarda yeni paradigmalara yer almasıyla birlikte yönetim (governance) kavramı, artan popüleritesiyle gerek yazın alanında gerekse de uygulamada yerini almış bulunmaktadır. Bu bağlamda, ilk olarak geleneksel yönetim anlayışının hâkim olduğu dönemde, ‘büyük ve merkeziyetçi örgütlenmeler’, ‘katı hiyerarşik örgütlenmeler’, ‘biçimsellik ve kuralların yoğunluğu’, ‘gizlilik ve yeniliklere kapalılık’, ‘tekelsellik’ gibi birçok yönetsel uygulama bu dönemin genel perspektifini ortaya çıkarmaktadır. Sayılan özelliklerinden ötürü GKY’nin zamanla işlevselliğini büyük ölçüde yitirmesiyle yönetim sahnesine yeni bir boyut olarak yeni kamu yönetimi (YKY) adı altında bazı yeni pratiklerden oluşan sistemler ağı çıkmaktadır. YKY’de fiyat tabanlı, bürokratik olmayan, piyasa orijinli ve müşteri tercihli kamu hizmetlerinden oluşan yapı karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıda kamusal hizmetlerin müşterilerin umduğu verimlilik kriterine uygun olarak etkin yapılarla ve becerikli yöneticilerle sunulması durumu yönetimde yeni pratiklerin örneklerini göstermektedir. Yeni kamu yönetimi döneminde karşımıza çıkan önemli bir ağırlık merkezi yönetim kavramı olmaktadır. Bu kavramla ilgili olarak başta Dünya Bankası olarak birçok küresel aktör bu konuyla ilgili görüş ve tanımlamalar sunmuştur. Bu çalışmanın amacı da yönetime kaynaklık eden yönetsel süreci tarihi seyri içerisinde vermek ve Dünyada ve Türkiye’deki gelişim sürecini aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Dünya Bankası, OECD, Habitat II.

DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA YÖNETİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Tekin AVANER

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com

Ferhat ARI

Uludağ Üniversitesi, frht2035@hotmail.com

ÖZET

Bilimsellik arz eden her alanda olduğu gibi kamu yönetiminde de zamanla birtakım ihtiyaçlar doğrultusunda değişim-dönüşüm süreci kaçınılmazdır. Kamu yönetiminin kendisi nispeten yeni bir bilimsel alan olmakla beraber, bu alanın çatısı altında yer alan bazı konularda da alandaki gelişmeler ışığında köklü bir yenilenme ve dönüşüm süreci yaşanmaktadır. İçerisinde bulunulan şartlar içerisinde gerek kamu sektörü gerek özel sektör ve gerekse de sivil toplum kuruluşları, yapısal ya da işlevsel yönleriyle bu yenilenme sürecinde kendilerinden beklenen dönüşüme dair adımları atmak durumunda kalmaktadırlar. Bu açıdan, 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 20. yüzyılın son çeyreğine kadar kamu yönetiminde geçerli olan hakim paradigma olarak adlandırılan geleneksel kamu yönetimi anlayışının beraberinde getirdiği birtakım sorunlar ve bunlara getirilen çözüm önerileriyle kamu yönetimi, yeni bir boyut kazanmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla karşımıza çıkan bu süreçte geleneksel kamu yönetiminde var olan sorunlara getirilen çözüm önerileriyle kamu yönetimine ivme kazandırılmıştır. 1989'dan itibaren ortaya çıkan ve çok aktörlü bir yönetim sürecini öngören “yönetişim” kavramı da bahsedilen dönüşüm sürecinin kilit kavramlarının başında gelmektedir. Yönetişim kavramının yönetim-siyaset sahnesinde ilk olarak yer aldığı döneme (1989) denk gelen sürecin başat aktörü olan Dünya Bankası, Afrika ile ilgili olarak hazırlanan bir raporda Afrika'daki kalkınma ile ilgili sorunların kaynağının bu coğrafyada yaşanan bir “yönetişim krizi”nden ortaya çıktığını öne sürmekteydi. Bu noktadan hareketle de Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, OECD gibi küresel aktörler, bu tür coğrafyalarda yaşanan sorunlar üzerine çözüm reçeteleri yazmışlar. Zamanla da bu reçeteler yönetişimin ilkeleri şeklinde hem ilgili yazın alanında hem de pratikte yerlerini almışlardır. Ancak kimi düşünürlerce bu yaklaşımın samimiyetine inanılmamaktadır. Aksine bu eğilimlerin kastının, toplumlara egemen kılınmak istenen dünya görüşüyle ve küreselleşmenin temel amaçlarıyla alakalı olduğuna inanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı da yönetsel alandaki dönüşüm sürecinde ortaya çıkan yönetişim kavramının eleştirel boyutlarıyla ortaya konması bu doğrultuda olumlu ve olumsuz yönlerinin tartışılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Dünya Bankası, Özel Sektör, STK.

KUYRUK TEORİSİ YAKLAŞIMI İLE ÇAĞRI MERKEZLERİNDEKİ BEKLEME SÜRELERİNİN İNCELENMESİ

Sefa ORTAKAYA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sefaortakaya@hotmail.com

Doç. Dr. Remzi TUNTAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, rtuntas@hotmail.com

ÖZET

İstatistik araştırmalarından biri olan kuyruk teorisi olasılık teorisinin bir parçasıdır. İnsanlar günlük hayatlarında çoğu zaman hizmet alma sürecinde ve çeşitli durumlarda bekleme durumu ile karşı karşıyadırlar. Hizmet alanında sunulan faydalara yönelik yapılan istatistiksel araştırmalardan ötürü literatürde yer bulan kuyruk teorisi bekleme hattındaki sıraların matematiksel olarak incelenmesidir. İşletmeler rekabetçi bir ortamda verimlilik konusunu önemseyerek hayatta kalma durumuyla karşı karşıyadırlar. Verimliliği etkileyen faktörlerin başında ise kaliteli hizmetin sunulması yer almaktadır. Bilişim teknolojilerinin desteğini alarak yükselen rekabetçi ortamda bilgi toplumunun ulaştığı boyut, rekabetin daha da artmasına ve tüketici davranışlarının değişerek tüketicilerin seçiciliğine neden olmuştur. Müşteri memnuniyetini sağlamak için kurulması gereken etkili iletişim işletmeler açısından hayati bir faktör haline gelmiştir. Bundan ötürü önemli bir iletişim görevini üstlenen çağrı merkezleri veya çağdaş artçısı olan iletişim merkezleri işletmeler ile müşteriler, kamu ile vatandaşlar arasında temas yönünden yaygın olarak tercih edilmektedir. Çağrı merkezi sektörü bilgi çağında iş gücü ve ekonomik yönden de hızlıca ilerlemektedir. Çağrı merkezi sektöründe hizmet vermekte olan işletmelerin faaliyetlerini devam ettirmeleri, amaç ve hedeflerine ulaşabilmeleri temasta oldukları kişilere verimli ve kaliteli bir şekilde hizmet sunmalarına bağlıdır. Çağrı merkezi sistemlerinden elde edilen raporlamalardan yola çıkılarak geri bildirimlerin alınıp uygun eyleme geçilmesi ve performansın ölçülmesi yöneticiler için bir fırsattır. Bu nedenle arayan müşterilerin veya vatandaşların sistemde bekleme sürelerinin izlenmesi müşteri memnuniyeti ile çalışan kişilerin eğitim ve vardiya planlamasına yön vermektedir. Bu amaçla çağrı merkezi raporlamalarından yola çıkılarak bu çalışmadaki verilerin analizi için MS Office, SPSS ve WinQSB programından faydalanılmıştır. Elde edilen veriler kullanılabilir şekilde düzenlendikten sonra WinQSB programındaki kuyruk analizi modülü aracılığıyla analiz yapılmıştır. Elde edilen çıktılar yorumlanarak, sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çağrı Merkezleri, Kuyruk Teorisi, Performans Ölçümü.

1930 YILI İKTİSADİ PROGRAMI İKTİSADİ VE MALİ DURUMU**Doç. Dr. M. Salih MERCAN**Bitlis Eren Üniversitesi, msmercan@beu.edu.tr**ÖZET**

Türkiye, I. Dünya Savaşı ve 1929 Dünya Ekonomik Krizinden büyük zararlar görmüştür. Bu dönemde Türkiye çok düşük kişi başına gelir düzeyi, yetersiz sermaye birikimi ve altyapı imkânlarına sahip az gelişmiş ülke konumundaydı. Ekonomi daha çok tarımsal üretime dayanmaktaydı. Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1933) özel teşebbüse dayalı liberal bir ekonomik politika izlenmiş, devlet ekonomide sadece teşvik edici bir rol oynamıştır. 1923 yılında İzmir’de düzenlenen I. Türkiye İktisat Kongresinde kabul edilen “İktisadi Misak-ı Millîye” uygun olarak devletin, özel teşebbüse yardımcı olacağı ve özel teşebbüsün ekonomik gücünü aşan alanlarda faaliyet gösterebileceği hükmü getirilmiştir. Ancak, yurtiçi tasarruflar yanında ekonomik ve sosyal altyapıdaki yetersizlikler ve özel sektörün arzu edilen ölçülerde harekete geçirilememesi gibi olumsuz faktörlerin yansısı 1929 Dünya Ekonomik Krizinin ortaya çıkması liberal iktisat politikasının 1930'lara gelindiğinde önemli ölçüde değiştirilmesine neden olmuştur. İktisat politikasındaki bu temel değişim dünya ekonomilerindeki gelişmeler ile uyumludur.

1929 Dünya Ekonomik Krizinin liberal iktisat düşüncesini sarsması Keynesgil yaklaşımın Klasik Doktrine tepki olarak doğmasına neden olmuştur. Keynesçi düşüncenin temelinde kamunun ekonomiye müdahalesinin önemi vurgulanır. Dönemin gelişmiş ülkelerindeki ekonomik durgunluk ve ülkeler arasındaki gelişmişlik farklılıkları, özellikle gelişmekte olan ülkeleri iktisadi kalkınmalarında Keynesyen iktisat politikalarına yöneltmiştir. 1929 Dünya Ekonomik Krizi sonrasında ülkemizde de devletin ekonomiye müdahalesinin arttığı, devletçiliğin uygulamaya konduğu, kamu müdahaleciliği ve hatta 1930'lu yılların başlarında planlama denemelerine yer verilen uygulamaların önem kazandığı görülmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında izlenen politikaların eksiklikleri anlaşılacak, ülke sanayiinin temelini oluşturacak yatırımların gerçekleştirilmesi için karma ekonomi sistemi benimsenmiş ve o dönem için dünyada kabul edilen sanayi planları yaklaşımına geçilmiştir. 1929 Dünya Ekonomik Krizi sonrasında ülkemizde de devletin ekonomiye müdahalesinin arttığı, devletçiliğin uygulamaya konduğu, kamu müdahaleciliği ve hatta 1930'lu yılların başlarında planlama denemelerine yer verilen uygulamaların önem kazandığı görülmüştür. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk bu fikri şöyle ifade etmiştir: “Ekonomide ferdin gerçekleştiremediği faaliyetleri devlet kendi üzerine alabilir.”

1930'ların Sanayi Planları kıt kaynaklarla öncelikli, fakat entegre projelere ağırlık verme iradesinin ilginç örnekleridir. Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı, bir kısmi plan, yatırım planı niteliğindedir, temel amacı tüketim malları üretiminde belli artışlar sağlamaktır. Bu tüketim malları, daha önce, hemen tümüyle ithal edilmekteydi. Bu kısmi Planın temel özelliği ithal ikamesini amaçlamasıdır. Bir anlamda, Türk sanayileşme politikasının bir geleneği haline gelmiş olan “ithal ikamesi” de devlet eliyle ve sistemli bir biçimde bu Plan ile başlatılmış oldu. Planda yerli ham maddeye dayalı üretimi özendirilen bir tutum bulunmaktaydı. Yatırım malları ve ara malları üretimi, yeni çalışma alanlarının yaratılması,

demiryolları ve deniz yollarındaki atıl kapasitesinin kullanılmasına yönelme gibi ikincil hedefler de Plan metninde yer almaktaydı.

Bu gelişmeler neticesinde devletin ekonomideki rolünde büyük değişimler yaşanmıştır. Bu yeni anlayış ile devlet artık sadece ”bekçi-jandarma ”rolüyle sınırlı kalmamış, piyasada etkin bir üretim ve tüketim birimi olarak konumlanmıştır. Bazen sosyal fayda yaratmak, bazen öncülük etmek, bazen de düzeltici fonksiyonlar ifa etmek için, devlet, ekonomik hayata daha fazla müdahale etmeye başlamıştır.

1930’lu yılların getirdiği yeni durumla birlikte, devletçilik, görelî olarak dışa kapalı bir ekonomide, sanayileşmenin iç kaynaklarla, ekonominin kendi öz güçlerine dayalı olarak geliştiği bir dönem oldu: Bu dönemde bazı dış krediler kullanılmakla birlikte, dışa bağımlılığın bir göstergesi olarak kullanılabilir dış ticaret açığı ortadan kalkmıştır. Dış ticaret dengesinin sağlanmasında ithalatın yarı yarıya kısılması temel faktör olmuştur. Devletçilik politikalarının uygulanması ile birlikte büyük ölçekli sanayi tesislerinin kurulması yoluna gidildi. Türkiye şartlarında batıda olduğu gibi, küçük üreticiliğin büyük ölçekli fabrikalara dönüşerek sanayileşmesinin maddi zemini oluşmamıştı. Özel sermaye birikimi de henüz cılız olduğundan sanayileşmeyi başlatacak kudretten yoksundu. Bu nesnel şartlar, 1929 krizi ile birleşince devlet üretici bir aktör olarak sanayi kuruluşlarını kurma yoluna gitti.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İktisat Maliye, Harp, Düzenleme, Yasa

PRESENTEİZM (HASTAYKEN İŞTE OLMA HALİ): KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

Dr. Öğr. Gör. Fatma YILMAZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, ffatmaayilmaz@gmail.com

ÖZET

Presenteizm işgörenlerin iş yerinde bulunmasına rağmen tam anlamıyla performanslarını sergileyememeleri durumu ve işgörenlerin ruhsal veya bedensel rahatsızlık sebebiyle işe gitmemeleri gerekmekte iken iş yerlerine gitmeleri ve orada bulunmalarıdır. İşgörenlerin, kariyerlerindeki hedeflerine ulaşamama yahut işlerini kaybetme korkularından dolayı iş yerlerinde bulunamayacak durumda olmalarına rağmen işe gitmeleri ve sonucunda performans düşüklüğü nedeniyle verimi düşürmeleri presenteizm olarak adlandırılmaktadır. İşgören işini kaybetmekten korkuyorsa ve finansal olarak günlük giderlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için işe ihtiyacı varsa bu durum işte var olamama durumunun ortaya çıkması için ciddi bir baskı yaratabilmektedir. Hastalık nedeni işte var olamama durumu hastayken işte bulunmak anlamındadır. Bu nedenle işte var olamama durumu çalışanın sağlığına zarar verebileceği gibi aynı zamanda mensup olduğu organizasyon içinde maliyetli bir durum olabilmektedir. Bu durum uzun dönemli olarak kötü sağlık durumu, ruhsal fenalık, medikal giderlerin israfına, üretkenlik kayıplarıyla ve devamsızlık durumlarıyla sonuçlanabilmektedir.

Genel olarak presenteizm, çalışanlar arasında oldukça yaygın bir davranış olarak kabul edilebilmektedir ve verimlilik kaybına neden olmaktadır. Presenteizm, işletmeler için olduğu kadar çalışanlar için de risk davranışı olarak kabul edilmektedir çünkü işgörenlerin hastalık izinlerini defalarca ertelemeleri sebebiyle küçük hastalıklar etkin bir şekilde daha ciddi hastalıklara dönüşebilmektedir. Günümüzde presenteizm git gide işgörenlerin verimlilikleri ve işletmelerin güvenlikleri açısından tehdit olarak görülmektedir. Presenteizm sorunu, yalnızca Türkiye için değil tüm dünya ülkelerindeki kurumlar için tehdit unsurudur. İşletmelerde esnek çalışma saatleri, çeşitli eğitimler ve sağlık problemlerine yönelik çalışmalar ile presenteizm sorununa çözüm aranmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Presenteizm, İşte Varolmama, Devamsızlık

EPİLEPSİLİ HASTALARIN ÖZEL VE KAMU HUKUKUNDAN KAYNAKLI HAKLARI

Öğr. Gör. Ulaş Koray MİLANLIOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, koraymilanlioglu@yyu.edu.tr

Doç. Dr. Aysel MİLANLIOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ayselmilanlioglu@yahoo.com

ÖZET

Epilepsi tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de her yaşta milyonlarca bireyi etkileyen kronik nörolojik bir hastalıktır. Bu tür hastalıktan muzdarip olan bireyler ve aileleri damgalanma ve ayrımcılık sıkıntısını fazlaca hissetmekte dolayısıyla kendilerini gizlemektedirler. Toplumdan uzaklaşan bu tür bireylerin sosyal hayatın içinde var olabilmesi için bir çok kanuni düzenleme yapılmaktadır. Ancak epilepsi hastaları ve ailelerinin büyük bir kısmı kanunen kendilerine tanınan hakları bilmemektedirler.

Ulusal mevzuatımızda, özel ve kamu hukuku literatür çalışmasında epilepsi hastalarının hakları, ehliyet durumları, askerlik hizmetini ifa edip edemeyecekleri gibi konularda yeterli çalışma olmadığı görülmüştür.

Bu çalışmamız ile uluslararası zeminde kabul görmüş insan haklarını esas alan kanuni düzenlemeler ile ayrımcılık ve hak mağduriyetinin engellenebileceğini, bu tür hastaların yaşam kalitesinin arttırılabileceğini ve sahip oldukları hakların farkına varmalarının sağlanabileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi, Kamu Hukuku, haklar.

**ARABULUCULUĞUN İŞ UYUŞMAZLIKLARINDA UYGULAMASININ
DEĞERLENDİRİLEREK TİCARİ UYUŞMAZLIKLARDA SUNULABİLECEK
AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ : VAN İL ÖRNEĞİ****Öğr. Gör. Ulaş Koray MİLANLIOĞLU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, koraymilanlioglu@yyu.edu.tr

ÖZET

Arabuluculuk, alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmaları içerisinde yer alan ve ülkemizde son yıllarda etkin olarak kullanılmaya başlayan bir yöntemdir. 01.01.2018 tarihinden itibaren işçi-işveren uyuşmazlıklarında zorunlu olarak uygulanmaya başlamış ve ülke çapında iş davası sayılarının düşmesinde önemli bir etken olarak değerlendirmeye alınmıştır. Arabuluculuk, iş hukukundaki uyuşmazlıkların çözümünde yargı organlarındaki yargılama süreçlerinin aksine zamandan ve masraftan tasarruf sağlayan, tarafların iradelerine uygun, kazan-kazan ilkelerinin egemen olduğu, gizliliğin önem taşıdığı bir süreçtir.

Türkiye genelinde 01.01.2017-30.06.2017 tarihleri arasında açılan dava sayısı 123730 iken bu sayı 01.01.2018-30.06.2018 tarihleri arasında 31668 olarak kayda geçmiştir. Van il örneğine bakılacak olursa 2017 yılında Van ilinde açılan iş davası sayısı 8217 iken, 2018 yılında bu sayı 325 olarak belirlenmiştir. Arabuluculuğa giden uyuşmazlıkların Van ili açısından %29'unun anlaşma ile neticlendiği belirlenmiştir.

İş uyuşmazlıklarında dava şartı olan arabuluculuk ile ihtiyari arabuluculuğun tarafları sağladığı faydaların ticari uyuşmazlıklar açısından da kullanılabilmesi gerekecektir. Ticari davaların tarafı olan kişilerin arabuluculuğun sağladığı avantajlardan yararlanabilmesi için sürecin yasal zemine oturtulması ve tarafların bu hususuta özellikle aydınlatılması gerekecektir.

Bu çalışmamızda arabuluculuğun genel değerlendirmesi yapılarak, Van il örneğinden hareket ile iş hukuku uyuşmazlıklarında kullanılan arabuluculuk yönteminin ticari taraflarca da etkin kullanımının faydaları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk, iş uyuşmazlığı, ticari uyuşmazlık.

HİZMET SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ MEMNUNİYETİNİN PERFORMANSLARINA VE MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ

Sefa ORTAKAYA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sefaortakaya@hotmail.com

Remzi TUNTAŞ

Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, rtuntas@hotmail.com

ÖZET

İşletmelerin amaçlarına ve arzu edilen hedeflerine ulaşmaları için çalışanlarını memnun ve tatmin etmek konusu günümüzde daha belirgin unsur haline gelmiştir. Çünkü işletmeler hayatlarını devam ettirme durumuyla karşı karşıyadırlar. Teknolojinin hızla ilerlemesi, rekabet ortamının belirginleşmesi, işletmelerin öne çıkmasında ayrı bir anlayışı ortaya çıkarmıştır. Müşteri odaklı bir hizmet anlayışını benimseyen işletmelerin özellikle çalışanlarını memnun etmesi gerekmektedir. Çalışanların memnuniyetinin yüksek olması verimliliğin artmasına ve hizmet kalitesinin artmasına yol açmaktadır. Bu durum müşterileri ile temas kuran kurumlarda daha önemli bir unsur haline gelmiştir. Müşteriler ile temas kurulan işletmelerin başında hizmet işletmeleri gelmektedir. En basit bir ifadeyle hizmet işletmeleri; soyut çıktılarının üretildiği, emeğin yoğun olarak harcandığı, müşterilerin sürece katıldığı birimlerdir. Müşteriler ile kurulan temas bakımından hizmet işletmelerinin etkili bir misyona sahip olduğu görülmektedir. Temasta olunması gereken kişilerin memnuniyeti, çalışanların memnuniyeti ve performansları açısından hizmet işletmelerinde daha belirgindir. Bu çalışmanın amacı ise hizmet sektöründe çalışan personellerin memnuniyetlerini anket tekniğiyle ölçmeye çalışmaktır. Bu amaçla elde edilen anketin sonuçlarını ortaya koymak için her soru birbirinden ayrı tutularak analiz yapılmıştır ve SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından faydalanılmıştır. Elde edilen veriler frekans analizi ile analiz edilerek, yorumlanmış, sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hizmet Sektörü, İş Tatmini, Çalışan Memnuniyeti.

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SAĞLIK İLİŞKİSİ**Doç. Dr. Zafer KANBEROĞLU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, zkanberoglu@yyu.edu.tr

Nida GÜNSAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nidagnsn93@gmail.com

ÖZET

Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini ortadan kaldırmaksızın şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurları arasında ekonomik unsurlar, sosyo-kültürel unsurlar ve çevresel unsurlar yer almaktadır. Açlığın azaltılması, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sıhhi koşullar, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi- yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sorumlu tüketim ve üretim, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış ve adalet, yoksulluğun azaltılması, erişilebilir temiz enerji, sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları ile sağlıklı bireyler sürdürülebilir kalkınmanın temel hedeflerinden bazılarıdır. Bu hedeflere ulaşmada sağlık önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Sağlık insanoğlunun temel ihtiyaçlarından biridir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre sağlık; bireylerin fiziki, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halleri olarak ifade edilmektedir.

Doğaldır ki bu tam iyilik hali yaşanan ekonomik kalkınma ve onun etkilediği çevre ile yakından ilişkilidir. Sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerini değerlendirmede kullanılacak sağlık göstergeleri arasında beslenme durumu, ölüm oranı, hijyen koşulları, içme suyu, sağlık hizmetler gibi değişkenler yer almaktadır. Bu çalışma kapsamında sürdürülebilir kalkınma sağlık ilişkisi Türkiye örneğinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık, Türkiye

**ANADOLU'DA DEMİRYOLLARI VE LİMANLAR İNŞASI İÇİN MR. CANEDY
VE CHESTER'LE AKDEDİLEN MUKAVELE****Doç. Dr. M. Salih MERCAN**

Bitlis Eren Üniversitesi, msmercan@beu.edu.tr

ÖZET

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa teknolojisi Osmanlı topraklarına çok hızlı bir şekilde girmeye başlamıştır. Böylece telgraf hatları döşenmesinden demiryolu çalışmalarına kadar çeşitli alanlarda Osmanlı ekonomisinde bir canlanma göze çarpar. Avrupalı şirketler, kârlı yatırımları için Osmanlı Devleti'ne akın etmiştir. Bu akının en önemlilerinden biri, Osmanlı topraklarında demiryolu projesi uygulaması olmuştur. Türkiye'de ilk demiryollarının - ki bunların birincisi Rusçuk - Varna, ikincisi İzmir - Aydın, hattıdır. Bu hattın inşasından sonra uzun yıllar geçmesine rağmen memleketimizin demiryollarına olan ihtiyacı temin edilememiştir. Bunun ana sebebi ise, Türkiye'nin Misakı Millî hudutları içerisinde yani vatanın gövdesi Anadolu'da demiryolu inşaatına lüzumu derece ehemmiyet verilmemiş veya verilememiş olmasıdır.

1900 Yılında Ermeni olaylarıyla ilgili bir tazminat almak için İstanbul'a bir savaş gemisinin kaptanı olarak gelen Albay Colby M. Chester'in burada yaptığı temaslarda büyük iş ve yatırım imkânları ilgisini çekmişti. Bu tür girişimlerde bulunma isteğini ancak 1908 yılında elde edebilmiştir. İlkönce bazı arkadaşlarıyla Halep'ten Akdeniz'e incek bir demiryolu yapımı, İstanbul telefon şebekesinin imtiyazı gibi konularla ilgilendi. "İhtilal" sonrasında kurulan hükümetin iktisadi alandaki en önemli girişimlerden biri, demiryolu, karayolu, liman gibi altyapı tesislerini geliştirmek istemeleri olmuştur. Demiryolları için imtiyaz verileceğinin ilanı üzerine 7 önemli proje Nafia Anadolu ve Trakya'da bazı hatlar yapmayı, hatta bir tanesi asma köprü ile boğaz üzerinden Anadolu'ya demiryolu döşenmesini planlıyordu. Hükümet ise, "İttihat"ın sağlanabilmesi için özellikle Doğu ve Güney Anadolu'da yapılacak demiryollarını tercih ediyordu. İlk değerlendirmeyi, bu yörede geniş bir demiryolu şebekesi kurmayı üstlenen bir İngiliz Amerikan firması kazanmıştı. Chester, Nafia Vekâleti ve Meclis-i Mebusan'a müracaat la bu projeyi kendisinin daha "uygun" şartlarla yapacağını bildirdi. Bu teklif büyük ilgi gördü.

Projeye göre ana hat Sivas'tan güneydoğuya doğru uzanacak, Harput, Ergani, Musul, Kerkük üzerinden İran sınırındaki Süleymaniye'ye inecekti. Ayrıca üç yan hat öngörülüyordu. Biri Samsun üzerinden Karadeniz'e, diğeri Halep üzerinden Akdeniz'e ulaşacaktı. Üçüncüsü ise Bitlis üzerinden Van'a gidecekti. Tümü geniş hat olarak düşünülen bu şebeke, hatların 20'şer km. etrafındaki alanda bulunan ve 20 yıl süreyle işletilecek olan maden gelirleriyle finanse edilecekti. İmtiyaz 99 yıllık bir süre için veriliyordu.

Proje büyük ilgi gördü. Bir taraftan geri kalmış bir yörede iktisadi hayatın canlanacağı, bir taraftan da askeri amaçlar için ulaşım imkânlarının artacağı düşünülüyordu. Üstelik Bağdat demiryollarındaki gibi kilometre garantisi söz konusu değildi. Yalnızca madenlerin işletilmesinden doğacak gelirlerle finanse edilecekti. Belki de tüm faktörlerin ötesinde, Amerikan sermayesinin, ülkedeki diğer yabancı sermaye ve menfaatleri dengelemek için kullanılabileceği düşünülüyordu.

Bütün olumsuz gelişmelere rağmen, 1912-1913 yıllarında M. Chester projeyi yaşatma gayretlerine devam etti. Chester yeni ortakların katılmasıyla Ottomanın Amerikan Exploration Company adlı yeni bir şirket kurdu. Eski tekliflerindeki demiryolu güzergâhını ve imtiyaz şartlarını biraz değiştiren yeni bir teklif hazırladı, ancak Mahmut Şevket Paşa'nın bir suikasta kurban gitmesi, ondan sonra gelenlerin projeye sempati duymamaları üzerine, tüm girişimler sonuçsuz kaldı. Bu arada ortaya çıkan Birinci Dünya Savaşı, Chester'in başka girişimlerde bulunmasına imkân vermedi.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Türkiye, Ulaşım, Maden, Demiryolu

TÜRKİYEDE İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARININ BÖLGESEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Gör. Fatma YILMAZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, ffatmaayilmaz@gmail.com

ÖZET

Bir ülke nüfusunun çalışma çağına olduğu kabul edilen nüfusunun çalışma arzusunda olup işsiz olanlarla halen çalışmakta olanların oluşturmuş oldukları toplam, işgücü olarak ifade edilmektedir. İşgücünün çalışma çağındaki nüfusa oranına da işgücüne katılım oranı denilmektedir. İşgücüne katılım oranı, ekonomiler açısından önemli bir göstergedir. Nüfusun işgücüne katılma iştirakinin göstergesi olan bu kavram, gelişmesini tamamlamış ülkelerde bile düşme eğilimi içerisindedir. Genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’de ise son yıllarda çalışma çağındaki kurumsal olmayan nüfus sürekli bir artış göstermiştir. İşgücüne katılım oranı bir ekonomide üretim süreçlerine katılmaya elverişli nüfusun ne ölçüde işgücüne dahil olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla yüksek işgücüne katılım oranının tesis edilmesi, yüksek potansiyel büyümeye ulaşmak için sağlanması gereken temel şartlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2014-2016 dönemi verileri kapsamında 15-64 yaş arası kadın ve erkekler arasında işgücüne katılım oranlarının bölgesel olarak değerlendirilmesidir. Bu çalışmada temel işgücü göstergelerinin son üç yılda nasıl bir değişim gösterdiği bölgesel olarak incelenmiştir ve bölgesel işgücüne katılımın sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; 2014 yılında erkeklerin işgücüne katılımının en fazla olduğu bölge Ege Bölgesi, 2015 ve 2016 yılında ise İstanbul’dur. ele alınan dönemde 15-64 yaş arası erkeklerin işgücüne katılım oranları İstanbul’da ilk sıradadır. Sahip olduğu nüfus ve iş sahalarının fazlalığı nedeniyle bu durum şaşırtıcı değildir. Kadınların ise Doğu Karadeniz Bölgesi iş gücüne katılım açısından ilk sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşgücü, İşgücüne Katılma Oranı, TÜİK

SANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİNİN İNCELENMESİ

Sefa ORTAKAYA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sefaortakaya@hotmail.com

Doç. Dr. Remzi TUNTAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, rtuntas@hotmail.com

ÖZET

Teknolojideki yıkıcı ilerlemelerin sanayi çağını geride bırakması bilginin hızla yayılmasına ve bilgiye kolay erişilmesine zemin hazırlamıştır. Bilgi toplumundan faydalanan tüketicilerin bilgiye erişmeleri açısından istek ve tercihleri de giderek çeşitlenmiştir. Bu çeşitlilik işletmeler açısından rekabetçi ortamda müşteri ilişkileri yönetiminin (MİY) benimsenmesine yol açmıştır. İşletmelerin başarılı bir şekilde amaçlarına ulaşmaları, hayatlarını devam ettirmeleri müşterilerini anlamalarına ve onlarla temas kurmalarına bağlıdır. Çünkü müşterileri uzun süre elde tutmak, yeni müşteriler kazanarak kârlılığını arttırmak için müşteri odaklı pazarlama anlayışının benimsenmesi işletmeler açısından önemli bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. MİY sanayi çağından bilgi toplumu çağına geçildikçe daha geniş bir boyut kazanarak işletmedeki birimler tarafından stratejik bir fırsat olarak benimsenmiştir. Özellikle çağrı merkezlerinin işletmeler ve müşterileri arasındaki önemli bir temas noktası olması MİY'e ayrı bir misyon kazandırmıştır. Çağrı merkezleri ilgili oldukları kişiler ve kurumlarla sadece telefon üzerinden temas kurmaktayken bilgi teknolojilerinin hızla ilerleyip yeni bir boyuta ulaşması çağrı merkezi sektörüne yeni bir boyut kazandırarak çağrı merkezinin devamı olan iletişim merkezi kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu durum bilgi toplumunda iletişim merkezlerinin bir yönetim stratejisi olarak ele alınmasına neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı MİY'i inceleyerek teorik yaklaşımla önemini vurgulamaktır. Bundan ötürü bu çalışmada sanayi toplumundan bilgi toplumuna MİY irdelenmiş olup, sonuç ve önerilerin ortaya konulması için MİY'in bilgi toplumundaki yeri ve önemi teorik yaklaşımla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanayi Toplumu, Bilgi Toplumu, Müşteri İlişkileri Yönetimi.

**SERBEST MESLEK FAALİYETİ YÜRÜTENLER AÇISINDAN
AMORTİSMAN: BEYİN AMORTİSMANI****Öğr. Gör. Dr. Bilal Zafer BERİKOL**

Çukurova Üniversitesi Kozan MYO, zberikol@cu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi İlker KEFE

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, ilkerkefe@osmaniye.edu.tr

ÖZET

İşletmeler kâr elde etmek amacıyla üretim ve satış faaliyetlerini sürdürmektedirler. Faaliyetlerini de çoğunlukla demirbaş, makine, teçhizat, bina ve araç gibi aşınacak, yıpranacak, demode olacak, kıymetten düşecek iktisadi kıymetler (varlıklar) ile yürütmektedirler. Vergi Usul Kanunu (VUK) 313. Madde; işletmelerde bir yıldan fazla kullanılacak varlıkların değerinin yok edilmesinin amortisman kapsamında ele alınması gerektiğini açıklamaktadır. İktisadi kıymetler açısından durum böyleyken bu kıymetlerin işletme aktifine girdiği andan itibaren her türlü kayıtlarını tutan, raporlamasını yapan fiziksel ve zihinsel yıpranmalara maruz kalan, mesleki tükenmişlik yaşayan muhasebe meslek mensubu kişilerin durumu kanun yapıcılar tarafından dikkate alınmamaktadır. Muhasebe meslek mensubu kişilerin yanı sıra serbest meslek faaliyeti icra eden tüm serbest meslek erbabı kişilerin beşeri sermaye kapsamında ele alınabileceği düşünülmektedir. Gelir Vergisi Kanunu (GVK) 65. Maddede “.....sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin.....” şeklinde belirtildiği üzere; serbest meslek erbabı kimseler serbest meslek faaliyetlerini sürdürürken uzmanlaşma süresinde elde ettikleri bilgi, beceri ve tecrübe ile kazanç sağlamaktadırlar. Ayrıca, serbest meslek erbabı kimseler kendileri mesai harcayarak ve yıpranarak işlerini sürdürmektedirler. Ancak Türkiye’deki yasal mevzuatta gerek uzmanlaşma sürecindeki eğitim ve tecrübe gerekse uzmanlaşma sonrası kazanç elde ederken; bedensel ve zihinsel çaba sonucu gerçekleşen fiziki, mental, yetenek ve beceride yıpranmanın değerini belirleyecek bir alt yapı oluşturulmadığı ve bir çalışma gerçekleştirilmediği görülmektedir. Bu yüzden, serbest meslek erbabı kişilerin hizmet üretirken kullandıkları bilgi, beceri, yetenek, tecrübe gibi değerler maliyet unsuru olarak dikkate alınmamakta ve amortismanı hesaplanmamakta dolayısıyla, serbest meslek erbabı kimselerin elde ettiği kazançların tümünün vergi matrahını oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda yasal altyapı hazırlanarak gerekli düzenlemelerin yapılması ve serbest meslek faaliyeti ile iştigal eden serbest meslek erbabı kimselerin “beyin amortismanı” adı altında ödedikleri vergide indirim uygulamasına gidilmesi önerilmektedir. Bu uygulamanın beşeri sermaye kapsamında genişletilebileceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı; araştırma, tarama, değerlendirme yöntemlerinden faydalanılarak, başta serbest meslek faaliyeti yürüten serbest meslek erbabı kimseler olmak üzere beşeri sermaye olarak adlandırabileceğimiz çalışanların amortismanı konusunu “beyin amortismanı” ismiyle irdelemektir.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Sermaye, Beyin Amortismanı, Serbest Meslek Erbabı

E DEVLET SİSTEMİNİN OLUŞTURDUĞU DEĞER İLE BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Abdullah EREN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş MYO, abduallaheren@yyu.edu.tr

Prof. Dr. Muhammet Dursun KAYA

Atatürk Üniversitesi Erzurum MYO

ÖZET

Dijital dönüşüm ile beraber e devlet uygulamaları ile elektronik hizmetlerin kullanılması iş hayatında büyük değişimlere sebep olmaktadır. E devlet sistemleri kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamada en önemli araçlar haline gelerek etkin çözümler oluşturmaktadır. E devlet sistemleri de bilgi ve iletişim teknolojileri arasında yerini alan önemli bilgi sistemleri arasındadır. Bu sistemlerin sağladığı faydalar ve sunduğu özellikler ile kullanıcıların bu sistemlere karşı olan tutumları da sistemlerin devamı adına önem kazanmaktadır. Bu yüzden e devlet sistemlerinin başarısının belirlenmesi ile bu sistemlerin kullanıcılar üzerinde oluşturduğu davranışların belirlenmesi bu çalışmada ele alınmıştır. Bu bağlamda e devlet sistemlerinin Bilgi Sistemleri Başarı Modeli ile değerlendirilmesi yapılarak kullanıcıların algıladığı değer yargısı ile memnuniyetin e devlet sistemlerini kullanım niyetleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bilgi sistemleri başarı modeli faktörleri bu çalışmada ele alınarak e devlet sistemleri bu yaklaşımla incelenmiştir. Bu çalışmada anket yöntemi kullanılarak kullanıcılardan elde edilen veriler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılar arasındaki ilişkiler de bu model sonucunda ortaya konulmuştur. Çalışmada ele alınan yapılardan bilgi kalitesi, sistem kalitesi, hizmet kalitesi, memnuniyet, algılanan değer ve kullanım niyetleri yapıları incelenmiştir. Hizmet kalitesinin algılanan memnuniyet ve değer üzerinde etkiler gözlenmemiştir. Buna karşın diğer yapıların birbirleri üzerinde etkileri tespit edilmiştir. Bu çalışma ile e devlet uygulamalarının başarısını belirleyen faktörler ortaya konularak sistemin kullanım niyetlerini etkileyen yapılar ve ilişkileri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: E devlet, Algılanan Değer, Bilgi sistemleri

**İŞLETMELERİN KREDİ KARTLARINDAN KAZANDIĞI HEDİYE PUANLARIN
KULLANIMI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME****Öğr. Gör. Dr. Bilal Zafer BERİKOL**

Çukurova Üniversitesi Kozan MYO, zberikol@cu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi İlker KEFE

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, ilkerkefe@osmaniye.edu.tr

ÖZET

Kredi kartları; bankaların belirli dönemler arasında kullanılmak üzere, müşterilerinin aylık/yıllık kazançlarını dikkate alarak belirli harcama limitiyle verdiği ve anlaşmalı üye iş yerlerinde POS (Point of Sale) cihazı üzerinden alışverişlerde kullanılan bir ödeme ve borçlanma aracıdır. Kredi kartı sahibi banka müşterileri, bankanın belirlediği limit çerçevesinde, tek seferde veya taksitli alışveriş yapabilme imkanına sahip olmaktadır. Para taşıma zorunluluğunu ortadan kaldırma, bireylere bütçelerini zorlamadan taksitli alışveriş yapma fırsatı sunma, ülkelerde kayıt dışı ekonomi boyutunu azaltma ya da ortadan kaldırmaya yardımcı olma, nakit olmaması halinde ödeme yapabilme imkânı verme kredi kartı kullanmanın avantajları arasında gösterilebilir. Kullanımı gitgide yaygınlaşan kredi kartının, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin sunduğu imkanlardan birisi olduğu söylenebilir. Son yıllarda bireysel müşterilerin kullanımının yanı sıra özellikle ticari faaliyette bulunan işletmelerin, çek ve/veya senet kullanmak yerine kredi kartı kullanımını tercih ettikleri görülmektedir. Bunun sonucu olarak bankalar kendi kredi kartlarının işletmeler tarafından tercih edilmesini sağlamak, kullanılmasını yaygınlaştırmak için farklı uygulamalarda bulunmaktadır. Bu uygulamalardan birisi banka tarafından kredi kartı kullanıldıkça kart sahibine para yerine geçecek hediye puan(lar) verilmesidir. İşletmeler yapmış oldukları ticari faaliyetlere (ticari işlemler) ilişkin ödemeleri kredi kartı ile yapmakta, bu ödeme esnasında kazanılan puanları harcamaktadır. Bilindiği üzere yapılan her ticari faaliyet ile finansal bilgi (parasal işlemler) oluşmakta olup, gerçekleşen işlemlerin muhasebe ve vergi boyutu ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırma ve gözlemlerde işletmelerin kredi kartlarında bulunan puanları harcarken, muhasebe kaydını ve ortaya çıkan vergi boyutunu göz ardı ettikleri tespit edilmiştir. Bu durumun oluşmasının nedenlerinden birisi, kredi kartından kazanılan hediye puanların muhasebeleştirilmesinde kullanılacak hesaplar üzerinde konsensüs sağlanmamış olmasıdır. İşletmeler açısından ele alındığında, kredi kartı harcaması sonucu kazanılan hediye puanların işletmenin geliri olduğu düşünülmekte, bu durum beraberinde gelir hesaplarının muhasebeleştirilmesi gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle finansal tablolar oluşturulurken, kredi kartı hediye puanları ile ilgili muhasebe kayıt işlemlerinin de mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir. Böylece işletmenin gelirlerinden elde edilen vergi tutarının daha doğru şekilde tespit edilmesi mümkün olabilecek, bu durum beraberinde mali tablolardan yararlanacak menfaat gruplarının daha doğru kararlar almalarına katkı sağlamış olacaktır. Bu çalışmada; işletmelerin kredi kartlarından kazandığı hediye puanların harcanması ve muhasebeleştirilmesi ile ortaya çıkacak yararlar incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kredi Kartı, Hediye Puan, Ticari İşlem, Finansal Bilgi

ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİNİN BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Abdullah EREN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş MYO, abduallaheren@yyu.edu.tr

ÖZET

Günümüz iş hayatında verilerin dijitalleşmesi ile beraber belgelerin elde edilmesi ve yönetilmesi de farklı bir boyut kazanmıştır. Geçmişte elle oluşturulan kurumsal belgelerin elektronik belge yönetim sistemleri vasıtası ile elektronik ortamda oluşturulup yönetilmesi ile kullanıcılar yeni sistemlerle karşı karşıya kalmışlardır. Elektronik belge yönetim sistemleri de günümüzde sıklıkla kullanılan ve kuruluş ve organizasyonların vazgeçilmez bir parçası haline gelen bilişim sistemleri arasında yerini çoktan almıştır. Belge ve bilgilerin elektronik olarak oluşturulması, saklanması ve yönetilmesi bu sistemler yardımı ile gerçekleştirilerek bunlara bağlı iş süreçleri yeniden dizayn edilmektedir. Kuruluşlara entegre edilen bu sistemlerin başarısı da devamlılık adına büyük önem arz etmektedir. Bu sistemlerin kullanıcılara sağladığı faydalar sistemlerin başarısını belirlemede önemli etkenlerdendir. Bu yüzden başarıyı etkileyen etmenlerin belirlenmesi de önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada elektronik belge yönetim sistemleri, Bilgi Sistemleri Başarı Modeli ile değerlendirilerek başarıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada anket yolu ile üniversite çalışanlarından veriler elde edilerek elektronik belge yönetim sisteminin başarısı değerlendirilmiştir. Bu başarıyı belirlemede bilgi kalitesi, sistem kalitesi, algılanan memnuniyet, kullanım ve net faydalar değişkenleri kullanılmıştır. Bilgi kalitesi ve sistem kalitesinin algılanan memnuniyet üzerinde etkileri bulunurken bilgi kalitesinin kullanım üzerinde etkisi bulunamamıştır. Ayrıca memnuniyetin de net faydalar üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda yapılar arasındaki ilişkiler incelendiğinde bu alanda yapılan önceki çalışmaları destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: EBYS, Sistem kalitesi, Bilgi sistemleri

THE IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Assoc. Prof. Dr. Zekeriya NAS
Van Yuzuncu Yil University, idilbret@hotmail.com

ABSTRACT

Information technology is a growing field. Therefore in this research, it has been studied to understand the impact of information technology on Human Resource Management opportunities and challenges. “Information technology (IT) is the use of any computers, storage, networking and other physical devices, infrastructure and processes to create, process, store, secure and exchange all forms of electronic data”. Information technology has its greatest impact on especially HRM. The technology development and maintenance may facilitate the processing and distribution of information. It can cover the plan, management and support of both computer and telecommunication systems as well. A lack of information technology leads to humans having major problems in organizations. That is, information technology positively facilitates organizations’ performance. That is why various organizations have activated enterprise-wide projects of information management systems in order to find out what the inferences of these projects for the skill and knowledge requirements of the IT workforce are.

There is a strong belief that the survival, success and performance of organizations depend on information technology as it is the vital spark of organizations and can facilitate all functions of both strategic and operational management. Information technology provides both opportunities and challenges on Human Resource Management in organizations. IT is used in order to achieve competitive advantages as only creative and innovative organizations can survive the competition in the future. Finally, it should be said that no organization can escape the effects of IT. Because HRM can use information technology to develop the structure of their industry.

Keywords: Information technology, human resource management, opportunities and challenges

**TÜRKİYE'DE TERÖRİZM VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: SINIR TESTİ
(ARDL) UYGULAMASI****Prof. Dr. Ekrem GÜL**

Sakarya Üniversitesi, egul@sakarya.edu

Arş. Gör. Mustafa TORUSDAĞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mustafatorusdag@yyu.edu.tr

Arş. Gör. Veysel İNAL

Sakarya Üniversitesi, veyselinal@sakarya.edu

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'de terörizm ve ekonomik büyüme ilişkisi, eşbütünleşme ve nedensellik testleriyle 1970-2015 dönemi için Dünya Bankası ve Küresel Terörizm Veri Bankası'ndan elde edilen yıllık veriler çerçevesinde incelenmektedir. Terörizm faaliyetleri ülkelerin ekonomik faaliyetlerini doğrudan ve dolaylı olarak sekteye uğratmaktadır. Türkiye'de uzun yıllardan itibaren terörizm faaliyetleriyle pek çok kez karşı karşıya kalmıştır. Savunma sanayisine yapılan harcamalar yatırım yapılması gereken alanlara daha az kaynak ayrılmasına neden olmaktadır.

Çalışmamızda Türkiye için bu durum ele alınmaktadır. Ekonometrik analiz olarak, ARDL sınır testi uygulanmış ve elde edilen analiz sonuçları uzun dönemde terör faaliyetlerinin ekonomik büyüme üzerinde azaltıcı etkisinin olmadığı yönündedir. Yapılan nedensellik analizinden elde edilen sonuçlar iki değişken arasındaki uzun dönemde ilişki olmadığı sonucunu destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, İktisadi büyüme, ARDL eşbütünleşme, Nedensellik analizi

**DIŞ BORÇLANMA EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÜZERİNE
BİR UYGULAMA**

Arş. Gör. Mustafa TORUSDAĞ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mustafatorusdağ@yyu.edu.tr

Arş. Gör. Veysel İNAL
Sakarya Üniversitesi, veyselinal@sakarya.edu

Arş. Gör. Tunahan DEĞİRMENCİ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Dış borçlanma özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin önemli bir finansman kaynağıdır. Son yıllarda küresel piyasalarda yaşanan daralmalardan en çok etkilenen ülkeler finansman konusunda kendi kendine yetemeyen ülkelerdir. Ayrıca gelişmekte olan pek çok ülke ekonomik faaliyetlerinin büyük bir kısmında ara girdi olarak kullandığı ürünleri ithal ederek dışa bağımlı hale gelmektedirler. Bu durum dış borçlanmayı kaçınılmaz hale getirmektedir. Her ne kadar vazgeçilmez bir finansman kaynağı olsa da yönetimi akıllıca yapılmadığı takdirde ülkelerin başına bela olabilmektedir. Anapara ve faiz ödemeleri ülkeleri borç batağına sürükleyebilmektedirler. Bu denli hassas bir durum olan dış borçlanma literatürde bir hayli fazla çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmada Türkiye özelinde Dünya Bankası veri tabanından elde edilen dış borçlanmanın GSYH'ya oranı ile ekonomik büyüme oranları arasındaki ilişki ARDL Sınır Testi (2001) yaklaşımı ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar dış borçlanmanın uzun dönemde ekonomik büyümeye katkı sağlamadığı yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Dış borç, büyüme, ARDL sınır testi

**FAİZ ORANLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN KISMİ EN KÜÇÜK KARELER
METODU (KEKK) İLE İNCELENMESİ****Arş. Gör. Seda BAŞAR YILMAZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sedabasar@yyu.edu.tr

Prof. Dr. H. Eray ÇELİK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ecelik@yyu.edu.tr

ÖZET

Faiz oranları ekonominin çok önemli göstergelerinden biridir. Uygulanacak maliye ve para politikalarında, yapılacak tüm yatırımlarda ve ekonominin yorumlanmasında çok önemli bir değişken olan faizin çok fazla değişkenden etkilendiği ve çok fazla ekonomik değişkeni etkilediği bilinmektedir. Bu çalışmada, faiz oranlarını etkileyen faktörler tartışma konusu olarak ele alınmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. Faiz oranlarını etkileyen faktörlerden, iç borç stoğu, para arzı, altın fiyatları, işsizlik oranları, döviz kuru, altın fiyatları, tüketici fiyat endeksi ele alınmıştır. Bu nedenle faiz oranları ile yukarıda sayılan değişkenler arasındaki nedensel ilişki 2006-2017 yılları arasındaki aylık verileri SPSS 25 kullanılarak incelenmiştir. Bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Kısmi en küçük kareler(KEKK) metodu kullanılmıştır. Çoklu doğrusal bağlantı, az gözlem sayısı ve eksik veri gibi sorunlar var olduğu zaman etkin sonuçlar veremeyen En Küçük Kareler Metodu yerine kullanabilen KEKK iteratif bir yöntemdir. Bu çalışmada verilere KEKK uygulamadan önce çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığına karar vermek için En Küçük Kareler(EKK) metodu uygulanmıştır. Yapılan analizde çoklu doğrusal bağlantı sorunu olduğu görülmüştür. Daha sonrasında verilere KEKK uygulanmış, faiz oranları üzerinde etkisi olan değişkenler için daha kararlı tahminler bulmamıza neden olmuştur. Yapılan analiz sonucunda faiz üzerinde en etkili değişkenin iç borç ve daha sonrasında döviz kuru olduğu, en az etkileyen değişkenin ise işsizlik oranının olduğu sonucuna varılmıştır. Faiz ile iç borçlanma stoğu, işsizlik ve altın arasında negatif ilişki bulunmuşken dolar, para arzı ve tüfe arasında pozitif bir ilişki mevcuttur. Regresyon denkleminin açıklama gücü olarak bilinen R² değeri ise 0,89 bulunmuştur. Bu modelin açıklama gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçların iktisadi beklentilere uygun olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faiz Oranları, KEKK, EKK

HUMAN RESOURCE COMPETENCIES

Assoc. Prof. Dr. Zekeriya NAS

Van Yuzuncu Yil University, idilbret@hotmail.com

ABSTRACT

Human resource competencies (HRCs) always have a concern of human resource professionals and organizations. That is why, consideration of HRCs are of value for them. This survey aims and focuses to provide a better understanding of what the competencies of human resources should be in companies. It aims to guide the future development of human resources managers and professionals. Managing the human resources in organizations plays a vital role in generating and sustaining the competition in conducting business environment. It is also aimed to point at human resource as a reasonable advantage and focus on precise competencies that are vital to human resource professionals while delivering their assignments. Hence, human resource manager has a strategic starring role in the performance of company as being a diagnostician and a strategist. It would be beneficial to find out what new capabilities and competencies human resource managers may need to succeed during their assignments.

Human resource professionals need competencies to fulfill their roles successfully. It is the fact that the human resources were accepted as a fuzzy expense in the organizations until the Industrial Revolution and World War II. The fact is that the accountability and role of human resource (HR) professionals are growing day by day. In today's economy world different positive changes occur. The interest is especially on human resources. Organizations should have human resources focusing on terms and conditions of work. Many of competencies such as personal attributes, leadership and management competencies that the human resource managers have, remain significant and produce distinct advantages for the success of organizations for much better organizational productivities. These include activities of business strategies development, process of re-engineering and generating new staffing models which are ultimately very critical variables for performance in all work roles.

Keywords: Human resource, competencies, performance, competencies management

---

ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS AND STRATEGIC HUMAN RESOURCE**Assoc. Prof. Dr. Zekeriya NAS**

Van Yuzuncu Yil University, idilbret@hotmail.com

ABSTRACT

This survey reviews the literature of organizational effectiveness and strategic human resource. There are various factors affecting all types of organizations no matter how big they are. They may be small-scale organizations, medium-sized organizations or large-scale organizations. Different works are reviewed in order to provide understanding of the existing literature. Organizational effectiveness and strategic human resource researches and practices are discussed.

Organizational effectiveness is “the degree to which an organization realizes its goals” Human resource professionals pay more attention to find out what variables are significant for the organizational effectiveness. The knowledge management practices are variables affecting organizational effectiveness. The successful knowledge that human resources have is the potential increasing competitiveness of an organization. It would facilitate better understanding of how to achieve the goals of the organization. Hence, this survey provides the possible role of strategic human resource and organizational effectiveness. The results of this study points out that there is a strong relationship between organizational effectiveness and strategic human resource. Well managed knowledge can be very essential and it can contribute to both human resource and organizational effectiveness as it may cover efforts of the management activities such as getting, producing, storing, allocation, developing, and arranging knowledge by human resources. Finally, until and unless human resource and knowledge haven't become critical for organizations, it would be not that easy to have the advanced economies. The success or failure depend on human resource and management of knowledge that organizations have.

Keywords: Organizational effectiveness, strategic human resource, performance

---

RURAL WOMEN WORKLOAD; IMPLICATIONS ON SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT**Dr. Muhammad Zia-ur-Rehman**National Defence University Islamabad, drziaemail@gmail.com**Maham Amjed**

National Defence University Islamabad

ABSTRACT

This study finds the role of rural women in development projects based on the social and economic empowerment of women. The need to evaluate the project's effects in terms of empowerment arises due to the perception that interventions in the form of programs and projects have little effects on women's development in the rural areas due to institutional and cultural factors and many social factors. To test the validity of this proposition, a qualitative analysis is done and assessed. The project is evaluated in terms of participation, access, and sustainability. The project provides useful insights into the issue of women's empowerment and their hindrance in socio economic development due to excessive workload. The findings show qualitative improvements in the indicators such as capacity building, involvement in economic and social activities and reduction in the workload. The paper finally concludes that the positive effects of project are not sustainable due to poor functionality of Women Development Groups and therefore, suggest considering the viability of these groups in future follow up/new development projects.

Keywords: Rural, Women, Social, Economic, Development

**BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA KEMİK EKLEM SİSTEMİ TUTULUMU VE
PATOGENEZ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ****Bahadır KILINÇ**

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, kilinc_hecim@hotmail.com

ÖZET

Bruselloz, evcil ve vahşi hayvanlarda görülen ve insanlara hayvanlardan bulaşan, bir zoonotik hastalıktır. Bruselloz hastalığı sistemik tutulumunun yanı sıra kas iskelet sistemini olumsuz yönde etkilemektedir. Brucella vücuda sindirim sistemi, konjunktival mukoza, solunum yolları veya deriden girmektedir. Bakteri vücuda girdikten sonra giriş yerinin hemen yakınında bulunan mononükleer veya polimorfonükleer lökositler tarafından fagosite edilmekte ve immun sistem durumuna göre patolojik değişiklikler oluşmaktadır. Ayrıca, Bruselloz hastalığında kemik Eklem Sistemi Tutulumu Brusellozda en sık tutulan sistemlerden biri kemik-eklem sistemidir. Hastalık sakroiliit, periferik artrit, spondilit, paraspinal apse, bursit, osteomyelit gibi tablolarla ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle, Bruselloz hastalığı dünyadaki en yaygın zoonoz hastalık olması bilim insanlarının dikkatini çekmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar değerli birer kaynak olarak kullanılmaktadır.

Bu kapsamda, Brucella Enfeksiyonunda Kemik Eklem Sistemi Tutulumu ve Patogenez İlişkisinin İncelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Brucella, Zoonoz, Kemik eklem sistem tutulumu, Patogenez.

BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA İMMÜN YANIT VE KONTROL STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Ufuk ÜLKER

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, ufuk.ulker@tarim.gov.tr

ÖZET

Bruselloz, evcil ve vahşi hayvanlarda görülen ve insanlara hayvanlardan bulaşan, bir zoonotik hastalıktır. Brucella infekte ettiği konakta hem hücresel hem de hümorale immün yanıt meydana getirir. Humoral immünite reenfeksiyona karşı korunmada etkili iken, bakterisidal fazda hücresel immünite daha önemli bir görev almaktadır. T lenfositlerden salgılanan lenfokinlerin makrofajları aktive etmesi ile sağlanır. Böylece enfeksiyonun kontrolü ve eradikasyonu açısından immün yanıt süreci ve kontrol stratejilerinin belirlenmesi, incelenmesi giderek önem kazanan konular içerisinde yer almaktadır. Brucella vücuda sindirim sistemi, konjunktival mukoza, solunum yolları veya deriden girmektedir. Bakteri vücuda girdikten sonra giriş yerinin hemen yakınında bulunan mononükleer veya polimorfonükleer lökositler tarafından fagosite edilmekte ve immün sistem durumuna göre patolojik değişiklikler oluşmaktadır.

Bu nedenle, Bruselloz hastalığı dünyadaki en yaygın zoonoz hastalık olması bilim insanlarının dikkatini çekmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar değerli birer kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda, Brucella enfeksiyonunda immün yanıt ve kontrol stratejilerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Brucella, Zoonoz, İmmün yanıt, Kontrol, Strateji

DENEY HAYVANLARINDA SIK GÖRÜLEN BAKTERİYEL HASTALIKLAR VE KORUNMA YOLLARININ İNCELENMESİ

Dr. Ufuk ÜLKER

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, ufuk.ulker@tarim.gov.tr

ÖZET

Deney hayvanı, deneyde kullanılan ya da kullanılacak olan hayvandır. Deneysel araştırmalarda kullanılan deney hayvanları kaçınılmaz olarak insan deneklerine karşı en önemli alternatiflerden birisidir. Deney hayvanlarının hastalık etkenleri başta genetik, bakteri, virus, parazit, protozoon, mantar ve kimyasallar, kontamine olmuş yem ve su tüketimi yapı olmak üzere, tür ve ırk özellikleri ile diğer çevre faktörleri hastalıklara hazırlayıcı faktörlerdir. Patojen etkenler, deney hayvanların bağırsak florasında normal olarak mevcut olup, zaman zaman immün sistem baskılandığı ya da savunmada yetersiz kaldığı durumlarda patojen hale geçebilecek niteliktedir. Deney hayvanlarında bireysel ya da önlem alınmadığında toplu halde hastalığa neden olabilen Pastörella, Salmonella gibi pek çok bakteri türü bulunmakla birlikte bunların bir kısmı Listeria monocytogenes gibi zoonoz yani insanlara geçerek hastalık oluşturan bakteri türleri bulunabilmektedir. Bu nedenle deneysel çalışmaların sağlıklı bir şekilde yürütülerek, tamamlanabilmesi ve bazı bakteri türlerinin zoonoz karakterli olması nedeniyle önemli bir konulardan birisidir.

Bu kapsamda, deney hayvanlarında sık görülen bakteriyel hastalıklar ve korunma yolları incelenmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deney hayvanı, Bakteriyel hastalıklar, Korunma.

DEPRESİF BOZUKLUĞUN TEDAVİ MALİYETİ ÜZERİNE TERAPİ TABANLI ÖNERİLER

Dr. Öğr. Üyesi E. Füsün Akyüz Çim
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drfusunakyuz@hotmail.com

ÖZET

Genel mental bozukluklardan biri olarak kabul edilen Depresif Bozukluk ,depresif duygudurum ve günlük faaliyetlerde ilgi-istekde azalmanın görüldüğü psikiyatrik bir hastalıktır. Depresif bozukluk , hastada bireysel olarak oluşturduğu ciddi işlevsellik kaybı, sosyabilitede azalma nedeni ile üretkenlikte azalma ve sağlık harcamalarında artışı beraberinde getirmektedir.Amerika Birleşik Devletleri'nde depresyonun son on yılda ekonomik yükü 210 milyar dolara yükseldi.İş yeri %48 ve sağlık harcamaları %47 ile ilgili maliyetlerin oranı birbirine yakın iken intihara ilişkin maliyet %5 olarak saptandı.

Depresyon akut tedavisi uygun bir şekilde düzenlense de rekürrensi oldukça sık görülen bir bozukluktur. (3)İlk depresif atak sonrası ikinci depresif atak olasılığı %50 ,ikinci depresif atak sonrası tekrarlama riski %70, 3. Atak sonrası tekrarlama riski %90 dır.Yüksek rekürrens oranları göz önünde bulundurularak tedavinin esas amaçlarından biri rekkurensi önlemek olmalıdır. Meta analiz çalışmaları uygulanan BDT (Bilişsel Davranışçı Terapi) nin depresif atakları önlediğini göstermiştir.Bir diğer yandan birinci basamak tedavilerde ,psikolojik terapilerin yeterliliği olan kişilere ulaşmanın zor olması önemli bir durumdur.Computerize (online) terapiler stigmatı azaltır ,ulaşımı kolaylaştırır ayrıca etkili müdahaleye imkan vermektedir.Maliyet değerlendirmesinde online CBT nin ,yüz yüze verilen CBT den daha uygun maliyette olduğu saptanmıştır.

Dikkate değer bir diğer çalışma;Farmakoterapinin de yer aldığı pozitif duygudurum self monitorizasyonunun (ESM-I/ experience sampling method interventions) olduğu çalışmadır. Çalışma da farmakoterapi ve self monitorizasyona ek olarak geri bildirim alındığı grupta maliyet ve klinik sağaltımın daha efektif olduğunu göstermiştir. Her ne kadar Online BDT uygulanması rekürrensi azalttığı düşünülse de ,aksi süreci düşündüren çalışmalarda mevcuttur .Bu nedenle geri bildirim alındığı psikoterapotik yöntemlerin online sistemlere entegre olduğu sistematik online BDT terapilerinin uygulanması hem klinik iyileşme hemde maliyet açısından daha etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Depresif Bozukluk, Rekürrens, maliyet, Bilişsel Davranışçı Terapi

HEMOPTİZİ İLE PREZENTE OLAN BEHÇET HASTASINDA NADİR GÖRÜLEN TROMBOZE PULMONER ARTER ANEVİZMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Veysel Atilla AYYILDIZ
Süleyman Demirel Üniversitesi, veysela06@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Mesut ÖZGÖKÇE
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mozgokce@gmail.com

ÖZET

Behçet hastalığı, etyolojisi bilinmeyen, nökslerle seyreden, kronik multisistemik bir vaskülitir. Her çaptaki arter ve veni etkileyebilir. Pulmoner arter anevrizmasının eşlik etmesi nadirdir. Genellikle 3. ve 4. dekatlarda görülür. Erkek ve kadınlarda görülme oranları bölgesel farklılıklar gösterir. Bu olguda hemoptizi şikayetiyle başvuran, tromboze pulmoner arter anevrizmaları tespit edilen Behçet hastasının radyolojik görüntüleme bulgularını sunmayı amaçladık.

Olgu sunumu. 5 yıldır bilinen Behçet hastalığı olan 40 yaş erkek hasta, göğüs hastalıkları polikliniğine son 1 aydır olan öksürük ve kanlı balgam şikayetiyle başvurdu. Fizik muayenesi normaldi. Eritrosit sedimentasyon hızı 62 mm/saat, beyaz küre: 17200/mm³ ve CRP : 70,2 mg/L değerleri yüksek olarak bulundu. Akciğer grafisinde bilateral hiler dolgunluk-nodüler opasiteler, sağ üst zonda nodüler opasite mevcuttu (Resim 1). BT anjiyografide sağ üst (Resim 2) ve alt lob (Resim 3) pulmoner arter dallarında tromboze anevrizmalar mevcuttu. Sol ana pulmoner arter trombüsle oklüdeydi. Sağ ana pulmoner arter proksimalinde parsiyel trombüs mevcuttu (Resim 2). Hasta romatoloji servisine yatırıldı ve 1000 mg Prednol verildi.

Tartışma ve Sonuç. Arteriyel tutulum venöz tutulumuna göre daha seyrek olup çok daha ciddi problemlere yol açmaktadır. En sık aorta, sonrasında pulmoner arterler tutulur. Akciğer tutulumunun en sık bulgusu olgumuzda da olan hemoptizidir. Behçet hastalığı tanısı olup eşlik eden hemoptizi şikayetiyle başvuran hastalarda olası tromboze pulmoner arter anevrizma ve/veya anevrizmalarını düşünmek gerekir.

Tedavide medikal yöntemler ile başarılı klinik ve radyolojik sonuçlar alınmaktadır. Hastamızın tedavisi henüz devam etmektedir. Bu olgularda tedavi tamamlansa bile duruma göre endovasküler müdahale veya uzun süreli takip gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemoptizi, Behçet hastalığı, Arter anevrizmaları.

RARE AND ENDEMIC PLANT SPECIES FROM BINGOL PROVINCE, EAST ANATOLIA/TURKEY AND THEIR THREAT CATEGORIES**Dr. Süleyman Mesut PINAR**

Van Yüzüncü Yıl University, Van Health School, mesutpinar@hotmail.com

ABSTRACT

Bingol province is situated in East Anatolia from Turkey. This area belonging to Irano–Turanian phytogeographic region has a high topography attaining over 2000 m and much mountainous. Winter temperatures are quite low in the highlands of East Anatolia. Many of the high mountains of East Anatolia are limestone. The mountains and valleys in Bingol province are very rich in terms of endemics. During the period 2016–2018 the author collected numerous plant specimens from Bingol and around, also some endemic and rare plants were photographed. Collected plants were determined according to Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Threat categories were defined according to Red Data Book of Turkish Plants and to IUCN (2017). All herbarium specimens collected from this province were deposited at Siirt University Flora and Fauna Center (SUFAF) and Yuzuncu Yıl University, Herbarium of the Biology Department (VANF). The general aim of this study is determination of rare and endemic plant species which are distributed in Bingol and around. In this study, 140 endemic and rare taxa were determined. 122 of 140 are endemics and the others are rare plants for this province. The threat categories as follows; 2 Extinct (EX), 2 Data Deficient (DD), 7 Critical (CR), 11 Endangered (EN), 30 Vulnerable (VU), 18 Near Threatened (NT), and 70 Least Concern (LC). According to field observations, threat categories of some species are discussed, and new categories have been proposed.

Key Words: Bingol, endemic, threat categories, Turkey

STREPTOZOTOSİN İLE İNDÜKLENEN DENEYSSEL DİYEBETTE TİMOKİNONUN OVARYUM HACMI ÜZERİNE ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Fikret ALTINDAĞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, fikretaltindag@yyu.edu.tr

ÖZET

Çalışmamızda sıçanlarda streptozotosin (STZ) ile oluşturulan deneysel diyabette timokinonun (TQ) ovaryum üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada 28 adet yetişkin erkek wistar albino dişi sıçan kullanıldı. Sıçanlar dört gruba (n=7) ayrıldı; Grup 1; bir hafta boyunca 0,5 ml/kg serum fizyolojik (IP) uygulandı, Grup 2; bir hafta boyunca 4mg/kg/gün dozunda TQ (içme suyu ile) verilirdi, Grup 3; 45mg/kg STZ (IP) uygulandı, Grup 4; haftanın ilk 5 günü 4mg/kg/gün TQ (içme suyu ile) verildikten sonra son iki günü ise 45mg/kg/gün STZ (IP) Uygulandı. Deney sonunda sıçanlar anestezi altında toraks bölgeleri açılarak %10luk tamponlu formaldehit ile perfüze edildi. Over dokusu çıkarılarak bouin çözeltisinde fikse edildi. Sistemik rastgele örnekleme stratejileri uygulanarak mikrotomda 5 µm kalınlığında kesitler alındı. Alınan kesitler Hematoksilen-Eosin boyasında boyandı ve ışık mikroskopunda stereolojik olarak incelendi. Gruplar arasındaki karşılaştırmada Kruskal-Walli testi uygulandı. Ovaryum toplam hacim hesaplaması için Cavalieri metodu uygulandı. Ovaryum hacmi bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmedi (p>0.05).

Anahtar Kelimeler: Sıçan, Stereoloji, Streptozotosin, Timokinon.

**BATIN ÖN DUVARI CİLT-ALTI SKAR ENDOMETRİOZİS VAKALARININ
ANALİZİ VE GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ:
RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA****Dr. Öğr. Üyesi Erbil KARAMAN**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, erbil84@gmail.com**Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil YAVUZ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ihalilyavuz@gmail.com**Prof. Dr. Ali KOLUSARI**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, dralikolusari@yahoo.com**Doç. Dr. İsmet ALKIŞ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ismetalkis@hotmail.com**Prof. Dr. Hanım Güler ŞAHİN**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, azizgul@hotmail.com**Prof. Dr. Abdulaziz GÜL**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drsahin@yahoo.com**ÖZET**

Endometriozis; endometriyal dokunun, uterin kavite dışına yerleşmesi olarak tanımlanır. Ektopik endometriyal doku genellikle pelvis içinde yerleşirken, nadir olarak akciğer, üreter, beyin ve abdominal duvar gibi tüm vücut organlarında da görülebilir. Ekstrapelvik endometriozis olgularının büyük çoğunluğunu histerektomi, sezaryen ve epizyotomi sonrası oluşan skar endometriozis olguları oluşturmaktadır. İlk olarak 1975 yılında, sezaryen ya da jinekolojik ameliyat uygulanan olgularda insizyon skarı yerinde veya çevresinde de endometriozis odakları olabileceği bildirilmiştir. En sık görülen semptomlar abdominopelvik ağrı, dismenore, disparoni, menstrüel düzensizlik ve infertilitedir. Karın duvarında yerleşen endometriozisin sıklığı %0.03 ile %1.7'dir. Skar endometriozis cerrahi öyküsü bulunan kadınlarda palpabl abdominal kitle ve menstrüasyon dönemlerinde artan sıklık ağrı ya da sıklık kanamaya bağlı boyut değişimi ile kendini gösterir. Biz de sezaryen sonrası insizyon bölgesinde kitle nedeniyle opere edilip patolojik tanısı endometriozis olarak raporlanan olgularımızı analiz etmeyi ve görüntüleme yöntemlerinin tanıdaki yerini sunmayı amaçladık.

Bu retrospektif çalışmada, 01/01/2013-15/05/2018 yılları arasında, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Jinekoloji Polikliniğinde değerlendirilen ve radyolojiye konsülte edilen, görüntüleme yöntemleri ile abdominal duvar endometriozisi düşünülen, batın duvarında kitle nedeniyle cerrahi eksizyon uygulanan ve patolojik incelemede endometriozis saptanan olguların tıbbi kayıtları incelenmiştir. Retrospektif taramada belirtilen tarihler arasında batın ön duvarı skar endometriozisi olan 7 olgunun tıbbi kayıtlarına ulaşılabildi. Olgularda en küçük yaş 22 ve en büyük yaş 38 olarak tespit edildi. Olguların hepsi reproduktif çağda idi. 38 yaşında, G3P3 olan birinci olgu 3 yıl önce sol pelvik ağrı ele gelen kitle tanısı ile genel cerrahi polikliniğine başvurmuş. 4 yıl önce C/S ve appendektomi öyküsü mevcut olan hastaya genel cerrahi polikliniğince yüzeysel doku USG ve Alt abdomen BT çekilmiş, Ultrasonografide İnsizyon hattı sol lateralde kas planlarına kadar uzanım gösteren 2x4 cm kalınlığında düzensiz sınırlı septasyonlar içeren sıvı lokülasyonu izlenmiştir. Hastaya sol lateralde 4x4 cm lobule lezyon tanısı ile kitle eksizyonu yapılıyor ve patoloji endometriozis olarak rapor ediliyor. 3 yıl sonra şikayetlerinin tekrarlaması üzerine hasta polikliniğimize başvurmuş ve hastaya yapılan yüzeysel doku ultrasonografisinde batın sol alt kadranda insizyon hattı sol superiorunda insiyon hattına yaklaşık 4 cm uzaklıkta kas planları arasından ciltaltı yağlı dokuya uzanan 26x19 mm'lik alanda heterojen içerikli inflamatuvar doku görünümü izlenmiştir. Öncelikle Apse yada endometriozis olarak düşünülmesi üzerine hastaya operasyon planlanmış ve cerrahi eksizyon sonrası patoloji endometriozis olarak rapor edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Batın Ön Duvarı, Cilt-Altı Skar Endometriozis.

PLANTAR FASİİT TEDAVİSİNDE EKSTRACORPOREAL SHOCK WAVE THERAPY İLE ÖZEL YAPILMIŞ TABANLIK UYGULAMASININ KARŞILAŞTIRILMASI; BİR YIL TAKİPLİ PROSPEKTİF RANDOMİZE ÇALIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir AYDIN

Dicle Üniversitesi Ortez-Protez Ünitesi, akcosut@hotmail.com

ÖZET

Amaç. 1/10 oranında toplumda görülen Plantar fasiit, genellikle topuk ağrısına neden olan plantar fasiinin dejenerasyonu ile karakterize bir hastalıktır. Farklı tedavi seçenekleri içinde ekstracorporeal shock wave therapy (ESWT), plantar fasiit'te yoğun şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca ark destekli ayakkabı içi tabanlıklarda son zamanlarda sıkça reçete edilmektedir. Bu çalışmada ESWT ile kişiye özgü ölçü alınarak yapılan tabanlıkların (custom foot orthotic, CFO) etkinliğini araştırmayı amaçladık.

Metod. Çalışma prospektif randomize kontrollü olarak planlandı. Seksen üç hasta değerlendirildi. ESWT uygulanan hastalar (grup I, 40 hasta), CFO uygulanan hastalar (grup II, 43 hasta) olarak ayrıldı. Grup I' e her seansta 10-12 Hz frekansta, 2000 atım, 1.6-1.8 bar basınçta olacak şekilde ESWT cihazı uygulandı. Grup II' ye medial longitudinal ark destekli tabanlık kullanıldı. Hastalarda sabah, akşam, istirahatte ve yürürken ağrıyı (VAS), ayak fonksiyonlarını değerlendirmek için Ayak fonksiyon indeksi (FFI) ve Ayak sağlığını değerlendirmek için Foot Health Status Questionnaire (FHSQ) kullandık.

Bulgular. Hem ESWT hem de CFO grubunda tedavi öncesine göre (4., 12. ve 24.) haftalardaki değerlendirme parametrelerimizde oldukça anlamlı gelişmeler olmasına rağmen ($P<0,001$). 48. haftadaki değerlendirmemizde CFO grubunda anlamlı iyileşme devam ettiği görüldü ($P<0,05$), ancak ESWT grubunda tedavi öncesi anlamlı fark bulunmadı ($P<0,05$). İki grup arasında (4., 12. ve 24.) haftalardaki değerlendirme parametrelerimizde istatistiksel farklılık olmamasına rağmen ($P>0,05$). 48. haftada CFO lehine anlamlı farklılıklar bulduk ($P<0,05$).

Sonuç. ESWT ve CFO uygulamaları kısa ve orta vadede (4., 12., 24. hafta) uygulama öncesi değerlerle karşılaştırıldığında anlamlı üstün bulunmuştur. Ancak uzun vadede (48. hafta) CFO' u daha etkili bulduk.

Anahtar Kelimeler: Plantar fasiit, ESWT, CFO tabanlık, ağrı

**GEBELİKTE UYGULANAN DİKLOFENAK SODYUM VE TİMOKİNONUN
POSTNATAL DÖNEMDE SIÇAN SPERMATOGONYUM HÜCRE SAYISINA
ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI****Dr. Öğr. Üyesi Fikret ALTINDAĞ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, fikretaltindag@yyu.edu.tr**Prof. Dr. Murat Cetin RAGBETLİ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ragbetli@hotmail.com**ÖZET**

Çalışmamızın amacı gebelikte uygulanan diklofenak sodyum ve timokinonun postnatal on haftalık sıçan spermatogonyum hücre sayısına etkilerinin stereolojik yöntemlerle araştırmasıdır. Çalışmanın başında çiftleşme için ağırlıkları 200-300 g. arasında olan daha önce hiç çiftleşmemiş 20 adet erişkin Albino Wistar cinsi dişi sıçan kullanıldı. Sıçanlar bir gece boyunca çiftleşmeye bırakıldı. Hayvanlar normal ışık ve karanlık siklusu ile 21±2° C (derecede) normal diyetle takibe alındı. Sıçanlar Kontrol, Serum Fizyolojik (SF), Diklofenak Sodyum (DS), Timokinon (TQ) ve Diklofenak Sodyum+Timokinon (DS+TQ) olmak üzere 5 gruba ayrıldı. Kontrol grubuna her hangi bir işlem uygulanmazken, gebeliğin 5-15.günleri arası 10 gün süre ile SF grubuna 1ml/kg/gün serum fizyolojik IP yolla, DS grubuna 6.1mg/kg/gün diklofenak sodyum IM yolla, TQ grubuna 5mg/kg/gün içme suyu ile, DS+TQ grubuna ise 6.1mg/kg/gün diklofenak sodyum IM yolla 5mg/kg/gün içme suyu ile verildi. Doğan erkek yavrulardan her bir grupta 7 tane 10.haftanın sonunda anestezi altında perfüzyona alınarak sağ testisleri çıkarıldı. Bouin solüsyonu ile tespit edildikten sonra rutin histolojik takip aşamalarından geçirildi ve parafine gömüldü. 4 µm kalınlığında kesitler alınarak H-E boyası ile boyandı. Stereolojik olarak spermatogonyum toplam hücre sayımı için disektör-Cavalieri metodu uygulandı. Çalışma sonucunda gruplar arasında spermatogonyum hücre sayısı bakımından anlamlı bir fark gözlenmedi (p>0.05).

Anahtar Kelimeler: Diklofenak sodyum, Sıçan, Spermatogonyum, Stereoloji, Timokinon.

OSTEOPETROZİS HASTALARINDA KIRIKLARIN PLAK VİDA İLE TEDAVİ SONUÇLARI

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATIÇ
Dicle Üniversitesi, ramazanatic@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir AYDIN
Dicle Üniversitesi, akcosut@hotmail.com

ÖZET

Giriş. Osteopetrozis, osteoklastlardaki fonksiyonel defekte bağlı nadir bir kemik displazisidir. İlk defa 1904 yılında Alber-Schonberg tarafından tanımlanan bu kemik displazisi, 1926'da Karshner tarafından osteopetrozis olarak isimlendirilmiştir. Literatürde bugüne kadar 500 dolayında olgu yayınlanmıştır. Bunlarında çoğu vaka sunumu şeklindedir. Çalışmamızda osteopetrozis tanısı almış ve travma sonrası kırık gelişmiş olan hastaların plak vida ile tedavi sonuçlarını değerlendirdik.

Gereç ve Yöntem. Kliniğimizde 2009 ile 2015 yılları arasında osteopetrozis tanısı almış 6 hastanın 10 femurunun kırık sonrası plak vida ile tedavi sonuçlarını retrospektif olarak değerlendirdik. Hastaların ortalama yaşı 19.1 (dağılım 13-35) yıl idi. Hastaların 4' ü (%66.6) erkek 2' si (%33.4) bayandı. 3 hastanın bilateral femur kırığı mevcuttu. Bu kırıklar eş zamanlı olarak gelişmiş kırıklar değildi. Femur kırıklarının dağılımı; 5'i (%55.5) subtrokanterik kırık, 3'ü (%33.3) diafiz, 1'i (%11.1) boyun kırığı şeklindedir. Subtrokanterik kırıklara anatomik plak vidayla osteosentez yapıldı. Diafiz kırıklarının birine titanyum elastik çivi ile osteosentez ikisinede düz plak vidayla osteosentez yapıldı. Boyun kırığı olan bir hastamıza da Harris-Müller plağıyla osteosentez yapıldı.

Bulgular. Hastalarımızın ortalama kaynama süresi 13 (11-19) aydı. Diafiz kırığı olan bir hastamızda konservatif tedavi sonrası kaynama bulgularının olmamasına üzerine plak vidayla tespit uygulandı. Bir hastamızda operasyon sonrası 4. Ayda implant yetmezliği gelişmesi üzerine implantı çıkarılıp tekrar plak vidayla tespit sağlandı. Subtrokanterik kırık sonrası anatomik plak vida ile tespit sağladığımız bir hastamızda distal vida deliği altında kırık gelişmesi sonucu kırık bölgesine plak vidayla tespit sağlandı.

Sonuç. Osteopetrozis hastalığı nadir görülen bir hastalık olmasına rağmen hastalarda kırık gelişme riski yüksektir ve bu kırıklarının tedavi süreçlerinde kaynama gecikmesi gibi komplikasyonların görülme oranı da yüksektir.

Anahtar Kelimeler: osteopetrozis, femur, plak, kırık

**PHENOLIC COMPOSITION AND ANTIOXIDANT ACTIVITY OF
OLEANDER (*Nerium oleander* L.)****Assist. Prof. Dr. Abdulahad DOĞAN**

Van Yuzuncu Yil University, abdulahadogan@yyu.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Abdullah DALAR

Van Yuzuncu Yil University, dalar.abdullah@gmail.com

ABSTRACT

This study presents antioxidant activity and phenolic composition of lyophilized flower extract of oleander (*N.oleander* L.). Antioxidant activity of the extract was evaluated through complementary antioxidant methods (FCR, FRAP and ORAC) representing different mechanisms. Phenolic composition of the extract were assessed using high performance liquid chromatography coupled with diode array–mass spectrometry (HPLC-DAD).

The extract exhibited high antioxidant activity through single electron mechanism (FCR: 49.7±0.2 mg Gallic acid equivalent and FRAP: 505.0±12.8 µmol Fe 2+ per gram extract, respectively) and hydrogen atom transfer mechanism (ORAC: 1166.0±3.9 Trolox equivalent/g extract). Chromatographic analysis revealed that gallic acid, chlorogenic acid, rutin and luteolin hexoside were the major phenolic compounds which might be the main contributor of antioxidant capacity.

Results obtained within this study revealed that lyophilized flower extract of *N. oleander* had pronounced antioxidant activity in vitro and contained biologically active phenolic compounds.

Keywords: *Nerium oleander*, phenolics, antioxidant.

YOĞUN BAKIMDA ANTİKONVÜLZAN AMAÇLA KULLANILAN VE ANTIARİTMİK ETKİLİ FENİTOİNİN BRADİKARDİ YAN ETKİSİ: OLGU SUNUMU

Uzm. Dr. Mehmet KILIÇ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gundes30@hotmail.com

Dr. Mehmet Edip AKYOL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nrs.meakyol@gmail.com

ÖZET

Giriş. Gelişmiş ülkelerde travma sonrası çocuk ölümlerinin %40'nun nedeni travmatik beyin hasarıdır. Bu hastaların tedavisinde genel destek tedavisi yanında kafa içi basınç artışına yönelik medikal veya cerrahi tedavi olarak iki şekilde yapılabilir. Bu hastalarda konvülsiyonları önlemek veya tedavi etmek için fenitoin verilebilir. Bu olguda yoğun bakımlarda sıklıkla takip edilen travmatik beyin hasarına bağlı konvülsiyonları olan olguların tedavisinde kullanılan fenitoinin bir yan etkisi olan bradikardi gibi yan etkilerine dikkat çekmeyi amaçladık.

Olgu. Trafik kazası sonucunda yaralanan 14 yaşında, 45 kg erkek olgu acil servise getirildiğinde Glaskow koma skalası:7, bilinç kapalı, pupiller anizokorik, ışık refleksi bilateral +/+, arteriyel kan basıncı:135/86 mmHg, periferik oksijen saturasyonu (SpO₂): %85 ve kalp tepe atımı: 64 atım/dakika idi. Olgu hemen entübe edildi. Çekilen radyolojik tetkiklerinde travmatik beyin hasarı ve yaygın beyin ödemi saptanması ile yoğun bakım ünitesine (YBÜ) yatırıldı. Olgunun her iki üst ekstremitede gelişen tonik kasılmalar nedeni ile 10 mg diazepam intravenöz olarak yapıldı. YBÜ'deki takiplerinde kalp tepe atımı: 68atım/dk. olup beyin cerrahi kliniği önerisi ile fenitoini 20mg/kg yükleme ve idamede 3x300mg/gün, metilprednizolon 4x4 mg/gün ve mannitol 6x50 ml/gün IV olarak başlatıldı. Yatışının 12. gününde trakeostomi açılan olgu yatışının 15. gününden sonra günlük ortalama nabızları: 60 atım/dk. civarında seyrederken yatışının 25. gününde kan basınçları normal iken nabız sayısı: 49atım/dk.'a düşmesi üzerine beyin cerrahi kliniğine ve kardiyoloji kliniğine konsülte edildi. Ancak çekilen beyin tomografisinde beyin ödemi ve kardiyolojik tetkiklerinde de bir patoloji saptanmadı. Olgunun konvülsiyonlarının olmaması üzere antiepileptik ilacın kesilmesi açısından nöroloji kliniğine danışıldı. Feniton stoplandıktan bir gün sonra olgunun kalp tepe atımları 55 atım/dk. olup her geçen gün nabızları artmaya başladı. Olgu YBÜ'eyatışının 60. gününde trakeostomisi kapatıldıktan 6 gün sonra genel durumu orta, hemodinamik parametreleri stabil ve kalp atımı: 68 atım/dk. İle evine taburcu edildi. Tartışma: Travmatik beyin hasarının tedavisinde asıl amaç hastanın havayolunu güvenceye alıp hemodinamik açıdan stabil hale getirilmesini sağlamaktır. Hastanın arteriyel kan basıncını yeterli düzeye çıkarılarak beyin kan akımını sağlamak önemlidir. Kafa içi basıncın düşürülmesi için yatak başı yüksek tutulmalı, normotermi, yeterli analjezi, sedasyon ve antiödem için hiperozmolar tedavi yapılmalıdır. Gerekli vakalarda barbitürat türevi ilaçlar kullanılabilir. Bütün bunlara rağmen kafa içi basıncı düşürülemiyorsa beyin-omurilik sıvısının drenajı veya dekompresif kraniektomi de yapılabilir. Konvülsiyon geçiren veya geçirme ihtimali olan vakalara antikonvulzan amaçla fenitoin başlanabilir. Fenitoinin aynı zamanda antiaritmik bir ilaç olması nedeni ile kardiyak patolojilerde de kullanılmaktadır. Ancak fenitoin sinüs bradikardisi, sinoatriyal blok, ikinci ve üçüncü derece A-V blok varlığında kesilmeli ya da kullanılmamalıdır. Bu olguda travmatik beyin hasarı sonrasında gelişen konvülsiyonun tedavisinde kullanılan fenitoinin bağlı sinüs bradikardisi geliştiği ve ilacın kesilmesi ile nabızlar yeniden normal sinüs ritmine döndüğü görüldü.

Sonuç olarak, YBÜ'de travmatik beyin hasarı gibi durumlarda sık kullanılan antikonvulzan etkili fenitoinin, bradikardik yan etkilere yol açabileceğini hatırlamak gerekir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, olgu sunumu, yan etki

LUMBERİTONEAL ŞANT SONRASI BİLATERAL SUBDURAL KANAMA OLGUSU

Dr. Mehmet Edip AKYOL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nrs.meakyol@gmail.com

Dr. Öğr. Gör. Celaleddin SOYALP

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, c.soyalp@hotmail.com

ÖZET

Giriş ve Amaç. Subdural hematoma, lumboperitoneal şantlama sonrası nadir görülen ve tedavi edilmediğinde ölümcül olabilen ciddi bir komplikasyondur. Bu olguda otuz yedi yaşında lumboperitoneal şant takılması sonrası subdural hematoma gelişen hastayı sizlere sunmak istedik.

Bulgular. Otuz yedi yaşında daha önce psödotümör cerebri tanısı ile lumboperitoneal şantlanma sonrası hastanın 1 ay sonra ara ara olan baş ağrısı bu son haftadır baş ağrısı artmış. İki gündür bulantıları ve kusmaları olan hastanın yapılan muayenesinde genel durumu iyi, nörolojik muayenede anormallik yoktu. Hasta tetkik için kliniğimize yatırıldı. Hastanın çekilen Beyin bilgisayarlı tomografi (BT) de bilateral frontoparietal ve en kalın yeri 6 mm olan subakut subdural hematoma mevcuttu. Genel durumu iyi ve şuuru açık olan hastaya kranial hipotansiyon için tedavi başlandı ve takibe alındı. Baş ağrıları artan hasta tekrar değerlendirildi. Hastaya müdahale edilerek lumboperitoneal şantı batın kısmından bağlanarak bloke edildi. Takip sonucu semptomları gerileyen hastanın son çekilen Beyin BT'sinde bilateral subdural hematoma gerilemişti. Hasta poliklinik önerileri ile taburcu edildi.

Tartışma. Subdural hematoma, dural sinüslerin yırtılması veya yüzeysel kortikal venlerin sonucu oluşur. Genellikle travmaya bağlı görülmekle beraber koagülopati, vasküler malformasyon, araknoid kist rüptürü, metastatik kanser, dural sarkoma, lomber ponksiyon iatrojenik dehidratasyon, hidrosefali için takılmış şant ve spinal anesteziyede bağlı görülebilir. Subdural hematoma lomber ponksiyonunun ender görülen, ancak ciddi bir komplikasyondur. Bu yazıda lumboperitoneal şantlanma sonrası subdural hematoma gelişen bir olgu sunulmaktadır. Subdural hematoma gibi ciddi bir komplikasyonun da altında yatan bir sebep olabileceği düşünülmeli ve bunu ortaya koymak için görüntüleme yöntemlerine başvurmakta tereddüt edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Lumboperitoneal Şant, Lomber Ponksiyon, Subdural Hematom, Baş Ağrısı

OECD ÜLKELERİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜ ETKİNLİĞİNİN STOKASTİK SINIR ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Fuad SALAMOV

Muş Alparslan Üniversitesi, f.salamov@alparslan.edu.tr

Öğr. Gör. Özgür YEŞİLYURT

Muş Alparslan Üniversitesi, o.yesilyurt@alparslan.edu.tr

Arş. Gör. Mehmet ŞENER

Muş Alparslan Üniversitesi, m.sener@alparslan.edu.tr

ÖZET

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne üye olan ülkeler sağlık sektörünün geliştirilmesine daha fazla önem verilmiş ve bu yönde politikalar uygulanmıştır. Çalışma kapsamında OECD sağlık istatistikleri sitesinden elde edilen 2016 yılı verileri kullanılarak sağlık sektörü etkinlikleri “Stokastik Sınır Analizi” ile yapılmıştır. Çalışmanın amacı; OECD ülkelerinde sağlık harcamalarının değişimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, etkinsizlik nedenlerinin ortaya konulmasıdır.

Stokastik Sınır Analizi; “En Küçük Kareler (EKK)” ve “Maksimum Olabilirlik (MO)” yöntemleri ile etkinlik ölçüm hesaplamaları Cobb-Douglas fonksiyonu kullanılarak yapılmıştır. Analiz kapsamında “Kişi Başına Düşen Sağlık Harcamaları” bağımlı değişken; “Sigara Kullanım Oranı (% 15 yaş üstü)”, “Yıllık Alkol Tüketimi (Lt, 15 yaş üstü)”, “Hastane Yatağı Sayısı (1000 kişi başına)”, “Hekim Sayısı (1000 kişi başına)”, “Hemşire Sayısı (1000 kişi başına)”, “Bebek Ölüm Oranı (Yıllık 1000 doğumda)”, “Doğumda Beklenen Yaşam Süresi”. “Kişi Başına Düşen Doktor Müayene Sayısı”, “Hastaların Hastanede Gün Olarak Yatış Süresi” bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak EKK daha sonra MO yöntemi ile tahmin analizleri yapılmış, her iki yöntemin tahmin sonuçları Eviews7, STATAMP13 ve SPSS-21 bilgisayar programından elde edilerek analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır. MO yöntemi ile yapılan regresyon sonucunda tüm analizlerde etkinsizlik nedeninin %99,99 oranında rassal hatadan kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre MO yöntemi ile elde edilen değişkenlerin aldığı katsayı değerlerinin EKK yöntemi ile elde edilen katsayı değerlerine eşit olduğu, dolayısı ile MO analizi ile tekrar yorum yapılmasına gerek olmadığı tespit edilmiştir. MO yöntemi ile yapılan analizi sonucunda bağımsız değişken olarak “Sigara Kullanım Oranı” ve “Yıllık Alkol Tüketimi” parametreleri alındığı regresyonda etkinsizliğin %11'nin rassal hatadan, %89'unun ise teknik etkinsizlikten kaynaklandığı tespit edilmiştir. EKK yöntemi tahmin sonuçlara göre yapılmış tüm analizlerde “Yaşam Süresi” ve “Hemşire Sayısı”na ilişkin katsayı pozitif ve anlamlı, “Hekim Sayısı”na ilişkin katsayı pozitif anlamsız çıktığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: OECD, Etkinlik, Stokastik Sınır Analizi, En Küçük Kareler, Maksimum Olabilirlik.

UYKU DOSTU HORMON: MELATONİN**Arş. Gör. Seda KESKİN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sedakeskin@yyu.edu.tr

Ergin TAŞKIN

Kafkas Üniversitesi, ergintaskin_65@hotmail.com

Prof. Dr. Murat Çetin RAĞBETLİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ragbetli@hotmail.com

ÖZET

N-asetil-5-metoksitriptamin olarak bilinen melatonin ilk olarak sığır beyin üstü bezi epifiz dokusunda 1958'lerin sonlarında tanımlanmıştır. Bugün neredeyse her organizmada var olduğu belirlenen ve canlı organizmalarda düşük molekül ağırlığına sahip melatonin, epifiz bezinin ışığa duyarlı pineolasit adı verilen hücrelerine triptofan amino asidinin alınmasıyla salgılanır ve bakterilerden memelilere farklı türlerde pleiotropik biyolojik aktiviteler sergiler. Aydınlık ve karanlık döngüsünün yanı sıra, bu hormonun seviyesi mevsime, cinsiyete, yaşa ve fizyolojik koşullara göre değişiklik gösterebilir. Aynı zamanda melatonin hem serbest oksijen radikallerini süpürme hem de antioksidan sistemi aktive etme özelliği ile güçlü bir antioksidandır. Pineal bezde melatonin üretimi günlük ışık / karanlık döngüsü tarafından düzenlenir. Pineal bez, dış çevrenin ışık veya karanlık olmasına göre organizmada başta endokrin sistem olmak üzere birçok sistemin fonksiyonunu düzenler ve hipotalamusta bulunan suprakiazmatik nukleus (SCN) ile birlikte bir biyolojik saat gibi fonksiyonel görev yapar. Melatoninin etkileri son yıllarda önemli bir ilgi sahası oluşturmuştur. Bundan dolayı melatonin hormonunun fizyolojik etkileri üzerine birçok araştırma yapılmaktadır. Bu bildiriye melatonin hormonunun başlıca biyolojik aktivitelerinden antioksidan ve immünolojik özellikleri yanında stereolojik metotlarla yapılan güncel bilgiler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antioksidan, hipotalamus, hormon, immünolojik etki, melatonin, pineal bez.

**ULTRAVİYOLE A VE B İRRİDASYONU İLE OLUŞAN DERİ HASARINDA
ELLAJİK ASİT VE SİLİBİNİNİN ANTIOKSİDAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI*****Arş. Gör. Seda KESKİN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sedakeskin@yyu.edu.tr

Prof. Dr. Murat Çetin RAĞBETLİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ragbetli@hotmail.com

Doç. Dr. Halil ÖZKOL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, halilozkol@gmail.com

Prof. Dr. Yasin TÜLÜCE

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ytuluce@yyu.edu.tr

ÖZET

Amaç. Bu çalışmada Ultraviyole A ve B radyasyonunun sıçan sırt derisinde neden olduğu oksidatif stres üzerine antioksidan özelliklere sahip Ellajik asit (EA) ve Silibininin (SB) koruyucu etkisi araştırılmıştır.

Materyal ve Metot. Çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Deneysel Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden temin edilen 42 adet Wistar albino cinsi sıçan kullanıldı. Bu sıçanlar randomize olarak altı gruba ayrıldı (n=7). 12 saat gece -gündüz ışık periyodunda ve +22-24° C'lik sıcaklık ortamında barındırıldı. Standart yem ve musluk suyu ad libitum olarak verildi. Gruplar; Kontrol (K), Ultraviyole A ve B grubu (UVAB), Ellajik asit (EA) grubu, Silibinin (SB) grubu, UVAB+EA (Ultraviyole A ve B grubu+Ellajik asit) grubu ve UVAB+SB (Ultraviyole A ve B grubu+Silibinin) grubu olarak adlandırıldı. UVAB, UVAB+EA ve UVAB+SB gruplarındaki sıçanlar sırt bölgelerinden yaklaşık 15 cm 2 lik alanı kapsayacak şekilde tıraş edilerek bir ay boyunca günde 2 saat süre ile özel olarak tasarlanmış olan kabinde UV A ve B ışınlarına maruz bırakıldı. UVAB+EA ve UVAB+SB gruplarına her UVAB uygulamasından 30 dk önce 50 mg/kg (gün) EA ve 50 mg/kg (gün) SB intragastrik gavaj yoluyla verildi. UVAB uygulanmayan EA ve SB gruplarına ise aynı dozlarda 50 mg/kg (gün) EA ve SB intragastrik gavaj yoluyla verildi. Dört haftalık deney süresi sonunda bütün sıçanlar ketalar anestezisi altında sakrifiye edilerek sırt deri örnekleri alındı. Doku örnekleri oksidatif stres parametrelerinin çalışılması için önce tartıldı ve tampon çözeltisi ile içerisinde iyice ezilip homojenize edildi. Hazırlanan doku homojenatı -80° C'de derin dondurucuda analiz yapılmaya kadar saklandıktan sonra doku Total antioksidan/oksidan (TAS/TOS) seviyeleri manuel spektrofotometrik metotlarla ölçüldü. İstatistiksel analizler için SPSS (ver:21) paket programı kullanıldı. İstatistiki olarak anlamlılık derecesi bütün parametreler için p<0.05 olarak kabul edildi.

Bulgular. UVAB'nin uygulandığı grup kontrol grubu ile kıyaslandığında TAS seviyesindeki azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (p>0.05). Silibinin ve ellajik asit verilen tedavi grupları UVAB grubu ile kıyaslandığında TAS seviyesindeki artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (p>0.05). UVAB'nin uygulandığı grup kontrol grubu ile kıyaslandığında TOS ve OSİ seviyelerinde anlamlı bir artış olduğu saptandı (p<0.05). Ancak TOS ve OSİ seviyelerindeki bu artışların tedavi gruplarında anlamlı derecede azaldığı gözlemlendi (p<0.05).

Sonuçlar. Dört haftalık UVAB radyasyona maruziyetin sıçan sırt deri dokusunda oksidatif strese neden olduğu ve önemli antioksidanlar olan ellajik asit ve silibininin deri dokusunda meydana gelen oksidatif stresi azaltıcı yönde etki gösterdiği gözlemlendi.

Anahtar Kelimeler: Deri, ellajik asit, silibinin, total oksidan seviye, total antioksidan seviye, ultraviyole radyasyon

* Bu çalışma TYL-2017-6175 No'lu devam etmekte olan Yüksek Lisans Tez Projesi'nden alınmıştır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

**MEME KİTLELERİNDE BİYOPSİ SONUÇLARIMIZ: RETROSPEKTİF
ANALİZ****Dr. Fatma DURMAZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

Dr. Öğr. Üyesi Mesut ÖZGÖKÇE Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mozgokce@gmail.com**Dr. Nuri HAVAN**

Kartal Koşuyolu Eğitim Araştırma Hastanesi

Dr. Ferhat CÜCE

Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesi

ÖZET

Amaç. Kliniğimizde biyopsi yapılan meme kitlelerinin sonuçlarının literatür eşliğinde değerlendirilmesi.

Materyal-Metod. 2015 yılında kliniğimizde herhangi bir görüntüleme metodu ile belirlenen 45 hastaya 14-16 Gauge kalın iğne ile meme biyopsisi yapılmıştır. Patolojik tanısı olmayan hastalar çalışmaya alınmamıştır.

Bulgular. Yaş ortalaması 43,8 (81-17) olan toplam 45 bayan hasta değerlendirildi. Lezyonların 27'si benign (% 60), 18'i malign (% 40) olarak raporlandı. Benign olanların 15'i benign bulgular (% 55,6), 4'ü aktif-kronik enflamasyon (%14,8), 3'ü granülomatöz mastit (%11,1), 1'i apse, 4'ü fibroadenom (14,8) ; malign olanların 1'i invaziv lobuler kanser (% 5,5) diğerleri invaziv duktal kanser (%94,5) olarak raporlandı.

Tartışma. Meme kanseri, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadınlarda en sık görülen kanser olup, kadınlarda kansere bağlı ölümlerde beşinci en sık nedendir. Meme hastalıklarının büyük çoğunluğu benignidir. Bizimde vakalarımızın çoğunluğu benign olarak sonuçlandı. Benign meme hastalıkları gelişimsel anomaliler, inflamatuvar hastalıklar, stromal proliferasyon ve neoplazmları içerir. Fibroadenom en sık görülen meme benignitesidir. Meme kanserinin tüm dünyada kadınlarda en sık görülen kanser olması nedeniyle, meme kitlelerinde asıl hedef malign- benign ayrımı yapmaktır. Radyolojik tanıda mamografi, USG ve MRG kullanılmaktadır.

Sonuç. Meme lezyonlarının çoğunluğu benign olmakla beraber malignite oranları halende oldukça yüksektir. Uygun radyolojik görüntülemeler yapıp şüpheli lezyonlardan biyopsi yapılmalıdır. Van yöremizdeki histopatoloji sonuçları literatür ile uyumlu bulunmuştur

Anahtar Kelimeler: Meme hastalıkları, meme kanseri

KALP VE DAMAR CERRAHİSİ ÖNCESİNDE HASTALARININ PSİKOLOJİK HAZIRLIĞI

Dr. Öğr. Üyesi Ali Kemal GÜR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, dralikemal@gmail.com

ÖZET

Kalp ve Damar Cerrahisi, kalp, perikard ve büyük damarları ile periferik damarları ilgilendiren önemli cerrahi bir branştır. Kardiyoloji kliniği tarafından anjiyografi ve ekokardiyografi gibi tetkikler sonucunda ameliyat olması gereken hastalar birçok kaygı yaşamaktadır. Kalp ve damar cerrahisi öncesinde hastalar ameliyatın kendileri için yararlı olduğunu kabul etseler de, ameliyat sonrası ağrı, organ kaybı, anestezi tehlikesi, ölüm tehlikesi, işini kaybetme, sevdiği kişi ve aktivitelerden uzak kalma gibi kaygılar yaşayabilmekte ve hastalar ciddi bir yaşamsal stres ile baş başa kalabilmektedir. Kalp ve damar cerrahisi hastalarının bu kaygıları giderilmediğinde tedavi ve iyileşme süreci olumsuz etkilenmektedir. Bu bağlamda hastaya ameliyat öncesinde fiziksel hazırlık yapılırken kaygılarını azaltmak için psikolojik olarak hazırlamak da gerekmektedir. Hastaya ameliyat öncesi psikolojik hazırlık yapmak için hastanın kaygı ve endişelerini açıklamasına fırsat verilir, soruları yanıtlanır, ameliyata ilişkin gerekli açıklamalar hastanın anlayabileceği şekilde yapılarak hasta desteklenir. Yapılan araştırmalarda ameliyat öncesi dönemde hastayı psikolojik olarak hazırlamak amacıyla hastayla görüşülmesinin ve onlarla iyi bir iletişim kurulmasının yaşanılan kaygıyı azalttığı gösterilmiştir. Sonuç olarak hastanın ameliyat öncesi psikolojik hazırlığı, fizyolojik hazırlığı kadar önemlidir. Dolayısıyla kalp ve damar cerrahisi uzmanı ve hemşiresinin mesleki bilgilerinin olmasının yanı sıra hastanın ameliyat öncesi kaygı ve endişelerini empatik bir tutumla dinlemesi, hastayı bilgilendirmesi ve gerekli desteği sağlaması gerekmektedir.

Bu bildiri kalp ve damar cerrahisi hastalarında ameliyat öncesi psikolojik hazırlığın önemini açıklamak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kalp ve Damar Cerrahisi, Kaygı, Psikolojik hazırlık.

HEMOROİDAL HASTALIK İLE ALT EKSTREMİTE VENÖZ YETMEZLİĞİ ARASINDA KORELASYON VAR MIDIR?

Dr. Öğr. Üyesi Tutkun TALİH
Bozok Üniversitesi, tt3882@hotmail.com

ÖZET

Giriş: Venöz yetmezlik ve hemoroidal hastalık gelişmiş toplumlarda en sık görülen rahatsızlıklardandır. Daha önce yapılan birçok çalışmada venöz yetmezlik ve hemoroidal hastalığın çok sayıda ortak risk faktörüne sahip olduğu belirtilmiştir. Bu iki hastalık arasında bir korelasyon olup olmadığını belirlemek ve hemoroidal hastalığın evresi ile venöz yetmezliğin derecesinin arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için bu çalışma dizayn edilmiştir.

Materyal metod: Aralık 2017-Mayıs 2018 arasında ardışık olarak genel cerrahi polikliniğine hemoroidal hastalık şikayetleri ile başvuran 50 hasta çalışmaya dahil edildi. Hemoroidal hastalık evrelemesi direkt inspeksiyon ve rektosigmoidoskopi ile yapıldı. Evrelemesi yapılan hastalara alt ekstremitte venöz yetmezlik değerlendirilmesi için renkli doppler ultrasonografi (RDUS) yapıldı. Hastaların cinsiyet dağılımı 29 kadın ve 21 erkek şeklindeydi. Ortalama yaş 57.42 ± 12.7 olarak tespit edildi. Sonuçlar spearman korelasyon testi ile değerlendirildi. Hastaların karakteristikleri tablo 1’ de verilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen hastalar mevcut hemoroidal hastalık evresine göre sınıflandırıldı. Bu hastalara yapılan RDUS tetkikinde yetmezlik bulunan alt ekstremitte büyük safen veninde reflü süresinin ve damar çapının hemoroidal hastalık evresi ile korele olarak artış gösterdiği tespit edildi ($p=0.038$ $r=0.66$). (Tablo 2)

Sonuç: Bizim çalışmamızda hemoroidal hastalık ile alt ekstremitte venöz yetmezliği açısından tam bir korelasyon saptanmıştır. Tespit edilen herhangi bir dilate venöz hastalığı olan her hasta, diğer vasküler bölgelerin de incelendiği sistematik bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Tablo.1: Hastaların karakteristik özellikleri

Cinsiyet (n/%)	
Kadın	29(%48)
Erkek	21(%42)
Yaş((Ort.±SS)	57.42± 12.7
VKİ(Ort.±SS)	28.7±4.1

VKİ:Vücut kitle indeksi, Ort.±SS:ortalama standart sapma

Tablo.2: Hastaların hemoroid evreleri ve venöz yetmezlik ölçümleri

Hemoroid evresi	Safen ven çapları(mm)	Safen ven reflü miktarı(sn)
Evre 1(n=18)	6.5±1.7	1.7±0.5
Evre 2(n=11)	6.9±2.2	2.1±0.6
Evre 3(n=12)	7.9±3.3	2.3±0.8
Evre 4(n=9)	8.1±4.5	2.9±1.1

Anahtar Kelimeler: hemoroidal hastalığı, venöz yetmezliği, korelasyon.

**BİTLİS İL MERKEZİNDEKİ SAĞLIK ÇALIŞANLARININ EKİP ÇALIŞMASI
TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ****Dr. Öğr. Üyesi Cihan ÖNEN**

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,

Öğr. Gör. Erhan DİNCER

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,

Dr. Öğr. Üyesi M. Şamil ARGUN

Bitlis Eren Üniversitesi

ÖZET

Sağlık hizmetlerinin holistik bakış açısıyla kaliteli yürütülmesinde ekip çalışmasının önemli katkısı vardır. Birçok meslek ortak payda birleşip hastanın beden, ruhen ve sosyal yönden kendini iyi hissetmesi için çabalar yürütüldü. Bunun yanında bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesi noktasında da ekip çalışmasının önemli yeri vardır. Tanımlayıcı nitelikteki çalışmanın amacı Bitlis il merkezindeki kamuya bağlı sağlık kurumlarındaki sağlık çalışanlarının ekip çalışması tutumlarını değerlendirmek ve ekip çalışmasının gerekliliğini öne çıkarmaktır. Kişisel Bilgi Formu ve Ekip Çalışması Tutumları Ölçeği ile yüz yüze görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. Araştırma grubu ekip çalışması tutumları ölçeğinden en fazla 140 puan alabilmektedir. Genel tutum puanı ortalamasına bakıldığında 109,93 ile yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer ekip çalışması alt bileşenleri sırasıyla ekip yapısı 23,69, liderlik 24,92, durum izlemi 24,09, karşılıklı destek 16,62, ve iletişim 20,60 ortalamaya sahiptir. Katılımcıların çoğunluğu ekip çalışmasını desteklemekte ve ekip çalışmasıyla ilgili eğitim alma oranının düşük olduğu (% 46,9) görülmektedir. Bunun yanında yarısına yakını çalıştığı yerde sağlık hizmetlerinin ekip çalışmasıyla yürütüldüğünü düşünmektedir.

Bu çalışmada araştırmaya katılanlar açısından ekip çalışması tanımı, ekibin yararı, birinci ve ikinci basamak tedavi edici sağlık kurumlarında ekipte olması gereken meslek grupları, sağlık ekip liderliği ve 1. Basamak tedavi edici hizmetlerinde kalitenin artırılması gibi hususların yeterince anlaşılmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılanların ekip çalışması tutumları puan ortalaması yüksektir. Fakat ekip çalışmasının yararı, amacı, ekip çalışma prensibi, ekip liderliği konularının iyi anlaşılması gerekmektedir. Araştırma grubundaki kişilerin yarısına yakını ekip çalışmasına dair hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Buda hizmet içi eğitimin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bitlis, Sağlık Çalışanı, Ekip, Tutum

KLASİK YÖNETİM YAKLAŞIMI**Öğr. Gör. Mehmet Emin YAŞAR**

Bingöl Üniversitesi, Solhan Sağlık Hizmetleri MYO, meyasaringol.edu.tr

Selahattin KAVUT

Bingöl Üniversitesi, skavut@bingol.edu.tr

ÖZET

Sanayi devrimi siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda çok önemli değişiklikler yapmıştır. Seri ve hızlı üretimin ivme kazanmasıyla birlikte örgütlerin yönetim süreç ve anlayışları da bundan etkilenmiştir. Bu bağlamda biçimsel örgütlerde verimlilik ve etkinliği artırmak için çeşitli bilimsel yöntem ve teknikler geliştirilmiştir. Bu öncü bilimsel yönetim araştırmaları klasik yönetim yaklaşımı içinde olgunlaşmıştır. Klasik yönetim yaklaşımı; işbölümü, uzmanlaşma, personel seçimi ve eğitimi, planlama, örgütlenme, yöneltme, denetim koordinasyon, bütçeleme gibi yönetim ilke ve işlevlerine önem vererek yönetim biliminin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Bilimsel Yönetim, Yönetim İşlevleri

**FEMALE VIOLENCE PERSPECTIVE AND FATALISM TENDENCY OF
STUDENTS IN A VOCATIONAL SCHOOL****Dr. Öğr. Üyesi Cihan ÖNEN**

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Emine KAMIŞ

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Öğr. Gör. Erhan DİNCER

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,

ABSTRACT

Violence against women is a social problem that sustains its permanence from past to present. This study was carried out to investigate female violence perspective and tendency of fatalism of the students of Vocational School of Social Sciences of Bitlis Eren University. There are 300 students in the target population of the study and 240 students, who accepted the study in March and April, 2018 were reached. A questionnaire prepared by researchers was used to evaluate the students' view of violence against women. The scale developed by Kaya & Bozkur B, 2015 was used in evaluating the score of fatalism tendency. Besides, 65.8% of the students advocated equality between men and women, it is noticed that 91.3% of them did not adopt the idea of supremacy of boys. 67.9% of the students did not participate in any educational activity related to violence. 6.7% of respondents have already committed violence to a woman. More than half of the participants advocate that status of women must be high. 59.6% of the participants witnessed violence to the woman and 92.5% of the participants also stated that the woman should not be silent against violence. 58.3% of the students argue that violence against women is the result of intervention by people outside the family. The average score of students' fatalism tendency is 66.81. As a result, the vast majority of students do not favor violence towards women and advocates for the support of women. Moreover, the fatalistic tendency is moderate. Students are required to be informed about violence by various means such as posters, brochures and trainings.

Keywords: Violence in women, Students, Knowledge, Attitude

TÜRKİYE’DE ANTİDEPRESAN İLAÇ KULLANIMI AZ MI? ÇOK MU?**Doç. Dr. Abdullah ATLI**Diyarbakır Dicle Üniversitesi, abdullahatli@yandex.com**Dr. Öğr. Üyesi E. Füsün Akyüz Çim**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drfusunakyuz@hotmail.com**ÖZET**

Eski Ahid’de ve klasik Hindu tıbbi metinlerinde bile yer alan depresyon insanlık tarihi kadar eski bir hastalık sayılır. Tıbbi olarak depresyonu ilk tanımlayan Hippokrates olup bu tabloyu kara safra fazlalığı ile açıkladığı için “melankoli” olarak adlandırmıştır. Major depresif bozukluk için yaşam boyu risk erkeklerde %5-12, kadınlarda %10-25 olarak bulunmuştur.

Depresyonun sık görülen belirtileri ise; olağan etkinliklerden ve daha önce kişiye zevk veren durumlardan eskisi gibi zevk alamama ve bunlara karşı ilginin kaybolmasıyla kendini gösteren, çökkünlük, karamsarlık yanında keder ve elem duygularıyla seyreden depresif bir duygudurum, mental ve fiziksel alanda enerji azlığı ile kendini gösteren psikomotor yavaşlama, düşünce içeriği kısıtlılığı ile belirgin bilişsel yavaşlama, kişinin işlevselliğinde azalmadır.

İlk antidepresan 1950’lerin sonlarında geliştirildikten sonra depresyon tedavisinde son 70 yılda büyük ilerleme kaydedildi. Temel olarak depresyon semptomlarının giderilmesi amacıyla kullanılan antidepresanlar yaklaşık 70 yıldan beri yaygın şekilde pek çok hastalığın tedavisinde kullanılmaktadır. Depresyon dışı psikiyatrik hastalıklardan Obsesif Kompulsif Bozukluk, travma ile ilişkili bozukluklar (Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Akut Stres Reaksiyonu), anksiyete bozuklukları (Panik Bozukluğu, Yaygın Anksiyete Bozukluğu, Fobiler gibi), yeme bozuklukları (Bulimiya Nervoza ve Anoreksi Nervoza), hastalık belirtisi bozuklukları antidepresan ilaçların en sık kullanıldığı hastalıklar olarak sayılabilir. Psikiyatri dışı olarak İrritable Barsak Sendromu, Fibromyalji, Kronik Ağrı, Baş Ağrısı (Migren ve Gerilim Tipi Baş ağrısı Gibi), Enüresis Nokturna, Kronik Ürtiker, Diabetes Mellitus, Hipertansiyon gibi birçok hastalıkta ise antidepresanlar bazen hastalığın direk tedavisinde bazen de semptomların azalması için yardımcı tedavi olarak kullanılmaktadır.

Sağlık Bakanlığı’nın 2 Şubat 2015 tarihinde Türkiye’deki antidepresan ilaç kullanımıyla ilgili açıkladığı verilere göre; Türkiye’de, her 10 kişiden 1’i antidepresan kullanıyor ve antidepresan kullanım oranı kadınlarda erkekleri iki kat fazladır. Biz bu çalışmada Türkiye’de antidepresan kullanım oranlarının literatürle uyumlu olup olmadığını ve reçete edilip kullanılmayan antidepresan ilaçlarla ilgili ne yapılabileceğiyle ilgili çözüm önerileri tartışacağız.

Anahtar Kelimeler: ilaç, antidepresan, Sağlık Bakanlığı

SEPSİS VE SEPTİK ŞOKTA ENDOTELİN-1'İN FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Banu ATALAY

Batman Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, banu.atalay@batman.edu.tr

ÖZET

Sepsis, mikrobiyal maruziyet sonrasında enflamasyon ve koagülasyonun birlikte aktive olmasıyla karakterize kompleks bir sendromdur. İnsidansı tüm dünyada giderek artış gösteren, prognozu hızlı bir şekilde değişerek multiple organ yetersizliğinden şok hatta ölüme kadar varabilen modern tıbbın en kötü hastalıkları arasında gösterilen halen güncelliğini ve önemini koruyan öldürücü enfeksiyonlardan birisidir. Sepsis bulguları, immün hücreler veya hasar görmüş endotel hücrelerinden salınan proenflamatuvar sitokinler, prokoagülanlar ve adezyon molekülleri yoluyla sistemik enflamatuvar yanıt sendromu ile ortaya çıkmaktadır.

Sepsis, septik şok ve çoklu organ yetmezliği gelişiminde önemli rolü olduğu düşünülen damar endoteli tarafından sentezlenen Endotelin (ET)-1, kuvvetli vazokonstriktör, mitojenik etkileri de olan 21 amino asitli bir peptiddir. ET-1'in mitojenle etkinleştirilen protein kinaz sinyal ileti yolunu uyararak etkinleştirdiği downstream sinyal molekülleri aracılığıyla reaktif oksijen türlerinin üretiminde artış, enflamasyon gelişimi, endotelial işlevde bozulma, anormal damar gerimi ve damarlarda yeniden modellenme gibi fizyolojik süreçte rolü bulunduğu bildirilmektedir. Sepsis ve septik şokun yanı sıra, hipertansiyon, ateroskleroz, akut myokard enfarktüsü, konjestif kalp yetersizliği ve renal yetersizlik gibi birçok hastalıkta plazma düzeyinin yükseldiği saptanarak bu hastalıkların fizyolojik süreci ve patogenezinde rol oynadığı düşünülmektedir. Endotelin-1 peptidin fizyolojik rollerine dair mevcut literatür bilgileri kısıtlı olup, fizyolojik mekanizmaları aydınlatmaya yönelik çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Bu kapsamda, sepsis ve septik şokta Endotelin-1 peptidin fizyolojik rolünün incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sepsis, Endotelin-1, Septik şok

TÜRKİYE'DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE KALİTENİN ÖNEMİ

Öğr. Gör. Mehmet Emin YAŞAR

Bingöl Üniversitesi, Solhan Sağlık Hizmetleri MYO, meyasaringol.edu.tr

ÖZET

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesinin ne kadar eski oldu söylene de bu alanda yeterli denecek kadar gerekli çalışmalar yapılmamış. Ve yıllara bağlı olarak bazı düzenlemeler yapılmış ise de gerekli tedbir ve düzenlemeler yapılmamış, yapılan düzenlemelerde uygulanmadığı için bu alanda istenilen gelişme kaydedilmemiştir. Günümüzde işletmelerin sayıca artması, iç müşteri ve dış müşterilerin işletmelerden beklentileri de değişmiştir. Bazı işletmeler bunları sosyal sorumluluk faaliyeti adı altında gerçekleştirerek hem devletin gözüne girip hem de iç ve dış müşterilerin beklentilerinin karşıladıkları için işletmelerin daha uzun ömürlü olmalarını sağlamışlardır. Bu bağlamda bir işletme uzun ömürlü olmak istiyorsa müşterilerini tatmin etmek zorundadır. İşletmeler iç müşterileri memnun ettikleri sürece dış müşterileri de memnun edebilirler. İşletmede ürün ve hizmeti verecek olan iç müşteridir. Bunlarda görevlerini iyi yapmaları için işletme sahibinin çalışanların haklarını gözetmeleri gerekir. Burada devreye iş sağlığı ve güvenliği girer. İşletmeler iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemi verdiklerinde hem çalışanların yaşam kalitesi artmış olur hem de çalışanlar daha özverili çalışarak işletmenin uzun ömürlü olmasını sağlayacaktır. Bugün insanoğlu işletmeler de kalite deyince ürünün sağlamlığından ziyade işletmelerde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmesi, işin zamanın yapılması, meslek hastalıklarının önlenmesi ve iş kazalarının önlenmesi ve iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uyulması gelmektedir. Bazı işletmeler bunları yapmakla sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirerek sağlıklı, güvenli bir çalışma ortamı oluşturarak amacına daha kolay bir şekilde ulaşmaktadır. Çünkü iç müşteriler günümüzde yaşanan iş kazaları ve iş kazası sonucu iş göremez hale gelmelerine bağlı olarak artık alacakları ücretten daha çok işletme sahibinin iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemi verip vermediklerine bakıyorlar.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve Güvenliği, İş kazası, Kalite

BİR MULTİDİSİPLİNER ALAN OLAN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNDEKİ ÖNEMİ

Necmettin KOÇ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, necmkoc65@hotmail.com

ÖZET

Anayasamızın 49. ve 56. maddelerinde devletin sorumluluklarını açıkça belirttiği İSG mevzuatı, Türkiye de dahil olmak üzere dünyanın her yerinde sadece işveren ve çalışan arasında değil tüm toplumu yakından ilgilendirdiğinden tüm devletlerin ulusal ve uluslararası alanda üzerinde durulması gereken bir olgu olmuştur.

Devlet; sosyal devlet ve hukuk devleti olması hasebiyle, vatandaşlarının yaşamını korumalı, tehlikelere karşı önceden tedbir geliştirmeli ve uygulanmasını da yapabilmelidir. Devlet iş güvenliğine yönelik olarak yasa yapma, denetleme ve yaptırım hakkına sahiptir. (Eyrenci, İstanbul, 2006, s.206.)

Ekonomik ve sosyal açıdan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının, çalışanlar ve işverenlerle birlikte devlet açısından üst düzeyde önemi haizdir. Bu yüzden devlet İSG alanında çalışanların ve işverenlerin yarattığı tüm olumsuz sonuçlara fazlasıyla katlanmaktadır. 2008 yılında Türkiye’de meslek hastalıkları ve iş kazaları sebebiyle oluşan mali boyutu ve bunların ülke ekonomisinde yol açtığı zararlar üzerine yapılan bir istatistiki veriye göre, 2005 yılı kaza başına maliyetler 6.433 dolar, yıllık toplam kaza maliyeti ise 476.282.560 dolar olarak hesaplanmıştır. Aynı verile ışığında 2005 yılı verilerine göre meslek hastalıklarının iş gücü kaybı maliyeti ise yıllık 7.091.040 dolar olarak bulunmuştur. SGK 2015 yılı istatistiklerine göre Türkiye’de 60.698 iş kazası, 4,663 meslek hastalığı vakası yaşanmıştır. Bunlardan 1,252’si ölümle sonuçlanırken, iş kazası sonucu 2.036, meslek hastalığı sonucu 173 kişi ve toplam 2.209 kişi sürekli olarak iş yapamaz duruma gelmiştir. (Ünal - Yaman - Gök, Ankara, 2008, s.433)

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı, güvenlik, kamu yönetimi.

HASTALIKLARIN ETKİN TEDAVİSİNDE HÜCRE ARASI SİNYAL İLETİM MEKANİZMALARI VE JAK-STAT YOLAĞI FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Banu ATALAY

Batman Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, banu.atalay@batman.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Bülent BAYRAKTAR

Bayburt Üniversitesi, bulenttbayraktar@gmail.com

Sevil BAYRAKTAR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, sevillb@gmail.com

ÖZET

Sinyal iletimi, hücrede hücresele aktivitelere organizasyonu ve davranışını düzenleyen hücre haberleşmesi içindeki karışık kompleks sisteminin önemli bir parçasıdır. Hücre bilgi akışındaki hatalar başta kanser, otoimmünite ve diyabet gibi hastalıkların başlıca nedenini oluşturmaktadır.

Sitoplazmik protein kinazlardan önemlilerinden birisi olan Jak proteinleri, bir grup hücre içi sinyal proteinlerini aktive eder. Bunlar içinde en iyi tanımlanmış olanları STAT grubudur. STAT proteinleri ise, hücrede transkripsiyonal faktörlerdir. Aktiflenen JAK aynı yolaktaki STAT” faktörlerini etkiler ve STAT moleküllerinin DNA da transkripsiyon faktörü olarak bazı genlerde gen ekspresyonunu arttırmasını sağlar. Bu yolağa ait problemler tümör gelişimini hızlandırır, anjiyogenezi arttırır ve immünoşüpresyon ortaya çıkar. Bu genin kapatılması sonucunda embriyoda immün sistem gelişimi buna bağlı immün tolerans bozulmaktadır.

Bu nedenle normal ve farklı kanser hücre modellerinde hücre sinyal iletiminde tüm bilinmeyenlerin ortaya konması kanserde yeni tedavi protokollerinin ortaya konmasında önem arz etmektedir. Bu kapsamda, hücre arası sinyal iletim mekanizmaları ve hematolojik malignitelerde olduğu kadar akciğerler ve baş boyun bölgelerinde olan epitelyal tümörlerin fizyolojik süreçte rolü JAK antagonistleri ileri tedavi protokollerinde yer alacağı bildirilen JAK-STAT yolağı fizyolojik rolünün incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: JAK, STAT, JAK-STAT yolağı, Hücreler arası sinyal iletim mekanizmaları.

İNŞAATLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN TESPİTİ

Dr. Öğr. Üyesi İmran ASLAN

Bingöl Üniversitesi, imranaslan@gmail.com; iaslan@bingol.edu.tr

ÖZET

Gelişmiş bir güvenlik kültürü ve iklimi olan ülkelerde iş kazaları oranları çok düşüktür. Güvenlik kültürünün oluşmasında işveren, operasyon yönetici ve İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) uzmanı en önemli birleşenlerdir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin farklı bölgelerinde verilen İSG hizmetlerinin yeterliliğini ve İSG güvenlik kültürünü tespit emektir. Bu amaçla Bingöl, Diyarbakır ve Tokat gibi önemli illerde çalışan inşaat işçilerine güvenlik kültürü tespit anketi uygulandı. İstatistiksel yöntemlerden frekanslar, ortalamalar ve korelasyon analizi uygulanarak anketler açıklandı. Katılımcıların eğitim seviyesinin düşük olduğu ve genellikle 3-5 çocuğa sahip kişiler olduğu tespit edildi. Yetersiz İSG güvenlik ve sağlık kontrolleri, işveren tarafından tamamen sağlanmayan kişisel koruyucu ekipmanı ve yüksekte çalışanların emniyet kemeri kullanmaması bir güvenlik kültürünün oluşmasının önündeki en büyük engeller olarak bulunmuştur. Ayrıca Bingöl illinde verilen İSG hizmetlerinin diğer iki il ile karşılaştırıldığında yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), İSG Güvenlik Kültürü, İş Kazaları, İSG Uzmanları

İŞLETMELERİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÇALIŞMALARI**Öğr. Gör. Mehmet Emin YAŞAR**

Bingöl Üniversitesi, Solhan Sağlık Hizmetleri MYO, meyasaringol.edu.tr

ÖZET

Hızla değişen ve gelişen dünyada, işletmeler bir yandan toplumsal sorunların çözümüne yönelik faaliyetlerde bulunarak sosyal sorumluluklarını yerine getirirken diğer yandan da müşterilerin beklentilerini karşılayarak kurumsal itibarlarını dışarıya karşı olumlu şekilde yansıtmaya çalışmaktadırlar. Günümüzde işletmeler yaptıkları üretim faaliyetlerinin yanında ayrıca sosyal sorumluluk dediğimiz çevreye karşı duyarlı ürünler üretmeleri ve sosyal faaliyet adı altında halkın beklentilerini karşılamaları gerekir. Çünkü günümüz müşterileri teknolojiye meydana gelen değişimlere bağlı olarak işletmelerden istedikleri farklılaşmış. Bugünün müşterileri işletmelerin sayıca çok olmasına bağlı olarak işletmelerden beklentileri de farklılaşmış ve etkileyenleri çok, araştırma yapmayı seviyorlar, daha fazla bilgi sahibidirler. Eğer işletmeler müşterilerin taleplerini dikkate almasalar yerel pazarda ve uluslararası pazarda istediği yere gelemeyebilir ve istediği büyümeyi yakalayamazlar. İşletmelerin sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirmeleri başta kendilerinin faydasına olacak ve toplumsal fayda sağlayacak. Ve bugün işletmeler sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için neredeyse birbirleriyle yarışır hale gelmişler. Bu sayede sürekli toplumla etkileşim halindedirler. Çünkü işletmeler ve firmalar sosyal sorumlulukları sayesinde hem kamu kurumlarından hem de özel sektörden iş başvurularında kabul görmektedirler. Yaşadığımız çağda müşteriler şirketlerden sadece iyi ürün ve kaliteli hizmetten çok daha fazlasını bekliyorlar. İşletmelerin sosyal sorumluluk konusunda hassas olmaları işletmelerin imajına olumlu etkide bulunuyor. İşletmelerin sosyal sorumluluk görevlerine gerekli önemi vermelerinin bir nedeni ise devletlerin belli konu ve alanlarda işletmelere sundukları teşvik ve desteklerin artmasıdır. Sosyal amaçlı faaliyetlere katkıda bulunan işletmeler için ithalatta kolaylıkların sağlanması, teşvik ve vergi indirimleri gibi kolaylıkların sağlanması işletmelere sosyal sorumluluklarını yerine getirirken, bir yandan para kazanma ve çeşitli kurumların sempatisini kazanarak işletmelerin sürdürülebilir bir kalkınma etmelerini sağlıyor. Ülke ekonomisine de büyük katkılar sağlamış oluyor.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sorumluluk, işletme, sürdürülebilir kalkınma

IN VITRO EVALUATION OF THE EFFECT OF ISOPRENALINE ON BACTERIA

Ömer AKGÜL

Van Yuzuncu Yil University, o.akgul@yyu.edu.tr

Gülşah KANBEROĞLU

Van Yuzuncu Yil University, gsoydan2002@hotmail.com

Gülhan BORA

Van Yuzuncu Yil University, gulhanbora@gmail.com

ABSTRACT

Introduction. Isoprenaline (IP) (IUPAC: 3, 4-dihydroxy - α - [(isopropylamino) methyl] benzyl alcohol) is the synthetic N-isopropyl derivative of norepinephrine. It is one of the catecholamine drugs and was approved as a potent non-selective β -adrenergic agonist and trace-amine associated receptor 1 (TAAR1) agonist by the Food and Drug Administration (FDA). An IP is commonly used for the treatment of bradycardia, heart block, stypic and bronchial asthma [1,2] The excess use of the drug may cause arrhythmias and heart failure. Hence, quantification of this compound is very essential. In this study, the interaction between isoprenaline substance and bacteria isolated from ICU (İntensive Care Unite) patients was revealed.

Materials and Methods. 20 *S. epidermidis* and 10 *E. coli* were isolated from blood cultures of patients in ICU. In order to measure the efficacy of isoprenaline, double-layer reconstitution was performed at 500 mg/ml, 250 mg/ml, 125 mg/ml, 62,5 mg/ml, 31,25 mg/ml, 15,6mg/ml, 7,8 mg/ml, 3,9 mg/ml. Bacterial concentrations were set at 0.5 McFarland in the Merchant Hinton broth. The mixture was incubated at 37° C for 24 hours. Bacterial recruitment outcomes were evaluated.

Discussion and Conclusion. This study was the first time to obtain invitro results. Isoprenaline has actually been shown to have no direct bacterial activity. Experimental animal studies conducted around the world have shown different efficacy results (3, 4).

Keywords: in vitro, bacteria, isoprenaline.

İMMÜNOMODÜLATOR ROLE SAHİP ENDOJEN ANTI-ENFLAMATUAR BİR NÖROPEPTİT KORTİKOSTATİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Banu ATALAY

Batman Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, banu.atalay@batman.edu.tr

ÖZET

Kortistatin (CST); güçlü bir anti-enflamatuar etki, hücre proliferasyonunun inhibisyonu ve nöronal aktivitenin depresyonu sağlamasıyla nöroprotektif bir ajan olarak kabul edilen siklik bir nöropeptiddir. Doğal bağışıklıkta, anti-enflamatuar sitokinlerin üretimini uyarırken, kemokinler ve inflamatuvar sitokinlerin üretimini azaltmaktadır. Bu nedenle, enflamatuar, endokrinolojik, nörofizyolojik, vb. vakalar için etkinlik yönünden giderek ilgi odağı haline gelmeye başlamıştır.

Farklı deneysel model çalışmalarda CST'nin sepsis, kollajenle indüklenmiş artrit, Tip-1 diyabet hastalıklarının fizyolojik süreci ve patogenezinde rol oynadığı bildirilmiştir. Ancak bu peptidin fizyolojik rollerine dair mevcut literatür bilgileri kısıtlı olup, fizyolojik mekanizmaları aydınlatmaya yönelik çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Bu kapsamda, immünomodülator role sahip endojen anti-enflamatuar bir nöropeptid kortistatinin incelenmesi ve fizyolojik rollerinin derlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu alanda günümüze kadar yapılan çalışmaları bir araya getirerek, elde edilecek verilerin sonraki çalışmalar için referans kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kortistatin, Nöropeptid, İmmünomodülator, Endojen, Anti-enflamatuar.

**TÜRKİYE'DE YOĞUN BAKIMLARDA ÇALIŞAN HEKİMLERDE
ANKSİYETE ORANININ BELİRLENMESİ****Uzm. Dr. İlhan BAHAR**Katip Çelebi Üniversitesi, inb2001@gmail.com**Gülseren ELAY**Ersin Arslan Eğitim Araştırma Hastanesi, gulserenelay56@gmail.com**ÖZET**

Yoğun bakımlar 24 saat kesintisiz hizmet vermektedir. Hekimler mesai bitse bile gece gündüz hastalarının durumunu takip etmektedirler. Yoğun bakım hekimlerinde anksiyete değerlendirme skoru (HAD) değerlendirdik. Bu skora göre 10 puan ve üzerini anksiyete olarak aldık. Çalışmamızı Türkiye çapında yoğun bakımlarda çalışan hekimler ile yaptık. Hazırladığımız anket sorularını internet üzerinden yoğun bakım çalışanlarına ulaştırdık. Çalışmamıza 90 kişi katıldı. Yoğun bakım çalışanlarının 39 (%45,9)'u erkek idi. Yaş ortalaması (38,6 ±5,2) idi. Üniversitede çalışan 45 (%50,6)'sında anksiyete mevcuttu. Eğitim araştırmada çalışan 34 (38,2)'sinde anksiyete mevcuttu. Devlet hastanesinde çalışan 10 (%11,2)'sinde anksiyete mevcuttu. Yoğun bakım yatak sayısı 0-10 arası olan yerde 7 (%10,8), 10-20 yatak olan yerde 27 (%41,5), 20 yatak üstünde olan yerde 31 (%47,7) olarak bildirilmiştir. Çalışma şekline göre anksiyete baktığımızda mesai çalışanların 19 (%21,3), nöbet usulü çalışanların 3 (%3,7), mesai ve nöbet usulü çalışanlarda 67 (%75,3) dür. Yoğun bakım çalışanlarına baktığımızda yoğun bakım uzmanlarında 60(%71,4), anesteziistlerde 17 (20,2), dahiliyecilerde 3 (3,6), nörolog 4 (%4,4) idi. Yoğun bakım hekimleri karışı ortamlarda ve ölümlerin sık olduğu yerde çalışırlar. İş yükü oldukça yüksek yerlerde çalışırlar (1). İngilterede stres oranı oldukça yüksek çıkmıştır (2). Anesteziistler ile karşılaştığımızda suicid girişimi daha yüksek bulunmuştur (3-4). Ülkemizde de anksiyete oranı oldukça yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Yoğun bakım, Hekim, Türkiye

İMMUNSUPRESİF İLAÇLAR VE ERKEK İNFERTİLİTESİ**Oğuzhan KUŞCU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, oguzhan_kuscu@hotmail.com

Prof. Dr. Murat Çetin RAĞBETLİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ragbetli@hotmail.com

ÖZET

İnfertilite vakalarının %30-40'ında erkek faktör neden olarak saptanmaktadır. Birçok faktör spermatogenezise olumsuz etki etmekte ve erkek infertilitesine neden olmaktadır. Spermatogenez, sertoli hücrelerinin gelişimsel germ hücreleri ile doğrudan etkileşime girdiği seminifer epitelyumda gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Sertoli hücreleri; kan testis bariyerinin oluşumundan, spermatogenez için gerekli besinsel ve hormonal ortam sağlayan seminifer tübül sıvısının oluşumundan ve salgılanmasından sorumludur. Leydig hücreleri, luteinize edeci hormon (LH) stimülasyonuna yanıt olarak testiste androjen üretiminden sorumlu olan hücrelerdir. İmmunosupresif tedavinin amacı, doku ve organ naklinde, alıcıda nakledilen doku veya organa karşı tolerans oluşturarak red olayının gerçekleşmesini önlemektir. Günümüzde kullanılan immunosupresif ilaçların testiküler doku ve hormonlar üzerindeki etkilerini ortaya koyan çalışmalar yetersizdir ancak bu ilaçlardan en sık kullanılanları üzerinde yapılan araştırmaların sonuçları dikkat çekicidir. Bu bildiride, immunosupresif ilaçlardan siklosporin, takrolimus ve rapamisin uygulamalarının spermatogenik hücrelere etkileri hakkında bilgiler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İmmunosupresif ilaç, siklosporin, takrolimus, rapamisin, testis, spermatogenez.

AİLE ŞİRKETLERİNDE PERFORMANS YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi. İmran ASLAN
Bingöl Üniversitesi, imranaslan@gmail.com

ÖZET

Aile şirketlerinde nesil değişimi olduktan sonraki süreçlerde şirketlerin kar paylarında ve piyasa rekabetlerinde ciddi azalmaların olduğu görülmektedir. Özellikle küresel rekabetin artışı ve teknolojik gelişimlerin en üst seviyede olduğu Dünyada rekabet gücünü kaybeden şirketler kısa bir sürede piyasadan çekilmektedirler veya çekilmek zorunda kalmaktadırlar. Fakat aile bireyleri ile yönetilen ve ekonomilerin bel kemiğini oluşturan firmalarda aile kültürünün devamlılığı ve finansal başarı şarttır. Aile bireylerinin ve işçilerin en çok karşılaştıkları sorunların başında adil bir performanslandırma ve ölçüm sistemin olmamasıdır. Bu amaçla özellikle Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki aile şirketleri üzerine yapılan çalışmalar incelenerek bu şirketlerin uyguladıkları performanslandırma sistemi ve sorunları tespit edilmeye çalışılacaktır. Gelişmiş ülkelerdeki aile şirketlerinin uyguladıkları performanslandırma sistemleri incelenerek Türkiye'deki aile şirketleri ile karşılaştırılacaktır. Aile şirketlerinin boyutlarına göre uygulanması gereken performans sistemleri geliştirilerek örnek uygulamalara yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Aile Şirketleri, Kurumsallaşma, Performanslandırma

PİT HÜCRELERİ

Oğuzhan KUŞCU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, oguzhan_kuscu@hotmail.com

Prof. Dr. Murat BOYDAK

Selçuk Üniversitesi,

ÖZET

Pit hücreleri karaciğerin doğal öldürücü (Natural Killer, NK) hücrelerindedir. Doğal öldürücü hücreler, neoplastik dönüşümden sonra en hızlı antitümör aktivitesi gösteren hücreler olarak bilinmektedirler. Doğal öldürücü hücreler bağışıklık sisteminin özelleşmemiş savunma hücreleridir. Bu hücrelerin doğal öldürücü aktivitesi, tümör metastazlarının engellenmesi ve virusla enfekte hücrelerin yok edilmesinde önem taşıyan bir immun mekanizmadır. Pit hücreleri karaciğer sinuzoidlerinde ve portal venin terminal kollarında bulunmaktadır. Karakteristik elektron yoğun granülleri üzüm çekirdeğine benzetilerek tipik olarak pit-meyve çekirdeği adı ile adlandırılmışlardır. Pit hücreleri doğal ve lenfokinle aktive edilmiş katil hücre aktivitesi gösterirler. Bu bildiride; Pit hücrelerinin yapısı, fonksiyonları ve etki mekanizması, yüzey moleküllerinin fenotipik özellikleri, kökeni ve heterojenitesi hakkında bilgiler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer, Pit hücreleri, NK hücreleri.

**JOB LIFE QUALITY AND MOTIVATION FACTORS IN HEALTHCARE:
BİNGÖL CITY HOSPITAL CASE**

PhD Lecturer, Imran ASLAN
Bingöl University, imranaslan@gmail.com

ABSTRACT

To have a high motivation and better life standards, work life is an important determinate. It is expected that not just monetary benefits increase the motivation but physiological factor like approval and feeling of helping others. Bingöl city is located in East of Turkey and has just one main government hospital providing main healthcare services to 106 thousand people in city center and surrounding districts. The purpose of this study is determining preferences of job life quality and motivation of workers in healthcare. To determine the Job Quality of Life and motivating factor affecting satisfaction, 109 surveys about 10% of staffs (900 staffs) were applied to the hospital at third quarter of 2016. Descriptive statistics, and Kruskal Wallis Test are used to analyze questionnaires. Materialistic prizes such as permission and wage increase are seen the most effective rewarding methods. Older staffs prefer to have more cooperation and communication with colleagues and management. Moreover, they care more about approval and psychological needs. Females prefers to have training and promotion for awarding of successes than monetary benefits and do not want to have closer relationships with management.

Keywords: Job Life Quality, Motivation, Healthcare

SİNİR BÜYÜME FAKTÖRÜ (NGF) İLE TİMOKİNON'UN (TQ) DENEYSEL PERİFERİK SİNİR YARALANMA MODELİNDE REJENERATİF ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Gör. Ramazan ÜSTÜN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drustunr@gmail.com.tr

Dr. Öğr. Gör. Elif KAVAL OĞUZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, elifkaval@gmail.com.tr

Arş. Gör. Ayşe ŞEKER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ayseseker@yyu.edu.tr

ÖZET

Periferik sinir yaralanmaları travmalara bağlı olarak ortaya çıkar ve sonuçları genellikle geri dönüşümsüzdür. Bu nedenle sinir rejenerasyonu üzerine yoğun deneysel çalışmalar yürütülmektedir. Rejenerasyon yeteneği araştırılan Sinir Büyüme Faktörü (NGF); nöron gelişimi, sağ kalımı ve plastisite süreçlerinde önemli roller oynayan bir nörotrofik faktördür. Ancak NGF eksojen uygulamalarda kan sinir bariyerini geçememektedir. Timokinon (TQ) nöroprotektif ve nörorejeneratif etkilere sahip çörek otu tohumlarının biyoaktif bileşenidir. Bu çalışmada, yetişkin farelerden arka kök gangliyonları elde edildi, gangliyonlardan primer nöron kültürü hazırlandı. Aksotomi için yeterli akson gelişimi sağlamak amacıyla kültürler 48 saat inkübasyona bırakıldı. Kültürlerinden üç grup oluşturuldu. Birinci grup kontrol (% 0,3 DMSO), ikinci grup NGF (50 ng/ml) üçüncü grup TQ (50 nmol/ml) ile muamele edildi. Tedavi uygulamasından iki saat sonra, aksonlar somadan 150 mikrometre uzaklıkta mikro lazerle kesildi (aksotomi). Yaralı nöronlar canlı hücre ileri mikroskopi sisteminde aksotomi öncesi, ve aksotomi sonrası 24. ve 48. saatlerde faz-kontrast ve floresan görüntüleme tekniğiyle (ölü hücre belirteci propidyum iyodür ve canlı hücre belirteci kalsein) görüntülendi. Yaralı nöronların canlılık oranı kontrol grubunda %79, NGF grubunda %95, TQ grubunda ise %94 hesaplandı. NGF ve TQ'un rejenerasyon yeteneğinin kontrole göre önemli oranda yüksek olduğu, NGF ile TQ arasında ise bir fark olmadığı gözlemlendi. TQ periferik sinir yaralanmalarında terapötik potansiyele sahiptir. TQ'un terapötik etkinliğini daha ileri prelinik ve klinik çalışmalarda test edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: NGF, timokinon, arka kök gangliyon, nöron, aksotomi, rejenerasyon

KOAH'LI HASTALARDA EŞLİK EDEN KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLARIN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hanifi YILDIZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yhanifi1980@gmail.com

ÖZET

Amaç. Kronik obstrüktif akciğer (KOAH) ve kardiyovasküler hastalıklar ileri yaşlarda sık görülmektedir. Koroner arter hastalığının risk faktörü olan sigara dumanı maruziyeti KOAH hastalığının patogeneğinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca tandır dumanı maruziyetinin de sigara benzeri KOAH hastalığı için risk faktörü olduğu bildirilmiştir. Sigara veya tandır dumanı maruziyetinin kardiyak hastalıklardaki etkilerinin benzer olduğu bildirilmiştir. Dünya genelinde ve ülkemizde KOAH kardiyak hastalıkların birlikteliğini inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Komorbiditeler genellikle az tanınıyor ve az tedavi ediliyor. Amaç KOAH'lı hastalarda kardiyovasküler hastalığın birlikteliğini incelemektir.

Materyal ve Metod. Çalışma, 2014 yılında Özel Lokman Hekim Van hastanesine başvurup KOAH tanısı alan hastaların dosyaları üzerinden retrospektif olarak yapıldı. KOAH, aterosklerotik kalp hastalığı (ASKH), konjestif kalp yetmezliği (KKY), hipertansiyon (HT), aritmi, kalp kapak hastalığı, koroner arter baypas grefti (KABG) ile ilgili bilgiler hastane kayıt sisteminden edinildi. Hastanemizde KOAH tanısı GOLD önerilerine göre, göğüs hastalıkları uzmanı tarafından post-bronkodilatör spirometride FEV1/FVC<% 70 olması temeline dayanmaktadır.

Bulgular. Çalışmada yaş ortalamaları 67.8±10.3 olan 85 hasta (Kadın=43) yer aldı. Hastaların %81.2'sinde en az bir adet kardiyovasküler hastalık vardı. ASKH %75.3 oranıyla ile KOAH'a en sık eşlik eden hastalık idi (Grafî). Hastaların %70.6'sında HT, %14'ünde KABG, %12.9 KKY, %4.7'sinde kalp kapak hastalığı ve %2.4'ünde aritmi vardı. Hastaların %50.6'sında sigara dumanı, %42.4'ünde tandır dumanı %3.5'inde sigara ve tandır dumanı maruziyeti vardı (Tablo).

Tartışma. KOAH'lı hastalarda kardiyovasküler hastalıkların ve kardiyovasküler hastalığı olanlarda da KOAH'ın sık olduğu bildirmektedir. KOAH ve koroner arter hastalığı, sigara kullanımı, fiziksel hareketsizlik, sağlıksız yaşam tarzı ve ileri yaş gibi ortak yönlerin olması bu birlikteliği haklı çıkarmaktadır. KOAH'lı olanlarda iskemik kalp hastalığı oranının %4 ila %60 arasında olduğu oysa KOAH'ın koroner arter hastalığı olanların %30'unda olduğu bildirilmiştir. Sonuçlarımız, dosya kayıt sistemine olası eksik veri girişleri nedeniyle beklenenden daha az oranlarda bulunmuş olabilir. Buna rağmen KOAH ve kalp hastalığı birlikteliği oranımız oldukça yüksektir.

Sonuç. Çalışmamız KOAH'lı hastalarda kardiyovasküler hastalıkların birlikteliğinin çok yüksek oranlarda olduğunu göstermektedir. Çalışmamız KOAH ve Kardiyovasküler hastalıkların sağlık bakımı ile ilgilenen uzmanların KOAH'a eşlik eden kardiyak komorbiditeler hakkındaki farkındalığını artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler hastalık, KOAH, Komorbidite

GENÇ KADINLARDA KRONİK BAŞ AĞRISININ NEDENİ OLARAK BİYOMAS MARUZİYETİ VE BEYİN HASARI İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ARSLAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, ayse.ars12@gmail.com

ÖZET

Giriş ve amaç. Bir enerji kaynağı olan Biyomas-Biyokütle, yaşayan ya da yakın zamanda yaşamış canlılardan elde edilen fosilleşmemiş tüm biyolojik malzemenin genel adıdır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre günümüzde dünya üzerindeki yerleşim alanlarında 3 milyardan fazla insan, ev içi enerji tüketimi için biyomas kullanmaktadır. Türkiye’de sosyoekonomik düzeyi düşük olan bölgelerde biyomas kullanımı yaygındır. Özellikle ekmek ve yemek pişirmek için tandır denen fırınlarda ve kışın ısınmak için sobalarda kullanılır. Ev içi yakıt olarak kullanılan biyomas iç ortam hava kirliliğinin (İndoor Air Polution) önemli bir nedenidir. Biyomas dumanı, karbon monoksit, sülfür oksitler, nitröz oksitler, aldehidler ve polisiklik aromatik hidrokarbonlar da dahil olmak üzere çeşitli gazların bir karışımıdır. İç ortam hava kirliliğinin çeşitli kardiyovasküler ve akciğer hastalıkları ve hatta kanserle ilişkili olabileceği çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Ancak biyomas maruziyeti ile baş ağrısı, beyin hasarı ilişkisi tam açıklığa kavuşturulamamıştır ve bununla ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı genç kadınlarda biyomas maruziyetinin baş ağrısı, beyin hasarı ile ilişkisini araştırmaktır.

Materyal ve yöntem. Çalışmaya, kronik baş ağrısı, halsizlik ve yorgunluk şikayetiyle nöroloji polikliğine başvuran ve en az 5 yıldır 6 saat/hafta tandır başında bulunan 22-40 yaş arası 69 kadın ve tandır dumanına maruz kalmamış 26 gönüllü sağlıklı kadın dahil edildi. Çalışmaya dahil edilen gruplar, aktif ve pasif sigara dumanı maruziyeti olmayan ve hava kirliliğinin en az olduğu kırsal kesimde yaşayan genç kadınlardan seçildi. Herhangi bir sistemik hastalığı olan, hikaye ve fizik muayene ile migren, gerilim baş ağrısı, kranial nevralji, otonom baş ağrısı olanlar çalışma dışı bırakıldı. Ayrıca vaskülit ekartasyonu için, ANA, ASMA, p-ANCA, c-ANCA, ASO, CRP, RF tetkikleri (+) olanlar ve hiperkoagülabilitateye eğilim açısından; protein C, protein S, Antitrombin III, faktör V Leiden, Protrombin gen mutasyonu (+) olanlar çalışma dışı bırakıldı. Biyokimyasal parametreler için her iki gruptan kan alındı ve beyin hasarını değerlendirmek amacıyla MRG (Magnetik Rezonans Görüntüleme) uygulandı.

Bulgular. Bu çalışmaya kontrol grubunu oluşturan sağlıklı 26 kişi ve tandır dumanına düzenli olarak maruz kalan 69 kişiden oluşan hasta grubu olmak üzere toplam 95 kişi dahil edilmiştir. Kontrol ve hasta grubunun yaş ortalamaları sırasıyla $31,58 \pm 5,57$ ve $31,49 \pm 5,84$ olarak belirlendi. Beyinde gliotik odak görülme durumu ile hasta ve kontrol grupları arasındaki ilişki için yapılan analiz sonucunda odak görülme durumunun tandır dumanına maruz kalan ve kalmayan sağlıklı bireyler arasında değişim gösterdiği bulunmuştur. Buna göre kontrol grubundaki kadınların %11,5’de gliotik odak görülürken, düzenli biyomas dumanına maruz kalan kadınlarda %81,2 oranında gliotik odağa rastlanmıştır. Dolayısıyla gliotik odak görülme oranı biyomas dumanına düzenli olarak maruz kalan grupta, kontrol grubuna göre yaklaşık 8 kat daha fazladır.

Sonuç. Sonuç olarak, kronik baş ağrısı şikayeti ile hastaneye başvuran genç kadınlarda düzenli olarak biyomas dumanına maruz kalma sonucu beyinde iskemik gliotik odak (beyin hasarı) gelişme riskinin, dumana maruz kalmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte bu sonuçları teyit etmek için daha geniş çaplı araştırmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: kronik baş ağrısı, beyin hasarı, biyomas maruziyeti

FASIOLIAZIS TANILI 11 OLGUNUN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ali İrfan BARAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, irfanbaran77@mynet.com

Arş. Gör. Deniz ULUTAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, deniz.uluts@gmail.com

ÖZET

Giriş. İnsanlarda sporadik bir etken olan Fasciola hepatica paraziti evcil hayvanlarda yaygın görülen, ara konakçısı salyangoz olan bir trematoddur. Ateş, karın ağrısı, kilo kaybı, hepatomegali, anemi ve eozinofili akut enfeksiyonda görülürken, kronik olgularda biliyer kolik ve sarılığa rastlanabilir. Genellikle ılıman iklimli subtropikal bölgelerde görülen Fasciola hepatica enfeksiyonlarının büyük bir kısmı Avrupa, Orta ve Güney Amerika, Ortadoğu, ve Afrika'da görülür. Ülkemizde genellikle cerrahi girişim sırasında saptanan fasciola en sık göller bölgesinde ve sporadik olgular şeklinde görülür.

Gereç-Yöntem. Bu sunuda, kliniğimizde Mart 2015-Ocak 2018 tarihleri arasında Fasciola Hepatica (Fasioliiazis) enfeksiyonu tanısı almış 11 olgunun klinikopatolojik özellikleri retrospektif olarak irdelendi.

Bulgular. Olguların 8 (%72)'i kadın, 3 (27)'ü erkek idi. Olguların yaş ortalaması 40, yaş aralığı 24-53 idi. Olguların tümünde karaciğer fascioliazis mevcuttu. Klinik bulgulardan karın ağrısı olguların (%100) izlenirken halsizlik 7 (%63.6), iştahsızlık 5 (%45.5) olguda mevcuttu. Olguların laboratuvar tetkiklerinde 3'ünde (%27.3) lökositoz, 3'ünde (%27.3) CRP yüksekliği, 3'ünde (%27.3) transaminaz yüksekliği mevcuttu. Olguların 5'inde (%45.5) IgE yüksekliği (bir olguda IgE 4580 olarak saptandı), 9'unda eozinofili (ortalama 6380, aralık olarak 100-21400) saptandı. Olguların 5 (%45.5)'inde ELİSA testinde Fasciola hepatica antijen ürünlerine karşı oluşan antikor pozitif saptandı. Olguların 3'ünde (%27.3) USG bulgusu, 2 olguda (%18.2) dinamik abdomen MR, 3 olguda (%27.3) abdomen MR, 4 (%36.4) olguda ise abdomen BT de fascioliazis uyumlu bulgu mevcuttu. 1 olguda (%9.1) görüntüleme ve seroloji negatif olmasına rağmen ERCP de 2 adet 1,5 cm boyutunda hareketli yeşil-kahverengi renkte canlı parazitler görüldü. Olgulardan birinde biyopsi materyalinde portal alanda eozinofil lökositlerin sayısındaki artış saptanması üzerine tanı kondu. Hastalar 2 hafta arayla 10mg/kg olacak şekilde triclabendasole verilerek tedavisi edildiler.

Sonuç. Sonuç olarak özellikle endemik bölgelerde yaşayan, karın ağrısı olan ve eozinofili tespit edilen, karaciğer görüntülemelerinde şüpheli lezyonlar saptanan hastalarda Fasciola hepatica enfeksiyonu ayırıcı tanıda düşünülmelidir. Tedavide medikal olarak triclabendasole kullanılması ve seçilen vakalarda ERCP ile parazitlerin biliyer kanaldan uzaklaştırılması esastır.

Anahtar Kelimeler: Fasioliiazis, olgular, triclabendasole.

NÖTROFİL/LENFOSİT VE PLATELET/LENFOSİT ORANININ AKCİĞER KANSERİNDE TANISAL ETKİSİ VE AKCİĞER KANSERİ FARKLI ALT TİPLER İLE İLİŞKİSİ

Dr. Süleyman ŞAHİN

Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, drsahins@hotmail.com

ÖZET

Nötrofil/lenfosit oranı (NLO) ve platelet/lenfosit oranı (PLO) ile akciğer kanseri prognozu arasında literatürde çelişkili sonuçlar mevcuttur. Bu çalışmada ise NLO ve PLO'nun akciğer kanserinde tanısal katkısını değerlendirdik. Bu amaçla, NLO ve PLO değerlerini, sağlıklı kontrol grubu ve akciğer kanserli hastalarda ve ayrıca akciğer kanser alt tipleri arasında karşılaştırdık. Çalışmaya Van eğitim ve araştırma hastanesinde, 2015-2018 yılları arasında takipli 85 akciğer kanserli hasta ve 57 sağlıklı kontrol dahil edildi. Hasta verileri retrospektif olarak tarandı ve tanı anındaki nötrofil, lenfosit ve platelet değerleri kaydedildi. NLO ve PLO, mutlak nötrofil sayısının ya da platelet sayısının lenfosit sayısına bölünmesi ile hesaplandı. NLO ve PLO'nun optimal cut-off değeri için Receiver Operating Curve (ROC) analizi kullanılmıştır. Hastaların yaş ortalaması 58.81 ± 8.98 ve kontrol grubunun yaş ortalaması 56.19 ± 7.67 hesaplandı ve grupların yaşları benzerdi ($p=0.07$). Toplam 94 erkek ve 48 kadın (hasta popülasyonunda 61 erkek 33 kadın, kontrol grubunda 24 erkek ve 24 kadın) vardı ve kontrol grubunda cinsiyet dağılımı benzerdi ($p=0.1$). Hasta grubu ile kontrol grubu arasında, hem NLO hem de PLO'da anlamlı farklılıklar vardı. NLO hasta grubunda 3.27 (1.04-21.76), kontrol grubunda 1.86 (0.59-6.11) ($P=0.0001$), PLO ise hasta grubunda 181.17 (59.45-590.48), kontrol grubunda 118.84 (55.9-218.9) ($P=0.0001$) olarak hesaplandı. Ancak akciğer kanser farklı alt tiplerinde arasında NLO ve PLO'da anlamlı bir farklılık saptanmadı ($P=0.15$). ROC analizinde, NLO için optimal optimal cut-off değeri 2.27 (sensitivite: 77.6%, spesifite: 78.9%, HR:19.64, 95% CI: 8.36 – 46.14, $P < 0.001$) ve PLO için optimal cut-off değeri 129 (sensitivite: 79% ve spesifite: 80%, HR: 8.53, 95% CI: 3.95 – 18.40, $P < 0.001$) olarak hesaplandı. PLO ve NLO, akciğer kanseri erken tanısında önemli bir değer olabilir, ancak sonuçların daha büyük çalışmalar ile konfirme edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akciğer kanseri, nötrofil, platelet, lenfosit, NLO, PLO

KORONER ARTER HASTALIĞI'NIN TANISINDA VAN İÇİN BİR İLK: KORONER BT ANJİYOĞRAFI

Dr. Ogr. Üyesi Ali Mahir Gunduz

Van Yuzuncu Yıl Üniversitesi, alimahir72@hotmail.com

Dr. Ogr. Üyesi Nurşen TOPRAK

Van Yuzuncu Yıl Üniversitesi, nursentoprak31@gmail.com

ÖZET

Amaç. Koroner arter hastalığı (KAH), gelişmiş ülkelerde yaygın görülen ve önde gelen ölüm sebeplerinden olan kardiyovasküler bir hastalıktır. Erken tanı hastanın sağlığına kavuşmasında önemli rol oynamaktadır. Geleneksel olarak tanı, konvansiyonel koroner anjiyografi (KKA) ile konulmakta olup bu tekniğin uygulanması çeşitli komplikasyonlara sebep olabilmektedir [1]. Multidedektör bilgisayarlı tomografi (MDBT) ile koroner anjiyografi, yaygın şekilde daha az invazif bir görüntüleme yöntemi olarak KAH tespiti için kullanılır olmuştur. Şubat 2018 tarihinden itibaren Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde hizmet vermeye başlayan MDBT ile gerçekleştirdiğimiz koroner yani kardiyak bilgisayarlı tomografi anjiyografi (BTA)'nin sağladığı katkıları sizlerle paylaşmak istedik.

Materyal ve Metod. Hastanemiz Radyoloji bölümü BT ünitesinde Şubat-Ağustos 2018 tarihleri arasında toplam 154 hastaya koroner BTA incelemesi gerçekleştirildi. Hasta hazırlık aşamaları şu şekilde idi:

1. Tetkikten 4-6 saat önce katı gıdaların alımı kesilmelidir.
2. Hastaların dehidrate kalmaması için tetkikin 1 saat öncesine kadar sıvı alınmalıdır.
3. Kahve gibi uyarıcı maddelerden uzak durulmalıdır.
4. Tetkik sırasında hastanın rahat olması için işlem öncesinde mesane boşaltılmalıdır.
5. Hasta önceki BT çekimleri, kardiyak girişimsel işlemler, baypas grefti veya stent varlığı yönüyle sorgulanmalıdır.
6. Hastaların rahatlaması için çekim öncesi hasta teknik hakkında bilgilendirilmelidir.
7. Hastaya tetkik sırasında hareket etmemesi ve iyi nefes tutması gerektiği anlatılmalıdır.
8. Allerji öyküsü sorgulanmalı varsa steroid ile premedikasyon sağlanmalıdır.
9. Hastaya 18-20 gauge branül ile antekübital venden damar yolu açılmalıdır.
10. EKG ile hasta monitörizasyonu
11. Koroner BTA için ideal kalp hızı düzenli sinüs bradikardisi şeklinde 50-60 atım/dk aralığında olmalıdır. 65-70 atım/dk'dan yüksek ise β -bloker verilmeli [2].
12. Çekimden 2-4 dk önce dil altı kısa etkili nitrogliserin (0,4 mg) verilebilir. Nitrogliserin koroner vazodilatasyona sebep olarak damarların daha iyi görünmesini sağlar [3].

Bu aşamalardan sonra hastalara kontrastsız ve kontrastlı iki ayrı çekim gerçekleştirildi. İlk çekim KAH'nın varlığını ve şiddetini gösteren kalsiyum (Ca) skorlamaya yönelik düşük doz kontrastsız kardiyak BT'dir. Sonrasında alınan kontrastlı koroner BTA ise kalbi ve koroner arterleri detaylı bir şekilde değerlendirmemizi sağladı. Raporlamada tüm hastaların kalp hızı, çekim kalitesi, Ca skoru ve persentil değeri, ana damarlar ve kardiyak boşluklar ile koroner arterler değerlendirildi.

Bulgular. 21 ve 75 yaş arası 101'i erkek, 53'ü bayan toplam 154 hastayı çalışmamıza dahil ettik. 62 hastanın Ca skoru 0 (sıfır) olup koroner BTA incelemede bu hastaların 3'ünde sol ön inen arterde (LAD) köprüleşme izlendi. Diğer hastalarda patoloji saptanmadı.

4 hastanın Ca skoru 400 üzeri, 2 hastanın Ca skoru ise 1000 üzeri olup bu 6 hastaya KKA önerildi. Koroner BTA ile 29 hastada LAD'da, 2 hastada sirkumflex arterde (Cx) köprüleşme izlendi. 75 hastada koroner arterlerde plaklara bağlı darlıklar izlendi. 9'u LAD'da olmak üzere %50 ve üstü darlık olan toplam 17 darlık hastasına KKA önerildi. 15 hastada koroner arterlerde stent mevcut olup 5 hastada stent tıkalı görünümdeydi. 6 hastada baypas grefti mevcut olup 2 hastada greft tıkalı idi. Tıkalı olan stent ve greft hastaları kardiyoloji polikliniğine yönlendirildi.

Tartışma ve Sonuç. KAH, koroner arterlerin aterosklerotik plaklarla tıkanması sonucu besledikleri miyokart sahasının iskemisi ve buna bağlı semptomların ortaya çıkması ile karakterize klinik tablodur [4]. KAH'nın tespitinde invazif bir tetkik olan KKA kullanılmakta olup, üstün uzaysal ve temporal rezolüsyonu nedeniyle altın standart olarak kabul edilmektedir. Ancak bu tekniğin, işleme bağlı morbitide (%1.5) ve mortalite (%0.2) riski içermesinin yanında, invazif ve pahalı olması ve de kısa süre de olsa hastanede yatış gerektirmesi önemli dezavantajlarıdır [5].

KKA, koroner arter görüntülemeye referans yöntem olarak kabul edilmekle birlikte, koroner BTA özellikle osteal lezyonların, miyokardiyal köprülerin, koroner arter ve kalp anomalilerinin, koroner fistüllerin, aortik ve koroner arter diseksiyonlarının, koroner arter duvarındaki nonstenotik plakların ve koroner venöz sistemin görüntülenmesinde tanısal olarak daha değerlidir [6, 7]. Bir saniyenin altında koroner arter ve miyokardiyal perfüzyon görüntüleme yapılabilmesine ve zor hasta gruplarında (aritmik, obez, yüksek kalp hızlı, pedyatrik, nefes tutamayan ve stentli hastalar) tetkik kalitesinin iyileşmesine olanak sağlamıştır [8-10]. Ayrıca transaortik valv implantasyonu (TAVI) planlamasında da en objektif yöntem olarak kullanılmaktadır ve bu sayede işlem sonrası perivalvüler kaçakların azaltılması mümkün olabilecektir [11, 12]. Bu nedenlerle koroner BTA, rutin klinik kullanıma girmiştir. Koroner BTA'nın en önemli avantajı KAH'nın ekarte edilmesindeki yüksek negatif öngörü değeri olmuştur ve bu açıdan tanısal değeri KKA'dan daha yüksektir [13].

Çalışmamızdaki Ca skoru 0 olan ve koroner BTA ile herhangi bir patoloji saptanmayan 62 hasta ile koroner arterlerinde plak olan fakat anlamlı darlığı olmayan hastalara KKA gereksinimi duyulmamıştır. Ca skoru 400 üstü olan 6 hasta ile stenti tıkalı olan 5 hasta ve de baypas grefti tıkalı 2 hasta ivedilikle kardiyoloji polikliniğine yönlendirildiler. Yani koroner BTA, invaziv bir işlem olan KKA gereksinimini azaltmış olup, patolojisi olan hastalara KKA yapılmasını sağlamıştır.

Özet olarak, son yıllardaki teknik gelişmeler, erken ateroskleroz saptanması ve prognostik klinik çalışmalar koroner BTA'nın klinik önemini arttırmıştır. Ayrıca morfolojik görüntülemeye ek olarak fonksiyonel ve perfüzyon verilerinin elde edilmesi bu yöntemin tanısal değerini arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Koroner arter hastalığı, Koroner BTA, Ca skoru, Sol ön inen arter

SLİKON TÜP UYGULANAN VE UYGULANMAYAN ENDOSKOPIK DAKRIYOSİSTORİNOSTOMİ OLGULARINDA OPERASYON BAŞARISININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Mahfuz TURAN
Van Yüzüncü Yıl Ünivesitesi, mahfuzturan@hotmail.com

ÖZET

Dakriyosistorinostomi; lakrimal kese veya nazolakrimal duktustaki tıkanıklığı ortadan kaldırmak için yapılan, lakrimal keseyi nazal kaviteye birleştirme ameliyatıdır. Son zamanlarda görüntüleme yöntemlerindeki gelişme ile birlikte endoskopik dakriyosistorinostomi ameliyatı eksternal yaklaşıma alternatif olarak yapılmaktadır. Günümüzde endoskopik dakriyosistorinostomi operasyonu lakrimal keseye her iki punktumdan yerleştirilen slikon tüp ile yapılabileceği gibi slikon tüp uygulamadan da yapılmaktadır. Slikon tüp burun içinde kurutlanma, hassasiyet ve sineşi gibi istenmeyen durumlara yol açabildiği aynı zamanda operasyon birkaç ay sonra çıkarılması için ikinci kez invaziv bir girişim ihtiyacı, maliyet gibi dezavantajları mevcuttur. Çalışmamızda, slikon tüp uygulanan olgular ile slikon tüp uygulanmayan olgular arasında operasyon başarısının karşılaştırılması amaçlandı. Nisan 2013-Ocak 2018 tarihleri arasında kronik dakriyosistit ve epifora nedeniyle endonazal endoskopik dakriyosistorinostomi ameliyatı yapılan 73 olgu (46 kadın, 27 erkek) çalışmaya alındı. Hastalar operasyon esnasında slikon tüp uygulanan ve uygulanmayanlar olarak iki gruba ayrıldı. Grup 1 (Slikon tüp uygulanan)ve Grup 2(Slikon tüp uygulanmayan) olarak belirlendi. Grup 1 de 40, grup 2 de 33 olgu çalışmaya dahil edildi. Operasyonun başarısı postoperatif dönemde epifora ve gözde çapaklanma şikayetine göre değerlendirildi. Grup 1 de 30 hastada(%75) Grup 2 de 23 hastada (%69.7) postoperatif dönemde şikayetler ortadan kalktı. İki grup arasında başarı oranı için yapılan istatistiksel çalışmada anlamlı fark yoktu (P: 0.613). Çalışmamızın sonuçları slikon tüp uygulanmasının endoskopik dakriyosistorinostomi ameliyatının başarısını arttırmadığını göstermektedir. Slikon tüp uygulamasının dezavantajlarından kaçınmak için bu operasyonun slikon tüp uygulanmadan da yapılabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Endoskopik dakriyosistorinostomi, slikon tüp

İNSAN HATASINDAN KAYNAKLANAN LİDOKAİN TOKSİSİTESİ: OLGU SUNUMU

Uz. Dr. Hacı Yusuf GÜNEŞ

Sağlık Bilimler Üniversitesi, hyusufgunes@hotmail.com

ÖZET

Tıbbi hata; planlanan bir görevin amaçlandığı şekilde yapılmamış olması veya yanlış bir şekilde yapılması olarak tanımlanmıştır. Bir tıbbi hata, hasta ve ailesi için ağır sonuçlar doğurabilir. Yapılan çalışmalar ve olgu sunumları değerlendirildiğinde; anestezi uygulamalarında uygulanan her 211 anestezi ilaç için 1 hata yapıldığı görülmektedir. Bu oran hiç azımsanmayacak kadar yüksektir.

İlaç hatası; olumsuz sonuç olup olmadığına bakılmaksızın, ilaç uygulama işleminde herhangi bir hatanın yapılması olarak tanımlanmıştır. İlaç hatalarında en çok yer alan ve ciddi sonuçlara yol açan ilaçlar heparin, opioidler, epinefrin, potasyum klorür ve lidokain olarak raporlanmıştır. İlaç ampullerinin yanlış tanımlanması nedeniyle yapılan hataların ilk sıralarda yer aldığı bildirilmektedir.

Rejyonel İntravenöz Anestezi (RİVA), 1 saate kadar anestezi ve analjezi gerektiren cerrahi işlemlerde basit, nispeten güvenli ve etkili olduğu için tercih edilebilen ve en yaygın olarak lidokain kullanılan bir yöntemdir. Turnike açıldıktan sonra sistemik dolaşıma geçen lidokain sistemik toksisiteye yol açabilir. Sol radius distal uç kırığı nedeniyle, Rejyonel İntra Venöz Anestezi (RİVA) altında Kirschner Teli ile kapalı redüksiyon yapılan hastada, %2 lik lidokain yerine, %10 luk lidokain kullanımına bağlı gelişen ve kısa süreli total görme kaybı, boyundan aşağısını hissedememe ile beraber tipik lidokain toksisite belirtilerinin görüldüğü olgu sunulmuştur.

Anestezi pratiğinde ilaç hatalarını en aza indirmek için; tıbbi süreçleri ve sistemleri iyileştirerek daha güvenli hale getirecek sistematik karşı tedbirlerin alınması ve personel sürekli eğitilerek ilaçların hatasız uygulanmasının sağlanması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lidokain Toksikitesi, tıbbi hata, anestezi

**PEDİATRİK HASTADA SOLUNUM SIKINTISINA NEDEN OLAN VALLEKULA
YERLEŞİMLİ TİROGLOSSAL DUKTUS KİSTİ****Dr. Nazım BOZAN**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drnzmbazan@hotmail.com**ÖZET**

Tiroglossal duktus kistleri, embriyonel hayatta kapanmayıp tiroglossal duktusun kısmi veya tam obliterasyon eksikliği ve içindeki epitelin sekretuar özelliği sonucunda devam eden tiroglossal kanalın inflamasyonu, infeksiyonu ve mukus retansiyonu ile ortaya çıkan kongenital iyi huylu kistik oluşumlardır. Foramen çekum ile tiroid bez arasında orta hatta herhangi bir yerde rastlanabilir. Çoğunlukla boyun orta hattında, yutkunma sırasında vertikal doğrultuda hareketli ve ağrısız bir şişlik olarak ortaya çıkarlar. Bu yazıda, doğuştan beri solunum sıkıntısı olan iki yaşına kadar farklı teşhislerle geciktirilmiş vallekula yerleşimli tiroglossal duktus kist olgusu literatür eşliğinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tiroglossal kanal kisti, Vallekula, Solunum Sıkıntısı

**PLAZMA VE ERİTROSİT ÖRNEKLERİNDE MALONDİALDEHİT ÖLÇÜMÜ İÇİN
SPEKTROFOTOMETRİK VE HPLC YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI****Hamit Hakan ALP**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hhakan.alp@yyu.edu.tr**ÖZET**

Malondialdehit (MDA) lipid peroksidasyonunun son ürünü olan bir aldehit türevidir ve genellikle biyolojik örneklerde oksidatif hasarın değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Günümüze kadar MDA ölçümü için birçok metot geliştirilmiştir ve kütle spektrometresi hariç diğer spektrofotometrik ve florometrik ölçümlerin büyük kısmı MDA'nın tiyobarbütürik asitle (TBA) oluşturduğu renkli kompleksin ölçümü temeline dayanmaktadır. Biz çalışmamızda eritrosit ve plazma örneklerindeki MDA seviyelerini spektrofotometrik ve florasan dedektörün kullanıldığı yüksek basınçlı sıvı kromatografisi (HPLC) yöntemi ile tespit ederek bu iki yöntemi karşılaştırmayı amaçladık. Çalışmada laboratuvarımıza rutin tektiller için gönderilen ve ölçümler yapıldıktan sonra geriye kalan 40 tam kan örneği kullanıldı. Spektrofotometrik yöntemde MDA ile TBA'nın oluşturduğu renkli kompleksin 532 nm dalga boyunda absorbansı tespit edilerek örneklerin MDA konsantrasyonu hesaplandı. HPLC yönteminde ise örnekler ekstraksiyon işleminden sonra yine MDA'nın TBA ile oluşturduğu renkli kompleks florasan dedektörde (527 nm eksitasyon, 551 emmisyon) tespit edilerek MDA seviyeleri hesaplandı. Her iki yöntemde de standart olarak 25, 12.5, 6.25, 3.125, 1.5625 ve 0.78 µM'lık 1,1,3,3 etoksipropan çözeltileri kullanıldı. Elde ettiğimiz sonuçlar incelendiğinde, spektrofotometrik yöntemle tespit edilen MDA seviyelerin HPLC yöntemi ile tespit edilen MDA seviyelerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu gözlenmiştir. Ayrıca her iki yöntem arasında önemi korelasyon tespit edildi ($r=0.701$, $p<0.001$). Plazma örnekleri açısından her iki metodun regresyon analizi yapıldığında doğrusal bir ilişki olduğu tespit edildi (HPLC metodu= $0.766+0.715x$ spektrofotometrik yöntem). Eritrosit örneklerinde spektrofotometre ile tespit edilen MDA seviyelerinin de HPLC ile tespit edilen MDA seviyelerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni eritrosit örneğinde spektrofotometrik ölçümü interfere eden bazı moleküllerin varlığı olabilir. Korelasyon analizi yapıldığında ise yöntemler arasında anlamlı korelasyon tespit edilmiştir ($r=-0.09$, $p=0.775$). Regresyon analizi yapıldığında doğrusal olmayan bir ilişki tespit edilmiştir (HPLC metodu= $3.963-0.048x$ spektrofotometrik yöntem) Sonuç olarak, şayet plazma örneğinde MDA seviyeleri tespit edilecek ise basit ve erişilebilirliği daha kolay olan spektrofotometrik yöntem kullanılabilir ancak eritrosit örneklerinde MDA tespit edilecek ise daha sensitif ve spesifik olan HPLC yönteminin kullanılması tavsiye edilebilir.

Anahtar Kelimeler: MDA, HPLC, Spektrofotometre, interfere, eritrosit.

HEREDİTER MULTİPLE EKZOSİTOZ OLGUSUNDA ANESTEZİ**Uz. Dr. Hacı Yusuf GÜNEŞ**

Özel Akdamar Hastanesi, hyusufgunes@hotmail.com

Mehmet KILIÇ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gundes30@hotmail.com

ÖZET

Osteokondrom (Ekzositoz) en sık rastlanan benign kemik tümörüdür. Herediter Multiple Ekzositoz, multiple osteokondromların izlendiği otozomal dominant bir hastalıktır. En sık yerleşim yerleri; diz, humerus, kalça, skapula, el bileği, ayak bileği, dirsek, eller, ayaklar ve pelvistir. En yaygın komplikasyonları ağrı, eklem hareketlerinde kısıtlılık, ekstremitte eşitsizlikleri, malign dejenerasyon ve damar-sinir basıdır. HME olgularında cerrahi planlanırken, anestezi açısından eklem hareketlerindeki kısıtlama nedeniyle zor entübasyon olasılığı ve buna göre hazırlık, santral veya kaudal blok düşünülüyorsa rutin spinal tarama gereği, genellikle çocuk yaşta hastalar olduğu için normotermi sağlanması, yeterli intravasküler volüm ve gaz alışverişinin sağlanması önem arz etmektedir. Eğer özellikle torako-lomber veya sakrokoksigeal bölgelerde tutulum yoksa hem anestezi hem de postoperatif analjezi için santral blok veya kaudal blok rahatlıkla uygulanabilir. Geniş tabanlı multiple ekzositozlar cerrahi olarak çıkarılırken, hemostaz için gerekli önlemler alınmazsa; kan transfüzyonu gerektirecek kadar kanama olabilir. İntraoperatif transfüzyon gerektirecek kadar kanaması olan olgudaki genel anestezi ve kaudal blok deneyimimizi paylaşmak istedik.

Anahtar Kelimeler: Herediter Multiple Ekzositoz; Genel Anestezi; Kanama; Kaudal Blok.

SERVİKAL VERTEBRAL DİSKLERDE YAŞA VE CİNSİYETE BAĞLI DEĞİŞİMLER

Mehmet Sabri GÜNDÜZ

Sağlık Bilimler Üniversitesi, ms_gunduz@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Necat KOYUN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, necat_1974@hotmail.com

ÖZET

Yapmış olduğumuz çalışmada cervical discus intervertebralis'lerde yaş ve cinsiyet bakımından oluşan değişiklikleri incelemek amacıyla, herhangi bir patoloji saptanmayan 216 erkek ve 234 kadın olmak üzere 450 sağlam bireyin lateral cervical grafileri incelendi. Cervical grafiler üzerinde her discus intervertebralis seviyesi için, discus intervertebralis'in anterior ve posterior yükseklikleri ile beraber discus intervertebralis'in derinliği (antero-posterior çap) ölçüldü. Elde edilen bu ölçümler ve ortalama standart sapmalar, kadın ve erkek bireylerdeki yaş gruplarıyla ilişkisi incelendi. Cervical discus intervertebralis yüksekliklerinin yaş faktörü ile beraber her iki cinsde de discus intervertebralis'in bulunduğu seviyeye bağlı olarak değiştiği gözlemlendi. Ölçümlerimizde anterior ve posterior discus intervertebralis'lerde toplam sekiz dekatta, artma ve azalma yönünde değişiklikler görülmesine rağmen discus intervertebralis derinliğinde genel olarak bir artış gözlemlendi. Çalışmamızda anterior discus intervertebralis ortalamalarında kadın bireylerde en büyük değer sekizinci dekatta C3-C4 discus intervertebralis seviyesinde 6.23 mm, en küçük değer ise ikinci dekatta C7-Th1 discus intervertebralis seviyesinde 4.24 mm olarak ölçüldü. Erkeklerde bu parametredeki en büyük değer altıncı dekatta C6-C7 discus intervertebralis seviyesinde 6.31 mm olarak, en küçük değer ise C2-C3 discus intervertebralis seviyesinde 5.14 mm olarak görüldü. Posterior discus intervertebralis ortalamalarında, kadınlarda sırasıyla en büyük ve en küçük değerler; yedinci dekatta C2-C3 discus intervertebralis'te 2.95 mm ve sekizinci dekatta C3-C4 discus intervertebralis seviyesinde 1.99mm olarak ölçüldü. Erkek bireylerde ise en büyük değer, birinci dekatta 3.17 mm ile C2-C3 discus intervertebralis seviyesinde görülürken, en küçük değerini de yedinci dekatta C5-C6 discus intervertebralis seviyesinde 2.41mm olarak elde etmiştir. Kadın bireylerde bir diğer parametremiz olan discus intervertebralis'in derinliğindeki (çap) en büyük değer, sekizinci dekatta C6-C7 discus intervertebralis seviyesinde 19.74mm iken, en küçük değer ise birinci dekatta C4-C5 discus intervertebralis seviyesinde 12.34mm olarak ölçüldü. Erkek bireylerdeki en büyük ve en küçük değerler ise sırasıyla; sekizinci dekatta C7-Th1 discus intervertebralis seviyesinde 21.50 mm ve birinci dekatta C2-C3 discus intervertebralis seviyesinde 13.15mm olarak ölçüldü. Çalışmamızda farklı yaş grubundaki normal bireylerin cervical discus intervertebralis'lerin morfometrik değişimlerini inceledik.

Bu çalışmada elde edilen sonuçların cerrahi girişimlerden önce bilinmesi, cervical discus intervertebralis hastalıklarında yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Discus intervertebralis, Disk yüksekliği, Servikal disk.

GÖZ KAPAĞI DEFEKTLERİNİN REKONSTRÜKSİYONUNDA PRATİK VE ETKİLİ BİR YÖNTEM OLARAK Z-PLASTİNİN KULLANIMI

Dr. Öğr. Üyesi Canser Yılmaz DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, canser23@hotmail.com

ÖZET

Cerrahi olarak rekonstrüksiyon gerektiren göz kapağı kayıplarının en sık görülen sebepleri arasında tümörlerin eksizyonu ve travma sonucu oluşan kayıplar yer almaktadır. Göz kapağında oluşan defektlerin rekonstrüksiyonlarında amaç; korneayı ve gözü koruyacak kapak bütünlüğünün oluşturulması, yatay ve dikey kapak stabilitesinin oluşturulması ile birlikte lateral ve medial kantus tendonlarının normal pozisyonlarına getirilmesi, mümkün olduğunca en az donör saha morbiditesine sebebiyet vermek suretiyle hem fonksiyonel hem de estetik görünen bir göz kapağı elde etmektir. Göz kapağında yerleşmiş tümörlerin cerrahi eksizyonları sonrası oluşan defektlerin düzeltilmesi oldukça büyük önem taşır. Yetersiz, kötü ve hatalı onarımlar konjonktivit, keratit ve sonunda da körlüğe kadar gidebilen ciddi sonuçlara sebep olabilir ve beraberinde önemli estetik kusurlar da ortaya çıkar. Tümör eksizyonu sonrası oluşan göz kapağı defektlerinin rekonstrüksiyonu için bu güne kadar çok çeşitli teknikler tanımlanmıştır. Oluşan defektin boyutlarına göre mevcut göz kapağı dokuları kullanılarak primer onarım ya da lateral kantallı ligamentin serbestleştirilmesi suretiyle çevre dokulardan faydalanılıp onarım sağlanabilir. Primer rekonstrüksiyonun mümkün olmadığı durumlarda; başka bir bölgeden transfer edilen greft veya fleplerle rekonstrüksiyon sağlanır. Daha büyük kayıplarda ise alın flebi, nazolabial flep veya yanak flebiyle onarım yapılabilir. Göz kapağının %30'undan fazlasının kaybı ile oluşan tam kat defektler primer onarım yapılamayacağından karmaşık rekonstrüktif girişimler gerektirir. Tam kat göz kapağı defektleri cilt, kas, tars ve konjunktiva olmak üzere dört ayrı katmanı içermektedir ve rekonstrüksiyonu gerek estetik gerekse fonksiyonel açıdan oldukça zordur. İdeal bir rekonstrüksiyon kayıp oluşumların olabildiğince fazlasını onarabilmeli ve bunların yerine aynı yada benzer yapıdaki dokuları getirebilmelidir. Bu amaçla sağlam göz kapağından taşınan dokular ideal olsa da geniş defektlerde miktarı yetersizdir ve daha farklı dokular da kullanılmalıdır.

Bu çalışmada kliniğimizde Ekim 2014 – Haziran 2018 tarihleri arasında, tümör rezeksiyonu sebebi ile oluşan geniş tam kat göz kapağı defektlerine, göz kapağı lateralinden Z-Plasti tekniğine uygun olarak hazırlanmış flepler ile rekonstrüksiyon yapılan hastalarda (Toplam 12 hasta) sonuçlar, avantajlar ve dezavantajlar tartışılmıştır. Güvenilir ve diseksiyonunun kolay olması, çeşitli büyüklükteki defektlerde kullanılabilir olması ve donör saha skarının çok iyi olması gibi avantajları sayesinde Z-Plasti ile göz kapağı defektlerinin rekonstrüksiyonunun oldukça pratik ve yararlı olduğunu, göz kapağı defektlerinin rekonstrüksiyonunda iyi bir seçenek olarak hatırdaki bulundurulması gerektiğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Göz kapağı defekti, rekonstrüksiyon, tümör, Z-Plasti.

**SİLYBUM MARIANUM (L.) GAERTN (SİLYMARİN)'UN D-GALAKTOSAMİN /
TÜMÖR NEKROZİS FAKTÖR-ALFA NEDENLİ HEMATOKSİSİTESİ
ÜZERİNDEKİ KORUYUCU ETKİLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa CENGİZ
Siirt Üniversitesi, mustafacengizogu@gmail.com

ÖZET

Deneyel karaciğer hasarı oluşturmada çeşitli dozlarda D-galaktosamin (D-GaIN) ve tümör nekroz faktörü alfa (TNF- α) uygulanması yaygın olarak seçilen bir yöntemidir. Bu çalışmada, deneyel olarak indüklenen hematoksisitenin antioksidan özelliklere sahip olduğu bilinen Silmarinin (Sm) periferik kan hücreleri üzerindeki koruyucu etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bizim çalışmamızda, 21 erkek BALB / c fare, her grupta 7 hayvana olarak belirlenmiştir (kontrol, TNF-a / D-GaIN ve TNF-a/D-GaIN /Sm). Deneyin sonunda farelerin kalplerinden kan alındıktan sonra, kan sayım cihazı ile periferik kan hücreleri (lökosit, trombosit, eritrosit, hematokrit) sayıldı. Deneyel bulgularımızda, D-GaIN/TNF- α grubunda lökosit ve trombosit sayısı artarken eritrosit, hemoglobin ve hematokrit sayısının azaldı gözlemlendi. D-GaIN/TNF- α ile birlikte Sm verilen deney grubunda ise, lökosit, trombosit sayısında azalma, eritrosit, hemoglobin ve hematokrit sayılarında ise artış belirlendi. Bu artış sadece D-GaIN / TNF- α verilen gruba göre anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$). Verilerimiz, Silmarinin D-GaIN / TNF- α 'nın neden olduğu periferik kan hücrelerinde meydana gelen toksisiteye karşı koruyucu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: D-Galaktosamin, tümör nekroz faktörü-alfa, Silmarin, hematotoksisite, Balb/c fare

PANKREAS CERRAHİSİ

Arş. Gör. Dr. Tunahan SANCAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, tunahansancak@hotmail.com

Prof. Dr. İsmail ALKAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

ÖZET

Pankreas loplul, gri-pembe renkli bir bezdir. Mide, karaciğer ve duodenum arasında yer alır. Karın boşluğunun ön ve üstünde büyük kesimi orta çizginin sağında, küçük parçası da sol tarafta bulunur. Duodenum'dan dalağa kadar enlemesine yönde uzanmış bir organdır. Tükürük bezi yapısındadır. İç ve dış salgısı vardır. Atta ortalama 450g., sığırdada 500g., köpekte 30-35 g ağırlığındadır. Karın boşluğunda bulunan bu bez önemli görevleri yerine getirir. Dıştan, zayıf bir organ kapsülü (peritoneal bağdoku) ile sarıdır. Anatomik tükürük bezleri görünümünde, lopçuklu bir yapıya sahiptir. Ancak tükürük bezlerinden farklı olarak hem ekzokrin hem de endokrin bezlerin bir kombinasyonudur. Pankreasın cerrahi hastalıkları; akut pankreatit, kronik pankreatit ve pankreas tümörleridir. Pankreas hastalıklarında metabolik düzensizlikler, sindirim bozuklukları ya da safra retensiyonu şekillenir. Veteriner hekimliğinde pankreas cerrahisi için belirtiler nadirdir. Küçük hayvanlarda pankreasda kapsayan hastalıkların çoğu cerrahi tedaviye bağlı değildir. Bu hastalıklar ya komşu organların disfonksiyonuyla ya da tıkanmasıyla oluşur. Pankreas cerrahisinin endikasyonları; bazı pankreatik neoplazmaların rezeksiyonu, dirençli pankreatik apse veya kistin rezeksiyonu ve şiddetli pankreas travmanının tedavisini içerir. Bazen de pankreatik biyopsi teşhis amacıyla alınır. Bu bildiride pankreasın anatomisi, histolojisi, fizyolojisi, cerrahi hastalıkları ve pankreatektomi yöntemleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Pankreas, Pankreas Hastalıkları, Pankreatektomi.

SÜNNETTE UYGUN ANESTEZİ YÖNTEMİ NEDİR?

Dr. Öğr. Üyesi Kemal AYENGİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kemalagengin@hotmail.com

ÖZET

Sünnet toplumlardaki dini inançlar, gelenekler ve tıbbi gerekçelerle en sık yapılan cerrahi girşimlerden biridir. İşlem esnasında tercihe göre uygulanan lokal veya genel anestezi yöntemlerinden hangisinin daha uygun olduğu hakkında toplumda birtakım tartışmalar mevcuttur.

Ocak 2018 ve Haziran 2018 tarihleri arasında sünnet işlemi yapılan 106 hastanın verileri retrospektif olarak incelendi. Hastaların yaşları, uygulanan anestezi yöntemleri ve cerrahi işlemin yapıldığı ortam değerlendirildi. Bu çalışmanın amacı sünnette uygulanan uygun anestezi yönteminin belirlenmesidir.

Hastaların 44'üne lokal anestezi, 62'sine genel anestezi eşliğinde sünnet işlemi uygulandı. Lokal anestezi eşliğinde sünnet işlemi uygulananların ortalama yaşı 4,3; genel anestezi eşliğinde sünnet işlemi uygulananların ortalama yaşı 3,4 dü. Genel anestezi altında işlem yapılan 1 yaş altı 8 hasta varken, lokal anestezi altında işlem yapılanlarda 1yaş altında hasta yoktu. Lokal anestezi ile sünnet işlemi çoğunlukla lokal odasında, siteril delikli örtü örtülerek, siteril eldivenler giyilerek gerçekleştirildi. Genel anestezi eşliğinde sünnet işlemi ameliyat odasında, tamamen siteril giyilip, siteril örtüler örtülerek gerçekleştirildi. Lokal anestezi olarak marcaine kullanıldı.

Genel anestezi apne, aspirasyon pnömonisi, hipoksi, laringeal spazm, konvülsiyon ve kardiyak arrest gibi komplikasyonlar görülebilir. Bazı aileler çoğunlukla genel anestezinin bu komplikasyonlarından korktukları için lokal anesteziyle sünnet talebinde bulunurlar. Fakat lokal anesteziklerin kullanımına bağlı alerjik reaksiyonlar, solunum depresyonu, konuşma bozukluğu, bilinç kaybı, nistagmus, konvülziyon taşikardi, bradikardi, hipertansiyon, hipotansiyon, miyokard depresyonu, kardiyak arrest gelişebilir. Yine lokal anesteziklerin yıkım ürünlerine bağlı methemoglobinemi gelişebilir. Methemoglobinemiye bağlı laktik asidoz, doku hipoksisi ve ölüm gerçekleşebilir.

Genel anestezi daima ameliyathane şartlarında uygulandığı için siteril şartlarda sünnet işleminin gerçekleşme ihtimali daha yüksektir. Lokal anestezi altında sünnet işlemi yapılırken hasta ağrı duymasa bile, yapılan işleme şahit olduğu için büyük bir anksiyete yaşamakta, ağlamakta ve hareket etmektedir. Bu şekilde hem psikolojik bir travma yaşamakta hemde bazen işlemin düzgün bir şekilde yapılmasını engellemektedir.

Sonuç olarak genel anestezi altında yapılan sünnet işlemi cerrahi prosedürlere daha çok bağlı kalınarak yapılan işlemdir. Bu nedenle sünnet işlemini bu şekilde gerçekleştirmenin sağlık açısından daha uygun olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Sünnet, yaş, anestezi tipi

**SERVİKAL SİTOLOJİLERİNDE ATİPİK SKUAMÖZ VE ATİPİK GLANDÜLER
HÜCRELER SAPTANAN OLGULARDA HİSTOPATOLOJİK SONUÇLAR****Dr. Öğ. Üyesi Feyza DEMİR**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nyopathology@gmail.com

ÖZET

Amaç. Bu çalışmada; BETHESDA sistemine göre önemi belirlenemeyen skuamöz hücre atipisi (ASC-US), yüksek dereceli intraepitelyal lezyon ekarte edilemeyen skuamöz hücre atipisi (ASC-H) ve glandüler hücre atipisi olarak tanı alan servikal smear olgularımızın sonraki histopatoloji sonuçları ile korelasyonlarının yapılarak, sonuçların ulusal ve uluslararası literatür ile kıyaslanması amaçlandı.

Gereç ve Yöntem. Sekiz yıllık arşiv taraması ile bölümümüzde ASC-US, ASC-H ve glandüler hücre atipisi tanısı alan; sonraki üç ay içerisinde kolposkopik biyopsi, konizasyon veya endoservikal küretaj ile histopatolojik tanısı olan olgular çalışmaya alındı. Toplamda 126 olgunun retrospektif olarak sito-histopatolojik korelasyonları değerlendirildi.

Bulgular. 82 adet ASC-US tanılı olgunun 58'i (%70,7) histopatolojik olarak benign sınıfta tanılar almış olup, 18'i (%22) servikal intraepitelyal neoplazi (CIN)-1, 6'sı da (%7,3) CIN-3 olarak tanı almıştı. 40 adet ASC-H tanılı olgunun 27'si (%67,5) benign, 5'i (%12,5) CIN-1, 2'si (%5) CIN2, 5'i (%12,5) CIN3 ve 1'i de (%2,5) skuamöz hücreli karsinom (SHK) histopatolojik tanısı almıştı. 4 adet glandüler hücre atipisi tanılı olgunun hepsinde (%100) sonraki histopatolojik sonuçları benign kategoride idi. Yanlış pozitiflik oranlarımız ASC-US, ASC-H ve glandüler hücre atipisi için sırasıyla; %70,7, %67,5 ve %100 olarak saptandı.

Sonuç. Literatürde konuyla ilgili yeterli nicelikte araştırma mevcut olup, sonuçlarımız bazı araştırma sonuçlarıyla kısmen de olsa uyumludur. Dikkat çekmemiz gereken konulardan birisi, ASC-US tanılı hastalarımızın bir kısmının; klinikte izlenmesi tavsiye edilen smear tekrarlama yöntemi ile takip edilmemiş olup, direkt biyopsi endikasyonu uygun görülmüş hastalar olduğudur. Çünkü bu olguların aynı sınıf için yanlış pozitiflik oranını artırıyor olabileceği kanısındayız.

Bulgularımızdan anlaşılacağı üzere; ASC-US tanılı hastalardan yadsınamayacak bir kısmının CIN-3 histopatolojik tanısı alması da, bu hastaların tanılarının geniş bir dağılımının olabileceğini göstermiştir. Bu yüzden ASC-US sitoloji tanılı hastalarda; HPV testleri, smear tekrarları, kolposkopik inceleme ve biyopsi gibi farklı yöntemlerin beraber ve efektif bir şekilde uygulanma gereksinimi ortaya çıkmaktadır.

AS-CUS'daki geniş tanı spektrumu tablosu; daha hafiflemiş olarak ASC-H olgularının histopatolojilerinde de göze çarpsa da, bu olgular kolposkopik incelemeye eşlik eden küretaj ve/veya biyopsi gibi daha sıkı yöntemlerle klinik takip altındalar. Glandüler hücre atipisi tanılı olgularımızda %100 yalancı pozitiflik oldukça yüksek görünmekle beraber; bu olgular 2001 ve 2014 BETHESDA sınıflamaya göre, neoplazi düşündürmekten çok öneminin araştırılması gerektiği hücresel atipi sınıfı olan, atipik glandüler hücreler (NOS) kategorisindedirler.

Anahtar Kelimeler: Servikal sitoloji, ASC-US, ASC-H, Glandüler hücre atipisi, Histopatoloji, Korelasyon.

ÇOCUKLARIN ADENOİD DOKUSUNDA 5-HT7 RESEPTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Zülküf KAYA

Atatürk Üniversitesi, zkaya25@hotmail.com

ÖZET

Adenoidektomi, hastaların yaşam kalitesi üzerinde önemli yankı uyandıran, pediatrik reküran akut tonsilit ve obstrüktif uyku apnesendromunun tedavisinde en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Önceki çalışmalarda adenoidektomiye ihtiyaç duyan hastalarda yüksek inflamatuvar yanıt kanıtlanmıştır. Serotonin, ağrı, iştah, duygudurum ve uyku gibi davranışsal ve psikolojik olaylarda rol oynayan önemli bir nörotransmitterdir. Serotoninin son keşfedilen 5-HT7 reseptörlerinin 5-HT7 reseptörlerinin, sıçanlarda sepsis ve pençe ödeminde olduğu gibi, enflamatuvar hastalıklarda çok önemli rollerinin olduğu gösterilmiştir. 5-HT7 reseptörlerinin bağışıklık sistemi, enflamasyon ve nazal polip dokuları üzerindeki önemli etkileri, 5-HT7 reseptörlerinin adenoid dokularda sentezlenebileceğini ve adenoidhipertrofiye ve/veya kronik adenoidit gelişmesine katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Tüm bu bilgiler ışığında, bu çalışma adenoidektomi örneklerinde 5-HT7 reseptörünün varlığını göstermeyi ve adenoidhipertrofi ve kronik adenoiditopatofizyolojisine ışık tutmayı amaçlamıştır. Çalışmaya Erzurum Palandöken Devlet Hastanesi KBB bölümünde Ocak 2017-Haziran 2017 tarihleri arasında adenoidhipertrofi ve/veya kronik adenoidit tanısıyla adenoidektomi yapılan 34 çocuğun adenoid doku örnekleri dahil edildi. Katılım kriterleri 2 ile 18 yaş arasındaki çocuklardı ve dışlama kriterleri alerjik hastalık varlığıydı. Adenoid örnekleri hemen laboratuvar analizlerine kadar -80C derin dondurucuda aktarıldı. 5-HT7 reseptör mRNA varlığının değerlendirilmesi için doku örnekleri üzerinde Gerçek Zamanlı polimeraz zincir reaksiyonu (PCR) analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya dahil edilen hastalar 70.2±39.0 ay idi. Hastaların cinsiyetlerini kontrol ettiğimizde, erkek ve kadın hastalar arasında eşit dağılım vardı (%53 erkek ve %47 kadın). Gerçek Zamanlı PCR analizi, 5-HT7 reseptör ekspresyonunu ve varlığını adenoid doku örneklerinde tanımladı.

Sonuç olarak, çalışmamız literatürde ilk kez adenoidektomi materyalinde 5-HT7 reseptörlerinin ekspresyonunu göstermiştir. Bu çalışma 5-HT7 reseptörlerinin adenoidhipertrofi ve/veya kronik adenoidit gelişiminde fizyolojik olarak katkıda bulunduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte, gelecekte deneysel ve klinik çalışmaların yapılması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: adenoidektomi, adenoidhipertrofi, kronik adenoidit, 5-HT7 reseptörleri, enflamasyon.

C5-6 PARASANTRAL DİSK HERNİLERİNDE BİSEPS KAS ELASTİSİTE DEĞİŞİKLİĞİNİN ARFI YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AKDENİZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hakdenizdr@hotmail.com

ÖZET

Giriş. Ultrason Elastografi (UE) hızlı ve noninvazif bir görüntüleme yöntemi olup dokunun mekanik özelliklerini kalitatif, görsel yada kantitatif olarak değerlendirir ve dokudaki yer değiştirmenin ultrasonografi (US) ile belirlenmesi esasına dayanır (1,2). Kas sertliğini değerlendirmede Strain elastografi, Acoustic Radiation Forced Impulse (ARFI) ve Shear wave elastografi (SWE) gibi değişik UE yöntemleri tanımlanmıştır (3). Literatürde kas sertliğini elastografik değerlendirmeyi temel alan az sayıda çalışma mevcut olup (4,5) servikal 5-6 (C5-6) parasantral disk hernisi olan hastaların biceps kası elastografi değerlerinin incelendiği bir çalışma bulamadık.

Amaç. Bu çalışmada C5-6 parasantral disk hernili hastalarda biceps kasının elastisite değişikliğini ARFI elastografi yöntemi ile kantitatif olarak değerlendirmeyi amaçladık.

Materyal ve Metod. Çalışmamıza Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG) ile C5-6 parasantral disk hernisi saptadığımız 29 hasta dahil edildi. Tüm hastalarda disk hernisi bulunan tarafta ve normal olan tarafta biceps kasının elastisitesi ARFI elastografi yöntemi ile değerlendirildi. Değerlendirmede Virtual Touch IQ teknolojisinin ARFI tabanlı elastografi seçenekli ultrason cihazı kullanıldı (Siemens ACUSON S2000™, Siemens Healthcare, Erlangen, Germany). Çalışmaya katılan biceps kaslarının US elastografik görüntüleri 4-9 MHz frekans bant genişliği olan lineer bir proba elde edildi (9L4 Transducer, Siemens Healthcare, Erlangen, Germany). Biceps kas elastisitesi önkol nötral pozisyonda iken ve eline 1 kg ağırlık verilip 90 derecede fleksiyonda iken gerçek zamanlı olarak ölçüldü. Hastalar sağ ve sol servikal paramedian disk hernili olarak iki ana gruba ayrıldı. Her iki ana grup elastografi değerleri açısından sağ ve sol biceps kasının kasılı ve gevşek iken ölçülen elastografi değerlerine göre alt gruplara ayrıldı. Değişkenler bağımlı örneklem t testi ile karşılaştırıldı.

Bulgular. Çalışmada yaş ortalamaları $34,34 \pm 7,26$ olan toplamda 29 hasta (Kadın 16) değerlendirildi. Disk hernisi olan tarafta biceps kası kasılı iken ölçülen elastografi değeri (3,85) herni olmayan tarafın kasılı vaziyette ölçülen elastografi değerinden (3,51) anlamlı olarak yüksekti (Tablo, $p < 0,01$). Disk hernisi olan ve olmayan tarafta biceps kası gevşek iken ölçülen elastografi değerleri arasında anlamlı fark yoktu (Tablo, $p = 0,35$). Ayrıca herni olmaksızın biceps kası kasılı iken ölçülen elastografi değeri (3,51), gevşek durumda ölçülen değerden (2,55) anlamlı olarak yüksekti (Tablo). SONUÇ: C5-6 disk hernisi bulunan hastalarda ARFI yöntemi ile biceps kası elastite ölçümü Servikal MR bulguları ile korele olarak servikal sinir kök basılarını lokalize edebilir.

Anahtar Kelmeler: ARFI, Servikal disk hernisi, Ultrason elastografi

SAĞLIK HİZMETİ VERENLER AÇISINDAN SES KISIKLIĞI BULGUSUNUN ÖNEMİ

Vahit MUTLU

Atatürk Üniversitesi, drvahit@gmail.com

ÖZET

Amaç. Sadece ses kısıklığı nedeni ile muayene edilen ve kord vokallerde lokalize, küçük, benign görünümlü kitleler nedeniyle opere edilen hastaların histopatolojik sonuçlarını analiz ederek ses kısıklığı bulgusunun önemini ortaya koymaktır.

Gereç-Yöntem. Çalışmamızda 2015-2018 yılları arasında ses kısıklığı nedeniyle opere edilen 52 hasta değerlendirildi. Hastaların; cinsiyeti, yaşı, tütün ve alkol kullanımı, mesleki ve ek hastalığı olup olmadığı not edildi. Ameliyat öncesi hastalar; detaylı bir klinik muayene ve 70 dereceli teleskop yardımı ile endoskopik laringeal muayene ile değerlendirildi. Genel anestezi altında direkt laringoskopi yöntemi ile transoral yolla opere edilen hastaların kesin tanıları postoperatif histopatolojik inceleme ile kondu. Sonuçlar yüzde hesapları yapılarak karşılaştırıldı.

Bulgular. 42 erkek ve 10 kadın toplam 52 hasta değerlendirildi. Yaş ortalaması 48.04 idi. Lezyonların klinik değerlendirmesinde; kitleler lokalize, küçük, benign görünümlü iken histopatolojik değerlendirme sonucunda; 16 hastada (% 30.77) nodül, 12 hasta (% 23.08) epitelyal displazi, 9 (% 17.31) polip, 4 (% 7.69) hemanjiyom, 3 (% 5.78) skuamöz hücreli karsinom, 2 (% 3.85) kist, 2 (% 3.85) papilloma, birer hastada (% 1,92) psödoepitelyamatöz hiperplazi, kondroma, kronik larenjit, parakeratotik hiperkeratoz tespit edildi.

Sonuç. Çalışmamızda benign kitle olduğu sanılan ve sadece ses kısıklığına neden olan patolojiler nedeniyle ameliyat edilen hastaların histopatolojik inceleme sonuçlarında en sık vokal kord nodülleri (% 30,77) bulunmuş olup % 5.78 oranında skuamöz hücreli karsinom ve % 23.8 oranında epitelyal displazi saptanmıştır. Bu nedenle, ses kısıklığı varlığı detaylı incelemeyi ve müdahaleyi hak eden ve atlanmaması gereken bir bulgudur.

Anahtar Kelimeler: Benign, histopatoloji, malign, ses kısıklığı.

THE PREVALENCE OF VARROA DESTRUCTOR HAPLOTYPES FOUND IN APIS MELLIFERA IN THE PROVINCE OF KÜTAHYA**Dr. Öğr. Üyesi Adnan AYAN**

Van Yüzüncü Yıl University, adnanayanayan@yyu.edu.tr

Dr. Mevlüt ARSLAN

Van Yüzüncü Yıl University, mevlutarслан@yyu.edu.tr

ABSTRACT

Varroa destructor is a hazardous parasite found on larvae, pulp and adult forms of the honey bees and fed on their hemolymph. This parasite is the most detrimental parasite to beekeeping economy. The first appearance of this parasite was reported in the bee *Apis cerana* at the beginning of twenty century in Asia. After that, it was transmitted to *Apis mellifera*, and spread all around the world since 1969. It has a feature that visible with the naked eyes. The illness in the bees caused by this parasite is given the name 'Varroosis'. This parasite reproduce only in the honey bee colony, if it is let to adequate reproduction, it can cause collapse of colony. Otherwise, in the infected adult bees, it is shown the shortness of lifespan, loss of wing, shortness of abdomen, deformation in the wing and foot, loss of weight, loss of sperm production in the male bees and loss of flying activity. Korean (K) and Japan (J) haplotypes of *V. destructor* are found in the honey bee *A. mellifera*. Korean haplotype has a high infestation level, while Japan haplotype has a low infestation level. Aim of the study was to evaluate the prevalence of K and J haplotypes of *V. destructor* collected in the province of Kütahya.

In this study, 240 adult female *Varroa destructor* mites were collected from hives in the province of Kütahya. DNA extration was performed from the samples using Qiagen Dneasy Blood & Tissue kit as recommended by manufacturer. After that, COX1 gene region was amplified using specific primer pairs by Polymerase Chain Reaction (PCR). Next, DNA concentration was measured by a spectrophotometer, and visualized in a gel display instrument. Restriction fragment length polymorphism (RFLP) process was done in the amplified DNA product by using *XhoI* ve *SacI* restriction enzymes. After that process, gel was visualized in the gel display instrument again. Furthermore, 24 samples were also sent to a special company to be sequenced bidirectionally. As a result, it was found that all of the evaluated samples were the Korean haplotype of *V. destructor*, and none of the samples was found in the Japan haplotype. Besides, sequence data was analyzed using Blast tool, and Korean haplotype was verified.

Keywords: *Varroa destructor*, *Apis mellifera*, Honey bees, PCR-RFLP.

DNA SEQUENCING FROM SANGER TO TODAY

Dr. Mevlüt ARSLAN

Van Yüzüncü Yıl University, mevlutarслан@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Adnan AYAN

Van Yüzüncü Yıl University, adnanayan@yyu.edu.tr

ABSTRACT

The sequential order of the nucleotide in living cells contains the mystery of nature and determines hereditary and biochemical information. DNA sequencing is a process that determines the order of nucleotides within DNA. In 1965, Sanger and his colleagues first developed a method based on the detection of partial digestion of radiolabelled nucleic acids. Twelve years later, Sanger and Nicklen described a new nucleic acid sequencing method based on chain termination known as Sanger's dideoxy methods. In the same year, Maxam and Gilbert also described the chemical cleavage technique to determine DNA sequence, but the method was not commonly used in the sequencing applications. Following years, many improvements in the Sanger's dideoxy method were established using radiolabelling, fluorometric detection and capillary electrophoresis systems, which are allowed to the development of automated DNA sequencing machines. The automated DNA sequencing machines have been still using today's applications. In 1985, Nyren and coworkers started a new trend that is a more advanced method compared to traditional sequencing methods and it is called second generation sequencing. In the second generation sequencing, researchers utilized a luminescent method for measuring pyrophosphate synthesis, which was called as pyrosequencing. In the pyrosequencing approach, template DNA is affixed using adaptors onto a solid phase, and pyrophosphate production is measured when each nucleotide is added to the template DNA and then the system is washed, which allows determining a huge number of nucleotide sequence. This approach was licensed by 454 Life Sciences, and emerge on market as the first major successful commercial 'next-generation sequencing' technology in 2005. Two years later, Illumina was introduced the new high-throughput sequencing machine which is based on novel reversible terminator nucleotides with different fluorescent labelled for each nucleotide. The next generation DNA sequencing techniques were selected as the method of the year by Nature Methods in 2007. Over ten years of second generation technologies, third generation technology was introduced. In the approach, DNA polymerization occurs in arrays of micro-fabricated nanostructures, allowing direct sequencing of single DNA molecules. Altogether, improvements in the sequencing technologies give an advantage to sequencing the whole genome of a mammalian (2-3 Gigabase) from years to a single day.

Keywords: DNA sequencing, next generation sequencing, high-throughput sequencing.

DERİN VENÖZ TROMBOZU HASTALARINDA MEKANİK TROMBEKTOMİ: TEK MERKEZLİ TECRÜBEMİZ**Dr. Öğr. Üyesi Mesut ÖZGÖKÇE**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mozgokce@gmail.com**Arş. Gör. Suat İNCE**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, suatdr65@gmail.com**Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AKDENİZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Arş. Gör. Ensar TÜRK Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ensarturko@hotmail.com**Arş. Gör. Saim TÜRKÖĞLU**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mdsaimturkoglu@gmail.com**Dr. Öğr. Gör. Şahin ŞAHİNALP**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Giriş-Amaç. Derin ventrombozu (DVT) Virchowtriadı olarak bilinen staz, endotel harabiyeti ve hiperkoagulabilite nedeni ile venöz sistemde pıhtı oluşumuna sekonder tromboz gelişimi olup erken dönemde tedavi edilmez ise ciddi sekel ve ölümlerle sonuçlanabilmektedir. Bu sunumda mekanik trombektomi ile tedavi ettiğimiz DVT'li hastalarda başarı oranını etkileyen faktörleri ve bu konudaki tecrübelerimizi paylaşmayı amaçladık.

Materyal-metod. Son bir yıl içinde girişimsel radyoloji kliniğinde akut ve subakut dönemdeki alt ekstremitelerde venöz trombozlu toplam 13 hastaya mekanik ve aspirasyon trombektomi yapıldı

Bulgular. Sonografik olarak 3 hasta akut 10 hasta ise subakut DVT'li idi. Akut DVT olgularında mekanik aspirasyon ile lümenin tama yakın açılma sağlanırken subakut DVT li hastalarda mekanik trombektomi ile kısmi açılma sağlanırken eş zamanlı yapılan aspirasyon trombektomi sonucunda ise yarı oranında lümenin açıklık sağlanmıştır. Bir ay sonraki kontrolde ise akut dönemdekilerde tama yakın açılma izlenirken subakut dönemdekilerden belirgin lümen açıklıkları izlenmemiştir.

Sonuçlar. Trombektomi işlemi son zamanlarda uygulamaya konulan bir işlem olduğundan dolayı uzun vadede ne gibi sonuçlara sebep olduğu hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. Ancak trombüs yükünü azalttığından ve medikal tedavinin etkinliğini arttırdığından dolayı damarın tekrardan tromboze olma ihtimalini azalttığı ve uzun vadede pozitif sonuçlar verdiği düşünülmektedir. Ancak bu ihtimal vena kava gibi çapı geniş ve akım oranı fazla olan damarlardan distale doğru geldikçe azalmaktadır. Vena kava filtresi ile birlikte erken dönemde işlem yapıldığında güvenli ve etkili bir tedavi yöntemidir. Mekanik trombektomi tedavi tek başına özellikle 15 günü geçen vakalarda yeterli olmayıp aspirasyon ile desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Derin, Venöz, Mekanik, Trombektomi, Aspirasyon

SERVİKAL NEOPLAZİ DIŞI ENDİKASYONLU HİSTEREKTOMİ MATERYALLERİNDE İNSİDENTAL SERVİKAL NEOPLASTİK LEZYONLAR

Dr. Öğr. Üyesi Remzi ERTEN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drerten@hotmail.com

ÖZET

Amaç. Çalışmamızda; serviks uteri kaynaklı neoplazi dışındaki herhangi bir endikasyonla hastanemizde yapılmış histerektomi materyallerinde insidental servikal neoplazileri saptamayı amaçladık.

Gereç ve Yöntem. Arşivimizdeki sekiz yıllık histerektomi materyallerinin raporları tarandı, bunlardan servikal neoplastik endikasyonla opere edilenler ve öncesinde servikal smear sitolojileri olmayanlar çalışmaya dahil edilmedi. Servikal neoplazi endikasyonu dışındaki endikasyonlarla histerektomi uygulanan 783 olgu; yaş, histerektomi endikasyonu histopatolojik ve servikal smear tanısına göre tasniflenerek çalışmaya dahil edildi. Histerektomi materyalinde histopatolojik olarak servikal neoplastik lezyon tanılı olguların lamları tekrar gözden geçirilip tanının doğruluğu konfirme edildi.

Bulgular. Olgularımızın çoğu anormal uterin kanama ve pelvik kitle (çoğu histerektomi materyalinde leiomyom histopatolojik tanısı alan) endikasyonu ile opere olan hastalardı. 783 olgunun yaşları 25-92 arasında olup, yaş ortalaması 52,7 olarak hesaplandı. 741 olgunun servikal smear sitoloji sonucu epitelyal hücre anormalliği içermeyen, 21'i yetersiz, 15'i önemi belirgin olmayan skuamöz hücre atipisi (ASC-US), 1'i yüksek dereceli skuamöz intraepitelyal lezyon (HSIL) ekarte edilemeyen skuamöz hücre atipisi (ASC-H), 3'ü düşük dereceli skuamöz intraepitelyal lezyon (LSIL) ve 2'si atipik glandüler hücreler olarak raporlanmıştı. 3 olgunun histerektomi materyalindeki servikal histopatolojik tanısı servikal intraepitelyal neoplazi (CIN)-1 idi ancak bu olguların servikal smear sitoloji sonuçları epitelyal hücre anormalliği içermeyen non-neoplastik kategorideydi. Ayrıca ASC-US, ASC-H, LSIL ve atipik glandüler hücreler smear sitoloji tanılı olguların histerektomi materyallerinde servikal neoplastik histopatolojik tanıya rastlanmadı.

Tartışma ve Sonuç. Histerektomi materyallerinde servikal neoplazi oranının hastanemiz için; %0,4 olduğunu saptadık. Bu oran; literatürdeki oranların biraz altında kalmıştır. Bunun olası birkaç sebebi olduğu kanısındayız. Herşeyden önce biz çalışmamızda servikal neoplastik nedenlerle histerektomi endikasyonu olan olguların tamamını çalışma dışında tuttuk ki insidental olan servikal neoplastik patolojilere ulaşalım. Diğer sebeplerden biri bölgemizin serviks kanseri insidansı çok yüksek bir bölge olmaması ve bir diğeri de servikal tarama yöntemlerinin efektif bir şekilde uygulanıyor olması diye düşünüyoruz.

Ayrıca dikkatimizi çeken iki bulgu da; CIN-1 histopatoloji tanılı tüm olguların öncesinde alınan servikal sitolojilerinde epitelyal hücre anormalliği içermemesi ile ASCUS, ASC-H ve LSIL sitopatolojik tanısı alan olguların histopatolojisinde servikal neoplastik patolojiye rastlanmaması oldu. Bu durum servikal sito-histopatolojik korelasyonunun olmadığını düşündürmekle beraber; ASC-US, ASC-H ve LSIL tanılı olgu sayısının azlığı böyle bir kaniya varmanın yanlış olacağını düşündürmektedir. Ayrıca ASC-US servikal sitoloji tanılı olguların histopatolojik korelasyonu amaçlanarak yapılan, literatürde geçen bazı

çalışmalarda; yüksek oranlarda malign/premalign servikal histopatoloji sonuçları ile karşılaşılmamış, olguların yarısından çok fazlası non-neoplastik kategoride histopatolojik tanı almıştır. CIN-1 histopatoloji tanısı alan olgularımızın öncesinde alınan servikal smear sitolojileri sonuçlarının epitelyal hücre anormalliği içermemesi ise; CIN-1 vaka sayımızın azlığı nedeniyle çok da değerli bir sito-histopatoloji korelasyonu sonucuna ulaşılamayacağını göstermektedir. Bununla beraber hem kliniğin örneklem hatası hem de patoloğun sitolojik bulguyu gözden kaçırma ihtimalini göz önüne aldığımızda; yüksek dereceli lezyonlara kıyasla CIN-1 lezyonların sitolojiye yansımaması, daha beklenebilir bir durumdur. Servikal sito-histopatolojik korelasyonu değerlendirmek için başka endikasyonlarla yapılan histerektomiler ve operasyon hazırlığında alınan servikal smearler değil; kolposkopik biyopsi, konizasyon ve/veya küretajları ile takibi yapılmış olan hastaların üç ay öncesine kadarki servikal sitolojik tanıları ele alınmalıdır. Yine de çalışmamızdaki CIN-1 histopatoloji tanılı olgularımızdan bir kısmında, servikal smear sitopatolojik tanılarına en azından AS-CUS demiş olmayı bekledik.

Anahtar Kelimeler: Histerektomi, İnsidental, Servikal neoplastik lezyon

SAFRA KESESİNDE SARILIK TABLOSU GELİŞTİRMEYEN KRONİK LENFOSİTİK LÖSEMİ İNFİLTRASYONU

Dr. Öğr. Üyesi Feyza DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nylpathology@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Remzi ERTEN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, drerten@hotmail.com

ÖZET

Giriş. Matür görünümlü küçük atipik B lenfositlerin infiltrasyonu; kan, kemik iliği ve lenf nodu yerleşim yerleri ile klinik-laboratuvar bulgularla ayrımlanan, Kronik lenfositik lösemi (KLL)/Küçük lenfositik lenfoma (SLL) olarak iyi bilinen iki farklı antite şeklinde karşımıza çıkabilen bir malignitedir. SLL sistemik hastalık ya da lokalize hastalık olarak karşımıza çıkabilirken, nodal ve ektranodal formları da vardır. Ayrıca KLL için; kemik - kemik iliği dışında herhangi bir yerde infiltrasyonun saptanmasını, sistemik hastalık var ya da yok, ekstramedüller KLL olarak adlandırılan literatür de mevcuttur. Gelişmiş ülkelerde sık rastlanan, 40-70 yaş arasında görülen KLL'nin; gittikçe yükselen bir insidansı mevcuttur. Genellikle iyileştirilemez ve belirgin klinik heterojenite ile karakterizedir. Safra kesesinin, lösemi ve sistemik lenfomalarda primer ve sekonder tutulumu nadirdir. Bununla beraber; kolesistit/kolelitiazis benzeri bir tablo veya semptomsuz safra kesesi duvar infiltrasyonu daha önce non-Hodgkin lenfomalarda kayda geçmiştir.

Olgu. Ani başlayan karın ağrısı şikayeti ile polikliniğe başvuran, eski KLL tanı ve tedavili, 66 yaşında erkek hastanın laboratuvar sonuçlarında; beyaz küre yüksekliği, hemoglobin ve trombositlerde azalma izlenmiş, bilirubinleri normal saptanmıştır. Ultrasonografide; splenomegali, safra kesesinde büyüğü 1,5 cm çaplı multipl kalkül, portal hilus çevresinde büyüğü 3,5 cm ebatlı ve batında büyüğü 5 cm ebatlı multipl lenfadenopati saptanmıştır. Kolesistektomi materyalinin makroskopik incelenmesinde mukozada erozyonlar ve kadifemsi görünüm kaybı, duvarda kalınlaşma izlendi. Histopatolojik incelemede; safra kesesinde transmural ve kese çevresinden gönderilen 2 adet lenf nodunda diffüz atipik lenfositik infiltrasyon görüldü. Yapılan immünohistokimyasal (İHK) inceleme sonucunda; bu infiltrasyonlar “KLL infiltrasyonu” olarak raporlandı. Daha sonra yapılan kemik iliği trephine iğne biyopsi sonucu da; benzer histopatolojik ve İHK bulgular eşliğinde KLL rekürrensi ile uyumlu bulundu.

Sonuç. KLL, SLL ve folliküler lenfoma safra kesesi ve safra yollarında oldukça nadir görülürken; diffüz büyük B hücreli lenfoma, mantle zon lenfoma ve mukoza-ilişkili lenfoid doku lenfoma bu lokasyonda daha sık prezente olur. Bizim olgumuzda olduğu gibi sarılık olmadan safra kesesi tutulumu çok daha nadir görülmektedir. Bununla beraber kolesistit benzeri semptomlarla başvuran KLL/SLL tanılı hastaların ayırıcı tanısında safra kesesi tutulumu dikkate alınmalıdır. Safra kesesi infiltrasyonu ile prezente olguların; çevre lenf nodları ve/veya karaciğer infiltrasyonunun bir uzanımı olup olmadığına da araştırılması gerekir. Ayrıca safra taşının safra kesesine sekonder lösemi/lenfoma infiltrasyonunu kolaylaştırıcı bir etken olup olmadığı konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Safra kesesi, KLL, Sarılık, Kolelitiazis

**FELSEFE TARİHİ YAZIMINA DAİR USUL PROBLEMİNE ORHAN
SADEDDİN YAKLAŞIMI**

Öğr. Gör. Abdurrazak GÜLTEKİN
Bingöl Üniversitesi, filozof054@gmail.com

Necati KONAT
Bingöl Üniversitesi, necatikonat14@gmail.com

ÖZET

Geç dönem Osmanlıdan erken dönem Cumhuriyete uzanan bir felsefe hocası olan Orhan Sadeddin Dârülfünûn/İstanbul Üniversitesi'nde felsefe ile akademik anlamda ilgilenen ve çalışmalarını yurt dışında aldığı doktora derecesi ve formasyonu ile şekillendiren ilk felsefeci olma özelliğini taşımaktadır. Türkiye'de yapılan felsefe çalışmalarında adından pek zikredilen bir isim olmasa da dönemin ilk dikkat çeken çalışmalarını yapması ve belli başlı eksiklikleri kapatması hususunda önemli bir yer tutmaktadır. Türk felsefe çalışmalarına hala güncelliğini koruyan çalışmalar katarak kısa sayılan akademik hayatını genç yaşta geçirdiği bir hastalıktan dolayı bırakmak zorunda kalmıştır. Ailesinden edindiğimiz bilgiler ve yazılarından elde ettiğimiz bilgiler ışığında Orhan Sadeddin'in kısa hayatına ve felsefe tarihi yazıcılığına dair düşüncelerini aktaracağımız makale kendisi hakkında derli toplu yazmış olduğumuz İstanbul Üniversitesi felsefe bölümünde hazırlanan tezden alıntılar yaparak oluşturulmuştur.

Osmanlı son döneminde cumhuriyetin ilk dönemlerinde devletin yaşadığı bir takım yenilikler dolayısıyla yönünü Batıya çevirerek hareket etmiştir. Batılılaşma adıyla anılan bu yenilik hareketleri toplumu ilgilendiren hemen her konuya sirayet etmiştir. Dönemin önde gelen siyasi ve askeri liderler özellikle yaptıkları askeri ve eğitim alanındaki reformlarda Avrupa'yı örnek almışlardır. Bu durum toplumun kültür ve sanat etkinliklerini de etkilemiştir. Türk kültür ve sanat etkinlikleri, sosyal bilimler ve eğitim alanında çağdaş seviyeyi yakalamayı amaç edinmişlerdir.

Dönemin genel özelliği bakımından özellikle Almanlar'dan etkilenme görülmektedir. Dönemin ana unsuru Alman etkisi olurken, Osmanlı Darülfünunu ve üniversite reformundan sonra özellikle Almanya'ya gönderilen öğrenciler oradan edindikleri eğitim formasyonlarını ülkelerinde uygulama fırsatı bulmuşlar bunun yanında oradan da çok fazla hoca gelmek durumunda kalmıştır. Orhan Sadeddin'de özellikle Almanya'daki hocası daha sonra İstanbul'a gelecek Von Aster'in etkisinde kalarak felsefe tarihçiliği alanında çalışmalar yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe Tarihi, Orhan Sadeddin, Felsefe Tarihi usulü, İstanbul Üniversitesi

MODERN MİSİR EDEBİYATINDA GAZETECİLİKLE EDEBİYATÇILIĞIN KESİŞME NOKTASINDA YARI KURGU BİR YAZIN ÖRNEĞİ: CUMA POSTASI HİKÂYELERİ

Dr. Öğr. Üyesi Adnan ARSLAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, adnanarслан81@hotmail.com

ÖZET

20. Yüzyıl'ın Mısır'ı diğer Ortadoğu Arap ülkelerine oranla modern Batı düşüncesinden en çok etkilenen ülkelerin başını çekmiştir. Arap modernizminin kurucusu kabul edilen Rifâa et-Tahtâvî'den bu günlere gelinceye kadar Mısır'ın sosyokültürel hayatındaki değişimler baş döndürücü bir hızla gelişmiş ve Mısır toplumu bu değişimler karşısında Mısır İslami geleneği ile çatışmalar yaşamıştır. Bu çatışmaların önemli bir bölümü Mısır insanının aile yaşamında görünmüştür. Mısır aile yapısında yaşanan bu çatırdamalar, görüşüne başvurulacak “âkil adamlar” ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Mısır'ın en eski ve köklü gazetelerinden olan “el-Ahrâm” gazetesinin her Cuma günü yayımlanan “el-Berîdu'l-Cumua” (Cuma Postası) sayfası bu tür sorunları yaşayan kimselerin dertleşme zemini olmuştur. Bu sayfada bir çeyrek asır hizmet veren Abdülvehhâb Mutâvî, edebi yönü güçlü bir öykü yazarıdır. Mutâvî gazeteciliği ile edebiyatçılığını bir araya getirerek yarı kurgu hikâyeler çerçevesinde Mısır toplumunun sosyal sorunlarına çözümler bulmaya çalışmıştır. Bu makale Mutâvî'nin, el-Ehrâm gazetesinde 1982-2004 yılları arasında yayımlanan “aile” özelinde yarı kurgu metinlerin “edebi üslubu”nun değerlendirilmesini yapacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Edebiyatı, Modern Mısır Edebiyatı, Abdülvehhâb Mutâvî, Yarı Kurgu, Cuma postası.

ТҮРКІСТАННЫҢ РУХАНИ ОРТАЛЫҚҚА АЙНАЛУЫНДАҒЫ МАТРУДИ-ХАНАФИЛІКТІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Қашымхан Дәуренқұлов Боранбайұлы
Қ. А. Ясауи атындағы ХҚТУ, kashymkhan@mail.ru

АННОТАЦИЯ

Түркістан атауының қысқаша тарихына географиялық танымымен байланыстыра отырып тоқтала кетсек деп ойлаймын. Мұртаза Бұлытай Түркістан туралы Ислами әдебиеттерде көбінесе “Йесе” (Йеси) деп аталатын заманауи Түркістан шаһарының діни, тарихи, әлеуметтік маңызына тоқталмас бұрын, “Түркістан” сөзінің мағынасын сәл талдап көрелік. VII-ғасырда Орта Азияны өз билігіне қаратқан арабтар (Әмәуилер) Жейхүн өзенінің ар жағындағы елдерді “Мауера-ән-Нәһір”, яғни “өзеннің ар жағындағылар”, ал осы аймақты бағындырған олар кейінірек Сейхүн өзенінің солтүстігіндегі елдерді “Биләд әт-Түрк”, яғни “Түрік елі” деп атаған. Иран тілді халықтар да мағыналас түрде “Түркістан”, яғни “Түрік Елі”, “Түрік Жері” деп атаған-тұғын. Заманауи түсінікте “Түркістан” – Жейхүн өзені бастауының солтүстігіндегі Орталық Азия елдерінің жалпы атауы деп жазады.

Әрине Түркістан топырағы қазіргі Орта Азия аталынған жердің атауы болып табылады. Түркістан аймағында 100-ге жуық ежелгі, орта ғасырлық бекіністе, елді мекендер, қарауыл төбелер, қалашықтар мен қалалар бар, олардың көпшілігі Сырдария мен Қаратаудың аралығындағы жазықта, керуен жолдарының бойында жатыр, үлкен қалалар бір-біріне 10-20 км жерде орналасқан. Мысалы, Иқан, Түркістан, Қарашық, Сидақата, Сауран қалалары. Елді мекендер мен қалашықтардың бір қатары Қаратаудың шатқалдарында, тау алды жазығында кездеседі.

Кілт сөздер: Түркістан, Матуридилік-Ханафиттік, Тасаууф.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE ÇOCUKLAR

Öğr. Gör. Yurdağül DEMİRBİLEK
Bingöl Üniversitesi, ykaya@hotmail.com

Muhammet YILTEGİN
Bingöl Üniversitesi, myiltegin@hotmail.com

Yağmur KORKMAZ
Bingöl Üniversitesi, ykorkmaz@hotmail.com

ÖZET

Aile içi şiddet aile bireylerinin birbirlerine karşı uyguladığı birtakım saldırgan ve kontrol etmeye dönük sürekli bir şekilde yaptığı eylemleridir. Araştırmalar, aile içi şiddet olaylarının mağdur olan tarafının çocuklar olduğunu gözler önüne sermektedir. Çocuklar aile içi şiddete ya doğrudan maruz kalmakta ya da tanık olmaktadır. Bu durum, çocukların şiddetin etkisinde kalarak benzer davranışları ortaya çıkarmasına neden olmaktadır. Şiddet bir toplumun çöküşüne, gerilemesine, cinayet olaylarının çoğalmasına, ailelerin dağılmasına neden olmaktadır. Dağılan ailelerde intihar, boşanma, iletişimsizlik, madde bağımlılığı, ekonomik sıkıntılar, çocuk istismarları gibi olayların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Aile içi şiddete götüren nedenlerin incelenmesinin önemi büyüktür. Özellikle Doğu kültüründe bulunan gelenek-göreneğin farklı aşamalara çekilmesiyle aile içi şiddet uygulanmakta ve bu da ailelerde boşanma olaylarının yaşanıp ailelerin parçalanmasına ve toplumsal geleceğimiz olan çocuklar üzerinde çeşitli tahribatlar oluşturarak toplumun kökünde tahrip gücü yüksek patlamalara ve çöküşlere neden olmaktadır. Bu çalışmada aile içi şiddet, görünmez mağdurları olan çocukların şiddet sürecinden nasıl etkilendiği ve bu olaylar çerçevesinde gelişen boşanma olgusu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Şiddet, Çocuğa Şiddet, Töre, Boşanma Olgusu^

**TAHRİM SÜRESİ ÖZELİNDE GÜNÜMÜZDEKİ SOSYAL DOKUYA DAİR
ANALİZLER****Dr. Öğr. Üyesi Maşallah TURAN**Mardin Artuklu Üniversitesi, masallahturan25@gmail.com**ÖZET**

Tahrîm suresi, “haram kılmak, haram saymak” anlamına gelen adını ilk ayetinden alır ve özelde Hz. Peygamberin evini ilgilendiren hususlara ve hükümlere değinerek, aslında bir müslümanın evinin ve aile saadetinin nasıl olması gerektiğini işler. “Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını arayarak Allah’ın sana helâl kıldığı şeyi, niçin sen kendine haram ediyorsun? Allah çok bağışlayan çok esirgeyendir.” (66 Tahrîm, 1) Ayetin açık ifadesine göre Hz. Peygamberin, Yüce Allah’tan onay almaksızın kendi nefsi için bile olsa, isterse hanımlarını razı etme ve gönüllerini yapma gibi iyi bir niyete dayansın, Yaratıcının helal kıldığı bir şeyi haram kılma yetkisi yoktur. Yani nihaî anlamda haram veya helal kılma yetkisi Yüce Yaratan’a aittir. Öyleyse bu alanı gerçek sahibine bırakmak ve O’nun gönderdiği hükümler doğrultusunda bir yaşam sürmek, insanın görünenin ötesinde daha derinlerde saklı olan huzur ve mutluluğu için elzemdir. Bir başka açıdan ayeti yorumladığımızda, Hz. Peygamberin aldığı bu türden uyarılardan, geri kalan hayatının ilahî denetimden geçer not alıp onaylandığını okumak da mümkündür. Öyleyse Peygamber, hayatın her alanında gerek zorlukların üstesinden gelmede ve gerekse yapılması gerekenleri en ideal şekliyle uygulamada, inananlar için güzel bir örneklik teşkil etmektedir. Zira uygulamayla ilgili olarak hata meydana gelen durumlarda, Peygamber mutlaka uyarılmış ve doğru olana yönlendirilmiştir.

Evet, Tahrîm suresi, Hz. Peygamberin bazı hanımlarını memnun etme gayesiyle, cariyesi ve hanımı olan aslen Kıptî bir aileden gelen “Mariye”yi kendisine haram kılmasından ve ondan uzak duracağına dair söz vermesinden bahsederek başlar. (İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’an’-il-Azîm (Muhtasar), III, 516; Zemahşerî, Keşşâf, IV, 562.) Başka bir rivayete göre ise Hz. Peygamber, Zeynep binti Cahş’ın evinde bal şerbeti içer. Ayşe ile Hafsa’ya rastladığında onlar ‘senden meğâfir kokusu alıyoruz’ derer. Allah Resulü ise kötü kokuyu sevmediğinden bu olay üzerine balı kendisine haram kılar. (İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’an’-il-Azîm (Muhtasar), III, 516-517; Zemahşerî, Keşşâf, IV, 564) Bu bağlamda sure, Allah’ın kendisine sağladığı kolaylığı, nimeti ve genişliği, Peygamberin kendisine haram saymasının yanlışlığını latîf bir itabla, uyarıyla açıklar. Tam da bu noktada, aile hayatını sarsan ve tehlikeye atan en önemli bir esastan bahseder ki o da “sır söylemek”tir. Yani eşler arasında kalması gereken ve açıklanmaması icap eden gizli hususları, sırları paylaşıp deşifre etmektir. Rivayet o ki, Hz. Peygamber hanımı Hafsa’ya bir sır verir ve ondan gizli tutmasını ister. O da gider, bu sırrı Hz. Ayşe’ye anlatır. İş böylece duyulur ve yayılır. Bu durum Hz. Peygamberi üzer ve sinirlendirir, öyle ki hanımlarını boşamaya niyetlenir. (Bk., Sabûnî, Îcâzu’l-Beyân fi Suveri’l-Kur’an, s. 188.) Bu sırrın ne olabileceği konusunda dendi ki rivayete göre Hz. Peygamber, hanımı Ayşe’nin gününde eşlerinden Mariye ile beraber oldu ve bu durumu Hafsa öğrendi. Bunun üzerine Hz. Peygamber ona, “bu sırrı sakla, ben hem Mariye’yi kendime bundan sonra haram kıldım, hem de sana benden sonra Ebu Bekir ile Ömer’in ümmetimin başına geçeceğini müjdeliyorum” dedi. Hafsa ise bu sırrı gidip Ayşe’ye anlattı.. (Zemahşerî, Keşşâf, IV, 562-563) Sure, Peygamber hanımlarının bu tarz basit dünyalık olaylar için onu üzmelerini sert bir dille eleştirir ve Peygamberin onları boşaması durumunda, Yüce Allah’ın kendisine onlardan daha hayırlı kimseleri nasip edebileceğini uyarı bağlamında ifade eder. Bununla birlikte iman edenlerin, gerek kendilerini gerekse ailelerini cehennem ateşinden korumakla sorumlu olduklarını hatırlatmakla (66 Tahrîm, 6), insan için en önemli meselenin cehennem ateşinden

korunmak olduğunu vurgular, aile hayatının bu gayeye göre tanzim edilmesi durumunda daha huzurlu bir yuvanın kurulacağına işaret eder. Böyle yüce bir gayenin, yapılan hata ve yanlışların sabırla düzeltilmesi yoluna gitmeye daha büyük bir katkı sunacağını bildirir. Yanlışlardan dönme ve özür dilemenin zamanında yapılmasının bir erdem olduğuna değinir, aksi takdirde ahirete bırakılmış bir özür dilemenin hiçbir fayda sağlamayacağını, iş işten geçtikten sonra gelen itirafların ve pişmanlıkların bir anlam ifade etmeyeceğinin altı çizilir (66 Tahrîm, 7). Diyebiliriz ki Kur'an, insanlardan hatasız ve yanlışsız bir hayat beklememektedir, ancak yapılan yanlışlardan samimi ve dürüst bir şekilde vazgeçilmesini istemektedir ki bunun adı "tevbe-i nasûh"tur. Ancak zamanında gösterilen böyle bir samimiyet, insanın kötülüklerinin örtülmesine ve bağışlanmasına sebep olabilir (66 Tahrîm, 8).

İşte bu noktada, Kur'an'ın eşsiz derecede, hakiki olaylarla konuyu somutlaştırma üslubu denilen temsil metodu devreye girer. Dört kadın örnek verilir ki bunda da denge gözetilmektedir. İki kötü örnektir, ikisi iyi örnektir. İki kâfirdir, ikisi mü'mindir. Ama işin daha enteresan olan tarafı kâfir kadınların ikisinin de iki salih, mü'min ve peygamber olan kişilere hanım olmalarıdır. Mü'min kadınlardan birisinin de en azılı kâfirlerden olan Firavun'un eşi olmasıdır. Kâfir kadınlar, Nûh ve Lût peygamberlerin hanımlarıdır. Kocalarına dinde tabi olmak yerine ihanet ettiler (İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'an'il-Azîm (Muhtasar) III, 521), peygambere eş olmak gibi büyük bir nimeti ellerinin tersiyle itip küfrü tercih ettiler. Mü'min kadınlar, Firavun'un eşi Asiye ile İmran'ın kızı Meryem'dir. Burada vurgulanan husus şudur: Salih amel olmadığı takdirde, ahiret gününde kimse kimseye fayda veremez, yarar sağlayamaz, soy-sop, yakınlık-akrabalık bir değer ifade etmez. Zira sözü edilen iki peygamber bile, kendilerine ihanet eden eşlerine hiçbir fayda sağlayamadılar, onları Allah'ın azabından kurtaramadılar. Şayet peygamber yakını veya eşi olmak bile iman ve amel-i salih olmadığı takdirde bir fayda vermiyorsa, hangi yakınlık veya akrabalık fayda verebilir ki? Demek ki kafirlerin ve yanısıra iman ettiğini söylemekle birlikte kafirlerin yaşantısına sahip olanların, beklenti içine girip yarar umdukları hiçbir yakınları, kendilerine fayda sağlamayacaktır. O halde dünyadayken böylelerin hem kendilerinden, hem de yaptıklarından uzak durmak, dünya ve ahiret saadeti adına mutlaka yararlı olacaktır. (Bkz. 66 Tahrîm, 10-11)

Yanısıra Kur'an'ın bu üslubundan şu mesajları da okumak mümkündür: Mü'min erkekler sabır ve tahammül konusunda, Nûh ve Lût gibi olmaya çalışmalıydılar. Zira iman eden erkeklerin mü'min veya ehl-i kitaptan olan hanımları, herhalde o yüce peygamberlerin şirret olan eşlerinden daha katlanılmaz değillerdir. Öyleyse evlilikte meydana gelen problemleri sabır ve tahammülle karşılamak, hoşgörülle çözme yoluna gitmek önceliklidir. Öte yandan mü'mine kadınlar da sabır ve tahammül konusunda, Firavun'un onca zalimliğine ve baskıcı kişiliğine katlanan Âsiye'yi örnek almaya baksınlar. Zira kendi mü'min olan kocaları, sıkıntılarına ve problemlerine rağmen herhalde ilahlık taslayan Firavun'dan daha zorba ve daha baskıcı değillerdir. İnsanın bu bağlamda dünyevî-geçici maksatlara odaklanmayıp, asıl maksat olan ahirete bakışlarını çevirmesi ve ebedi saadeti gaye bilmesi, bu sabrını ve tahammülünü elbette arttıracaktır. "Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi öyle bir ateşten koruyun ki onun yakıtı insanlar ve taşlardır. Onun başında gayet katı, şiddetli, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildikleri herşeyi yapan melekler vardır." (66 Tahrîm, 6) İşte bu noktada, insanın yaratılış gayesinin hatırlatılması, hayat ve ölümün niçin yaratıldığının yüksek bir sesle ifade edilmesi, onu zorluklar karşısında sabırlı davranabilmeye hazırlayacaktır. Öyleyse hayatın yaratılış gayesini unutmaksızın, onu nasıl yaşadığımıza odaklanmak büyük bir pozitif enerjiyi beraberinde getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Haram Kılma, Aile Hayatı, Güzel Örnek, Ebedi Hayat.

SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI

Dr. Öğr. Gör. Nesip DEMİRBİLEK
Bingöl Üniversitesi, nedemir2012@hotmail.com

Mert ER
Bingöl Üniversitesi, mer@hotmail.com

Esmâ YÜTMEN
Bingöl Üniversitesi, eyutmen@hotmail.com

ÖZET

Sosyal ağlar günümüz dünyasında en fazla kullanılan iletişim aracı haline dönüşmüştür. İletişimin tanımında da yer alan ortak duygu ve düşünce alışverişi günümüzde sosyal medya ile gerçekleşmektedir. Bu durum, sosyal ağların neden bu kadar popüler olduğunu açıklayıcı niteliktedir. Ayrıca, sosyal ağlar en yoğun olarak gençler tarafından kullanılmaktadır. Genç neslin daha çok hem cinsleri ve karşı cinsleri ile yakın ilişkiler sağlamak amacıyla sosyal ağları yoğun bir şekilde kullandığı düşünüldüğünde, sosyal medya bağımlılığının gençlerle birlikte yürütülmesi önemli görülmektedir. Çalışma öncesi temel varsayımımız sosyal medyanın önemli bir parçası olan sosyal ağların gençler arasında sıklıkla kullanıldığı ve gençlerin sosyal medya ağları üzerinden arkadaşlarıyla iletişim kurmaya ve yeni arkadaşlar edinmeye eğilimli olduğu yönündedir. Özellikle öğrenciler arasında çokça kullanılan sosyal ağların hayatın vazgeçilmezi haline gelmesi dikkat çekmektedir. Bu çalışma; son zamanlarda hayatımızı etkisi altına alan sosyal medyayı tanımak ve Bingöl Üniversitesi öğrencilerinin hangi sosyal medya araçlarını kullandıklarını, amaçlarının ne olduğunu, günlük ortalama kullanım sürelerini ve sosyal ağlara bakış açılarının analizini tespit etmek üzere hazırlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilere anket uygulanmış, elde edilen veriler analiz edilerek sosyal ağları hangi amaçla kullandıkları değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda bu varsayımların gerçek olduğu ve araştırmaya katılan öğrencilerin en sık kullandıkları sosyal ağın Instagram ve Facebook olduğu görülmüştür. Öğrenciler Facebook'tan Instagram'dan sonra Twitter ile zaman geçirmektedir. Öğrencilerin sosyal medyayı kullanırken öncelikli amaçlarının gündemi takip etmek olduğu sonucuna da varılmıştır. Araştırma sonuçlarımızdan biri de öğrencilerin, toplumsal olaylara karşı sosyal medyanın etkisi olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Instagram, Facebook, Twitter, İnternet

2003 SONRASI İRAK’I ANLATAN DEHŞET ROMANLARINDAN “HAYATUN SAKİLE”NİN PSİKANALİTİK OKUMASI**Dr. Öğr. Üyesi Adnan ARSLAN**

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, adnanarslan81@hotmail.com

ÖZET

Ülkesini 34 yıl mutlak diktatörlükle yöneten Saddam Hüseyin’in rejiminin 2003 yılında ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin ülkeye düzenlediği operasyonla sona ermesinin ardından yurt dışında bulunan bir kısım Arap entelektüeli Saddam sonrası ülkelere dönüş ümidi beslemişlerdir. Ne var ki bu ümit kısa süre içerisinde yerini hayal kırıklığına bırakmıştır. Zira Irak işgali sonrası aniden değişen siyasal dinamikler sosyal hayatta etkisini göstermiş ve ülke kısa zaman içerisinde kanlı mezhep çatışmalarına sahne olmuştur. Bu çatışmalar, ülkenin diktatörlük dönemi istikrarını aratacak şekilde geniş kitlelere yayılmıştır. Yaşama ve insana ait her şeye ayna tutan roman, mezhepsel çatışmalarla yerle bir olan Irak şehirlerindeki travmayı geniş bir çerçevede ele almıştır. Saddam sonrası Irak’ın istikrarsız yaşamını konu alan dehşet roman yazarlarından bazıları uzun yıllardır yurt dışında ikamet eden Irak kökenli aydınlardır. İbrahim Selâme bunlardan biridir. Eserlerinde “vatan özlemi” vurgusu ile yanıp tutuşan Selâme, “Hayâtun sakîle” romanında bu özlemi zirveye taşımıştır. Ancak bu romanındaki “vatan özlemi”nin ele alış biçimi psikanalitik bir yaklaşımla araştırıldığında karşımıza “savunmacı” bir İbrahim Selâme çıkmaktadır. Zira sıklıkla Irak’ın Saddam öncesi ve sonrasında yaşanan olumsuzlukları karşılaştırması, ülkesini olabildiğince karamsar ve ümitsiz bir şekilde tasvir etmesinin arka planında yatan psikolojik bir etken olmalıdır. Kanaatimizce bu, Selâme’nin içindeki vatan hasretini, yaşanılmaz bir Irak inancı ile “bastırma/represyon” amaçlıdır. Selâme, Saddam yönetimin insanlık dışı kimyasal saldırıları sonrasında Irak’ı terk etmiştir. Yıllar sonra Saddam yönetimi sonrası ülkesine geri dönme isteği ile Irak’ın güvenlik zafiyetinden kaynaklanan kaygı ve korkusu onda bir paradoksa dönüşmüştür. Bu çelişkili ruh halinin çözümünü Selâme, Irak’ı eski günlerinden beter bir halde tasvir ve tasavvur etmekte bulmaktadır ki “Hayâtun sakîle” böyle bir karmaşık ruh halini yansıtan özgün bir Irak romanı olarak modern Arap romanları sırasında yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Irak romanı, İbrahim Selâme, işgal

“DEVLET ANA” ROMANINDA AHİLİK**Doç. Dr. Rezan KARAKAŞ**
Siirt Üniversitesi**Öğrt. Cihan CAYHAN**
Milli Eğitim Bakanlığı, dilcihanc@gmail.com**ÖZET**

Devlet Ana romanı, Kemal Tahir’in eserleri arasında hususi bir yere sahiptir. O, bu eserinde Osmanlı Devleti’nin kuruluş sürecini dramatize eder. Osmanlı Devleti’nin kuruluş yıllarının anlatıldığı, Ertuğrul Gazi, Osman Bey ve Orhan Bey’in kahraman olduğu “Devlet Ana” romanında döneme damgasını vurmuş ahilik kurumuna yer verilir. Yazar, Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda etkili olmuş Ahilik teşkilatına romanda metinler arası bağlamda yer verir. O, eserde ahilikle ilgili töre, tören, gelenek ve görenekleri, roman kahramanları aracılığıyla dramatize ederek gösterir. Ahiliğe geçiş töreni için yapılan sınav, kuşak bağlama, ritüeller ve dualarla bu kurum roman sanatının imkânları ölçüsünde esere yansıtılır. Edebi eserlerde iki tür zamandan söz edilir. Birincisi eserdeki olayların geçtiği zaman dilimi, ikincisi ise eserin yazıldığı, yani yazarının yaşadığı dönem. Ahilik, romanda eserdeki olayların geçtiği zaman diliminden kesitler sunmada, dönemin tarihi, sosyal ve kültürel dinamiklerine yönelik aydınlatıcı bilgiler vermede bir araç rolü üstlenir. Böylece dönemin toplumun dinamik yapısından bir kesit daha sunulmuş olur.

Anahtar Kelimeler: Devlet Ana romanı, Ahilik, Türk kültürü, Kemal Tahir

HAKKÂRİ İLİNDE HALK TAKVİMİ VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ**Engin KORKMAZ**

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, engin3065@outlook.com

ÖZET

Öteden beri Kürtler kendilerine zamanı çok kıymetli bulmuşlar ki bu zaman dilimleri onların ekonomik, kültürel, sosyolojik olarak hayatlarının bir parçası olmuştur. Bu anlamda her ayın kendisine göre farklı bir anlam dünyasında incelenmektedir. Bu zaman dilimleri; hayvancılık, çiftçilik ve diğer köy yaşamına yönelik etkenlere göre şekillenmiştir. Kürtlerin yaşadığı coğrafya sarp ve dağlık olduğundan hayvancılık genelde yaygın bir uğraştır, dolayısıyla dönemselsel planlamanın yapılması çok önemli bir olgudur. Eğer ki zaman iyi bir planlama ile geçirilmezse insanlar başta ekonomik olmak üzere önemli sıkıntılar yaşamaktaydı. Her bireyin, bir nesilden ötekine belli bir toplumda yaşadığını, bireyin bir hayata başlayıp bitirdiğini ve hayatını belli bir tarihsel düzen içinde sürdürdüğünü de biliyoruz. Birey, her ne kadar toplum ve toplumun tarihsel gücü tarafından oluşturulmuş olsa da, kendi yaşam gerçeği ile, bu toplumun şekillenmesine ve tarihin akışına az da olsa katkıda bulunmaktadır (Giddens, 2013:18). İklimle bağılı olarak planlamalar yapılır iken, ataların söylenceleri sonraki kuşakların aynı yolu devam etmelerinde etkili olmuştur. Konumuzun ilerleyen safhalarında hava şartları veya aylara özgü değişiklikler Atasözleri ile dile getirilmiştir, biz bu ata sözlerini Beyitler şeklinde dile getirmişiz.

Bu konuda, Kürtler takvimi kendi müşkülâtlarına göre belirlemişler örneğin, Miladi Takvime göre Ocak 14, Kürtlerde Ocak 1 olarak hesaplanmış yani arada 13 günlük fark vardı. Bu fark belki de Rumi ve Miladi Takvim arasındaki zaman farkına dayanır. Özellikle de Türkiye Kürtlerinde bu şekilde bir zamanlama yapılmaktaydı. Sosyolojik olarak insan ilişkileri Soğuğa, sıcağa göre ve ekonomik çalışma biçimine göre şekillenir. Eğer bir missal verecek olursak, çalışma zamanlarında mesela ot biçme zamanında düğünler yapılmazdı çünkü eğer düğün yapılırsa çift-bostan geride kalacaktı ve günlerce süren düğün merasimleri köylünün ekonomik yaşamında ciddi sıkıntılar yaratacaktı bu yüzden genelde kışın bu tür faaliyetler için uygun zamanlardı. Giddens'in belirlemesi toplumsal olguların yaşam öyküsü ve tarihsel akış arasındaki bağı oluşturan W. Mills'in "Sosyolojik İmgelemine" götürür.

Anahtar Kelimeler: Kürtler, Halk Takvimi, İklim, Fırtına (Qelp), Aylar.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE YÖNELİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Prof. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU
Siirt Üniversitesi, hasanbasri@siirt.edu.tr

Merve TUNÇ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mervetunc.93@hotmail.com

ÖZET

Dünden bugüne insanlar hayatları boyunca birçok problemle karşılaşmış ve bu problemlerin üstesinden gelmeye çalışarak hayatlarını sürdürmüşlerdir. Geçmişte insanların yaşamları boyunca karşılaşacakları problem durumları çok fazla çeşitlilik göstermezken günümüz çağında karşılaşılan problemler değişkenlik göstermekte, dolayısıyla bireylerin sahip oldukları bilgilerle tüm problemlerin üstesinden gelmeleri neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Bu durum bireylerin problem çözme becerilerine sahip olmalarını ve problem çözerken çeşitli üst düzey düşünme becerilerini işe koşmalarını gerekli kılmaktadır.

Bireylerin problem çözme becerileri doğrudan onların yaşam kalitesini etkilediği için problem çözme becerileri gerçekten çok önemlidir. Dewey ve çoğu yazara göre problem çözümedeki başlıca işlemler problemi fark etme, problemi tanımlama, problemi çözebilecek yolları belirleme, problemin çözüm yollarını değerlendirmek için kullanılacak verileri toplama, toplanan verileri değerlendirme, genelleme ve sonuca ulaşma, çözümü uygulama ve işe yarayıp yaramadığını değerlendirme şeklinde sıralanabilir. Problem çözme bir insanda olması gereken en önemli becerilerden biridir, fakat problem çözme aynı zamanda çeşitli üst düzey düşünme becerilerini de gerektirmektedir. Problem çözme için gerekli olduğu düşünülen becerilerden biri yansıtıcı düşünme becerisidir. Yansıtıcı düşünme becerisi problem çözmeyi içermekte ve öğrencilerin ilgilerini sürdürüp, çevreyi kontrol etme anlayışını oluşturmaya yönelmektedir ve en iyi problem çözme sürecinde gözlenebilmektedir. Bireyin problem çözme sürecinde yansıtıcı düşünme becerisini işe koşmasının problemin çözümü için ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik algıları ile problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme eğilimleri ile problem çözme becerilerine yönelik algıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Yansıtıcı düşünme, problem çözme, ortaokul öğrencileri

KADIN ve ÇOCUK İSTİSMARI

Öğr. Gör. Yurdağül DEMİRBİLEK
Bingöl Üniversitesi, ykaya@hotmail.com

Yeşil GÖKALP
Bingöl Üniversitesi, ygokalp@hotmail.com

Selcan KAYA
Bingöl Üniversitesi, skaya@hotmail.com

ÖZET

Bu makalenin yazılış amacı kadın ve çocuk istismarının bulgularını tespit etmek ve bu konuyla ilgili farkındalığı arttırmaya çalışmaktır. Kadınlara ve çocuklara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar verebilecek veya onların acı çekmesine yol açabilecek davranışlara istismar denilmektedir. Günümüzde çocuklara ve kadınlara yönelik insanların yanlış tutumları ve ayrımcı bakış açılarından biri olan kadın ve çocuk istismarı, ülke genelinde tepki verilmesi gereken sosyal bir olgudur. Çocuk ve kadın istismarı, birey ve toplum üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve birçok yeni soruna neden olmaktadır. İstismar türleri arasında bulunan cinsel istismar, hem psikolojik hem de fiziksel açıdan diğer istismar türlerine oranla kişi üzerinde daha çok zarara neden olmakta ve genelini kapsamaktadır. İstismara başlıca etken olan nitelik ihmal ve bilinçsizlik durumudur. Sosyal davranış bozukluğu olan istismar türleri yaşadığımız toplumda maalesef sosyal bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sosyal davranış bozukluğunun devam etmesinin başlıca sebeplerinden biri içinde yaşadığımız toplumun sosyal ve kültürel yapısı olduğu düşünülmektedir. Pek çok araştırmacı tarafından ülke gelişmişlik düzeyini olumsuz etkileyen faktör olarak belirtilmektedir. İstismarın önlenmesi adına en küçük şiddet ve istismar bile meşru görülmemeli ve nedenselliğe (giyim tarzı, tahrik etme vb.) bağlanmamalıdır. Medya, toplumu bilgilendirme ve bilinçlendirme noktasında sorumluluklarını yerine getirmelidir. İstismara maruz kalan kişilere profesyonel destek sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kadın ve Çocuk İstismarı, İhmal, Medyanın etkisi, Sosyal Olg.

İSMAİL BİLGİN'İN ELVEDA BALKANLAR ADLI ROMANINDA BALKAN SAVAŞI

Burcu TÛTAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, tutak.brc@gmail.com

Hasret İPEK İLÇİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hasretipek02@gmail.com

ÖZET

1912 yılı sonbaharında Osmanlı Devleti ile Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ'ın arasında başlayan 30 Mayıs 1913'te imzalanan Londra Antlaşması ile sona eren Balkan Savaşı, Osmanlı Devleti'nde önemli toprak kayıplarının yanı sıra büyük bir psikolojik yıkımın yaşamasına sebebiyet veren önemli bir tarihsel vakadır. Tarihi açıdan oldukça önemli bir konumda bulunan bu hadise gerek zamanında gerek sonrasında pek çok tarihçi tarafından en ince ayrıntısına kadar irdelenmiş edebi ürünlere konu olmuştur. İsmail Bilgin'in Elveda Balkanlar adlı romanı da bu mihverde kaleme alınmış bir eserdir. Bu eserde dikkat çeken ilk husus, ele alınan olayların kronolojik sıralamaya uygun bir kurguya sahip olması ve tarihsel bir gerçekliğe dayanmasıdır. Nitekim yazar, öncelikle Balkanların ve Osmanlı Devleti'nin savaş öncesi sosyal, siyasi ve askeri durumuna yer vermiş yaşacak savaşın nasıl bir ortamda cereyan edeceğinin alt yapısı oluşturmuş daha sonra da sırayla devletlerin karşılıklı olarak seferberlik ilan etmesi, ilk çatışmalar, Balkan ordularının Osmanlı sınırını geçmesi ve ilerleyişi, Lüleburgaz, Kırklareli ve Edirne'nin işgal edilmesine değinmiş yaşanan savaşı tüm detaylarıyla gözler önüne sermiştir. Romanın tarihsel bir bakış açısıyla yazılmasından kaynaklanan bu durum, romanın kurgusunda oldukça belirleyicidir. Yazar, tarihsel bir gerçeklikten hareketle dünü bugüne ve yarınlara taşıyarak, yeniden yaratmaya çalıştığı gerçeklik algısı ile tarihsel bir hadisenin hatırlanmasını ve yeniden sorgulamasını istemektedir. Zira Balkan Savaşlarından önce Osmanlı ve diğer ülkelerde seferberliğin ilan edilişi, savaşın başlaması, Bulgar ordusunun günlük ilerleyişi, ilçe ve şehirlerin işgal edilmesi, Edirne'nin kuşatılmasına ilişkin verilen tarihler incelendiğinde bu tarihlerin kronolojiye uygun olduğu görülmektedir. Eserde gerçeklik algısını oluşturma yolunda yazarın başvurduğu diğer bir yol ise kurgusal karakterlerin yanında Balkan Savaşlarında isimleri ön plana çıkmış tarihsel kişilere yer verilmesidir. Kale komutanı olarak söz edilen Şükrü Paşa, 12 Ekim 1912'de Edirne müstahkem Mevkii Komutanlığına atanan ve Edirne'yi oldukça zor koşullarda 155 gün boyunca savunan tümgeneral Erzurumlu Mehmet Şükrü Paşa'dır. Cepheye katılmak üzere 26 Ekim'de İstanbul'dan çıktığı ifade edilen Nazım Paşa da dönemin Başkumandan vekili ve Harbiye Nazırı Nazım Paşa'dır. Bunların yanı sıra romanın bütünlüğü içinde gerçekçiliği sağlayan ve romanın gerçeklik algısını güçlendiren temel etken ise yazarın tarihi kaynaklardan yaptığı alıntılardır. Yerli yabancı toplam yirmi beş kaynaktan faydalanan ve yaptığı alıntıları dipnot aracılığıyla veren yazar, romanın sonunda anlattığı olaylara ilişkin harita ve fotoğraflara da yer vermiştir. Bu yolla romanda anlatılanların bir kurgudan ibaret olmadığını, üzerinde durulan hadiselerin gerçekte yaşandığını ve tarihsel bir değere sahip olduğunun altını çizmek istediğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İsmail Bilgin, Elveda Balkanlar, Balkan Savaşı

EĞİTMENLERİN DEMOKRASİ ve İNSAN HAKLARI ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN BAZI KAVRAMLARI ANLAMA DÜZEYİ

Doç. Dr. Zihni MEREY

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, zihnimerey@hotmail.com

Sinan ARGÜZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sinanarguz@hotmail.com

ÖZET

Ülkeler, bugünlerini düşündükleri gibi geleceklerini de koruma altına almak için kendi amaçları doğrultusunda vatandaşlar yetiştirirler. İyi bir vatandaş yetiştirmenin yolu iyi bir vatandaşlık eğitiminin verilmesinden geçer. Bu araştırmanın amacı: Okullarda görev yapan eğitimcilerimizin Demokrasi ve İnsan Hakları öğretiminde kullanılan: “İnsan Hakları”, “Adalet”, “Barış”, “Çoğunluk”, “Çoğulculuk”, “Demokrasi”, “Egemenlik”, “Eşitlik”, “Hak”, “Hoşgörü”, “Özgürlük” vb... kavramları anlama düzeyini belirlemektir. Bu çalışmada veri elde etmek için seçilen örneklem grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde, Van Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, İpekyolu, Edremit ve Tuşba ilçelerindeki okullarda görev yapan ve rastgele örnekleme seçilmiş bulunan 171 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, Demokrasi ve İnsan Hakları ile ilgili toplam 11 adet kavramdan oluşan anket sorularından hareketle elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan anket sorularını hazırlanma aşamasında uzman görüşü alınmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, betimsel analizler yoluyla sunulmuştur. Sonuç olarak, elde edilen bulgular ışığında, okullarda görev yapan eğitimcilerimizin ve yöneticilerimizin “Demokrasi ve İnsan Hakları” öğretiminde kullanılan çoğu kavramı tam ve doğru olarak anladıkları tespit edilmiştir. Bazı öğretmenlerin kullanılan bu kavramlara farklı anlamlar yükledikleri de görülmektedir. Ayrıca araştırma neticesinde öğretmenlerin en çok yanıldıkları kavramların “çoğunluk” ve “çoğulculuk” olduğu, “adalet”, “barış” ve “demokrasi” kavramlarını çoğunlukla doğru tespit ettikleri görülmüştür. Bazı katılımcıların da “adalet” ve “eşitlik” kavramlarını birbirine karıştırdıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, İnsan Hakları, Öğretim, Eğitim, Kavram

FARKLI MAMUL GURUPLARINDA KADINLARIN VE ERKEKLERİN KALİTE ALGILARI

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul ÇAVDAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ecavdar@yyu.edu.tr

Uzm. Emrullah KIPÇAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, agora_065@hotmail.com

ÖZET

Kalite kavramı çoğunlukla kullanıcı tabanlı olarak değerlendirilmekte olup, müşterilerin istek ve ihtiyaçlarına uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Herkesin üründen beklentisinin farklı olması kalite algısının da farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı mamül kalitesini, kadın ve erkeklerin kaliteye bakış açılarını anlamak amacıyla farklı mamül grupları için kalite boyutlarına yönelik önem değerlendirmelerini incelemektir.

Çalışmada David Garvin tarafından belirlenen sekiz kalite boyutu (performans, ek özellikler, güvenilirlik, uygunluk, dayanıklılık, servis kolaylığı, estetik, algılanan kalite) ile bunlara ek olarak farklı çalışmalarda yer verilmiş olan çevrecilik ve fiyat boyutları dikkate alınmıştır. Kalite boyutları beyaz eşya, tüketici elektroniği, elektrikli ev aletleri, mobilya, mutfak eşyası, ayakkabı, ev tekstili ve elbise olmak üzere sekiz farklı ürün grubunda yer alan 24 örnek ürün için değerlendirilmiştir.

Ürün grupları belirlenirken Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2002 yılında yapmış olduğu Uyumlaştırılmış Mal Tanım ve Kod Sistemi'nden faydalanılmış, her ürün grubu için farklı nitelikteki katılımcılar tarafından değerlendirilebilecek üçer örnek ürün seçilmiştir. Anket uygulamasında beşli likert ölçeği kullanılmış olup her katılımcıdan her bir ürün için kalite boyutlarına yönelik önem değerlendirmeleri yapmaları istenmiştir.

Yapılan analizlerde, tüketici elektroniği dışındaki tüm ürün gruplarında en önemli kalite boyutunun dayanıklılık, en az önemsenen kalite boyutunun ise ek özellikler olduğu görülmektedir. Tüketici elektroniği ürün grubunda ise en önemli kalite boyutu güvenilirlik olarak değerlendirilirken en düşük öneme sahip kalite boyutu yine ek özellikler boyutu olmuştur.

Beyaz eşya ürün grubunda fiyat boyutu dışında tüm kalite boyutlarında kadınlar erkeklere göre daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmış olup performans, dayanıklılık, güvenilirlik ve çevrecilik boyutlarına ilişkin önem değerlendirmelerinde kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tüketici elektroniği ürün grubunda güvenilirlik ve dayanıklılık boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmış olup, performans, estetik, algılanan kalite ve çevrecilik boyutlarına ilişkin önem değerlendirmelerinde kadınlar ile erkekler arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Elektrikli ev aletleri ürün grubunda dayanıklılık, güvenilirlik ve servis hizmeti boyutlarında erkeklerin, diğer kalite boyutlarında ise kadınların daha yüksek önem değerlendirmeleri yaptıkları görülmektedir. Bununla birlikte sadece algılanan kalite ve çevrecilik boyutlarına ilişkin önem değerlendirmelerinde aradaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Mobilya ürün grubunda dayanıklılık, güvenilirlik ve servis hizmeti boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır. Performans ve çevrecilik boyutlarına ilişkin farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Mutfak eşyası ürün grubunda ek özellik, güvenilirlik ve servis hizmeti boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem

değerlendirmeleri yapmış olup sadece performans boyutuna ilişkin önem değerlendirmelerinde aradaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ayakkabı ürün gurubunda ek özellikler, uygunluk ve güvenilirlik boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmış olup performans ve estetik boyutlarına ilişkin önem değerlendirmelerinde bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Ev tekstili ürün gurubunda ek özellik, güvenilirlik ve servis hizmeti boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır. Uygunluk, estetik ve çevrecilik boyutlarına ilişkin farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Elbise ürün gurubunda özellik, güvenilirlik, servis hizmeti ve çevrecilik boyutlarında erkekler, diğer kalite boyutlarında ise kadınlar daha yüksek önem değerlendirmeleri yapmışlardır. Performans, dayanıklılık ve algılanan kalite boyutlarına ilişkin önem değerlendirmelerinde kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Farklı ürün gruplarına yönelik olarak kadın ve erkeklerin kalite boyutları önem değerlendirmelerinde farklılıklar vardır. Kadınların daha yüksek önem değerlendirmeleri yaptıkları görülmektedir. Ürünlerin üretiminde ve pazarlanmasında kadın ve erkeklerin kalite değerlendirmelerine ilişkin farklılıklar dikkate alınarak daha etkin sonuçlar alınması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ürün, Kalite, Cinsiyet.

ÇOCUK İSTİSMARI

Dr. Öğr. Gör. Nesip DEMİRBİLEK

Bingöl Üniversitesi, nedemir2012@hotmail.com

Elvan UZUNGÜNDEŞ

Bingöl Üniversitesi, euzungundes@hotmail.com

Ayetullah BARULAY

Bingöl Üniversitesi, abarulay@hotmail.com

ÖZET

Çocuk istismarı Dünya Sağlık Örgütünün tanımına göre bir yetişkinin bilinçli olarak veya bilincinde olmadan çocuğun fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimini kısıtlayan ve sağlığını olumsuz yönde etkileyen eylemleridir. Çocuk istismarı fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, ekonomik istismar ve ihmal olmak üzere beş tipte görülmektedir. Çocuk istismarı çok ciddi problemlere neden olan, özellikle cinsel istismar başta olmak üzere istismar sonucunda çocukta aşılmaz derin yaralar oluşmasına ve hatta ölümlle sonuçlanabilen çok büyük bir sorundur. Tarihin her döneminde her kültürde görülmektedir. Çocuk istismarı vakalarında geçmişe göre artış olduğu görülmektedir. Çocuğun en güvende olması gereken yer ailesi iken yapılan çalışmalar gösteriyor ki çocuğun en çok istismar edildiği yer ailesidir.

Çocuk istismarını azaltmak için aileleri destekleyici kreş anaokulu gibi kuruluşlar açılabilir, aileye çocuk yetiştirilmesi ile ilgili eğitim programları sunulabilir, işsizlik ve yoksullukla mücadele gibi istismar risklerini ortadan kaldıracak önlemler alınabilir. Çocuk istismarının da erken tanı çok önemlidir. Erken tanı konulduğunda istismar çok ciddi boyutlara ulaşmadan önlenmiş olur yani çocuğun daha çok hasar alması engellenmiş olur. Sağlık çalışanlarının herhangi bir nedenle hastaneye gelen çocuklarla ilgilenirken çocuk istismarını da değerlendirmesi gerekmektedir. Son olarak ise tartışmalı bir konu olan kimyasal hadım uygulaması hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İstismarı, Hadım, Aile, İstismar Riskleri.

ÖTENAZİ

Dr. Öğr. Gör. Nesip DEMİRBİLEK

Bingöl Üniversitesi, nedemir2012@hotmail.com

Ferhat DAYI

Bingöl Üniversitesi, fdayi@hotmail.com

Serhat ALTAY

Bingöl Üniversitesi, saltay@hotmail.com

Burak KÖMÜRĞÖZ

Bingöl Üniversitesi, bkomurgoz@hotmail.com

ÖZET

Ötenazi hastalığının hastaya dayanılmaz acılar ve ağrılar verdiği zamanlarda hastanın kendi özgür iradesiyle ölümü dile getirmesi, eğer hastanın bilinci yerinde değilse hastanın varislerinin rızasının alınması sonucunda hekimin hastaya tıbbi yollarla müdahale edilmesiyle kişinin yaşamını sonlandırılması olarak değerlendirilmektedir. Günümüz hasta haklarının gelişmesi ve insanların yaşamlarında söz sahibi olduğu kadar ölümünün özerinde de hak iddia etmeleriyle birlikte daha da tartışılması ve çözülmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Ötenazi hekimleri ilgilendirdiği kadar felsefecileri, hukukçuları ve din adamlarını da ilgilendiren toplumun önemli bir sosyal sorunu haline gelmiş durumdadır. Yüzyıllardan bu yana ötenazi de kürtaj ve intihar gibi net cevaplar bekleyen sorunlardan bir tanesidir. Ötenazinin gün geçtikçe sorun haline gelmesinin nedenlerinden bir tanesi de insanların yaşama hakkı ile ilgilendiği kadar, ölümün nasıl ve ne zaman olacağını belirleme hakkına sahip olacağı düşüncesinin doğmasından gelmektedir. Ötenazinin 20. Yüzyıldan sonra daha da sorun haline gelmesinin en büyük etkeni ise gelişen toplumun beraberinde bireyselliği getirmesinden kaynaklanmaktadır. Günümüz insanı yaşamı üzerine daha da çok hakka sahip olduğu düşüncesini dile getirmektedir. Ötenazinin ölüme yol açan fiili, hastanın rızası ile gerçekleşen ve hekimlerin söz sahibi olduğu türleri bulunmaktadır. Bu çalışmada ötenazi kavramı ve onu etkileyen tarihsel süreç, uygulama koşullarının nasıl ve hangi koşullarda gerçekleştiği, şartları detaylı bir şekilde incelenecektir. Ayrıca ötenazinin uygulanması ya da uygulanmaması konusunda hukuki düzenlemelerin şartları, ötenazinin yasal olduğu ve yasal olmadığı iki ülke ele alınarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ötenazi, Sosyal Sorun, Ötenazinin Tarihçesi, Hukuki Düzenleme.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Öğr. Gör. Yurdağül DEMİRBİLEK
Bingöl Üniversitesi, ykaya@hotmail.com

Azad ATSAK
Bingöl Üniversitesi, atsak@hotmail.com

Siracettin YAVUZ
Bingöl Üniversitesi, syavuz@hotmail.com

Ayşe ANAN
Bingöl Üniversitesi, anan@hotmail.com

ÖZET

Kadına yönelik şiddet toplumsal bir olay olmakla birlikte yıllar boyunca her toplumda karşılaşılan bir durumdur. Geçmişten günümüze kadar artarak devam eden kadına yönelik şiddet, tüm toplumlarda görülen ortak bir sorundur. Küresel bir sorun olan kadına yönelik şiddet, dünyanın her yerinde, her yaştaki kadının maruz kaldığı bir insan hakları ihlalidir. Cinsiyet ayrımcılığı, kadına yönelik şiddetin temel sebebidir. Toplumumuzda yaygın bir şekilde görülmesine rağmen, aile mahremi olarak değerlendirilmesi olayın gerçek boyutlarının ortaya çıkmasını önlemekte ve konu ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddet ile daha etkin bir mücadelenin yapılabilmesi için, toplumun her kesimini kapsayan çalışmaların yapılabilmesi önem arz etmektedir. Şiddet kavramı, kadına yönelik şiddet kavramı, kadına yönelik şiddette geleneksel uygulamalar, aile içi şiddet kavramı, şiddet türleri, şiddete uğrayan kadınların ortak noktaları, şiddet uygulayan bireylerin ortak özellikleri, kadına yönelik şiddetle mücadelede dünyada ve Türkiye’de yapılan çalışmaların neler olduğu, şiddet kavramının tarihçesi, kadına yönelik şiddetle ilgili yanlış inanışlar, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin hukuki boyutları ve şiddete maruz kalan kadınların başvurabilecekleri kuruluşlar gibi konular incelenmiştir. Bu amaçla kadına yönelik şiddet konusu ile ilgili literatürde var olan araştırmalar incelenerek çalışma oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Geleneksel Uygulamalar, Aile İçi Şiddet, Şiddet Türleri, Şiddetle Mücadele.

**TÜRKİYE’DE DEĞERLER EĞİTİMİ ALANINDA YAPILAN YÜKSEK LİSANS VE
DOKTORA TEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ****Doç. Dr. Zihni MEREY**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, zihnimerey@hotmail.com**Beyhan TAN**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, mnzvmdrrs8465@gmail.com**ÖZET**

Değer kavramı, değişen dünya şartlarında nesillerini korumaya çalışan toplumların en önemli konularından biri olmuştur. Bu araştırmanın amacı ülkemizde değerler eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin konu ve yöntem açısından durumunu ortaya koymaktır. Araştırmada Meta-analiz yönteminden yararlanılmıştır. Meta analiz, aynı probleme yönelik yapılmış farklı araştırma sonuçlarından genel bir sonuca ulaşmayı öngören çalışma yöntemidir. Bu çerçevede 2000-2016 yılları arasında Türkiye’de değerler eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri değerlendirilmiştir. Araştırmada incelenen tezler gerçekleştirildikleri türlerine, yapılış tarihlerine, yapıldıkları üniversitelere, öğretim kademelerine, konularına, araştırma yöntemlerine ve çalışma gruplarına göre analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda değerler eğitimi alanında yapılan tezlerin konu ve yöntem bakımından farklılık arz ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değer Eğitimi, Değerler Eğitimi, Konu, Yöntem, Tez

---

DES MOTS VISIBLES AUX MESSAGES INVISIBLES**Dr. Öğr. Üyesi Gülşen TORUSDAĞ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gtorosdag24@hotmail.com**ABSTRACT**

Les textes littéraires sont des textes qui ne peuvent être compris en première lecture. Ils nécessitent une lecture attentive de la structure de surface visible à la structure profonde invisible. La première est concrète; elle est l'organisation superficielle du texte écrit ou verbal et la seconde est abstraite et sous-jacente qui détermine l'interprétation sémantique. On peut arriver des mots colloqués autour des motifs, dans la structure de surface, aux messages que l'auteur veut transmettre à ses lecteurs, dans la structure profonde du texte. L'auteur de nouvelle courte n'écrit pas explicitement toutes les choses comme dans le roman. Comme le champ d'écriture de l'auteur est limité il emploie les expressions implicites et profite des arts littéraires, des connotations des mots, des structures symboliques, etc. Les suggestions placées dans le texte par l'auteur et les inférences du lecteur, selon sa connaissance du monde, sont importantes pour mieux comprendre le texte. Dans ce contexte, la nouvelle de Maupassant, *Amour*, va être analysée en point de mots colloqués dans le même contexte et va atteindre les couches de sens du texte dans la structure profonde. En même temps on va atteindre la discrimination des mots euphoriques et dysphoriques; va généraliser les caractéristiques de langage de l'auteur.

Mots Clés : Structure de surface, structure profonde, collocation, message, Maupassant, *Amour*.

THE BOUNDEDNESS OF A CLASS OF FRACTIONAL TYPE ROUGH HIGHER ORDER COMMUTATORS ON GENERALIZED WEIGHTED MORREY SPACES

Asst. Prof. Dr. Ferit GÜRBÜZ
Hakkari University, feritgurbuz@hakkari.edu.tr

ABSTRACT

Let $\Omega \in L_s(S^{n-1})$, $1 < s \leq \infty$. Ω is the function defined on $\mathbb{R}^n \setminus \{0\}$ satisfying the homogeneous of degree zero condition, that is,

$$\Omega(\lambda x) = \Omega(x) \text{ for any } \lambda > 0, x \in \mathbb{R}^n \setminus \{0\} \quad (1.1)$$

and the integral zero property (=the vanishing moment condition) over the unit sphere S^{n-1} , that is,

$$\int_{S^{n-1}} \Omega(x') d\sigma(x') = 0,$$

where $x' = \frac{x}{|x|}$ for any $x \neq 0$.

Let us consider the following rough multilinear fractional integral operator:

$$T_{\Omega, \alpha}^{A_1, \dots, A_k} f(x) = \int_{\mathbb{R}^n} \frac{\Omega(x-y)}{|x-y|^{n-\alpha+\sum_{j=1}^k(m_j-1)}} \prod_{j=1}^k R_{m_j}(A_j; x, y) f(y) dy \quad 0 < \alpha < n, m_j \geq 2$$

and the corresponding rough multilinear fractional maximal operator:

$$M_{\Omega, \alpha}^{A_1, \dots, A_k} f(x) = \sup_{r>0} \frac{1}{r^{n-\alpha+\sum_{j=1}^k(m_j-1)}} \int_{|x-y|<r} |\Omega(x-y)| \prod_{j=1}^k |R_{m_j}(A_j; x, y)| |f(y)| dy \quad 0 < \alpha < n, m_j \geq 2,$$

where $\Omega \in L_s(S^{n-1})$ ($s > 1$) is homogeneous of degree zero in $\mathbb{R}^n$, for any $j \in (1, 2, \dots, k)$ A_j are functions defined on $\mathbb{R}^n$ and $R_{m_j}(A_j; x, y)$ denotes the m_j -th order Taylor series remainder of A_j at x about y , that is,

$$R_{m_j}(A_j; x, y) = A_j(x) - \sum_{|\gamma| < m_j} \frac{1}{\gamma!} D^\gamma A_j(y) (x-y)^\gamma,$$

and we have used the notations: γ is a multi-index $\gamma = (\gamma_1, \dots, \gamma_n) \in \mathbb{Z}_+^n$. Moreover, $|\gamma| = \sum_{i=1}^n \gamma_i$, $\gamma! = \prod_{i=1}^n \gamma_i!$ and $x^\gamma = \prod_{i=1}^n x_i^{\gamma_i}$. Similarly, for any $j \in (1, 2, \dots, n)$, provided that $D_j^\gamma = \frac{\partial}{\partial x_j}$

$$D^\gamma A_j(x) = \frac{\partial^{|\gamma|}}{\partial x_1^{\gamma_1} \dots \partial x_n^{\gamma_n}} A_j(x) = D_1^{\gamma_1} D_2^{\gamma_2} \dots D_n^{\gamma_n} A_j(x)$$

is the partial derivative of A_j which is assumed to exist in the classical sense almost everywhere on $\mathbb{R}^n$.

For $m_j = 1$ and $A_j = A$ for $j = 1, 2, \dots, k$, $T_{\Omega, \alpha}^{A_1, \dots, A_k}$ and $M_{\Omega, \alpha}^{A_1, \dots, A_k}$ are obviously higher order (= k -th order) commutator operators of rough fractional operators,

$$\begin{aligned} T_{\Omega, \alpha}^{A, k} f(x) &= T_{\Omega, \alpha} \left((A(x) - A(\cdot))^k f(\cdot) \right) (x), \quad k = 0, 1, 2, \dots, \\ &= \int_{\mathbb{R}^n} \frac{\Omega(x-y)}{|x-y|^{n-\alpha}} (A(x) - A(y))^k f(y) dy \end{aligned} \quad (1.2)$$

and

$$\begin{aligned} M_{\Omega, \alpha}^{A, k} f(x) &= M_{\Omega, \alpha} \left((A(x) - A(\cdot))^k f(\cdot) \right) (x), \quad k = 0, 1, 2, \dots, \\ &= \sup_{r>0} \frac{1}{r^{n-\alpha}} \int_{|x-y|<r} |\Omega(x-y)| |A(x) - A(y)|^k |f(y)| dy, \end{aligned} \quad (1.3)$$

as long as the integrals above make sense, where rough fractional integral operator $T_{\Omega,\alpha}$ and rough fractional maximal operator $M_{\Omega,\alpha}$ are defined by

$$T_{\Omega,\alpha}f(x) = \int_{\mathbb{R}^n} \frac{\Omega(x-y)}{|x-y|^{n-\alpha}} f(y)dy \quad 0 < \alpha < n$$

and

$$M_{\Omega,\alpha}f(x) = \sup_{r>0} \frac{1}{r^{n-\alpha}} \int_{|x-y|<r} |\Omega(x-y)||f(y)|dy \quad 0 < \alpha < n.$$

The aim of the present paper is to study the boundedness of the operators $T_{\Omega,\alpha}^{A,k}$ and $M_{\Omega,\alpha}^{A,k}$ generated by $T_{\Omega,\alpha}$ and $M_{\Omega,\alpha}$ with a *BMO* functions on generalized weighted Morrey spaces, respectively. That is, in this paper we will consider this problem. As an application, we obtain the boundedness of these operators on weighted Morrey spaces, respectively.

Keywords: Higher order (= k -th order) commutator operators; rough kernel; $A\left(\frac{p}{s'}, \frac{q}{s'}\right)$ weight; weighted Morrey space; generalized weighted Morrey space

2010 MR Subject Classification: 42B20, 42B25

**BAZI YERLİ ÜZÜM FORMLARININ BESİN VE KALİTE ÖZELLİKLERİNİN
BELİRLENMESİ**

Doç. Dr. Ruhan İlknur GAZİOĞLU ŞENSOY
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, rigazioglu@yyu.edu.tr

Hacer KOÇ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ethem Ömer BAŞ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Son yıllarda, Ülkemizde ve Dünyada, üzüm ve üzüm ürünlerinin kalitesine etki eden fenolik bileşikler ve organik asitlerin belirlenmesine yönelik çalışmaların artması ve bu bileşiklerin insan sağlığı üzerine olumlu etkilerinin belirlenmesiyle birlikte, üzüm meyvesinin değeri daha fazla anlaşılmaya başlanmıştır. Çalışmada, bitkisel materyal olarak, Van İli Erciş İlçesinden, yöreye has ve her biri bir genetik zenginlik olan Beyaz Keçimemesi, Siyah Keçimemesi, Göküzüm, Koyun Gözü, Beyaz Kışmış, Kızıl Üzüm, Erciş Üzümü olmak üzere 7 farklı mahalli üzüm çeşidi kullanılmış, kültürel ve ekolojik faktörlerden gelen farklı etkileri elemine etmek amacıyla, genotiplerin hepsi yakın plantasyonlardan ve yetiştiriciliği esnasında aynı kültürel işlemler uygulanmış omcalardan seçilmiştir. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan ve aralarında çeşit adayı olabilecek nitelikte tiplerin de bulunduğu örneklerle ait salkım, tane ve çekirdeklerde bir dizi ölçüm ve tartım yapılmış, titre edilebilir asitlik, pH, kurumadde oranları belirlenmiştir. Toplam Fenolik ve Antioksidan içerikler belirlenirken, tanelerde, meyve kabuğu, meyve eti ve çekirdekleri ayrı ayrı ele alınmış, böylece üzüm tiplerinin fenolik ve antioksidan değerleri belirlenirken, bu besin içeriklerinin tanenin hangi kısmında daha fazla sentezlendiği ve daha yoğun şekilde bulunduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca çeşitlere ait toplam fenolik ve antioksidan içerikler de belirlenmiştir. Çeşitlere göre miktarları değişmekle beraber, en yüksek fenolik ve antioksidan oranının çekirdekte olduğu görülmüş, tanenin kısımları arasındaki fark, istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur. Tanenin tamamı ele alındığında, en yüksek toplam fenolik içeriğe Beyaz Kışmış, toplam antioksidan miktarına ise Kızıl Üzüm çeşidi sahip bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mahalli üzüm, Fenolik, Antioksidan

PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE KİNETİK ÇALIŞMALAR

Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza KUL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, alirizakul@yyu.edu.tr

Veysel BENEK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ybenek@yahoo.com

Hasan ELİK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, helik1@gmail.com

Doç. Dr. Salih ALKAN

Ordu Üniversitesi, salihalkan@odu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SELÇUK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aselcuk@yyu.edu.tr

ÖZET

Çevre kirliliği zamanımızın en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Hızlı gelişen teknoloji ile paralel bir şekilde artan kirlilik tüm yaşamı tehdit etmektedir özellikle kurşun, cıva, kadmiyum gibi ağır metaller, tekstil boya ve havayı kirleten gazlar bu kirleticiler içinde önemli olanlarından bazılarıdır.

Kadmiyum, çinko metal üretimi ile birlikte üretilmektedir. Günümüzde kadmiyum endüstriyel nikel / kadmiyum pillerde, özellikle deniz koşullarına ve boya endüstrisine dayanıklı olması nedeniyle gemi inşa endüstrisinde, çelik kaplamada korozyona karşı kullanılmaktadır. Kadmiyum fosfat gübrelerinde, deterjanlarda ve rafine edilmiş petrol ürünlerinde yabancı maddeler olarak bulunur. Ayrıca yaygın bir kullanım nedeni ile ciddi miktarda kadmiyum kirliliği meydana gelmektedir. Atık karbonların uygun yenilenme işleminden sonra yeniden kullanılabilmesi en önemli avantajlarından birisidir. Odun, kömür, çeşitli meyve çekirdekleri ve bitkisel atıklar gibi doğal hammaddelerin yanında polimer bazlı sentetik hammaddeler de aktif karbon üretiminde kullanılabilir. Aktif karbon üretim maliyetini düşürmek amacıyla daha ucuz yeni hammadde arayışları günümüzde de sürmektedir. Karbon içeriği yüksek, bol bulunan ve düşük maliyete sahip her madde aktif karbon hammaddesi olarak kullanılabilir.

Verilere bakıldığında Portakal kabuğunun kadmiyum üzerindeki kinetik hesaplamalarında 0,9998 korelasyon ile 308K'de 2. dereceden kinetik modeline daha iyi uyum sağlandığı söylenebilir fakat buna ek olarak diğer sıcaklıklarda da yüksek korelasyon katsayısı elde edilmiştir. Çalışmamızın hem 1. dereceden kinetik hem 2. dereceden kinetik modeline uygun olduğu düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Aktif karbon, kadmiyum, Ağır metal, Kinetik, Adsorpsiyon

ADİLCEVAZ EKŞİ KARADUT REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI**Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR**

Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

Arş. Gör. Zülküf YILMAZ

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,

ÖZET

Bitlis'in Adilcevaз ilçesinde hemen hemen her bahçede bir tane bulunan karadut ağacının meyveleri koyu mor ya da kara renkli olmaktadır. Olgunlaşınca 2-3 cm uzunluğunda çok sayıda bileşik meyveden oluşan karadutları tek tek toplamanın meşakkatli olması bu meyvenin sanayi üretimine girmesini engellemesine rağmen yörede endüstriyel olarak da üretilmeye çalışılmaktadır. Ağaçlardan özenle toplanan dutlar taze olarak ayıklama ve temizleme işleminden geçtikten sonra, özel kaplarda tabii şeker ile geleneksel usulde, kimyasal hiçbir katkı maddesi olmaksızın doğal yöntemlerle reçel haline getirilip cam kavanozlarla da tüketime sunulmaktadır. Bitlis halkı tarafından, geçmişteki tecrübelerle dayalı olarak; başta boğaz iltihapları olmak üzere, tansiyon ve şeker hastalıklarına iyi geldiğine inanılan ekşi karadut reçelinin, ağızda ve diş etlerinde meydana gelen iltihapları iyileştirdiği belirtilmektedir. Bu reçel yöredeki halk hekimliğinde küçük çocukların ağız ve diş iltihaplarında en çok kullanılan ev ilacıdır. Ayrıca kansızlığı ve A vitamini eksikliğini giderdiği söylenmektedir. Koyu renkli karadut meyvesi; antioksidan, antimitojenik, antikarsinojen özelliklere sahip olan flavanoid, antosiyanin ve karotenoidler gibi fenolik maddelerce zengindir. Ayrıca dut meyvesi, insan vücudunun sentezleyemediği, esansiyel yağ asitlerini de içermektedir. Bu yağ asitleri hücre membranının şekillenmesi, beyin ve sinir sisteminin fonksiyonlarını uygun şekilde yürütebilmesi ve eikosanoid diye adlandırılan, hormon benzeri maddelerin üretimi için gereklidir. Antidiyabetik, antioksidatif, antiinflamatuvar ve antibakteriyal aktivite gibi biyolojik aktivitelere de sahip olan dut meyvesinin; fenolik maddeler, yağ asitleri ve organik asitler yanında içerdiği B vitamini, C vitamini ve çeşitli mineraller dolayısıyla besin değeri de yüksektir. Özellikle Çin'de halk arasında karadutların insan sağlığına çok faydalı olduğu bilinmektedir. Çin'de karadut farklı şekillerde; baş dönmesi, kulak çınlaması, bulanık görme, koroner kalp hastalıkları, kansızlık, kanser, dizanteri, hipertansiyon, diyabet, ishal, kabızlık, astım, parkinson vb. rahatsızlıkların tedavisinde, bağırsak kurtlarının düşürülmesinde, balgam söktürücü ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır. Karadutun sağlık üzerindeki olumlu etkilerini belirten literatürdeki araştırmalar dikkate alındığında; Adilcevaз'a özgü olan, ekşi karadut reçelinin de benzer etkilere sahip olacağı, yöre halkınca bilinen olumlu etkilerinin yanında daha birçok sağlık faydasının olabileceği düşünülmektedir. Bu etkilerin aydınlatılması için, ekşi karadut reçelinin sağlık faydaları üzerinde kapsamlı bilimsel çalışmaların yapılmasına oldukça ihtiyaç vardır. Ancak bu tür çalışmalar sayesinde, insanların ekşi karadut reçelinden sağlayacağı sağlık faydaları kanıta dayalı olarak, daha da ortaya çıkarılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ekşi karadut, Reçel, Hastalık, Korunma, Sağlık faydası.

**BAHARAT KAYNAKLI KONTAMİNASYON VE MİKROBİYAL
TEHLİKELER****Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR**

Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

Dyt. Şevda ATEŞ

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,

ÖZET

Baharatlar; gıda sanayisinde ve evlerde yaygın olarak kullanılan, gıda maddelerine az miktarda katılmakla birlikte aroma ve lezzet değişiminde önemli rol oynayan katkı maddeleridir. Baharatların büyük bölümünün yetiştiği bölgelerin, genellikle gelişmekte olan ve hijyenik standardı yetersiz ülkeler olması ve ürünlerin tüm dünyaya bu bölgelerden ihraç edilmesi tüketici toplumlar açısından risk oluşturmaktadır. Türkiye’de farklı zamanlarda, farklı yerlerde baharatların mikrobiyal kalitesi ile ilgili yapılan çalışmalarda baharatların yüksek düzeyde mikrobiyal yük içerdiği rapor edilmiştir. Bu durumun kısmen veya tamamen önlenmesi amacıyla baharatların kontaminasyon kaynaklarının saptanması ve mikrobiyal yüklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bakterilerle kontamine olan baharatlar ilave edildikleri gıda maddelerinde mikrobiyal yükü artırıp bozulmaya yol açmalarının yanı sıra, gıda zehirlenmelerine neden olan bakterileri içermeleri durumunda halk sağlığı için potansiyel bir tehlike arz etmektedirler. Yüksek miktarda mikroorganizma içeriğine sahip baharatların çoğu kez yemeklere pişme sonrası ilave edilmeleri ya da et ürünleri imalatında olduğu gibi, kısa zamanlı ısıtma işlemlerine maruz kalmaları sonucu, mikroorganizmaların dekontaminasyon düzeyi yetersiz olmaktadır. İtirlı bitki ve baharatlar çeşitli etmenlere bağlı olarak az ya da çok sayıda mikroorganizma ihtiva edebilir. Farklı bir kompozisyon gösteren mikroflorada, yüksek oranda aerob ve anaerob sporlu bakteriler, koliform grubu bakteriler, küf ve mayalar ile mikrokokların mevcut olduğu, bunların yanı sıra Salmonella spp., Staphylococcus aureus, Bacillus cereus, Escherichia coli, Vibrio spp. başta olmak üzere gıda zehirlenmesi oluşturabilen çeşitli patojen bakterilerin baharat ve itirlı bitkilerde bulunduğu çeşitli araştırmalar sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baharat, Kontaminasyon, Bakteri, Patojen, Mikrobiyal yük.

TUZ ÖN UYGULAMASI YAPILAN FASULYE BITKİSİ (PHASEOLUS VULGARIS L. CV. AKMAN) YAPRAKLARINDA SODYUM NITROPRUSSİD UYGULAMALARININ BAZI BİYOKİMYASAL PARAMETRELERE ETKİLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Ayhan KİREÇCİ**

Bitlis Eren Üniversitesi, Hizan MYO, kireccioguzayhan@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada tuz ön uygulaması yapıldıktan sonar, tuz stresi ve Sodyum nitroprussid uygulanan fasulye bitkisi (Phaseolus vulgaris L. cv. Akman) yapraklarında uygulamalara bağlı olarak superoksit dismutaz ve katalaz enzim aktiviteleri, malondialdehit içeriği ve prolin miktarı araştırıldı. Bitki tohumları Eskişehir Araştırma Enstitüsü'nden temin edildi. Çalışmada deney materyalinin maksimum dayanabileceği tuz konsantrasyonu 200 mM olarak belirlendi. Çalışma başlangıcında 20 mM tuz ile muamele edilen Phaseolus vulgaris L. cv. Akman tohumları bunun ardından 16 gün süreyle Hoaglant kültür çözeltisi ile sulandı ve 16. günün sonunda, 2 gün boyunca da 200 mM tuz çözeltisi içinde 10 µM, 100 µM ve 1000 µM konsantrasyonlarında Sodyum nitroprussid karışımı ile sulama yapıldı. 18. gün sonunda yaprak örnekleri alındı. Tohum çimlenmesi ve bitki büyümesi kontrollü iklim koşullarında gerçekleştirildi. Numuneler sıvı nitrojen içinde donduruldu ve -40 ° C'de derin dondurucuda saklandı. Süperoksit dismutaz aktivitesi, Sairam ve ark., (2002)'na göre, katalaz aktivitesi Aebi (1984)'ye göre, malondialdehit içeriği Ronald (2001)'a göre ve prolin içeriği Troll ve Lindsley (1955)'e göre belirlendi. Elde edilen sonuçlar; antioksidan enzim aktivitelerinin tuz stresi ve Sodyum nitroprussid konsantrasyonuna bağlı olarak arttığını gösterdi. Benzer şekilde tuz ve Sodyum nitroprussid kombinasyonunun artan konsantrasyonu prolin miktarını da artırdı. Malondialdehit içeriğinin ise tuz uygulamasıyla arttığı, tuz ile birlikte Sodyum nitroprussid uygulamasında ise malondialdehit miktarını azalttığı hatta kontrol grubundan dahi düşük olduğu gözlemlendi. Bu sonuçlar tuz stresinin olumsuz etkilerinin Sodyum nitroprussid uygulaması ile düzeltilebileceğini işaret etmektedir. Aynı zamanda Nitrik oksit donorü olan Sodyum nitroprussid bu etkisi ile Nitrik oksidin hücre metabolizmasında zararlı etkilerin ortadan kaldırılmasında rol oynayabildiği fikrini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Antioksidan enzim, Phaseolus vulgaris L., Sodyum nitroprussid, Tuz stresi

IMPORTANT PARASITIC INFESTATIONS AND TREATMENT METHODS IN FISH

Assist. Prof. Dr. Şükrü ÖNALAN

Van Yüzüncü Yil University, sukruonalan@yyu.edu.tr

Mustafa ÇEVİK

Van Yüzüncü Yil University, mustafacevik155@hotmail.com

ABSTRACT

There are many parasites in almost all groups (Protozoa, Helminth and Arthropoda) in all food and aquarium fish farms with commercial prescription on the world. These parasites cause large losses when they find suitable conditions together with increased water temperature in crowded pools. Fish are regarded as a group of animals that can be intensely infested throughout the world. The search for fish parasites and diseases is of great importance for today's growing fisheries industry and fish farming.

Among the parasitic infestation factors in this study; 1-*Apisoma piscola*, 2-*Myxosoma cerebrialis*, 3-*Diplozone* sp., 4-*Hennegu* sp., 5-*Ceratomyxa shasta*, 6-*Hexamita* sp., 7-*Ichthyophthirius multifiliis*, 8-*Cryptocaryon irritans*, *Piscicola geometra*, 9-*Trypanosoma tincae*, 10-*Costia necatrix*, 11-*Chilodonella cyprinid*, 12-*Lernaea cyprinacea* were given brief information and the chemicals used for treatment were evaluated.

Among the most commonly used chemicals for the treatment of parasitic infestations are Glacial Acetic Acid, Methylene Blue, Toltrazuril, Formalin, Copper Sulfate, Trichlorphon, Masotene, Trichlorphon, Ammonium Hydroxide, Mebendazole. In addition, medicines like Tripoflavin, Calomel, Carbasonoxyde, Flagyl (Metronidazole) and Baycox have been successfully taken by eating. Salt water bath for freshwater fish also gives positive results for treatment. There is a need to search for and develop fish-specific anti-parasitic compounds to prevent excessive losses in fish farms. As a result; In order to take prophylactic measures in parasitic infestations in aquatic diseases, it is necessary to keep away from stock density, feed quality, temperature, disinfection rules, fish trade and stress factors.

Key words: Fish diseases, Parasitic infestations, Protozoa, Helminth, Arthropoda

**SİPERMETRİNİN ARKA KÖK GANGLİYON NÖRONLARINA ETKİSİNİN
ARAŞTIRILMASI****Dr. Öğr. Gör. Elif KAVAL OĞUZ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ekoguz@yyu.edu.tr**Fatma AKSUZ ÇINAR**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ftmksz65@gmail.com**ÖZET**

Sipermetrin, tarım, hayvancılık ve evsel olarak zararlı böceklerin kontrolü için kullanılan sentetik bir piretroittir. Diğer pestisit gruplarıyla kıyaslandığında memeli hayvanlar üzerinde düşük toksik etkilere sahiptir ve kısa ömrü nedeniyle toprakta birikime neden olmaz. Bu nedenlerden dolayı üretimi son yıllarda artış göstermiştir. Diğer pestisitlere göre farklı canlı gruplarında pek çok doku üzerine olumsuz etkilere sahiptir. İn vitro çalışmalar in vivo çalışmalara göre pek çok avantaja sahiptir. Bunlardan en önemlisi uygulamaların hücreler üzerindeki etkilerinin direkt olarak gözlenmesidir. Bu çalışmada in vitro koşullarda arka kök gangliyon nöronlarına uygulanan farklı dozlardaki sipermetrinin etkileri belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Sipermetrin, Hücre kültürü, Nöron, in vitro

SU ÜRÜNLERİ KAYNAKLI PATOJEN TEHLİKESİ**Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR**

Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

Arş. Gör. Zülküf YILMAZ

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

ÖZET

Su ürünlerinin mikroflorası; cinse, yaşadığı sulara, mevsim ve gelişim dönemine göre farklılık göstermektedir. Derisinde, kabuğunda, solungaçlarında, barsak içeriğinde ve çevresinde bulunan mikroorganizmalar birinci derecede bulaşmaya neden olurken; işleme, taşıma ve pazarlama aşamalarında ise ikincil bulaşma ortaya çıkmaktadır. Su ürünlerinin nem ve protein içeriklerinin yüksek olması sebebiyle mikroorganizmaların gelişmesi için çok elverişli bir ortam oluşmaktadır. Eğer bulaşan ve sayısı artan bu mikroorganizma patojen (hastalık yapıcı) ise ilk olarak ürünün bozulmasıyla ekonomik kayıplara, ikinci olarak da tüketiciye ulaşması durumunda invaziv enfeksiyona sebep olmaktadır. Patojen mikroorganizma bir de toksin üretiyorsa bu defa intoksikasyon ve toksikoenfeksiyon denilen daha ciddi gıda kaynaklı zehirlenmeler ortaya çıkmaktadır. Su ürünleri kaynaklı bakteriyel patojenler denildiğinde, ilk akla gelenler; Staphylococcus aureus, Salmonella spp., Clostridium perfringens, Clostridium botulinum, Vibrio parahaemolyticus, Vibrio cholerae, Vibrio vulnificus, Listeria monocytogenes, Yersinia enterocolitica, Aeromonas hydrophila, Shigella spp., Campylobacter jejuni, Streptococcus pyogenes, Klebsiella pneumoniae ve Escherichia coli olmaktadır. İşleme sırasında yeterli hijyen sağlanmadan üretilen su ürünlerinde var olabilecek patojen cinsleri daha da çoğalabilmektedir. Ayrıca bakteri toksinleri, virüsler, parazitler ve alg toksinleri ise su ürünleri kaynaklı patojeniteye sebep olan diğer tehlikelerdir. Bu gruplarda yer alan bazı patojen etkenler, su ürünleri muhafaza yöntemlerinde uygulanan teknolojilere karşı daha dayanıklı oldukları için, bakteriyel patojenlerden çok daha ciddi şekildeki gıda kaynaklı hastalıklara neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Su ürünleri, Patojen, Virüs, Parazit, Alg toksini.

ADİLCEVAZ YEŞİL CEVİZ REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI**Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR**

Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

Arş. Gör. Zülküf YILMAZ

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

ÖZET

Yeşil ceviz reçeli Bitlis'in meşhur Adilceviz cevizlerinden özenle seçilen olgunlaşmamış yeşil cevizlerin, kabuğu soyulduktan sonra doğal işlemlerden geçirilmesiyle elde edilmektedir. Yılım sadece bir ayında toplanan yeşil cevizlerden reçel elde etme süreci cevizlerin toplanmasıyla birlikte yaklaşık bir ay sürmektedir. Anzer balı öteki ballardan ne derece farklıysa, Adilceviz cevizi de kabuk kalınlığı, iç verimi, yağ oranı ve tadıyla diğer cevizlerden farklıdır. Bilimsel literatür tarandığında cevizin sağlığın korunmasında çok yönlü etkilerinin olduğu görülmektedir. 16. ve 17. yüzyıllarda ceviz baş rahatsızlıklarının tedavisinde, zihni geliştirmede ve duygu, his ve heyecanı kontrol altına almada bir bitkisel ilaç olarak kullanılmıştır. Ceviz günlük yağ ihtiyacımızın bir parçası olan omega-3 ve omega-6 çoklu doymamış yağ tiplerince de oldukça zengin bir meyvedir. Omega-3'ün özellikle kardiyovasküler sistemi korumada çok etkin olduğu bildirilmektedir. Günlük ceviz tüketiminin kandaki lipoprotein seviyesini en uygun şekilde etkilediği ve toplam kolesterol seviyesini düşürdüğü rapor edilmiştir. Ceviz ayrıca kolesterolün bağırsaklarda emilimini engelleyen; böylece, toplam plazma kolesterolünün ve düşük yoğunluklu lipoproteinlerin seviyelerini düşürebilen fitostereollerce de zengindir. Ceviz, antioksidan savunmada önemli role sahip olan manganez ve bakırın yanı sıra, antioksidan özelliği sayesinde kansere yol açabilen metabolik döngüleri bloke edebilen ellajik asit içermektedir. Literatürde cevize atfedilen sağlık faydalarından yola çıkılarak Adilceviz yeşil ceviz reçelinin de benzer etkilere sahip olacağı düşünülmektedir. Ancak, yerel bir ürün olması sebebiyle yeterince bilinmeyen yeşil ceviz reçelinin sağlık faydalarını ortaya çıkaracak daha kapsamlı bilimsel çalışmalar yapılmalıdır. Bu tür çalışmalar; sadece iç piyasadaki tüketim miktarının değil, mevcut ihracat potansiyelinin artmasıyla bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin, dolayısıyla istihdamın da artmasına ve toplumsal sağlık faydasının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil ceviz, Reçel, Hastalık, Korunma, Sağlık faydası.

VAN-GEVAŞ KOŞULLARINDA DEĞİŞİK KURU FASULYE (*Pheseolus vulgaris* L.) ÇEŞİTLERİNDE VERİM VE VERİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**Numan BİLDİRİCİ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş MYO, numanbildirici@yyu.edu.tr**İshak BARAN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

ÖZET

Bu çalışma, 2016-2017 yetiştirme sezonunda ülkemizin değişik yörelerinde tescil edilen 10 farklı kuru fasulye çeşidinin, Van-Gevaş koşullarında verim ve verim öğelerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Tohum ekimleri 15 Mayıs tarihinde sıra arası 35 cm, sıra üzeri 10 cm, sıraların uzunluğu 5 m ve her çeşit 5 sıra olacak şekilde tesadüf blokları deneme desenine göre 3 tekerürlü olarak kurulmuştur. Denemede bitkiler kuru hasat olgunluğuna eriştiklerinde elle yolunarak hasat edilmiştir. Araştırmada çeşitlerin tane verimleri başta olmak üzere, bitki boyu, bitkide bakla sayısı, baklada tane sayısı, bitkide tane sayısı, dal sayısı, dekara tane verimi, bin tane ağırlığı gibi verim özellikleri incelenmiştir. Çalışma sonunda bitkide bakla sayısı 6.54-7.43 (adet/bitki), baklada tane sayısı 4.26-6.83 (adet/bitki), bitkide tane verimi 8.83-17.77 (g/bitki), dekara tane verimi 273.93-350.89 (kg/da), bin tane ağırlığı 399.03-503.08 (g) olarak elde edilmiştir. Topçu ile Yunus-90 çeşitleri sırasıyla 350.89 kg/da ve 350.63 kg/da verim ile en yüksek, Göynük-98 çeşidi ise 273.93 kg /da verim ile en düşük dekara verim değerine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kuru Fasulye, *Pheseolus vulgaris* L., verim, verim özellikleri

PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE İZOTERM VE TERMODİNAMİK ÇALIŞMALAR

Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza KUL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, alirizakul@yyu.edu.tr

Veysel BENEK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ybenek@yahoo.com

Hasan ELİK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hasanelik1@gmail.com

Doç. Dr. Salih ALKAN

Ordu Üniversitesi, salihalkan@odu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SELÇUK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aselcuk@yyu.edu.tr

ÖZET

Çevre kirliliği zamanımızın en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Hızlı gelişen teknoloji ile paralel bir şekilde artan kirlilik tüm yaşamı tehdit etmektedir özellikle kurşun, cıva, kadmiyum gibi ağır metaller, tekstil boya ve havayı kirleten gazlar bu kirleticiler içinde önemli olanlarından bazılarıdır [1].

Kadmiyum, çinko metal üretimi ile birlikte üretilmektedir. Günümüzde kadmiyum endüstriyel nikel / kadmiyum pillerde, özellikle deniz koşullarına ve boya endüstrisine dayanıklı olması nedeniyle gemi inşa endüstrisinde, çelik kaplamada korozyona karşı kullanılmaktadır. Kadmiyum fosfat gübrelere, deterjanlarda ve rafine edilmiş petrol ürünlerinde yabancı maddeler olarak bulunur. Ayrıca yaygın bir kullanım nedeni ile ciddi miktarda kadmiyum kirliliği meydana gelmektedir. Aktif karbon, büyük kristal formu ve oldukça geniş iç gözenek yapısı ile karbonlu adsorbanlar ailesini tanımlamada kullanılan genel bir terimdir.

Aktif karbonlar, insan sağlığına zararsız, kullanışlı ürünler olup, oldukça yüksek bir gözenek ve iç yüzey alanına sahiptirler. Nispeten pahalı olmaları yaygın kullanımları önündeki tek engel olarak görülmektedir. Bu nedenle günümüzde ucuz ve bol bulunan ligno-selülozik materyallerden aktif karbon üretimi ve çeşitli kirleticileri gidermedeki performansları yaygın olarak araştırılmaktadır.

Verilere bakıldığında Portakal kabuğunun kadmiyum üzerindeki Freundlich ve Langmuir izoterm modelleri için yapılan hesaplamalarda Langmuir izoterm modelinde 318K sıcaklıkta en iyi sonucu gösterdiği görülmüştür. Termodinamik hesaplamalar sonucunda adsorpsiyonun endotermik ve kendiliğinden olduğu hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aktif karbon, kadmiyum, Ağır metal, Termodinamik, Adsorpsiyon, İzoterm

**FRACTIONAL TYPE MULTILINEAR COMMUTATORS WITH ROUGH
VARIABLE KERNEL ON GENERALIZED VANISHING LOCAL MORREY
SPACES**

Asst. Prof. Dr. Ferit GÜRBÜZ

Hakkari University, feritgurbuz@hakkari.edu.tr

ABSTRACT

Suppose that S^{n-1} is the unit sphere on $\mathbb{R}^n$ ($n \geq 2$) equipped with the normalized Lebesgue measure $d\sigma(z')$. A function $\Omega(x, z)$ defined on $\mathbb{R}^n \times \mathbb{R}^n$ is said to belong to $L_\infty(\mathbb{R}^n) \times L_s(S^{n-1})$ for $s > 1$, if Ω satisfies the following conditions:

for any $x, z \in \mathbb{R}^n$ and $\lambda > 0$,

$$\Omega(x, \lambda z) = \Omega(x, z);$$

$$\|\Omega\|_{L_\infty(\mathbb{R}^n) \times L_s(S^{n-1})} := \sup_{x \in \mathbb{R}^n} \left(\int_{S^{n-1}} |\Omega(x, z')|^s d\sigma(z') \right)^{1/s} < \infty,$$

where $z' = z/|z|$, for any $z \in \mathbb{R}^n \setminus \{0\}$.

Suppose that $T_{\Omega, \alpha}$, $\alpha \in (0, n)$ represents a linear or a sublinear operator with rough variable kernel, which satisfies that for any $f \in S(\mathbb{R}^n)$ with compact support and $x \notin \text{supp} f$

$$|T_{\Omega, \alpha} f(x)| \leq c_0 \int_{\mathbb{R}^n} \frac{|\Omega(x, x-y)|}{|x-y|^{n-\alpha}} |f(y)| dy, \quad (1.7)$$

where c_0 is independent of f and x . We point out that the condition (1.7) in the case of $\Omega \equiv 1$, $\alpha = 0$ has been introduced by Soria and Weiss in [31]. The condition (1.7) is satisfied by many interesting operators in harmonic analysis, such as the fractional Marcinkiewicz operator, fractional maximal operator, fractional integral operator (Riesz potential) and so on (see [18], [31] for details).

Then, the fractional integral operator with rough variable kernel $\bar{T}_{\Omega, \alpha}$ is defined by

$$\bar{T}_{\Omega, \alpha} f(x) = \int_{\mathbb{R}^n} \frac{\Omega(x, x-y)}{|x-y|^{n-\alpha}} f(y) dy \quad 0 < \alpha < n,$$

and a related fractional maximal operator with rough variable kernel $M_{\Omega, \alpha}$ is given by

$$M_{\Omega, \alpha} f(x) = \sup_{t > 0} |B(x, t)|^{-1+\frac{\alpha}{n}} \int_{B(x, t)} |\Omega(x, x-y)| |f(y)| dy \quad 0 < \alpha < n,$$

where $\Omega \in L_\infty(\mathbb{R}^n) \times L_s(S^{n-1})$, $s > 1$, is homogeneous of degree zero with respect to the second variable y on $\mathbb{R}^n$ and these operators also satisfy condition (1.7).

Moreover, Let b_i ($i = 1, \dots, m$) be locally integrable functions on $\mathbb{R}^n$, then the multilinear commutators generated by fractional integral and maximal operator with rough variable kernel and $\vec{b} = (b_1, \dots, b_m)$ are given as follows, respectively:

$$[\vec{b}, \bar{T}_{\Omega, \alpha}] f(x) = \int_{\mathbb{R}^n} \prod_{i=1}^m [b_i(x) - b_i(y)] \frac{\Omega(x, x-y)}{|x-y|^{n-\alpha}} f(y) dy, \quad 0 < \alpha < n,$$

$$M_{\Omega, \vec{b}, \alpha} f(x) = \sup_{t > 0} |B(x, t)|^{-1+\frac{\alpha}{n}} \int_{B(x, t)} \prod_{i=1}^m [b_i(x) - b_i(y)] |\Omega(x, x-y)| |f(y)| dy, \quad 0 < \alpha < n.$$

For $m = 1$, $[\vec{b}, \bar{T}_{\Omega, \alpha}]$ and $M_{\Omega, \vec{b}, \alpha}$ are obviously the commutator operators of $\bar{T}_{\Omega, \alpha}$ and $M_{\Omega, \alpha}$,

$$\begin{aligned} [b, \bar{T}_{\Omega, \alpha}]f(x) &\equiv b(x)\bar{T}_{\Omega, \alpha}f(x) - \bar{T}_{\Omega, \alpha}(bf)(x) \\ &= \int_{\mathbb{R}^n} [b(x) - b(y)] \frac{\Omega(x, x-y)}{|x-y|^{n-\alpha}} f(y) dy, \end{aligned}$$

and

$$\begin{aligned} M_{\Omega, b, \alpha}(f)(x) &\equiv b(x)M_{\Omega, \alpha}f(x) - M_{\Omega, \alpha}(bf)(x) \\ &= \sup_{t>0} |B(x, t)|^{-1+\frac{\alpha}{n}} \int_{B(x, t)} |b(x) - b(y)| |\Omega(x, x-y)| |f(y)| dy, \end{aligned}$$

where $0 < \alpha < n$ and f is a suitable function.

In [22], the authors obtain the boundedness for the multilinear commutators generated by singular integral operators with rough variable kernel and local Campanato functions on generalized local Morrey spaces.

Inspired by [22], in this paper we give local Campanato space estimates for fractional type multilinear commutators with rough variable kernel both on generalized local Morrey spaces and generalized vanishing local Morrey spaces, respectively. But, the techniques and non-trivial estimates which have been used in the proofs of our main results are quite different from [22]. For example, using inequality about the weighted Hardy operator H_w in [22], in this paper we will only use the following relationship between essential supremum and essential infimum

$$\left(\operatorname{ess\,inf}_{x \in E} f(x) \right)^{-1} = \operatorname{ess\,sup}_{x \in E} \frac{1}{f(x)}, \quad (1.8)$$

where f is any real-valued nonnegative function and measurable on E (see [35], page 143).

Keywords: Sublinear operator; fractional integral operator; rough variable kernel; generalized local (central) Morrey spaces; generalized vanishing local Morrey space; fractional type multilinear commutator; local Campanato space

2010 MR Subject Classification: 42B20, 42B25, 42B35

AZƏRBAYCAN İNCƏSƏNƏTİNDƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏR

PhD, dosent Sehrana KASİMİ
AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutu

ÖZET

Bəşəriyyət tarixi sübut etmişdir ki, heç bir xalq digər xalqlarla qarşılıqlı əlaqədə olmasa yaşaya və inkişaf edə bilməz və onlarla kontaktı, qarşılıqlı əlaqəni, başqa xalqların nailiyyətlərini nə qədər səmərəli, geniş istifadə edərsə, onun inkişafı bir o qədər sağlam olar. Ümumbəşəri mədəniyyətin yaranması müxtəlif xalqlar mədəniyyətinin eyniləşdirilməsi deyil, onların ahəngdar qarşılıqlı təsirlənməsi və regional və milli mədəniyyətlərinin qarşılıqlı asılılığı ilə bağlıdır.

“Hər bir mədəniyyətin öz dəyəri, özünün səciyyəsi və nadir nailiyyətləri vardır. Skandinav, roman, anqlo – sakson, slavyan, türk, sintoist, Asiya və b. müxtəlif növ milli mədəniyyətlərin əhəmiyyəti artır, hər biri xüsusi halda dünya inkişafını yaradıcı tərzdə qəbul edir və ümumbəşəri mədəniyyətin yaranmasına öz töhvəsini verir”. Qeyd etmək lazımdır ki, müxtəlif dövlətlər arasında mədəniyyətin başqa sahələrdə də qarşılıqlı əlaqəsi həmişə baş verib. Onlar həm əvvəlki dövrlərdə, həm də hal – hazırda müxtəlif ölkələrin inkişafında fəal rol oynayıb və oynayır. Təbiidir ki, onlar dünya tarixinin hər bir mərhələsində həyatı tətbiq üsullarının səciyyəsi və istiqamətinə görə fərqlənirlər.

Məlumdur ki, hələ qədim zamanlarda ayrı – ayrı tayfalar arasında antik cəmiyyətin sosial – ictimai inkişafına böyük təsir göstərən ticarət və mədəni əlaqələr mövcud idi. İlk mərhələdə bu əlaqələr natural mübadilə formasında idi. Zaman keçdikcə, mürəkkəb coğrafi şərait və təbiət maneələrinə baxmayaraq, müxtəlif xalqlar arasındakı iqtisadi və mədəni əlaqələr daha da genişlənməmişdir. Sınıf cəmiyyət və dövlət yarandıqdan sonra ticarət – iqtisadi əlaqələr yeni təkan aldı və beynəlxalq mənə kəsb etdi. Sonuncunun artmasının nəticəsində isə xalqlar bir – birini daha yaxından öyrənir, mədəni və iqtisadi sahələrdəki nailiyyətləri ilə tanış olurlar.

Azərbaycan - bəşər sivilizasiyasının qədim diyarlardan biridir. Azərbaycan xalqı – onun torpağında və regionunda mövcud olan qədim mədəniyyətlərin (Kür – Araz, Ellin, skif, alban və s.) məkanıdır. Onun dünyagörüşü mədəniyyətlərin sintezi və ölkədə əsrlər boyu mövcud olan bir çox dinlərin - bütpərəstlik və zərdüştlük, xristianlıq və türk xalqlarındakı şamanizm istisna edilmədən islam əsasında formalaşmışdır. Azərbaycan mədəniyyətinin çox əsrli inkişaf yolunu, ölkənin çətin taleyini onun yerləşdiyi məkan müəyyənləşdirirdi. Qədim Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynayan Azərbaycan strateji baxımdan güclü qonşularının diqqətini cəlb edir və onlar təbii sərvətlərlə zəngin olan ölkə ilə rəqabət aparırdılar.

Ölkəmizin ərazisində aparılan arxeoloji qazıntılar yerli tayfalardan Qədim Şərq və Ön Asiya, həmçinin Suriya, Finikiya, Misir, Assuriya, Mesopatomiya, İran, Hindistan, Çin və başqa ölkələrlə əlaqəni aşkarlamışdır. Əldə olunan materiallar əsasında onların yüksək özünəməxsus məişət mədəniyyətinə malik olduqları sübuta yetirilir. Azərbaycandakı tayfaların Şərqi uzaq ölkələri ilə əlaqələri İran və daha sonra Urmiya və Naxçıvan vasitəsilə həyata keçirilirdi. Mübadilə və ticarət həmçinin su vasitəsilə, Xəzər dənizinin sahili, Kür və Araz boyu aparılırdı. Antik və orta əsr müəllifləri Azərbaycanın adları çəkilən ölkələrlə ticarət əlaqələri haqqında məlumat verirlər.

Anahtar Kelimələr: Azərbaycan, Azərbaycan İncəsənəti.

**154 KV'LUK VAN TRANSFORMATÖR MERKEZİNDE İKİ FAZ-TOPRAK KISA
DEVRE ARIZASININ ANALİZİ VE SİMÜLASYONU****Prof. Dr. Sabir RÜSTEMLİ**

Bitlis Eren Üniversitesi, srustemli@beu.edu.tr

Suat AVCİL

Bitlis Eren Üniversitesi, savcil13@gmail.com

ÖZET

Günümüzde elektrik enerjisi insanlığın en yaşamsal ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla bugün için en kullanışlı ve ekonomik enerji elektrik enerjisidir. Teknolojinin gelişmesiyle elektrik enerji ihtiyacı her geçen yıl yaklaşık olarak %4-%8 oranında artış göstermektedir. Buna bağlı olarak enerji sistemlerinin de gücü her geçen yıl artmaktadır. Enerji sistemlerinin güçlerinin artması, kısa devre akımlarının da büyümesine neden olmaktadır. Kısa devre akımları; elektriksel ekipmanın tasarımı ve kurulumu, güç sistemlerinin işleyişi ve arızaların analizi için en önemli parametrelerdir. Kısa devre akımlarının hesabı, güç sistemlerindeki ekipmanların tasarımı hakkında bilgi edinmenin yanı sıra güç sistemleri mühendislerinin temel görevidir. Elektrik güç sistemleri emniyetli, güvenilir ve ekonomik elektriği yük arzını sağlayacak şekilde planlanmalı, projelendirilmeli, inşa edilmeli ve işletilmelidir. Güç sistemlerindeki kısa devre arızaları, her ne kadar dikkatli planlama ve tasarım yapılsa, sistemin iyi bakımı ve mükemmel işleyişi olsa bile kaçınılmazdır. Bu durum, sistemin dışındaki faz iletkenlerine yıldırım çarpması, yer altı çalışmalarda kablolara gelen zarar ve izolasyon malzemelerin yaşlanması gibi etkileri de içerir. Bu yüzden kısa devre akımlarının güç sistemlerinde etkisi oldukça büyüktür. Kısa devre akımı normal işletme şartlarında potansiyelleri farklı olan gerilim altındaki iletkenler arasında ihmal edilebilir empedanslı bir hata sonucu meydana gelen akımlardır. Kısa devreler kablo ve iletkenlerde yalıtkanın bozulması veya hatalı montaj ve tesislerde görülür. Elektrik tesisleri kısa devre esnasında termik ve dinamik zorlamalara karşı dayanabilecek şekilde tasarlanmalıdır.

Elektrik şebekesini meydana getiren hatların, cihazların, transformatörlerin, ölçü transformatörlerinin, kesicilerin, ayırıcıların, sigortaların ve benzeri şebeke elemanlarının seçimine ve şebekeyi arızalı kısımlardan ayıracak koruma sistemlerinin kurulmasına yardımcı olacak kısa devre akımının değerinin ve değişiminin bilinmesine ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada 154 kV'luk Van Transformatör Merkezinde olması muhtemel iki faz-toprak kısa devre akımlarının gerçek parametrelerle MATLAB Simulink programı kullanılarak modellenmesi yapılmıştır. Ayrıca 154 kV'luk Van Transformatör Merkezinde oluşmuş gerçek iki faz-toprak kısa devre arıza akımı dijital rölelerden alınarak simülasyon sonucu ile karşılaştırılması yapılmıştır. Çıkan sonuçlar incelenmiş ve değerlendirilmede bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kısa devre, İki Faz – Toprak, Transformatör

TÜNEL AYDINLATMASINDA KULLANILAN ARMATÜRLERİN ANALİZİ**Prof. Dr. Sabir RÜSTEMLİ**

Bitlis Eren Üniversitesi, srustemli@beu.edu.tr

Suat AVCİL

Bitlis Eren Üniversitesi, savcil13@gmail.com

ÖZET

Tünel; yaya yolu, demiryolu, karayolu, kanal vb. yolların yeryüzünden geçirilmesinin teknik açıdan elvermediği durumlarda ya da şehir içinde, şehir dışında trafik akışını düzenlemeye yönelik yapılan yolun bir kısmının yer altından geçirilmeye yönelik yapılan yapılara denir. Sürücüler, tünel içerisine girdikten itibaren ortamın aydınlık adaptasyonuna uyum sağlayacak olan ve tünelin sürücüye güven duygusu içinde yolculuk etmesini sağlayacak bir aydınlatma, doğru bir aydınlatma olarak kabul edilir. Aydınlatması yetersiz olan tüneller yaklaşan bir sürücü için “kara delik” izlenimini doğurur ve sürücü görüş kaybına uğrar. Bunun sonucunda da ölümlü kazalar meydana gelebilmektedir. Sürücülerin tünel içerisinde görüş kaybına uğramamaları için tünellerin kademeli aydınlatılması gerekmektedir. Tünel aydınlatma hesaplamalarında Uluslararası Aydınlatma Komisyonunun(CIE) 1990 yılında hazırladığı ve halen günümüzde geçerli olan bildiriye göre tünel bölgelerinin aydınlatılması yapılmalıdır. Bu çalışmada tünellerde kullanılan armatür çeşitleri incelenmiştir. Bu armatürlerin ışık verim değerleri, avantajları ve dezavantajları incelenerek tünellerde kullanılacak en uygun armatür çeşidinin hangisi olduğu konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Aynı zamanda aydınlatılması yapılmış olan tünellerde hangi armatür çeşitlerinin kullanıldığı konusunda bilgi verilmiştir. İncelenen tünellerde en çok kullanılan sodyum buharlı armatür ve LED armatürler üzerinde araştırma yapılmıştır.

Bu bağlamda Bitlis ili sınırları içinde kalan Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan iki tüpten oluşan T4 (Buzlu Pınar) tünellinin ilk projesinde tünel LED armatürle aydınlatılmış ancak bölgede çıkan terör olayları nedeniyle LED armatürler ciddi hasar görmüştür. LED armatürün ilk kurulum maliyeti fazla olduğu için hasar gören tüneli bu kez yüksek basınçlı sodyum buharlı armatürlerle aydınlatılmıştır. Oluşan iki durumda kullanılan armatür miktarları ve bunların analizi ile ilgili veriler toplanıp armatürler arasındaki karşılaştırmalar somut bir örneğe dayandırılmıştır. Böylelikle hangi armatür çeşidinin avantajlı olduğu konusunda net bir fikir oluşturulması sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: LED armatür, Tünel Aydınlatması, Armatür Çeşitleri.

**GEVAŞ İLÇESİNDE YETİŞTİRİLEN YEREL KURU FASULYE (*Phaseolus vulgaris* L.)
POPULASYONLARININ VERİM VE VERİM ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ****Numan BİLDİRİCİ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş MYO, numanbildirici@yyu.edu.tr

İshak BARAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma 2016-2017 yetiştirme sezonunda Van'ın Gevaş İlçesinde yetiştirilen yerel kuru fasulye hat ve genotiplerinin verim ve verim kriterlerini belirlemek amacıyla Van ilinin güneybatısında yer alan Van'a 40 km uzaklıkta bulunan Gevaş ilçesinde çiftçiye ait tarlada sulu koşullarda yürütülmüştür. Gevaş'ın farklı köyleri 2016 yılı Eylül-Ekim aylarında dolaşarak, kuru fasulye tüketimi amacıyla yetiştirilen fasulye genotiplerinin tohumları tarlalar ve köy pazarları gezilerek materyal olarak toplanmıştır. Tohum materyali olarak toplanan 33 adet genotip ile kontrol çeşit olarak değerlendirilen 3 adet tescilli ticari çeşitten oluşmaktadır. Ekim işlemi 20 Mayıs tarihinde sıra arası 45 cm, sıra üzeri 10 cm, sıra uzunluğu 5 m ve herbir genotip 4 sıra olacak şekilde Augmented Deneme Desenine göre yürütülmüştür. Hasat, bitkiler kuru hasat olgunluğuna eriştiğinde elle ve yolunarak yapılmıştır.

Çalışma sonunda bitkide bakla sayısı 5.34-27.12 adet/bitki, baklada tane sayısı 3.71-6.94 adet/bakla, bitkide tane verimi 15.67-47.54 g/bitki, bin tane ağırlığı 318.44-543.60 g, dekara tane verimi 110.58-342.35 kg/da, dekara biyolojik verim 166.53-452.25 kg/da, hasat indeksi % 17-51 ve protein oranı % 18.76-23.04 olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuru Fasulye, *Phaseolus vulgaris* L., Genotip, Verim, Verim özellikleri

KRİYOJENİK İŞLEMİN FARKLI BEKLETME SÜRELERİNİN AISI D3 TAKIM ÇELİĞİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ARSLAN
Düzce Üniversitesi, yusufarslan@duzce.edu.tr

ÖZET

Genellikle AISI D3 takım çeliği endüstrisinde kalıp malzemesi olarak kullanılır. Bu çeliklerin mekanik özelliklerinin özellikle aşınmalara karşı iyi olması arzu edilir. Son zamanlarda çeşitli çelik bileşenlerinin mekanik tepkisini geliştirmek için kriyojenik işlem gerçekleştirilmektedir. Takım çeliklerinde geniş ölçüde aşınma direncini arttırmanın bir yöntemi olarak bilinmektedir. Özellikle bir malzemenin mekanik özelliklerini geliştirmek için kriyojenik proses kullanılır. Kriyojenik işlemin D3 takım çeliği üzerindeki etkisinin araştırılması için, takım çeliği numuneleri, -145° C’de kriyojenik işlem yapıldı. Bu çalışmada, özellikle otomotiv endüstrisinde yaygın olarak kullanılan AISI D3 takım çeliğinin mekanik özellikleri üzerinde farklı bekletme süreli kriyojenik işlemin etkisi incelenmiştir. Bu amaçla hazırlanan AISI D3 takım çeliğinden imal edilen numunelere geleneksel ısıl işlem uygulanmış ve geleneksel ısıl işlemi tamamlayıcı bir işlem olan kriyojenik işlem farklı bekletme sürelerinde (6, 12, 24, 36 ve 42 saat) - 145° C sıcaklıkta uygulanmıştır. Kriyojenik işlem sonrasında numunelere 2 saat 150° C’ de temperleme işlemi uygulanmıştır. D3 çeliğin mekanik özelliklerinin belirlenebilmesi için sertlik ölçüm ve çekme testleri gerçekleştirilmiştir. Makrosertlik ölçümleri için Rockwell sertlik test cihazı kullanıldı. Numuneler, test standartlarına göre hazırlanmış ve Hoytom 1003 test makinesi kullanılarak D3 takım çeliği malzemesinin değerlendirilmesi için Rockwell sertlik (HRC) ölçeği kullanılmıştır. Numunelerin mikrosertlik derecesi, DUROLINE-M mikrosertlik test cihazı ile belirlenmiştir. Çekme mukavemeti analizi için TS 138 EN 10002-1 test standartlarına göre önceden yapılmış numuneler uygulanmıştır. Bu testlerden elde edilen bulgular analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, farklı bekletme süreli kriyojenik işlemin ve kriyojenik işlem sonrası uygulanan temperleme işleminin AISI D3 takım çeliğinin mekanik özellikleri üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermiştir. Kriyojenik işlemlenmiş numunelerde önemli sertlik artışları ve çekme dayanımlarında kayda değer iyileşmeler olmuştur. Ayrıca, mekanik özelliklere etkisi yönünden kriyojenik işlemin en uygun bekletme süresinin 36 saat olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: AISI D3, Kriyojenik işlem, Mekanik özellikler, Sertlik.

SIMAV DEPREMI ARTÇI SARSINTI SÜREÇ TAHMİNİ**Doç. Dr. Fadime SERTÇELİK**

Kocaeli Üniversitesi, fasert@kocaeli.edu.tr

İnci KUŞOĞLU

Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü, ikusoglu2003@mynet

Sergey BARANOV Kola Branch of the Unified Geophysical Survey of Russian Academy of Science,
bars.vl@gmail.com**ÖZET**

Artçı sarsıntı, ana şokla meydana gelen kırık boyunca, stres durumuna göre şekillenen rahatlatma sürecinin en belirgin ifadesidir. Artçı sarsıntı aktivitesinin tahmin edilmesi ise ana şokla hasar almış binaların, daha sonra oluşacak artçı sarsıntı dizisi ile yıkılabilme olasılıkları nedeniyle önemlidir. Son yıllarda, artçı şokların zamansal davranışını tanımlamak için Omori ile başlayan, hiperbolik azalım modeli olarak değiştirilmiş Omori Kanunu (MOL), üstel azalımın genel modeli, Değiştirilmiş Üstel Azalım Modeli (MSTREXP), iki tip arasındaki ard arda diziler ve dönüşümlerin Hiperbolik ve Üstel Tür Modeli (LPL) ile Tahmin Modeli (ETAS) gibi modeller yaygın hale gelmiştir. Simav deprem bölgesi, depremlerin sıklıkla olduğu Türkiye'nin aktif bölgelerinden biri olan Menderes Masifinin kuzeydoğu kesiminde yer alır. Menderes Masifi, genişleme tektoniği rejimi etkilerini yaygınca taşır. Masifin bu bölümü Prekambriyen – Tersiyer yaşını temsil eden farklı kaya birimleri ile temsil olur. 5,9 büyüklüğünde ve 7,6 km derinlikteki Simav Depremi 19 Mayıs 2011 tarihinde Batı Anadolu Bölgesinin açılma rejimi içerisinde yer alan Gediz Grabeninin kuzeybatısında, Simav Fay Zonu diye adlandırılan genel doğrultusu batı-kuzeybatı - doğu-güneydoğu (BKB-DGD) gidişli olan aktif diri faylarla çevrili bölgede meydana gelmiştir. Simav Depremi artçı sarsıntı süreci tahmininde, MOL, MSTREXP, LPL ve ETAS modelleri uygulanmıştır. Uygulanan tüm modellerde Maksimum Olabilirlik Yöntemi kullanılarak eğri geçirilmiş ve en iyi modelin belirlenmesinde Akaike Bilgi Kriteri (AIC) ve Bayesian Bilgi Kriteri (BIC) kullanılmıştır. $n(t) = \mu + \sum_{t_i < t} K_i / (t - t_i + c)^p$ $K_i = K_0 \exp [\alpha(M_i - M_0)]$ formülü ile tanımlanan ETAS modelinde t_1 – Zamanı, M_i – Katalogdaki i sayıdaki etkinliğin büyüklüğünü, M_0 – En küçük magnitüdü, μ – Depremselliği, K_0 , c ve p , Bölgesel Parametreleri gösterir. $\mu=0,13$, $K_0=0,073$, $p=1,36$ ve $\alpha=1,75$ tahmin parametreleri elde edilerek diğer modellere kıyasla en düşük olan AIC= -1385,79 BIC=-687,18 değerleri bulunmuş ve artçı şok alanında 3'ten büyük depremlerin meydana gelebileceği sonucuna varılmıştır. 100 km²'lik bir alanda 100 günlük gözlemlenen artçı sarsıntı sayısı, ETAS Modelinin zamanın bir fonksiyonu olarak beklediği ile karşılaştırıldığında, her iki eğri şeklinin neredeyse aynı olduğu görülmüş ve Simav Depremi artçı sarsıntı sürecini tanımlayan en iyi modelin ETAS olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Simav Depremi, Artçı Şok, Ana Şok, Fay, Model

ÇANAKKALE ŞEHİTLİKLERİ ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN YAPI / MEKÂN VE BELLEK / DUYGU İLİŞKİSİ

Arş. Gör. Aslıhan ÖZTÜRK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, ozturkaslihan5@gmail.com

Arş. Gör. Deniz BAYRAK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, bayrakdeniz9@gmail.com

ÖZET

Belleğe erişmek geçmişle bağ kurmanın bir yoludur. Bu bağ bireysel olabildiği gibi toplumsal olarak da kurulabilir. Yaşanmış olan olaylara atıfta bulunan öge ya da mekânlar bireyi geçmişe götürür, üzerine düşünülmesini sağlar. Hatırlama bu anlamda yalnızca bireysel değildir. Kolektif belleğe hitap eden mekân ve/veya yapısal öğeler yaşamışlıklara, geleneklere ve kültüre dayanır. Bu nedenle mekânların ya da yapısal öğelerin varlığı belleğe erişmenin temel yollarından biridir. Toplum tarihinde yer alan savaşlar, zaferler ve yenilgiler de o toplumu oluşturan kültür ürünlerinden biridir. Güncel olarak bu mekânların kullanımı ise, o günleri hatırlamak, anmak ya da öğrenmek adına turistik olarak gerçekleşmektedir. Bu turizm türü ise dünyada hüznün turizmi (dark tourism) olarak adlandırılmaktadır. Literatürde farklı birçok isim ile adlandırılrsa da tanım olarak dünyada toplumları derinden etkilemiş olayları içeren turizm türü olarak genelleştirilebilir.

Bu çalışma kapsamında da hüznün turizmi kapsamına giren ülkemiz ve dünya tarihinde önemli bir yer edinen Çanakkale Şehitlikleri'ndeki anıtlar üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı, Çanakkale Şehitlikleri örneği üzerinden, anıtsal mekân ve yapılarıdaki fiziksel varlığın bireyleri etkileme yönleri ve yoğunlukları üzerine bir araştırma yapmaktır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Denek grubu Çanakkale şehitliklerini gezen turistler arasından rastgele seçme yöntemi ile seçilmiştir. Gerekli veriler katılımcılardan anket yöntemi ile elde edilmiştir. Alan çalışması, turistler gezilerini tamamladıktan hemen sonra yapılmıştır bunun sebebi kişisel deneyimlere dayalı bir çalışma olduğu için veri kaybı yaşamak istenmemesidir. Oluşturulan ankette, şehitlik alanındaki yapılar ve çevre düzenlemesinin malzeme, renk, doku, yerleşim gibi fiziksel öğeler ile bireyi duygusal olarak etkileme durumu üzerinden bir sorgulama yapılmıştır. Yapılan anket çalışması ile elde edilen veriler incelenerek yorumlanmıştır. Buradan elde edilecek bulgu ve yorumlamaların katkısı ile çalışmanın sonuç kısmında bu hafıza mekânı örneği üzerinden mekânın sahip olduğu fiziksel özelliklerin/koşulların, insan duygularına erişimi ya da bireyde oluşturduğu duygu değişimleri üzerine tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Gelibolu, Mekân, Duyu, Duygu, Hüznün Turizmi, Hafıza, Bellek Mekanları.

**AKSU VE GÜLTEPE KÖYÜ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN SÜRMENE
KIRSALINDAKİ KONUT TİPLERİNE YÖNELİK BİR İRDELEME****Arş. Gör. Aslıhan ÖZTÜRK**

Karadeniz Teknik Üniversitesi, ozturkaslihan5@gmail.com

Arş. Gör. Deniz BAYRAK

Karadeniz Teknik Üniversitesi, bayrakdeniz9@gmail.com

ÖZET

Doğu Karadeniz kırsal iklimi, bitki örtüsü, topoğrafik ve kültürel yapısı sebebiyle özgün özelliklere sahiptir. Doğu Karadeniz kırsal içerisinde yer alan Sürmene kırsal da topoğrafik yapısı sebebiyle dağınık bir yerleşim düzeni göstermektedir. Bu dağınık yerleşimi oluşturan konutlar ise topoğrafyanın yanında iklim, manzara, güneş, rüzgâr, malzeme, yapım tekniği gibi parametreler nedeniyle benzerlikler ya da farklılıklar ortaya çıkarmaktadır.

Çalışma kapsamında Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin özgün örneklerinin yer aldığı Sürmene Aksu ve Gültepe köyleri irdelenmiştir. İki köy örneğinde de belirlenen güzergâh ile köylerin yerleşim düzeni incelenmiş, mümkün olan konut örneklerinde yerinde incelemeler ile birlikte sahipleri ile sözlü çalışmalar yapılmış ve plan düzleminde eskiz çalışmaları gerçekleştirilerek plan tipleri tespit edilmiştir. Konut örneklerinin mevcut hali üzerinden orijinal durum-müdahale edilmiş durum tartışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ise köylere ait konut örnekleri başta olmak üzere diğer yapı türlerinin de yer aldığı kimlik kartları oluşturulmuştur.

Sonuç olarak bu çalışma ile daha önce farklı çalışmalara da konu olmuş olan Sürmene kırsal Aksu ve Gültepe köyleri özelinde, kullanıcıların da katılımını sağlayarak kırsal mimarinin özgün örneklerine dikkat çekilmiştir. Kullanıcılar tarafından bir müdahale olup olmadığı tespit edilerek bölgenin kültürel ve fiziksel mirasının korunabilmesi adına yönlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda sadece kullanıcılar ile sınırlı kalmayıp, yerel yöneticilerin desteği ile birlikte yerel halkın istek ve ihtiyaçlarına yönelik, kırsal mimarinin karakteristiğine uygun yeni çalışmalar ve girişimlerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz, Kırsal Mimari, Sürmene, Aksu Köyü, Gültepe Köyü.

**TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR TÜR KAYDI, *Tetragnatha reimoseri* (Rosca, 1939)
(ARANEAE/TETRAGNATHİDAE)**

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ALLAHVERDİ
Muş Alparslan Üniversitesi, h.allahverdi@alparslan.edu.tr

Prof. Dr. Abdullah BAYRAM
Muş Alparslan Üniversitesi

ÖZET

Boy dışında 10-12 mm; erkekte 9 mm. Prosoma açık kahverengi, baş bölgesi göğüs bölgesinden daha açık renkte. Gözlerin etrafı siyah, bu siyahlık arka yan gözlerde diğerlerinden biraz fazla geriye doğru devam eder. Uzun olan cheliceralerin üzerinde dişler bulunur, özellikle ön ve içe bakan kenarlarda kuvvetli birer diş bulunur. Maxillalar uzun, ön tarafları geniş, sternum açık kahverengi. Erkeklerde opisthosomanın ventralinde epigastric yarıktan örü memelerine kadar devam eden iki açık renkli bant bulunur. Gündüzleri suların yakınlarında bulunan çok yapraklı otların alt kısmında bulunurlar. Çalışmamızda örnekler, dere kenarlarından yakalanmışlardır. Orta ve Doğu Avrupa'dan bilinmektedir. Türkiye örümcek faunası için yeni kayıttır.

Anahtar Kelimeler: *Tetragnatha reimoseri*, Tetragnathidae, Örümcek, Araneae, Türkiye

* Bu tür, TÜBİTAK tarafından desteklenen bir proje kapsamında elde edilmiştir. Desteklerinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

VAN BALIĞI (Alburnus tarichi Güldenstädt, 1814) DERİSİNİN HİSTOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ**Fadime İRİBUĞDAY**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, fadikirbgdy@gmail.com**Doç. Dr. Ahmet Regaib OĞUZ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ahmetoguz@yyu.edu.tr**ÖZET**

Deri tüm omurgalı hayvanlarda vücudun tümünü kaplayan bir doku olup canlılarda iskelet sisteminden sonra en büyük organdır. Van Balığı (Alburnus tarichi Güldenstädt, 1814) Van Gölü havzasına endemik bir sazan türü olup bölge halkı için büyük ekonomik öneme sahiptir. Bu çalışmada Van Gölünün ekstrem şartlarına adaptasyon sağlayan Van Balığının derisi histolojik ve immunohistokimyasal olarak incelendi. Deri histolojik olarak incelendiğinde keratinsiz bir epidermis tabakası ve bu tabaka içerisinde mukus hücreleri , kulüp hücreleri , kromotofor hücreleri ve diğer epitelial hücreleri içerdiği gözlemlendi . Embriyonik dönemde deride bulunan ionosit hücreleri ise erişkin balıkların derilerinde gözlenmedi.

Anahtar Kelimeler: Van Balığı, Deri, Mukus hücreleri, Tat tomurcuğu, Pigment hücresi

CANLI AĞIRLIK VE BAZI MİKROBİYOLOJİK ÖZELLİKLERİN NORDUZ KOYUNLARININ DÖL VERİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba CEBECİ

Giresun Üniversitesi Espiye MYO, tugbacebeci@windowslive.com

Hasan KETKANLI

Belediye Mezbahası Yekilisi

ÖZET

Van İli, Norduz koyun ve koçlarında, koç katım dönemi canlı ağırlık ve kandaki bazı mikrobiyolojik özelliklerin yapay tohumlama döl verim özellikleri üzerine etkileri amaçlanan bu çalışmada; 3.0-5.5 yaşlı 147 baş Norduz koyun ve yaklaşık 4.0-5.0 yaşlı 3 baş koç kullanılmıştır. Koçlardan sperma toplanmasında yapay vajen yöntemi, kızgınlık tespitinde arama koçu yöntemi, kızgın koyunların yapay tohumlanmasında, taze sperma ile 0.3 ml/baş vaginal yöntem uygulanmıştır. Yapay tohumlamada kullanılan, koç ve koyunların, koç katım dönemi ile koyunların doğum dönemi canlı ağırlık ortalamaları sırasıyla, 116.8-58.4 kg ve 69.3 kg bulunmuştur. Kızgınlık tespitinde, koyunların 93'i (%66.7) sabah, 37'si (%25.2) olmak üzere, toplam 130 baş (%88.4) nün kızgın olduğu, 12 baş (%8.17) ise hiç kızgınlık göstermediği ve 5 baş (%3.4)'nün ise mecburi kesim olduğu belirlenmiştir. Hiç kızgınlık göstermeyen koyunların kan serumlarının, hemoliz inhibisyon testi (HIT) analizi sonucunda, %62.1 duyarlılıkta, 10 baş koyunda düşük düzeyde *Corynebacterium pseudotuberculosis* varlığı belirlenmiştir. Buna göre bu koyunların, kızgınlık göstermeme sebeplerinden biri olarak, kanlarındaki *Corynebacterium pseudotuberculosis* varlığı gösterilebilir. Ancak, bu sonucun kesinleşmesi için, benzer çalışmaların daha fazla koyun ile yapılması gerektiği söylenebilir ($p \leq 0.01$). Aynı çalışmada, döl verim özellikleri incelendiğinde; doğuran koyunların gebelik sürelerinin, ortalama 153.0 gün olduğu, tek erkek ve dişiler ile ikiz erkek ve dişi doğumlarının gebelik sürelerinin sırası ile; 154.0-152.0 gün ile 150.0-154.8 gün olduğu gözlemlenmiştir ($p > 0.01$). Yapay tohumlanan Norduz koyunlarının; 91'i tek (%70.0), 18'i ikiz (%13.8) olmak üzere toplam 109'unun kuzulaması ile, %83.8 kuzulama oranı elde edilmiştir. Bu çalışmada, yapay tohumlama canlı ağırlığı ve kan bakteri düzeyinin saha koşullarında taze sperma ile yapay tohumlanan, Norduz koyunlarının döl verim özellikleri üzerinde önemli düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.01$).

Anahtar Kelimeler: Norduz, koyun, yapay tohumlama, mikrobiyolojik özellik, döl verimi

VAN TOPRAKLARINDAN İZOLE EDİLEN YENİ BİR FURGASONIA TÜRÜ (PROTISTA, CILIOPHORA, NASSOPHOREA) ÜZERİNDE MORFOLOJİK VE MORFOMETRİK ARAŞTIRMALAR

Dr. Öğr. Üyesi İsmail YILDIZ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Tuşba/Van,
iyildiz@yyu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın konusunu oluşturan *Furgasonia* sp. popülasyonu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesindeki tarım alanlarından alınan toprak örneklerinden izole edilmiştir. Saha materyali Petri kaplarında saf su ile doyurularak toprak kültürleri hazırlandı. Siliyatların gelişimini teşvik etmek için kültür kaplarına karbonhidrat kaynağı olarak kırık buğday ve ırmık ilave edildi. Kültür ortamından alınan 1–2 mL'lik su örneklerinde yapılan incelemelerde diğer siliyat türleri ile birlikte farklı bir *Furgasonia* sp. popülasyonu gözlemlendi. *Furgasonia* sp. hem canlı hem de çeşitli gümüş boyama teknikleri uygulanarak morfolojik karakterleri ayrıntılı olarak ortaya çıkarıldı, çeşitli vücut karakterlerine ilişkin ölçüm ve sayımlar yapıldı, elde edilen sayısal değerlerin tanımlayıcı istatistikleri yapıldı.

Furgasonia sp. popülasyonu meridyenal olarak düzenlenmiş somatik kinetilere sahip olması, anterior çeyrekte ventral konumlu oral alapreye sahip olması, oral apareyin sağ kenarının belirgin paroral membranel ile çevrili olması, sol kenarında ise üç adet nassulid organelin bulunması, sağ ventro-lateralde tek kontraktıl vakuole sahip olması, posteriyor yarımında sitopig yer alması ile *Furgasonia* cinsinin tipik bir üyesidir. Bu cins *F. blochmanni*, *F. tricirrata*, *F. theresae* olmak üzere üç tür ile temsil edilmektedir. Bu türlerin ayrımında, hücre büyüklüğü, somatik kineti sayısı, nassulid organelleri oluşturan kinetozom sayısı önemli taksonomik karakterlerdir.

Van topraklarından izole edilen *Furgasonia* sp. popülasyonu daha önce tanımlanmış olanlardan, hücre boyutları, somatik kineti sayısı, nassulid organelleri oluşturan kinetozom sayıları bakımından önemli farklılıklar göstermektedir. Mevcut popülasyon genel vücut organizasyonu bakımından en çok *F. blochmanni* ile benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte hücre büyüklüğünün çok daha küçük (*Furgasonia* sp 40–60 × 12–18 µm; *F. blochmanni* 110–130 × 25–40 µm) olması ile, daha az somatik kinetiye (*Furgasonia* sp. 25–35; *F. blochmanni* 35–50) kolaylıkla ayırt edilir. Güncel taksonomik çalışmalarda, yeni türler tesis etmek için morfolojik veriler ile birlikte moleküler belirteçlerin de kullanılması önerilmektedir. Morfolojik farklılığı açık olarak ortaya konan bu popülasyonun yeni bir tür olarak tanımlayabilmek için SSU rDNA gen dizilerine dayalı filogenetik çalışmalar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Furgasonia* sp., Morfoloji, Morfometri, Van.

VAN'IN ERCİŞ İLÇESİNDE SEBZE TARIMI**Turgay KABAY**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Erciş MYO, tkabay@yyu.edu.tr**ÖZET**

Van Gölü havası gibi mikro klimaların Doğu Anadolu bölgesinin genel iklimine oranla daha yumuşak olması ve bol güneşlenmesi nedeniyle birçok bitkisel üretim rahatlıkla yapılmaktadır. Van Gölü çevresinde özellikle Erciş ilçesinde açık alanda sebze üretimi çok eskilere kadar dayanmaktadır. Özellikle üretimi eskiden beri devam eden Erciş lahanası, domatesi, pancarı, fasulyesi, kavun ve karpuzunun mahalli çeşitleri de oldukça fazladır. Son yıllarda örtüaltı sebze üretiminin de yaygınlaşması diğer sebze türlerinin de yoğun şekilde yapılmasına neden olmuştur. Özellikle hıyar, biber, turp, tere, roka, marul, nane, reyhan maydanoz, dereotu ve kişniş son yıllarda yakın bölgelere de lahana, domates, kavun ve karpuzla beraber pazarlanmaktadır. Bunun yanında sadece bölge insanının tükettiği doğal yetişen ve literatürlere girmeyen bazı sebze türleri de mevcuttur.

Bu denli sebze zengini olan Erciş'te birçok sebzenin genotipleri de oldukça fazla sayıdadır. Bu genotipsel zenginlik hem araştırmacılara bilimsel çalışmalarda fayda sağlayacaktır hem de bu çalışmalar neticesinde üreticilere de büyük fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erciş, Sebze üretimi, Sera, iklim

**BİTLİS İLİNDEKİ EV HANIMLARININ BAHARATLARI KULLANMA,
SATIN ALMA VE SAKLAMA TERCİHLERİ****Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR**

Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

Sedanur İDİKURT

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

ÖZET

Bu araştırma, Bitlis ilinde ikamet eden ev hanımlarının genelde en sık kullandıkları, yemeği pişirirken/yemeği pişirdikten sonra en sık kullandıkları baharatların belirlenmesi, baharatları temin ettikleri yerlerin, açık/ambalajlı alma durumlarının ve ne tür kaplarda, nasıl bir ortamda muhafaza ettiklerinin tespit edilmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla bir anket formu geliştirilmiş ve gönüllülük esasına dayalı olarak 200 ev hanımına yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS 23.0 paket programında çoklu yanıt yöntemi kullanılarak değerlendirilmiş ve sonuçlar sayı (s) ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan 200 ev hanımından 195'inin (%14,3) en sık kullandığı Baharat karabiber olmuştur. Karabiberi pul biber (s=188/%13,8), nane (s=184/13,5), kimyon (s=138/%10,1) ve kekik (s=144/%10,6) takip etmiştir. Ev hanımlarının yemeği pişirdikten sonra en sık kullandığı baharatın 125 kişinin (%16,1) tercihiyle karabiber olduğu görülmüştür. Karabiberin ardından 143 kişi (%18,5) ile pul biber, 175 kişi (%22,6) ile nane, 16 kişi (%2,1) ile kimyon ve 73 kişi (%9,4) ile kekik gelmiştir. Ev hanımlarının çoğunun (s=73/%36,5) baharatları hem aktardan hem marketten temin ettiği belirlenmiştir. Ev hanımlarının 67'sinin (%33,5) baharatları ambalajlı olarak, 49'unun (%24,5) açık halde, 84'ünün (%42,0) ise hem ambalajlı hem açık halde aldığı tespit edilmiştir. Ev hanımlarının %38,5'inin (s=77) baharatları cam kaplarda, %43,0'ünün (s=86) porselen kaplarda ve %16,0'sinin (s=32) plastic kaplarda muhafaza ettiği bulunurken; %59'unun (s=118) baharatları serin, güneş almayan bir ortamda muhafaza ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baharat, Ev hanımı, Kullanma, Satın alma, Saklama, Tercih.

VAN BALIĞI (Alburnus tarichi Guldenstädt, 1814) DERİSİNDEKİ MUKUS HÜCRELERİNDEKİ DEĞİŞİMİN ÜREME GÖÇÜ SIRASINDA İNCELENMESİ**Fadime İRİBUĞDAY**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, fadikirbgdy@gmail.com**Doç. Dr. Ahmet Regaib OĞUZ**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ahmetoguz@yyu.edu.tr**ÖZET**

Van Balığı, anadrom bir balık olduğu için üreme amacıyla Van Gölünün ekstrem şartlarından göle dökülen tatlı sulara toplu bir şekilde göç eder. Aynı şekilde üremesini tamamlayan balıklar tekrar beslenmek amacı ile göl ortamına geri döner. Bu iki farklı sucul ortamda deri, suyun farklı fizikokimyasal etkilerine maruz kalır. Bu çalışmada, derinin üreme göçü esnasında histolojik değişimleri incelendi. Epidermis kalınlığının göl ortamında tatlı suya göre daha kalın olduğu belirlendi. Mukus hücresinin farklı sucul ortamlarda (akarsu ve göl) hem yapısının hem de kimyasal içeriğinin değişim gösterdiği belirlendi. Bu nedenle Van Balığı derisinde farklı tiplerde mukus hücrelerinin bulunduğu düşünülmektedir. Belirtilen bu değişiklikler vücudun farklı bölgelerinde (dorsal ve ventral) farklılık gösterir.

Anahtar Kelimeler: Van Balığı, Üreme göçü, Deri, Mukus hücreleri, Van Gölü

**BEYAZ HİNDİBA (CICHORIUM İNTYBUS L) BİTKİSİNİN KİMYASAL ANALİZİ
VE ELDE EDİLEN YAĞIN GC-MS İLE KARAKTERİZASYONU****Uzm. Nursel KAM**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, figenkam@gmail.com**Dr. Öğr. Üyesi Gülşah SAYDAN KANBEROĞLU**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, gskanberoglu@yyu.edu.tr**ÖZET**

Beyaz Hindiba (Cichorium Intybus) papatyagiller (Asteraceae) familyasından yaprakları kökünün karanlıkta ve ısıyla zorlanmasıyla elde edilen tomurcuk şeklinde hindiba cinsinden bir sebze türüdür. İlk olarak Belçika’da yetiştirilmesi sebebi ile Belçika hindibası adı da verilir. Bitki köküne özel şartlar uygulanarak elde edilen beyaz hindiba hem sebze hem de salata olarak tüketilir. Bu çalışmada, Beyaz Hindiba bitkisinin kimyasal analizi ve elde edilen yağın GC-MS ile karakterizasyonu için sapsarı öğütülüp kimyasal analizleri yapıldı. Daha sonra bitkinin süper kritik sıvı ekstraksiyonu ve GC-MS ile tayini yapıldı. Cichorium Intybus L bitkisinin lignin, selüloz, nem, kül, yağ içerikleri ve ekstraktifler sırasıyla %14.9, %30.0, %5.4, %10.7, %2.5 ve %6.8 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen yağın yağ asidi bileşimi GC-MS yöntemi ile incelenmiş ve Linoleik asit ve Major yağ asidi (%31.8) olarak bulunmuştur. Yağın çoklu doymamış yağ içeriği (%58.9) doymuş yağ içeriğinden (%41.2) daha yüksek bulunmuş ve tekli doymamış yağ tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Beyaz Hindiba, Cichorium Intybus, GC-MS

**TAZE SPERMA İLE YAPAY TOHURLANAN KARAKAŞ KOYUNLARININ
BAZI ÜREME ÖZELLİKLERİ****Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr**ÖZET**

Van ili yetiştirici koşullarında, Karakaş sürüsünde yapılan bu çalışmada; 4.0-5.0 yaşlı 103 baş koyun, 1 baş yapay tohumlama koçu ve 3 baş arama koçu olmak üzere toplam 107 baş Karakaş kullanılmıştır. Arama koçu yöntemi ile, 21 gün süre ile yapılan kızgınlık tespitlerinde; 87 baş (%84.5) kızgın olduğu, 16 baş (%15.5) kızgınlık göstermediği belirlenmiştir. Kızgınlık tespitlerinden ortalama 14 saat sonra, yapay tohumlama koçundan yapay vajen yöntemi ile alınan sperma ejakülatları ile yapılan vaginal yapay tohumlamalar sonucunda; 61'ü (%70.1) tek, 8'i (%9.2) ikiz, olmak üzere toplam 69 baş koyunun kuzulaması ile %79.3 kuzulama oranı elde edilmiştir. Yetiştirici koşullarında bulunan, üçüncü doğumlarını yapan Karakaş koyunlarının, kuzulama oranları karşılaştırıldığında, tek doğuranların, ikiz doğuranlara oranla önemli düzeyde yüksek kuzulama oranına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum Karakaş koyunlarında, ikizlik oranının İvesi koyunlarına oranla düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Doğan kuzuların cinsiyet dağılımı ve doğum canlı ağırlık ortalamaları incelendiğinde, tek doğan 61 baş kuzunun, cinsiyet oranları ve doğum ağırlıkları sırası ile; 38 baş (%62.3) tek erkek olup, ortalama doğum canlı ağırlığı 4.7 kg olarak, 23 baş (%37.7) tek dişi olup, ortalama doğum canlı ağırlığı 3.9 kg olarak belirlenmiştir. İkiz doğan 16 baş kuzunun, cinsiyet oranları ve doğum ağırlıkları sırası ile; 9 baş (%56.3) ikiz erkek olup, ortalama doğum canlı ağırlığı 3.6 kg olarak, 7 baş (%43.7) tek dişi olup, ortalama doğum canlı ağırlığı 3.3 kg olarak belirlenmiştir. Van ili koşullarında yetiştirilen Karakaş koyunlarının, taze ve sulandırılmamış sperma ile yapay tohumlanmaları ile; verime ilişkin koç katımı, yüksek verim özellikli koçlardan popülasyona daha fazla döl aktarımı, yüksek döl, et, süt vb. gibi parametrelerin, sürdürülebilir ekonomik koyun yetiştiriciliğinin gelişmesine ve yaygınlaşmasına olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karakaş, Koyun, Yapay Tohumlama, Üreme

KIRSAL ALAN KEÇİ POPÜLASYONLARININ VERİM ÖZELLİKLERİ**Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr

ÖZET

Bitlis İli Tatvan ilçesi mera koşullarında bulunan, karışık yaşlı (1.5-6.0), 173 baş Norduz keçi, ile 4 baş Norduz yapay tohumlama tekesi ve 12 baş Norduz arama tekesi olmak üzere toplam 189 baş, Norduz keçi sürüsünün bazı verim özellikleri incelenmiştir. Saha koşullarında, kızgın keçilerin belirlenmesinde, arama tekesi yöntemi, tekelerden sperma toplamada yapay vajen yöntemi, kızgın keçilerin yapay tohumlanmasında, damızlık tekelerden alınan taze ve sulandırılmamış sperma ejakülatlarından, 0.2 ml/baş, vaginal yöntem (serviks ağzına), verilerin istatistiki analizlerinde ise, SAS-2011 yöntemi kullanılmıştır. Keçi ve tekelerin, koç katımı dönemi canlı ağırlık ortalamaları sırası ile, 89.9 -46.8 kg olarak belirlenmiştir. Kızgınlık tespitinde 92 baş (%53.2) sabah, 57 baş (%33.0) akşam olmak üzere toplam 149 baş (%86.1) keçinin kızgın olduğu, 24 baş (%13.9) hiç kızgınlık göstermediği belirlenmiştir. Doğuran keçilerin gebelik süreleri ortalama 148.3 gün olarak belirlenmiştir. Oğlakların doğum şekli ve cinsiyetlerine göre, analarının gebelik süreleri, tek erkek ve dişiler ile ikiz erkek ve dişilerde sırasıyla; 151.1 gün ve 148.2 gün ile 148.1 gün ve 148.4 gün olup, gebelik süreleri aralarında farklılıklar istatistiki olarak önemli bulunmamıştır ($p \leq 0.01$). Doğumda 86 baş tek (%57.7) ve 23 baş (%15.4) ikiz olmak üzere, toplam 109 baş %73.1 oğlaklama oranı ve oğlaklamayan toplam 40 baş %26.9 ile kısırılık oranı elde edilmiştir. Kırsal alan bölge koşullarında elde edilen verim özelliklerinin iyileştirilmesi için, damızlık erkek ve dişilerin döl verim özellikleri bakımından ve döl, süt et vb. verimler bakımından da kontrol edildikten sonra, üretimde kullanılmaları, popülasyonun sürdürülebilir ekonomik verimliliğini etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal alan, Norduz, keçi, döl, yapay tohumlama

**KEDİ VE KÖPEKLERDE REPRODÜKSİYONUN BASKILANMASINA
YÖNELİK UYGULAMALAR****Dr. Öğr. Üyesi Saadet BELHAN**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, saadetkaratas@hotmail.com

ÖZET

Kedi ve köpek, birçok insanın sosyal yaşantılarının vazgeçilmez birer parçasıdır. Ancak bu hayvanların östrus sırasındaki hırçın davranışları ve bir batında fazla sayıda yavru doğurmaları, özellikle bu yavruların başıboş kalmaları ile toplum sağlığı risk altında kalabilir. Bu nedenle kedi ve köpek sahiplerinin hem kendi rahatı, hem de aynı yaşam alanlarını paylaştıkları hayvanlarının yaşam kalitesi için reproduksiyonun baskılanması yoluna gidilmektedir. Bu baskılanma cerrahi operasyonlarla (ovaryohisterektomi, ovariyektomi v.s.) kalıcı olabildiği gibi, bir takım hormonal ve kimyasal uygulamalarla geri dönüşümlü olabilir. Melengesterol acetata (MGA), megestrol acetata (MA), medroxyprogesteron acetata (MPA), proligestone (PR) gibi progesteron analogları; deslorelin, buserelin, nafarelin gibi GnRH agonistleri; antide, acyline gibi GnRH antagonistleri; GnRH, FSH, LH hormonlarına yönelik geliştirilen antifertilite aşıları; PG'ler; bir androjen olan mibeleron; anti androjen olan tamoksifen sitrat; mifepriston, aglepriston gibi anti progesteronlar; bromokriptin, cabergoline gibi dopamin agonistleri ve kortizon bu alanda amaçlarına uygun olarak kullanılmaktadır. Hormonal uygulamalar ile puberte geciktirilebilir, östrus belirtileri düzenli olarak ertelenebilir, başlamış olan östrus yatıştırılabilir, implantasyon engellenebilir ve gebelikler sonlandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kedi, köpek, reproduksiyonun baskılanması.

**BİR OĞLAKTA OSTEODİSTROFİA FİBROZA OLGUSU: KLİNİK,
RADYOLOJİK VE LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ****Abdullah KARASU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, abduhahkarasu@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, osteodistrofia fibroza tanısı konulan 5 aylık dişi bir renkli tiftik keçisi oğlağına ait klinik, radyolojik ve biyokimyasal bulgular ile sağaltım sonuçlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Oğlak sahibinden alınan anamnezde, hayvanın son 20-25 gün içerisinde yüzde giderek büyüyen çift taraflı bir şişkinlik şekillendiği ve hayvanın iştahında azalma olduğu bilgisi alındı. Yapılan klinik muayenede sonucu bilateral maxillar ve mandibular genişlemeler olduğu, ağzın açılmasının kısmen azaldığı ve hafif çiğneme ve solunum güçlüğü saptandı., Ekstremitelerde belirgin bir bozukluk şekillenmemesine rağmen hayvanın fazla hareketli olmadığı gözlemlendi. Beden ısısı ve nabız gibi diğer fiziksel muayene bulgularının normal olduğu belirlendi. Radyolojik muayene için başın L/L ve V/D pozisyonlarda direkt radyografileri alındı. Direkt radyografide bilateral maxillar ve mandibular kemiklerde genişlemelerin yanı sıra yer yer radyolüsent odaklar saptandı. Biyokimyasal muayene için ise kan örneği alınarak Ca, P, Mg, Fe, Na, K, Cl, Üre, Kreatin, AST, ALT ve ALP düzeylerinin analizi yapıldı. Referans değerlere göre P ve ALP düzeylerinin yüksek olduğu, diğer parametrelerin referans değerler aralığında olduğu belirlendi. Klinik, radyolojik ve biyokimyasal muayene bulgularına göre osteodistrofia fibroza tanısı konuldu. Tedavi amacıyla Ca, A, D, E ve C vitaminlerinin paranteral uygulaması yapıldı ve hayvanın rasyonunun düzenlenmesi tavsiye edildi. Tedaviden 15 gün sonra hayvanın klinik belirtilerinin ilerlemediği ancak bir düzelmeye de olmadığı bilgisi hayvan sahibinden alındı.

Sonuç olarak; nadir olarak görülen osteodistrofia fibroza olgusunun klinik, radyolojik ve biyokimyasal bulgular ile sağaltım sonuçlarının paylaşılmasının veteriner pratiğine katkı sağlayacağı kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Osteodistrofia fibroza, Oğlak

ERİŞKİN SIĞIRLARDA BOYNUZSUZLAŞTIRMA TEKNİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Musa GENÇCELEP

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, musacelep@yahoo.com

Arş. Gör. Yağmur KUŞCU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yagmurgulden@hotmail.com

Arş. Gör. Caner KAYIKCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, caner5246@hotmail.com

ÖZET

Sığırlarda boynuzsuzlaştırma işlemi küçük aile işletmeleri ile özellikle modern süt ve et işletmelerinde birçok nedene bağlı olarak yapılmaktadır. Personel ve veteriner hekimler için rutin uygulama ve muayene esnasında tehdit oluşturması, hayvanların birbirlerini yaralaması, bir araya getirme ve taşımadaki zorluk, hayvanlar arasında üstünlük kurma, yem tüketimi ve barınma açısından daha fazla alana ihtiyaç duyulması gibi durumlar bu nedenlerden bazılarını oluşturmaktadır. Boynuzsuzlaştırma için pek çok yöntem kullanılmakla beraber en uygun zaman buzağılarda 1-4 haftalık dönemdir. Hayvanın yaşının küçük olması boynuzsuzlaştırma işlemini kolaylaştırmaktadır. Yaşın ilerlemesiyle dıştaki keratinize boynuz altındaki frontal kemiğin uzantısına sıkıca bağlanmaktadır. Boynuz büyümesi yetişkin oluncaya kadar hızlı olurken sonrasında büyüme yavaşlar. Irk yapısına bağlı olarak büyüme bir zaman sonra duraklar ve boynuz son şeklini almış olur. Erişkin hayvanlarda boynuzlardan kalıcı olarak kurtulmak amacıyla amputasyon işlemi gerçekleştirilir. Gençlere göre ergin sığırlarda boynuzsuzlaştırma işlemi daha sıkıntılı ve stresli bir durum olup hekim için deneyim gerektirir. Sunumumuzda, erken yaşta boynuzları köreltilmemiş erişkin hayvanlarda gerçekleştirilen kozmetik boynuz amputasyon tekniği ve sonucu ele alınmıştır. Operasyon sonrası boynuz uzamasının olmaması, erişkin sığırlarda sık sık yapılan boynuz kısaltma yöntemlerine göre önemli derecede üstünlük sağladığı kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erişkin sığır, Boynuzsuzlaştırma, Boynuz amputasyonu.

MERA KOŞULLARINDA KUZULAYAN KOYUNLARDA PLASENTANIN DIŞARI ATILMA SÜRESİNİN KUZU EMİŞTİRME SÜRESİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr

ÖZET

Mera koşullarında, Norduz koyunlarının, Mart-Nisan ayları arasındaki dönemde, doğum sonrası, plasentanın dışarı atılma süresinin, kuzuların emiştirme süresine etkileri belirlenmiştir. Bitlis İli Tatvan ilçesi, yolağzı köyü mera koşullarında, yapay tohumlama ile gebe kalan 2.5-5.0 yaşlı, 416 baş koyundan, toplam 89 baş Norduz koyunun, yaklaşık 7 günlük doğum süresinde, doğumdan hemen sonra, doğum tipi ve kuzu cinsiyetine göre, plasentanın dışarı atma süreleri belirlenmiştir. Doğum verilerinin istatistiki analizlerinde SAS-2011 yöntemi kullanılmıştır.

Doğumları izlenen koyunların, doğum şekline göre, plasentanın dışarı atılma süreleri; tek ve ikiz doğum yapan koyunlarda sırası ile ortalama süre; 71 baş (%79.8), 38.0 dakikada, 18 baş (%20.2) 61.0 dakikada plasentanın dışarı atıldığı belirlenmiştir. Buna göre, tek doğum yapan, koyunların, doğumdan sonra plasentanın dışarı atılma süresinin, ikiz doğum yapan koyunlara göre daha kısa sürede meydana geldiği belirlenmiştir ($p \leq 0.01$). Plasentası erken dışarı atılan koyunların kuzularının, 1.15 saatte, erken dönemde emişmeye başladığı, plasentası geç düşen koyunların, kuzularının 2.26 saatte, geç dönemde emişmeye başlamış olup, emiştirme süreleri arasında önemli düzeyde farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.01$).

Mera koşullarında, doğum yapan Norduz koyunlarında, plasentanın dışarı atılma süresi ve buna bağlı olarak kuzuların emiştirmeye başlaması; tek doğum yapanlarda, ikiz doğum yapanlara oran ile, önemli düzeyde yaklaşık 1 saat daha erken emiştirmeye başladıkları belirlenmiştir ($p \leq 0.01$).

Anahtar Kelimeler: Norduz, Placenta, Kuzulama.

**DOĞU ANADOLU BÖLGESİ KOÇLARININ KOÇ KATIMI DÖNEMİ ÜREME
ÖZELLİKLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma ile, Doğu Anadolu Bölgesi koşullarında yetiştirilen, koçların bazı üreme özelliklerinin, popülasyonun verim özellikleri üzerine etkileri incelenmiştir. Bu amaçla, Van İli, Norduz bölgesi koşullarında yetiştirilen, 4.0-5.0 yaşlı 9 baş koç'un, morfolojik vücut özellikleri, morfolojik testis özellikleri ve 8 gün süre ile, spermatolojik özellikleri incelenmiştir. Koçların morfolojik vücut özellikleri ile morfolojik testis özelliklerinin belirlenmesinde, morfolojik ölçüm metodları kullanılmıştır. Koçlardan sperma toplama işlemlerinde, yapay vajen yöntemi, makro ve mikro spermatolojik özelliklerin belirlenmesinde ise, Alaçam 1994, yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde, SAS-2001 yöntemi kullanılmıştır. Koçların, vücut uzunluğu 71.3 cm, göğüs çevresi 88.7 cm, cidago yüksekliği 73.6 cm, göğüs derinliği 32.3 cm, göğüs genişliği 20.2 cm, sırt yüksekliği 73.2 cm, sağrı yüksekliği 75.6 cm, but çevresi 58.9 cm ve canlı ağırlık 118.1 kg gibi bazı morfolojik vücut özellikleri ortalamaları olarak belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Morfolojik testis özellikleri ortalamaları sırası ile, testis uzunluğu 15.9 cm, testis çevresi 30.7 cm, skrotum kalınlığı 2.1 mm, testis çapı 4.39 cm ve testis hacmi 587 cm^3 belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Makro ve mikro spermatolojik özellikleri ortalamaları ise sırası ile, sperma rengi opak sarı ve ortalama ejakülat miktarı 1.7ml, kitle hareketi 4.8, spermatozoa motilitesi %94.1, spermatozoa yoğunluğu $1.89 \pm 0.13 \times 10^9/\text{ml}$, anormal spermatozoa oranı %8.6 ve ölü-canlı spermatozoa oranı % 5.7 ve pH 7.1 olduğu, sperma toplama günleri ilerledikçe, spermatolojik özelliklerin, artan hızla azaldığı belirlenmiştir ($p \leq 0.01$). Doğu Anadolu Bölgesi yetiştirici koşullarında bulunan, Norduz koçlarının, morfolojik vücut özellikleri ile testis özelliklerinin, yüksek üreme özelliklerini gösterdiğini, bu üstün özellikteki koçların, doğal aşım veya yapay tohumlama ile popülasyonda kullanılmaları durumunda, popülasyonun döl verim özelliklerinin önemli düzeyde artırılabilceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Koç, Norduz, testis, üreme özellikleri

MONTOFON IRKI BİR BUZAĞIDA ÇOKLU DOĞMASAL ANOMALİ: KLİNİK, RADYOLOJİK ve LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ**Abdullah KARASU**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, abduhahkarasu@hotmail.com

Nuri ALTUĞ

Namık Kemal Üniversitesi

Caner KAYIKCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, caner5246@hotmail.com

ÖZET

Bu olgunun materyalini Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı kliniğine anüsünün kapalı olduğu şikâyeti ile getirilen 2 günlük yaşta montafon bir buzağı oluşturdu. Yapılan klinik muayenede emme refleksinde ve barsak seslerinde azalmanın yanı sıra anüsün kapalı olduğu (atresia ani) saptandı. Hayvanın ıkınmasına ve abdominal basınç uygulanmasına bağlı anal bölgede kabartı şekillenmemesi nedeniyle buzağıda atresia rectinin de olabileceği düşünüldü. Ayrıca buzağıda kuyruk omurlarının olmadığı (coccygeal agenesi), penisin, skrotumun, prepisyumun veya vulva dudağının bulunmadığı fark edildi. Rudimenter meme başlarının kaudalinde mukoza dürümü şeklinde çıkıntının içinde orificium urethra externa'nın varlığı saptandı (rudimenter dış genital organ). Abdominal ve pelvik bölgenin L/L ve V/D pozisyonlarda alınan direkt radyografileri ile atresia ani et recti ve coccygeal agenesi tanısı teyit edildi. Ayrıca hayvanın ürkek hareket etmesinden dolayı görme muayenesi sonucunda konjenital amarozi varlığı da belirlendi. Hayvan sahibi önerilen tedavi protokolünü kabul etmedi. Buzağıdan laboratuvar analizleri için kan örnekleri alındı. Hematoloji, rutin biyokimya, mineral madde/iz element, bazı vitaminler (A, D, E), hormonlar (tiroid, östradiol ve testesteron) düzeyleri analiz edildi. Referans değerlere göre; Hct, Hgb, WBC, PBML, Glukoz, TBİL, İnd BİL, ALP, GGT, LDH, UIBC, düzeylerinin yüksek, TP, ALB, GLB, Ca, P, T4, FT4, testesteron, Vitamin A,D,E, mineral Cu, Zn ise düşük olduğu belirlendi. Sonuç olarak; bu vakada gelişen anomaliler ile detaylı laboratuvar parametreleri arasındaki değişimlerin değerlendirilmesinin yararlı olduğu kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Anomali, Buzağı, Laboratuvar Bulguları

ATLARDA MİZAÇ (TEMPARAMENT) TİPLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi, fatihyildirim@atauni.edu.tr

ÖZET

Hayvanların çevre etkilerine karşı göstermiş oldukları davranış şekilleri mizaç ya da tempament olarak tanımlanmaktadır. Hayvanlar arasında atın genel mizacı önemli bir niteliğe sahiptir ve arzu edilen bir mizacın olmasında onun itaatkar, zeki, eğitiminin kolay, cesur, kendine güvenen ve sakin özelliklere sahip olması istenir. Atlar yaşayan canlıların çoğunda olduğu gibi birçok mizaca sahiptir. Ancak bunlar arasında en çok görülen ve sınıflandırılanları; sessiz, ilgili, sınırlı, aşırı sınırlı, inatçı ve hain mizaç tipleridir. Sessiz mizaçlı bir at, genellikle etrafında şekillenen birçok şeye tepkisiz kalmakta ve neredeyse her türlü şeye tahammül edebilecek bir yapıya sahiptir. İlgili bir mizaçtaki at ise, etrafının ve çevresinin farkındadır ve etrafta olup bitenlere sakin ve kabul edici bir şekilde karşılık vermektedir. Bu mizaçtaki bir at hassasiyeti ve saygı seviyesi idare edildiği sürece kontrol altında tutulabilmektedir. Ayrıca etrafında meydana gelen durumlara karşı atın belli bir oranda dikkatinin olmasından dolayı en çok arzu edilen mizaç olarak kabul edilmektedir. Sınırlı mizaca sahip atlar, etraflarındaki hareketlere karşı duyarlılıkları çok iyi gelişmiş ve bu nedenle çok kolay bir şekilde etraflarındaki olup bitenden ürperme eğilimi göstermektedir. Aşırı sınırlı mizaca sahip atlar ise, etraflarına karşı sınırlı mizaçlı olanlara göre çok daha duyarlıdır ve bu nedenle en önemsiz şeyler bile onları hemen tetiklemeye yetmektedir. Atların inatçı mizaca sahip olanları ise, çalışmayı reddetme, çoğu zaman bir çıkış yolu bulmaya çalışma ve genellikle sinir bozucu ve yürümek bile istemeyen bir tavır sergilemektedir. Hain mizaçlı atlar, genellikle yetiştiriciler tarafından kötü muamele ya da ihmalin yapıldığı, beklenmedik saldırgan tavırlar sergileyebilen, eğitim süreçleri oldukça zor ve birçok yetiştirici tarafından arzu edilmeyen bir mizaca sahiptirler. Bu bildiride atlarda önemli görülen mizaç tipleri ile bu mizaca sahip atların ne gibi huylara sahip olduğu, nasıl tavırlar sergilediği ve eğitimlerinin kimler tarafından yapılması gerektiği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: At, Davranış, Mizaç, Yetiştirici

KÖPEKLERDE DİRSEK DİSPLAZİSİ

Arş. Gör. Caner KAYIKCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, caner5246@hotmail.com

Musa GENÇCELEP

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Dirsek displazisi köpeklerin dirsek eklemi etkileyen bir büyüme bozukluğudur. Dirsek displazisinin sebebi konusunda kıkırdak gelişimi, travma, genetik, egzersiz, diyet gibi birçok teori ortaya atılmaktadır. Tüm bu teorilerde belirtilen sebepler sonucunda eklem yüzeyini oluşturan kıkırdak veya çevresindeki yapılarda problemlere sebep olmaktadır.

1993'den beri Uluslararası Dirsek Çalışma Grubu (IEWG) dirsek displazisini condylus humeri medialisin osteokondritis dissekansısı (OCD), ulnada bulunan processus anconeus ayrılması (united anconeal process-UAP), eklem yüzlerinin uyumsuzluğu ve processus coronoideus medialisin harabiyetini de (medial coronoid disease-MCD) kapsayan dirsek eklemi kalıtsal, patolojik bozuklukları olarak tanımlamıştır.

Dirsek displazisi dünya çapında birçok ırk köpeği etkileyen ve köpeğin yavru olduğu dönemlerden başlayıp hayatı boyunca etkilemeye devam eden belirgin bir hastalıktır. Dirsek displazisinden etkilenen birçok köpek herhangi bir belirgin klinik belirti göstermeyebileceği gibi bazı köpekler çeşitli derecelerde topallık ve yürüyüş bozuklukları sergileyebilir. Çeşitli derecelerde topallık sergileyen köpeklerde, topallığın egzersiz sonrasında arttığı görülebilir. Çift taraflı etkilenmiş köpeklerde yürüme güçlüğü belirgindir. Etkilenmiş uzuvlar daha çok dirsekler dışı bakacak şekilde içe rotasyon yapmış vaziyettedir. Ekleme yaptırılan pasif hareketlerde hareket alanının kısıtlandığı tespit edilebilir.

Dirsek displazisinin radyografik bulguları klinik bulgularla benzerlik göstermeyebilir. Radyografisinde belirgin değişiklikler olan bir köpek klinik topallık sergilemeyebilir veya klinik topallık gözlenen bir köpekte herhangi bir radyografik değişiklik tespit edilemeyebilir. Hastalığın teşhisi klinik bulgular ve radyografik bulguların değerlendirilmesiyle yapılır. Teşhis için dirsek eklemi latera, kraniokaudal ve fleksiyonda laterale radyografileri alınarak yapılır.

Dirsek displazisi genetik kökenli bir hastalık olduğu için bu hastalığı gösteren hayvanların kayıt altına alındıktan sonra yetiştiricilikte kullanımından sakınılması hastalığın popülasyon içindeki görülme sıklığını azaltacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dirsek displazisi, köpek, OCD

SIĞIRLARDA LOKAL ANESTEZİ VE REGIONAL ANESTEZİ UYGULAMALARI

Arş. Gör. Caner KAYIKCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, caner5246@hotmail.com

Arş. Gör. Yağmur KUŞCU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Arş. Gör. Tunahan SANCAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Sığırlarda lokal anestezi uygulamaları birçok cerrahi uygulamanın sahada ağrısız, ekonomik ve güvenli biçimde yapılmasına olanak sağlamaktadır. Sığırlar için çoğu zaman genel anesteziden daha çok tercih edilen bir prosedürdür. Lokal ve regional anestezinin genel anestezie karşı, toksik etkilerinin daha düşük olması, hayvanın yatırılmasında daha düşük tehlike (şişme ve regürjitasyon açısından) ve daha az ekipmana ihtiyaç duyulması gibi nedenlerle birçok avantajı vardır. Sedasyonla ve immobilizasyon sağlandığı durumlarda birçok prosedür genel anestezi yerine, lokal anestezi altında yapılabilmektedir (boynuz, göz, burun, laparotomi, reproductive prosedürler, meme distal uzuv operasyonları vb.).

Hayvana lokal veya bölgesel anestezi yapılmadan önce hayvan iyice zaptırap altına alınmalıdır. Bazı durumlarda sedasyondan yararlanılmasında fayda vardır. Enjeksiyon sahasındaki kullar kırılmalı veya tıraşlanmalı, ardından bölge dezenfekte edilmelidir.

Sığırlarda kullanılacak birçok lokal anestetik ajan bulunmaktadır. Anestetik ajanlar ekti kuvvetleri, toksisite ve maliyetler olarak değişiklik göstermektedir. Sığırlarda en sık kullanılan lokal anestetikler %2'lik lidokain hidroklorit ve %2'lik mepivakain hidroklorittir. Lidokain, prokaine oranla 3 kat daha etkilidir ve doku üzerinde daha geniş bir etki alanına sahiptir. Lidokain 90 ile 180 dakikalık bir etki süresine sahiptir. Lokal anestetiklerin içerisine eklenen vazokonstriktör (epinephrine, adrenalin) ajanlar ilacın bölgede çok daha uzun süreler etkinliğini korumasına yardımcı olmaktadır. Sığırlarda prokainin ilgili bölgede anestezi başlatma süresi 60 dakikadan fazla sürebilmektedir. Mepivakainnin de (%1-%2) benzer etkinliğe başlama süreleri olmasına rağmen etki süresi lidokaine göre daha uzundur (120 – 180 dk).

Anahtar Kelimeler: Lokal anestezi, lidokain, sığır.

BRUCELLOSIS: AN IMPORTANT ZONOOZ**Prof. Dr. Süleyman KOZAT**

Van Yuzuncu Yil University, skozat@hotmail.com

ABSTRACT

Brucellosis is a common name given to a group of zoonoses caused by gram-negative bacteria of the genus *Brucella*. The disease has a wide distribution around the world and affects many wild mammals as well as economically domestic animal. *Brucella abortus*, *B. melitensis* and *B. suis* are the most effective species in domestic animal breeding and human health. The disease causes significant economic losses worldwide not only in animal production but also because of serious disorders in human health.

In this review, detailed information on the epidemiological and epizootic status of brucellosis, ways of protection and protective vaccination will be given.

Key Words: Brucellosis, Cattle, Sheep, Horse, Dog, Pig

ECTİMA'LI KOYUNLARIN SERUM TAS VE TOS DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Çilingir YELTEKİN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aslicyeltekin@gmail.com

ÖZET

Koyun ve keçilerin yaygın olarak görülen Ectima contagiosum enfeksiyonu etkeni olan virus poxviridae ailesinin, parapoxvirus cinsinden bir DNA virüsüdür. Özellikle üç ile altı aylık genç hayvanlarda genellikle ağız ve burun gibi vücudun yünsüz bölgelerinde vezikül ve püstül şeklinde lezyonlarla seyrederek. Bulaşıcı olan Ectima hastalığı % 80 oranında morbitide ve genç hayvanlarda beslenme bozukluğu, immüsupresyon ve sekonder enfeksiyonlar nedeniyle % 5-10 oranında da mortalite ile seyredilmektedir. Ectima hastalığı dünyanın her yerinde yaygın olup ülkemizde de sık olarak rastlanmaktadır.

Bu çalışmada Ectima hastalığına yakalanan koyunların total oksidan ve antioksidan düzeylerinin değişimini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle antikoagulanlı tüplere alınan kan örneklerinden serumlar elde edildi. Daha sonra ise Total antioksidan statüsü (TAS) ve Total oksidan statüsü (TOS) ticari olarak elde edilen kit prosedürüne göre spectrophotometrically olarak ölçüldü. Sonuç olarak, Ectima'lı koyunların Total antioksidan ve Total oksidan düzeylerinin kontrol grubuna göre artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TAS, TOS, Ectima, Koyun

APİTERAPİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNE DAİR KANITLAR

Dr. Öğr. Üyesi Seda OĞUR
Bitlis Eren Üniversitesi, sdogur@beu.edu.tr

ÖZET

Bal arısının ürünlerinin değişik oran ve bileşimlerle hazırlanarak insan hastalıklarının tedavisinde ilaç olarak kullanılmasına tıp dilinde “Apiterapi” adı verilmektedir. Çin başta olmak üzere bazı Doğu Avrupa ülkelerinde, hastalıkları sadece arı ürünleriyle tedavi eden Apiterapi merkezleri bulunmaktadır. Apiterapi Sağlık Bakanlığı’nın Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği ile belirlenen Türkiye’de resmi olarak uygulanabilecek geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları arasında yer almaktadır. Birçok yayında apiterapinin potansiyel yararından söz edilmekte, ancak Türkiye’de apiterapi hakkında bilimsel araştırmalar, olması gerektiği kadar kapsamlı ve yeterli şekilde yapılmamaktadır. Bal binlerce yıldır güncel bakteriyel enfeksiyonlara ve gastrointestinal hastalıklara karşı tıbbi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca kabızlığı giderdiği, vücuttaki kanı temizlediği, damarları genişlettiği ve kan dolaşımını kolaylaştırdığı, kalbi güçlendirdiği, yağ hazmını kolaylaştırdığı, yara ve yanıkları iyileştirdiği de bilinmektedir. Balın yaraların iyileşmesine olan katkısı defalarca ispatlanmıştır. Çocuğa özgü mide ve bağırsak iltihaplarının tedavisinde, enfekte cerrahi yaralarda, yanıklarda, dekübitus (yatak yarası) ülserleriyle, deri nakli ve cerrahi debridmanlarda (ölü dokunun ameliyatla alınması işlemi) balın faydalı olduğu ispatlanmıştır. Propolisin antimikrobiyel, antiinflamatuvar, rejeneratif etkileri, immunmodülatör, antioksidan, antimutajenik ve antikarsinojenik etkilerinin olduğu kaydedilmiştir. Propolis, özellikle 11. yüzyılda İbn-i Sina tarafından, 15. yüzyılda Roma İmparatorluğu’nda, 18. ve 19. yüzyıllarda Fransa’da, Anglo Boer Savaşı ve 2. Dünya Savaşı esnasında yaraları iyileştirmek için kullanılmıştır. Türk arı polen ekstraktının bitkilerde 13 farklı tür bakteri patojenine karşı etkisinin incelendiği araştırmada tüm patojenlere karşı inhibitör etkili olduğu saptanmıştır. Avrupa ve Amerika’da, son 30 yıldan beri arı sütü, içerdiği hayati maddeler nedeniyle insan ömrünü uzatan, sağlıklı ve dinç kalmasını sağlayan özel bir gıda olarak kabul edilmiştir. Arı sütü Escherichia coli, Salmonella, Proteus, Bacillus subtilis ve Staphylococcus aureus mikroorganizmalarına karşı güçlü bir antibiyotik etki göstermektedir. Arı zehirinin birçok rahatsızlığa iyi gelmesi nedeniyle üretimi ve tıpta kullanımı her geçen gün artmaktadır. Farmokolojik olarak arı zehiri kan dolaşımını artırıcı, bakteri öldürücü, radyasyona karşı koruyucu, tansiyon düşürücü etkileri ve bağışıklık sistemini aktive edici etkilere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Apiterapi, Bal, Propolis, Polen, Arı sütü, Arı zehiri.

KIRSAL ALAN KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Kadir KIRK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kkirk@yyu.edu.tr

ÖZET

Van İli kırsal alanları içinde bulunan, 10 ilçe ve her ilçede, 8 adet küçükbaş hayvan yetiştiricisi olmak üzere toplam 80 adet yetiştirici anketine göre elde edilen sonuçlar kullanılmıştır. İlçe ve köylerin nüfus varlıkları dikkate alındığında, her köyde ortalama 98 aile ve her ailede ise ortalama 7.9 kişi olmak üzere toplam 774.2 kişi olduğu, her köyün toplam kullanılan arazi varlığının, ortalama %64.8 'nin, mera arazisi olduğu tespit edilmiştir. Anket yapılan köylerin, hayvan varlıkları incelendiğinde, her köyde ortalama, 2976 baş (% 80.5) koyun, 722 baş (%19.5) keçi olmak üzere toplam 3698 baş küçükbaş hayvan yetiştirildiği belirlenmiştir. Anket sonuçlarına göre, en yoğun hayvansal üretim şeklinin koyun yetiştiriciliği olduğu belirlenmiştir. Yetiştiricilerin sahip oldukları arazilerin coğrafik ve ekolojik koşulları, nüfus yapısı, yetiştirdikleri hayvan varlıkları dikkate alındığında, en ekonomik hayvansal üretim modelinin %80.5 oranında meraya dayalı koyun yetiştiriciliği olduğu, eğimin dik olduğu bölgelerde ise %19.5 oranında meraya dayalı keçi yetiştiriciliğinin yapıldığı belirlenmiştir. Yetiştiricilerin ellerinde bulunan koyun ve keçi ırklarının verim düzeyleri, 40-65 kg/baş/Laktasyon süt verimi olup, yetiştiricilerin, geçimlerini sağlayacak düzeyde değildir. Bu durum, yetiştiricilerin, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini, gün geçtikte terk etmelerine neden olmaktadır. Yukarıdaki nedenlerden dolayı, Doğu Anadolu Bölgesi kırsal alan koşullarında, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin geliştirilmesi için, bölge koşullarında, İvesi ve Norduz gibi koyun ırkları ile Norduz ve Kilis keçi genotiplerinin popülasyondaki sayılarının artırılması gerekir. Böylece birim küçükbaş hayvan başına verim ortalaması koyun sürülerinde 90.0-140.0 kg/baş/laktasyon düzeyine, keçilerde ise 160.0-230.0 kg/baş/laktasyon düzeyine çıkarılabilir. Bu durumda, kırsal alan yetiştiricilerinin, sürdürülebilir sosyo-kültürel ve ekonomik düzeylere çıkarılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal alan, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği

**BORLAMA İŞLEMİYLE KAM(EKSANTRİK) MİLİNİN YÜZEY
ÖZELLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ****Prof. Dr. Hanbey HAZAR**Fırat Üniversitesi, hanbeyhazar@hotmail.com**Öğr. Gör. Mahmut Nedim TANSU**İstanbul Gelişim Üniversitesi, mntansu@gelisim.edu.tr**ÖZET**

İçten yanmalı motorlarda önemli bir görevi olan kam (eksantrik) mili, motorun çalışma şartlarında sürtünme, basınç ve korozif etkenler gibi olumsuz durumlar sonucu aşınmaya maruz kalmaktadır. Bu etkiler beraberinde yüzey özelliklerini kötüleştirmekte ve deformasyonlar oluşturarak çalışma verimini düşürmektedir. Olumsuz etkenleri iyileştirmek için bu çalışmada deformasyonlara maruz kalan yüzeylere kutu borlama işlemi uygulanmıştır. Borlama işlemi kademeli olarak 950° C ve 4 saat süre, sınır şartları ile numunelere uygulanmıştır. Analizlerde; mikrosertlik, EDAX, XRD ve aşınma testleri yapılmıştır. Deneysel sonuçlarda, EDAX analizinde bor elementinin atomsal ve yüzdesel (%) varlığı, XRD analizinde borlama işlemi sonucu Fe-B elementi ve bileşiklerinin varlığı, mikrosertlik analizinde borlanmamış numuneye göre 6,9 kat sertlik artışı ve aşınma analizinde borlama işlemiyle birlikte ömür artışı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kam mili, Borlama, Aşınma, Mikrosertlik, Sürtünm

YAPAY SİNİR AĞI MODELLEMESİ İLE ETİLHEKSİL NİTRAT KATKILI YARI ADİYABATİK DİZEL MOTORUN EMİSYON KARAKTERİSTİĞİNİN TAHMİNİ

Prof. Dr. Hanbey HAZAR

Fırat Üniversitesi, hanbeyhazar@hotmail.com

Arş. Gör. Hüseyin SEVİNÇ

Fırat Üniversitesi h.sevinc@firat.edu.tr

ÖZET

Günümüzde artan insan nüfusuna paralel olarak, motorlu taşıtların üretmekte olduğu egzoz emisyonları da artış göstermektedir. Bu nedenle, içten yanmalı motorları daha temiz ve çevreci hale getirmeye yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Bununla birlikte, bilimsel çalışmalar sırasında harcanan vakit ve iş gücü kaybını azaltacak bilgisayar programları oluşturmak, ihtiyaç duyulan bir gereksinim haline gelmiştir. Bu çalışmada, 2-Etilheksil Nitrat (EHN) katkısının; tek silindirli, dört zamanlı, direkt enjeksiyonlu dizel bir motorun, egzoz emisyonları üzerindeki etkisi, yapay sinir ağı modeli ile tahmin edilmiştir. Piston ve supapların yanma odasına bakan yüzeyleri Cr₂O₃ kaplanarak, test motoru yarı adiyabatik hale getirilmiş ve kaplanmış motor yapısı oluşturulmuştur. Testler % 50 yük durumunda ve 1800 - 3000 motor devirleri arasında dizel yakıtına %3, %6, %9 (hacimsel) oranlarında 2-Etilheksil Nitrat karıştırılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Deneysel çalışmalarda elde edilen veriler matematiksel modelin eğitimi ve kontrolü için kullanılmıştır. Deney sonuçları, EHN' nin dizel yakıtla karıştırılmasının, EHN'nin yüksek setan sayısı ve oksijen içeriğine göre NOX ve Duman emisyonlarını azalttığını, buna karşın CO emisyonunu arttırdığını göstermiştir. Cr₂O₃ ile kaplanmış motorda, kaplanmamış motora kıyasla CO ve Duman emisyonlarında azalma, NOX emisyonunda ise artış görülmüştür. Gerçek deneysel veriler ile YSA'nın verdiği sonuçlar karşılaştırılmıştır. Elde edilen bu verilere göre; YSA kullanılarak; maliyetli ve zaman alıcı motor deneylerini tekrar etmeye gerek kalmadan, düşük hata oranlarında güvenilir sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etilheksil Nitrat, Borlama, Dizel motor, YSA

**BİTLİS İLİNİN RÜZGAR ENERJİSİ POTANSİYELİ VE
KULLANILABİLİRLİĞİ****Prof. Dr. Sabir RÜSTEMLİ**

Bitlis Eren Üniversitesi, srustemli@beu.edu.tr

Suat AVCİL

Bitlis Eren Üniversitesi, savcil13@gmail.com

ÖZET

Günümüzde elektrik enerjisi insanlığın en yaşamsal ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir. Enerjiye duyulan ihtiyaç teknolojinin gelişmesine, sanayileşme ve nüfus artışlarına bağlı olarak her geçen yıl artmaktadır. Artan enerji ihtiyacının büyük bir bölümü ise fosil kaynaklardan karşılanmaktadır. Fosil kaynak rezervlerinin ise yakın gelecekte tükeneceği ve ihtiyacı karşılayamayacağı yapılan tahminlerden anlaşılmaktadır. Bundan dolayı araştırmacılar bir yandan yeni enerji kaynaklarını araştırmaya, diğer yandan ise var olan enerji kaynaklarını daha verimli bir şekilde değerlendirme yönünde çalışmalar yapmaya yönelmişlerdir. Bundan dolayı yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi her geçen yıl daha da artmaktadır.

Yenilenebilir enerji; “Doğanın kendi evrimi içinde, bir sonraki gün aynen mevcut olabilen bir enerji kaynağı” olarak tanımlanabilir. Bu kaynaklar genel olarak; Rüzgar enerjisi, güneş enerjisi, hidroelektrik enerji, biyoenerji ve hidrojen enerjisi şeklinde sıralanabilir. Yenilenebilir enerji kaynakları; yenilenebilir kaynak oluşları, en az düzeyde çevresel etki yaratmaları, işletme ve bakım masraflarının az olması ve ulusal nitelikleri ile güvenilir enerji sağlama özellikleri sebebiyle ülkemiz için oldukça önemli bir yere sahiptir. Yenilenebilir enerji kaynakları arasındaki en kullanışlı kaynaklardan biri rüzgâr enerjisidir.

İnsan oğlunun yenilenebilir enerji kaynakları arasında önemli bir yere sahip olan rüzgar enerjisinden yararlanması yeni bir uygulama değildir. Rüzgâr enerjisinden ilk zamanlarda yelkenli gemilerde ve yel değirmenlerinde sonrasında ise tahıl öğütme, su pompalama gibi sistemlerde yararlanmışlardır. Binlerce yıldır insanlığın hizmetinde bulunan rüzgâr enerjisinden elektrik enerjisi üretimi ilk olarak 1891 yılında Danimarka’da gerçekleştirilmiştir. Bundan kısa bir süre sonrada Amerika Birleşik Devletleri’nde yel değirmenlerinin küçük güçteki rüzgâr türbinlerine dönüştüğü ve elektrik enerjisi ürettiği bilinmektedir.

Rüzgârın oluşumuna yeryüzündeki farklı sıcaklık dağılımı neden olur. Enlem, kara-deniz, yükseklik ve mevsimler sıcaklık dağılımını etkiler. Okyanus ve deniz kıyısına sahip kara parçalarında sıcaklık farkı yüksek olduğu için rüzgâr potansiyeli de yüksektir. Yapılan çalışmada Bitlis ilinin rüzgâr enerji potansiyeli ve kullanılabilirliği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enerji, Rüzgâr Enerjisi, Yenilenebilir Enerji.

**SmS BİLEŞİĞİNİN DİNAMİK ÖZELLİKLERİNİN BASINÇ İLE DEĞİŞİMİNİN
YOĞUNLUK FONKSİYONELİ TEORİSİ İLE İNCELENMESİ**

Dr. Öğr. Gör. Sinem ERDEN GULEBAGLAN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, sinemerden@gmail.com

ÖZET

SmS tuz yapısında (NaCl) kristal yapısına sahiptir ve yarıiletken yapıdadır. Bu malzeme ile ilgili literatürde bir çok teorik ve deneysel çalışma bulunmaktadır. Teorik hesaplamalar gerçekleştirilirken çeşitli simülasyon programları (Abinit, Gauss, Wien 2k, Quantum Espresso, Siesta gibi.) kullanılabilir. Bu çalışmada Quantum Espresso programı kullanılarak SmS bileşiğinin yapısal, elektronik ve dinamik özellikleri yoğunluk fonksiyoneli teorisi (YFT) kullanılarak hesaplanmıştır ve dinamik özelliklerinin küçük basınçlar altında nasıl değiştiği incelenmiştir. Hesaplamalarda yerel yoğunluk yaklaşımı kullanılmıştır. SmS bileşiği için kesme enerji değeri 90 Ry olarak hesaplanmıştır. Her bileşik için 12x12x12 mesh noktalarına ayrılarak incelemeler yapılmıştır. Örgü sabiti, yığın modülü ve yığın modülünün basınca göre birinci türevi hesaplanmıştır. Daha sonra enerji band yapısı incelenmiştir. SmS'nin yarıiletken özelliği gösterdiği hesaplamalar ortaya koymuştur. Bulunan sonuçlar literatür ile uyum içindedir. Belirlenen kesme enerjisi değeri, k nokta değeri ve örgü parametresi değeri kullanılarak SmS bileşiğinin dinamik özellikleri incelenerek phonon dispersion eğrisi çizilmiştir. Ayrıca Γ , X ve L yüksek simetri noktaları için phonon frekans değerleri (akustik ve optik modlar için) hesaplanmıştır. Daha sonrada küçük basınçlar (5 GPa ve 10GPa) altında Γ , X ve L yüksek simetri noktaları için ponon frekans değerlerinin nasıl değişim gösterdiği hesaplanmıştır. Hesaplanan bu frekans değerleri görüldüğü kadarıyla literatürde ilk defa ortaya konmuştur ve gelecekteki çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yoğunluk Fonksiyoneli Teorisi, Dinamik özellikler, SmS

TÜRKİYE’DE GÜNEŞ ENERJİSİNİN KULLANIM ALANLARI VE SIIRT GÜNEŞ ENERJİ POTANSİYELİ

Nesrin BULUT

Siirt Üniversitesi, buluttnesrin@gmail.com

Melih KUNCAN

Siirt Üniversitesi, melihkuncan@gmail.com

Sabit HOROZ

Siirt Üniversitesi, sabithoroz@siirt.edu.tr

ÖZET

Canlıların yaşamsal faaliyetleri için enerji gereklidir. Enerji kaynağı olarak fosil kaynaklar ve alternatif kaynaklar kullanılmaktadır. Günümüzde alternatif enerji kaynaklarının temiz enerji kaynakları olması, yenilenebilir ve sınırsız olması gibi özellikleri nedeniyle kullanımı artmaktadır. Alternatif enerji kaynaklarından olan güneş enerjisinin kullanım alanları geniş bir yelpazeye sahiptir. Elektrik üretimi, binaların ısıtılmasında ve soğutulmasında, sıcak su eldesinde ve aydınlatma gibi geniş kullanım alanları mevcuttur. Güneş enerjisi, Türkiye’ de en çok ısıtma amaçlı kullanılmaktadır. Türkiye bulunduğu enlem derecelerinden dolayı büyük bir güneş enerji potansiyeline sahip olmasına rağmen bu enerjiyi kullanma oranı bu potansiyel ile kıyaslandığında istenilen miktara henüz ulaşmamıştır. Türkiye’de güneş potansiyeli en yüksek bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. Bu bölgede bulunan Siirt günlük ortalama güneşlenme süresi 7.46 ve yıllık ortalama güneşlenme süresi 89.52 saat güneş ışığı alan illerden birisidir.

Bu çalışmada, hem alternatif enerji kaynağı olan güneş enerjisinin Türkiye’ deki kullanım alanları araştırılmış hem de Siirt ilinin güneş enerji potansiyeli ve güneş enerjisinin kullanımının artırılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alternatif enerji kaynakları, güneş enerjisi, Siirt güneş enerji potansiyeli

---

**INVESTIGATION STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF W-DOPED
CDZNS NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA CHEMICAL PRECIPITATION
METHOD****Arzu EKINCI**

Siirt University, aekinci@siirt.edu.tr

Sabit HOROZ

Siirt University, sabithoroz@siirt.edu.tr

Ömer SAHİN

Siirt University, omersahin@siirt.edu.tr

ABSTRACT

Cadmium Zinc Sulfide (CdZnS) semiconductors which are synthesized using appropriate Cd: Zn ratio, have fine and tunable absorption in the visible region of solar energy and excellent electrical conductivity, which have been widely used as capable wide band gap (2.4 -3.7 eV) materials for photocatalytic degradation and solar cells applications. Synthesis of CdZnS nanoparticles is possible in many different ways. Some of these methods are vacuum evaporation, metalorganic chemical vapor deposition, chemical bath deposition (CBD), spray pyrolysis, successive ionic layer absorption and reaction (SILAR), chemical precipitation and the dip technique. Among these techniques, the chemical precipitation is most attractive because of its advantageous features over other deposition techniques and because it is a cheap and easily applicable technique. This method gives high-quality nanoparticles at room temperature.

In this study, pure CdZnS and tungsten (W)-doped CdZnS nanoparticles at room temperature will be synthesized by chemical precipitation. X-ray diffraction (XRD), UV-Vis spectroscopy and energy dispersive x-ray (EDX) devices will be used for the structural, optical and elemental characterization of the synthesized nanoparticles, respectively. Thus, how the W dopant affects the structural and optical properties of CdZnS will be examined and the resulting data interpreted.

**EFFECT OF MO DOPING ON THE PARTICLE SIZE AND ENERGY BAND GAP
OF MO-DOPED ZNS NANOPARTICLES****Muhammed GÜNBAT**

Siirt University, gunbatm@gmail.com

Arzu EKINCI

Siirt University, aekinci@siirt.edu.tr

Dr. Sabit HOROZ

Siirt University, sabithoroz@siirt.edu.tr

Ömer SAHİN

Siirt University, omersahin@siirt.edu.tr

ABSTRACT

Since semiconductor nanoparticles have controllable optical and electrical properties, they have recently received a great deal of interest from researchers. Zinc sulfide (ZnS), one of the II-VI group semi-conductors, has its own optical and electrical properties and has a large energy band gap of 3.7 eV. ZnS has been widely used as optical devices such as flat panel displays, ultraviolet light emitting diodes, solar cells and thin film electroluminescent devices. One of the most effective methods of adjusting the energy levels of surface states of ZnS, which has a wide energy band gap, is doping. Thus, both magnetic and optical properties of ZnS can be improved using different dopant materials. Generally transition metals are used as additive materials because they play an important role in changing the optical, magnetic and structural properties of semiconductors. Although the properties of transition metal doped ZnS nanoparticles are extensively studied, there are limited studies of the properties of Mo doped ZnS nanoparticles.

In this study, Mo doped ZnS nanoparticles will be synthesized at room temperature via chemical precipitation method, which is one of the low-cost techniques. The structural properties of synthesized nanoparticles using X-ray diffraction device will be investigated. Furthermore, the size of Mo doped ZnS nanoparticles will be calculated using the obtained XRD data. The energy band gap of the doped ZnS nanoparticles will be determined using UV-Vis spectroscopy. Thus, it will be discussed how the Mo doping material affects the energy band gap of ZnS.

INVESTIGATION OF EFFECT OF MN DOPING ON THE STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF MN-DOPED Zn₂SnO₄ NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA HYDROTHERMAL METHOD**Nesrin BULUT**
Siirt University**Ömer ŞAHİN**
Siirt University**Dr. Sabit HOROZ**
Siirt University, sabithoroz@siirt.edu.tr**ABSTRACT**

Ternary oxide zinc stannate (Zn₂SnO₄) has fascinated massive interest of research due to their exceptional electrical and optical properties. Zn₂SnO₄ has larger band gap of 3.6 eV and higher electron mobility (10–15 cm² V⁻¹ S⁻¹). Ternary oxide materials are of superior property compared to binary oxides owing to their freedom to tune the properties such as work function, electrical conductivity, and band gap energy by varying its composition. The doping is an effective method for improving semiconductor based solar cell performance. It has been emphasized in many studies that the photovoltaic properties of semiconductor materials doped with metals such as Co, Mn, Cu and Fe have been improved. There are many methods to synthesize Zn₂SnO₄. Some of them are thermal evaporation, pulse laser deposition, spray pyrolysis, sputtering technique, and so forth, which requires extremely sophisticated laboratory and power consumption; thus in our case we utilized hydrothermal technique. The materialization of Zn₂SnO₄ nanoparticles via hydrothermal process requires main processing variables such as reaction temperature and time, mineralizers enabling the formation reaction, and the pH of the slurry reaction in the autoclave.

In present study, Mn-doped Zn₂SnO₄ nanoparticles will be synthesized by hydrothermal method. The pH of the mixture will be controlled by NaOH. The structural, optical and elemental properties of Mn-doped Zn₂SnO₄ nanoparticles will be investigated by x-ray diffraction (XRD), optical absorption, and energy dispersive x-ray (EDX) measurements, respectively.

Keywords: Characterization, nanoparticles, synthesis, zinc stannate

PROLİDAZ ENZİMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİKTE YARARI

Prof. Dr. Halit DEMİR
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

Enes ARIK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, neethouse65@hotmail.com

ÖZET

Prolidaz, C terminalinde prolin (pro) veya hidroksprolin (Hyp) ihtiva eden dipeptidlere bir hidrolazdır. Kollojenin ana omurgasını oluşturan bu enzim bol miktarda (%25 Pro ve Hyp) bulundurduğu için aynı zamanda kollojen ve prokollojen yıkımında rol almaktadır. Prolidaz, aynı zamanda proteinlerin katabolizmasında önemli rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalarda, prolidaz enzimi, böbrek, iç mukoza, karaciğer, beyin, kalp, uterus, timus, eritrositler, lökositler, fibroblastlar ve plazma gibi çok sayıda organlarda saptanmıştır. Prolidaz enziminin eksikliği zihinsel gerilik, tekrarlayan infeksiyonlar, splenomegali ve deri lezyonları ile karakterize olmuş ve aynı zamanda otozomal resesif geçişli birçok hastalığa neden olmaktadır. Yapılan çalışmalarda, prolidazın oksidatif stresle doğrudan ilişkili olduğu saptanmıştır. Yapılan başka bir çalışmada ise Parkinson hastalarında prolidaz aktivitesinin yükseldiği bildirilmiştir. Literatürde yapılan başka bir çalışmada ise prolidaz enzim aktivitesinin şizofreni hastalarında sağlıklı bireylerin kan serum örneklerinde prolidaz aktivitesinin hasta grubuna göre anlamlı ölçüde düşük bulunduğu tesbit edilmiştir.

Sonuç olarak, prolidaz enzimi hastalarda biyokimyasal olarak kinikte yararlı bir marker olacağı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Prolidaz, hastalık, biyokimyasal

**FARKINDALIK TEMELLİ STRES AZALTMA PROGRAMININ SAĞLIKLI
BİREYLERDE STRES YÖNETİMİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME**

Öğr. Gör. Halil İbrahim ÖZOK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, haliliozok@yyu.edu.tr

ÖZET

Stres; anksiyete, depresyon, kardiyovasküler rahatsızlıklar ve intihar gibi kötü sonuçlar doğurabilecek küresel bir sağlık problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşırı stress durumlarının insanın ruhsal sağlığından fiziksel sağlığına kadar bir çok noktada zararları olduğu bilinmektedir. Bu noktada bir çok stres yönetim tekniği ortaya konmuş ve bu tekniklerinden biri olarak kökeni Budizme dayanan ve Abhidamma ve Visuddhimagga'da meditasyonla alakalı bölümünde geniş bir özeti bulunabilecek olan bilinçli farkındalık kavramı karşımıza çıkmaktadır (Sharma & Rush, 2014). Farkındalık, Kabat-Zinn tarafından an be an bilincinde olmak ve şu ana yargılamadan ve kasıtlı olarak odaklanmak olarak tanımlanmaktadır. Farkındalık Temelli Stres Azaltmanın farkındalık meditasyonları, yoga ve 8 haftalık bir eğitim süreci ile stresi azaltmada etkili bir yol olarak kullanıldığı bir çok çalışma ile ortaya konmuştur. Bu çalışmada, Farkındalık Temelli Stres Azaltma Programı (FTSAP) genel hatlarıyla ele alınarak yoğun olarak uygulanmaya başlandığı son 8 yıl içerisinde bu programı sağlıklı bireyler üzerinde uygulayan çalışmalar irdelenecek ve programın stress yönetimi üzerine etkisini ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Farkındalık Temelli Stres

Azaltmayı içeren çalışmalar Medline, CINAHL ve HealthWatch veritabanlarında sistematik şekilde incelenmiştir. Belirlenen kriterlere uygun 20 çalışma belirlenmiştir. Derlenen çalışmalardan 18i sağlıklı bireylerin psikolojik ve fizyolojik çıktılarında olumlu sonuçlara işaret etmiş, öte yandan ise 2 çalışma karma sonuçlar ortaya koymuştur. Her ne kadar çalışmaların tamamı seçkisiz kontrol deseni kullanmamış, küçük örneklemelere sahip ve farklı çıktılar ortaya koymuş olsa da, Farkındalık Temelli Stres Azaltmanın stress yönetimi üzerinde ümit verici bir yol olduğunu söylemek mümkün hale gelmiştir. Yapılan derleme sonrasında programın genel anlamda etkinliği ve olumlu - olumsuz yanlarıyla birlikte Farkındalık Temelli Stres Azaltmanın temel kavramları verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Stres, Farkındalık, Derleme.

İSKEMİ MODİFİYE ALBÜMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK ÖNEMİ**Enes ARIK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, neethouse65@hotmail.com

Prof. Dr. Halit DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Albumin kanda bol miktarda bulunan, 585 aminoasitten meydana gelen sentezi karaciğerde gerçekleşen ve çok sayıda görevi olan önemli bir proteindir. Ağırlığı 6.5 kDa olan albumin aynı zamanda 19-20 günlük yar ömre sahiptir. Kendisine çeşitli kimyasal maddeler bağlanır. Albuminin bu modifiye şekli iskemi modifiye albumin (İMA) olarak isimlendirilmektedir. İskemi modifiye albümin, iskeminin yol açtığı hücreyel boyuttaki değişimlerin albüminin N-terminal bölgesinin kobalt, bakır ve nikel için bağlanma kapasitesini azaltması ile oluşmaktadır. Ayrıca, spektrofotometrik olarak tayin edilir. Yapılan çalışmalarda, iskemi modifiye albümin, hipoksik kalp dokusunda kas hasarı, koroner kan akımının azalmasına bağlı mekanizmalar ve iskemik hasarın yükselttiği serbest oksijen radikallerin albuminde yaptığı modifikasyon ile meydana gelir. Yine, yapılan çalışmalarda iskemi modifiye albumin (İMA)'nin miyokart iskemisi hastalarında arttığı ve prognostik olarak önemli olduğu bildirilmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise iskemi modifiye albuminin son zamanlarda kardiyak iskemi belirtici olarak değerlendirilmesi yönünde araştırmalar yapılmıştır.

Sonuç olarak, iskemi modifiye albumin hastalarda biyokimyasal olarak kinikte yararlı bir marker olacağı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: İskemi modifiye albüminin, hastalık, biyokimyasal

DIYABETİK RATLARDA NAR KABUĞU (*Punica granatum L.*) ETANOL EKSTRAKTININ BİYOKİMYASAL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ*

Dr. Öğr. Üyesi Betül APAYDIN YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi, betul_apaydin@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Serkan YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi, srkn_yldrm25@hotmail.com,

Prof. Dr. Şaban KORDALI
Atatürk Üniversitesi, skordali@atauni.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Fatih YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi, fatihyildirim@atauni.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, Streptozotosin ile diyabet oluşturulmuş ratlarda *Punica granatum L.* kabuğu etanol ekstraktının (PGE) koruyucu ve tedavi edici etkisi; kan, böbrek ve karaciğerde glutatyon (GSH), malondialdehid (MDA), katalaz (CAT), glutatyon peroksidaz (GPx) ve süperoksit dismutaz (SOD) düzeylerinin belirlenmesi amaçlandı. Çalışma materyali olarak, 28 adet Sprague Dawley 200-250g erkek rat kullanıldı. Ratlar tartılarak ortalama canlı ağırlıkları eşitlenip her grupta 7 rat olacak şekilde 4 gruba ayrıldı ve 7 gün ortama adaptasyonları sağlandı. 1. Grup Kontrol Grubu (K): 0.5% CMC gastrik gavaj ile oral olarak uygulandı, 2. Grup STZ (Streptozotosin) Grubu: 60 mg/kg/ip tek doz periton içi uygulandı, 3. Grup PGE Grubu: PGE 10 mg/kg/gün/po 20 gün gastrik gavaj ile oral olarak uygulandı, 4. Grup STZ+PGE Grubu: 60 mg/kg/ip STZ tek doz + PGE 10 mg/kg/gün/p.o 20 gün gastrik gavaj ile oral olarak uygulandı. 20.günün sonunda bütün ratlara Thiopental sodyum (90 mg/kg) kullanılarak anestezi altında dekapitasyon işlemi uygulandı. Alınan kan, böbrek ve karaciğer doku örnekleri biyokimyasal ve histopatolojik analizler yapıncaya kadar uygun koşullarda saklandı. Ratların plazma, böbrek ve karaciğer dokularında GSH, MDA, CAT, GPx ve SOD düzeyleri ölçüldü. Plazma, böbrek ve karaciğer dokusunda GSH, CAT, GPx ve SOD düzeylerinin diyabet grubunda kontrol grubuna göre azaldığı tespit edilirken, MDA düzeylerinin ise arttığı tespit edildi. PGE uygulanan diyabetli ratlarda ise plazma, böbrek ve karaciğer dokularında GSH, MDA, CAT, GPx ve SOD düzeyleri diyabet grubuna göre artarken MDA düzeylerinde azalma olduğu saptandı. Yapılan bu çalışmayla ratlarda deneysel olarak oluşturulan diyabet hastalığında böbrek ve karaciğerde oluşan hasarı *P. granatum L.* kabuğu etanol ekstraktının önleyebileceği kanaatine varıldı.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Ekstrakt, Oksidatif Stres, *Punica granatum L.*, Rat.

* Bu çalışma Atatürk Üniversitesi 2015/285 numaralı BAP projesi tarafından desteklenmiştir.

SIK KARŞILAŞILAN VENTRİKÜLER SEPTAL DEFEKT TÜRLERİ, CERRAHİ TAMİR STRATEJİLERİ VE KOMPLİKASYONLAR**Op. Dr. Babürhan ÖZBEK**

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, dr.baburozbek@gmail.com

ÖZET

Giriş: Doğumsal kalp hastalıkları arasında en sık karşılaşılan patoloji olan ventriküler septal defektlerin (VSD) güncel tedavi stratejilerinde, medikal takip, transkateter kapama uygulamaları ve cerrahi tamir bulunmaktadır. Transkateter kapama uygulamalarında double committed subarteryal türlerde başarısızlıklar ve perimembranöz türlerde merkezlere göre değişen komplikasyon oranları, cerrahi tamir stratejilerini güncelleme ve cerrahi mortalite ve morbiditeyi sifira yaklaştırma ihtiyacını gündeme getirmektedir.

Materyal ve Method: Çalışmamızda 6 haftadan 32 yaşına kadar izole VSD nedeniyle cerrahi tamir yapılan 200 hastada sık karşılaşılan VSD türleri, cerrahi tamir stratejileri ve komplikasyonlar retrospektif olarak ayrıntılı değerlendirildi.

Sonuç: 128 kız (%64) ve 72 erkek (%36) hastanın değerlendirildiği çalışmamızda median yaş 3 idi. VSD türlerinin, dağılımının ve komplikasyon oranlarının literatürle uyumlu olduğu bulunan çalışmamızda mortalitenin son dönem hastalarla birlikte sifira yaklaştığı (%1) tespit edildi. Ameliyat sonrası cerrahi kanama nedeniyle tekrar operasyon ihtiyacı görülmemekle birlikte, belirgin rezidü şant (%3) ve kalıcı pacemaker ihtiyacının (%4) da giderek azaldığı tespit edildi.

Tartışma: Ventriküler septumun herhangi bir yerinde bulunabilen bu defektlerin, düşük doğum ağırlıklı çocuklardan erişkinlere kadar güvenilir cerrahi tamirleri mümkün olmaktadır. Bununla birlikte çalışmamızda rutin del Nido kardiyopleji kullanımı sonrası mortalite ve komplikasyon oranlarının da giderek azaldığı tespit edildi. Ancak ameliyat sonrasında, geliştirilen tüm medikasyonlara rağmen pulmoner hipertansif krizin halen akılda tutulması gereken en önemli klinik parametre olduğu kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Ventriküler septal defekt türleri, Cerrahi tamir stratejileri, Komplikasyonlar

Na⁺, Zn⁺² / H₂PO₂⁻ -H₂O KATI-SIVI FAZ DENGELERİNİN 323K'DE FİZİKOKİMYASAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ*

Dr. Öğr. Üyesi Vedat ADIGÜZEL
Kafkas Üniversitesi, vedatnusen@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Sevilay DEMİRCİ
Kafkas Üniversitesi, incesevilay@gmail.com

ÖZET

Çalışmamızda kullandığımız Hipofosfit tuzları antioksidan, hayvanlarda ek besin, farmakolojide düzenleyici, yiyeceklerin akışkanlığını sağlayıcı olarak ve yine son yıllarda özellikle obezite tedavisinde kullanılmaktadır. Hipofosfitlerin yiyeceklerdeki antimikrobiyal özellikleri, patolojik ve çürütücü bakterilerin bazılarının büyümesine etkisi araştırılmıştır.

Faz dengeleri ve fizikokimyasal analiz yöntemleri ile ekonomik ve kullanım alanları açısından önemli birçok kimyasalın geri dönüşümü, sentezi ve saflaştırılması mümkündür. Bu bağlamda yukarıda bahsedildiği gibi hipofosfitler kullanım alanları açısından değerli bileşikler olduğu için fizikokimyasal analiz yönteminin uygulanmasıyla hem ekonomik hem de daha basit olarak saflaştırılması ve elde edilmesi sağlanabilir.

Çalışmada NaH₂PO₂ -Zn(H₂PO₂)₂-H₂O üçlü sistemlerinin 323K'de çözünürlük, yoğunluk, viskozite, iletkenlik ve tuzluluk değişimleri araştırılmış, elde edilen veriler tablolara işlenerek grafikler oluşturulmuştur.

NaH₂PO₂ -Zn(H₂PO₂)₂ -H₂O üçlü sistemini oluşturmak için öncelikle 323 K'de NaH₂PO₂-H₂O ve Zn(H₂PO₂)₂-H₂O ikili sistemleri oluşturuldu. NaH₂PO₂'in 323 K'de çözünürlüğünün ağırlıkça %57,65 olduğu ve yoğunluğunun 1406 kg/m³, viskozitesinin 13,76 cP, iletkenliğinin 607 µS/cm ve tuzluluğunun 340 g/kg olduğu tespit edilmiştir. Zn(H₂PO₂)₂'in 323 K'de çözünürlüğünün ağırlıkça %29,98 olduğu ve yoğunluğunun 1194 kg/m³, viskozitesinin 2,69 cP, iletkenliğinin 248 µS/cm ve tuzluluğunun 95 g/kg olduğu tespit edilmiştir.

NaH₂PO₂-Zn(H₂PO₂)₂-H₂O üçlü sistemlerinin 323K'de, ötonik noktasında NaH₂PO₂ çözünürlüğünün ağırlıkça %54,02 olduğu, Zn(H₂PO₂)₂'in çözünürlüğü ise %5,41 ve yoğunluğunun 1397 kg/m³, viskozitesinin 7,85 cP, iletkenliğinin 535 µS/cm ve tuzluluğunun 280 g/kg olduğu tespit edilmiştir. Ötonik noktanın katı faz bileşimi analiz edildiğinde Zn(H₂PO₂)₂, NaH₂PO₂+H₂O tuzları bulunmuştur.

Bahsi geçen üçlü sisteme ait literatür ötonik nokta verileri incelendiğinde, 0° C'de %0,59 Zn(H₂PO₂)₂, %47,48 NaH₂PO₂ ve %51,93 H₂O, 25° C'de %1,89 Zn(H₂PO₂)₂, %44,14 NaH₂PO₂ ve %53,97 H₂O ve son olarak da çalışmamızda 50° C'de %5,41 Zn(H₂PO₂)₂, %54,02 NaH₂PO₂ ve %40,57 H₂O olarak bulunmuştur. Ötonik nokta verilerine göre Zn(H₂PO₂)₂ çözünürlüğü NaH₂PO₂ varlığında her üç sıcaklıkta da çok küçük değerlere düşmüş, NaH₂PO₂ çözünürlüğü ise hemen hemen hiç değişmemiştir. NaH₂PO₂'in Zn(H₂PO₂)₂ üzerine bariz bir salting-out (çözeltilen uzaklaştırma) etkisi görülmektedir. Bu iki tuzu bulunduran herhangi bir çözelti ortamından Zn(H₂PO₂)₂ ayrılması için ortama NaH₂PO₂ eklemek ya da sistemi soğutarak veya ısıtarak faz dengelerini değiştirip ekonomik bir saflaştırma yöntemi önermek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Katı-sıvı faz dengeleri, NaH₂PO₂, Zn(H₂PO₂)₂, Fizikokimyasal özellik.

* **Teşekkür:** Bu çalışma Kafkas Üniversitesi BAP koordinatörlüğü tarafından 2016-FM-13 nolu projeye desteklenmiştir.

**AB-INITIO CALCULATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF TERBIUM
ARSENATE TbAsO₄****Rana Eda BICER**

Van Yuzuncu Yil University, redabicer@gmail.com

Harun AKKUS

Van Yuzuncu Yil University, physicisthakkus@gmail.com

ABSTRACT

Terbium arsenate, TbAsO₄, belongs to the family of rare earth arsenates and exhibits ferroelectric property. Some physical properties of terbium arsenate crystal have been studied theoretically within the density functional theory. First, the optimal number of k-points in the Brillouin zone and the value of cutoff energy have been computed for crystal structure optimization of terbium arsenate. Then, the optimized lattice parameters for the crystal structure were computed. The electronic structure and the electronic density of states were calculated using the optimal lattice parameters. Finally, real and imaginary parts of the components of linear dielectric tensor and some optical constants of the crystal such as refractive index, loss function, effective dielectric constant, and absorption and extinction coefficients have been computed.

Keywords: Electronic properties, Optical properties, Structural properties, Terbium arsenate.

COQ10 VE BERBERİNİN ALT EKSTREMİTE İSKEMİ REPERFÜZYON HASARINA ETKİSİNİN YENİ BİR MARKER OLAN İSKEMİ MODİFİYE ALBUMİN DÜZEYİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Betül APAYDIN YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi, betul_apaydin@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, ratlarda deneysel olarak oluşturulan alt ekstremitte iskemi-reperfüzyon hasarında Koenzim Q10 (CoQ10) ve Berberinin koruyucu etkilerinin son yıllarda yeni bir marker olan iskemi modifiye albumin (IMA) düzeyi ile değerlendirilmesi amaçlandı. Çalışmada 32 adet 200-250 gram ağırlığında Sprague-Dawley cinsi, 8-9 haftalık erkek rat kullanıldı. Ratlar kontrol (C), iskemi reperfüzyon (I/R), I/R+CoQ10 ve I/R+Berberine grubu olmak üzere (n=8) 4 gruba ayrıldı. Kontrol ve I/R grubuna 8 saat arayla 3 kez %0.25'lik CMC 0.5 mL gastrik gavajla verildi. İskemi oluşturulmadan önce I/R+CoQ10 grubundaki ratlara 10mg/kg dozunda CoQ10, I/R+Berberine grubundaki ratlara 200mg/kg dozunda Berberine 8 saat arayla 3 kez 0.5 mL (%0.25'lik CMC'de çözüldü) gastrik gavajla verildi. 30 dakika sonar tüm ratlar Ketamin (60mg/kg) ve Ksilazin (8mg/kg) anestezisi altına alınıp, kontrol grubu hariç diğer 3 gruba anestezisi altında alt ekstremitteye turnike uygulanıp 2 saat iskemi oluşturuldu (ısının düşük olması ve pençelerin siyanotik olması iskeminin olduğu anlamına geldi), ardından turnikeler açılıp 2 saatlik reperfüzyon oluşturuldu (pençelerin pembeleşmesi ve ısı artışı reperfüzyonun sağlandığını gösterdi). Reperfüzyon bitiminde orta hat insizyonu ile batin açılarak Aorta abdominalisten biyokimyasal analizler için kan örnekleri alınarak serumları çıkartıldı ve analizler yapıncaya kadar -20 °C'de deep freezede saklandı. Serum IMA düzeyleri ölçülerek gruplararası karşılaştırma yapıldığında istatistiksel olarak serum IMA düzeyinin I/R grubunda kontrol grubuna göre arttığı, I/R+Koenzim Q10 grubu ve I/R+Berberine grubunda ise IMA düzeyinin I/R grubuna göre anlamlı olarak azaldığı saptandı.

Sonuç olarak, bu çalışmada CoQ10 ve Berberine'nin deneysel olarak oluşturulan alt ekstremitte I/R hasarı modelinde yeni bir marker olan serum IMA düzeyini azaltarak I/R hasarını önlemede etkili olabileceği kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler: Berberine, İskemi Modifiye Albumin , İskemi/Reperfüzyon, Koenzim Q10, Rat.

SPONDİLODİSKİT OLGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**Uzm. Dr. Mert NAZİK**

Sağlık Bilimler Üniversitesi, mertnazik@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk NAZİK

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, dr.selcuknazik@hotmail.com

ÖZET

Spondilodiskit intervertebral disk ve komşu vertebraların enfeksiyonudur. Bu çalışmada spondilodiskit tanısı almış hastaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma Sağlık Bilimleri Üniversitesi Van Eğitim Araştırma hastanesi Beyin Cerrahi Polikliniğine son 15 ayda başvuran hastaların retrospektif olarak değerlendirilmesi ile elde edildi. Hastalara ait demografik veriler hastane işletim sistemi ve hasta dosyası taranarak elde edildi. Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde SPSS v.17.0 paket programı kullanıldı (SPSS Inc, Chicago, Illinois, USA). Sürekli veriler ortalama, standart sapma şeklinde, kategorik veriler sayı ve yüzde cinsinden özetlendi.

Çalışmaya dahil edilen 12 olgunun 6'sı (%50) erkek ve 6'sı (%50) kadın cinsiyette idi. Olguların yaş ortalaması incelendiğinde 42.6 ± 16.2 yıl (minimum-maksimum: 16-72 yıl) idi. Olguların 7'si (%58.3) piyojenik, 3'ü (%25) brusella ve 2'si (%16.7) tüberküloza bağlı spondilodiskit olgusuydu. Olguların beyaz küre değeri $9.0 \pm 3.4 \cdot 10^3/\mu\text{L}$ (minimum-maksimum: $2.5-13.5 \cdot 10^3/\mu\text{L}$), C-Reaktif Protein 63.3 ± 37.6 mg/dL (minimum-maksimum: 18-26 mg/dL), Eritrosit Sedimentasyon Hızı (ESH) 45.8 ± 18.5 mm/sa (minimum-maksimum: 22-83 mm/sa) idi. Brusella spondilodiskit tanısı alan hastaların serum tüp agglütinasyon değerleri 1/160, 1/320, 1/2560 şeklinde idi. Üç olgu da hayvancılık ile uğraşmaktaydı. İki olguda spondilodiskitin yanısıra abse formasyonu vardı. Olguların 10'u (%83.3) lomber vertebrayı, 4'ü (%33.3) torakal vertebrayı, 3'ü (%25) sakral vertebrayı tutarken, 5 (%41.7) olguda birden farklı vertebra tutulumu olmuştur.

Sonuç olarak spondilodiskit düşünülen hastalarda mutlaka ayrıntılı anamnez alınmalıdır. Tam kan sayımı, CRP, ESH değerleri istenmeli ve sonrasında gerekli ise kontrastlı MRG yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Spondilodiskit, Piyojenik, Tüberküloz, Brusella.

**THEORETICAL ESTIMATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF
DYSPROSIUM ARSENATE DyASO₄****Rana Eda BICER**Van Yuzuncu Yil University, redabicer@gmail.com**Harun AKKUS**Van Yuzuncu Yil University, physicisthakkus@gmail.com**ABSTRACT**

Dysprosium arsenate, DyAsO₄, belongs to the family of rare earth arsenates and exhibits ferroelectric property. Some physical properties of dysprosium arsenate crystal have been estimated theoretically within the density functional theory. First, the optimal number of k-points in the Brillouin zone and the value of cutoff energy have been computed for crystal structure optimization of dysprosium arsenate. Then, the optimized lattice parameters for the crystal structure were computed. The electronic structure and the electronic density of states were calculated using the optimal lattice parameters. Finally, real and imaginary parts of the components of linear dielectric tensor and some optical constants of the crystal such as refractive index, loss function, effective dielectric constant, and absorption and extinction coefficients have been computed.

Keywords: Dysprosium arsenate, Electronic properties, Optical properties, Structural properties.

**MODİFİYE ATMOSFER KOŞULLARINDA DEPOLANAN PATLICANLARDA
(Solanum melongena) METİL JASİ MONAT UYGULAMALARININ MEYVE
KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ****Nurettin YILMAZ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda ÇAVUŞOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, scavusoglu@yyu.edu.tr

ÖZET

Patlıcan, klimakterik olmayan soğuga karşı hassas ve depo ömrü kısa olduğundan dolayı önemli miktarda ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Çalışmada Anamur Karası patlıcan çeşidinde hasat sonrası Metil Jasmonat'ın (MeJA) meyve olgunluğu, depolama süresince meyve kalitesini en iyi koruyacak optimal depolama sıcaklığının belirlenmesi ve uygulamaların meyvelerde meydana gelen kayıplar üzerine etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Van'ın Gevaş ilçesinde hasat edilen patlıcanlar kontrol, 1 µM ve 5 µM Metil Jasmonat (MeJA) uygulaması yapılmıştır. Patlıcan meyveleri olgunluk düzeyleri dikkate alınarak hasat edilmiş ardından köpük tabaklar içerisine yerleştirilmiş ve üzeri streç film kaplanarak 10°C ve 20°C sıcaklık ve %90-95 oransal nem içeren soğuk hava depolarında 21 gün boyunca muhafaza edilmiştir. Depolama periyodu süresince meyve örneklerinde Metil Jasmonat'ın; ağırlık kaybı, meyve kabuk rengi, kaliks rengi, suda çözünebilir kuru madde, titre edilebilir asit miktarı, toplam fenolik içeriği ve toplam antioksidan kapasitesi üzerine pozitif bir etkiye sahip olduğu, meyve eti rengi ve pH üzerine ise etkisinin önemli olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda Metil Jasmonat meyve kalite kriterlerini en iyi koruyan tavsiye edilebilir nitelikte bir uygulama olduğu ve Anamur Karası patlıcan çeşidinin Metil Jasmonat uygulamaları ile 20°C'de 21 gün, 10°C'de ise 15 gün başarılı olarak depolandığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Depolama, MAP, Metil Jasmonat (MeJA), Meyve kalitesi, Patlıcan

**PATLICANDA (*Solanum melongena*) MODİFİYE ATMOSFER MUHAFAZA
SIRASINDA HASAT SONRASI UYGULAMALARININ ETİLEN VE SOLUNUM
ÜZERİNE ETKİLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda ÇAVUŞOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, scavusoglu@yyu.edu.tr

Arş. Gör. Onur TEKİN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, onurtekin@yyu.edu.tr

Yusuf Rodi EREN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Hasat sonrası dönemde depolama ömrünün uzatılabilmesi amacıyla, çok sayıda uygulama ve çalışma mevcuttur. Bunlar çeşitli kimyasal uygulamalardan, daha çevreci, insan ve çevre sağlığını hedef alan uygulamalara kadar geniş bir varyasyon göstermektedir. Sıcaklık ve UV uygulamalar da, tüketicinin sağlığını ve depo ömrünün uzatılmasını ortak hedef olarak bulunduran uygulamalar olarak göze çarpmaktadır. Patlıcan meyvelerinde, hasat sonrası muhafaza süresince meydana gelen değişimlerin belirlendiği çalışmada, hasattan sonra birinci grup meyvelere 3 dakika sürelerle 40 °C'de sıcak su uygulamaları yapılmıştır. İkinci grup meyvelere 100 (0.25 kJ/m²) cm mesafeden steril kabin içerisinde 254 nm dalga boyunda ışık veren Vilber Lourmat UV-C ışını uygulanmıştır. Üçüncü grup meyvelere ise sıcak su uygulanan meyvelere UV-C ışını uygulanmıştır. Dördüncü grup meyvelere hiçbir uygulama yapmadan kontrol grubu olarak kullanılmıştır. Patlıcan meyveleri köpük tabaklar içerisine yerleştirildikten sonra üzeri streç film kaplanarak (MAP) 10°C sıcaklık ve %90-95 oransal nem içeren soğuk hava depolarında muhafaza edilmiş ve 12 gün boyunca meydana gelen değişimler, 0., 3., 6., 9. ve 12. günlerde yapılan analizlerle belirlenmiştir. Çalışmada, ambalaj içi gaz bileşimi (CO₂, O₂, N), dışsal etilen miktarı ve solunum hızı ölçülmüştür. Çalışma sonucunda uygulamaların bütünü ele alındığında UV-C ve UV-C uygulamalarının daha olumlu sonuçlar verdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etilen, Patlıcan, Sıcak Su, Solunum Hızı, UV-C

AFGANİSTAN'DA ÜNİVERSİTELERİNDEKİ TÜRKOLOJİ BÖLÜMLERİNİN KÜLTÜREL ETKİLERİ

Firoz FAOZİ

Kabil Devlet Üniversitesi Öğretim Görevlisi, ffewzi@ku.edu.af

ÖZET

1919 yılından itibaren Afganistan'da Peştü dili zorunlu dil olduğu için Türk lehçelerine eğitim ve öğretim yasaklanmıştır. Resmi dil günümüze kadar hep Peştunca ve Farsça (Derica) zorunlu dil olarak okutulmaktadır. 2001 yılında yeni Afgan hükümetinin kurulmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti eğitim ve öğretimde büyük destek vermiştir. Bu destekler kapsamında 2002-2003 yıllarında ve 2013-2014 yıllarında Afgan Üniversitelerinde Türkoloji bölümleri açılmıştır. Bu bölümlere Afgan öğrencilerinin ilgisi her yıl artarak devam etmektedir. Türkoloji bölümlerinde Türkiye Türkçesi, Türk kültürü, Türk tarihinin ne kadar etkili olduğunu araç ve gereçleri ile bildirimizde yer alacaktır. Ayrıca Yunus Emre Türk kültür merkezi ve Maarif Vakfının Afgan eğitim sistemine desteği üzerine durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Afganistan'da Türkoloji, Türkçe

DEMOCRATIC CIVIC ACTIVISM AND SOCIAL CAPITAL**Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ**Payame-Noor University, *karvan74@gmail.com***ABSTRACT**

The ongoing unrests in the Middle East have opened up new debates on the relationship between social capital and civil society. But what actually are they, and what implications do they have for the region of the Middle East? The relationship between social capital and civil society in this region is much debated, but scarcely conceived. This paper has a focus that it explores what light existing stock of social capital shed upon the mechanisms of the contemporary civic activities in their search of establishing stable democracies across the Middle East region.

Keywords: Social Capital, Civil Society, The Middle East, Democracy

THE BEAUTY OF NOVEL “SHAKAN-SHERI”**SULTANOVA Bibigul Mynbaikyzy**

Kazakh State Women’s Teacher Training University

TOIGANBEKOVA Mayra Shodankyzy

Kazakh National University of a name of al-Farabi

IBRAYEVA Gulfayrus Kazybayevna

Kazakh National Academy of arts named after T. K.Zhurgenova

ABDIRASILOVA Gulmira Kalibayevna

Kazakh State Women’s Teacher Training University

ABSTRACT

Mukhtar Magauin is a Kazakh writer and publicist. He was born in the district of Chubar-Tau in Semey region (now East Kazakhstan Province) of Kazakhstan on 2 February 1940. He graduated at the Kazakh state university (1962) and the doctorate (1965) there. He was head of the literary criticism department at the “Kazakh literature” newspaper in Almaty. He publishes several scholarly articles and books and novels. When he was mentioned by the Soviet study experts in the West in the book edited by Edward Allworth as one of the nationalist Kazakh writers (1973), the local Communist rulers put his name to the “black list”. Most of his renowned uncensored novels were published only after the collapse of the Soviet Union. He published the novels “The Yellow Kazakh” (1991), “ABC of the Kazakh History” (1993), “Dreams of Kypchaks” (2004), “The Half” (2007), “Shakan-sheri” (1993) etc.

In 1997, he became the winner of the International Prize for the Turkic speaking writers and culture workers and he received the prize from Suleiman Demirel, the Turkish President at that time. He is also a holder of the title of the People’s Writer of Kazakhstan.

Magauin translated several short stories and novels of the prominent foreign writers (William Somerset Maugham, Henry Rider Haggard, etc.) into Kazakh. Nowadays he lives in Prague, the Czech Republic.

Keywords: Image, poetry, lyrics, genre, style, genre and style palette

AHTAMARA
I. ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
GEVAŞ – VAN
Kongre Programı

KONGRE TARİHLERİ :25-26 AĞUSTOS 2018
KONGRE YERİ : **GEVAŞ ÇOK PROGRAMLI ANADOLU LİSESİ**
KONGRE ONURSAL BAŞKANI : Sn. Sinan HAKAN – Gevaş Belediye Başkanı
KONGRE BAŞKANI : DOÇ.DR. ZEKERİYA NAS

Kongre Hakkında

Başvurulan Bildiri Sayısı : 391
Red Edilen Bildiri Sayısı : 104
Kabul Edilen Bildiri Sayısı : 287
Katılımcı Sayısı : 511
Katılımcı Ülkeleri : Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Afganistan, İran, Pakistan

Kongre Kuralları

- Her bir sunum için ayrılan süre 10 dk'dır. Lütfen sürenizi aşmamaya özen gösteriniz
- Oturumun başlatılması, sunum sıralamasının belirlenmesi, soru cevap alınması, oturumun kapatılması ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Kongre Düzenleme Kurulu'nu temsilen Oturum Başkanları TAM YETKİLİDİR
- Katılım belgeleri, oturum sonunda Oturum Başkanları tarafından teslim edilecektir
- Kongre özet ve tam metin kitapları, kongre takviminde belirtilen süre içerisinde yayınlanacaktır
- Diğer yayın alternatifleri için kongre sonrasında ayrıca bilgilendirme mesajı gönderilecektir

AÇILIŞ: 25 Haziran 2018 09:00 – 09:45

Açılış Konuşmaları

İshak ÇINAR (Gevaş Kaymakamı)
Sinan HAKAN (Gevaş Belediye Başkanı – Kongre Onursal Başkanı)
Doç.Dr. Zekeriya NAS (Kongre Başkanı)
Dr. Muhammad Zia-Ur-Rehman (Davetli Konuşmacı 'EMERGING TRENDS IN THE WORLD')

25 AĞUSTOS OTURUM 1, SALON-1 10:00-11:50 OTURUM BAŞKANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ BURCU TUNCER	25 AĞUSTOS OTURUM 2, SALON-1 12:00-13:30 OTURUM BAŞKANI: DR. İBRAHİM ALTUN	25 AĞUSTOS OTURUM 3, SALON-1 13:30- 15:45 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. LOKMAN ASLAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA KENAN GEÇER FARKLI ÖRTÜALTI YAPILARDA ÜRETİLEN BİRİNCİ KALİTE ÇİLEK FİDELERİNİN MEYVE VERİM ÖZELLİKLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ REŞİT ALDEMİR THE EFFECT OF ADDITION DRY SUGAR BEET PULP IN TRITICALE SILAGE ON SILAGE QUALITY	DR. ÖĞR. ÜYESİ VELİ AVCI AMYAND HERNİDE APENDEKTOMİ YAPILMALI MIDIR?
DR. ÖĞR. ÜYESİ BURCU TUNCER VAN İLİ SEBZECİLİĞİN MEVCUT DURUMU	DR. ÖĞR. ÜYESİ NADİRE ÜÇLER (OTURUM 2. BAŞKANI) VAN GÖLÜ HAVZASI AKIM, YAĞIŞ VE SICAKLIK VERİLERİNİN TREND ANALİZİ	UZ. DR. HARUN EGEMEN TOLUNAY TOPLUMUN İNFERTİLİTEYE BAKIŞI VE İNFERTİL ÇİFTLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR
DR. ÖĞR. ÜYESİ SELÇUK SEÇKİN TUNCER VAN İLİ KÜÇÜKBAŞ VE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIĞI SÜT ÜRETİMİNİN MEVCUT DURUMU VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ UFUK MERCAN YÜCEL VAN İLİNDE KANATLI YEMİ OLARAK TÜKETİME SUNULAN YEMLERDE BAZI AĞIR METAL DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ SEMA YILMAZ RAKICI (OTURUM 2. BAŞKANI) HASTA GÖZÜYLE RADYOTERAPİNİN RESME YANSITILMASI
ÖĞR. GÖR. MURAT ERGİNYÜREK MEHMET BOZKOYUN İRFAN BAYTAR BEŞERİ FAKTÖRLERİN KAPALI HAVZA GÖLLERİNE ETKİSİ: VAN GÖLÜ ÖRNEĞİ	DR. KADİR EMRE GİRGİN LISTERIA MONOCYTOGENES'İN GIDALARDAKİ ÖNEMİNİN İNCELENMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİLİBRAHİM SERİN MULTİPL SKLEROZDA RETİNA OCT BULGULARI, PLAK YÜKÜ, PLAK DAĞILIMI, ATAK SIKLIĞI VE HASTALIK SÜRESİ ARASINDAKİ KORELASYON
MEHMET BOZKOYUN İRFAN BAYTAR MURAT ERGİNYÜREK GEVAŞ İLÇESİNDE TARIMSAL ARAZİ KULLANIMI	ASSIST. PROF. DR. İSA YILMAZ ASSIST. PROF. DR. KOKSAL KARADAŞ IGDIR CITY LIVESTOCK POTENTIAL AND ITS CONTRIBUTION TO THE LOCAL ECONOMY	DR. ÖĞR. ÜYESİ ZAFER CENGİZ ER DR. ÖĞR. ÜYESİ ERTAN DEMİRDAŞ DR. ÖĞR. ÜYESİ KIVANÇ ATILGAN KORONER ARTER BYPASS CERRAHİSİ YAPILAN HASTALARDA OFF -PUMP VE ON-PUMP TEKNİĞİNİN ERKEN DÖNEMDE NÖROKOGNİTİF FONKSİYONLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
ARŞ. GÖR. YAĞMUR KUŞÇU PROF. DR. İSMAİL ALKAN ÜÇÜNCÜ GÖZ KAPAĞI BEZİNİN PROLAPSUSU (GLANDULA NICTITANSIN PROTRUSİYONU)	DR. KADİR EMRE GİRGİN GIDA İŞLETMELERİNDE HACCP UYGULAMALARI	DR. ÖĞR. ÜYESİ KIVANÇ ATILGAN DR. ÖĞR. ÜYESİ ZAFER CENGİZ ER DR. ÖĞR. ÜYESİ ERTAN DEMİRDAŞ ANADOLU'DA ANTIK TIPTAN BU YANA VARIS TEDAVİSİ
OSMAN AYGÜN HİSAMETTİN DURMAZ PATATES SUYU VE SÜT İLE ÜRETİLEN YOĞURT BENZERİ PIHTININ ÜRETİLMESİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM ALTUN SOYA SÜTÜ VE SOYA PEYNİRİNİN FONKSİYONEL GIDA BİLEŞENLERİ	TOLGA KALAYCI ÜMIT HALUK İLİKLERDEN ACİL DURUMLAR NEDENİYLE TOTAL GASTREKTOMİ UYGULANAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ
FIRAT İŞLEK EZGİ DOĞAN GÜLİSTAN BAZANCİ ATILLA ÇAKIR MALATYA İLİNDE FARKLI RAKIMLARDA YETİŞEN BAZI ÜZÜM ÇEŞİTLERİ MEYVELERİNİN POMOLOJİK VE BİYOKİMYASAL ÖZELLİKLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞENOL KÖSE DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM ALTUN SÜT REÇELİ: ÜRETİMİ VE BAZI ÖZELLİKLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ MURAT TOPRAK POSTMENPOZAL OSTEOPOROZLU KADINLARDA BİYOKİMYASAL MARKERLAR
MEHMET EMRE EREZ MUSTAFA AHMET GÜNEŞ MEHMET FİDAN DR. SÜLEYMAN MESUT PINAR PHYSIOLOGICAL, ECOLOGICAL AND SYSTEMATIC EVALUATIONS OF SIIRT AND ANTEP PISTACHIO	ÖMER YILMAZ LEYLA KURAL REYHAN YERGIN ÖZKAN BEYAZ LAHANA (BRASSICA OLERACEA L. VAR. CAPITATA(L) F. ALBA DC) EKSTRAKTLARININ ANTİFUNGAL ETKİSİ	İSMAİL DENİZ DR. ÖĞR. ÜYESİ NEŞE ÇÖLÇİMEN PROF.DR. MURAT ÇETİN RAĞBETLİ SIÇANLARDA DİETHYLNİTROSAMİNE İLE OLUŞTURULAN DENEYSEL BÖBREK HAŞARI ÜZERİNE CURCUMİN'İN ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI

25 AĞUSTOS OTURUM-4, SALON-1 16:00-17:45 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. ABDULLAH YEŞİLOVA	25 AĞUSTOS OTURUM -1, SALON-2 10:00- 12:30 OTURUM BAŞKANI: DOÇ. DR. H. EYLEM KAYA	25 AĞUSTOS OTURUM -2, SALON-2 12:30- 13:30 OTURUM BAŞKANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ İSA YILMAZ
DR. GÖKHAN ÇINAR ALİ CAN ALTINOK HASAN ÖZCAN FIRAT ASLAN AYDIN İLİNDE TARIMSAL ARAZİ DEĞERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN HEDONİK FİYATLANDIRMA MODELİ İLE TAHMİN EDİLMESİ	DOÇ. DR. HASAN BASRİ MEMDUHOĞLU AZİZE SÖNMEZ LİSE MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK DAVRANIŞI GÖSTERME DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ	ASSIST. PROF. DR. KOKSAL KARADAĞ ASSIST. PROF. DR. İSA YILMAZ PROFITABILITY DETERMINATION OF SHEEP'S MILK PRODUCTS: A CASE STUDY OF SANLIURFA PROVINCE
CAFER TAYYAR BATI & RIDVAN KARA & PROF. DR. ABDULLAH YEŞİLOVA DR. ÖĞR. ÜYESİ GAZEL SER BAYESIAN REGULARIZATION VE LEVENBERG-MARQUARDT YAPAY SINIR AĞLARI ALGORİTMALARININ TAHMİN PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	DOÇ. DR. H. EYLEM KAYA KADIN OLMANIN ERİL İNŞASI: YAPIŞKAN ZEMİNLERDEN CAM TAVANLARA ARŞ. GÖR. DR. AYŞEGÜL PALTA (OTURUM 2. BAŞKANI) OPINIONS OF TEACHERS ABOUT SWOT ANALYSIS OF THEIR SCHOOLS	DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF BABACANOĞLU (OTURUM 2. BAŞKANI) DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL ERDOĞAN KANATLILARDA GHRELİN (İŞTAH/AÇLIK) HORMONUNUN ETKİLERİ
CAFER TAYYAR BATI RİDVAN KARA DR. ÖĞR. ÜYESİ GAZEL SER PROF. DR. ABDULLAH YEŞİLOVA KANTİL REGRESYON VE DOĞRUSAL REGRESYON YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	ARŞ. GÖR. SİMEL PARLAK DOÇ. DR. A. NİLGÜN CANEL PARTNER ŞİDDETİ ÜZERİNE BİR DERLEME VE ERGENLİK DÖNEMİNDE PARTNER ŞİDDETİNİ ÖNLEME PROGRAMININ ÖNEMİ ÖĞR. ZAHİR ERZEN & ÖĞR. VEYSİ ERZEN BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞ UYGULAMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	ARŞ. GÖR. CANER KAYIKCI ARŞ. GÖR. YAĞMUR KUŞÇU ARŞ. GÖR. DR. TUNAHAN SANCAK BUZAĞILARDA OMFALİTİSLERE BAĞLI ARTRİTİSLER VE TEDAVİLERİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NADİRE ÜÇLER (OTURUM 2. BAŞKANI) BENDİMAHİ ÇAYI AKIM VERİLERİNİN BULANIK MANTIK YÖNTEMİYLE TAHMİNİ	TALAT AYDIN EK DERS KARŞILIĞI ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN METAFORİK ALGILAR ÖĞR. GÖR. YASEMİN AĞAOĞLU MADDE BAĞIMLILIĞIN ETKİLERİNE BAĞLI SOSYAL DIŞLANMA	DR. ÖĞR. ÜYESİ TURGAY KABAY YÜKSEK SICAKLIĞIN BİTKİSEL ÜRETİME ETKİSİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ VOLKAN GÜL ANTİOKSİDAN, ANTİHEPATOTOKSİK VE ANTİENFLAMATUAR BİR ETKİYE SAHİP CAPPARIS SPİNOZA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ	DR. ATA PESEN & ÖĞR. EBUMÜSLÜM AKSOY ÖĞR. ZAHİR ERZEN İLKOKUL 3. SINIF FEN BİLİMLERİ DERS KİTABININ YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA UYGUNLUĞUNUN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE TEKCE KÜBRA ÇINAR BÜLENT BAYRAKTAR ÇİĞDEM TAKMA MEHMET GÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ TURGAY KABAY VAN'IN ERCİŞ İLÇESİNDE SEBZE TARIMI	ŞEVİN KAPLAN ADIYEKE DOÇ. DR. MUSTAFA YEŞİLYURT SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİ KONUSUNDA DÜŞÜNCE, TUTUM VE BECERİLERİ	SICAKLIK STRESİ ALTINDA BESLENEN BROİLER İÇME SULARINA KATILAN ESANSİYEL YAĞ ASİDE KARIŞIMININ BAĞIRSAK PH VE MİKROFLORASI ÜZERİNE ETKİSİ
DOÇ. DR. RUHAN İLKUNUR GAZIOĞLU ŞENSOY HACER KOÇ & ETHEM ÖMER BAŞ DETERMINATION OF SOME QUALITY AND NUTRIENT TRAITS IN SOME LOCAL GRAPE VARIETIES	ŞEVİN KAPLAN ADIYEKE DOÇ. DR. MUSTAFA YEŞİLYURT SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİ KONUSUNDA DÜŞÜNCE, TUTUM VE BECERİLERİ	NİHAH AKA PROF. DR. HALİT DEMİR ASİMETRİK DİMETİL ARJİNİN BİYOKİMYASAL ÖNEMİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ VOLKAN GÜL ANTİKANSEROJENİK, ANTİDİYABETİK VE ANTİOKSİDAN BİR ETKİYE SAHİP CORİANDRUM SATIVUM L. BİTKİSİNİN İNCELENMESİ	CIHAN CAYHAN & DOÇ. DR. REZAN KARAKAŞ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKUMA VE YAZMA PLATFORMU WATTPAD'İ KULLANMA ALIŞKANLIKLARI	NİHAH AKA PROF. DR. HALİT DEMİR ASİMETRİK DİMETİL ARJİNİN BİYOKİMYASAL ÖNEMİ
MESUT BUDAK TÜRKİYE'DE YARI KURAK BİR İKLİM BÖLGESİNDE ARAZİ BOZUNUMU BAKIMINDAN AMENAJMAN KALİTE İNDEKSİNİN BELİRLENMESİ	DR. ÖĞR. GÖR. TÜLAY KAMAŞAK OTİZMLİ ÇOCUKLARDA DOĞUM ÖYKÜSÜ, ANNE SÜTÜ ALIMI, BİLGİSAYAR OYUNLARI VE TELEVİZYONLA TANIŞMA YAŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	NİHAH AKA PROF. DR. HALİT DEMİR TOTAL SÜLFİDRİL DÜZEYİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİK ÖNEMİ

25 AĞUSTOS OTURUM-3, SALON-2 14:00-16:30 OTURUM BAŞKANI: DOÇ. DR. ZÜBEYDE KUMBIÇAK	25 AĞUSTOS OTURUM-4, SALON-2 16:30- 18:30 OTURUM BAŞKANI: DOÇ. DR. AHMET GÜNDÜZ	25 AĞUSTOS OTURUM-1, SALON-3 10:00- 12:15 OTURUM BAŞKANI: DR. DAVUT OKÇU
DOÇ. DR. AYŞE DİLEK ÖZŞAHİN & ONUR TAMAN EFFECT OF THE NEONICOTINOID IMIDACLOPRID ON ANTIOXIDANT ENZYMES IN SACCHAROMYCES CEREVISIAE	ASSIST. PROF. DR. MUNTAZAR MEHDİ HAFSA AZHAR FEMININE SPIRITUAL TRANSFORMATION OF THE NORMATIVE IDEOLOGY IN THE PATRIARCHAL SYSTEM: A TEXTUAL ANALYSIS OF "THE FORTY RULES OF LOVE"	DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞÜKRÜ AYDIN KUR'ÂN AÇISINDAN DEĞERLER
DR. ÖĞR. ÜYESİ M. HAMDI KARAGÖZ TERS GAZ KROMATOĞRAFİSİ TEKNİĞİNDE PROB MİKTARLARININ ALIKONMA HACMİ, FİZİKSEL VE TERMODİNAMİK SONUÇLAR ÜZERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI	MAZHAR DÜNDAR ALLAH'IN İNSANLARA OLAN HİTABI	DR. ÖĞR. ÜYESİ METİN YILDIZ HAYYÂT VE EL-İNTİSÂR ADLI ESERİNİN MU'TEZİLE ARAŞTIRMALARINDAKİ ÖNEMİ
DOÇ. DR. ZÜBEYDE KUMBIÇAK DR. ÖĞR. ÜYESİ ÜMİT KUMBIÇAK ZELOTES SUBTERRANEUS (C.L. KOCH, 1833) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE AİT SİTOGENETİK ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ	EŞREF İNAN PROF. DR. MEHMET ŞİRİN ÇIKAR KUR'AN KISSALARINDA DİL- MÜCADELE İLİŞKİSİ (MUSA KISSASI ÖRNEĞİ)	ARŞ. GÖR. FARUK YORGUN HESİODOS VE PARMENİDES'İN HAKİKATİ ELDE ETME YÖNTEMLERİNİN BENZERLİĞİ BAĞLAMINDA: MİTOS'TAN LOGOS'A GEÇİŞ TARTIŞMASI
BEDIA BATI & NEŞE ERAY & ABDULLAH TURAN THE EFFECTS OF RHEUM RIBES L. AND GUNDELIA TOURNEFORTII L. EXTRACTS ON BLOOD PARAMETERS IN RATS	MAZHAR DÜNDAR İLAHİ/KOZMİK ENFORMASYONEL YAYIN	DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA TATAR AZİZ NESİN'İN 'BİZİM HEMŞERİ' İSİMLİ HİKAYESİNİN SEMBOLİK ETKİLEŞİM KURAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
DOÇ. DR. AYŞE DİLEK ÖZŞAHİN & ONUR TAMAN THE EFFECTS OF INSECTİDE CLOTHIANİDİN ON FATTY ACID LEVELS IN SACCHAROMYCES CEREVISIAE CULTURAL ENVIRONMENTS	DOÇ. DR. AHMET GÜNDÜZ VAN-GEVAŞ TARİHİ VE 2795-2798-2799 NUMARALI NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE GAYRİMÜSLİM REAYA HAKKINDA BİLGİLER	DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BARAN (OTURUM 2. BAŞKANI) MOLLA SADRA'NIN YUNAN KAYNAKLARI
M. SC. NISREEN AL-DOORI & ASSIST. PROF. DR. TÜRKAN GÜRER ASSIST. PROF. DR. ALPER AYTEKİN & M. SC. İBRAHİM AL-DOORI MUTATION ANALYSIS FOR A PART OF THE TERT PROMOTER IN COLORECTAL CANCER	EŞREF İNAN İNSANDAKİ ŞEHVET GERÇEĞİNİN KUR'AN PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ DAVUT OKÇU ETNİK VE KÜLTÜREL ASİMİLASYON BAĞLAMINDA BİRİNCİ MAARİF ŞURASI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÜMİT KUMBIÇAK & DOÇ. DR. ZÜBEYDE KUMBIÇAK POECILOCHROA VARIANA (C.L.KOCH, 1839) (ARANEAE:GNAPHOSIDAE) TÜRÜNE AİT KARYOTİP ÖZELLİKLERİN BELİRLENMESİ	MAZHAR DÜNDAR (OTURUM 2. BAŞKANI) İLAHİ HİTAP - RUH İLİŞKİSİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BARAN MOLLA SADRA'DA KURAN'IN ETKİSİ
EMRAH ÇELİK & RIDVAN KARA & ATILLA DURMUŞ & ABDULLAH YEŞİLOVA AKDOĞAN GÖLÜ'NDEKİ KUŞ POPULASYONLARI ÜZERİNE POISSON VE NEGATİF BINOMIAL REGRESYON MODELİNİN UYGULANMASI	BURKHANADİN ABDİLKHAKİM OTRAR FACİASI VE ONUN ORTA SİRDERYA HAVZASINA ETKİSİ	ARŞ. GÖR. SINAN ÇAKAR DENGBELİK KÜLTÜRÜNDE AKDAMAR ADASI VE METRAN İSA DESTANI
EMRAH ÇELİK & RIDVAN KARA & ABDULLAH YEŞİLOVA ATILLA DURMUŞ KUŞ POPULASYON VERİLERİ ÜZERİNE REGRESYON MODELLERİ UYGULAMASI: HAÇLI GÖLÜ ÖRNEĞİ	NURETTİN ÇİFTÇİ KUR'ÂN'IN DİĞER İLAHİ KİTAPLARA BAKIŞI (TASDİK VE NESİH BAĞLAMINDA)	MEHMET NURİ DEMİR ŞEFFAFLIKLA BELİRLENEN PROBLEMLİ TOPLUMSAL FENOMENOLOJİLER
ABDULLAH TURAN & ISMAIL CELİK & BEDIA BATI THE EFFECT OF FIGS (FICUS CARICA L.) ON EXPERİMENTAL OXİDATİVE STRESS-İNDUCED RATS	NURETTİN ÇİFTÇİ KUR'ÂN KAVRAMLARININ KUR'ÂN'IN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE ANLAŞILMASI (ZERAE ذَرَاءُ ÖRNEĞİ)	DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞÜKRÜ AYDIN MUHAMMED ESED'İN KUR'ÂN MESAJI'NDA CİN TERİMİ İLE İLGİLİ FARKLI YORUM VE YAKLAŞIMLARI
DOÇ. DR. ZÜBEYDE KUMBIÇAK & DR. ÖĞR. ÜYESİ ÜMİT KUMBIÇAK ARŞ. GÖR. DR. SİBEL BARATA TÜRKİYE'DEKİ BAZI GNAFOZİD ÖRÜMCEK TÜRLERİNİN MITOKONDİYAL SİTOKROM OKSİDAZ ALT BİRİM I (COI) MARKÖRÜ KULLANILARAK MOLEKÜLER FİLOGENİSİ		

25 AĞUSTOS OTURUM-2, SALON-3 12:30- 14:00 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. SEDAT CERECİ	25 AĞUSTOS OTURUM -3, SALON-3 14:30-16:00 OTURUM BAŞKANI: DR. HASAN ÇİFTÇİ	25 AĞUSTOS OTURUM -4, SALON-3 16:00-18:00 OTURUM BAŞKANI: DR.VURAL DENİZHAN
PROF. DR. HÜSEYİN KÖSE AZİZ COŞKUN HURRİYET.COM.TR'DE KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİN RETORİK HABER ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ AÇISINDAN İNCELENİŞİ	ÖĞR. GÖR MEHMET CELAL GÜLTEKİN ÖĞR. GÖR ABDURRAZAK GÜLTEKİN SINAN KULAK ŞAHİN AKBAŞ KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR VE TÜRKİYE'DE BU ALANDAKİ UYGULAMALAR	DR. ÖĞR. ÜYESİ BÜLENT BAYRAKTAR (OTURUM 2. BAŞKANI) ADIPOZ DOKUDAN SALGILANAN ANTİKANSEROJENİK BİR AJAN VE POTENT ANJİYOGENİK BİR ETKİYE SAHİP APELİN HORMONUN FİZYOLOJİK SİSTEMLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN ÇİFTÇİ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİNİN EN BÜYÜK İLETİŞİM SORUNU: DİL BİL(ME)MEK	ÖĞR. GÖR ABDURRAZAK GÜLTEKİN (OTURUM 2. BAŞKANI) ÖĞR. GÖR MEHMET CELAL GÜLTEKİN NECATİ KONAT TOPLUMSAL AKIL VE TARİHSELLİK	ARŞ. GÖR. ŞERAFETTİN OKUTAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOKU/ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ BELİRLENMESİ
PROF. DR. SEDAT CERECİ MEDYUM METAFORUNDA MEDYA: ARACI DEĞİL KAYNAK	ÖĞR. GÖR MEHMET CELAL GÜLTEKİN ÖĞR. GÖR ABDURRAZAK GÜLTEKİN NECATİ KONAT KENTSEL PERİFERİDE TARIMSAL ARAZİ KULLANIM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ VURAL DENİZHAN VAN İLİNDE ÖZEL BİR MEZBAHADA (ÖZ SÜERLER ET KOMBİNASI) KESİLEN KASAPLIK SİĞİRLARDA GÖRÜLEN HİDATİDİSİS YAYGINLIĞI VE EKONOMİK ÖNEMİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN ÇİFTÇİ (OTURUM 2. BAŞKANI) KURUM WEB SAYFALARININ TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA DAVRANIŞINA ETKİSİ	UZM. EMRULLAH KIPÇAK UZM. YASIN KILIÇLI EĞİTİM DÜZEYİNİN MAMUL KALİTE ALGISINA ETKİSİ ÖĞR. GÖR. İPEK FATMA ÇEVİK AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE BABY SHOWER PARTİSİ VE TÜRKİYE'DE KABULLENME SÜRECİ	ARŞ. GÖR. ŞERAFETTİN OKUTAN DR. ÖĞR. ÜYESİ SERDAR SARITAŞ ÖĞR. GÖR. AHMET ÖZDEMİR ARŞ. GÖR. HASAN GENÇ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ENDOTRAKEAL ASPİRASYON İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ TEKİN AVANER BUSE MELİS TÜRKÖZÜ GÖÇ KAVRAMI VE TARİHİ: BEŞERİN HİCRETİNE DAİR TEMELLER	ÖĞR. GÖR MEHMET CELAL GÜLTEKİN ÖĞR. GÖR ABDURRAZAK GÜLTEKİN SINAN KULAK & ŞAHİN AKBAŞ TÜRKİYE'DE YAŞLILIK VE YAŞLANMA DÖNEMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ VURAL DENİZHAN DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE KARAKUŞ VAN TUŞBA İLÇESİ GÖLLÜ KÖYÜNDE KOYUN YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPILAN BİR ÇİFTLİKTE (TANER SİDAL TARIM İŞLETMESİ) ENDOPARAZİTER ENFEKSİYONLARININ ARAŞTIRILMASI VE TEDAVİSİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ TEKİN AVANER BUSE MELİS TÜRKÖZÜ TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİMİNİN YAPISAL GELİŞİMİ ÜZERİNE: GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ VE GÖREVLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ÇALDAK CEYLAN ALKAN & EVİN YOLTAY TÜRKİYE'DE İŞ VE İŞÇİ KAZALARI DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ÇALDAK MERAL AĞIRBAŞ & FİDAN İŞYE TÜRKİYE' DE KÜRTAJ Firoz FAOZİ AFGANİSTAN'DA ÜNİVERSİTELERİNDEKİ TÜRKOLOJİ BÖLÜMLERİNİN KÜLTÜREL ETKİLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ BÜLENT BAYRAKTAR DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE TEKCE PROF. DR. VECİHİ AKSAKAL PROF. DR. ÇİĞDEM TAKMA FATMA GÜLTEN BAYRAKTAR DR. ÖĞR. ÜYESİ BÜLENT ŞENGÜL KOYUNLARDA SERUM APELİN SEVİYESİ ÜZERİNE İRK ETKİSİNİN İNCELENMESİ

25 AĞUSTOS OTURUM -1, SALON-4 10:00-12:15 OTURUM BAŞKANI: DOÇ.DR. NURULLAH ULUTAŞ	25 AĞUSTOS OTURUM -2, SALON-4 12:30-15:00 OTURUM BAŞKANI: DR. BABÜRHAN ÖZBEK	25 AĞUSTOS OTURUM-3, SALON-4 15:00- 17:00 OTURUM BAŞKANI: DOÇ. DR. İBRAHİM TEĞİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET GÖZLÜ DOÇ. DR. MUSTAFA KALKAN ANTİK ŞEHİR-DEVLETLERİNE (POLİSLERE) AİT SIKKELER VE STİLİSTİK ÖZELLİKLERİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER FARUK KOÇAK (OTURUM 2. BAŞKANI) BİR ESTETİK CERRAH BAKIŞIYLA ALTIN ORAN GERÇEĞİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM HALİL YAVUZ (OTURUM 2. BAŞKANI) ÇOCUK BÖBREK YETMEZLİĞİ HASTALARININ CİLT BULGULARI DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖKNUR ÖZAYDIN YAVUZ DIYALİZ HASTALARININ DERİ BULGULARI
DR. ESRA MANKAN (OTURUM 2. BAŞKANI) İSTANBUL'DAKİ TARİHİ RESTORANLARIN GASTRONOMİ TURİZMİNDE ETKİSİ VE ÖNEMİ	DR. ÖĞR. GÖR. BURHAN BEGER ARŞ. GÖR. EBUZER DÜZ ÇOCUKLARDA TRAVMA İLE İLİŞKİLİ YARALANMALAR	DOÇ. DR. İBRAHİM TEĞİN DR. MEHMET FİDAN ASSIST. PROF. DR. M. EMRE EREZ ANTIOXIDANT CAPACITY, TOTAL PHENOLIC AND TOTAL FLAVONOID CONTENT OF ALLIUM AMPELOPRASUM L.
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞAHABETTİN ÖZTÜRK GEVAŞ SELÇUKLU (HİŞET) MEZARLIĞI PEYJAZ VE ÇEVRE ONARIMI	UZM. DR. BERİL DILBER PROF. DR. GÜLAY KARAGÜZEL OBEZ ÇOCUK VE ADÖLESLARDA VİTAMİN D DURUMU	DR. ÖĞR. ÜYESİ BETÜL GİDİK ANTİKANSEROJENİK ANTİDİYABETİK VE ANTİOKSİDAN BİR ETKİYE SAHİP MUCİZEVİ BİTKİ MORINGA OLİFERA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ YAŞAR SUBAŞI DİREK DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞAHABETTİN ÖZTÜRK AKDAMAR KİLİSESİ VE MÜŞTEMİLAT KAZI RÖLÖVE RESTİTÜSYON VE RESTORASYON PROJE ÇALIŞMALARI	ÖĞR. GÖR. İSRAFİL ERTÜRK MESLEK HASTALIKLARININ ÖNÜNE GEÇİLMESİNDE RİSK YÖNETİM STRATEJİLERİ VE FARKINDALIK EĞİTİMLERİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ	ABDURRAHMAN ÇETİN SPİNAL DİSRAFİZM İLE DOĞAN BEBEKLERİN KLİNİK ÖZELLİKLERİ DOÇ. DR. İBRAHİM TEĞİN DR. MEHMET FİDAN ASSIST. PROF. DR. M. EMRE EREZ THE ANTIOXIDANT CAPACITY AND TOTAL PHENOLIC FLAVONOID CONTENT AND ELEMENT ANALYSIS OF TEUCRIUM POLIUM L. SUBSP. POLIUM, NATURALLY DISTRIBUTED IN SIIRT-ERUH.
DOÇ. DR. NURULLAH ULUTAŞ TURGAY NAR'IN OYUNLARINDA SIRADIŞI / AYKIRI CİNSELLİK	DR. ÖĞR. ÜYESİ SEMİH YAŞAR PROF. DR. MECİT YÖRÜK APOPTOZİS VE APOPTOZİS TAYİNİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER	DR. ÖĞR. ÜYESİ BETÜL GİDİK ANTİVİRAL ANTİDEPRESAN, ANTİSEPTİK, ANTİBAKTERİYEL BİR ETKİYE SAHİP LAVANDULA OFFİCİNALİS BİTKİSİNİN İNCELENMESİ
UZM. HATİCE BALTA HASANKEYF'TEKİ SALİHİYYE BAHÇELERİ TEKKE YAPISI MEZAR TAŞLARININ TİPOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	OP. DR. BABÜRHAN ÖZBEK SIK KARŞILAŞILAN VENTRİKÜLER SEPTAL DEFEKT TÜRLERİ, CERRAHİ TAMİR STRATEJİLERİ VE KOMPLİKASYONLAR DAMEZHAN SADYKOVA MEDICAL TOURISM IN KAZAKHISTAN	RES. ASSIST. SENEM AKKOÇ DR. HALİME GÜZİN ASLAN PROF. DR. ZÜLBIYE KÖKBUDAĞ SYNTHESIS, CHARACTERIZATION AND ANTICANCER STUDIES OF PYRIMIDIN BASED PD (II) AND PT (II) COMPLEXES
DOÇ. DR. NURULLAH ULUTAŞ DIVANE DERVİŞ (YUNUS EMRE) OYUNUNDA İSLAM SONRASI ŞAMANİST İZLER	DR. ÖĞR. GÖR. BURHAN BEGER ÇOCUKLARDA KORUZİV MADDE ZEHİRLENMELERİNDE AİLELERİN FARKINDALIĞI VE YAKLAŞIMI	DR. ÖĞR. ÜYESİ FİLİZ AYGÜN ERTÜRK ANTİKANSEROJENİK, ANTİDİYABETİK, ANTİOKSİDAN, HEPATO VE KARDİYOPROTEKTİF BİR ETKİYE SAHİP VİTİS LABRUSCA BİTKİSİNİN İNCELENMESİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞAHABETTİN ÖZTÜRK GEVAŞ YEZDANŞER BEY ÇEŞMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ SALİHA YILDIZ BİR ENDOKRİNOLOJİ POLİKLİNİĞİNDEKİ HASTALARIN 25 OH VİTAMİN D DÜZEYLERİ	DR. SENEM AKKOÇ IN VITRO CYTOTOXIC ACTIVITY EVALUATION OF NEW ORGANIC COMPOUNDS INCLUDING 2-PHENYL-1H-BENZO[D]IMIDAZOLE
AHMET ÖNTÜRK ALİ EZGER ÖZYÜREK'İN "MUHACİRLER (BİTMİYEN GÖÇ)" İSİMLİ ESERİNDE BALKAN GÖÇÜNÜN YANSIMALARI	DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET REŞİT ÖNCÜ TRAVMA HASTALARINA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM	DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖKÇE PINAR REİS HEREDİTER SFEROSİTOZDA RETİKÜLOSİTOPENİ NEDENİ OLARAK PARVOVİRÜS ENFEKSİYONU
AKBAR VALADBIGI AN ACADEMIC APPROACH TO SHIRAZ	UZM. DR. MEHMET KILIÇ & UZM. DR. HACI YUSUF GÜNEŞ YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE PNÖMOTORAKS TANISINDA AKCİĞER GRAFİSİ İLE BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	UZ. DR. MUHAMMET EMİN NALDAN REMİFENTANİLİN, GLUTAMAT TOKSİSİTESİNE KARŞI NÖROPROTEKTİF ETKİSİ
	DR. ÖĞR. GÖR. BURHAN BEGER ARŞ. GÖR. LOKMAN SOYSAL ÇOCUKLARDA KİST HİDATİK	DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET KOCA UZ. DR. MUHAMMET EMİN NALDAN BAZI İLAÇ MOLEKÜLLERİNİN SENTEZİNDE MİKRODALGA İŞİMA İLE

25 AĞUSTOS OTURUM-4, SALON-4 17:00-19:00 OTURUM BAŞKANI: DOÇ. DR. NAKİ ERDEMİR	25 AĞUSTOS OTURUM-1, SALON-5 10:00- 11:45 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. FÜSUN DEMİREL	25 AĞUSTOS OTURUM-2, SALON-5 11:45- 13:45 OTURUM BAŞKANI: DR. NİGAR ÖZÇETİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERHAN GÖRMEZ AYŞE ALTUN DİJİTAL VATANDAŞLIK ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	ÖĞR. GÖR. AKIN İSTEK DOÇ. DR. TANNER ALATAŞ SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ ILIK KARIŞIM ASFALTARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞAHİN ÇETİNKAYA TÜRKİYE'DE 2002-2018 DÖNEMİNDE YAPILAN SEÇİMLER VE SEÇİM EKONOMİSİNİN MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
ARŞ. GÖR. SALIHA YURTÇİÇEK SAĞLIK HİZMETLERİNDE KALİTE VE HEMŞİRELİK	ESRA BAL DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL SAĞLIYAN BETONARME ÇERÇEVELERDE DOLGU DUVAR ETKİSİ	ÖĞR. GÖR. DR. NİGAR ÖZÇETİN ENERJİ ÜRETİM İŞLETMELERİNİN FAALİYET RAPORLARINDA RİSK YÖNETİMİ VE İÇ KONTROL SİSTEMLERİ İLE İLGİLİ VERİLEN BİLGİLERİN ANALİZİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERHAN GÖRMEZ RABİA ŞULE AYGÜR ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YAPILAN MEDYA OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	DR. ÖĞR. ÜYESİ ZUHAL ÖZÇETİN PROF. DR. FÜSUN DEMİREL ÖĞR. GÖR. MEHMET EMİNEL EĞİTİM YAPILARI ÖZELİNDE AKUSTİK KONFORA YÖNELİK UYGULAMA ÖRNEĞİ	DR. CÜNEYT MENGÜ THE SITUATION AND EXPECTATIONS OF TOURISM BETWEEN TURKEY AND ARAB WORLD
DR. ÖĞR. ÜYESİ BAYRAM ARICI (OTURUM 2. BAŞKANI) ALMANYA'DA TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERSİNE KATILAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE YAZIM VE NOKTALAMADAKİ SORUNLARI	ASSISTANT PROFESSOR FERAN AŞUR (OTURUM 2. BAŞKANI) EVALUATION OF GARDENS IN THE UNESCO WORLD HERITAGE LISTS IN TERMS OF CULTURAL LANDSCAPING IN TURKEY-IRAN SAMPLE CASES	DR. CÜNEYT MENGÜ DESTINATION MANAGEMENT IN TOURISM
ARŞ. GÖR. SALIHA YURTÇİÇEK ÖĞRENCİ ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE FORMUNUN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET ZEKİ ÖZYURT MERTCAN ÖZTÜRK 1999 MARMARA DEPREMİNDE GÖÇMEMİŞ OLAN BETONARME ÇERÇEVELİ YAPILARIN EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ İLE İRDELENMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞAHİN ÇETİNKAYA TÜRKİYE'DE SİGARA TÜKETİMİ VE SİGARA İLE MÜCADELENİN EKONOMİK ETKİLERİ
DOÇ. DR. HASAN BASRI MEMDUHOĞLU ESRA ÖCAL LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÖFKE: BELİRTİLER, DÜŞÜNCELER VE DAVRANIŞLAR	ÖĞR. GÖR. AKIN İSTEK DOÇ. DR. TANNER ALATAŞ SÖNMÜŞ KİREÇ KATKISININ SICAK KARIŞIM ASFALTARIN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ ULVİ ÖZBEY (OTURUM 2. BAŞKANI) TÜKETİM TOPLUMUNUN KAPITALİST SİSTEM EVRESİ VE SOSYOLOJİK OKUMASI
ÖĞR. GÖR. NURULLAH AYKAÇ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA KELİME HAZİNESİNİ TESPİT ÇALIŞMASI (VAN EDREMIT FERİT MELEN ORTAOKULU 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ)	ASSISTANT PROFESSOR FERAN AŞUR REFLECTIONS OF AGRICULTURAL ACTIVITIES ON THE VISUAL LANDSCAPE DIVERSITY; THE SAMPLE CASE OF VAN/GEVAŞ DISTRICT	DR. ÖĞRT. ÜYESİ ERTUĞRUL ÇAVDAR UZM. ERHAN ÖNAL FARKLI YAŞ GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI
DR. KEMAL KAYA AYŞE ALTUN ORTAOKUL 5, 6 VE 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİMİNE VE ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	PROF. DR. FÜSUN DEMİREL DR. ÖĞR. ÜYESİ ZUHAL ÖZÇETİN ÖĞR. GÖR. MEHMET EMİNEL KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ ÖRNEĞİNDE ÇOK AMAÇLI SALON AKUSTİĞİ İNCELEMESİ	UZM. ERHAN ÖNAL UZM. YASIN KILIÇLI FARKLI GELİR GURUPLARININ MAMUL KALİTE ALGILARI
DR. KEMAL KAYA RABİA ŞULE AYGÜR SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE GÖRSEL BİR ARAÇ OLARAK KARİKATÜR KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	ARŞ. GÖR. AYŞEGÜL ENGİN VARDAR DR. ÖĞR. ÜYESİ FERHAT PAKDAMAR EKOLOJİK AHŞAP YAPI ELEMANI SEÇİMİNDE BULANIK MANTIK YAKLAŞIMI	ÖĞR. GÖR. DR. NİGAR ÖZÇETİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHAŞEBE VE BAĞIMSIZ DENETÇİ MESLEKLERİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BOZOK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
ELVİRA NURLANOVA E-EDUCATIONA IN RUSSIA	DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL SAĞLIYAN KİRİŞSİZ VE KİRİŞLİ DÖŞEMELİ BETONARME BİNALARIN YAPISAL PERFORMANSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	DR. ÖĞR. ÜYESİ TEKİN AVANER FERHAT ARI YÖNETİŞİMİN KÜRESEL VE ULUSAL GELİŞİMİ ÜZERİNE
DOÇ. DR. NAKİ ERDEMİR ÖĞRETMENLER TARAFINDAN BRANŞLARA GÖRE PORTFOLYO DEĞERLENDİRMEİNİN KULLANIM DÜZEYİNİ TESPİT ETME	DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET ZEKİ ÖZYURT & YUSUF YILMAZ EŞDEĞER DEPREM YÜKÜ YÖNTEMİ BAKIMINDAN 2007 VE 2018 TÜRK DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	DR. ÖĞR. ÜYESİ TEKİN AVANER FERHAT ARI DÖNÜŞÜM ÇAĞINDA YÖNETİŞİM
DOÇ. DR. AHMET AKBABA DOÇ. DR. ZEKERİYA NAS KÖY OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN TÜKENİMLİK ALGILARI	DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET ZEKİ ÖZYURT & YUSUF YILMAZ YERİNDE DÖKME BETONARME BİNALARIN TASARIM ESASLARI AÇISINDAN 2007 VE 2018 TÜRK DEPREM YÖNETMELİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	

25 AĞUSTOS OTURUM 3, SALON-5 14:00-16:00 OTURUM BAŞKANI: DOÇ.DR. M.SALİH MERCAN	25 AĞUSTOS OTURUM 4, SALON-5 16:00-18:00 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. LOKMAN ASLAN	25 AĞUSTOS OTURUM 1, SALON-6 10:00- 12:00 OTURUM BAŞKANI: DR. ERBİL KARAMAN
SEFA ORTAKAYA DOÇ. DR. REMZİ TUNTAŞ KUYRUK TEORİSİ YAKLAŞIMI İLE ÇAĞRI MERKEZLERİNDEKİ BEKLEME SÜRELERİNİN İNCELENMESİ	SEFA ORTAKAYA DOÇ. DR. REMZİ TUNTAŞ SANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİNİN İNCELENMESİ	BAHADIR KILINÇ BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA KEMİK EKLEM SİSTEMİ TUTULUMU VE PATOGENEZ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ
DOÇ. DR. M. SALİH MERCAN 1930 YILI İKTİSADİ PROGRAMI İKTİSADİ VE MALİ DURUMU	ÖĞR. GÖR. DR. BİLAL ZAFER BERİKOL DR. ÖĞR. ÜYESİ İLKER KEFE SERBEST MESLEK FAALİYETİ YÜRÜTENLER AÇISINDAN AMORTİSMAN: BEYİN AMORTİSMANI	DR. UFUK ÜLKER (OTURUM 2. BAŞKANI) BRUCELLA ENFEKSİYONUNDA İMMÜN YANIT VE KONTROL STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ
DR. ÖĞR. GÖR. FATMA YILMAZ (OTURUM 2. BAŞKANI) PRESENTİZM (HASTAYKEN İŞTE OLMA HALİ): KURAMSAL BİR ÇERÇEVE	ÖĞR. GÖR. DR. ABDULLAH EREN PROF. DR. MUHAMMET DURSUN KAYA E DEVLET SİSTEMİNİN OLUŞTURDUĞU DEĞER İLE BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ	DR. UFUK ÜLKER DENEY HAYVANLARINDA SIK GÖRÜLEN BAKTERİYEL HASTALIKLAR VE KORUNMA YOLLARININ İNCELENMESİ DR. ÖĞR. ÜYESİ E. FUSUN AKYÜZ ÇİM DEPRESİF BOZUKLUĞUN TEDAVİ MALİYETİ ÜZERİNE TERAPİ TABANLI ÖNERİLER
ÖĞR. GÖR. ULAŞ KORAY MİLANLIOĞLU DOÇ. DR. AYSEL MİLANLIOĞLU EPİLEPSİLİ HASTALARIN ÖZEL VE KAMU HUKUKUNDAN KAYNAKLI HAKLARI	ÖĞR. GÖR. DR. BİLAL ZAFER BERİKOL & DR. ÖĞR. ÜYESİ İLKER KEFE İŞLETMELERİN KREDİ KARTLARINDAN KAZANDIĞI HEDİYE PUANLARIN KULLANIMI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	DR. ÖĞR. ÜYESİ VEYSEL ATILLA & DR. ÖĞR. ÜYESİ MESUT ÖZGÖKÇE HEMOPTİZİ İLE PREZENTE OLAN BEHÇET HASTASINDA NADİR GÖRÜLEN TROMBOZE PULMONER ARTER ANEVRİZMALLARI
ÖĞR. GÖR. ULAŞ KORAY MİLANLIOĞLU ARABULUCULUĞUN İŞ UYUŞMAZLIKLARINDA UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLEREK TİCARİ UYUŞMAZLIKLARDA SUNULABİLECEK AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ : VAN İL ÖRNEĞİ	ÖĞR. GÖR. DR. ABDULLAH EREN (OTURUM 2. BAŞKANI) ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİNİN BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ ASSOC. PROF. DR. ZEKERİYA NAS THE IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OPPORTUNITIES AND CHALLENGES	DR. SÜLEYMAN MESUT PINAR RARE AND ENDEMIC SPECIES FROM BİNGÖL PROVINCES, EAST ANATOLIA/ TURKEY AND THEIR THREAT CATEGORIES DR. ÖĞR. ÜYESİ FİKRET ALTINDAĞ STREPTOZOTOSİN İLE İNDÜKLENEN DENEYSEL DİYEBETTE TİMOKİNONUN OVARYUM HACMİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI
SEFA ORTAKAYA DOÇ. DR. REMZİ TUNTAŞ HİZMET SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ MEMNUNİYETİNİN PERFORMANSLARINA VE MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ	PROF. DR. EKREM GÜL & ARŞ. GÖR. MUSTAFA TORUSDAĞ ARŞ. GÖR. VEYSEL İNAL TÜRKİYE'DE TERÖRİZM VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: SINIR TESTİ (ARDL) UYGULAMA	DR. ÖĞR. ÜYESİ ERBİL KARAMAN DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM HALİL YAVUZ PROF. DR. ALI KOLUSARI & DOÇ. DR. İSMET ALKIŞ BATIN ÖN DUVARI CİLT-ALTI SKAR ENDOMETRİÖZİS VAKALARININ ANALİZİ VE GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ: RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA
DOÇ. DR. ZAFER KANBEROĞLU NİDA GÜNSAN TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SAĞLIK İLİŞKİSİ	ARŞ.GÖR. MUSTAFA TORUSDAĞ & ARŞ.GÖR. VEYSEL İNAL ARŞ.GÖR. TUNAHAN DEĞİRMENÇİ DIŞ BORÇLANMA EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR UYGULAMA	DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULKADİR AYDIN PLANTAR FASİİT TEDAVİSİNDE EKSTRACORPOREAL SHOCK WAVE THERAPY İLE ÖZEL YAPILMIŞ TABANLIK UYGULAMASININ KARŞILAŞTIRILMASI; BİR YIL TAKİPLİ PROSPEKTİF RANDOMİZE ÇALIŞMA
DOÇ. DR. M. SALİH MERCAN ANADOLU'DA DEMİRYOLLARI VE LİMANLAR İNŞASI İÇİN MR. CANEDY VE CHESTER'LE AKDEDİLEN MUKAVELE	ARŞ. GÖR. SEDA BAŞAR YILMAZ FAİZ ORANLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN KİSMİ EN KÜÇÜK KARELER METODU(KEKK) İLE İNCELENMESİ ASSOC. PROF. DR. ZEKERİYA NAS HUMAN RESOURCE COMPETENCIES	DR. ÖĞR. ÜYESİ FİKRET ALTINDAĞ PROF. DR. MURAT ÇETİN RAĞBETLİ GEBELİKTE UYGULANAN DİKLOFENAK SODYUM VE TİMOKİNONUN POSTNATAL DÖNEMDE SIÇAN SPERMATOGONYUM HÜCRE SAYISINA ETKİLERİNİN STEREOLOJİK YÖNTEMLERLE ARAŞTIRILMASI
DR. ÖĞR. GÖR. FATMA YILMAZ TÜRKİYEDE İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARININ BÖLGESEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	ASSOC. PROF. DR. ZEKERİYA NAS ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS AND STRATEGIC HUMAN RESOURCE AKBAR VALADBIGİ DEMOCRATIC CIVIC ACTIVISM AND SOCIAL CAPITAL	DR. ÖĞR. ÜYESİ RAMAZAN ATIÇ DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULKADİR AYDIN OSTEOPETROZİS HASTALARINDA KIRIKLARIN PLAK VİDA İLE TEDAVİ SONUÇLARI

25 AĞUSTOS OTURUM-2, SALON-6 12:15 - 14:15 OTURUM BAŞKANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI KEMAL GÜR	25 AĞUSTOS OTURUM-3, SALON-6 14:15- 16:30 OTURUM BAŞKANI: DOÇ.DR. ABDULLAH ATLI	25 AĞUSTOS OTURUM-4, SALON-6 16:30 - 18:00 OTURUM BAŞKANI: DR. İMRAN ASLAN
ASSIST. PROF. DR. ABDULHAD DOĞAN ASSIST. PROF. DR. ABDULLAH DALAR PHENOLIC COMPOSITION AND ANTIOXIDANT ACTIVITY OF OLEANDER (NERIUM OLEANDER L.)	DR. ÖĞR. ÜYESİ CİHAN ÖNEN & ÖĞR.GÖR.ERHAN DİNCER DR. ÖĞR. ÜYESİ M. ŞAMİL ARGUN BİTLİS İL MERKEZİNDEKİ SAĞLIK ÇALIŞANLARININ EKİP ÇALIŞMASI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	UZM. DR. İLHAN BAHAR GÜLSEREN ELAY TÜRKİYE'DE YOĞUN BAKIMLARDA ÇALIŞAN HEKİMLERDE ANKSİYETE ORANININ BELİRLENMESİ
UZM. DR. MEHMET KILIÇ & DR. MEHMET EDİP AKYOL YOĞUN BAKIMDA ANTIKONVÜLZAN AMAÇLA KULLANILAN VE ANTIARİTMIK ETKİLİ FENİTOİNİN BRADİKARDİ YAN ETKİSİ: OLGU SUNUMU	ÖĞR. GÖR. MEHMET EMİN YAŞAR & SELAHATTİN KAVUT KLASİK YÖNETİM YAKLAŞIMI	OĞUZHAN KUŞCU PROF. DR. MURAT ÇETİN RAĞBETLİ İMMUNSUPRESİF İLAÇLAR VE ERKEK İNFERTİLİTESİ
ARŞ. GÖR. DR. MEHMET EDİP AKYOL DR. ÖĞR. GÖR. CELELEDDİN SOYALP LUMBOPERİTONEAL ŞANT SONRASI BİLATERAL SUBDURAL KANAMA OLGUSU	DR. ÖĞR. ÜYESİ CİHAN ÖNEN & EMİNE KAMIŞ ÖĞR.GÖR.ERHAN DİNCER FEMALE VIOLENCE PERSPECTIVE AND FATALISM TENDENCY OF STUDENTS IN A VOCATIONAL SCHOOL	DR. ÖĞR. ÜYESİ İMRAN ASLAN AİLE ŞİRKETLERİNDE PERFORMANS YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER
ÖĞR. GÖR. DR. FUAD SALAMOV & ÖĞR. GÖR. ÖZGÜR YEŞİLYURT ARŞ. GÖR. MEHMET ŞENER OECD ÜLKELERİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜ ETKİNLİĞİNİN STOKASTİK SINIR ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ	DOÇ. DR. ABDULLAH ATLI DR. ÖĞR. ÜYESİ E.FUSUN AKYÜZ ÇİM TÜRKİYE'DE ANTİDEPRESAN İLAÇ KULLANIMI AZ MI? ÇOK MU?	OĞUZHAN KUŞCU PROF. DR. MURAT BOYDAK PİT HÜCRELERİ
ARŞ. GÖR. SEDA KESKİN & ERGİN TAŞKIN PROF. DR. MURAT ÇETİN RAĞBETLİ UYKU DOSTU HORMON: MELATONİN	DR. ÖĞR. ÜYESİ BANU ATALAY (OTURUM 2. BAŞKANI) SEPSİS VE SEPTİK ŞOKTA ENDOTELİN-1'İN FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ	DR. ÖĞR. ÜYESİ İMRAN ASLAN JOB LIFE QUALITY AND MOTIVATION FACTORS IN HEALTHCARE: BİNGÖL CITY HOSPITAL CASE
ARŞ. GÖR. SEDA KESKİN PROF. DR. MURAT ÇETİN RAĞBETLİ DOÇ. DR. HALİL ÖZKOL PROF. DR. YASİN TULÜCE ULTRAVİYOLE A VE B İRRİDASYONU İLE OLUŞAN DERİ HASARINDA ELLAJİK ASİT VE SİLİBİNİNİN ANTIÖKSİDAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI	ÖĞR. GÖR. MEHMET EMİN YAŞAR TÜRKİYE'DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE KALİTENİN ÖNEMİ NECMETTİN KOÇ BİR MULTİDİSİPLİNER ALAN OLAN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNDEKİ ÖNEMİ	DR. ÖĞR. GÖR. RAMAZAN ÜSTÜN DR. ÖĞR. GÖR. ELİF KAVAL OĞUZ ARŞ. GÖR. AYŞE ŞEKER SİNİR BÜYÜME FAKTÖRÜ (NGF) İLE TİMOKİNON'UN (TQ) DENEYSSEL PERİFERİK SİNİR YARALANMA MODELİNDE REJENERATİF ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
DR. FATMA DURMAZ DR. ÖĞR. ÜYESİ MESUT ÖZGÖKÇE DR. NURİ HAVAN DR. FERHAT CÜCE MEME KİTLELERİNDE BİYOPSİ SONUÇLARIMIZ: RETROSPEKTİF ANALİZ	DR. ÖĞRETİM ÜYESİ BANU ATALAY DR. ÖĞRETİM ÜYESİ BÜLENT BAYRAKTAR SEVİL BAYRAKTAR HASTALIKLARIN ETKİN TEDAVİSİNDE HÜCRE ARASI SİNYAL İLETİM MEKANİZMALARI VE JAK-STAT YOLAĞI FİZYOLOJİK ROLÜNÜN İNCELENMESİ	DR. ÖĞR. GÖR. GÜLBAHAR BÖYÜK PROF. DR. AYŞE ARZU YİĞİT DİYABET TEDAVİSİNDE ADACIK VE KÖK HÜCRE TRANSFÜZYONU UYGULAMALARINDAKİ GELİŞMELER
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI KEMAL GÜR KALP VE DAMAR CERRAHİSİ ÖNCESİNDE HASTALARININ PSİKOLOJİK HAZIRLIĞI	DR. ÖĞR. ÜYESİ İMRAN ASLAN İNŞAATLARDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN TESPİTİ	DR. ÖĞR. GÖR. GÜLBAHAR BÖYÜK DİYABETLİ HASTALARA UYGULANAN ALTERNATİF TEDAVİ YÖNTEMLERİ
DR. ÖĞR. GÖR. GÜLBAHAR BÖYÜK UZM. SEVİL BAYRAKTAR DR. ÖĞR. ÜYESİ BÜLENT BAYRAKTAR ADACIK NAKLİNİN BAŞARILI OLMASI İÇİN GEREKLİ İMMÜN BASKILAYICI TEDAVİLER	ÖĞR. GÖR. MEHMET EMİN YAŞAR İŞLETMELERİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÇALIŞMALARI DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER AKGÜL & GÜLŞAH KANBEROĞLU GÜLHAN BORA IN VITRO EVALUATION OF THE EFFECT OF ISOPRENALINE ON BACTERIA	DR. ÖĞR. ÜYESİ HANIFI YILDIZ (OTURUM 2. BAŞKANI) KOAHLI HASTALARDA EŞLİK EDEN KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARIN İNCELENMESİ

<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ TUTKUN TALİH HEMORİD İLE ALT EKSTREMİTE VENÖZ YETMEZLİĞİ ARASINDA KORELASYON VARMIDIR?</p>	<p>DR. ÖĞRETİM ÜYESİ BANU ATALAY İMMÜNOMODÜLATOR ROLİ SAHİP ENDOJEN ANTI-ENFLAMATUAR BİR NÖROPEPTİT KORTİKOSTATİNİN İNCELENMESİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE ARSLAN GENÇ KADINLARDA KRONİK BAŞ AĞRISININ NEDENİ OLARAK BİYOMAS MARUZİYETİ VE BEYİN HASARI İLİŞKİSİ</p>
<p>26 AĞUSTOS OTURUM-1, SALON-1 09:30-11:30 OTURUM BAŞKANI: DR. HACI YUSUF GÜNEŞ</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM-2, SALON-1 11:30- 13:45 OTURUM BAŞKANI: DR. KEMAL AYENGİN</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM-3, SALON-1 14:00- 16:00 OTURUM BAŞKANI: DR. MAŞALLAH TURAN</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI İRFAN BARAN ARŞ. GÖR. DENİZ ULUTAŞ FASİOLIAZIS TANILI 11 OLGUNUN İNCELENMESİ</p>	<p>ARŞ. GÖR. DR. TUNAHAN SANCAK PROF. DR. İSMAIL ALKAN PANKREAS CERRAHİSİ</p>	<p>ÖĞR. GÖR. ABDURRAZAK GÜLTEKİN NECATİ KONAT FELSEFE TARİHİ YAZIMINA DAİR USUL PROBELMİNE ORHAN SADEDDİN YAKLAŞIMI</p>
<p>DR. SÜLEYMAN ŞAHİN (OTURUM 2. BAŞKANI) NÖTROFİL/LENFOSİT VE PLATELET/LENFOSİT ORANININ AKCİĞER KANSERİNDE TANISAL ETKİSİ VE AKCİĞER KANSERİ FARKLI ALT TIPLER İLE İLİŞKİSİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KEMAL AYENGİN SÜNNETTE UYGUN ANESTEZİ YÖNTEMİ NEDİR? DR. ÖĞR. ÜYESİ FEYZA DEMİR SERVİKAL SİTOLOJİLERİNDE ATİPİK SKUAMÖZ VE ATİPİK GLANDÜLER HÜCRELER SAPTANAN OLGULARDA HİSTOPATOLOJİK SONUÇLAR</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ADNAN ARSLAN MODERN MİSİR EDEBİYATINDA GAZETECİLİKLE EDEBİYATÇILIĞIN KESİŞME NOKTASINDA YARI KURGU BİR YAZIN ÖRNEĞİ: CUMA POSTASI HİKÂYESİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI MAHİR GÜNDÜZ DR. ÖĞR. ÜYESİ NURŞEN TOPRAK KORONER ARTER HASTALIĞI'NIN TANISINDA VAN İÇİN BİR İLK: KARDİYAK BT ANJİYOGRAFI</p>	<p>DR. ZÜLKÜF KAYA (OTURUM 2. BAŞKANI) ÇOCUKLARIN ADENOİD DOKUSUNDA 5-HT7 RESEPTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ</p>	<p>ҚАШЫМХАН ДӘУРЕНҚҰЛОВ БОРАНБАЙҰЛЫ ТҮРКІСТАННЫҢ РУХАНИ ОРТАЛЫҚҚА АЙНАЛУЫНДАҒЫ МАТРУДИ-ХАНАФИЛІКТИҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ MAHFUZ TURAN SLİKON TÜP UYGULANAN VE UYGULANMAYAN ENDOSKOPIK DAKRİYOSİSTORİNOSTOMİ OLGULARINDA OPERASYON BAŞARISININ KARŞILAŞTIRILMASI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN AKDENİZ C5-6 PARASANTRAL DİSK HERNİLERİNDE BİSEPS KAS ELASTİSİTE DEĞİŞİKLİĞİNİN ARFI YÖNTEMİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ VAHİT MUTLU SAĞLIK HİZMETİ VERENLER AÇISINDAN SES KISIKLIĞI BULGUSUNUN ÖNEMİ</p>	<p>ÖĞR. GÖR. YURDAGÜL DEMİRBİLEK MUHAMMET YILTEĞİN & YAĞMUR KORKMAZ AİLE İÇİ ŞİDDET VE ÇOCUKLAR</p>
<p>UZ. DR. HACI YUSUF GÜNEŞ İNSAN HATASINDAN KAYNAKLANAN LİDOKAİN TOKSİSİTESİ: OLGU SUNUMU</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ADNAN AYAN DR. MEVLÜT ARSLAN THE PREVALENCE OF VARROA DESTRUCTOR HAPLOTYPES FOUND IN APIS MELLIFERA IN THE PROVINCE OF KÜTAHYA</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ MAŞALLAH TURAN TAHRİM SÜRESİ ÖZELİNDE GÜNÜMÜZDEKİ SOSYAL DOKUYA DAİR ANALİZLER</p>
<p>DR. NAZİM BOZAN PEDIATRİK HASTADA SOLUNUM SIKINTISINA NEDEN OLAN VALLEKULA YERLEŞİMLİ TİROGLOSSAL DUKTUS KİSTİ</p>	<p>DR. MEVLÜT ARSLAN DR. ÖĞR. ÜYESİ ADNAN AYAN DNA SEQUENCING FROM SANGER TO TODAY</p>	<p>DR. ÖĞR. GÖR. NESİP DEMİRBİLEK MERT ER & ESMA YÜTMEN SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ HAMİT HAKAN ALP PLAZMA VE ERİTROSİT ÖRNEKLERİNDE MALONDİALDEHİT ÖLÇÜMÜ İÇİN SPEKTROFOTOMETRİK VE HPLC YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ MESUT ÖZGÖKÇE ARŞ. GÖR. SUAT İNCE DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN AKDENİZ ARŞ. GÖR. ENSAR TURK DERİN VENÖZ TROMBOZU HASTALARINDA MEKANİK TROMBEKTOMİ:TEK MERKEZLİ TECRÜBEMİZ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ADNAN ARSLAN (OTURUM 2. BAŞKANI) 2003 SONRASI İRAK'I ANLATAN DEHŞET ROMANLARINDAN "HAYATUN SAKİLE" NİN PSİKANALİTİK OKUMASI</p>
<p>UZ. DR. HACI YUSUF GÜNEŞ MEHMET KILIÇ HEREDİTER MULTİPLE EKZOSİTOZ OLGUSUNDA ANESTEZİ MEHMET SABRİ GÜNDÜZ DR. ÖĞR. ÜYESİ NECATİ KOYUN SERVİKAL VERTEBRAL DİSKLERDE YAŞA VE CİNSİYETE BAĞLI DEĞİŞİMLER</p>		

<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ CANSER YILMAZ DEMİR GÖZ KAPAĞI DEFEKTLERİNİN REKONSTRÜKSİYONUNDA PRATİK VE ETKİLİ BİR YÖNTEM OLARAK Z-PLASTİNİN KULLANIMI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ REMZİ ERTEN SERVİKAL NEOPLAZİ DİŞİ ENDİKASYONLU HİSTEREKTOMİ MATERYALLERİNDE İNSİDENTAL SERVİKAL NEOPLASTİK LEZYONLAR</p>	<p>DOÇ. DR. REZAN KARAKAŞ CIHAN CAYHAN "DEVLET ANA" ROMANINDA AHİLİK</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYE. MUSTAFA CENGİZ SİLYBUM MARIANUM (L.) GAERTN (SİLYMARİN)'UN D-GALAKTOSAMİN / TUMÖR NEKROZİS FAKTÖR-ALFA NEDENLİ HEMATOKSİSİTESİ ÜZERİNDEKİ KORUYUCU ETKİLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ FEYZA DEMİR DR. ÖĞR. ÜYESİ REMZİ ERTEN SAFRA KESESİNDE SARILIK TABLOSU GELİŞTİRMEYEN KRONİK LENFOSİTİK LÖSEMİ İNFİLTRASYONU</p>	<p>ENGİN KORKMAZ HAKKÂRİ İLİNDE HALK TAKVİMİ VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ</p>

<p>26 AĞUSTOS OTURUM 4, SALON-1 16:00-18:00 OTURUM BAŞKANI: PROF.DR. HASAN BASRI MEMDUHOĞLU</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM 1, SALON-2 09:30-12:30 OTURUM BAŞKANI: DR. FERİT GÜRBÜZ</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM 2, SALON-2 12:30- 14:00 OTURUM BAŞKANI: DOÇ.DR. SEHRANE KASIMI</p>
<p>PROF. DR. HASAN BASRI MEMDUHOĞLU MERVE TUNÇ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE YÖNELİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ</p>	<p>ASST. PROF. DR. FERİT GÜRBÜZ THE BOUNDEDNESS OF A CLASS OF FRACTIONAL TYPE ROUGH HIGHER ORDER COMMUTATORS ON GENERALIZED WEIGHTED MORREY SPACES</p>	<p>DOÇ.DR. SEHRANA KASIMI AZƏRBAYCAN İNCƏSƏNƏTİNDƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏR</p>
<p>ÖĞR. GÖR. YURDAGÜL DEMİRBİLEK YEŞİL GÖKALP SELCAN KAYA KADIN VE ÇOCUK İSTİSMARI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI RIZA KUL & VEYSEL BENEK HASAN ELİK & DOÇ. DR. SALİH ALKAN PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE KİNETİK ÇALIŞMALAR</p>	<p>PROF. DR. SABİR RÜSTEMLİ SUAT AVCIL 154 KV'LUK VAN TRANSFORMATÖR MERKEZİNDE İKİ FAZ-TOPRAK KISA DEVRE ARIZASININ ANALİZİ VE SİMÜLYASYONU</p>
<p>BURCU TÜTAK HASRET İPEK İLÇİN İSMAİL BİLGİN'İN ELVEDA BALKANLAR ADLI ROMANINDA BALKAN SAVAŞI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR & ARŞ. GÖR. ZÜLKÜF YILMAZ ADİLCEVAZ EKŞİ KARADUT REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI</p>	<p>PROF. DR. SABİR RÜSTEMLİ SUAT AVCIL TÜNEL AYDINLATMASINDA KULLANILAN ARMATÜRLERİN ANALİZİ</p>
<p>DOÇ. DR. ZİHNİ MEREY BEYHAN TAN TÜRKİYE'DE DEĞERLER EĞİTİMİ ALANINDA YAPILAN YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR DYT. ŞEVDA ATEŞ BAHARAT KAYNAKLI KONTAMİNASYON VE MİKROBİYAL TEHLİKELER</p>	<p>PROF. DR. SABİR RÜSTEMLİ SUAT AVCIL TÜNEL AYDINLATMASINDA KULLANILAN ARMATÜRLERİN ANALİZİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ERTUĞRUL ÇAVDAR UZM. EMRULLAH KIPÇAK FARKLI MAMUL GURUPLARINDA KADINLARIN VE ERKEKLERİN KALİTE ALGILARI</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ OĞUZ AYHAN KİREÇÇİ (OTURUM 2. BAŞKANI) TUZ ÖN UYGULAMASI YAPILAN FASULYE BITKİSİ (PHASEOLUS VULGARIS L. CV. AKMAN) YAPRAKLARINDA SODYUM NİTROPRUSSİD UYGULAMALARININ BAZI BİYOKİMYASAL PARAMETRELERE ETKİLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ YUSUF ARSLAN (OTURUM 2. BAŞKANI) KRIYOJENİK İŞLEMİN FARKLI BEKLETME SÜRELERİNİN AISI D3 TAKIM ÇELİĞİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ</p>
<p>DR. ÖĞR. GÖR. NESİP DEMİRBİLEK ELVAN UZUNGÜNDEŞ AYETULLAH BARULAY ÇOCUK İSTİSMARI</p>	<p>ASSIST. PROF. DR. ŞÜKRÜ ÖNALAN MUSTAFA ÇEVİK IMPORTANT PARASITIC INFLATIONS AND TREATMENT METHODS IN FISH</p>	<p>DOÇ. DR. FADİME SERTÇELİK İNCI KUŞOĞLU SERGEY BARANOV SİMAV DEPREMİ ARTÇI SARSINTI SÜREÇ TAHMİNİ</p>
<p>DR. ÖĞR. GÖR. NESİP DEMİRBİLEK FERHAT DAYI & ŞERHAT ALTAY BURAK KÖMÜRGÖZ ÖTENAZİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF KAVAL OĞUZ FATMA AKSUZ ÇINAR SİPERMETRİNİN ARKA KÖK GANGLİYON NÖRONLARINA ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI</p>	<p>ARŞ. GÖR. ASLIHAN ÖZTÜRK ARŞ. GÖR. DENİZ BAYRAK ÇANAKKALE ŞEHİTLİKLERİ ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN YAPI / MEKÂN VE BELLEK / DUYGU İLİŞKİSİ</p>
<p>ÖĞR. GÖR. YURDAGÜL DEMİRBİLEK AZAD ATSAK & SİRACETTİN YAVUZ AYŞE ANAN KADINA YÖNELİK ŞİDDET</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR ARŞ. GÖR. ZÜLKÜF YILMAZ SU ÜRÜNLERİ KAYNAKLI PATOJEN TEHLİKESİ</p>	<p>ARŞ. GÖR. ASLIHAN ÖZTÜRK ARŞ. GÖR. DENİZ BAYRAK AKSU VE GÜLTEPE KÖYÜ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN SÜRMENE KIRSALINDAKİ KONUT TİPLERİNE YÖNELİK BİR İRDELEME</p>
<p>DOÇ. DR. ZİHNİ MEREY SİNAN ARGÜZ EĞİTİMLERİN DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN BAZI KAVRAMLARI ANLAMA DÜZEYİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR & ARŞ. GÖR. ZÜLKÜF YILMAZ ADİLCEVAZ YEŞİL CEVİZ REÇELİ VE OLASI SAĞLIK FAYDALARI</p>	<p>ARŞ. GÖR. ASLIHAN ÖZTÜRK ARŞ. GÖR. DENİZ BAYRAK AKSU VE GÜLTEPE KÖYÜ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN SÜRMENE KIRSALINDAKİ KONUT TİPLERİNE YÖNELİK BİR İRDELEME</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLŞEN TORUSDAĞ (OTURUM 2. BAŞKANI) DES MOTS VISIBLES AUX MESSAGES INVISIBLES</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ALI RIZA KUL & VEYSEL BENEK HASAN ELİK & DOÇ. DR. SALİH ALKAN PORTAKAL KABUĞUNDAN ELDE EDİLEN AKTİF KARBON KULLANILARAK ATIK SULARDAN KADMIYUM AĞIR METALİNİN GİDERİLMESİNDE İZOTERM VE TERMODİNAMİK ÇALIŞMALAR</p>	<p>SULTANOVA & TOIGANBEKOVA & İBRAYEVA & ABDİRASILOVA THE BEAUTY OF NOVEL "SHAKAN-SHERI"</p>
	<p>ASST. PROF. DR. FERİT GÜRBÜZ FRACTIONAL TYPE MULTILINEAR COMMUTATORS WITH ROUGH VARIABLE KERNEL ON GENERALIZED VANISHING LOCAL MORREY SPACES</p>	

<p>26 AĞUSTOS OTURUM-3, SALON-3 14:00-15:30 OTURUM BAŞKANI: DR. İSMAİL YILDIZ</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM -4, SALON-3 16:00- 18:00 OTURUM BAŞKANI: DR. FATİH YILDIRIM</p>	<p>26 AĞUSTOS OTURUM -1, SALON-4 10:30- 12:30 OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. HANBEY HAZAR</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ALLAHVERDİ PROF. DR. ABDULLAH BAYRAM TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR TÜR KAYDI, TETRAGNAHTA REİMOSERİ (ROSCA 1939) (ARANEAE/TETRAGNATHİDAE)</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SAADET BELHAN KEDİ VE KÖPEKLERDE REPRODÜKSİYONUN BASKILANMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR</p>	<p>PROF. DR. HANBEY HAZAR ÖĞR. GÖR. MAHMUT NEDİM TANSU BORLAMA İŞLEMİYLE KAM(EKSANTRİK) MİLİNİN YÜZEY ÖZELLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ</p>
<p>FADİME İRİBUĞDAY DOÇ. DR. AHMET REGAİB OĞUZ VAN BALIĞI (ALBURNUS TARİCHİ GÜLDENSTÄDT, 1814) DERİSİNİN HİSTOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH KARASU BİR OĞLAKTA OSTEODİSTROFİA FİBROZA OLGUSU: KLİNİK, RADYOLOJİK VE LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ</p>	<p>PROF. DR. HANBEY HAZAR ARŞ. GÖR. HÜSEYİN SEVİNÇ YAPAY SINIR AĞI MODELLEMESİ İLE ETİLHEKSİL NİTRAT KATKILI YARI ADIYABATİK DİZEL MOTORUN EMİSYON KARAKTERİSTİĞİNİN TAHMİNİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF BABACANOĞLU DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL ERDOĞAN KANATLILARDA GHRELİN (İŞTAH/AÇLIK) HORMONUNUN ETKİLERİ</p>	<p>PROF. DR. MUSA GENÇCELEP ARŞ. GÖR. YAĞMUR KUŞCU ARŞ. GÖR. CANER KAYIKCI ERİŞKİN SIĞIRLARDA BOYNUZSUZLAŞTIRMA TEKNİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ</p>	<p>PROF. DR. SABİR RÜSTEMLİ SUAT AVCIL BİTLİS İLİNİN RÜZGAR ENERJİSİ POTANSİYELİ VE KULLANILABİLİRLİĞİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KADİR KIRK DR. ÖĞR. ÜYESİ TUĞBA CEBECİ HASAN KETKANLI CANLI AĞIRLIK VE BAZI MİKROBİYOLOJİK ÖZELLİKLERİN NORDUZ KOYUNLARININ DÖL VERİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KADİR KIRK MERA KOŞULARINDA KUZULAYAN KOYUNLARDA PLASENTANIN DIŞARI ATILMA SÜRESİNİN KUZU EMİŞTİRME SÜRESİNE ETKİLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. GÖR. SINEM ERDEN GULEBAGLAN (OTURUM 2. BAŞKANI) SMS BİLEŞİĞİNİN DİNAMİK ÖZELLİKLERİNİN BASINÇ İLE DEĞİŞİMİNİN YOĞUNLUK FONKSİYONELİ TEORİSİ İLE İNCELENMESİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ İSMAİL YILDIZ VAN TOPRAKLARINDAN İZOLE EDİLEN YENİ BİR FURGASONIA TÜRÜ (PROTISTA, CILIOPHORA, NASSOPHOREA) ÜZERİNDE MORFOLOJİK VE MORFOMETRİK ARAŞTIRMALAR</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH KARASU Nuri ALTUĞ Caner KAYIKCI MONTOFON İRKi BİR BUZAĞIDA ÇOKLU DOĞMASAL ANOMALİ: KLİNİK, RADYOLOJİK VE LABORATUVAR BULGULARI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ</p>	<p>NESRİN BULUT MELİH KUNCAN DR. ÖĞR. ÜYESİ SABİT HOROZ TÜRKİYE'DE GÜNEŞ ENERJİSİNİN KULLANIM ALANLARI VE SİİRT GÜNEŞ ENERJİ POTANSİYELİ</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR (OTURUM 2. BAŞKANI) DYT. SEDANUR İDİKURT BİTLİS İLİNDEKİ EV HANIMLARININ BAHARATLARI KULLANMA, SATIN ALMA VE SAKLAMA TERCİHLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH SE ATLARDA MİZAÇ (TEMPERAMENT) TIPLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ARZU EKİNCİ SABİT HOROZ ÖMER SAHİN INVESTIGATION STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF W-DOPED CDZNS NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA CHEMICAL PRECIPITATION METHOD</p>
<p>FADİME İRİBUĞDAY DOÇ. DR. AHMET REGAİB OĞUZ VAN BALIĞI (ALBURNUS TARİCHİ GÜLDENSTÄDT, 1814) DERİSİNDEKİ MUKUS HÜCRELERİNDEKİ DEĞİŞİMİN ÜREME GÖÇÜ SIRASINDA İNCELENMESİ</p>	<p>ARŞ. GÖR. CANER KAYIKCI & ARŞ. GÖR. YAĞMUR KUŞCU ARŞ. GÖR. TUNAHAH SANCAR SIĞIRLARDA LOKAL ANESTEZİ VE REGIONAL ANESTEZİ UYGULAMALARI</p>	<p>MUHAMMED GÜNBAT ARZU EKİNCİ SABİT HOROZ ÖMER SAHİN EFFECT OF MO DOPING ON THE PARTICLE SIZE AND ENERGY BAND GAP OF MO-DOPED ZNS NANOPARTICLES</p>
<p>UZM. NURSEL KAM DR. ÖĞRT. ÜYESİ. GÜLŞAH SAYDAN KANBEROĞLU BEYAZ HİNDİBA (CICHORIUM INTYBUS L) BİTKİSİNİN KİMYASAL ANALİZİ VE ELDE EDİLEN YAĞIN GC-MS İLE KAREKTERİZASYONU</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ ASLI ÇİLINGİR YELTEKİN ECTİMA'LI KOYUNLARIN SERUM TAS VE TOS DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİM</p>	<p>NESRİN BULUT ÖMER ŞAHİN DR. ÖĞR. ÜYESİ SABİT HOROZ INVESTIGATION OF EFFECT OF MN DOPING ON THE STRUCTURAL AND OPTICAL PROPERTIES OF MN-DOPED ZN₂SnO₄ NANOPARTICLES SYNTHESIZED VIA HYDROTHERMAL METHOD</p>
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KADİR KIRK TAZE SPERMA İLE YAPAY TOHURLANAN KARAKAŞ KOYUNLARININ BAZI ÜREME ÖZELLİKLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA OĞUR APİTERAPİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNE DAİR KANITLAR</p>	
<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KADİR KIRK KIRSAL ALAN KEÇİ POPÜLASYONLARININ VERİM ÖZELLİKLERİ</p>	<p>DR. ÖĞR. ÜYESİ KADİR KIRK KIRSAL ALAN KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ</p>	

26 AĞUSTOS	OTURUM 2, SALON-4
13:00-15:00	OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. HALİT DEMİR
PROF. DR. HALİT DEMİR ENES ARIK	PROLİDAZ ENZİMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK KLİNİKTE YARARI
ÖĞR. GÖR. HALİL İBRAHİM ÖZOK	FARKINDALIK TEMELLİ STRES AZALTMA PROGRAMININ SAĞLIKLI BİREYLERDE STRES YÖNETİMİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK BİR DERLEME
ENES ARIK PROF. DR. HALİT DEMİR	İSKEMİ MODİFİYE ALBÜMİNİN BİYOKİMYASAL OLARAK ÖNEMİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ BETÜL APAYDIN YILDIRIM DR. ÖĞR. ÜYESİ SERKAN YILDIRIM PROF. DR. ŞABAN KORDALI DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH YILDIRIM	DIYABETİK RATLARDA NAR KABUĞU (PUNİCA GRANATUM L.) ETANOL EKSTRAKTININ BİYOKİMYASAL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ VEDAT ADIGÜZEL (OTURUM 2. BAŞKANI) DR. ÖĞR. ÜYESİ SEVİLAY DEMİRCİ	NA + , ZN +2 / H 2 PO 2 - -H 2 O KATI-SIVI FAZ DENGELERİNİN 323K'DE FİZİKOKİMYASAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ
RANA EDA BİCER HARUN AKKUS	AB-INITIO CALCULATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF TERBIUM ARSENATE TBASO4
DR. ÖĞR. ÜYESİ BETÜL APAYDIN YILDIRIM	COQ10 VE BERBERİNİN ALT EKSTREMİTE İSKEMİ REPERFÜZYON HASARINA ETKİSİNİN YENİ BİR MARKER OLAN İSKEMİ MODİFİYE ALBÜMİN DÜZEYİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ
UZM. DR. MERT NAZİK DR. ÖĞR. ÜYESİ SELÇUK NAZİK	SPONDİLODİSKİT OLGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
RANA EDA BİCER HARUN AKKUS	THEORETICAL ESTIMATION OF SOME PHYSICAL PROPERTIES OF DYSPROSIUM ARSENATE DYASO4
NURETTİN YILMAZ DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞEYDA ÇAVUŞOĞLU	MODİFİYE ATMOSFER KOŞULLARINDA DEPOLANAN PATLICANLARDA (SOLANUM MELONGENA) METİL JASMONAT UYGULAMALARININ MEYVE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞEYDA ÇAVUŞOĞLU ARŞ. GÖR. ONUR TEKİN YUSUF RODİ EREN	PATLICANDA (SOLANUM MELONGENA) MODİFİYE ATMOSFER MUHAFAZA SİRASINDA HASAT SONRASI UYGULAMALARININ ETİLEN VE SOLUNUM ÜZERİNE ETKİLERİ

